

BERÄTTELSE

till 1956 års riksdag om vad i rikets styrelse sig tilldragit;

given Stockholms slott den 4 januari 1956.

En ingående redogörelse för de förhållanden som sammanhånga med den ekonomiska utvecklingen lämnas vid anmälan av finansplanen och nationalbudgeten i 1956 års statsverksproposition, till vilken torde få hänvisas i den mån särskilda uppgifter därom ej lämnas i det följande.

Utvecklingen på arbetsmarknaden under år 1955 kännetecknades under årets första månader av en uppåtgående tendens. Därefter inträdde en viss stabilisering, och spänningen mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft utvisar ingen fortsatt skärpning. Allmänt hög sysselsättning har varit rådande frånsatt viss säsongarbetslöshet. Antalet utläningar på den svenska arbetsmarknaden har under året ökat.

Byggnadsverksamheten har under år 1955 haft stor omfattning. Bostadsbyggandet, som under de två föregående åren ökade avsevärt, har under år 1955 legat på en hög nivå. På grund av knapphet på krediter för bostadsändamål har dock igångsättningen av nya bostadsbyggnadsföretag blivit något mindre än närmast föregående år.

Utrikeshandeln har jämfört med föregående år uppvisat en fortsatt värdemässig stegring, vilken nästan helt orsakats av stigande import- och exportvolym. Prisläget har sålunda endast undergått mindre förändringar. Volymökningen har varit störst på importsidan och härigenom har handelsbalansen resulterat i ett större införselöverskott än år 1954. Även exportkonjunkturerna ha emellertid varit goda, och skogsindustri- och verkstadsprodukter ha rönt en stigande efterfrågan. Exportökningen har huvudsakligen berört de västeuropeiska länderna, medan utförseln till världen i övrigt visat tendenser till stagnation.

Genom de under år 1954 vidtagna frilistningsåtgärderna har varuutbytet kunnat ske i friare former än tidigare. De förbättrade möjligheterna till import från det s. k. dollarområdet återspeglas i ett ökat importöverskott i handeln med detta område.

Försörjningsläget i fråga om industriella råvaror har präglats av god varutillgång inom alla sektorer.

Vad beträffar den priskontrollerande verksamheten må nämnas, att ytterligare ett antal varuslag och tjänster undantagits från den direkta priskontrollen. Denna omfattade vid årets slut knappt 10 procent av de i konsumentprisindex ingående förnödenheterna och tjänsterna, hyresposten ej medräknad. Prisutvecklingen på de icke priskontrollerade varuområdena har varit föremål för en fortlöpande övervakning.

Den av 1955 års riksdag beslutade sammanslagningen av vissa statliga organ på sjöfartens område till ett sjöfartsverk har genomförts. Den 1 januari 1956 har sålunda den nyinrättade sjöfartsstyrelsen trätt i verksamhet samt sjökarteverket och lotsstyrelsen upphört.

Riktlinjer för den prisreglerande verksamheten på jordbrukets område fastställdes den 31 mars 1955 att gälla tills vidare intill utgången av augusti månad 1956. På grund av 1955 års ogynnsamma skördeutfall ha den 1 november 1955 i vissa hänseenden nya riktlinjer fastställts att gälla till utgången av augusti månad 1956.

Folkomröstning angående högertrafik har avhållits den 16 oktober 1955. Härvid avlämnades sammanlagt 2 581 687 giltiga röstsedlar motsvarande uppskattningsvis 53 procent av antalet röstberättigade. Av de giltiga rösterna voro 400 061 eller 15,5 procent för samt 2 139 996 eller 82,9 procent emot införande av högertrafik, medan 41 630 röstsedlar eller 1,6 procent voro blanka.

Nya riktlinjer ha uppdragits för utbyggnad av yrkesundervisningen. En högskoleklinik för utbildning av tandläkare har upprättats i Umeå. Åtgärder ha vidtagits för ökad examination av läkare.

Antalet utläningar i Sverige av icke nordisk nationalitet uppgick den 1 oktober 1955 till omkring 80 000 eller ungefär samma antal som vid motsvarande tid 1954.

Ombud för Sverige deltog i Förenta Nationernas generalförsamlingens tionde ordinarie möte, som öppnades i New York den 20 september 1955.

Rådet inom Organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete har under året sammanträtt på ministerplanet två gånger, varvid Sverige var representerat.

Europarådets ministerkommitté har under året sammanträtt en gång i Strasbourg och en gång i Paris, varvid Sverige var representerat. Europarådets rådgivande församlingens sjunde ordinarie möte har sammanträtt i juli och oktober.

Nordiska rådet höll sin tredje session i Stockholm under tiden 28 januari — 3 februari 1955.

Sveriges uppdrag att vara medlem i kommissionen för övervakning av vapenstilleståndet i Korea består alltjämt.

Härefter följa

en förteckning över de överenskommelser med främmande makter m. m., som slutits under tiden december 1954—november 1955,

en redogörelse för de av exportkreditnämnden å statens vägnar meddelade garantierna,

en sammanställning angående de bidrag, som under år 1955 beviljats från lotterimedelsfonden, samt

en redogörelse för kommittéernas och de sakkunnigas samt de centrala krisorganens verksamhet.

Såsom bilagor till berättelsen fogas förteckningar över kommittékostnader samt över betänkanden m. m. utkomna från trycket under år 1955.

Överenskommelser med främmande makter m. m. under tiden december 1954—november 1955

Den 25 november och 3 december 1954 växlades i Stockholm ministeriella noter med Storbritannien rörande tillämpning av 1949 års dubbelbeskattningsavtal i vissa kolonier.

Den 4 december 1954 växlades i Paris ministeriella noter med Frankrike rörande varuutbytet.

Den 4 december 1954 växlades i Stockholm ministeriella noter med Italien rörande varuutbytet.

Den 17 december 1954 beslöt Kungl. Maj:t ratificera tilläggsprotokoll nr 5 av den 30 juni 1954 till överenskommelsen av den 19 september 1950 rörande upprättande av en europeisk betalningsunion. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Paris den 3 januari 1955.

Den 17 december 1954 beslöt Kungl. Maj:t ratificera dels internationellt fördrag angående godsbefordran å järnväg (CIM) och internationellt fördrag angående befordran å järnväg av resande och resgods (CIV) båda undertecknade i Bern den 25 oktober 1952 jämte ett tilläggsprotokoll undertecknat samma dag, dels ett slutprotokoll till tilläggsprotokollet den 25 oktober 1952 till internationella fördragen angående godsbefordran å järnväg (CIM) och angående befordran å järnväg av resande och resgods (CIV) och ett tilläggsprotokoll till internationella fördragen den 25 oktober 1952 angående godsbefordran å järnväg (CIM) och angående befordran å järnväg av resande och resgods (CIV), båda undertecknade i Bern den 11 april 1953. Ratifikationsinstrumenten till dessa avtal deponerades i Bern den 11 januari 1955.

Den 17 december 1954 undertecknades i Stockholm ett protokoll med Finland rörande varuutbytet.

Den 17 december 1954 undertecknades i Bern en konvention med Schweiz rörande socialförsäkring. Kungl. Maj:t beslöt den 25 februari 1955 att ratificera avtalet. Ratifikationsinstrumenten utväxlades i Stockholm den 28 juli 1955.

Den 19 december 1954 undertecknades i Paris med förbehåll för ratifikation en europeisk konvention angående internationell patentklassificering.

Den 19 december 1954 undertecknades i Paris med förbehåll för ratifikation en europeisk kulturkonvention.

Den 22 december 1954 växlades i Stockholm ministeriella noter med Amerikas Förenta Stater med överenskommelse rörande luftvärdighetsbevis för importerade luftfartyg.

Den 28 december 1954 växlades i Lissabon ministeriella noter med Portugal rörande avskaffande av passviseringstväng.

Den 30 december 1954 undertecknades i Stockholm en tilläggsöverenskommelse med Danmark, Island och Norge till konventionen den 20 juli 1953 om överflyttning mellan sjukkasor samt om sjukhjälp under tillfällig vistelse.

Den 30 december 1954 uppsade Sverige med en ministeriell note i Reykjavik luftfartsöverenskommelserna med Island av den 3 juni 1952 och 20 april 1945.

Den 10 januari 1955 växlades i Oslo ministeriella noter med Norge rörande avskaffande av kravet på hemlandsregistrering av varumärken.

Den 21 januari 1955 beslöt Kungl. Maj:t ratificera internationella konventionen för underlättande av import av varuprover och reklammaterial undertecknad i Genève den 7 november 1952. Ratifikationsinstrumentet deponerades i New York den 23 februari 1955.

Den 25 januari 1955 undertecknades i Warszawa en preliminär överenskommelse med Polen rörande utbyte av det svenska beskickningshuset i Warszawa.

Den 28 januari 1955 växlades i Köpenhamn ministeriella noter med Danmark rörande varuutbytet.

Den 18 februari 1955 växlades i Stockholm ministeriella noter med Storbritannien rörande likformighet vid beskattning av studerande i det ena landet som praktisera i det andra.

Den 14 och 23 februari 1955 växlades i Kairo och Beirut ministeriella noter med Libanon angående ändring av linjeförteckningen i luftfartsavtalet av den 23 mars 1953.

Den 24 februari 1955 undertecknades i Stockholm ett protokoll med Norge rörande varuutbytet.

Den 28 februari 1955 växlades i Buenos Aires ministeriella noter med Argentina rörande förlängning av 1948 års handels- och betalningsavtal och 1951 års tilläggsprotokoll.

Den 1 mars 1955 undertecknades i Köpenhamn ett tilläggsprotokoll med Danmark rörande varuutbytet.

Den 2 mars 1955 undertecknades i Oslo en överenskommelse med Danmark och Norge angående omnibustrafik och godsbefordran med motorfordon.

Den 5 mars 1955 undertecknades i Paris en konsularkonvention med Frankrike.

Den 5 mars 1955 växlades i Paris ministeriella noter med Frankrike rörande uppsägning av 1881 års handelstraktat och sjöfartstraktat m. m.

Den 7 mars 1955 undertecknades i Genève fjärde rättelse- och tilläggsprotokollet till allmänna tull- och handelsavtalet.

Den 9 mars 1955 undertecknades i Damaskus en överenskommelse med Syrien rörande regelbunden civil luftfart.

Den 10 mars 1955 framlades i Genève för undertecknande en deklARATION rörande fortsatt tillämpning av listorna till allmänna tull- och handelsavtalet. Deklarationen undertecknades av Sverige den 25 mars 1955. Den 15 juni förklarades att undertecknandet skett med för Sverige bindande verkan.

Den 19 mars 1955 undertecknades i Stockholm en överenskommelse med Danmark och Norge rörande underlättande av den sanitära kontrollen över trafiken mellan Sverige, Danmark och Norge.

Den 23 mars 1955 trädde handelsöverenskommelsen med Indonesien av den 29 juli 1954 i kraft genom utväxling av noter.

Den 25 mars 1955 växlades i Stockholm och Bryssel noter med Belgien rörande godsbefordran å väg mellan Sverige och Belgien.

Den 5 april växlades i Stockholm ministeriella noter med Finland rörande godkännande av betalningsbestämmelserna i kontrakt mellan marinförvaltningen och Wärtsilä-koncernen om leverans av ett isbrytarfartyg.

Den 26 mars och 5 april 1955 växlades i Haag ministeriella noter med Nederländerna rörande varuutbytet.

Den 15 april 1955 växlades i Stockholm ministeriella noter med Bulgarien rörande varuutbytet och betalningarna samt rörande reglering och överföring av vissa fordringar mellan Sverige och Bulgarien.

Den 22 april 1955 undertecknades i Stockholm ett protokoll med De Socialistiska Rådsrepublikernas Union angående varuutbytet under år 1955.

Den 29 april 1955 växlades i Rio de Janeiro ministeriella noter med Brasilien rörande avskaffande av kravet på hemlandsregistrering av varumärken.

Den 9 maj 1955 växlades i Stockholm ministeriella noter med Portugal rörande varuutbytet.

Den 12 maj 1955 beslöt Kungl. Maj:t ratificera konventionen i Genève den 19 juni 1948 rörande internationellt erkännande av rättigheter i luftfartyg. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Montreal den 16 november 1955.

Den 20 maj 1955 undertecknades i Genève en överenskommelse med Amerikas Förenta Stater om vissa tullkoncessioner enligt GATT-avtalet.

Den 20 maj 1955 undertecknades i Genève en överenskommelse med Japan om vissa tullkoncessioner enligt GATT-avtalet.

Den 25 maj 1955 utväxlades i Dublin ratifikationsinstrumenten till överenskommelsen med Irland av den 18 oktober 1954 för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å inkomst av sjö- och lufttrafik.

Den 25 maj 1955 undertecknades i Rom en konvention med Italien rörande social trygghet och ett slutprotokoll.

Den 27 maj 1955 beslöt Kungl. Maj:t ratificera protokollet av den 14 juni 1954 rörande ändringar av artiklarna 45, 48 (a), 49 (a) och 61 i konventionen den 7 december 1944 angående internationell civil luftfart. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Montreal hos Internationella civila luftfartsorganisationen den 8 juli 1955.

Den 28 maj 1955 undertecknades i Stockholm ett avtal med Norge rörande driften av gemensamma väderleksstationer i Nordatlanten.

Den 28 maj 1955 undertecknades i Warszawa ett protokoll med Polen rörande varuutbytet.

Den 31 maj 1955 växlades i New Delhi ministeriella noter med Indien rörande varuutbytet.

Den 3 juni 1955 undertecknades i Stockholm ett protokoll med Island rörande varuutbytet.

Den 4 juni 1955 undertecknades i Karachi en överenskommelse med Pakistan rörande tekniskt bistånd för yrkesundervisning.

Den 7 juni 1955 undertecknades i Genève ett protokoll rörande villkoren för Japans anslutning till allmänna tull- och handelsavtalet.

Den 7 juni 1955 växlades i Wien ministeriella noter med Österrike rörande varuutbytet.

Den 11 juni 1955 undertecknades i Stockholm ett årsprotokoll med Spanien angående varuutbytet och betalningarna.

Den 13 juni 1955 växlades i Stockholm ministeriella noter med Schweiz rörande varuutbytet.

Den 17 juni 1955 beslöt Kungl. Maj:t Sveriges anslutning till konventionen i Paris den 1 december 1954 rörande ett internationellt frys-institut. Anslutningsdokumentet deponerades i Paris den 23 juli 1955.

Den 18 juni 1955 undertecknades i Bern protokoll A och protokoll B upprättade av den diplomatkonferens, som sammankallats i syfte att sätta i kraft internationella fördragen av den 25 oktober 1952 angående godsbefordran å järnväg (CIM) och angående befordran å järnväg av resande och resgods (CIV).

Den 24 juni 1955 växlades i Peking ministeriella noter med Folkrepubliken Kina angående upprättande av konsulära förbindelser.

Den 28 juni 1955 växlades i Stockholm ministeriella noter med Frankrike rörande varuutbytet.

Den 29 juni 1955 undertecknades i Paris med förbehåll för ratifikation tilläggsprotokoll nr 6 till överenskommelsen av den 19 september 1950 rörande upprättande av en europeisk betalningsunion.

Den 30 juni 1955 undertecknades i Genève en överenskommelse med Förbundsrepubliken Tyskland om tullkoncessioner enligt GATT-avtalet.

Den 30 juni 1955 växlades i Bonn ministeriella noter med Förbundsrepubliken Tyskland rörande varuutbytet.

Den 4 juli 1955 undertecknades i Tokio ett protokoll med Japan rörande varuutbytet.

Den 6 juli 1955 undertecknades i Belgrad ett protokoll med Jugoslavien rörande varuutbytet.

Den 15 juli framlades i Genève för undertecknande femte protokollet med tilläggskoncessioner till allmänna tull- och handelsavtalet. Protokollet undertecknades av Sverige med förbehåll för ratifikation den 1 augusti 1955.

Den 28 juli 1955 undertecknades i Stockholm med förbehåll för ratifikation ett avtal med Sydafrika för undvikande av dubbelbeskattning och förhindrande av skatteflykt beträffande inkomstskatter. Kungl. Maj:t beslöt den 25 november 1955 att ratificera avtalet.

Den 30 juli 1955 växlades i Athen ministeriella noter med Grekland rörande varuutbytet.

Den 5 augusti undertecknades i Paris med förbehåll för ratifikation tilläggsprotokoll nr 7 till överenskommelsen av den 19 september 1950 rörande upprättande av en europeisk betalningsunion.

Den 5 augusti 1955 undertecknades i Paris ett protokoll med ändring av protokollet den 19 september 1950 om provisorisk tillämpning av överenskommelsen rörande upprättande av en europeisk betalningsunion.

Den 5 augusti 1955 undertecknades i Paris med förbehåll för ratifikation europeiska monetära avtalet.

Den 5 augusti 1955 undertecknades i Paris protokoll om provisorisk tillämpning av europeiska monetära avtalet.

Den 5 augusti 1955 växlades i Bonn ministeriella noter med Förbundsrepubliken Tyskland rörande ömsesidigt godkännande av körkort och tillståndsbevis för motorfordon m. m.

Den 16 augusti 1955 beslöt Kungl. Maj:t ratificera bosättnings- och sjöfartsavtalet med Frankrike av den 16 februari 1954. Ratifikationsinstrumenten utväxlades i Stockholm den 23 augusti 1955.

Den 25 augusti 1955 växlades i Stockholm ministeriella noter med Storbritannien rörande ändringar i bilagan till luftfartsöverenskommelsen av den 27 november 1946.

Den 29 augusti 1955 undertecknades i Stockholm ett handelsavtal och ett betalningsavtal med Tjeckoslovakien.

Den 6 och 30 augusti 1955 växlades i Karachi ministeriella noter med Pakistan rörande uppsägning för Pakistans vidkommande av noteväxlingen den 30 maj 1938 med Storbritannien, Australien, Nya Zeeland och Indien rörande godkännande av luftfartscertifikat m. m. såsom pass för flygande personal i regelbunden luftfart.

Den 15 september 1955 undertecknades i Köpenhamn med förbehåll för ratifikation en konvention med Danmark, Finland, Island och Norge om social trygghet.

Den 17 september 1955 undertecknades i Reykjavik ett avtal med Island om fritagande från beskattning av inkomster härrörande från sjö- och luftfartstrafik.

Den 23 september 1955 växlades i Reykjavik ministeriella noter med Island rörande uppsägning av deklarationen den 10 mars 1928 rörande ömsesidigt erkännande av svenska och isländska fartygs mätbrev.

Den 28 september 1955 undertecknades i Haag med förbehåll för ratifikation ett protokoll med ändring av konventionen i Warszawa den 12 oktober 1929 rörande fastställande av vissa gemensamma bestämmelser i fråga om internationell luftbefordran.

Den 29 september 1955 undertecknades i Köpenhamn en överenskommelse med Danmark och Norge om ekonomisk garanti till vissa flygbolag.

Den 30 september 1955 undertecknades i Stockholm med förbehåll för ratifikation en överenskommelse med Amerikas Förenta Stater om vissa tullkoncessioner enligt GATT-avtalet.

Den 16 och 30 september 1955 växlades i Stockholm ministeriella noter med Indonesien rörande varuutbytet.

Den 7 oktober 1955 växlades i Oslo ministeriella noter med Norge rörande uppsägning av deklarationen den 22 december 1924 rörande ömsesidigt erkännande av svenska och norska fartygs mätbrev.

Den 29 september och 15 oktober 1955 växlades i Karachi ministeriella noter med Pakistan rörande upphävande av passviserings tvånget.

Den 17 oktober 1955 växlades i Wien ministeriella noter med Österrike rörande undvikande av dubbelbeskattning å motorfordon.

Den 20 oktober 1955 undertecknades i Bern med förbehåll för ratifikation en konvention rörande bildandet av »Eurofi ma», europeiskt bolag för finansiering av järnvägsmateriel och ett tilläggsprotokoll.

Den 2 november 1955 undertecknades i Paris ett tilläggsprotokoll med Frankrike rörande varuutbytet.

Den 3 november 1955 växlades i Stockholm ministeriella noter med Island rörande Islands anslutning till protokollet den 22 maj 1954 angående befrielse för medborgare i Sverige, Danmark, Finland och Norge från att under uppehåll i annat nordiskt land än hemlandet innehava pass och uppehållstillstånd.

Den 3 november 1955 växlades i Stockholm ministeriella noter med Österrike rörande utbyte av praktikanter.

Den 8 november 1955 avgavs i Wien en ministeriell note till Österrike med utfästelse från svensk sida att under vissa förutsättningar tillmötesgå framställningar från österrikiska regeringen om utlämning av förbrytare.

Den 2 och 18 november 1955 växlades i Wien ministeriella noter med Österrike angående erkännande av Österrikes ständiga neutralitet.

Den 22 november 1955 undertecknades i Köpenhamn sjätte protokollet till överenskommelsen med Förbundsrepubliken Tyskland den 26 januari 1951 angående varuutbytet.

Redogörelse för de av exportkreditnämnden å statens vägnar meddelade garantierna

Beträffande exportkreditnämndens garantiätaganden, för vilka 1948 års riksdag önskat erhålla årlig redovisning, må anföras följande. Under tiden från exportkreditnämndens tillkomst den 1 juli 1933 till utgången av juni månad 1955 har nämnden utfärdat garantier avseende ett sammanlagt kreditbelopp av 1 284,0 miljoner kronor. Därav har statens ansvar omfattat ett garantibelopp av 835,5 miljoner kronor. Den 30 juni 1955 funnos garantier utelöpande för ett kreditbelopp av 118,2 miljoner kronor, varav statens garantiansvar omfattade 72,6 miljoner kronor. Vid samma tidpunkt hade därutöver garantier beviljats men ännu icke tagits i anspråk för ett kreditbelopp av 31,4 miljoner kronor med ett garantibelopp av 22,3 miljoner kronor. Nämnden hade dessutom i samband med från näringslivet inkomna förfrågningar avseende leveranser till ett sammanlagt kreditbelopp av 134,6 miljoner kronor, för vilka definitivt avslut ännu icke skett, ställt i utsikt garantier till ett totalt garantibelopp av 93,6 miljoner kronor. Nämndens premieinkomster ha sedan år 1933 uppgått till 28,8 miljoner kronor, vartill komma ränteinkomster med 1,7 miljoner kronor eller sammanlagt 30,5 miljoner kronor. För skadefall ha sedan år 1933 utbetalts 19,6 miljoner kronor. Av detta belopp ha 9,2 miljoner kronor kunnat återvinnas, varför nettoutbe-

talningarna uppgått till 10,4 miljoner kronor. I dessa belopp ha icke inräknats utbetalningar under finska garantier, eftersom nämnden fått ersättning för dessa enligt särskilt riksdagsbeslut. Omkostnaderna för nämndens verksamhet ha sedan år 1933 uppgått till sammanlagt 2,2 miljoner kronor. Sedan verksamhetens början har sålunda uppstått ett överskott på $(30,5 - 10,4 - 2,2 =)$ 17,9 miljoner kronor. Under tiden den 1 juli 1954—den 30 juni 1955 har överskottet ökat med 1,1 miljon kronor.

Under år 1955 beviljade bidrag av lotterimedel

I. Översikt

Ändamålsgrupp	Beviljade bidrag		Summa kronor
	Landsbygds- ändamål kronor	Stads- o. blandade ändamål kronor	
A. Teaterverksamhet	3 642 500:—	7 314 000:—	10 956 500:—
B. Orkesterverksamhet	346 000:—	1 142 900:—	1 488 900:—
C. Övriga ändamål	1 307 500:—	189 700:—	1 497 200:—
Summa kronor	5 296 000:—	8 646 600:—	13 942 600:—

Anm. Med bidrag för *landsbygdsändamål* avses i tabellredovisningen belopp, som helt eller i övervägande grad kommit landsbygd eller mindre städer tillgodo. Till mindre städer ha räknats sådana med högst 60 000 inneväpnare. Bidrag, som ej syntts böra hänföras till nu nämnda grupp, ha sammanfattats under beteckningen *stads- och blandade ändamål*. Under år 1954 beviljade bidrag för landsbygdsändamål utgjorde 3 242 000 kronor (av sammanlagt 11 824 700 kronor).

II. Specifikation

Ändamål	Beslutets dag	Belopp kronor	
A. Teaterverksamhet			
1) <i>Landsbygdsändamål</i>			
Folkets parkers centralorganisation (för 1955)	7/1	800 000:—	1 625 000:—
» » » (för 1956)	16/12	825 000:—	
Folkrörelsernas programaktiebolag (för 1955/56)	30/6	350 000:—	390 000:—
» » » (» 1954/55)	30/6	40 000:—	
Riksteatern (för 1955/56)	30/6		1 287 000:—
Teaterrådet (till understöd åt teaterverksamhet i landsorten) (för 1955/56)	30/6		320 000:—
Malmö stadsteater (för bygdeturnéer)	30/6		15 000:—
Ruinspelen i Visby, Föreningen	30/6		4 000:—
Varbergs havsbad och kurort	16/12		1 500:—
Summa kronor		3 642 500:—	

Ä n d a m å l	Beslu- tets dag	B e l o p p kronor	
<i>2) Stads- och blandade ändamål</i>			
Operan (för 1955/56)	30/6		3 140 000:—
Dramatiska teatern (för 1955/56)	30/6		1 360 000:—
Göteborgs lyriska teater (för 1955/56)	30/6		750 000:—
Göteborgs stadsteater	7/1	15 000:—	
, , (för 1955/56)	30/6	520 000:—	535 000:—
Malmö stadsteater (för 1955/56)	30/6		759 000:—
Norrköping—Linköping, Stadsteatern (för 1955/56)	30/6		260 000:—
Hälsingborgs stadsteater (för 1955/56)	30/6		150 000:—
Uppsala stadsteater (för 1955/56)	30/6	200 000:—	
, , (» 1954/55)	30/6	25 000:—	225 000:—
Svenska dramatikers studio, förening n. p. a. (för 1955/56)	30/6		10 000:—
Drottningholms teatermuseum (för 1955)	30/6		10 000:—
Folkets Hus teater, Göteborg (för 1955)	25/3	50 000:—	100 000:—
, , , , (» 1956)	4/11	50 000:—	100 000:—
Pionjärteatern	11/3		15 000:—
		Summa kronor 7 314 000:—	
B. Orkesterverksamhet			
<i>1) Landsbygdsändamål</i>			
Gävleborgs läns orkesterförening (för 1955/56)	30/6		200 000:—
Nordvästra Skånes orkesterförening (för 1955/56)	30/6		6 000:—
Sveriges orkesterföreningars riksförbund (för 1955/56)	30/6		140 000:—
		Summa kronor 346 000:—	
<i>2) Stads- och blandade ändamål</i>			
Konserthörsningen i Stockholm (för 1955/56)	30/6	304 500:—	
, , , (» 1955/56)	30/6	10 000:—	314 500:—
Göteborgs orkesterförening (för 1955/56)	30/6		268 700:—
Malmö konserthus (för 1955/56)	30/6		165 700:—
Norrköpings orkesterförening (för 1955/56)	30/6		173 500:—
Nordvästra Skånes orkesterförening (för 1955/56)	30/6		168 500:—
Örebro orkesterförening (för 1955/56)	30/6		40 000:—
Västerås musiksällskap (för 1955/56)	30/6		12 000:—
		Summa kronor 1 142 900:—	
C. Övriga ändamål			
<i>1) Landsbygdsändamål</i>			
Eslövs folkhögskolas byggnadsstiftelse	30/6		50 000:—
Folkhögskolan i Kalix	16/12		25 000:—
Folkhögskolan Hvilan, Åkarp	16/12		15 000:—

Ä n d a m å l	Beslutets dag	B e l o p p kronor	
Folkets Husföreningarnas riksorganisation	16/12		15 000:—
Folkrörelsernas konstfrämjande	16/12		60 000:—
Föreningen för fornminnes- och hembygdsvård i sydöstra Skåne	30/6		25 000:—
Föreningen soldaternas vänner i Hässleholm	16/12		4 000:—
Hoburgs hembygdsförening	30/6		5 000:—
Jära folkhögskola, Malmbäck	16/12		10 000:—
Jönköpings läns hembygdsförbund	30/6		50 000:—
Konst i skolan, Föreningen	30/6		55 000:—
Kulturbeskrivningarna i Lund	16/12		35 000:—
Liljeholmens folkhögskola, Rimforsa	16/12		35 000:—
Riksförbundet för bildande konst (för 1955)	7/1	150 000:—	
» » » » (för 1955)	25/2	15 000:—	
» » » » (för 1956)	16/12	175 000:—	340 000:—
Samarbetskommittén för Sveriges kyrkosångsförbund, m. fl.	16/12		6 000:—
Skolköksseminariet i Umeå	30/6		25 000:—
Skånes hembygdsförbund, Lund	16/12		15 000:—
Stiftelsen Carl och Olga Milles Lidingshem	12/8		70 000:—
Stiftelsen för Skottsbergsska gårdens i Karlsbarn bevarande	30/6	35 000:—	
» » » » » » »	16/12	40 000:—	75 000:—
Stiftelsen Sveriges fjäderfäavelsförenings lantmannaskola	16/12		10 000:—
Strömbäckss folkhögskola, Umeå	16/12		25 000:—
Styrelsen för Jämtbygdens folkhögskola i Hålland	30/6		40 000:—
Styrelsen för stiftelsen Edelvik	30/6		50 000:—
Svenska alliansmissionens ungdomsförbund	30/6		10 000:—
Svenska ungdomsringen för bygdekultur	30/6		3 000:—
Svenska sångarförbundet	16/12		20 000:—
Sveriges amatörmusikkårer, Riksförbundet	30/6		11 500:—
Sveriges körförbund	16/12		25 000:—
Södermanlands läns museum	30/6		50 000:—
Söderåkra hembygdsförening	30/6		3 000:—
Ystads stad	30/6	40 000:—	
» »	16/12	30 000:—	70 000:—
Vivlångs hembygdsförening	16/12		5 000:—
Växjö teateraktiebolag	30/6		50 000:—
Östergötlands fornminnes- och museiförening, Linköping	16/12		20 000:—
		Summa kronor 1 307 500:—	
2) Stads- och blandade ändamål			
Bernhard, Waldemar, konstnär	30/6		2 000:—
Estniska gymnasiet	30/6		5 000:—
Föreningen soldaternas vänner, Borås	16/12		6 000:—
Kostnader i samband med nordisk dramatikerpristävling	30/6		7 500:—

Ä n d a m å l	Besluts dag	B e l o p p kronor	
Musikaliska akademien	30/6	5 000:—	
» »	30/6	6 700:—	11 700:—
Nordiska konstförbundets svenska sektion	4/3	2 500:—	
» » » »	16/12	20 000:—	22 500:—
Riksantikvarieämbetet	30/6		10 000:—
Svenska sektionen av The international Society for Contemporary Music, Stockholm	31/3	20 000:—	
» » »	12/9	20 000:—	40 000:—
Svenskt visarkiv, Stockholm	16/12		10 000:—
Vetenskaps societeten, Uppsala	16/12		25 000:—
Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien	30/6		50 000:—
		Summa kronor	189 700:—

Kommittéer och sakkunniga samt centrala krisorgan

I. Kommittéer och sakkunniga

Justitiedepartementet

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1955

1. 1945 års lufträttssakkunniga (1953: I 12; 1954: I 8; 1955: I 12)

Förordnade av Kungl. Maj:t den 24 februari 1950 att, sedan Kungl. Maj:t den 24 september 1948 uppdragit åt de sakkunniga att verkställa den vidare utredning, som erfordrades beträffande frågan om Sveriges ratifikation av den i Genève den 19 juni 1948 avslutade konventionen om internationellt erkännande av rättigheter i luftfartyg, vilket arbete numera avslutats, såsom en särskild sektion inom de sakkunniga verkställa revision av förordningen den 26 maj 1922 om luftfart (den s. k. luftfartsförordningen) jämväl i de delar som icke redan omfattades av de sakkunnigas uppdrag, samt att upptaga därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 1 mars 1950):

Ekeberg, L. B., riksmarskalk, *ordförande*;

Wikander, H. Chr., f. d. hovrättsråd och divisionsordförande, *vice ordförande*;

Björklund, G. A., f. d. hovrättsråd;

Sidenbladh, K. J. E., hovrättsråd, tillika *sekreterare*.

Experter, tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 februari 1950 att på kallelse av sektionens ordförande eller vice ordförande delta i dess överläggningar:

Ljungberg, E. C. R., f. d. överdirektör;

Norman, E. chefsombudsman.

Direktiven för utredningen, se 1950: I Ju 12.

De sakkunniga ha under tiden december 1954—november 1955 hållit 79 sammanträden.

Den 29 november 1955 ha de sakkunniga avgivit ett den 31 oktober 1955 dagtecknat betänkande med förslag till luftfartslag (SOU 1955: 42). Uppdraget är därmed slutfört.

2. Utredning rörande vissa ändringar i vattenlagen (1953: I 13; 1954: I 9; 1955: I 13)

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 november 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 15 december 1945):

I Ju: 2 Walin, A. G., justitieråd, *ordförande*;
 Andersson, K. J. B., svarvare, led. av II kamm. (avliden den 18 juli 1955);
 Berggren, N. C. W., direktör;
 Bergström, I., byråchef;
 Jönsson, N. O., disponent, led. av II kamm.;
 Kleman, C. F., direktör;
 Riben, K. O., häradshövding;
 Skoglund, G. T., folkskollärare, led. av II kamm.
 Sekreterare:
 Bergsten, P. G., lagbyråchef.

Direktiven för utredningen, se 1946: I Ju 35.

Sedan chefen för kommunikationsdepartementet enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 februari 1955 tillkallat särskilda sakkunniga för utredning av vissa med de norrländska vattenkraftutbyggnaderna sammanhängande frågor (se I K 18) har chefen för justitiedepartementet den 6 april 1955 beslutat att några ytterligare frågor ej skall överlämnas till vattenlagsutredningen. Denna har alltså slutfört sitt uppdrag.

3. *Kriminalstatistikutredningen* (1953: I 19; 1954: I 14; 1955: I 17)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 juni och den 9 september 1949 samt den 12 oktober 1951 för att verkställa utredning av frågan om kriminalstatistikens ordnande (se Post- och Inrikes tidn. den 29 juni 1949):

Heuman, C. H. M., riksåklagare, *ordförande*;
 Groth, G. S., byrådirektör;
 Lindberg, E. T. G., förste byråsekreterare;
 Agge, K. I., professor;
 von Hofsten, E. A. G., byråchef;
 Eriksson, G. T., byråchef.

Sekreterare:

Rengby, S. F. N., e. o. aktuarie.

Direktiven för utredningen, se 1950: I Ju 36.

Utredningen har under tiden december 1954—april 1955 hållit 4 sammanträden.

Med utgångspunkt från utredningens den 25 november 1954 avgivna betänkande (Den svenska kriminalstatistiken, SOU 1954: 35) har utredningen vid ett möte i Stockholm den 12 och 13 januari 1955 med representanter för kriminologisk och statistisk sakkunskap från Danmark, Finland och Norge diskuterat frågan om nordiskt samarbete på kriminalstatistikens område. Referat av förhandlingarna vid detta möte samt en rapport, som antagits av mötesdeltagarna, ha den 25 april 1955 tillställts chefen för justitiedepartementet. Utredningens uppdrag är därmed slutfört.

4. Hyresregleringskommittén (1953: I 23; 1954: I 18; 1955: I 19)

I Ju: 5

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 mars 1951 för att utreda dels i vilken utsträckning och på vad sätt en fördelning av ledigblivna lägenheter efter behovsprinciper bör genomföras, dels vilka ändringar eller tillägg som med hänsyn till erfarenheterna från hyresregleringens tillämpning kunna vara påkallade beträffande hyresregleringslagen och avslutande författningar samt den allmänna hyreslagstiftningen, dels ock vilka övergångsbestämmelser som kunna erfordras för den situation, som uppkommer då en gång hyresregleringen skall upphöra (se Post- och Inrikes tidn. den 5 april 1951):

Wahlbäck, J. M., underståthållare, *ordförande*;

Ekdahl, O. G., kansliråd;

Johansson, Elsa A., fru, led. av II kamm. ;

Järtelius, G. E., advokat;

Ståhl, D. E. (Manne), chefredaktör, led. av II kamm.;

Wiman, H., vice verkställande direktör i Stockholms fastighetsägareförening;

Linder, N. E. Y., hovrättsråd, tillika *sekreterare*;

Eriksson, E., verkställande direktör, led. av I kamm. (fr. o. m. den 21 januari 1955).

Sekreterare: Linder, N. E. Y., se ovan.

Experter:

Thornell, Stina K. M., fru, pol. mag., föredragande i Statens hyresråd;

Rosén, A. J., civilingenjör.

Direktiven för kommittén, se 1952: I Ju 30 och 1954: I Ju 18.

Kommittén har under tiden den 1 december 1954—den 18 oktober 1955 sammanträtt under 23 dagar. Den 18 oktober 1955 har kommittén avlämnat betänkande rörande hyresregleringens avveckling m. m. (SOU 1955: 35). Uppdraget är därmed slutfört.

5. Utredning av frågan om en omarbetning av jordfästningslagen

(1953: I 27; 1954: I 22; 1955: I 23)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 maj 1952 för att utreda frågan om en omarbetning av jordfästningslagen (se Post- och Inrikes tidn. den 21 juni 1952):

Wijnbladh, C. M. E., president.

Sakkunniga:

Cullberg, J. O., biskop;

Eeg-Olofsson, A. O. C., skolchef;

Engström, O., fil. mag.;

Eriksson, Nancy M., led. av II kamm.;

Kjöllnerström, S. G., professor (fr. o. m. den 20 april 1955);

von Otter, S. F., assessor (fr. o. m. den 7 maj 1955).

² *Bihang till riksdagens protokoll 1956. 1 saml.*
Riksdagsberättelsen.

I Ju: 5 Sekreterare:

Lindskog, H. G., hovrättsråd (fr. o. m. den 9 februari 1955).

Direktiven för utredningen, se 1953: I Ju 27.

Utredningsmannen har hållit 3 sammanträden med de sakkunniga, nämligen den 16 maj, den 23 juni och den 26 september 1955. Vid sammanträdena ha av utredningsmannen utarbetade promemorior genomgått och diskuterats.

Utredningsmannen har den 24 oktober 1955 till chefen för justitiedepartementet överlämnat ett den 10 oktober 1955 dagtecknat betänkande med förslag till lag angående jordfästning och gravsättning m. m. (SOU 1955: 36). Uppdraget är därmed slutfört.

6. *Fångvårdens organisationskommitté* (1954: I 31; 1955: I 29)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1953 med uppdrag att framlägga förslag till åtgärder för genomförande av den vid 1953 års riksdag beslutade administrativa omläggningen inom fångvården och till ändringar i fångvårdsstyrelsens organisation efter reformens genomförande (se Post- och Inrikes tidn. den 25 juni 1953):

Eriksson, G. T., byråchef, *ordförande*;

Forssell, E. G. B., byråchef;

Tammelin, P. A. V., byrådirektör.

Experter:

Bergsten, P. G., byråchef för lagärenden;

Fornander, J. N.-U., byrådirektör;

Larsson, S., jur. kand.;

Rudstedt, K. G., fångvårdsdirektör.

Sekreterare:

Fischier, S. G. O. M., e. o. kanslisekreterare.

Direktiven för kommittén, se 1954: I Ju 31.

Kommittén har den 24 oktober 1955 avgivit betänkande angående räjongplanens fullföljande (SOU 1955: 40). Uppdraget är därmed slutfört.

7. *Utredning om anonymitetsskydd* (1955: I 32)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 oktober 1953 och den 29 april 1955 för att verkställa en allsidig utredning av frågan om skydd för meddelandet av uppgifter till nyhetsbyrå ävensom därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 28 oktober 1953):

Regner, N. I., justitieråd, *ordförande*;

Edberg, R. F., chefredaktör, led. av II kamm.;

Sundell, O. E., överste, verkst. direktör i Tidningarnas telegrambyrå.

Digman, H. M., justitieråd, tillika *sekreterare*.

Direktiven för utredningen, se 1954: I Ju 35.

Utredningen har den 31 maj 1955 avgivit betänkande (stencilerat) angående frågan om skydd för meddelandet av uppgifter till nyhetsbyråer. **I Ju: 9**
Uppdraget är därmed slutfört.

8. Utredning angående justitieombudsmannainstitutionen

(1954: I 36; 1955: I 36)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 april 1954 för att verkställa den av riksdagen i skrivelse den 3 april 1954, nr 156, begärda utredningen angående justitieombudsmannainstitutionen (se Post- och Inrikes tidn. den 12 maj 1954):

Rylander, O., borgmästare, led. av II kamm., *ordförande*;

Gezelius, L. E. B., advokat, led. av II kamm.;

Lindén, L. V., kommunalborgmästare, led. av I kamm.;

Nilzon, K. I., lantbrukare, led. av I kamm.

Sekreterare:

Holmquist, B. G., e. o. hovrättsassessor.

Utredningen har under år 1955 hållit 24 sammanträden.

Utredningen har den 13 december 1955 avgivit betänkande angående justitieombudsmannainstitutionen m. m. (SOU 1955:50). Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1956

9. Strafflagberedningen (1953: I 8; 1954: I 5; 1955: I 9)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 6 oktober 1938, den 31 december 1942, den 15 december 1944, den 21 januari 1949, den 10 november 1950, den 11 januari 1952 och den 4 november 1955 (se Post- och Inrikes tidn. den 21 oktober 1938, den 12 januari 1943 och den 3 januari 1945):

Schlyter, K., f. d. president, *ordförande*;

Bergendal, R., professor, Lunds universitets rektor, *vice ordförande*;

Agge, K. I., professor (fr. o. m. den 9 november 1955);

Eriksson, G. T., byråchef;

Ersman, S., direktör;

Göransson, H., överdirektör;

Heuman, C. H. M., riksåklagare;

Holmberg, C., e. o. hovrättsassessor, tillika *sekreterare*;

Hult, B., e. o. hovrättsassessor, tillika *sekreterare*;

Lassen, B., f. d. hovrättsråd, direktör;

Lindberg, Hugo, advokat (fr. o. m. den 9 november 1955);

Ohlsson, L. G., borgmästare;

Siljeström, G., f. d. häradshövding (fr. o. m. den 9 november 1955);

Strahl, I., professor.

I Ju: 9 Sakkunniga, utsedda att på kallelse av ordföranden deltaga i överläggningar med beredningen:
 Ahlkvist, E., cementgjutare, led. av I kamm. (fr. o. m. den 14 november 1955);
 Heckscher, G. E., professor;
 Hedlund, V., f. d. fattigvårds- och barnavårdskonsulent, f. d. riksdagsman (avliden den 7 november 1955);
 Jonsson, G., chefläkare;
 Kinberg, O., professor;
 Lindberg, Torgny, förste byråsekreterare;
 Lundqvist, M., statsåklagare;
 Marnell, G., direktör vid fångvårdsanstalten å Hall;
 Nordlund, Elsa-Brita, överläkare;
 Nyberg, J. O., redaktör, led. av II kamm.;
 Thurén, G., direktör vid ungdomsanstalten å Skenäs;
 Werner, O. E., hemmansägare, led. av I kamm.

Lokal: Stora Nygatan 2 B, 1 tr.; tel. 23 66 60, växel (Hult även 10 16 58).

Direktiven för beredningens uppdrag, se 1939: I Ju 25, 1943: I Ju 9, 1945: I Ju 12 och 1950: I Ju 12.

Sedan beredningen under år 1954 utarbetat förslag till lag om vissa skyddsåtgärder mot brott (skyddslag), omfattande samtliga de åtgärder som kunna träda i stället för straff, har beredningen under år 1955 utvidgat lagförslaget till att omfatta hela det straffrättsliga reaktionssystemet. Genom denna utvidgning har beredningens slutbetänkande, vari lagförslaget kommer att framläggas, blivit fördröjt men beräknas kunna avgivas i medio av 1956. I enlighet med medgivande av departementschefen den 27 september 1955 har manuskriptet till betänkandet börjat lämnas till sättning efter hand som det färdigställes. Beredningens förslag till lag om skydd mot brott (skyddslag) föreligger i korrektur.

Beredningen har under år 1955 avgivit infordrade yttranden över bl. a. betänkanden angående den svenska kriminalstatistiken (SOU 1954: 35) och om sekretessen vid förundersökning i brottmål (SOU 1955: 17) samt över ett av särskilda sakkunniga inom justitiedepartementet upprättat förslag till klientelundersökningar (stencilerat). Yttrande har utarbetats över barnavårdskommitténs betänkande om utredningshem (SOU 1955:37).

I skrivelse till Konungen den 4 mars 1955 har beredningen hemställt om åtgärder för säkerställande av Kriminologiska institutets verksamhet m. m.

Den 12—14 oktober 1955 hölls i Stockholm den nionde nordiska kriminalvårdskonferensen. Under konferensen överlades dels — i anslutning till besök å ungdomsanstalten Roxtuna — om behandlingen av unga lagöverträdare och dels om eftervården efter frigivning från frihetsberövande åtgärd. I konferensen deltog såsom representanter för Sverige bl. a. beredningens ordförande och ledamöterna Bergendal, Eriksson, Ersman, Göransson, Heuman, Holmberg, Hult och Strahl samt av beredningens sakkunniga Thurén.

10. *Auktorrättskommittén* (1953: I 9; 1954: I 6; 1955: I 10)

I Ju: 11

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 28 oktober 1938 och den 27 november 1953 (se Post- och Inrikes tidn. den 12 november 1938):

Ekeberg, L. B., riksmarskalk, *ordförande*;

Eberstein, G. A., professor emeritus;

Hedfeldt, N. E., regeringsråd.

Sekreterare:

Hesser, S. C. E. T., e. o. hovrättsassessor.

Biträdande sekreterare:

Greve, R., assessor.

Lokal: Stora Nygatan 2 A; tel. växel 23 66 60, ankn. 56 och 57.

Direktiven för utredningen, se 1939: Ju 26.

De sakkunniga ha under år 1955 hållit 23 sammanträden.

Som en fortsättning på det tidigare bedrivna nordiska samarbetet på auktorrättens område ha de sakkunniga den 19—29 april 1955 i Stockholm sammanträtt med representanter för grannländerna för behandling av de i huvudsak överensstämmande förslag till nordiska lagar om upphovsmannarätt och om rätt till fotografisk bild som förut utarbetats. På grundval av mötesförhandlingarna ha vissa jämkningar vidtagits i de svenska texterna och i samband därmed ha tidigare föreliggande utkast till motiv delvis omarbetats. De sakkunniga avse att framlägga sina förslag i ett gemensamt betänkande och beräkna att detta, som är i det närmaste tryckfärdigt, skall kunna avgevas i början av år 1956.

11. *Ärvdabalkssakkunniga* (1953: I 11; 1954: I 7; 1955: I 11)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 oktober 1941 för att biträda med arbetet på sammanförande till en eller flera större enheter av det flertal lagar som gemensamt bruka betecknas som nya ärvdabalken (se Post- och Inrikes tidn. den 8 november 1941):

Ekeberg, L. B., riksmarskalk, *ordförande*;

Walin, A. G., justitieråd;

Henkow, K. H., hovrättsråd.

Lokal: Högsta Domstolen; tel. 23 67 20.

Direktiven för utredningen, se 1942: I Ju 20.

Det utredningsuppdrag, som innefattas i de ursprungliga direktiven för de sakkunniga, är i huvudsak slutfört (se 1955: I Ju 11). Arbetet på förslag till konvention angående vissa börsfrågor vilar tills vidare.

Sedan Kungl. Maj:t den 21 maj 1954 uppdragit åt de sakkunniga att, i anledning av pågående lagstiftningsarbete i Danmark och Norge på arvs- lagstiftningens område, från svensk sida deltaga i överläggningar med de danska och norska kommittéerna, har Walin deltagit i ett i Oslo den 20—24 maj 1955 hållet sammanträde med nämnda kommittéer och i övrigt utfört visst förberedande arbete. Överläggningarna komma att fortsätta under år 1956.

I Ju: 12 12. 1948 års folkrättsbrottssakkunniga (1953: I 16; 1954: I 11; 1955: I 14)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 oktober 1948 för att utarbeta förslag till sådana administrativa föreskrifter, som kunna erfordras för tillämpningen av den i 27 kap. 11 § strafflagen upptagna bestämmelsen om folkrättsbrott, ävensom till de åtgärder i övrigt, som lämpligen böra vidtagas för bekantgörande av folkrättens innehåll beträffande krig:

Wetter, F. G., professor emeritus, *ordförande*;

Gihl, K. S. T., professor emeritus;

Henkow, K. H., hovrättsråd;

Landquist, A. D., kommandör.

Förordnad att biträda de sakkunniga:

Thyresson, G., revisionssekreterare.

Biträde med viss arbetsuppgift:

Österlind, G. B., sekreterare i utrikesdepartementet.

Lokal: Västra Riddarhusflygeln, Riddarhuskajen 5, tel. 10 06 90 (Thyresson).

Direktiven för utredningen, se 1949: I Ju 28 och 1952: I Ju 22.

De sakkunniga ha under tiden december 1954—november 1955 icke hållit något sammanträde.

Utarbetandet av en handbok angående folkrättsliga regler i krig pågår.

13. *Besvärssakkunniga* (1953: I 17; 1954: I 12; 1955: I 15)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 mars 1949 för att verkställa fortsatt utredning rörande det administrativa besvärsinstitutet och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 10 mars 1949):

Herlitz, N., professor emeritus, f. d. riksdagsman, *ordförande*;

Björkholm, S. H. H., regeringsråd;

Åkesson, N. O., landssekreterare.

Sekreterare:

Petrén, B. E. G., e. o. hovrättsassessor, docent.

Biträdande sekreterare:

Krantz, Å. A., byrådirektör;

Wennergren: C. B. O., e. o. byråsekreterare.

Lokal: Storkyrkobrinken 11 och riksdagshuset; tel. växel 22 45 00 ankn. 1658 eller 11 84 99.

Direktiven för de sakkunniga, se 1950: I Ju 29 och 1952: I Ju 23.

De sakkunniga ha under tiden december 1954—november 1955 hållit 45 sammanträden, därav 12 under vistelse i Katthammarsvik den 4—16 juli 1955. De sakkunniga ha färdigställt och avgivit ett den 26 mars 1955 dagtecknat betänkande »Administrativt rättsskydd. Principbetänkande angående besvärsinstitutet och därmed sammanhängande ämnen» (SOU 1955: 19).

I anledning av särskilt uppdrag ha de sakkunniga utarbetat ett lagförslag innefattande regler om ett opartiskt förfarande för avgörande av tvister i

varuskattemål m. m., varjämte utkast till motiv upprättats. De sakkunniga **I Ju: 15** ämnar snart slutföra detta uppdrag.

De sakkunniga ha avgivit utlåtanden den 21 december 1954 rörande 1950 års skattelagssakkunnigas förslag till effektivare taxering (SOU 1954: 24) och den 19 november 1955 över ett av fullmäktige i riksbanken den 13 oktober 1955 framlagt förslag rörande ändrad organisation för handhavandet av valutareglerna.

14. Varumärkes- och firmautredningen (1953: I 18; 1954: I 13; 1955: I 16)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 juni 1949 för att verkställa utredning rörande revision av varumärkes- och firmalagstiftningen samt vad därmed äger samband (se Post- och Inrikes tidn. den 25 juni 1949):

Eberstein, G. A., professor emeritus, *ordförande*;

Dahl, G., överingenjör, chef för patentavdelningen vid Aktiebolaget Elektrolux;

Hedfeldt, N. E., regeringsråd;

Jacobsson, G., sekreterare hos Skånes handelskammare;

Köhler, N. G., advokat;

von Zweigbergk, A. C., byråchef.

Sekreterare:

Uggla, C. A., förste byråsekreterare.

Lokal: Patent- och registreringsverket; tel. 55 12 76 (ordföranden), 67 97 00 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1950: I Ju 31.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit 16 sammanträden. Arbetet har i huvudsak varit inriktat på avfattandet av motiv till den blivande varumärkeslagen. Stora delar av motiven föreligga nu i utkast. Under motivarbetet har fortlöpande kontakt hållits med de övriga nordiska länderna.

Betänkande med förslag till ny varumärkeslag beräknas kunna avlämnas under år 1956.

15. Utredning av frågan om formerna för den information som rätten i vissa fall skall lämna juryn i trycksfrihetsmål (1953: I 21; 1954: I 16; 1955: I 18)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 januari 1950 (se Post- och Inrikes tidn. den 24 februari 1950):

Gärde, J. N., f. d. justitieråd, *ordförande*;

Häckner, K. J. Y., advokat, f. d. riksdagsman;

Kjellin, B. T. M., statssekreterare, tillika *sekreterare*.

Lokal: Justitiedepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1951: I Ju 29.

Utredningen har under året fått stå tillbaka för andra arbetsuppgifter.

16. 1951 års rättegångskommitté (1953: I 24; 1954: I 19;
1955: I 20)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 maj 1951 för att verkställa översyn av rättegångsbalken med därtill anslutande lagstiftning och administrativa författningar (se Post- och Inrikes tidn. den 7 juni 1951):

Laurin, J., president, *ordförande*;

Brodin, H. W. G., advokat;

Clémentz, C. G. R. A., stadsfiskal;

Eriksson, G. A. V., häradshövding;

Fredriksson, K. T., gruvarbetare, riksdagsman (fr. o. m. den 24 augusti 1955);

Hedlund, V. V., f. d. fattigvårds- och barnavårdskonsulent, f. d. riksdagsman (t. o. m. den 4 augusti 1955);

Lassen, B. F. C., f. d. hovrättsråd, direktör;

Lutteman, S. E., borgmästare.

Expert:

Uhrbom, A. V., kriminalkommissarie.

Sekreterare:

Lindgren, R. L., hovrättsfiskal.

Lokal: Hovrätten, Jönköping; tel. 193 50 (växel).

Direktiven för utredningen, se 1952: I Ju 31.

Kommittén har under tiden den 1 december 1954—den 30 november 1955 sammanträtt tillhopa 21 dagar.

Kommittén har avlämnat promemoria den 10 december 1954 angående rätt för medborgare i annat nordiskt land att vara rättegångsombud i Sverige (stencilerad), promemoria den 11 mars 1955 angående skyldighet för styresman vid fångvårdsanstalt m. fl. att i fall då häktad person efter häktningen börjat undergå honom tidigare ådömt frihetsstraff därom underrätta häktningsdomstolen (maskinskriven), promemoria den 4 april 1955 angående vidlyftiga rättegångar m. m. (SOU 1955: 10), promemoria den 28 oktober 1955 angående möjlighet för domaraspiranter m. fl. att i utbildningssyfte tjänstgöra som biträde åt advokat (stencilerad) samt promemoria den 16 november 1955 med förslag till vissa ändringar i konkurslagen m. m. (stencilerad). Vidare har kommittén till Kungl. Maj:t avgivit yttranden *dels* den 14 december 1954 över en inom justitiedepartementet upprättad promemoria med förslag till lag om utlämning för brott *dels ock* den 15 mars 1955 över en inom Riksbyrån för folkbokföringen upprättad promemoria med utkast till nytt formulär för uppgift enligt K. K. 1926: 75. Till riksdagens första lagutskott har kommittén avgivit utlåtande den 15 mars 1955 över två motioner om viss ändring av 5 kap. 103 § konkurslagen.

Kommitténs arbete fortsätter och beräknas pågå under hela år 1956.

17. *Översyn av bestämmelserna rörande preskription av fordran*
(1955: I 21)

I Ju: 18

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 november 1951 för att inom departementet verkställa översyn av bestämmelserna rörande preskription av fordran:

Wijnbladh, C. M. E., president.

Sekreterare:

Ringdén, H.-F., revisionssekreterare, förordnad den 22 maj 1953; numera på egen begäran entledigad.

Marcus, S., hovrättsassessor, förordnad den 15 mars 1955.

Lokal: Hovrätten, Umeå; tel. 182 70.

Under tiden december 1954—november 1955 har hållits ett sammanträde med delegerade från övriga nordiska länder (i Umeå den 22—30 augusti 1955). Vid sammanträdet framlades och behandlades av de delegerade var för sig upprättade nya utkast till lagstiftning i ämnet jämte summariska motiv. Under det fortsatta arbetet skola lagutkasterna omarbetas och motiveras med ledning av de i Umeå vunna erfarenheterna. Ett slutsammanträde är avsett att hållas i Oslo hösten 1956.

Den sakkunnige beräknas ha slutfört sitt uppdrag under år 1957.

18. *Svensk delegation hos Förenta Nationerna i fråga om brottsprevention och brottslingsbehandling* (1953: I 26; 1954: I 21; 1955: I 22)

Korrespondenter förordnade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 december 1951:

Schlyter, K., f. d. president, ordförande i strafflagberedningen;

Göransson, H., överdirektör;

Eriksson, G. T., byråchef.

Hovrättsassessorn C. Holmberg har biträtt delegationen såsom sekreterare.

Lokal: Stora Nygatan 2 B; tel. växel 23 66 60.

Direktiv: se 1953: I Ju 26.

Under året har avgivits en årsrapport rörande frågor på kriminalpolitikens område i Sverige under 1954 och 1955. Vidare ha två frågeformulär besvarats, avseende det ena abnormbrottsligheten (les délinquants anormaux) och det andra vanebrottsligheten (les délinquants d'habitude). Vid besvarandet av det senare frågeformuläret har delegationen biträtt av dr jur. Gerhard Simson.

Svenska ledamöter av FIPP (Fondation internationale pénale et pénitentiaire) äro statssekreteraren Björn Kjellin, vilken efterträtt Schlyter, samt Göransson. Schlyter har valts till hedersledamot. Stiftelsen sammanträdde i Genève den 27 augusti 1955.

Under tiden den 22 augusti—den 3 september 1955 anordnade F. N. en världskongress i Genève. På kongressen behandlades ämnena Minimiregler för behandlingen av fångar, Urval och utbildning av fångvårdspersonal,

I Ju: 18 Öppna anstalter, Fångvårdsarbete samt Ungdomsbrottsligheten. I kongressen deltog från svensk sida bl. a. justitieministern, statsrådet Herman Zetterberg, Eriksson, Göransson, Kjellin, professor Ivar Strahl och förste byråsekreteraren C. H. Ericsson. Schlyter utsågs till vicepresident honoris causa.

I en av International Society for Criminology anordnad kriminologkongress i London den 12—18 september 1955 deltog bl. a. G. T. Eriksson och lagbyråchefen Per Bergsten.

19. *Bilskadeutredningen* (1953: I 29; 1954: I 23; 1955: I 24)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 maj 1952 för att i samarbete med motsvarande utredningar i Danmark, Finland och Norge verkställa utredning rörande revision av lagstiftningen om ersättning för skada till följd av bruk av motorfordon (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juni 1952):

Strahl, I., professor, *ordförande*;

Conradi, E. G. F., hovrättsråd, tillika *sekreterare* (fr. o. m. den 21 januari 1955);

Lindh, G. B. T., advokat, ordförande i Sveriges advokatsamfund;

Malmæus, B. E., jur. kand., ombudsman;

von Sydow, G., hovrättsråd, tillika sekreterare (t. o. m. den 20 januari 1955).

För att på kallelse av ordföranden deltaga i överläggningar med utredningen ha med stöd av ovannämnda bemyndigande tillkallats:

Broberg, R. H. J, byråchef;

Hall, M. I., försäkringsdirektör;

Hedner, C.-E. E., advokat;

von Sydow, G., hovrättsråd (fr. o. m. den 21 januari 1955).

Lokal: Stora Nygatan 2 A^{IV}; tel. växel 23 66 60.

Direktiven för utredningen, se 1953: I Ju 29.

Utredningsarbetet har under året fortgått. Överläggningar med delegerade från grannländernas kommittéer ha hållits i Stockholm den 13—18 juni 1955. Sekreteraren har i mitten av oktober 1955 deltagit i ett möte i Helsingfors mellan sekreterarna i de nordiska kommittéerna, varvid förslag till överensstämmande uppställning av lagarna dryftades. Detta förslag skall behandlas på gemensamt möte mellan de nordiska kommittéerna i januari 1956.

20. *Kommittén angående det allmännas skadeståndsansvar*
(1953: I 30; 1954: I 24; 1955: I 25)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 maj 1952 för att utreda frågan om stats och kommuns skadeståndsansvar (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juni 1952):

Walin, A. G., justitieråd, *ordförande*;

Conradi, E. G. F., hovrättsråd, tillika *sekreterare*;

Herlitz, N., professor emeritus, f. d. riksdagsman;

Strahl, I., professor.

Sakkunniga, tillkallade jämlikt ovannämnda bemyndigande att deltaga i överläggningar med kommittén:

Askelöf, I. T., vice verkställande direktör (t. o. m. den 6 maj 1955);

Bomgren, E. G., justitieråd;

Lindahl, F., direktör;

Molén, H., direktör (fr. o. m. den 7 maj 1955);

Nordenskiöld, E. O. E., förste sekreterare;

Nordmark, S., byråchef;

Westman, E. G., vice stadsjurist.

Lokal: Stora Nygatan 2 A^v; tel. växel 23 66 60.

Direktiven för kommittén, se 1953: I Ju 29.

Under tiden den 1 december 1954 — den 30 november 1955 ha ett flertal sammanträden hållits. Ordföranden och sekreteraren har under sex dagar i januari 1955 deltagit i överläggningar med delegerade från grannländernas kommittéer.

Arbete med utarbetande av slutligt förslag och motiv pågår. Tidpunkten för arbetets avslutande, som på vissa punkter är beroende av den under 41 omtalade utredningen, kan ännu icke närmare angivas.

21. Fideikommissutredningen (1954: I 25; 1955: I 26)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 6 juni 1952 och den 30 april 1953 för att verkställa utredning av frågan om fideikommissens avskaffande:

Widegren, B. G., borgmästare;

Lundvik, C. U. V., e. o. hovrättsassessor.

Sekreterare:

Mollstedt, S. R. B., e. o. hovrättsassessor.

Experter, tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 september 1955 för att biträda utredningen:

Berthelson, G. B., förste antikvarie;

Bonde, C. J. C., friherre, innehavare av Ericssbergs fideikommiss;

Johansson, F. L. H., överdirektör;

Nilsson, N. A., e. o. kanslisekreterare;

Nilsson, Sigurd H., landstingsman;

von Seth, T. G. A., greve, innehavare av Bratteborgs fideikommiss, led. av II kamm.;

Trolle-Bonde, C., greve, innehavare av Trolleholms fideikommiss;

Wetterhall, H. C. B., överdirektör.

Lokal: Storkyrkobrinken 7 1 1/2 tr.; tel. 20 03 48.

Utredningen har under tiden den 1 december 1954—den 30 november 1955 hållit 28 sammanträden, därav ett plenarsammanträde med experterna. Med hänsyn till att utredningens arbetskrafter under år 1955 i viss

I Ju: 21 utsträckning lagits i anspråk för andra uppgifter har utredningsarbetet fördröjts. Utredningen beräknar att kunna slutföra sitt uppdrag under 1956.

22. *Utredning av frågan om möjligheterna att förenkla aktiebolagslagen*
(1954:I 28; 1955:I 28)

Den 9 januari 1953 förordnades professorn Håkan Nial att, i anslutning till riksdagens skrivelse nr 124 år 1950, inom justitiedepartementet verkställa en förberedande undersökning av frågan om möjligheterna att förenkla aktiebolagslagen. Genom förordnande den 8 februari 1954 utvidgades uppdraget att gälla jämväl undersökning av spörsmål om eventuell ändring av 103 § aktiebolagslagen.

Under tiden december 1954—november 1955 har utredningsarbetet fullföljts i samråd med ett antal praktiskt sakkunniga personer. Utredningen beräknas bli slutförd under år 1956.

23. *Byggnadsminnesutredningen* (1954:I 29; 1955:I 28)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 mars 1953 för att utreda frågan om åtgärder för att bevara och skydda kulturhistoriskt märkliga byggnader (se Post- och Inrikes tidn. den 19 mars 1953):

Andersson, G. H., f. d. landshövding, *ordförande*;

Berg, G., förste intendent;

Berthelson, G. B., förste antikvarie, tillika *sekreterare*;

Engkvist, O. T., byggmästare;

Kjellin, B. T. M., statssekreterare.

Experter:

Dahl, D., byggnadsråd;

Hellner, K. B., förste intendent;

Langberg, H., sekreterare i Det särskilda byggnadssyn, Köpenhamn;

Svahnström, J. G., landsantikvarie.

Lokal: Riksantikvarieämbetet; tel. 67 00 00.

Direktiven för utredningen, se 1954: I Ju 29.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit 5 sammanträden om tillhoppa 11 dagar och företagit ett studiebesök på Mälsåkers slott.

Utredningen har genomarbetat texten till sitt betänkande. Vissa kompletteringar återstå, innan betänkandet kan justeras i sin helhet. Slutligen har utredningen avgivit yttrande till handelsdepartementet över det av 1948 års utredning om en statens kulturfond avlämnade betänkandet.

Uppdraget beräknas bli slutfört under första halvåret 1956.

24. *Djurskyddsutredningen* (1954: I 32; 1955: I 30)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1953 för att verkställa utredning av frågan om ett förbättrat djurskydd (se Post- och Inrikes tidn. den 29 juni 1953):

Geijer, E. G., f. d. justitieråd.

Expert och tillika sekreterare:

Danielsson, A., e. o. byråsekreterare.

Experter:

Ekman, A. G., professor;

Larsson, R., förste stadsveterinär;

Pehrson, G. T., professor.

Lokal: Veterinärstyrelsen, Teknologgatan 8; tel. 23 59 35 (växel).

Direktiven för utredningen, se 1954: I Ju 32.

Sedan Kungl. Maj:t den 15 april 1955 — efter framställning bl. a. av utredningsmannen — föreskrivit, att vid statens veterinärmedicinska anstalt skulle försöksvis anställas en veterinär för renskötseln, samt en sådan befattningshavare utsetts, har utredningsmannen haft överläggningar med anstaltens föreståndare samt den utsedde veterinären och därvid ställt till förfogande visst genom utredningen insamlat material rörande slakt och kastrering av renar m. m. Under redovisningsåret har utredningen i övrigt huvudsakligen varit inriktad på frågan om förevisandet av djur och därmed sammanhängande spörsmål. Det har under utredningens gång kommit att framstå såsom lämpligt att överväga bestämmelser icke blott om cirkus- och liknande företag utan om all förevisning av djur i anslutning till 8 § djurskyddslagen. Ett utkast till författning, innehållande sådana bestämmelser, har utarbetats, liksom också förslag till vissa delar av därtill hörande betänkande. Arbetet därmed, som av olika anledningar icke kunnat fullbordas under året, skall om möjligt slutföras under år 1956.

25. 1954 års fastighetsbildningskommitté (1955: I 31)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 oktober 1953 för utredning av frågan om ny fastighetsbildningslagstiftning och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 19 november 1953):

Fallenius, B. A., t. f. generaldirektör, *ordförande*;

Jansson, B. F., hemmansägare, led. av II kamm.;

Levin, H. S., fiskare, led. av II kamm.;

Löfroth, J. G., bokhållare, led. av II kamm.;

Nordfelt, Hj. K. A., lagman.

Experter:

Borg, E. L., länsarkitekt;

Dahlin, P. G. A., stadsingenjör;

Hamrin, M. T. P., distriktslantmätare;

Larsson, A. E., lantbruksdirektör;

Magnusson, R. E., byråchef;

Prawitz, G. H., jur. dr;

Sander, T. A. O., överlantmätare;

Wetterhall, H. C. B., överdirektör;

Öjborn, L. E., byråchef.

I Ju: 25 Sekreterare:

Gyllensvärd, K. J. G., e. o. hovrättsassessor;

Wallner, H., byråchef.

Lokal: Storkyrkobrinken 7 1 1/2 tr.; tel. 11 39 98 och 11 55 80.*Direktiven* för kommittén, se 1954: I Ju 34.

Kommittén har under tiden december 1954—november 1955 hållit 11 sammanträden. Utredningsarbetet fortsättes och beräknas komma att pågå under hela år 1956.

26. *Utredning angående myrslogar m. m.* (1954: I 37; 1955: I 33)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 oktober 1953 för att verkställa den av riksdagen i skrivelse den 22 maj 1948 begärda utredningen angående myrslogarna inom de på bekostnad eller med understöd av staten storskiftade delarna av Kopparbergs län jämte därmed sammanhängande frågor:

Malmberg, H., f. d. generaldirektör.

Lokal: Stora Nygatan 2 A; tel.växel 23 66 60.

Den 4 december 1953 förordnade Kungl. Maj:t, att det med ovan angivna bemyndigande avsedda utredningsuppdraget skulle utvidgas till att omfatta jämväl slutförandet av utredning rörande indragning av ströängar å kronomark ovan odlingsgränsen inom Norrbottens län m. m.

Experter i fråga om ströängsindragningen, tillkallade den 21 november 1955:

Jacobson, U. R., f. d. handlande, led. av II kamm.;

Larsson, H., skogsinspektör, led. av II kamm.

Utredningen har under 1955 avsett ströängsförhållandena. Betänkande i denna del kommer att lämnas under början av 1956, varefter utredningsarbetet i fråga om myrslogarna i Dalarna återupptages.

27. *Utredning om administrativa frihetsberövanden* (1954: I 37; 1955: I 34)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 december 1953 för utredning av frågan om ökade rättsliga garantier vid administrativa frihetsberövanden och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 8 december 1953):

Alexanderson, K. E., häradshövding, led. av I kamm., *ordförande*;

Ahlkvist, K. E., cementgjutare, led. av I kamm.;

Axelson, N. E. A., förste länsassessor;

Berglin, C.-G., socialläkare;

Gezelius, L. E. B., advokat, led. av II kamm.

Sekreterare:

Nordqvist, H. V. H., e. o. hovrättsassessor.

Biträdande sekreterare:

Borggård, G. R., e. o. hovrättsassessor (under tiden den 12 april—den 2 november 1955);

Nyman, E. O., e.o. hovrättsfiskal (fr. o. m. den 21 november 1955).

Lokal: Södra Roslags domsagas kansli, Erik Dahlbergsgatan 58—62, tel. 61 51 54 (ordföranden); Storkyrkobrinken 11; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1954: I Ju 37.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 sammanträtt tillhopa 14 dagar. Till utredningen har inkommit begärda uppgifter om lagstiftningen i vissa främmande länder beträffande några av de frihetsberövanden, som omfattas av utredningsuppdraget.

Utredningen beräknas pågå under hela år 1956.

28. Fångvårdsbyggnadsutredningen (1955: I 35)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 april 1954 för att utreda frågan om förnyelse av anstaltsbeståndet inom fångvården (se Post- och Inrikes tidn. den 3 maj 1954):

Bergquist, Th. E. N., landshövding, *ordförande*;

Eriksson, G. T., byråchef;

Forssell, E. G. B., byråchef;

Josephson, W., grosshandlare;

Tammelin, P. A. V., byrådirektör;

Wejke, G. W., generaldirektör.

Experter:

Bellander, N. G., läkare;

Blom, S. D., byråchef;

Bunner, T. Å. G., byrådirektör

Fornander, J. N.-U., byrådirektör;

Lönnberg, J. W. G., direktör;

Marnell, K. G., direktör;

Pettersson, E. G. A., ombudsman;

Rudstedt, K. G., fångvårdsdirektör;

Rylander, C. G., professor;

Thurén, G. C. O., direktör;

Åmark, C. E., docent.

Sekreterare:

Fischier, S. G. O. M., e. o. kanslisekreterare.

Lokal: Stora Nygatan 2 A, 3 tr.; tel.växel 23 66 60.

Direktiven för utredningen, se 1955: I 35.

Under tiden december 1954—november 1955 har utredningen hållit 10 sammanträden.

Den 2 november 1955 har utredningen avgivit ett belänkande (stencilerat) angående ersättningsanstalter för Långholmen samt ny kvinnoanstalt.

Utredningen beräknar fortsätta sitt arbete under år 1956.

I Ju: 29

29. *Författningsutredningen* (1955: I 37)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 augusti 1954 för att utifrån en samlad översyn av demokratiens funktionsproblem företaga en modernisering av vår författning (se Post- och Inrikes tidn. den 24 augusti 1954):

Sandler, R. J., f. d. landshövding, led. av I kamm., *ordförande*;

Ahlkvist, K. E., cementgjutare, led. av I kamm.;

Dahlén, P. O. R., sekreterare, led. av II kamm.;

Hallén, H. M., prost, led. av II kamm.;

Hartmann, J. L., chefredaktör;

Håstad, E. W., professor, led. av II kamm.;

Sehlstedt, O. A., chefredaktör, led. av II kamm.;

Wahlund, S. G. W., f. d. professor, led. av I kamm.

Sekreterare:

Westerståhl, H. J., professor.

För biträde med vissa sekreteraruppgifter:

Sandler, B. G.

Experter:

Lindencrona, G., sjöfartsråd;

Jansson, C. G., fil. lic.;

Sköld, L., pol. mag.;

Lokal: Utrikesutskottet, Riksdagen: tel. 11 39 68.

Direktiven för utredningen, se 1954: I Ju 37.

Utredningen har under tiden januari—september 1955 hållit 29 sammanträden.

Utredningsarbetet pågår.

30. *Utredning angående kompetensfördelningen mellan Kungl.*

Maj:t i statsrådet och regeringsrätten (1955: I 38)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 oktober 1954 för att verkställa en systematisk översyn av 2 § regeringsrättslagen (se Post- och Inrikes tidn. den 27 oktober 1954):

Ekberg, S. E., f. d. justitieråd.

Lokal: Stora Nygatan 2 A; tel. växel 23 66 60.

Direktiven för utredningen, se 1955: I Ju 38.

Utredningsarbetet pågår.

31. *Markvärdeutredningen* (1955: I 39)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 oktober 1954 för att verkställa utredning av frågan om indragning till det allmänna av oförtjänt jordvärdestegring (se Post- och Inrikes tidn. den 10 november 1954):

Anderberg, H. E., häradshövding, *ordförande*;

Anners, E. G. E., docent;

Boija, G., överingenjör, led. av II kamm.;
 Garpe, D. A. J., borgarråd;
 Holmqvist, E. B., studiesekreterare, led. av I kamm.;
 Lantz, H. V., förste byråingenjör;
 Lodenius, V. G., lantbrukare, 2:e vice talman, led. av I kamm.

Experter:

Ankarcrona, S. T. S., advokat;
 Berch, B. O., fil. kand., godsägare;
 Fredricsson, L. J. M., ombudsman;
 Lindman, A. G., stadsplanechef;
 Nordberg, A. E., direktör;
 Persson, F. L., fastighetsdirektör;
 Ringenson, E. V., rådmän;
 Sandström, K. E. O., tekn. lic., distriktslantmätare;
 Welinder, P. E. C., professor;
 Westman, E. G., vice stadsjurist;
 Åström, A. M., bankjurist.

Sekreterare:

Hjern, B. K. L., e. o. hovrättsassessor.

Lokal: Storkyrkobrinken 7, 1 1/2 tr.; tel. 10 54 90 (sekreteraren) och Ystad 101 96 (ordföranden).

Direktiven för utredningen, se 1955: I Ju 39.

Utredningen, vars sekreterare under januari—april 1955 tagits i anspråk för andra uppgifter, har under året hållit sammanträden under tillhoppa 29 dagar. Utredningens experter ha indelats i fyra särskilda delegationer och under nio av sammanträdesdagarna ha överläggningar hållits med olika delegationer.

Ett preliminärt lagutkast har utarbetats och vissa inledande avsnitt i ett blivande betänkande föreligga vid årsskiftet i manuskript. Statistiska centralbyråns utredningsinstitut har meddelats uppdrag att för utredningens räkning sammanställa viss statistik. Efter remiss har yttrande avgivits över hyresregleringskommitténs den 27 september 1955 framlagda betänkande angående hyresregleringens avveckling m. m.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1956.

32. Utredning rörande straffrättsberäkning och sammanläggning av straff (1955: I 40)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 december 1954 för att verkställa en översyn av gällande regler rörande straffrättsberäkning och sammanläggning av straff samt därmed sammanhängande spørsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 23 december 1954):

Agge, K. I., professor.

Lokal: Stora Nygatan 2 B; tel. växel 23 66 60.

Direktiven för utredningen, se 1955: I Ju 40.

I Ju: 32 Arbetet har under årets första hälft inriktats på insamlande av material rörande myndigheternas tillämpning av gällande bestämmelser samt på en preliminär undersökning av möjligheterna att genom ändringar i reglerna om sammanträffande av brott och om villkorlig frigivning avhjälpa de i direktiven påtalade olägenheterna. Sedan det visat sig att hithörande frågor f. n. utgöra föremål för överväganden inom strafflagberedningen i samband med dess revision av det straffrättsliga påföljdssystemet, har utredningen under årets senare hälft i stort sett legat nere i avbidan på resultatet av strafflagberedningens arbete som i nu förevarande avseende snart torde vara avslutat. Härefter kommer utredningen att slutföras, vilket beräknas kunna ske under år 1956.

33. Stadsdomstolsutredningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1954 för att verkställa utredning rörande rådhusrätternas framtida ställning samt därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 9 mars 1955):

Bergquist, Th. E. N. landshövding, *ordförande*;

Dahlman, S.-O., direktör;

Fröding, N. G. O., häradshövding, led. av II kamm.;

Hassler, N. H. Å., professor;

Larsson, E. V., överlantmätare;

Löfqvist, I., kansliråd;

Svennegård, C. J., borgmästare;

Åkerström, E. O., överrevisor, led. av II kamm.

Experter:

Brandt, H. B. D., rådmän;

Magnander, E. E. A., förste kanslisekreterare.

Sekreterare:

Lidbeck, P. I., hovrättsråd.

Lokal: Storkyrkobrinken 7, 2 tr., tel. 10 57 60.

Direktiv (anförande av statsrådet Zetterberg till statsrådsprotokollet den 30 december 1954):

Rättskipningen är i princip en statlig angelägenhet. I enlighet härmed har upprätthållandet av domstolsorganisationen till största delen lagts på staten. Detta gäller i fråga om överrätterna, och av underrätterna äger det tillämpning på häradsrätterna, vilka handhar rättskipningen på landet. Beträffande städerna råder icke en enhetlig ordning. Åtskilliga nytillkomna städer och vissa äldre sådana av mindre storlek, vilka i senare tid förenats med domsaga, lyder under häradsrätt. I övriga städer finnes emellertid för rättskipningen i första instans en av kommunen avlönad domstol, rådhusrätten.

Under förarbetena till rättegångsreformen uttalade processkommissionen i ett år 1926 avgivet principbetänkande, att den bestående skillnaden mellan land och stad i fråga om rättskipningen i första instans borde upphävas. Staten borde enligt kommissionens mening ombesörja rättskipningen även i städerna. Underätternas domkretsar borde utgöras av områden, som kunde innefatta både lands-

bygd och stad eller endast landsbygd eller endast stad. Sambandet mellan förvaltning och rättskipning i städerna borde upphöra. I Ju: 33

Då huvudgrunderna för rättegångsreformen prövades år 1931, intog emellertid såväl Kungl. Maj:t som riksdagen den ståndpunkten att ändringar i domstolsorganisationen borde vidtagas i samband med nämnda reform endast såvitt de vore nödvändiga för att domstolarna skulle bli i stånd att uppbära det nya processuella förfarandet. Från denna utgångspunkt blev sålunda frågan om en omorganisation av rådhusrätterna skjuten på framtiden, frånsett den fortgående indragningen av rådhusrätterna i vissa mindre städer. Principiellt uttalade sig dock både Kungl. Maj:t och riksdagen vid detta tillfälle för att rättskipningen i städerna borde övertagas av staten. Frågan härom ansågs emellertid böra anstå i avbidan på en omläggning av städernas förvaltning, eftersom rådhusrätt tillika utgjorde magistrat och i denna egenskap har vissa administrativa uppgifter av såväl statlig som kommunal natur.

Genom den nya kommunallagen, vilken träder i kraft den 1 januari 1955, kommer magistratens befattning med kommunala uppgifter att upphöra. Härigenom aktualiseras frågan om rådhusrätternas ställning i såväl organisatoriskt som finansiellt hänseende. För bedömande härav krävs emellertid en ingående utredning, och jag förordar att sakkunniga nu tillkallas för att utreda denna fråga.

Utredningen bör i första hand taga ställning till den organisation av rådhusrätterna, som ur rättskipningens synpunkt framstår som den lämpligaste, och därvid beakta förhållandet mellan dessa domstolar och övriga allmänna underrätter. Processkommissionens principuttalande innebar, att underrättsorganisationen skulle vara enhetlig. Härvid anförde emellertid kommissionen att detta icke med nödvändighet behöver medföra, att underrätterna i hela landet ordnas efter fullkomligt enahanda grunder, så att icke någon olikhet får finnas mellan underrätten i en stad och underrätten på landsbygden. Enligt kommissionens mening måste dock vissa gemensamma drag sammanhålla underrätterna till en enhetlig typ, i vilken organisatoriska variationer medges.

Den huvudsakliga organisatoriska skillnaden mellan häradsrätt och rådhusrätt ligger för närvarande i domstolens sammansättning. Medan häradsrätten sedan gammalt består av härads hövding och nämnd, är grundformen för rådhusrätten ett kollegium av lagfarna domare. Betydelsefulla undantag från denna regel finnes dock. Sålunda infördes i samband med rättegångsreformen efter mönster från häradsrätterna en ny form för rådhusrättens sammansättning i vissa grövre brottmål, nämligen en lagfaren domare och nämnd. Även andra undantag förekommer.

Då det gäller att taga ställning till rådhusrätternas sammansättning, kan vissa omständigheter, såsom processkommissionen framhöll, tala för en mera enhetlig typ av allmänna underrätter både för land och för stad. Å andra sidan bör också beaktas att den kollegialt sammansatta domstolen har vunnit hävd i städerna. Visserligen torde denna domstolsform mindre ha sin grund i processuella överväganden än i det förhållandet att rådhusrätten framvuxit såsom stadens styrelse. Vissa grupper av mål, för vilkas avgörande ett juristkollegium är särskilt lämpligt — t. ex. tvistemål rörande invecklade ekonomiska förhållanden — torde emellertid vara vanliga huvudsakligen i större städer, och vägande praktiska skäl kan därför tala för att den kollegiala domstolsformen skulle kunna förekomma åtminstone i dessa städer. Det bör ankomma på utredningen att närmare genomgå och värdera de olika synpunkter som kan anläggas på frågan om rådhusrätternas sammansättning.

En viktig fråga som härvid bör beaktas gäller lekmannainflytandet. Det finns anledning att överväga ett vidgat lekmannainflytande i rådhusrätterna, särskilt i brottmål och i sådana tvistemål som rör familjerättsliga förhållanden. Frågan om formerna för lekmännens deltagande i rådhusrätternas rättskipning blev ingående behandlad under förarbetena till den nya rättegångsbalken och olika förslag här-

I Ju: 33 om övervägdes. Sålunda innebar det av processlagberedningen framlagda förslaget en samverkan mellan flera lagfarna ledamöter och nämnd. Den ståndpunkt, som vid rättegångsbalkens antagande slutligen togs till omfattningen och formerna för lekmannainflytandet i rådhusrätt, bör icke hindra att dessa frågor nu, i belysning av den hittills vunna erfarenheten, upptages till en förutsättningslös granskning. Det bör sålunda övervägas, om det kan anses lämpligt att tillskapa nya former för lekmännens deltagande, t. ex. såsom meddomare jämte en eller flera lagfarna ledamöter. Även om nuvarande system med en lagfaren domare och nämnd bibehålles, bör det övervägas, huruvida icke antalet i varje mål deltagande nämndemän bör minskas och de nuvarande reglerna om nämndemännens rösträtt ändras. Det mest ändamålsenliga vore måhända att — trots svårigheterna att finna en klar och otvetydig avgränsning — upptaga skilda regler för domstolens sammansättning och lekmännens medverkan för olika typer av mål. I den mån så betingas av de förslag som de sakkunniga vill framlägga för domstol i större eller medelstora städer, bör de sakkunniga vara oförhindrade att också ingå på frågan om häradsrätts sammansättning och reglerna för häradsnämndens rösträtt.

Därest rådhusrätt, såsom i det följande förordas, befrias från sina åligganden att såsom magistrat handlägga administrativa ärenden rörande staden, kan frågan om den lämpliga domkretsindelningen övervägas helt ur rättsvårdens synpunkt. Åtskilliga omständigheter torde emellertid inverka på denna fråga. Huruvida en stad bör bibehållas såsom egen domkrets är sålunda beroende av den förut berörda frågan om domstolens sammansättning och spörsmålet i vad mån domstolsuppgifterna kan beräknas bereda full sysselsättning åt domstolens lagfarna ledamöter. Av betydelse torde även vara den ordning för domstolens ordinarie sammanträden som anses bör gälla. Utredningen bör taga ställning till vilka grunder som skall tillämpas, då det gäller att bestämma om stad skall utgöra egen domkrets eller ingå i en domsaga med större domsområde.

Till övervägandet av rådhusrätternas framtida ställning och deras inordnande i underrättsorganisationen hör frågan om hur finansieringen av rådhusrätterna bör bestridas. Denna fråga har samband med spörsmålet om städernas särskilda rättigheter och skyldigheter. Bland dessa rättigheter bör här i främsta rummet nämnas rätt till tolagsersättning. Tolag var en skatt, som i äldre tider utgick vid in- och utförsel av varor i stapelstäder, och rätten att upptaga tolagen har av kronan beviljats städerna i deras privilegier eller i särskilda resolutioner. Ändamålet med tolagen har oftast angivits vara att densamma skulle tjäna stadens magistrat till underhåll. Sedan lång tid tillbaka föreligger ej längre någon rätt för städerna att uppbära tolag, men städerna åtnjuter i stället viss ersättning härför av statsverket. Fall torde dessutom föreligga, då städer åtnjuter andra förmåner, som tillkommit såsom bidrag från staten till kostnader för rådhusrätter eller till avlöning åt borgmästare och rådmän. Städerna har även vissa andra särskilda rättigheter, vilka ej sammanhänger med deras skyldighet att bekosta magistrat och rådhusrätt. Enligt vad jag inhämtat avser chefen för finansdepartementet att inom kort till behandling upptaga frågan om utredning angående städernas rättigheter och skyldigheter i dylika hänseenden. Denna fråga bör därför falla utanför de sakkunnigas uppdrag. Med hänsyn till det samband som råder mellan de nu berörda frågekomplexen måste givetvis ett nära samarbete äga rum mellan utredningarna.

Kostnaderna för häradsrätternas verksamhet bestrides icke till alla delar av statsverket. Det åligger nämligen domkretsens invånare att betala utgifterna för sammanträdes- och kansli lokal jämte möbler m. m. Frågan huruvida denna tingshusbyggnadsskyldighet bör övertagas av statsverket har sedan länge varit föremål för uppmärksamhet och delade meningar har rått. Ett skäl som tidigare anförts för att tingshusbyggnadsskyldigheten icke då kunde avskaffas var att frågan här om icke kunde lösas utan att samtidigt spörsmålet om rådhusrättsstädernas åligganden i motsvarande hänseende omprövades. I riksdagen behandlades frågan se-

nast år 1948. Riksdagen avvisade då ett i motion framfört krav på att staten skulle I Ju: 33
övertaga tingshusbyggnadsskyldigheten och åberopade därvid främst rättsvårdens intressen. Även enligt min mening är den lokala förankringen på detta område ur flera synpunkter av sådant värde, att den bör bibehållas. Konsekvensen av att tingshusbyggnadsskyldigheten kvarstår för häradsrätternas del torde vara att en eventuell förändring i fråga om det ekonomiska ansvaret för rådhusrättsstädernas rättskipning icke bör omfatta skyldigheten att hålla domstolslokal. I de flesta av dessa städer är för övrigt rådhusen monumentalbyggnader med en för stadsbilden dominerande placering och utformning. Det skulle säkerligen vara olämpligt att låta dessa byggnader undandragas den kommunala omvårdnaden. Utredningen bör alltså utgå från att städernas alltjämt skall hålla domstolarna med inredd lokal i samma omfattning som de tingshusbyggnadsskyldige. Det synes med hänsyn härtill lämpligt att de sakkunniga även upptager frågan om att sammanföra och komplettera de spridda och delvis ålderdomliga stadgandena om tingshusbyggnadsskyldigheten till en mera fullständig och tidsenlig lagstiftning.

Såsom jag tidigare antytt kommer även den 1 januari 1955 vissa statliga administrativa uppgifter att åvila magistraterna. Ehuru det legat utanför kommunallagskommitténs egentliga uppdrag, behandlade den i sitt betänkande med förslag till kommunallag m. m. (SOU 1952: 14) förberedelsevis frågan, hur dessa uppgifter framdeles borde handhas. Kommittén framhöll sålunda, att i rådhusrättsstäderna en fullständig åtskillnad mellan förvaltning och rättskipning borde åvägbringas och magistratsinstitutionen avvecklas. Magistratens statliga uppgifter borde enligt kommitténs mening överflyttas till vissa andra redan befintliga organ, såsom länsstyrelse, polismyndighet och drätselkammare. För varje typ av ärenden gjorde kommittén också en preliminär prövning, till vilket organ överflyttandet lämpligen borde ske. I yttrandena över kommitténs betänkande har flertalet av de remissinstanser, som uttryckligen berört detta spörsmål, biträtt kommitténs uppfattning att magistratens statliga funktioner bör upphöra. Riksdagen har år 1952 vid behandlingen av en motion angående magistraternas statliga administrativa uppgifter framhållit att en reform av magistratsinstitutionen bör fullföljas även beträffande dessa uppgifter.

De sakkunniga bör i enlighet härmed utreda frågan om överflyttande av magistratens återstående uppgifter på andra organ. I de städer, som saknar magistrat, ankommer motsvarande statliga uppgifter i regel på kommunalborgmästare. Vid antagandet av den nya kommunallagen har förutsatts, att utredningen om avskaffandet av magistratens statliga uppgifter skulle utsträckas att avse handhavandet av motsvarande uppgifter för stad utan magistrat samt spörsmålet, huruvida kommunalborgmästarinstitutionen bör bibehållas eller icke. Även dessa frågor bör upptagas av de sakkunniga.

I detta sammanhang må nämnas att ordningsstadgutredningen i ett den 23 oktober 1954 framlagt förslag till allmän ordningsstadga m. m. (SOU 1954: 37) förordat att de väsentliga statliga uppgifter, som enligt ordningsstadgan för rikets städer ankommer på magistrat och kommunalborgmästare, skall överflyttats på de egentliga polisorganen. De sakkunniga bör beakta detta förslag och den fortsatta behandlingen av detsamma.

Vid bestämmandet av utredningsuppdragets omfattning är vidare att märka, att det även på vissa angränsande områden föreligger skiljaktighet mellan land och stad, nämligen i fråga om åklagare- och exekutionsväsendet. Sålunda svarar rådhusrättsstäderna för kostnaderna för åklagare och utmätningsman, medan motsvarande kostnader vilar på statsverket i fråga om landsbygden och flertalet städer, som är förenade med domsaga. Även hithörande frågor bör prövas vid utredningen. Däremot saknas anledning att i detta sammanhang upptaga frågan om polisorganisationen; endast i de fall då åklagare samtidigt har polis chefsuppgifter bör utredningen ingå härpå.

I Ju: 33

Enligt nu gällande ordning är i rådhusrättsstäderna magistraten eller någon dess ledamot överexekutor. Länsstyrelsen är överexekutor för landet och likaså i flertalet städer som ingår i domsaga. Det finns vidare i vissa städer den ordningen att de på utmätningsman ankommande göromålen vilar på en av magistratens ledamöter. Vid utredningen bör undersökas, hur dessa olika exekutionsärenden i fortsättningen skall handläggas, varvid en lösning bör sökas efter sådana linjer att den ej föregriper en blivande utredning om utsökningsrättens reformering.

Därest kostnaderna för rättskipningen i de nuvarande rådhusrättsstäderna överflyttas på statsverket, torde någon anledning icke föreligga att bibehålla städernas valrätt vid tillsättande av ledamot i rådhusrätt. De sakkunniga bör utreda frågan om de författningsändringar som härav må påkallas.

Genomförandet av en omorganisation av rådhusrätterna torde kräva att ställning toges till ett stort antal detaljspörsmål, såsom frågor av vilka städer som framdeles skall utgöra särskild domkrets, om antalet befattningshavare, såväl lagfarna som icke lagfarna, vid dessa städers domstolar, om löneställningen för dessa befattningshavare och om den rättsbildade personalens utbildning och tjänstgöring inom andra delar av domstolväsendet. Då emellertid dessa detaljspörsmål är beroende av den ståndpunkt som toges till de förut berörda huvudfrågorna om rådhusrätternas sammansättning och grunderna för domkretsindelningen, bör utredningen, åtminstone tillsvidare, endast avse de mera principiella och allmänna frågor som berörts i det föregående eller som äger samband därmed. I dessa frågor bör förslag jämte författningsutkast framläggas. Detaljspörsmål bör sålunda icke nu upptagas i vidare mån än som må erfordras för att vinna överblick över de praktiska och ekonomiska verkningarna av föreslagna reformer.

Utredningens arbete bör, i den mån det berör andra pågående utredningar, ske i samråd med härför tillsatta sakkunniga.

Utredningen har hållit ett första sammanträde den 23 maj 1955. Utredningsarbetet pågår.

34. 1955 års domarutredning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1954 för att verkställa en översyn av domarpersonalens rekryterings- och anställningsförhållanden samt därmed sammanhängande spørsmål (se Post- och Inrikes Tidn. den 9 mars 1955):

Kristensson, A. Y. S., lagman, *ordförande*;

Lundh, J. L., statskommissarie;

Magnander, E. E. A., förste kanslisekreterare;

Onsjö, J., lantbrukare, led. av II kamm.;

Rappe, N. J., borgmästare.

Sekreterare:

Ernulf, T. G., e.o. hovrättsassessor.

Lokal: Storkyrkobrinken 7 1 1/2 tr., tel. 10 42 93.

Direktiv (anförande av statsrådet Zetterberg till statsrådsprotokollet den 30 december 1954):

Vid genomförandet av processreformen vidtogs endast sådana ändringar i domstolarnas personalorganisation, som var föranledda av det nya förfarandet och som, såvitt man kunde beräkna, motsvarade ett stadigvarande behov. Sedan rättegångsbalken nu varit i tillämpning under sju år, föreligger bättre betingelser för

att taga ställning till domstolarnas behov av personal med dömande uppgifter. Erfarenheterna är enligt min mening nu tillräckliga för att denna fråga skall kunna närmare övervägas. Inom justitiedepartementet vidtagna undersökningar har visat, att det för den dömande personalen uppkommit en betydligt ökad arbetsbelastning under de senaste åren, och det har varit ofrånkomligt att möta behovet av personalförstärkning genom omedelbara åtgärder, som i huvudsak fått provisorisk karaktär. Det är därför angeläget att en översyn av personalorganisationen nu göres. Riksdagen har också, på hemställan av första lagutskottet, i skrivelse den 25 november 1953, nr 396, anhängit om en förutsättningslös utredning i enlighet med vad utskottet anfört rörande den framtida utformningen av domarbanan.

Förut denna dag har jag erhållit Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla särskilda sakkunniga för att utreda frågan om rådhusrätternas framtida ställning samt därmed sammanhängande spörsmål. Därest denna utredning leder till att rådhusrätterna förstattligas, innebär detta att den nuvarande uppdelningen av underätterna i sådana med statligt anställd personal och sådana, vilkas personal har kommunal anställning, kommer att upphöra. I samband därmed kan det bli erforderligt att genomgå hela organisationen. Det torde likväl icke vara motiverat att låta anstå med den i det föregående förordade översynen till dess frågan om rådhusrätternas förstattligande hunnit övervägas. Utredningen om rådhusrätternas framtida ställning är nämligen omfattande och berör ett flertal svårlösta spörsmål, varför den i första hand torde leda blott till principförslag. Man måste räkna med att det dröjer åtskillig tid, innan ett eventuellt förstattligande kan genomföras. Utredningen härom bör därför icke avvaktas; de ändringar i domstolarnas personalorganisation, som kan komma att föranledas av en ändrad ställning för rådhusrätterna, torde få övervägas vid en senare tidpunkt. Under dessa förhållanden bör emellertid någon mera genomgripande omorganisation icke vidtagas för närvarande.

Hovrätterna intager på det sättet en central ställning i domstolsorganisationen, att de svarar för domstolarnas rekrytering. Av vikt är därför att hovrätterna har tillfredsställande möjlighet att bedöma domaraspiranternas lämplighet och bereda dem erforderlig utbildning. Det synes emellertid även finnas anledning att överväga, huruvida antalet i hovrätterna tjänstgörande fiskaler kan nedbringas. Utredningen bör, med beaktande av dessa olika synpunkter, undersöka fiskalernas och fiskalsaspiranternas arbetsuppgifter samt det behov av personal som föreligger. Uppmärksamhet bör vidare ägnas åt problemet, hur den ur utbildningssynpunkt värdefulla tjänstgöringen som adjungerad ledamot i hovrätt skall kunna beredas domaraspiranterna.

Det är uppenbarligen av värde, om den blivande domaren under sin utbildningstid förvärvat erfarenhet av åklagare- och advokatverksamhet. Och likaså är domstolserfarenhet av betydelse för åklagare och advokater. I skrivelse den 16 juni 1954 har riksåklagarämbetet hemställt, att frågan om införande av en gemensam domar- och åklagarbana borde utredas, och därvid också antytt, efter vilka linjer en lösning skulle kunna ernås. Riksåklagarämbetet har därvid konstaterat, att advokaterna för närvarande knappast kunde tänkas delta i någon för åklagare, domare och advokater gemensam tjänstgöringsgång.

Redan enligt nu gällande principer för utnämning till domarämbeten kan en förtjänt åklagare eller advokat komma i fråga till en sådan tjänst. Det är visserligen sällsynt att en åklagare eller advokat övergår till domarbanan, men något indispensabelt hinder mot en sådan övergång föreligger icke. Att såsom riksåklagaren föreslagit anordna en gemensam, närmare reglerad tjänstgöringsgång för domare och åklagare utan motsvarande anordning för advokater är dock enligt min mening icke lämpligt. Däremot bör utredningen överväga, under vilka betingelser en åklagare, advokat eller rättsvetenskapsman skall kunna erhålla domarämbete.

I princip bör den väsentliga delen av den dömande verksamheten utövas av

I Ju: 34 ordinarie domare. Vad angår häradsrätterna har antalet ordinarie domare — häradshövdingar och tingsdomare — i stort sett varit oförändrat sedan 1948, låt vara att en viss omfördelning av tingsdomartjänsterna mellan domsagorna skett. Sedan 1948 har antalet mål vid häradsrätterna stigit avsevärt. Med hänsyn till den ökade arbetsbelastningen har det visat sig erforderligt att undan för undan förstärka arbetskrafterna, vilket väsentligen skett genom extra-ordinarie personal. I viss utsträckning har principen att domare skall vara ordinarie tillgodosetts genom inrättande av tingsdomartjänster. Utredningen bör genomgå den nuvarande organisationen och särskilt undersöka i vad mån ytterligare behov av tingsdomartjänster föreligger. Därvid bör även övervägas, om det kan anses lämpligt att tingsdomare i en domsaga med sin tjänst förenar skyldighet att biträda såsom domare i annan domsaga med samma eller närbeläget tingsställe.

Utredningen bör taga ställning till de lämpliga formerna för hovrättsfiskalernas tjänstgöring i domsaga, och därvid bör utredningen även, om det finnes lämpligt att denna tjänstgöring fortfarande anknyter till tjänster som upptagits på häradsrätternas stat, överväga om det är tillräckligt motiverat att, såsom för närvarande, göra skillnad mellan tingssekreterare och fiskalskompetent biträde. Vid översynen av domsagornas personalorganisation i övrigt bör utredningen beakta den pågående undersökningen inom statens organisationsnämnd av de organisatoriska förhållandena i domsagorna.

En undersökning är påkallad av frågorna hur arbetet i nedre justitierevisionen påverkats av rättegångsreformen och hur tjänstgöringen där bör inpassas i förhållande till annan tjänstgöring. Det bör även övervägas vilken betydelse tjänstgöring i nedre justitierevisionen bör tillmätas för erhållande av ordinarie domartjänst i underrätt eller hovrätt.

Vid utredningen bör undersökas, huruvida nuvarande praxis i fråga om bundenhet till viss hovrätt vid utnämning av befattningshavare i denna samt om hinder mot transport mellan domartjänster bör bibehållas. Ett visst samband med de sist behandlade frågorna har spörsmålet att i avbidan på rådhusrätternas eventuella förståtliga söka åvägabringa en ökad cirkulation mellan de statliga domstolarna och städernas domstolar. Riksdagen har i skrivelse den 9 maj 1950, nr 186, hemställt att Kungl. Maj:t ville överväga åtgärder med sådant syfte. Även denna fråga bör behandlas av utredningen.

En omständighet, som övar ett betydande inflytande på domstolspersonalens anställningsförhållanden, är systemet att i stor omfattning anlita denna personal för utredningsuppdrag och administrativa uppgifter. Sedan åtskillig tid tillbaka åtnjuter bortåt en femtedel av de statligt anställda domarna av sådan anledning ledighet från sina domstolsbefattningar. Då flertalet av dem efter längre eller kortare tid åter träder i tjänst såsom domare, medverkar systemet — samtidigt som det har vissa påtagliga fördelar — till en ansvällning av den vid domstolarna anställda personalen, vilket leder till att ordinarie domartjänst kan erhållas först vid en högre ålder än som tidigare varit fallet. Det bör utredas huruvida och i vilka hänseenden därav uppkommit olägenheter samt på vad sätt sådana olägenheter skall kunna undanröjas eller begränsas.

Även om utredningen, såsom förut framhållits, icke bör överväga några genomgripande förändringar, bör den vara oförhindrad att upptaga även andra organisatoriska spörsmål rörande domarpersonalen än de i det föregående särskilt berörda. Däremot bör utredningen icke taga ställning till rena lönefrågor. Utredningen bör bedrivas skyndsamt och taga sikte på sådana praktiska förslag som kan leda till omedelbara reformer. Utredningen bör samråda med de kommittéer och sakkunniga, som behandlar frågor av betydelse för domstolsväsendets organisation.

Utredningen har under tiden mars—november 1955 hållit 5 sammanträden samt under tre dagar i studiesyfte besökt vissa domsagor i Skåne och Blekinge. **I Ju: 35**

Statistiskt material rörande arbetsbelastningen vid de statliga domstolarna har insamlats och sammanställts, varjämte de principiella frågor utredningen har att behandla delvis genomgått.

Vidare har utredningen den 8 oktober 1955 avgivit yttrande till statsrådet och chefen för justitiedepartementet över en framställning från presidenten i Svea hovrätt, efter överläggningar mellan hovrätternas presidenter, angående rekrytering av hovrätternas personal.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1956.

35. Utredning angående pensionsstiftelsernas civilrättsliga ställning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1954 för att verkställa utredning av frågan om pensionsstiftelsernas civilrättsliga ställning (se Post- och Inrikes tidn. den 28 februari 1955):

Edling, S. Å., justitieråd, *ordförande*;

Bolin, A. B., sekreterare;

Holmström, N. G. T., direktör;

Löfstedt, G., förste assessor;

Nordenskiöld, E. O. E., förste sekreterare.

Sekreterare:

Pettersson, S. H., e.o. hovrättsassessor.

Lokal: Storkyrkobrinken 7, 1 1/2 tr.; tel. 10 09 96 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Zetterberg till statsrådsprotokollet den 30 december 1954):

Inom det enskilda näringslivet finns icke någon lagstadgad skyldighet för arbetsgivare att sörja för pensionering av de anställda. Denna fråga har emellertid på senare tid varit föremål för ett allt större intresse och har icke minst efter den allmänna folkpensioneringens utbyggande år 1946 tilldragit sig betydande uppmärksamhet. Redan år 1947 tillsattes sålunda en utredning rörande ordnandet av en pensionering för anställda i privat tjänst. Denna utredning avgav år 1950 ett principbetänkande om införande av allmän pensionsförsäkring (SOU 1950: 33). År 1951 tillsattes en ny utredning — vilken antagit namnet pensionsutredningen — med uppdrag att utarbeta slutligt förslag till allmän pensionsförsäkring. Detta utredningsuppdrag beräknas bli slutfört under år 1955.

Den pensionering av anställda som faktiskt äger rum inom det enskilda näringslivet gäller huvudsakligen tjänstemännen — av vilka dock stora grupper fortfarande icke har någon pensionsrätt — och avser endast i mindre omfattning övriga arbetstagare. Pensioneringen är i allmänhet ordnad antingen genom försäkring hos svenska personal-pensionskassan, annat försäkringsföretag eller tjänstepensionskassa, eller på så sätt att pensionen utbetalas direkt av arbetsgivaren eller ur en av denne bildad pensionsstiftelse. Jämväl olika blandformer förekommer. I vissa företag har arbetsgivaren i ett arbetsavtal eller pensionsreglemente eller på annat sätt utfäst sig att svara för pensioneringen, medan i andra företag pensioneringen endast sker i enlighet med en mer eller mindre fast utvecklad praxis.

Pensionsstiftelser kan anordnas antingen — såvitt angår aktieföretag — såsom bundna stiftelser, vilkas rättsliga ställning närmare regleras i lagen den 18 juni

I Ju: 35 1937 om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser, eller också såsom fria stiftelser. De fria stiftelsernas rättsliga ställning är i huvudsak icke reglerad genom lagstiftning.

Stiftelseförmögenheten hos bunden pensionsstiftelse består regelmässigt till väsentlig del av bokföringsmässiga fordringar hos det aktiebolag som bildat stiftelsen. Sådan fordran är i begränsad utsträckning förenad med förmånsrätt enligt 17 kap. 4 § handelsbalken och utgår i övrigt med förmånsrätt jämlikt 11 § samma kapitel. Bunden pensionsstiftelse står under tillsyn av riksförsäkringsanstalten.

Jämväl stiftelseförmögenheten hos fri pensionsstiftelse utgöres i allmänhet huvudsakligen av bokföringsmässiga fordringar hos stiftelsens bildare. Dylig fordran saknar helt förmånsrätt. De fria pensionsstiftelserna är i de flesta fall genom stiftarens föreskrift undantagna från myndighets tillsyn.

Enligt kommunalskattelagen må under vissa förutsättningar avdrag vid den skattemässiga inkomstberäkningen göras för medel, som överförts till pensionsstiftelse. Dessa överföringar representerar betydande belopp.

Det är ett betydelsefullt intresse både från allmän synpunkt och med hänsyn till pensionstagarna att de medel, som avsättes till pensionsstiftelser, icke tages i anspråk för annat än det avsedda ändamålet. Fall har emellertid förekommit som belyser, att den nuvarande ordningen icke tillgodoser de krav som i sådant hänseende bör ställas.

Frågan om pensionsstiftelsernas civilrättsliga ställning synes nu böra upptagas till en allmän och förutsättningslös granskning. Denna utredning bör lämpligen avse alla slag av pensionsstiftelser som bildas på frivillighetens väg, både de bundna och de fria enligt nuvarande uppdelning. Den grundläggande synpunkten för utredningen bör vara att största möjliga säkerhet skall åstadkommas för att medel, som avsättes till pensionsstiftelser, verkligen kommer till användning för avsett ändamål. Här uppställer sig sålunda bl. a. spörsmål om pensionsstiftelsernas ställning i förhållande till såväl stiftaren som dennes borgenärer. Nära sammanhängande härmed är frågorna om publicitet och tillsyn. Utredningen bör jämväl undersöka i vad mån det föreligger anledning att fortfarande göra åtskillnad mellan olika typer av pensionsstiftelser eller om enhetliga regler kan skapas. Vidare bör särskilt beaktas spörsmålet om de anställdas representation i pensionsstiftelses styrelse.

Därest i samband med den pågående översynen av företagsbeskattningen vissa lösningar erhålles av de problem som berör pensionsstiftelserna, bör utredningen icke i och för sig vara bunden därav. Det är emellertid av vikt att de civilrättsliga reglerna utformas så att de kan ligga till grund för eller samordnas med ändamålsenligt utformade beskattningsregler.

Utredningen bör hålla erforderlig kontakt med pensionsutredningen.

Utredningen har under tiden april—november 1955 hållit 5 sammanträden. Tidpunkten för utredningsuppdragets slutförande kan icke nu angivas men utredningen beräknar fortsätta sitt arbete under år 1956.

36. Sakkunnig för utredning om skyddsföreningarna

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1954 för att inom justitiedepartementet verkställa undersökning av skyddsföreningarnas uppgifter och ekonomiska förhållanden (se Post- och Inrikes tidn. den 28 februari 1955):

Wahlberg, E. C. A., direktör i svenska socialvårdsförbundet.

Sekreterare:

Persson, R. O. E., skyddsassistent.

Lokal: Stora Nygatan 2 A, 3 tr.; tel. växel 23 66 60.

Direktiv (anförande av statsrådet Zetterberg till statsrådsprotokollet den 30 december 1954):

♦ Ända fram emot slutet av 1800-talet dominerades behandlingen av frigivna fångar av en strävan att genom tvångsåtgärder av olika slag — exempelvis polisupp-sikt och tvångsarbete — hindra de frigivna att ånyo begå brott. I mitten av år-hundradet genomfördes emellertid en omfattande fängelsereform, som förestava-des av tanken att straffet skulle verkställas på ett sätt som vore ägnat att återföra den dömde till ett laglydigt liv. Härigenom kom jämväl synen på behandlingen av de frigivna fångarna att så småningom undergå en motsvarande förskjutning. I flera län tillkom på frivillighetens väg s. k. fångvårdsföreningar eller fångvårds-sällskap, vilka hade till uppgift bl. a. att hjälpa frigivna fångar med arbetsan-skaffning och understöd samt bistå deras familjer. Dessa sammanslutningars insat-ser fick emellertid en ganska begränsad omfattning.

Genom införandet år 1906 av instituten villkorlig dom och villkorlig frigivning förlades behandlingen av brottslingar i väsentlig omfattning utanför straffanstal-terna. I samband med tillkomsten av denna s. k. kriminalvård i frihet ökades in-tresset för frivillig verksamhet på kriminalvårdens område, och under inneva-rande århundrade har åtskilliga föreningar bildats i sådant syfte. Flertalet av de på detta område verkamma sammanslutningarna — vilka går under den gemen-samma benämningen skyddsföreningar — är anknutna till svenska skyddsförbun-det, som bildades år 1925 såsom ett centralorgan för det frivilliga skyddsarbetet.

Skyddsföreningarnas uppgifter är av mångskiftande art och avser även andra kategorier av hjälpbehövande än kriminella personer. Ett väsentligt inslag i flera föreningars arbete är utförandet av personundersökningar i brottmål samt hand-havandet av övervakning och tillsyn av villkorligt dömda och villkorligt frigivna. Sålunda utförde de tre största föreningarna — skyddsvärnsföreningarna i Stock-holm, Göteborg och Malmöhus län — under år 1953 genom fast anställda tjänste-män eller andra krafter tillhoppa 1 671 personundersökningar samt 2 968 övervak-nings- eller tillsynsuppdrag. Åtskilliga skyddsföreningars verksamhet finansieras i väsentlig utsträckning av statsmedel, dels genom anslag som fördelas genom svens-ka skyddsförbundet och dels genom arvoden för personundersökningar samt över-vaknings- och tillsynsuppdrag. Sålunda har för budgetåret 1954/55 till bidrag till svenska skyddsförbundet anvisats ett anslag av 170 000 kronor och samma belopp torde komma att föreslås för budgetåret 1955/56. Under år 1953 utbetalades till skyddsföreningar, anslutna till svenska skyddsförbundet, arvoden för personun-dersökningar samt övervaknings- och tillsynsuppdrag med tillhoppa omkring 260 000 kronor.

År 1943 skapades en statlig organisation, skyddskonsulentorganisationen, vars huvudsakliga uppgifter avser övervakning och annan verksamhet beträffande vill-korligt dömda, tillsyn och annan verksamhet beträffande villkorligt frigivna samt biträde vid personundersökning i brottmål. I dess uppgifter ingår vidare bl. a. att handhava eftervård av andra från fångvårdsanstalt frigivna än villkorligt frigivna ävensom av personer som utskrivits från anstalt för verkställighet av ungdoms-fängelse, förvaring eller internering samt att utöva viss ekonomisk understöds-verksamhet. Skyddskonsulentorganisationen har sedermera successivt utbyggt och ytterligare utvidgning av densamma avses.

Skyddskonsulentorganisationen och skyddsföreningarna bedriver således krimi-nalvårdande verksamhet av delvis samma slag. Med hänsyn till den fortgående ut-byggnaden av skyddskonsulentorganisationen bör det utredas, i vilken omfattning här ifrågavarande arbetsuppgifter i framtiden lämpligen bör utföras av skydds-

I Ju: 36 föreningar och hur dessas förhållande till skyddskonsulentorganisationen och övriga socialvårdande institutioner bör utformas.

För att de till skyddsföreningarna utgående statsmedlen skall komma till effektivast möjliga användning bör särskild uppmärksamhet ägnas åt spörsmålet, hur den på skyddsföreningarna ankommande verksamheten lämpligast bör vara organiserad. I detta sammanhang torde även böra undersökas, huruvida statens ekonomiska bidrag till föreningarna också i fortsättningen bör utgå genom såväl anslag som arvoden eller om endast anslagsformen bör tillämpas. Med hänsyn till det praktiska syftet med utredningen i denna del lärers densamma i främsta rummet få taga sikte på de skyddsföreningar som i större omfattning tillföres statsmedel, d. v. s. skyddsvärnsföreningarna i Stockholm, Göteborg och Malmöhus län.

Det synes lämpligt att anförtro utredningen åt en utredningsman och bereda denne tillfälle att samråda med företrädare för de berörda skyddsföreningarna och för skyddskonsulentorganisationen.

Det egentliga utredningsarbetet har börjat i oktober 1955. Med Kungl. Maj:ts bemyndigande har utredningsmannen och sekreteraren företagit resor till Oslo och Köpenhamn för studium av den där bedrivna skyddsverksamhetens organisation. I samband därmed har i direktiven nämnda samråd skett med bl. a. företrädare för skyddsvärnen i Göteborg och i Malmöhus län.

Arbetet beräknas vara slutfört under år 1956.

37. Utredning angående upplysningsverksamhet vid folkomröstningar

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 februari 1955 för att verkställa utredning av frågan rörande statlig upplysningsverksamhet i samband med folkomröstningar (se Post- och Inrikes tidn. den 26 februari 1955):

Malmström, C. G., direktör.

Sekreterare:

Frithiofson, K., sekreterare.

Lokal: Handelsdepartementet, tel. 22 45 00/1529 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Zetterberg till statsrådsprotokollet den 11 februari 1955):

Den svenska författningen upptar vissa år 1922 införda, alltjämt gällande bestämmelser angående rådgivande folkomröstning. Dessa innebär, att ett ärende av särskild vikt och beskaffenhet kan bli föremål för folkomröstning, om Kungl. Maj:t och riksdagens majoritet är ense därom. Folkomröstningen skall verkställas innan ärendet avgöres, och efter omröstningen skall ärendet behandlas i grundlagsenlig ordning.

Riksdagen har år 1954 såsom vilande antagit vissa grundlagförslag rörande utbyggande av folkomröstningsinstitutet i statliga angelägenheter. Förslagen innebär att rådgivande folkomröstning skall kunna komma till stånd redan på begäran av en minoritet inom riksdagen, bestående av minst 50 ledamöter i första kammaren och 77 ledamöter i andra kammaren. Rådgivande folkomröstning skall enligt dessa förslag principiellt vara tillåten i alla frågor, som kan komma under riksdagens prövning. Undantagna är dock ärenden som berör riksstatens reglerande, överenskommelser med främmande makt eller på riksdagen ankommande val.

I den proposition, vari förslag framlades om nu nämnda grundlagsändringar, upptog jag till diskussion frågan huruvida någon statlig upplysningsverksamhet

I Ju: 37
borde bedrivas i samband med folkomröstningar. 1950 års folkomröstnings- och valsättsutredning, vars betänkande angående allmän folkomröstning (SOU 1952: 7) låg till grund för propositionen, hade diskuterat detta spörsmål men icke framlagt något förslag i ämnet. Utredningen hade visserligen vitsordat den stora betydelsen av att de röstberättigade bleve väl informerade om en framlagd frågas innebörd. Men den hade menat, att en serie radioprogram om frågan skulle utgöra i stort sett lika effektiv information som en till alla röstberättigade utsänd broschyr. Det hade därför syntts utredningen överflödigt att efter utländskt mönster genom statens försorg publicera argument för och emot framlagda förslag. I propositionen förklarade jag mig personligen i detta avseende hysa en i viss mån annan mening än utredningen. Jag anser sålunda det vara statens ofrånkomliga skyldighet att tillse, att medborgarna blir allsidigt och i erforderlig utsträckning informerade om de frågor, beräffande vilka staten begär att medborgarna skall yttra sig. Onekligen kan radion härvidlag spela en mycket stor roll som propagandamedel. Därutöver måste dock enligt min uppfattning krävas viss skriftlig upplysningsverksamhet i form av broschyrer, annonser och affischer, och det får måhända anses erforderligt att jämväl utnyttja vissa andra upplysningsformer. För detta ändamål bör, framhöll jag vidare i propositionen, vid varje folkomröstning ställas ett statligt anslag till förfogande. Anslaget storlek kan icke bestämmas utan närmare utredning, men man kan på grundval av vissa preliminära undersökningar — i vilka ingått överläggningar med de demokratiska partiernas sekreterare — måhända räkna med att kostnaderna för en något så när effektiv statlig upplysningsverksamhet kommer att uppgå till 3 å 5 miljoner kronor för varje omröstning.

Behovet av en statlig upplysningsverksamhet i samband med folkomröstningar framträder icke minst i sådana fall då man — såsom kan väntas vara förhållandet exempelvis vid en eventuell folkomröstning om övergång till högertrafik — icke har anledning räkna med att de politiska partierna kommer att engagera sig för den ena eller andra lösningen. Ett statligt anslag för upplysningsverksamhet synes böra få disponeras ej endast av ja- och nej-sidan, utan även av dem som anser att man ej bör taga bestämd ståndpunkt i den väckta frågan eller som vill främja en kompromisslinje. Det kan råda delade meningar angående huru den närmare fördelningen av statsanslaget bör handhas, men såsom jag i propositionen nämnt är ett alternativ att uppdraget anförtros åt en av riksdagen tillsatt nämnd, vilken då även bör få i uppgift att behandla övriga frågor rörande den statliga upplysningsverksamheten. I propositionen framhölls att dessa spörsmål emellertid icke vore tillräckligt genomdiskuterade för att det skulle vara möjligt att taga slutlig ställning till dem. Jag förklarade därför det vara min avsikt att, därest riksdagen såsom vilande antog förenämnda grundlagsförslag, låta närmare utreda hur en effektiv statlig upplysningsverksamhet bör vara organiserad.

Sedan grundlagsförslagen antagits såsom vilande, bör den ifrågasatta utredningen verkställas, och det synes lämpligast, att uppdraget anförtros åt en särskild utredningsman. Denne bör samråda med partisekreterarna och övriga personer som kan väntas äga särskilda förutsättningar att bedöma hithörande spörsmål. Utredningen bör bedrivas med skyndsamhet. Då det likväl icke torde kunna antagas att utredningen hinner avslutas innan den tillämnade folkomröstningen om övergång till högertrafik ägt rum, bör utredningsmannen beakta erfarenheterna av den upplysningsverksamhet som kommer att bedrivas vid denna omröstning.

Utredningsmannen har sammanträtt med folkomröstningsnämnden, den parlamentariska kommittén i anslutning till folkomröstningen i högertrafikfrågan, representanter för höger- resp. vänstersidans kommittéer, representanter för de olika politiska partierna m. fl. Inalles har under tiden september—november hållits 12 sammanträden.

Utredningen beräknas bli slutförd i början av 1956.

38. Utredning angående processtiden i brottmål

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 maj 1955 för att verkställa en statistisk undersökning rörande den tid, som genomsnittligt åtgår för utredning och handläggning av vissa brottmål (se Post- och Inrikes tidn. den 13 maj 1955):

Groth, G. S., byrådirektör.

Lokal: Statistiska centralbyrån, Linnégatan 87; tel. 63 05 60.

Direktiv (anförande av statsrådet Zetterberg till statsrådsprotokollet den 12 maj 1955):

För att rättsskipningen skall fungera väl, är det av största betydelse att domstolarnas avgöranden sker utan onödig tidsutdräkt. Inte minst i fråga om brottmålen medför dröjsmålet med avdömandet allvarliga olägenheter. Sålunda försvåras domstolarnas möjligheter att träffa riktiga avgöranden, bl. a. därför att bevisprövningen ofta blir osäker. Samhällets reaktion mot brottslighet försvagas också väsentligt, om straff eller annan åtgärd med anledning av brott ådömes först en längre tid efter gärningen. Om brottsutredningen och processen drar ut på tiden, ökar vidare svårigheterna i fråga om den dömdes återanpassning i samhället. För den som misstänkes för brott innebär det ej sällan en svår psykisk press och ett betydande lidande, om hans sak ej blir avgjord inom rimlig tid.

I fråga om rättegången i brottmål gäller efter processreformens ikraftträdande år 1948, att domstolens avgörande i allmänhet skall grundas omedelbart på en muntlig huvudförhandling. Denna skall koncentreras till ett enda rättegångstillfälle eller i varje fall till rättegångstillfällen, som ligger varandra så nära i tiden att domstolen har i friskt minne vad som har förekommit i målet, när detta skall avgöras. Genom denna koncentration av rättegången — vars syfte främst är att skapa förutsättningar för att domstolen skall nå ett säkert avgörande — befordras också rättegångens snabbhet.

Bestämmelserna i rättegångsbalken om huvudförhandlingens koncentration har medfört att brottmålen — om man bortser från mycket vidlyftiga och komplicerade mål beträffande vilka särskilda förhållanden gör sig gällande — i allmänhet avgöres utan onödig tidsutdräkt, när huvudförhandling i målen väl har påbörjats. Däremot har det på sina håll visat sig, att det ofta kan taga lång tid innan huvudförhandling kommer till stånd. Detta synes särskilt gälla Stockholm och de andra största städerna. Det finns emellertid inga närmare uppgifter om hur stor omfattning denna tidsutdräkt har, och ej heller om hur den fördelar sig mellan polis-, åklagare- och domstolsmyndigheter.

Av vad jag inledningsvis yttrat framgår, att en snabb utredning och handläggning av brottmålen är av mycket stor betydelse ur processuella och kriminalpolitiska synpunkter. Det är därför angeläget att man med uppmärksamhet följer utvecklingen på detta område så att det blir möjligt för statsmakterna att i tid besluta sådana organisatoriska åtgärder som kan visa sig påkallade för att främja ett snabbare förfarande, t. ex. förstärkning av polis-, åklagare- eller domstolsorganisationen, förenklingar i förfarandet, översyn av arbetsordningarna m. m. För att få ett underlag för bedömande av i vad mån sådana åtgärder erfordras, är det nödvändigt att veta, hur lång tid som för närvarande brukar åtgå beträffande vissa slag av ofta förekommande brottmål från det att den straffbelagda gärningen anmäles till polisen eller eljest blir känd för denna och till dess att dom i målet meddelas. En undersökning härav bör därför göras. Till utgångspunkt för undersökningen torde lämpligen kunna tagas brottmål — uppdelade efter sin art på vissa huvudgrupper — som under en viss tid avdömts i första instans. Undersökningen bör närmast avse att lämna svar på frågan, hur lång tid som för dessa huvudgrupper

av mål genomsnittligt åtgått för polisutredningen, för åklagarens åtalsprövning och för domstolsbehandlingen. **I Ju: 39**

Långsamheten i straffrättsskipningen torde vara ett problem främst i de största städerna. En undersökning skulle, om den avsåg hela landet, bli alltför omfattande. Den bör därför begränsas till att avse brottmål som avdömts av rådhusrätterna i Stockholm, Göteborg och Malmö samt ett lämpligt antal andra underrätter på olika håll i landet. Undersökningen torde kunna i huvudsak bygga på de hos åklagarmyndigheterna förvarade registren och kan därför beräknas bli utförd ganska snabbt och utan några större kostnader. Den närmare planläggningen av undersökningen torde böra utformas i samråd med 1951 års rättegångskommitté och riksåklagarämbetet.

En detaljerad plan för undersökningen har uppgjorts i föreskrivet samråd med rättegångskommittén och riksåklagarämbetet. Enligt planen skall undersökningen omfatta vissa brottmål som slutligt avgjorts under tiden 1 oktober 1954—31 mars 1955 vid Stockholms rådhusrätt samt vissa rådhusrätter och häradsrätter i de olika länen. Särskilda blanketter har tillställts dessa domstolar för ifyllande, i samarbete med vederbörande åklagare, av de för undersökningen erforderliga primäruppgifterna. Dessa har till största delen kommit utredningsmannen tillhanda, och bearbetningen av dem pågår.

Utredningen beräknas vara färdigställd före den 1 juli 1956.

39. 1955 års valutredning

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1955 för att verkställa en teknisk översyn av bestämmelserna rörande allmänna val (se Post- och Inrikes tidn. den 2 juni 1955):

Sakkunnig: S. Waller, kanslidirektör.

Sekreterare: G. Backman, t.f. förste byråsekreterare.

Lokal: Överståthållarämbetet; tel. 22 70 80.

Direktiv (anförande av statsrådet Zetterberg till statsrådsprotokollet den 27 maj 1955):

I syfte att underlätta de röstberättigade medborgarnas deltagande i de politiska och kommunala valen har åtgärder av olika slag vidtagits vid skilda tillfällen. Sålunda genomfördes år 1921 för andrakammarvalen den ordningen, att gift väljare äger avlämna valsedel genom den andra maken, om även denne är röstberättigad. Samtidigt infördes rätt för väljare som tillhör vissa uppräknade yrkes- eller tjänstegrupper att i särskild ordning insända valsedlar, om de av sitt arbete är förhindrade att inställa sig vid valförrättningen. År 1937 antogs för andrakammarvalen bestämmelser om att väljare, som på grund av vistelse på annan ort är förhindrade att rösta inom sitt valdistrikt, får avlämna valsedlarna vid valförrättning inom annat valdistrikt. I samband därmed modifierades de år 1921 införda särreglerna för vissa yrkes- eller tjänstegrupperns röstning.

I fråga om de kommunala valen infördes år 1942 den ordningen, att den som på grund av vistelse å annan ort inom riket är förhindrad att utöva rösträtt inom sitt valdistrikt, må å valdagen avlämna valsedel å fast postanstalt. Vidare stadgades, att om det med skäl kan antagas att röstberättigad å valdagen kommer att vistas utom riket eller att röstberättigad, som tillhör någon av vissa uppräknade kategorier, (militärer, sjömän, vissa tjänstemän m. fl.), till följd av sin tjänst inte kan utöva sin rösträtt å valdagen, sådana väljare må före valdagen avlämna valsedel inom riket å fast postanstalt samt utom riket å svensk beskickning eller

I Ju: 39 svenskt konsulat, som Kungl. Maj:t bestämmer. Med ändring av de år 1937 antagna bestämmelserna infördes år 1944 motsvarande regler för andrakammarvalen. År 1948 tillkom för såväl andrakammarvalen som de kommunala valen den ordningen, att den som vårdas på sjukvårdsanstalt, där postanstalt finns eller tillfälligt inrättas, äger rätt att där avlämna valsedel, även om sjukvårdsanstalten är belägen å den ort där han är uppförd i röstlängden. Frågan i vilken omfattning röstmottagning å sjukvårdsanstalt skall anordnas ankommer på Kungl. Maj:t att bestämma i administrativ ordning. Vid röstning å postanstalt eller å beskickning eller konsulat skall väljare inneha utdrag ur röstlängden i det valdistrikt som han tillhör. Röstlängdsutdrag utfärdas på landet av valnämndens ordförande eller dennes suppleant och i stad av den som magistraten förordnar därtill.

Yrkanden om ytterligare åtgärder för att underlätta för de röstberättigade att delta i de allmänna valen har vid skilda tillfällen framförts. Sålunda hemställde riksdagen år 1951 (skrivelse nr 51) om förslag till sådana ändringar i vallagarna att den nomadiserande lappbefolkningen får rätt att före valdagen rösta å postanstalt samt år 1953 (skrivelse nr 99) om översyn av bestämmelserna angående röstmottagning å beskickningar och konsulat. En utredning i frågan om vilka personer som skall vara behöriga att på landet utfärda röstlängdsutdrag har begärts av 1955 års riksdag (skrivelse nr 151). Vidare har i framställningar från organisationer och enskilda önskemål framförts om ytterligare lättnader för bl. a. sjuka och åldringar, avlägset boende samt utlandssvenskar och hemvändande emigranter att utöva sin rösträtt.

De åtgärder som enligt vad jag nyss nämnt vidtagits under senare år för att underlätta för de röstberättigade att delta i de allmänna valen innebär inte — och har ej heller avsett att innebära — någon slutgiltig lösning av alla hithörande spörsmål. Avsikten har i stället varit att man, sedan erfarenheter vunnits av de vidtagna åtgärderna, skall undersöka om ytterligare förbättringar kan åstadkommas utan att kravet på valsäkerhet efterges.

Det är enligt min mening lämpligt att en sådan undersökning nu äger rum. Därvid bör särskilt de olika förslag till förenklingar och lättnader som framförts inom riksdagen prövas. Beträffande reglerna om röstning genom äkta makar bör utredningen undersöka huruvida man kan slopa kravet på att den make som avlämnar röstsedeln själv skall vara röstberättigad.

Vid 1955 års riksdag har konstitutionsutskottet (utlåtande nr 8) uttalat sig för en utredning av möjligheterna att begränsa öppethållandet av postanstalter för poströstning vid enstaka val av kommunala fullmäktige. Även denna fråga bör prövas av utredningen.

Ytterligare vissa bestämmelser av formell natur i vallagarna är enligt min mening i behov av översyn. Jag syftar närmast på vissa formalitetsregler rörande valedlarnas utseende samt rörande försegling och sigillering av valedlar och valedelspaket efter avslutat val och av valurnor vid avbrott i valförrättning. Dessa bestämmelsers främsta syfte är att säkerställa, att rösträtten kan med bevarande av valhemligheten fritt utövas, att full klarhet råder om den mening åt vilken avgiven valsedel ger uttryck samt att förvanskning av valen och valresultaten ej kan ske. Med hänsyn till valens grundläggande betydelse för vårt samhällsskick är det av utomordentlig vikt att dessa syften blir säkerställda. De nuvarande lagbestämmelserna är emellertid i hög grad detaljerade och präglade av en viss formalism. Vid nästan varje val inträffar att röstsedlar i större eller mindre omfattning kasseras till följd av att gällande formalitetsregler inte strikt iakttagits. Stundom förekommer också att val får göras om, därför att formella fel begåtts och detta även i sådana fall då den reella betydelsen av avsteg från gällande regler icke har varit av den storlek att ogiltighet nödvändigtvis hade behövt inträda.

Den översyn i fråga om nu nämnda formella bestämmelser som jag alltså finner påkallad bör i främsta rummet inriktas på de regler som enligt vad erfarenheten

visat föranleder kassering av valsedlar eller ogiltighet av val. Därvid bör det undersökas i vad mån det är möjligt — utan att valsäkerheten äventyras — att skapa enklare regler och i högre grad än för närvarande låta den faktiska betydelsen av ett avsteg från reglerna vara bestämmande för den verkan avsteget skall ha.

I samband med utredningen av de förut nämnda formella frågorna bör lämpligen även vissa närstående spörsmål, som nyligen aktualiserats, upptagas till prövning.

Sålunda bör utredningen behandla frågorna om ordningen för beräkning av antalet valmän vid förstakammarvalen och om grunderna för mandatfördelningen mellan valkretsarna vid förstakammarvalen, i vilka hänseenden 1955 års riksdag hemställt om utredning (skrivelse nr 202 och nr 275). Härvid bör särskilt beaktas de synpunkter som i dessa frågor framförts inom riksdagen (se konstitutionsutskottets utlåtanden nr 15 och nr 17).

Med avseende på de kommunala valen bör också vid utredningen upptagas ett par spörsmål om valkretsindelning och s. k. dubbelval. I förstnämnda hänseende hemställde 1954 års riksdag (skrivelse nr 373) om översyn av bestämmelserna i lagstiftningen om borgerliga och kyrkliga primärkommuner angående indelning i valkretsar vid fullmäktigeval. I konstitutionsutskottets utlåtande nr 18, till vilket hänvisas i skrivelsen, behandlas frågorna om principerna i olika hänseenden för fördelning av mandaten mellan valkretsarna och om ökning av högsta tillåtna antalet mandat i valkrets vid församlingsval från nuvarande 20 till 30. Beträffande frågan om dubbelval har 1955 års riksdag (skrivelse nr 133) hemställt om utredning och förslag rörande förfarandet då vid kommunalval samma person blir vald i mer än en valkrets. Närmare motivering för denna begäran lämnas i konstitutionsutskottets utlåtande nr 10, vilket återopas i skrivelsen.

Då de olika frågorna utredningen skall avse äro av sådan beskaffenhet, att de kunna behandlas var för sig eller i olika grupper och då det ur arbets-synpunkt visat sig lämpligt, kommer utredningens resultat att redovisas i särskilda avsnitt i form av promemorior.

Efter en genomgång av det samlade materialet har utredningsmannen i första hand inriktat sig på de frågor, som gälla endast förstakammarvalen, nämligen de av riksdagen väckta frågorna om ordningen för beräkning av antalet valmän samt om grunderna för mandatfördelningen. I anslutning härtill har till behandling upptagits följande av de frågor, som i utredningsdirektiven finnas upptagna under den sammanfattande benämningen åtgärder för att underlätta för de röstberättigade att delta i de allmänna valen, nämligen frågorna angående rätt för den nomadiserande lappbefolkningen att före valdagen rösta å postanstalt, angående ändring av bestämmelserna om röstmottagning å beskickningar och konsulat, angående behörighet att på landet utfärda röstlängdsutdrag samt angående ändring i reglerna om röstning genom äkta make.

Ovannämnda del av utredningen beräknas vara slutförd i början av december 1955.

Avsikten är att därefter behandla de frågor angående åtgärder för valdeltagandets underlättande, som av olika skäl ej kunnat medtagas i det första avsnittet, varefter utredningen skall övergå till den översyn av vissa formalitetsregler rörande valsedlarnas utseende m. m. som utredningsuppdraget

I Ju: 39 avser. I sista hand skall behandlas de frågor, som enbart ha betydelse för kommunvalen, samt de övriga frågor, som kunna uppkomma under utredningens gång och icke ha ett sådant samband med några av de redan nämnda frågorna att de böra behandlas i anslutning till dem.

Utredningen beräknas bliva slutförd under år 1956.

40. Sakkunniga för översyn av fångvårdsstyrelsens organisation och arbetsförhållanden

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 oktober 1955 för att verkställa översyn av fångvårdsstyrelsens organisation och arbetsförhållanden (Se Post- och Inrikes tidn. den 1 november 1955):

Heckscher, G. E., professor, *ordförande*;

Magnander, E. E. A., förste kanslissekreterare.

Sekreterare:

Örtegren, N. G., assessor (fr. o. m. den 1 december 1955).

De sakkunnigas adress: Justitiedepartementet, Stockholm 2; tel. 23 42 05 (ordföranden) och 31 41 31 (sekreteraren).

Sekreterarens adress: S:t Eriksgatan 106, 2 tr., Stockholm Va.

Direktiv (anförande av statsrådet Zetterberg till statsrådsprotokollet den 21 oktober 1955):

I skrivelse den 24 augusti 1955 ang. anslagsäskanden för fångvårdsstyrelsen för budgetåret 1956/57 har fångvårdsstyrelsen begärt personalförstärkning i flera hänseenden. Sålunda hemställs bl. a. om en byrådirektör, en byråinspektör, två amanuenser och två biträden. Styrelsen har till stöd för sin hemställan åberopat att den arbetsbörda som åvilar ett stort antal av styrelsens befattningshavare är utomordentligt pressande. Detta berodde dels på att fångantalet starkt stegrats de senaste åren och dels på att nya arbetsuppgifter tillkommit eller att arbetsuppgifter som förutsatts skola flyttas bort från styrelsen blivit kvar utan att personalen förstärkts. Verkningarna av denna underbemanning visade sig därutinnan att befattningshavare i ledande ställning liksom biträdespersonal och andra regelmässigt måste arbeta på övertid för att hinna med sina uppgifter. Personalens hälsotillstånd hade även påverkats synnerligen ogynnsamt. Styrelsen åberopade i detta hänseende ett intyg av verksläkaren.

Styrelsen har därjämte begärt förstärkning även under innevarande budgetår. I skrivelse den 22 augusti 1955 har styrelsen sålunda framhållit att personalorganisationen på socialbyrån hade blivit bestämd enligt ett förslag av fångvårdens organisationskommitté. Detta förslag hade emellertid byggt på den förutsättningen att arbetsbelastningen på socialbyrån skulle minska dels genom att samtliga fångvårdsanstalter från och med den 1 juli 1955 skulle vara indelade i anstaltsgrupper och dels genom att styrelsen skulle befrias från att regelmässigt avge yttranden i nådeärenden. Trots att socialbyrån icke fått den sålunda förutsatta avlastningen, hade organisationen vid 1955 års riksdag blivit fastställd i enlighet med förslaget.

Med anledning av styrelsens sistnämnda framställning har Kungl. Maj:t den 22 september 1955 medgivit viss personalförstärkning tills vidare under återstoden av budgetåret.

Vad styrelsen anfört ger vid handen att tvekan kan råda om styrelsens arbetsförhållanden är helt ändamålsenliga. Innan slutlig ställning kan tagas till de per-

sonalfrågor som i detta sammanhang aktualiserats synes alltså krävas en översyn av styrelsens arbetsförhållanden. En sådan översyn torde böra uppdragas åt särskilda sakkunniga och utföras i samråd med fångvårdsstyrelsen och statens organisationsnämnd. Utredningen bör bedrivas så skyndsamt som möjligt.

De sakkunniga ha under tiden oktober—december 1955 hållit tre sammanträden.

I skrivelse den 19 november 1955 till chefen för justitiedepartementet ha de sakkunniga föreslagit viss tillfällig personalförstärkning på byråchefspanelet i fångvårdsstyrelsen.

Utredningen beräknas pågå under hela år 1956.

41. Utredningen om försäkringsgivares regressrätt

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 oktober 1955 för att bereda frågan om revision av 25 § försäkringsavtalslagen (se Post- och Inrikes tidn. den 3 november 1955):

Walin, A. G., justitieråd.

Sekreterare:

Conradi, E. G. F., hovrättsråd.

Lokal: Stora Nygatan 2 A^{IV}, tel. växel 23 66 60.

Direktiv (anförande av statsrådet Zetterberg till statsrådsprotokollet den 28 oktober 1955):

Vid sammanträde den 25—26 maj 1955 mellan delegerade för nordiskt samarbete på lagstiftningens område behandlades bl. a. frågan om försäkringsgivares regressrätt och därmed sammanhängande spørsmål. Från svensk sida framhölls att bestämmelserna rörande denna fråga i 25 § försäkringsavtalslagen borde reformeras i syfte bl. a. att begränsa regressrätten och vinna större överensstämmelse mellan motsvarande lagregler i de olika nordiska länderna. Jag ansluter mig till denna uppfattning. Med hänsyn till ärendets art och omfattning synes det vara lämpligt att uppgiften anförtros åt en utredningsman, till vilkens förfogande ställes erforderlig expertis. Utredningen bör bedrivas i kontakt med kommittén angående det allmännas skadeståndsansvar och i samverkan med de utredningar för motsvarande ändamål vilka kunna komma till stånd i de övriga nordiska länderna. Några närmare riktlinjer för arbetets bedrivande torde icke vara erforderliga.

42. Utredningen rörande specialstraffrätten

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 december 1955 för att verkställa en förberedande undersökning för reformering av specialstraffrätten (se Post- och Inrikes tidn. den 21 december 1955):

Thornstedt, H. G., docent.

Utredningens adress: Spångavägen 119, Bromma; tel. 37 24 43.

Direktiven för utredningen, se Post- och Inrikes tidn. den 21 december 1955.

Utrikesdepartementet

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1956

1. Understödsnämnden för rysslandssvenskar (1953, 1954, 1955: I 1)

Tillsatt enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1934.

Petrén, B. A. S., *ordförande*;

Johnsson, B. E., statskommissarie, *ordförandens ställföreträdare*;

Corin, G. E. M., kansliråd, tillika *sekreterare*;

Carlsund, A., f. d. överingenjör.

Suppleant:

Qvarnström, W., civilingenjör.

Lokal: Utrikesdepartementet; tel. växel 22 45 00.

Direktiven för nämnden, se 1936: U 1.

Nämnden har under 1955 sammanträtt 38 gånger.

2. Utrikesdepartementets nämnd för konsulära sjöfolks- och sjöfartsärenden (1953, 1954, 1955: I 2)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 september 1948:

Chefen för utrikesdepartementets rättsavdelning, *ordförande*;

Öbrink, J. H., byrådirektör;

Brusewitz, S. I., direktör;

Svensson, J. U., ordförande i Svenska sjöfolksförbundet, led. av II kamm.;

Söre, A. G. P., ordförande i Svenska maskinbefälsförbundet;

Åkesson, N. H., sjökaptan, verkst. direktör i Sveriges fartygsbefälsförening;

Ersättare:

Chefen för utrikesdepartementets arvs- och ersättningsbyrå;

von Delwig, R., byrådirektör;

Forsblad, D., sjökaptan;

Karlsson, G., redaktör;

Linderstam, B. H., ombudsman;

Tufvasson, K. E., sjökaptan.

Sekreterare:

Åkerrén, B. O., t. f. förste sekreterare.

Lokal: Utrikesdepartementet; tel. växel 22 45 00.

Direktiven för nämnden, se 1949: I U 5.

Nämnden har under tiden december 1954—november 1955 sammanträtt tre gånger.

3. Beredningen för frågor rörande europeiskt ekonomiskt samarbete (1953, I U: 4
1954, 1955: I 3)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 december 1948:

Sahlin, S. E. G., *envoyé, ordförande*;

Browaldh, K. E., bankdirektör;

Danielsen, N., brukdisponent;

von Heidenstam, R. M., kabinettskammarherre;

Johansson, K. A. A., direktör;

Strand, A. W., riksgäldsfullmäktig, ordförande i Landsorganisationen, förste vice talman, led. av I kamm.;

Wetterlind, Å. J., direktör.

För att delta i överläggningar med beredningen i vad avser frågor, sammanhängande med Sveriges samverkan med den europeiska Kol- och stålunionen:

Geijer, K. A., ordförande i Svenska metallindustriarbetareförbundet, led. av I kamm.;

Isaksson, W., ordförande i Svenska gruvindustriarbetareförbundet;

Waldenström, E., direktör;

Wijkander, K. E. T., bruksdisponent.

Sekreterare:

Virgin, E. O. G., byråchef.

Lokal: Utrikesdepartementet; tel. växel 22 45 00.

Direktiven för beredningen, se 1949: I U 6 och 1953: I U 3.

Beredningen har under år 1955 sammanträtt två gånger.

4. Utrikesdepartementets rådgivande beredning för vissa atomkraftsfrågor
(1953, 1954, 1955: I 4)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 12 november 1948 och den 11 februari 1955:

Sandler, R. J., f. d. landshövding, led. av I kamm., *ordförande*;

Svedberg, T., professor;

Funke, G. W., fil. dr (fr. o. m. den 11 februari 1955);

Brynielsson, H. A. B., civilingenjör (fr. o. m. den 11 februari 1955);

Rynell, S. H. G., byråchef, tillika *sekreterare* (fr. o. m. den 11 februari 1955).

Lokal: Utrikesdepartementet; tel. växel 22 45 00.

Direktiven, se 1950: I U 6. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 11 februari 1955 har uppdraget för de sakkunniga vidgats till att avse alla frågor rörande atomenergin, varmed Förenta Nationerna tager befattning. Med anledning härav har beredningen antagit ändrat namn.

Beredningen har under tiden 1 januari—30 november 1955 hållit sex sammanträden, varav ett gemensamt med de danska och norska beredningarna. Den har på svensk sida lett förberedelserna till den av Förenta Nationerna i augusti 1955 i Genève anordnade internationella konferensen rörande atomkraftens användning för fredliga ändamål.

I U: 5 5. *Svenska gruppen av nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m.* (1953, 1954, 1955: I 5)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 6 juli och bemyndigande den 9 november 1951:

Edberg, R. F., chefredaktör, led. av II kamm., *ordförande*;

Pålsson, P. O., häradsdomare, led. av I kamm.;

Kristensson, G. F. N., bankofullmäktig, led. av II kamm.;

Cassel, L. D., lantbrukare, led. av II kamm.;

Grym, J. F., kronojägare, led. av I kamm.;

Sekreterare:

Huldtgren, C., e. o. sekreterare (t. o. m. den 31 december 1955);

Hedin, S. F., e. o. sekreterare (fr. o. m. den 1 januari 1956).

Lokal: Utrikesdepartementet; tel. växel 22 45 00.

Direktiven för kommittén, se 1952: I U 5.

Kommittén har under tiden december 1954—november 1955 hållit plenarsammanträden den 15—16 december 1954 i Helsingfors och den 8—9 september 1955 i Gjøvik, Norge. Vidare har gruppordförandena och sekreterarna hållit fyra förberedande sammanträden under sex dagar samt sekreterarna jämte sakkunniga fyra sammanträden under fem dagar. Den svenska gruppen har sammanträtt nio gånger under elva dagar.

Kommittén avlämnade den 27 januari 1955 sina den 15 och 16 december 1954 dagtecknade betänkanden nr 9: Nordiska posttaxor, Del II, Internordiska korsbandstaxor och nr 10: Nordiska teletaxor, Del II, Internordiska telex- och teleprintertaxor (SOU 1955: 3—4) samt den 30 september 1955 ett den 9 september 1955 dagtecknat betänkande nr 11: Nordiska vägtrafikbestämmelser m. m. (SOU 1955: 33).

6. *Sakkunniga i frågan om en eventuell revision av FN-stadgan.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 november 1954:

Holmbäck, Å. E. V., f. d. rektor vid Uppsala Universitet, professor emeritus, *ordförande*;

Edberg, R. F., chefredaktör, led. av II kamm.;

Gihl, K. S. T., professor emeritus, t. f. sakkunnig i folkrätt i utrikesdepartementet.

Sekreterare:

Högstedt, C.-F., förste sekreterare.

Lokal: Utrikesdepartementet; tel. växel 22 45 00.

De sakkunniga ha under tiden januari—augusti 1955 sammanträtt åtta gånger samt tre gånger tillsammans med motsvarande danska och norska sakkunniga, nämligen i Oslo den 17—18 mars, i Köpenhamn den 19—20 juni och i Stockholm den 22 augusti 1955.

De sakkunniga ha i augusti 1955 avgivit ett yttrande (ej tryckt). I avvaktan på FN:s ställningstagande till revisionsfrågan vid dess tionde ordinarie möte 1955 är de sakkunnigas verksamhet vilande.

Försvarsdepartementet

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1955

1. Biltraktorutredningen (1953: I 7; 1954: I 11; 1955: I 4)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 december 1945 för att verkställa utredning rörande konstruktion av ett motorfordon av beskaffenhet att kunna utgöra såväl standardmotorfordon inom försvaret som hästersättande fordon inom det svenska jordbruket samt rörande i samband därmed uppkommande spörsmål av ekonomisk, teknisk och administrativ natur (se Post- och Inrikes tidn. den 15 december 1945):

Odeen, S. A. E., f. d. generaldirektör, *ordförande*;

Berggren, S. N. W., överste, ingenjörinspektör;

Hakelius, A. K., agronom, ordförande i styrelsen för jordbruksinstitutet;

Moberg, H. A:son, agronom, direktör för statens maskinprovningar.

Sekreterare:

Palme, E. R. C., jur. kand., direktör.

Direktiven för utredningen, se 1946: I Fö 25.

Utredningen har icke sammanträtt under år 1955.

Genom beslut den 12 maj 1955 har Kungl. Maj:t förordnat, att utredningen skall nedläggas.

2. 1954 års militära fastighetsförvaltningsutredning (1955: I 12)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 juni 1954 för att verkställa fortsatt utredning om den regionala och lokala fastighetsförvaltningen inom försvaret och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 24 juni 1954):

Broomé, J. T. A., byråchef.

Experter:

Rönnmark, L. C. A., professor;

Djurberg, L. G. H., förste byråsekreterare.

Sekreterare:

Norrman, Å. S., byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Sandstedt, B. A. V., t.f. byråsekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1955: I Fö 12.

Genom beslut den 25 februari 1955 har Kungl. Maj:t förordnat, att utredningen skall nedläggas.

3. Organisationsnämnden för den centrala försvarsförvaltningen (1955: I 13)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 juni 1954 för vissa åtgärder med avseende å den av 1954 års riksdag beslutade omorganisatio-

I Fö: 3 nen av försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltning (se Post- och Inrikes tidn. den 8 juni 1954):

Wallén, G. B., kansliråd, *ordförande*;

Cars, G. F. O., byråchef;

Sjövall, K., byrådirektör (t. o. m. den 31 mars 1955);

Nylander, E. E., krigsråd (expert t. o. m. den 31 mars 1955, led. fr. o. m. den 1 april 1955).

Experter:

Wettergren, N. R. W., krigsråd;

Andersson, H. G. F., byrådirektör (t. o. m. den 10 januari 1955);

Örtengren, J. H., byrådirektör;

Bruzélius, F. M. S., överstelöjtnant;

Ahlm, A. B., kapten;

Jannedal, B. O. V., förste byråsekreterare;

Michélsen, G. V. G., inspektör (arbetsmarknadsfrågor);

Kollind, H. O., krigsråd (fr. o. m. den 11 januari 1955).

Sekreterare:

Nord, C. H., förste byråsekreterare.

Biträdande sekreterare:

Rosenblad, U. S., byrådirektör;

Resare, A. C. R., t. f. förste kanslisekreterare.

Direktiven för nämnden, se 1955: I Fö 13.

Nämnden har under tiden 1 december 1954—31 december 1955 hållit 45 sammanträden.

Nämnden har den 31 december 1955 till chefen för försvarsdepartementet avgivit redogörelse (stencilerad) för sin verksamhet.

Uppdraget är därmed slutfört.

4. Nämnden för vissa frågor rörande övertalig personal vid Stockholms tygstation m. m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:t bemyndigande den 30 juni 1955 för vissa frågor rörande övertalig personal vid Stockholms tygstation m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juli 1955):

Ledamöter:

Wallén, G. B., kansliråd, *ordförande*;

Skogh, S. A., byråchef;

Lyberg, F., byråchef.

Experter (samtliga fr. o. m. den 5 juli 1955):

Wettergren, N. R. W., krigsråd;

Bäckström, K. O. H., byråingenjör;

Plomark, E., inspektör.

Sekreterare:

Nord, C. H., förste byråsekreterare.

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. I Fö: 4 23 62 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Torsten Nilsson till statsrådsprotokollet den 30 juni 1955):

Genom proposition den 25 mars 1955, nr 186, föreslog Kungl. Maj:t på min hemställan, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga vissa i propositionen angivna åtgärder beträffande övertalig personal vid Stockholms tygstation m. m. Vid anmälan av propositionen anförde jag, att till följd av olika rationaliseringsåtgärder m. m. vid Stockholms tygstation mer än ett hundra arbetare beräknades komma att bli övertaliga och därför entledigas från sina anställningar. Jag uttalade, att denna personal i viss utsträckning borde kunna, eventuellt efter omskolning, erhålla annan anställning inom försvaret, varjämte viss personal borde kunna placeras i annan statstjänst eller på den privata arbetsmarknaden. Då man emellertid syntes få räkna med att arbetare med förhållandevis lång anställningstid bakom sig, vilka av åldersskäl eller på grund av speciell utbildning representerade en på den allmänna marknaden mindre efterfrågad arbetskraft, kunde komma att avskedas, borde under vissa omständigheter möjliggöras att tillerkänna övertalig personal särskilda ekonomiska förmåner. Dessa syntes mig lämpligen kunna utformas i huvudsaklig överensstämmelse med de principer som riksdagen, efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1954: 109, godkänt i fråga om motsvarande ersättningar till personal, som blivit övertalig vid omorganisationen av de centrala försvarsförvaltningarna. Jag uttalade vidare såsom min mening, att vissa med den ifrågavarande avvecklingen sammanhängande uppgifter lämpligen borde handhas av en särskild nämnd, samt angav dess uppgifter i huvudsak.

Sedan riksdagen numera bifallit propositionen (r. skr. 316), bör den föreslagna nämnden tillsättas och träda i verksamhet. På nämnden bör, såsom jag angav vid anmälan av förenämnda proposition, huvudsakligen ankomma att verka för att övertalig personal beredes annan sysselsättning ävensom att besluta om avskedsförmåner åt sådan personal.

Beträffande nämndens arbetsförmedlande verksamhet är det självfallet att alla möjligheter att placera den övertaliga personalen inom försvaret bör noggrant beaktas. Nämnden bör därför kunna träffa överenskommelse med försvarets vederbörande myndigheter — häri inräknat försvarets fabriksstyrelse — att anmälan om tillämnad nyanställning av personal i allmänhet eller av vissa personalkategorier skall ske hos nämnden, som jämväl bör ha möjlighet att hos Kungl. Maj:t utverka förbud mot nyanställning utan anmälan till nämnden. Vid sina undersökningar rörande möjligheterna till placering av övertalig personal bör nämnden, såsom ock framgår av vad jag anförde vid anmälan av propositionen i ämnet, verka för att omskolning kommer till stånd där så erfordras. Bristande specialisering bör således icke i och för sig utestänga en anställningshavare från viss anställning, om man med hänsyn till utbildning, ålder, erfarenheter m. m. kan beräknas inom rimlig tid inhämta erforderliga specialinsikter. I den mån så kan ske med tillämpning av principerna om förtjänst och skicklighet bör likaså till följd av omorganisationen övertalig anställningshavare, som sökt ledigförklarad befattning, äga företräde till denna, om han bedömes kunna omskolas för befattningen. För att ernå enhetlighet i dessa frågor torde det falla sig naturligt att myndighet, som har att tillsätta ledigförklarad befattning till vilken övertalig anställningshavare anmält sig, söker samråd med nämnden. Jag räknar även med att — i fall då besvär anförts — Kungl. Maj:t kan anlita nämnden såsom remissinstans.

Såsom jag ock angav vid anmälan av propositionen bör föreliggande möjligheter att placera övertaliga arbetare i annan statstjänst och på den enskilda arbetsmarknaden även tillvaratagas. Det synes mig naturligt att omskolning av an-

I Fö: 4 ställningshavare för tjänst inom försvaret icke sker i de fall där vederbörande kan beredas anställning utom försvaret. Nämndens nu angivna förmedlande verksamhet bör givetvis bedrivas i samarbete med arbetsmarknadsorganen samt med vederbörande personalorganisationer. Jag räknar med att, i den mån övertalig personal kan placeras i annan anställning, entledigande skall kunna medges även utan att eljest tillämpad uppsägningstid iakttages.

I likhet med vad som gällt vid 1954 års omorganisation av försvarets centrala förvaltning bör armétygförvaltningen i samråd med nämnden kunna medge att övertalig anställningshavare får kvarstå under viss kortare övergångstid efter den tidpunkt, då han med hänsyn till omorganisationen bort entledigas, under förutsättning att vederbörande kan beredas lämpligt arbete. Genom en sådan förlängning av anställningstiden bör skapas ökade möjligheter till omplacering i annan tjänst.

Såsom jag förut nämnt har Kungl. Maj:t bemyndigats att meddela bestämmelser om särskilda ekonomiska förmåner till övertalig personal. Det bör ankomma på nämnden att utarbeta och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till sådana bestämmelser. Utgångspunkt vid förslagens uppgörande bör vara de bestämmelser rörande särskilda ekonomiska förmåner åt övertalig personal, som meddelats av Kungl. Maj:t i samband med omorganisationen av försvarets centrala förvaltning. De särskilda förhållandena i samband med omorganisationen av Stockholms tygstation bör emellertid givetvis beaktas. Sedan bestämmelser i ämnet blivit fastställda, torde avgörandet av förekommande ersättningsfrågor, såsom förutsatts i propositionen 1955: 186, böra anförtros åt nämnden.

Slutligen förutsätter jag att Kungl. Maj:t skall kunna utnyttja nämnden såsom utredningsorgan i olika i det föregående ej särskilt berörda personalfrågor, som sammanhänger med omorganisationen av tygstationen.

Nämnden bör få en sådan sammansättning och organisation att den kan arbeta smidigt och snabbt fatta sina avgöranden. Den bör därför bestå av endast ett fåtal ledamöter. Jag förordar att antalet ledamöter bestämmes till tre, varav en förordnas till ordförande. Ledamöterna bör väljas så att de är obundna i förhållande till de direkta arbetstagar- och arbetsgivarintressena i samband med tygstationens omorganisation. Till nämndens förfogande bör ställas experter och sekreterare i erforderlig omfattning.

För att nämnden skall vara beslutsför bör fordras att samtliga ledamöter är närvarande. Såsom nämndens beslut bör gälla den mening, varom de flesta ledamöterna förenat sig, med utslagsröst för ordföranden.

Företrädare för armétygförvaltningen och andra berörda myndigheter samt företrädare för vederbörande personalorganisationer bör få tillfälle att vid överläggningar med nämnden framlägga sina synpunkter på frågor, som handlägges av nämnden.

Nämnden har under tiden den 1 juli—20 oktober 1955 hållit sex sammanträden.

Mellan sammanträdena ha ordföranden och sekreteraren utövat en förhållandevis omfattande utredningsverksamhet samt hållit ett icke ringa antal överläggningar med företrädare för myndigheter och personalorganisationer. Vissa större utredningsuppgifter ha fallit på experterna från armétygförvaltningen. Dessutom ha berörda personalorganisationer biträtt med utredningar och uppgifter av olika slag.

Ordföranden och sekreteraren jämte experterna från armétygförvaltningen ha besökt dels de olika arbetsplatserna, dels vissa institutioner, där möjligheter att placera övertalig personal kunde tänkas föreligga.

Den 1 september 1955 ingav nämnden förslag till föreskrifter om särskilda förmåner för viss övertalig personal vid Stockholms tygstation m. m. **I Fö: 6**

Nämnden har den 20 oktober 1955 till chefen för försvarsdepartementet avgivit redogörelse för sin verksamhet.

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1956

5. Försvarets arkivkommitté (1953: I 8; 1954: I 12; 1955: I 5)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 maj 1946 för att verkställa utredning rörande gallring av försvarets arkivalier:

Wadén, I. P. J., förste arkivarie, *ordförande*;

Insulander, E. I., krigsråd;

Swedberg, B. B. H., kamrerare.

Expert:

Aberg, A. R. E., e. o. förste arkivarie.

Sekreterare:

Broomé, J. R. B., e. o. förste arkivarie.

Lokal: Krigsarkivet, Stockholm 80; tel. 67 08 05.

Direktiven för kommittén, se 1947: I Fö 19.

Kommittén har icke sammanträtt under år 1955.

6. Sakkunniga för översyn av inskrivningsförordningen m. m. (1953: I 14; 1954: I 13; 1955: I 6)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 september 1950 för att verkställa översyn av inskrivningsförordningen ävensom därmed sammanhängande bestämmelser (se Post- och Inrikes tidn. den 2 september 1950):

Linden, K. G., expeditionschef, *ordförande*;

af Klintberg, C. G. F., överste (t. o. m. den 30 juni 1955);

Nygren, H. O., överste (fr. o. m. den 1 november 1955).

Experter:

Gärdin, P. F., överstelöjtnant;

von Otter, S. F., kammarrättsassessor;

Wernstedt, L. G. L:son, kapten (fr. o. m. den 1 november 1955).

Sekreterare:

Ellhammar, G. L., budgetsekreterare (t. o. m. den 31 mars 1955).

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1285 ordf.), rikssamt. växel 23 62 00.

Uppdraget avser i första hand att omarbete inskrivningsförordningen och därmed sammanhängande författningar m. m. till överensstämmelse med det nya system för inskrivningsförrättningar, som beslöts vid 1950 års riksdag, samt med det nya folkbokföringssystemet.

I Fö: 6 Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit 16 sammanträden.

Utredningen har den 21 juni 1955 avgivit förslag till inskrivningsförordning m. m. (stencilerat).

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1956.

7. 1952 års värnpliktsutredning (1953: I 17; 1954: I 14; 1955 I 7)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 mars 1952 för att inom försvarsdepartementet verkställa utredning rörande behovet av omskolning i samband med överförande av värnpliktiga från flottan och flygvapnet till armén samt därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 2 april 1952):

Lindholm, P. S., statsråd, led. av II kamm.

Experter:

Borgquist, F., seminarielärare;

af Burén, H., major.

Den 30 december 1954 tillkallades därjämte trafikinspektören Å. T. Gävert att under erforderlig tid under år 1955 såsom expert biträda utredningsmannen beträffande spörsmål rörande den tekniska tjänsten inom flygvapnet.

Sekreterare:

Gyllenram, K. Å. G., byrådirektör.

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1771 och 1767, 1768 sekreteraren), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1953: I Fö 17.

Utredningen har den 30 juni 1955 avgivit betänkande rörande utbildning av värnpliktiga vid flygvapnet och därmed sammanhängande frågor (stencilerat). I betänkandet framhålles att utredningens undersökningar visat, att frågan om omskolning i samband med värnpliktigas överförande från flottan och flygvapnet till armén bör ses som totalförsvarsproblem. Utredningen anser sig därför icke kunna framlägga förslag avseende de personalorganisatoriska problemen i denna fråga, innan definitiva beslut föreligger beträffande den framtida omfattningen av respektive försvarsgrenars krigsorganisationer och personalreserver samt säkrare hållpunkter vunnits rörande det personella behovet inom totalförsvaret i övrigt. Sistnämnda spörsmål är föremål för närmare undersökning av 1954 års utredning rörande de värnpliktigas utnyttjande i det totala försvaret.

8. 1953 års örlogsvarvsutredning (1954: I 15; 1955: I 8)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 juli 1953 för att verkställa utredning rörande örlogsvarvens organisation och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 25 juli 1953):

Widell, G. A., landshövding, *ordförande*;

Björck, K. G., generalmajor;
 Kemmer, T. G. O., marindirektör;
 Lindh, G. E., kommendör;
 Lundeqvist, G., verkst. direktör vid Kockums Mek. Verkstads AB;
 Schreil, P. J. E., verkstadsdirektör;
 Backström, A. H., ordförande i försvarsverkens civila personals förbund;
 Thorsén, Å., byrådirektör, ordförande i försvarets civila tjänstemannaförbund.

Sekreterare:

Bertman, H., byrådirektör.

Lokal: Marinförvaltningen, Stockholm 80; tel. 67 95 60.

Direktiven för utredningen, se 1954: I Fö 15.

Utredningen har under tiden den 18 november 1954—10 november 1955 haft nio sammanträden, omfattande tillhoppa 22 sammanträdesdagar, varjämte utredningen jämlikt särskilt bemyndigande under tiden den 23—28 maj 1955 företagit besök i England och Holland för studier av där gällande organisation av örlogsvarven, dessas arbetsuppgifter, centrala ledning m. m.

Den i föregående arbetsredogörelse (1955: I Fö 8) anmälda särskilda undersökningen angående principerna för marinverkstädernas i Karlskrona omkostnadsberäkningar m. m. har slutförts.

Jämlikt särskilda bemyndiganden ha experter tillkallats dels för att utreda vissa ekonomiska frågor i avseende å marinverkstäderna samt inkomma med förslag till föreskrifter i berört hänseende (byråchefen G. Claus) och dels för att undersöka byggnadsfrågornas handläggning i nuvarande organisation av örlogsvarven samt inkomma med förslag till föreskrifter därom i olika alternativa organisationer (krigsrådet I. Insulander). Den förra utredningen kan anses i stort sett avslutad, den senare pågår.

Utredningen har haft att yttra sig över vissa till densamma av chefen för marinen ställda frågor.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1956.

9. Utredning rörande utnyttjandet av hålkortsanläggningar inom försvaret (1954: I 16; 1955: I 9)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 september 1953 för att inom försvarsdepartementet verkställa utredning rörande utnyttjandet av hålkortsanläggningar inom försvaret:

Linden, K. G., expeditionschef, *ordförande*;

Pernelid, V. Å. E., byrådirektör (t. o. m. den 28 februari 1955);

Wallén, G. B., kansliråd (fr. o. m. den 23 november 1955).

Experter:

Widén, L. A., förste aktuarie (t. o. m. den 22 november 1955);

Sandmark, B. A., kapten (t. o. m. den 22 november 1955);

Stenman, P. A., revisor;

I Fö: 9 Pernelid, V. Å. E., ingenjör (fr. o. m. den 1 mars 1955);
Santesson, B. H. C. J., kamrerare (fr. o. m. den 23 november 1955).

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1285 ordf.) rikssamt. växel 23 62 00.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit 35 sammanträden.

Utredningsarbetet kommer att pågå under år 1956.

10. Utredning rörande försvarets titelredovisningssystem (1955: I 10)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 januari 1954 för att verkställa utredning rörande försvarets titelredovisningssystem (se Post- och Inrikes tidn. den 14 januari 1954):

Renlund, R. G., expeditionschef.

Sekreterare:

Stenman, P. A., revisor.

Direktiven för utredningen, se 1955: I Fö 10.

Utredningen har under tiden 1 december 1954—15 november 1955 haft 30 sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1956.

11. Försvarets fastighetsnämnd (1955: I 11)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 april 1954 för utredning av försvarets fastighetsfrågor m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 26 april 1954):

Wesström, E. A., landshövding, *ordförande*;

Ahlberg, C. F., regionplannedirektör;

Brusewitz, B. E. L., överste;

Gillström, A. K., chefredaktör, led. av I kamm.;

Höijer, G., krigsråd;

Silfverberg, K. J. A., överste;

Snellman, U. H., byggnadsråd (fr. o. m. den 1 januari 1956);

Öjborn, L. E., byråchef (fr. o. m. den 1 januari 1956).

Experter:

von Greyerz, P. E. H., kansliråd;

Lange, H., överste;

Norberg, A. O., överste;

Lidström, E. J. A., överste.

Sekreterare:

von Horn, R. C. F. B., förste kanslisekreterare.

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1289), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för nämnden, se 1955: I Fö 11.

Ytterligare direktiv (anförande av statsrådet Torsten Nilsson till statsrådsprotokollet den 9 december 1955):

För utredning av försvarets fastighetsfrågor har med stöd av Kungl. Maj:ts be- myndigande den 23 april 1954 tillsatts försvarets fastighetsnämnd, bestående av sex ledamöter, varav en ordförande, en representant för envar av fortifikationsförvalt- ningen, armén och flygvapnet samt två civila ledamöter, varav en insatt i kommu- nala frågor och en i stadsplaneringsfrågor. Till nämndens förfogande har ställts vissa experter. I direktiven för nämnden har dess uppgifter angivits i stort sett vara

att, då fråga uppkommer om förvärv av större markområden i anslutning till av försvaret disponerad mark eller på annat håll, utreda förvärvets lämplighet och därvid även undersöka att civila synpunkter på markens eventuella framtida an- vändning beaktas,

att, då fråga uppkommer om ändrad förläggning av befintliga militära förband, större förråd etc., utreda möjligheterna att utnyttja annan av försvaret disponerad anläggning, som på grund av förflyttning eller annan omorganisation kan vara dis- ponibel,

att, då fråga uppkommer om att för civilt ändamål försälja större markområde el- ler anläggning som disponeras av försvaret, avgiva förslag till hur med marken eller anläggningen bör förfaras samt

att i övrigt utreda de frågor rörande försvarets mark- och fastighetsbestånd som till nämnden kan komma att hänskjutas.

1954 års riksdagsrevisorer har i sin berättelse (§ 19) föreslagit att en statens marknämnd snarast tillsättes. De har ifrågasatt huruvida icke försvarets fastighets- nämnd fått ett alltför begränsat arbetsfält då den har att taga befattning endast med försvarets fastighetsfrågor. Revisorerna har därvid anført, att de militära förban- den visserligen disponerar en mycket betydande del av den statliga mark, som utgör hinder för vissa samhällens naturliga utveckling men att hänsyn måste tagas även till andra statsinstitutioners markinnehav. De har vidare påpekat, att det för fas- tighetsnämnden icke vore någon huvuduppgift att få till stånd ur plansynpunkt riktiga lösningar av de svävande markfrågorna, vilket revisorerna anser för vissa städer vara ett direkt livsintresse. Revisorerna anser att problemet måste angri- pas ur vidare synpunkter än de för fastighetsnämndens verksamhet väglädande och har därför föreslagit inrättande av ett samtliga statliga förvaltningsgrenar om- spännande organ, förslagsvis benämnt statens marknämnd. Dennas huvuduppgift borde vara att i varje särskilt fall nå fram till totaluppgörelse med vederbörande kommun under tillbörligt beaktande av såväl statens ekonomiska intressen i dess egenskap av markägare som kravet på rationell bebyggelseplanering. Statsutskottet (utl. 1955: 119 p. 10:o) har anslutit sig till det av riksdagsrevisorerna framlagda förslaget om inrättande av en statens marknämnd. Innan denna verksamhet tar sin början borde dock enligt utskottets mening vissa i förevarande sammanhang bety- delsefulla organisationsspörsmål närmare klarläggas. Utskottet föreslog att riksdag- en måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om att Kungl. Maj:t ville föranställa om utredning av de av utskottet angivna spörsmålen. Utskottets hemställan bifölls av riksdagen (skr. 1955: 272).

I anledning av riksdagens ifrågavarande beslut har frågan varit föremål för fort- satt utredning inom berörda statsdepartement. Härvid har i huvudsak följande syn- punkter framkommit.

Kronans intill tätorter belägna mark utgöres *dels* av mark som utnyttjas för eller reserverats för militärt eller civilt förvaltningsändamål, *dels* av mark som använ- des såsom jordbruk eller varå bedrives skogsbruk, d. v. s. mark under domänsty- relsens förvaltning, viss kyrklig jord etc. Problemen i samband med försäljning av sistnämnda slag av mark är i regel av annan karaktär än de som uppstår vid för- säljning av mark som användes för förvaltningsändamål och som måste ersättas av annan mark. När det gäller mark för förvaltningsändamål kräves särskilda över- väganden, som sammanhänger med organisationsfrågor hos vederbörande förvalt-

I Fö: 11 ningsgren. Huvuddelen av detta slag av mark disponeras, såsom också revisorerna konstaterat, av försvarsväsendet. Möjligheten att för tillgodoseende av behovet av tomtmark frige av försvaret utnyttjad mark avhänger antingen av organisationsförändringar som kräver ingående överväganden eller av att försvaret kompenseras med andra markförvärv. I båda fallen kräves avsevärda investeringar. Det synes med hänsyn härtill naturligt att frågorna rörande försäljning av dylik jord handhaves av en särskild försvarets fastighetsnämnd, som är väl insatt i organisations- och andra för försvaret betydelsefulla frågor.

Av det nämnda torde framgå *dels* att försvarets markinnehav utgör det dominerande problemet i det frågekomplex som riksdagens revisorer berört, *dels* att de militära markfrågorna är särpräglade och sammanhänger med utformningen av försvarets fredsorganisation och har mycket stora finansiella aspekter. Markfrågorna i vissa av de av revisorerna nämnda städerna synes vidare vara på väg att lösas. Betänkligheter måste därjämte ur statsfinansiell synpunkt anses föreligga mot att inrätta ett organ av den omfattning och med den struktur som den föreslagna statens marknämnd måste besitta för att bli funktionsduglig. Vid sådant förhållande synes starka skäl tala för att man icke nu tillskapar den föreslagna statens marknämnd utan först avvaktar erfarenheterna från försvarets fastighetsnämnds verksamhet. Därvid bör möjligheterna att inom fastighetsnämndens ram komma till rätta med huvudproblemet i revisorernas framställning så långt möjligt tillvaratagas.

En effektivisering av försvarets fastighetsnämnds verksamhet har varit aktuell redan innan riksdagsrevisorerna framlade sitt ifrågavarande förslag. I avvaktan på handläggningen av denna fråga inom riksdagen har det emellertid icke ansetts lämpligt att vidtaga några förändringar beträffande fastighetsnämnden. I syfte att tillgodose de av riksdagens revisorer framställda önskemålen om att åstadkomma ur plansynpunkt riktiga lösningar av markproblemen och i anslutning till vad som tidigare anförts anser jag mig nu böra föreslå att nämnden utökas med ytterligare tre ledamöter. Av dessa bör två representera byggnadsstyrelsen och lantmäteristyrelsen varigenom en direkt kontakt med ifrågavarande organ tillskapas för tillgodoseende av stadsplane- och fastighetstekniska m. fl. synpunkter. Det synes därjämte angeläget att en ledamot kan ägna sin huvudsakliga arbetstid åt fastighetsnämndens uppgifter. Nämnden bör därför tillföras ytterligare en ledamot på vilken bör ställas kravet att han är väl insatt i fastighetsfrågor, självständigt kan föra förhandlingar och om möjligt helt disponerar sin tid för fastighetsnämndens arbete.

Utöver vad som angives i för nämnden gällande direktiv bör nämndens uppgifter vara

att, då kommun framställer önskemål att förvärva mark eller anläggning som disponeras av försvaret, utreda och avgiva förslag till vad som ur såväl försvars- som civila synpunkter lämpligen bör försäljas, varvid nämnden skall äga att, därest detta med hänsyn till den civila bebyggelseplaneringen skulle finnas befogat, i samråd med vederbörande statliga civila myndighet avgiva förslag till försäljning jämväl av annan kronan tillhörig mark än försvarets, samt

att i frågor, som av nämnden handlägges, i den mån så erfordras föra förhandlingar med vederbörande kommuner m. fl. fram till principöverenskommelse, varvid jämväl prisfrågor skall kunna upptagas till behandling.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte bemyndiga chefen för försvarsdepartementet att utse ytterligare tre ledamöter i försvarets fastighetsnämnd.

Nämnden har under tiden januari—november 1955 hållit 9 sammanträden, varjämte nämnden företagit besök vid garnisonen i Linköping, Halands flygflottilj i Halmstad, flygvapnets centrala skolor i Västerås och

Orsa flygfält samt därvid jämväl förhandlat med vederbörande kommunala myndigheter rörande aktuella markfrågor m. m. Nämnden har vidare avlagt besök vid infanteriskjutskolan å Rosersberg samt å ett planerat nytt stridsskjutningsområde utanför Strängnäs. Slutligen ha arbetsgrupper ur nämnden företagit rekognosceringar rörande, bland annat, ett nytt övnings- och skjutfält inom fjärde militärområdet. **I Fö: 13**

Nämnden har yttrat sig över olika till densamma remitterade ärenden. Nämndens arbete kommer att fortsätta under år 1956.

12. 1954 års befälsutredning (1954: I 15; 1955: I 14)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 juli 1954 för att inom försvarsdepartementet verkställa översyn av framlagda förslag m. m. rörande befälsfrågan (se Post- och Inrikes tidn. den 4 augusti 1954):
Lindholm, P. S., statsråd, led. av II kamm.

Experter:

Borgquist, F., seminarielärare;
af Burén, H., major.

Sekreterare:

Gyllenram, K. Å. G., byrådirektör.

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1771 och 1767, 1768 sekreteraren), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1954: I Fö 15.

Utredningen har under år 1955 verkställt vissa utredningar, företagit studieresor till militära förband och anstalter samt haft överläggningar med representanter för försvarsväsendet.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1956.

13. 1954 års utredning rörande totalförsvarets personalbehov (1955: I 15)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 november 1954 för att verkställa utredning beträffande de värnpliktigas utnyttjande i det totala försvaret (se Post- och Inrikes tidn. den 13 december 1954):

Thunborg, T. F., landshövding, *ordförande*;

Brandberg, K. G., överste;

Adolfsson, E. H. J., lantbrukare, led. av II kamm.;

Sehlstedt, O. A., chefredaktör, led. av II kamm.;

Eliasson, R. A. E., lantmästare, led. av II kamm.;

Aastrup, N. G. E., direktör, led. av I kamm.

Sekreterare:

Sandmark, B. A., kapten.

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1292) och 55 37 30 (sekreterarens bostad).

Direktiven för utredningen, se 1955: I Fö 15.

I Fö: 13 Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit tio sammanträden.

Utredningen har den 15 november 1955 avgivit ett delbetänkande (stencilerat), avseende särskild utbildning för uppskovsvärnpliktiga m. fl. Under november 1955 har utredningen påbörjat vissa undersökningar rörande övriga delar av uppdraget.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1956.

14. 1954 års värnpliktsavlöningsutredning (1955: I 16)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 december 1954 för att verkställa utredning rörande ekonomiska och sociala förmåner till värnpliktiga m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 15 december 1954):

Söderberg, G., t. f. expeditionschef, *ordförande*;

Rosenblad, U. S., byrådirektör;

Sundelin, G. V., lantbrukare, led av I kamm.;

Holmqvist, E. B., studiesekreterare, led. av I kamm.

Experter (fr. o. m. den 20 december 1955):

Aldestam, N. A., e. o. förste aktuarie;

Wernstedt, L. G. L.:son, kapten.

Sekreterare:

Persson, S. B., kanslisekreterare.

Lokal: Civildepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 och rikssamt. växel 23 62 00 (ordföranden och sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1955: I Fö 16.

Utredningen har under tiden den 1 januari—den 20 november 1955 hållit elva sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1956.

15. 1954 års utredning angående vissa personalkårer inom försvaret (1955: I 17)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 november 1954 för att inom försvarsdepartementet verkställa utredning beträffande vissa personalkårer m. m. inom försvaret (se Post- och Inrikes tidn. den 21 december 1954):

Curtman, C. W., f. d. överdirektör, verkst. direktör i Sveriges Lantbruksförbund, *ordförande*;

Bergh, N. A. G., överste, verkst. direktör i AB Svenska Pressbyrån;

Hesselbom, K. E., driftingenjör, led. av I kamm.;

Jerdenius, K. E., statskommissarie;

Paulsson, Å. B., lagbyråchef.

Experter (samtliga fr. o. m. den 7 oktober 1955):

Smedler, J.-E. G., kapten;

Skoglund, B. E. F., kapten;
 Engdahl, G. V., kapten;
 Cronvall, A. G., armédirektör av 2. graden.

Sekreterare:

Lindstedt, A. V., förste byråsekreterare (fr. o. m. den 25 maj 1955).

Biträdande sekreterare:

Resare, A. C. R., t. f. förste kanslissekreterare (fr. o. m. den 24 januari 1955).

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (ankn. 1762, 1327).

Direktiven för utredningen, se 1955: I Fö 17.

Utredningen har intill den 1 december 1955 hållit 9 sammanträden samt under 2 dagar i oktober företagit studiebesök vid bl. a. A 9 tyganstalt.

Utredningens arbete har under år 1955 i första hand inriktats på arméns tekniska personal.

Utredningens arbete beräknas fortgå under år 1956.

16. 1955 års försvarsberedning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1955 för att inom försvarsdepartementet under departementschefens ledning biträda med översyn av överbefälhavarens förslag till riktlinjer för krigsmaktens fortsatta utveckling (se Post- och Inrikes tidn. den 1 juli 1955):

Gillström, A. K., chefredaktör, led. av I kamm.;

Larsson, S., rektor, led. av I kamm.;

Näsgård, B., f. d. statssekreterare, led. av I kamm.;

Svärd, N. G., partisekreterare, led. av I kamm.;

Boija, K. E. G., överingenjör, led. av II kamm.;

Hjalmarson, J. H., direktör, led. av II kamm.;

Larsson, G. K. V., lantbrukare, led. av II kamm.;

Lindholm, P. S., statsråd, led. av II kamm., (t. o. m. 21 september 1955);

Ohlin, B. G., professor, led. av II kamm.;

Skoglund, J. M., hemmansägare, led. av II kamm.;

Ståhl, M. D. E., redaktör, led. av II kamm.;

Åkerström, E. O., trämassearbetare, led. av II kamm.;

Thapper, G. F., metallarbetare, led. av II kamm., (fr. o. m. den 22 september 1955).

Generalsekreterare:

Karleby, O., statssekreterare.

Sekreterare (fr. o. m. den 11 augusti 1955):

Paulsson, Å. B., lagbyråchef;

Stroh, O., kapten.

Experter (fr. o. m. den 11 augusti 1955):

Norberg, A. O., överste;

Rudqvist, O., överstelöjtnant;

Arvas, D. G. C., kommandörkapten av 1. graden;

I FÖ: 16 Westin, B. L. A., major;
Hansson, N. O., överstelöjtnant;
Fehrm, E. M., civilingenjör.

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00; rikssamt. 23 62 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Torsten Nilsson till statsrådsprotokollet den 30 juni 1955):

Överbefälhavaren har med skrivelse den 27 oktober 1954 till Kungl. Maj:t ingivit utredning och förslag beträffande krigsmaktens fortsatta utveckling, avseende tioårsperioden 1955/56—1964/65. Utredningen är hemligstämplad. Ett referat av densamma har offentliggjorts i den omfattning som befunnits möjlig ur sekretesssynpunkt. Vid anmälan av fjärde huvudtiteln i årets statsverksproposition lämnade jag en kortfattad redogörelse för den huvudsakliga innebörden av överbefälhavarens förslag. Jag anförde i anslutning därtill att utredningen utgjorde ett idéprogram för försvarets fortsatta utformning som enligt min mening gav material av väsentlig vikt för diskussionen kring dessa ting. Genom undersökningarna hade vidare skapats underlag för statsmakternas bedömning av konsekvenserna av åtgärder i den ena eller andra riktningen.

Jag uttalade vidare, att jag vid mitt studium av det föreliggande utredningsmaterialet kommit till den uppfattningen att ställningstagandet till förslagen måste föregås av grundliga överväganden. Med hänsyn härtill erhöi den försvarsbudget som förelades årets riksdag karaktären av ett provisorium i avvaktan på en prövning av den allmänna försvarsavvägningen. Jag anmälde i huvudtiteln att föredragningar beträffande överbefälhavarens utredning ägt rum inför ledarna för de demokratiska partierna och dessa partiers riksdagsgrupper och tillkännagav min avsikt att även i fortsättningen föranstalta om sådana överläggningar i den mån så visade sig lämpligt.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 4 har statsutskottet uttalat, att utskottet i likhet med departementschefen anser att ställningstagandet till överbefälhavarens utredning bör med hänsyn till de svårbedömbara problem och avvägningsfrågor som densamma innefattar föregås av grundliga överväganden. Med hänsyn till den utomordentliga betydelse som måste tillmätas frågan om försvarets framtida utformning framstår det för utskottet som angeläget, att representanter för riksdagen redan på ett förberedande stadium får tillfälle att i detta spörsmål göra sin mening gällande. Utskottet framhåller, att en så upplagd parlamentarisk översyn icke saknar tidigare motstycke, då fråga varit om mera betydelsefulla försvarsavväganden. Sålunda erinrar utskottet om att chefen för försvarsdepartementet år 1942 enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillsatte en särskild beredning med uppgift att överarbeta det förslag som hade framlagts av 1941 års försvarsutredning. Denna beredning fattade som sin huvuduppgift att medverka till att största möjliga effekt utvanns ur försvarskostnaderna. Utskottet anser det betydelsefullt att en sådan översyn även nu kommer till stånd. Denna översyn bör enligt utskottet ha till huvudsakligt syfte att på ett förberedande stadium möjliggöra en bedömning ur allmänna synpunkter av det utredningsresultat vartill överbefälhavaren kommit. Den bör icke vara bunden av begränsande direktiv eller förutsättningar.

En parlamentarisk försvarsberedning bör nu tillsättas för att inom försvarsdepartementet biträda med översyn av överbefälhavarens utredningar och förslag. Såsom ledamöter av beredningen bör ingå tolv representanter för riksdagen, tre från vart och ett av de fyra demokratiska partierna. Beredningen synes lämpligen böra stå under ordförandeskap av chefen för försvarsdepartementet. Dess arbete bör, såsom statsutskottet understrukt, icke vara bundet av begränsande direktiv

eller förutsättningar. Beredningens uppgift bör vara att företaga en bedömning ur allmänna synpunkter av överbefälhavarens utredningsresultat och att beakta att största möjliga effekt utvinnes ur de kostnader som läggs ned på försvaret. I FÖ: 16

Till beredningens förfogande bör ställas en generalsekreterare samt sekreterare och biträdeshjälp ävensom experter i erforderlig utsträckning.

Beredningen har under tiden augusti—november 1955 sammanträtt sju dagar samt avlagt studiebesök vid infanteriskjutskolan i Rosersberg och vid Svenska Aeroplan Aktiebolagets anläggningar i Linköping.

Socialdepartementet

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1955

1. 1949 års arbetskraftsutredning (1953: I 9; 1954: I 9; 1955: I 10)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 april 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 7 juli 1949):

Nyström, P. I., landshövding, *ordförande*;
 Dahlén, O., sekreterare, led. av II kamm.;
 Heckscher, G. E., professor;
 Johansson, B. R., byråchef;
 Lundblad, H. R., undervisningsråd;
 Magnusson, A. L., kanslichef;
 Wadell, A. V., direktör.

Experter:

Aldestam, N. A., förste aktuarie;
 Falken, P. J. Ö., kanslisekreterare;
 Gårdstedt, H. B., byrådirektör;
 Holmstedt, G. F., förste aktuarie;
 Larsson, Å., jur. dr;
 Lundberg, B., aktuarie;
 Michanek, E., byråchef;
 Nord, C. H., förste byråsekreterare.

Sekreterare:

Canarp, C. S. T., byrådirektör.

Direktiven för utredningen, se 1950: I S 31.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit 14 sammanträden.

Utredningen har den 7 oktober 1955 avgivit betänkande angående arbetskraftsbehovet inom offentlig verksamhet (SOU 1955: 34). — Uppdraget är därmed slutfört.

2. 1951 års utredning om arbetslöshetsförsäkringen

(1953: I 14; 1954: I 13; 1955: I 13)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 1 november 1951 (se Post- och Inrikes tidn. den 2 november 1951), den 1 februari och den 19 mars 1954:

Hultström, L., byråchef, *ordförande*;
 Christensson, J., ombudsman i Svenska transportarbetareförbundet;
 Gustafson, Sven, bankkamrer, led. av II kamm.;
 Hagård, B., sekreterare i Svenska arbetsgivareföreningen;

Johansson-Ekdahl, Helga, förbundskassör;
Lindberg, Carl, led. av II kamm.;
Lindfors, R., ombudsman i Handelstjänstemannaförbundet.

För frågor rörande kontantunderstöden:

Eliasson, N. J. L., kommunalnämndsordförande;
Henriksson, T. H., direktör i Stockholms stads arbetslöshetsnämnd.

Experter:

Jerneman, T. G., f. d. byråchef;
Ringenson, C. T. S., byråchef.

Sekreterare:

Forslund, E. B., förste byråsekreterare.

Biträdande sekreterare:

Spendrup, K. A., förste byråinspektör (fr. o. m. den 30 mars 1955).

Direktiven för utredningen, se 1952: I S 21; *tilläggsdirektiv*, se 1955: I S 13.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit 32 sammanträden.

Utredningen har i juli 1955 avgivit betänkande med förslag till ny förordning om erkända arbetslöshetskassor m. m. (SOU 1955: 27) och i oktober 1955 en promemoria angående vissa frågor rörande kontantunderstöden åt arbetslösa (stencilerad). — Uppdraget är därmed slutfört.

3. 1952 års åldringsvårdsutredning (1953: I 16; 1954: I 15; 1955: I 15)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 maj 1952 (se Post- och Inrikes tidn. den 29 maj 1952):

Andersson, Th. G., led. av II kamm., *ordförande*;
Berggren, A. M., byråchef;
Eliasson, L. M., led. av I kamm.;
Ewerlöf, Elsa H. E. J., fru, led. av II kamm.;
Jacobsson, E. E., led. av II kamm.;
Larsson, S., direktör i Svenska landskommunernas förbund;
Torbrink, Tekla J. L., fru, led. av II kamm.

Experter:

Hamrin, Greta S., fru, rektor;
Dahlström, A. H., fattigvårdsdirektör;
Eckerström, S. G. E., överläkare;
Sjögren, P. V. H., överläkare.

Sekreterare:

Rönquist, A., länsassessor.

Direktiven för utredningen, se 1953: I S 16 och 1955: I S 15.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit 31 sammanträden. Under 1955 har bl. a. verkställts undersökning angående ålderdomshemmen samt deras vårdtagare och personal.

Utredningens betänkande föreligger i korrektur och kommer att avlämnas i januari 1956 (SOU 1956: 1). — Uppdraget är därmed slutfört.

I S: 4 4. *Utredning av frågan om införande av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet* (1954: I 16; 1955: I 16)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 januari 1953 (se Post- och Inrikes tidn. den 20 januari 1953):

Lemne, M. H., landshövding.

Direktiven för utredningen, se 1954: I S 16.

Utredningsuppdraget har slutredovisats i skrivelse den 17 november 1955 (stencilerad).

5. *Arbetarskyddsutredningen* (1954: I 19; 1955: I 17)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 oktober 1953 för att verkställa översyn av arbetarskyddsstyrelsens och yrkesinspektionens organisation och verksamhet (se Post- och Inrikes tidn. den 5 oktober 1953):

Casparsson, K. R., landshövding, *ordförande*;

Ahlberg, C. E. N., förste ombudsman, led. av II kamm.;

Andersson, K. A., hemmansägare, led. av II kamm.;

André, L., byråchef;

Bergström, P.-E., ombudsman;

Christenson, T., direktör;

Flyboo, T., ombudsman;

Gustafsson, H. L., metallarbetare, led. av II kamm.;

Gustafsson, G. H., kommunalarbetare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Lingren, G. W., e. o. byrådirektör.

Direktiven för utredningen, se 1954: I S 19.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit 9 plinarsammanträden.

Utredningen har den 2 november 1955 avgivit betänkande angående arbetarskyddsstyrelsens och yrkesinspektionens organisation och verksamhet (SOU 1955: 41). — Uppdraget är därmed slutfört.

6. *Utredningen angående sjukförsäkrings- och yrkesskadestatistiken m. m.* (1955: I 19)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 februari 1954 för att verkställa utredning angående sjukförsäkrings- och yrkesskadestatistiken jämte de övriga spörsmål, som äger samband därmed (se Post- och Inrikes tidn. den 8 mars 1954):

Holmstedt, G. F., förste aktuarie.

Experter:

Davidson, I. R. V., byrådirektör;

Engström, I. G. R., byrådirektör;

Flyboo, T., ombudsman;

Forssman, S., professor;
Soop, E., förste aktuarie;
Säll, Hedvig, förste aktuarie;
Wedler, R. E., byråchef;
Zetterman, N. H., byråchef.

Sekreterare:

Näverfelt, A. S., t.f. förste aktuarie.

Direktiven för utredningen, se 1955: I S 19.

Utredningsmannen har den 2 augusti 1955 avgivit betänkande med förslag angående sjukförsäkrings- och yrkesskadestatistiken (stencilerat). — Uppdraget är därmed slutfört.

7. Utredning angående vissa frågor rörande bidrag och lån för anordnande av allmänna samlingslokaler m. m. (1955: I 24)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 december 1954 för att verkställa utredning angående vissa frågor rörande bidrag och lån för anordnande av allmänna samlingslokaler m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 21 december 1954):

Algott, S. A., byråchef.

Expert:

Brunnberg, H., byggnadsråd (fr. o. m. den 25 april 1955).

Sekreterare:

Svensson, G., amanuens (fr. o. m. den 19 juli 1955).

De ursprungliga *direktiven* för utredningen, se 1955: I S 24.

Ytterligare direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 30 juni 1954):

Det tidigare meddelade utredningsuppdraget gäller huvudsakligen de enligt kungörelsen 1942: 913 utgående lånen och bidragen, vilka icke avser inventariekostnader. I uppdraget ingår emellertid även att utreda möjligheterna att samordna låne- och bidragsverksamheten enligt nämnda kungörelse med de bidrag som från allmänna arvsfonden lämnas till anordnande av ungdomslokaler. Sistnämnda bidrag avser även inventarier.

Enligt beslut av 1954 och 1955 års riksdagar har två nya bidragsformer införts, vilka har betydelse för de allmänna samlingslokalerna. Huvudbestämmelserna om dessa bidrag har meddelats i kungörelserna den 24 september 1954, nr 615, om statsbidrag till utrustning m. m. av vissa föreningslokaler samt den 6 maj 1955, nr 225, om statsbidrag till utrustning av vissa allmänna samlingslokaler med köksinventarier m. m. Vid anmälan av förslag om sistnämnda bidragsform berörde jag (V ht 1955 s. 206) frågan om samordning mellan dessa bidrag och de av riksdagen år 1954 beslutade bidragen till utrustning av vissa föreningslokaler. Jag anförde därvid, att då de båda bidragsformerna i stor utsträckning torde komma till användning beträffande samma lokalkategorier, det torde komma att te sig som ett önskemål att en samordning förr eller senare kommer till stånd. Jag var emellertid inte beredd att då föreslå en sådan. Frågan fordrade enligt min mening ytterligare överväganden, vid vilka det var önskvärt att åtminstone någon tids erfarenhet av de gällande och föreslagna reglerna stod till förfogande.

Statsutskottet påtalade i sitt av riksdagen godkända utlåtande 1955: 5 (s. 52) det otillfredsställande i den brist på samordning som f. n. utmärker den statliga stöd-

I S: 7 verksamheten till samlingslokalerna och vartill även den föreslagna bidragsverksamheten komme att bidra. Utskottet erinrade om tillkallandet av förenämnde utredningsman. Det syntes utskottet angeläget att innan några på denna utredning grundade förslag framlades, även frågorna om utrustningsbidragen upptogs till omprövning i syfte att åstadkomma en större enhetlighet i fråga om den statliga stödverksamheten till samlingslokalerna.

Sistnämnda samordningsproblem bör nu upptagas till behandling. Det bör härvid undersökas hur de enligt kungörelserna 1954: 615 och 1955: 225 (samt motsvarande bestämmelser rörande nykterhetsorganisationernas lokaler) utgående bidragen lämpligen skall kunna samordnas sinsemellan samt med de till anordnade av allmänna samlingslokaler utgående lånen och bidragen. Härvid måste beaktas dels att bidrag enligt kungörelsen 1954: 615 kan utgå även till andra för ungdomsverksamhet använda lokaler än sådana som betecknas såsom allmänna samlingslokaler dels ock att båda formerna av utrustningsbidrag har en nykterhetspolitisk motivering.

Utredningsuppdraget bör lämpligen anförtros den förenämnde utredningsmannen. Med hänsyn till uppdragets vidgade omfattning bör denne kunna förses med sekreterarbiträde, vilket icke medgivits i bemyndigandet den 17 december 1954.

Utredningsmannen har den 29 oktober 1955 överlämnat betänkande angående statsstöd för samlingslokaler (SOU 1955: 39). — Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1956

8. Arbetstidsutredningen (1953: I 5; 1954: I 5; 1955: I 6)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 februari 1947 för att verkställa en allmän översyn av arbetstidslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 17 mars 1947):

Hesselgren, O. G. G., häradshövding, *ordförande*;

Adamsson, H., ordförande i Svenska industritjänstemannaförbundet;

Johansson, Elsa A., fru, led. av II kamm.;

Nilsson, C. O. trafikinspektör, led. av II kamm.;

Rudenstam, G. N., direktör i Järnbruksförbundet;

Vilhelmsson, E. E., ombudsman i Landsorganisationen i Sverige.

Experter:

Borggren, E., direktör i Handelsn arbetsgivareorganisation;

Clarstedt, C., ordförande i Försäkringsfunktionärernas förbund (fr. o. m. den 7 januari 1955);

Duus-Otterström, A., verkst. direktör i Föreningen skogsarbeten (fr. o. m. den 7 januari 1955);

Geijer, L., ombudsman i Svenska industritjänstemannaförbundet;

Hessler, J. T. H., t. f. byrådirektör (fr. o. m. den 5 december 1955);

Lindström, G., direktör i Svenska arbetsgivareföreningen;

Palme, R., direktör i Försäkringsbolagens förhandlingsorganisation (fr. o. m. den 7 januari 1955);

Rune, I. F., byråchef;

Spångberg, O., stadsadvokat, sekreterare och ombudsman i Stockholms stads industriverksstyrelse; **I S: 9**

Winroth, C., ordförande i Svenska skogs- och flottningsarbetareförbundet (fr. o. m. den 7 januari 1955);

Öhrström, A., ombudsman i Riksförbundet landsbygdens folk (fr. o. m. den 7 januari 1955).

Sekreterare:

Hessler, J. T. H., t. f. byrådirektör (t. o. m. den 4 december 1955);

Tegling, H. A. R., e. o. förste byråsekreterare (fr. o. m. den 5 december 1955).

Lokal: Socialdepartementets utredningslokaler, Kommendörsgatan 30, tel. 62 87 88.

Direktiven för utredningen, se 1948: I S 27 och 1949: I S 22.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit 9 sammanträden. Härjämte har sekreteraren haft ett stort antal överläggningar med olika företrädare för bagerinäringen, som är den näringsgren, vilken främst berörts av utredningens arbete under 1955.

Utredningen har under året fortsatt och avslutat arbetet med en revision av gällande bagerilag (Arbetsutredningens betänkande del VI: Ny bagerilag, SOU 1955: 24).

Utredningen har vidare fortsatt arbetet med frågan, huruvida beroende uppdragstagare böra i avseende å bl. a. semester, sjuk- och yrkesskadeförsäkring samt förmånsrätt i konkurs beredas en med arbetstagare likartad ställning.

Utredningen beräknar, att dess arbete kommer att vara slutfört under år 1956.

9. 1947 års byggnadsmaterialutredning (1953: I 6; 1954: I 6; 1955: I 7)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 maj 1947 för att verkställa utredning i frågan om prissättning på och distribution av byggnadsmaterial och framlägga de förslag till åtgärder i syfte att möjliggöra en sänkning av byggnadsmaterialkostnaderna, vartill denna utredning kan giva anledning (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juni 1947):

Sterner R. M. E., generaldirektör, *ordförande*;

Franzon, F. L., köpman, led. av I kamm.;

Olson, Hj., disponent vid Gustavsbergs fabriker aktiebolag;

Olsson, I. S., organisationschef hos Svenska riksbyggen;

Persson, S. E., f. d. borgarråd;

Wihlborg, E., byggmästare;

Åkerman, B. W., stadsbyggmästare.

Experter:

Dahlquist, G., intendent;

Holm, P., fil. lic.;

Verner-Carlsson, S., direktör.

I S: 9 Sekreterare:

Gustavsson, J. W., byråchef.

Lokal: Bostadsstyrelsen, Hamngatan 19; tel. 22 85 40 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1948: I S 28.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 icke hållit något sammanträde.

Fil. lic. P. Holms expertundersökning av värme- och sanitetsbranschen har tryckts och ingår som nr 49 i statens offentliga utredningar 1955. Betänkandet rörande stommaterial från jord och stenindustrin håller på att tryckas.

10. *Bostadskollektiva kommittén* (1953: I 7; 1954: I 7; 1955: I 8)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1948 med uppdrag att biträda med utredning rörande kollektiva anordningar i samband med bostadsområden (se Post- och Inrikes tidn. den 25 september 1948):

Larsson, Y. G. R., fil. dr, f. d. riksdagsman, *ordförande*;

Arfwedson, Ester, rektor;

Dyring, Rosa, fru;

Johnson, A., f. d. kommunalborgmästare;

Kypengren, S., organisationschef;

Sidenbladh, G., stadsbyggnadsdirektör;

Åkerman-Johansson, Brita, fil. lic., fru.

Expert har under del av år 1955 varit:

Galfve, C. H., byråsekreterare (för kommitténs behandling av tvättfrågan).

Sekreterare (t. o. m. den 30 april 1955):

Melin, O. A., förste byråsekreterare.

Biträdande sekreterare under del av år 1955:

Pellijeff, A., sekreterare.

Lokal: Socialdepartementets utredningslokaler, Kommendörsgatan 30, tel. 60 12 16 (ordföranden).

Direktiven för kommittén, se 1949: I S 31.

Kommittén har under tiden december 1954—november 1955 hållit 12 sammanträden.

Kommittén har den 17 mars 1955 avlämnat sitt delbetänkande III angående Tvätt (SOU 1955: 8) samt den 27 maj 1955 delbetänkande IV angående Samlingslokaler (SOU 1955: 28). Arbetet å redigeringen av kommitténs slutbetänkande, avseende samordningen av olika kollektiva bostadskomplement, pågår.

11. *Allmänna statsbidragsutredningen* (1953: I 8; 1954: I 8; 1955: I 9)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 mars 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 16 mars 1949):

Wahlbäck, J. M., underståthållare, *ordförande*;
 Andersson, D. E., f. d. undervisningsråd;
 Humble, E. A. S., direktör i Svenska stadsförbundet;
 Johnsson, B. E., statskommissarie, ordförande i statens lönenämnd;
 Larsson, S., direktör i Svenska landskommunernas förbund.

Sekreterare:

Lindencrona, G., byråchef (t. o. m. den 30 september 1955);
 Holmqvist, S. E., byråchef (fr. o. m. den 1 oktober 1955).

Biträdande sekreterare:

Virdebrandt, B. C. E., amanuens.

Lokal: Kanslihuset; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1950: I S 29 och 1954: I S 8.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 sammanträtt 23 dagar.

Det betänkande, med vars färdigställande utredningen under år 1955 varit sysselsatt, kommer att beröra huvuddelen av driftbidragen till primärkommunerna. Arbetet har fortskridit så långt, att korrektur blivit färdigt under november 1955.

Förslag i fråga om bidragsgivningen i övrigt till primärkommunerna beräknar utredningen att kunna avlämna under förra halvåret 1956.

12. Kommittén för social upplysningsfilm (1953: I 10; 1954: I 10; 1955: I 11)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 december 1949:

Bexelius, E. G., generaldirektör, *ordförande*;
 Björkman, C. N. G., fil. lic., bokförläggare;
 Elmén, Brita D., socialinspektör, led. av II kamm.;
 Knutsson, G. F., jordbrukskonsulent;
 Lundberg, J. I., ombudsman, led. av II kamm.;
 Thörnberg, E. B., kanslichef.

Sekreterare:

Ryman, Ingrid G. E., e. o. byråsekreterare.

Lokal: Socialstyrelsen, Birger Jarls torg 2; tel. lokalsamt. växel 22 12 00, rikssamt. växel 22 12 50.

Direktiven för kommittén, se 1951: I S 28.

Kommittén har under tiden december 1954—november 1955 hållit 1 sammanträde. Kommittén kunde till följd av brist på medel under det föregående budgetåret icke sätta i gång med inspelning av någon ny socialfilm. Genom sammanslagning av uppkommen reservation med årets anslag beräknas en nyproduktion bli möjlig under innevarande budgetår. Kommittén planerar närmast inspelning av en film om den öppna socialvården (familjevården) med huvudvikt på fosterbarnsvården.

I S: 13

13. *Barnavårdskommittén* (1953: I 12; 1954: I 12; 1955: I 12)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 juni 1950 (se Post- och Inrikes tidn. den 14 augusti 1950):

Bexelius, E. G., generaldirektör, *ordförande*;

Bursell, A. Siggesson, socialläkare;

Ewerlöf, Elsa H. E. J., fru, led. av II kamm.;

Lindberg, K. Hugo, advokat;

Lindegren, K. N. A., fil. lic.;

Mehr, H. L., borgarråd;

Sjöstrand, Helga K., fru, led. av II kamm.;

Sjöström-Bengtsson, Anna M., fru, led. av I kamm.;

Törnquist, H. E., rektor vid Kommunskolan.

Experter:

Axelson, N. Erik A., förste länsassessor;

Berglind, Ragnhild A. L., direktör vid Allmänna barnhuset;

Bolin, L. A., t. f. byråchef;

Carlson, Viktor O. J., f. d. byråinspektör;

Fägerstam, Hildur K., barnavårdsassistent hos länsstyrelsen i Västmanlands län;

Henkow, K. H., hovrättsråd;

Rosén, Göta M., byråchef.

Sekreterare:

Nyman, N. R. I., hovrättsråd.

Biträdande sekreterare:

Björkman-Carlsson, Sara M., byråsekreterare;

Grenander-Pehrling, Greta E. M., socialvårdskonsulent.

Lokal: Rosenbad 2, V, tel. 21 67 42 och 11 80 38.

Direktiven för kommittén: se 1951 I S 30.

Kommittén och dess delegationer har under tiden december 1954—november 1955 hållit 56 sammanträden. Överläggningar har av kommittén hållits med 1951 års skolstyrelseutredning och familjerådgivningskommittén.

Den utredning, som kommittén anbefallts verkställa rörande vissa anstalter för tillfällig förvaring av för brott misstänkt ungdom, har under samma tid slutförts. Kommittén har redovisat sin utredning och framlagt sina förslag i särskilt betänkande (Barnavårdskommitténs betänkande I, Utredningshem, SOU 1955: 37).

Kommittén beräknar att avge sitt huvudbetänkande med förslag till ny barnavårdslag i början av år 1956.

14. *Socialförsäkringsutredningen* (1953: I 15; 1954: I 14; 1955: I 14)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 28 december 1951 (se Post- och Inrikes Tidn. den 29 december 1951) och den 24 april 1953:

Eckerberg, P. A., statssekreterare, *ordförande*;
 Andersson, E. G., sjukkassedirektör, led. av I kamm.;
 Eriksson, Nancy M., fru, led. av II kamm.;
 Hydén, S. D., direktör i Svenska arbetsgivareföreningen;
 Kellgren, N. E., sekreterare;
 Pettersson, Lennart, redaktör;
 Sandström, Ragnhild M. A., folkskolläroarinna, led. av II kamm.;
 Wetterström, Karin H., kamrer, led. av II kamm.

Experter:

Broberg, R. H. J., byråchef;
 Skogsberg, P. G., byrådirektör.

Sekreterare:

Lundberg, E. A., t. f. försäkringsråd.

Lokal: Socialdepartementet; tel. lokalsamt, växel 22 45 00, rikssamt, växel 23 62 00; sekr. även 21 02 36.

De ursprungliga *direktiven* för utredningen, se 1953: I S 15. *Tilläggsdirektiv*, se 1954: I S 14 och 1955: I S 14.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit 2 plenarsammanträden. I övrigt har hållits ett stort antal sammanträden inom utredningens kansli.

Under år 1955 har företagits en statistisk undersökning angående längden av kroppssjukvårdens sjukhusvårdtider med särskild hänsyn till vårdtiden för äldre patienter. Undersökningen, som i första hand avser Malmö stads sjukvårdsområde, beräknas vara färdig före utgången av år 1955. Utredningen beräknar kunna avsluta sitt arbete under den närmaste tiden därefter.

15. 1954 års Ö-utredning (1955: I 18)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 februari 1954 för att verkställa utredning rörande åtgärder för lösandet av de sysselsättningsproblem, som finnes eller väntas uppstå på Gotland, Öland och Ven (se Post-och Inrikes tidn. den 20 februari 1954):

Hovgard, T. Å., landshövding, *ordförande*;
 Flinck, K. E., direktör;
 Johansson, B. R., byråchef;
 Norrman, E. E., direktör;
 Wahlqvist, T., disponent.

Expert:

Thuresson, E. O., byråchef.

Sekreterare:

Swanstein, S. N. S., länsassessor,

Lokal: Handelsdepartementet; lokalsamt, växel 22 45 00, rikssamt, växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1955: I S 18.

I S: 15 Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit 8 sammanträden in pleno.

Utredningen har den 13 juni 1955 avgivit betänkande rörande Ven (sten-cilerat). Utredningsarbetet, som nu koncentrerats till de öländska problemen, har förskjutits något men beräknas bliva slutfört under år 1956.

16. 1954 års zigenarutredning (1955: I 20)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 mars 1954 för att verkställa utredning angående frågan om åtgärder för zigenarnas anpassning till samhällslivet (se Post- och Inrikes tidn. den 19 mars 1954):

Netzén, Gösta, chefredaktör, led. av II kamm., *ordförande*;

Onsjö, J., lantbrukare, led. av II kamm.;

Widén, L. A., lantbrukare, led. av II kamm.

Experter:

Berglund, K. G., förste aktuarie;

Tillhagen, C.-H., amanuens vid Nordiska museet.

Sekreterare:

Särnmark, P. O. W., kanslissekreterare.

Lokal: Socialdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1954: I S 20.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit 13 sammanträden, varav 7 i förening med överläggningar med olika myndigheter och organisationer. Sålunda har överläggningar ägt rum med socialstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen och skolöverstyrelsen samt representanter för städerna Stockholm, Göteborg och Malmö ävensom Svenska stadsförbundet och Svenska landskommunernas förbund. Härjämte har utredningen under tiden 11—15 maj år 1955 företagit en studieresa till Norge samt vid skilda tidpunkter avlagt besök i olika zigenarläger i Sverige.

Under år 1955 har utredningen efter särskilt medgivande dels låtit verkställa en allmän inventering av alla landets zigenare dels ock företagit en ingående undersökning av zigenarnas levnadsförhållanden.

Utredningen har slutligen varit zigenarna behjälplig i olika angelägenheter. Sålunda har utredningen i några fall medverkat till att ordna upp zigenarnas ekonomiska förhållanden. I andra fall har hjälp lämnats till anskaffande av arbete och bostäder. I ett fall har biträde lämnats med ansökan om svenskt medborgarskap. Härtill kommer att utredningen bedrivit en omfattande kuratorsverksamhet också i andra avseenden.

Utredningens verksamhet beräknas avslutad under första kvartalet 1956.

17. Nämnden för omplacering av personal hos riksförsäkringsanstalten m. m. (1955: I 21)

Tillsatt enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 maj 1954 för att leda omplaceringen av personal, som entledigas vid förestående omorganisation

av riksförsäkringsanstalten och socialförsäkringsbolagen, samt besluta om eventuella särskilda avvecklingsersättningar till entledigad personal (se Post- och Inrikes tidn. den 19 maj 1954):

Curtman, C. W., direktör i Sveriges lantbruksförbund, *ordförande*;

Cars, G. F. O., byråchef;

Nihlfors, F. U., t.f. förste aktuarie, led. av II kamm.;

Sandberg, K. H. N., förste byråsekreterare.

Sekreterare:

Michélsen, G. V. G., inspektör.

Lokal: Sveriges Lantbruksförbund, Torsgatan 4; tel. 23 82 00 (ordföranden) och 20 54 41 (sekreteraren).

Direktiven för nämnden, se 1955: I S 21.

Nämnden har under tiden november 1954—november 1955 hållit 24 sammanträden. Den 10 december 1954 avgav nämnden förslag till föreskrifter om särskilda förmåner för viss övertalig personal vid riksförsäkringsanstalten m. m. och i anledning därav meddelade Kungl. Maj:t den 17 december 1954 sådana föreskrifter. Nämnden har vidare till Kungl. Maj:t avgivit utlåtanden över av vissa befattningshavare gjorda framställningar om förtidspension och fattat beslut i ärenden angående särskilda förmåner enligt förenämnda föreskrifter för viss övertalig personal. I vissa ärenden har nämnden gjort framställning gemensamt med organisationsnämnden för den centrala försvarsförvaltningen. Befattningshavare, vilka med anledning av riksförsäkringsanstaltens omorganisation icke kunnat beredas fortsatt anställning hos anstalten, har genom nämndens medverkan kunnat erhålla andra anställningar, och hittills beslutade personalindragningar är numera i hudsak genomförda.

Då nämndens medverkan för prövning av ytterligare ärenden angående särskilda förmåner för den av omorganisationen berörda personalen inom riksförsäkringsanstalten även framdeles kan bli erforderlig, har nämnden ännu icke ansetts böra upplösas, men dess väsentliga uppgift är slutförd.

18. Utredningen om kortare arbetstid (1955: I 22)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 juni 1954 för att verkställa utredning om arbetstidens längd och förläggning i syfte att uppnå en allmän förkortning av den lagstadgade arbetstiden (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juni 1954):

Mossberg, E., landshövding, *ordförande*;

Bengtsson, Ingemund, led. av II kamm.;

Gabrielson, L., direktör;

Michanek, E., byråchef, tillika *sekreterare*;

Nordenskiöld, O., förste sekreterare i Tjänstemännens centralorganisation;

Norrman, E., andre ordförande i Landsorganisationen (t. o. m. den 21 november 1955);

Näsgård, B., led. av I kamm.;

I S: 18 Ohlsson, Ingvar, docent;
 Rudenstam, G. N., direktör;
 Stenberg, Nils G., led av II kamm.;
 Vilhelmsson, E., ombudsman i Landsorganisationen (fr. o. m. den 22 november 1955).

Lokal: Socialdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1955: I S 22.

Utredningen har under året haft 9 sammanträdes- och studiedagar. Genom överenskommelser med ämbetsverk, utredningsinstitut och organisationer har utredningen föranställt om en inventering av de problem, som kan tänkas uppstå vid en allmän arbetstidsförkortning, samt de lösningar av dessa problem som kan tänkas erbjuda sig. Uppgifter om arbetstidsförhållanden i Sverige och utlandet har samlats. De principiella och praktiska utgångspunkterna för arbetstidslagstiftningens utformning vid en allmän förkortning av den lagstadgade arbetstiden har diskuterats.

Utredningen bedrivs i nära samarbete med den av norska regeringen tillkallade arbetstidskomiteen.

Utredningen beräknar att kunna avlämna ett första betänkande under loppet av 1956.

19. 1954 års familjeutredning (1955: I 23)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 augusti 1954 för inventering av de familjepolitiska åtgärderna m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 2 september 1954):

Åkerman-Johansson, Brita, fil. lic.

Experter:

Björnelid, Alf, t. f. förste kanslisekreterare;

von Hofsten, Erland, byråchef;

Wickman, Krister, fil. lic.

Lokal: Socialstyrelsen: Birger Jarlstorg 12, tel. 22 12 00.

Direktiven för utredningen, se 1955: I S 23.

Utredningen har den 15 september 1955 avgivit betänkande Samhället och barnfamiljerna (SOU 1955: 29).

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1956.

20. Utredningen om socialförsäkring och arbetsanpassning

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 januari 1955 för att inom socialdepartementet biträda med utredning av frågan om rehabiliteringsåtgärder m. m. i anslutning till sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna (se Post- och Inrikes tidn. den 20 januari 1955).

Eckerberg, P. A., statssekreterare, *ordförande*;

Kellgren, N. E., sekreterare i Landsorganisationen;

Hydén, S. D., direktör i Svenska arbetsgivareföreningen;
Andersson, E. G., sjukkassedirektör, led. av I kamm.;
Husmark, J. E., direktör för Sveriges läkarförbund;
Severin, E. A., överläkare.

Expert:

Broberg, R. H. J., byråchef.

Sekreterare:

Bergh, E. A., byråchef.

Lokal: Arbetsmarknadsstyrelsen, Lindhagensgatan 74; tel. lokalsamt. växel 54 05 20, rikssamt. växel 54 05 80.

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 7 januari 1955):

När en person blir sjuk, ligger det såväl i hans eget som i samhällets intresse att han så snart som möjligt blir frisk igen och kan återgå till sitt arbete. Det kan dröja längre eller kortare tid innan så kan bli fallet. Genom medicinska och andra åtgärder kan denna tid förkortas. Genom specialistbehandling kan en eljest oundviklig nedsättning av arbetsförmågan till följd av sjukdomen minskas eller rent av hindras från att uppkomma. I vissa fall kan vederbörande inte bli helt återställd. Han kan inte återgå i sitt tidigare arbete. Men han kanske kan — trots invaliditeten — efter viss omskolning bli en fullgod arbetare inom ett annat yrke. Eller han kanske kan återgå i arbete inom sitt gamla yrke, om särskilda anordningar vidtagas på arbetsplatsen.

Läkarvetenskapens landvinningar och sjukvårdens ökade resurser i övrigt har betytt mycket i nu åsyftade hänseenden. På senare tid har man alltmer kommit till insikt om betydelsen även av andra åtgärder, vilka brukar sammanfattas under termen rehabilitering. Inom rehabiliteringsverksamheten skiljer man mellan en medicinskt betonad del och en arbetsmarknadsbetonad del. Åtskilligt finnes redan gjort på rehabiliteringsområdet. Vid ett par särskilda arbetskliniker sker arbetsprövning och arbetsträning under kontinuerlig läkarkontroll. I de flesta länen har landstingen inrättat arbetsträningsinstitut; i anslutning till dessa institut har i vissa fall anordnats verkstäder för s. k. skyddad sysselsättning. Inom en del industriföretag har man inrättat särskilda avdelningar för sådan sysselsättning. Industriläkarnas betydelse för rehabiliteringsverksamheten må även framhållas här. Den i arbetsmarknadsstyrelsen och arbetsförmedlingen ingående arbetsvårdsorganisationen har utbyggt. Genom denna organisation förmedlas arbete, vid behov efter yrkesvägledning och utbildning. Pensionsstyrelsen bedriver invaliditetsförebyggande verksamhet. S. k. näringshjälp till partiellt arbetsföra, som har för avsikt att starta egen verksamhet, kan utgå genom pensionsstyrelsen eller vederbörande landsting eller hemortskommun.

Ifrågavarande problem har fått förnyad aktualitet genom den lagstiftning om reformerad sjuk- och yrkesskadeförsäkring som trätt i kraft den 1 januari 1955. Genom den nya samordnade försäkringen blir det sjukkassorna som får den första direkta kontakten med de försäkrade såväl vid vanlig sjukdom som vid yrkesskada. Det är uppenbart att möjligheterna att i tid vidtaga åtgärder för att förebygga och minska följderna av sjukdom och invaliditet är av stor betydelse inte bara för individen utan även för försäkringarnas ekonomi. Problemet har redan tidigare uppmärksammats inom olycksfallsförsäkringen och i viss utsträckning föranlett åtgärder från de av denna försäkring berörda försäkringsinrättningarna. Fråga uppkommer om i vilken utsträckning det är möjligt och lämpligt att låta den nya sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen, de allmänna sjukkassorna och yrkesskadeförsäkringsinrättningarna, i administrativt och ekonomiskt avseende inkopplas på den här förut åsyftade verksamheten.

I §: 20 Vissa bestämmelser av intresse i detta sammanhang finnes redan i sjukförsäkringslagen och yrkesskadeförsäkringslagen. Sålunda må nämnas att yrkesskadeförsäkringen ersätter proteser och andra särskilda hjälpmedel till lindrande av menliga följder av skadan. I yrkesskadeförsäkringslagen har införts en särskild bestämmelse som medför att livräntan kan förhöjas upp till 100 % under tid då den skadade undergår yrkesutbildning, som huvudsakligen syftar till och är ägnad att minska skadans inverkan på hans förmåga att framdeles bereda sig arbetsinkomst. Det förekommer redan nu att yrkesskadeförsäkringsinrättningarna tar initiativ till och bekostar särskilda, ofta dyrbara specialistbehandlingar i invaliditetsinskränkande syfte. Såväl i yrkesskadeförsäkringslagen som i sjukförsäkringslagen finnes vissa påföljdsbestämmelser för den som utan giltigt skäl vägrar att underkasta sig åtgärder i syfte att förkorta sjukdomstiden eller minska invaliditeten. Förtroendeläkarinstitutionen vid sjukkassorna bereder vissa möjligheter till åtgärder i här aktuell riktning. Överhuvudtaget kan antagas att den allmänna sjukförsäkringen kommer att öppna nya möjligheter att på ett tidigt stadium få kännedom om de fall, i vilka särskilda åtgärder erfordras för att förkorta sjukdomstiden eller förhindra uppkomsten av invaliditet eller minska verkningarna av ett sjukdoms- eller invaliditetstillstånd. Genom att sjukförsäkringen blir allmän kommer nämligen sjukförsäkringens organ att i fortsättningen få kännedom om praktiskt taget alla sjukdomsfall av betydelse. Jag vill i detta sammanhang erinra om den pågående utredningen om sjukförsäkrings- och yrkesskadeförsäkringsstatistikens framtida utformning och att denna utredning avser även frågan om en sjukdomsstatistik. Vidare vill jag nämna att i sjukförsäkringslagens 19 § har intagits särskilda bestämmelser för att bereda kompensation åt arbetsgivare, som anordnar läkarvård eller vidtager andra sjukvårdande åtgärder varigenom sjukkassans utgifter för sjukvårdsförsäkringen kan antagas minska.

Av det anförda torde framgå att frågan om till sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna anknutna rehabiliteringsåtgärder av olika slag erbjuder både organisatoriska och rättsliga problem. Dessa problem bör bli föremål för särskild utredning. Vid utredningen bör undersökas inte endast hur de möjligheter, som finnes enligt nuvarande lydelse av sjuk- och yrkesskadeförsäkringslagarna, på lämpligaste sätt bör utnyttjas till fromma för rehabiliteringsverksamheten, utan även vad som i sådant syfte kan vinnas genom ändrade lagbestämmelser.

I det föregående har berörts den av vissa industrier anordnade rehabiliterande verksamheten. Den sjuk- och hälsovård, som av åtskilliga arbetsgivare inrättats för de anställda, är av betydelse även ur andra synpunkter än rehabiliteringssynpunkten. Uppenbart är sålunda att denna vård kan leda till kortare sjuktider och mindre behov av annan sjukvård. Härigenom påverkas vederbörande sjukkassors ekonomi. Detta har i viss utsträckning beaktats i sjukförsäkringslagen genom en bestämmelse i lagens 19 §. Vid utredningsarbetet bör prövas i vad mån samspelet i olika avseenden mellan de åtgärder som vidtages av arbetsgivare och sjukförsäkringen bör ytterligare beaktas inom sjukförsäkringslagstiftningen.

En smidig och kontinuerlig samverkan mellan hälso- och sjukvården, de arbetsvårdande organen och sjukkassorna bör vidare eftersträvas. De organisatoriska problem, som härvid uppkommer, bör särskilt uppmärksammas. En sådan ordning bör eftersträvas att möjligheterna och lämpligheten av att i tid påkalla såväl rehabiliteringsåtgärder som förebyggande och hälsovårdande åtgärder i övrigt ständigt uppmärksammas inom sjukförsäkringsadministrationen. Därest särskilda åtgärder kan anses påkallade för att tillföra sjukförsäkringsorganisationen erforderlig expertis bör det ankomma på utredningen att framlägga förslag härom.

Utredningen bör utföras av särskilda utredningsmän. Dessa bör vara högst sex till antalet och i den mån så erfordras biträdas av experter.

Utredningen har t. o. m. december 1955 hållit 5 sammanträden. Ett sammanträde har kombinerats med en studieresa till vissa svenska industrier, som organiserat hälso- och sjukvårdande verksamhet.

Den 22 augusti 1955 har utredningen avlämnat en stencilerad promemoria om gottgörelse till arbetsgivare för sjukvårdande åtgärder.

Den 11 november 1955 har Kungl. Maj:t medgivit arbetsmarknadsstyrelsen att anställa viss extra personal för bedrivandet av en av utredningen föreslagna försöksverksamhet rörande samordning av arbetsvårdsverksamheten med sjuk- och yrkesskadeförsäkringen.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under 1956.

21. Familjerådgivningskommittén

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 april 1955 för att utreda frågan om en allmän familjerådgivning (se Post- och Inrikes tidn. den 27 april 1955):

Thorsson, Inga, förbundsordförande: *ordförande*;

Ahnsjö, S. O. R., med. dr, docent;

Sjöstrand, Helga, led. av II kamm.;

Thorén, C. S., lasarettsläkare;

Wahlund, S. G. W., professor, led. av I kamm.;

Wallentheim, Annie, led. av I kamm.

Expert:

Colliander, Carin I. M., föreståndare för Stockholms stads familjerådgivningsbyrå.

Sekreterare:

Ryman, Ingrid G. E., e. o. byråsekreterare.

Lokal: Socialdepartementets utredningslokaler, Kommendörsgatan 30, Stockholm Ö; tel. 60 16 01.

Direktiv (anförande av statsrådet Ulla Lindström till statsrådsprotokollet den 22 april 1955):

Sedan år 1945 har riksdagen anvisat medel till vissa abortförebyggande åtgärder. Landsting och städer utanför landsting har sålunda kunnat erhålla bidrag till kuratorsverksamhet för abortsökande. Denna verksamhet har organisatoriskt knutits an till den förebyggande mödravården; huvudmännen har emellertid erhållit stor frihet i fråga om dess yttre form. Staten har enligt vissa grunder betalat kostnaderna för arvodet till läkarna och för särskild ekonomisk hjälp till de abortsökande samt bidragit till avlöningskostnaderna för kuratorerna. De sålunda inrättade rådgivningsbyråerna — antalet beräknas under år 1955 till 15 — har föreståtts av en läkare, som biträtts av en eller flera kuratorer. Det för denna bidragsverksamhet under elfte huvudtiteln uppförda anslaget till abortförebyggande åtgärder har för innevarande budgetår anvisats med 175 000 kronor.

Samlevnadsproblemen inom familjen är föremål för en rådgivningsverksamhet, som efter kommunalt eller enskilt initiativ igångsatts på några orter. Den första kommunala familjerådgivningsbyrån inrättades sålunda år 1951 i Stockholm. Det kan här nämnas, att vid en efterundersökning, som 1954 gjordes av denna byrå, redovisades harmoniska och förbättrade förhållanden för 42 procent av det i

I S: 21 efterundersökningen ingående klientelet, oförändrade förhållanden för 26 procent samt skilsmässa för 32 procent.

1950 års abortutredning avgav den 2 september 1953 (SOU 1953: 29) ett betänkande i abortfrågan. Utredningen fann troligt, att en viss nedgång av de illegala aborternas antal skett sedan 1930-talet men att den totala abortvolymen endast undergått smärre förändringar. Prövningsförfarandet vid ansökan om legal abort borde enligt utredningens mening decentraliseras; inom varje sjukvårdsområde borde inrättas en nämnd för prövning av ansökningar om legal abort. På varje ort, där en dylik nämnd var verksam, borde finnas en rådgivningsbyrå, som biträdde nämnden i dess arbete. Den förberedande handläggningen och den abortprofylaktiska verksamheten borde skötas av kuratorer, som var anställda vid rådgivningsbyråerna. Beträffande rådgivningsbyråernas hittillsvarande verksamhet framhöll utredningen, att besöksfrekvensen i allmänhet varit stigande. Den försöksverksamhet som pågått vid de då upprättade nio rådgivningsbyråerna hade ådagalagt ett stort behov av en verksamhet av detta slag. Utredningen föreslog därför, att staten skulle understödja en rådgivande verksamhet för abortsökande kvinnor inom samtliga landstingsområden och städer utanför landsting. Utredningen framhöll vidare, att det från flera byråer vitsordats, att det abortprofylaktiska arbetet i egentlig mening icke kunde skiljas från den allmänt rådgivande och stödjande hjälpen till lösande av samlevnadsproblem — familjerådgivning — som försöksvis igångsatts på några orter. De yttre problem och bekymmer, som drev en fysiskt eller psykiskt sjuk eller klen kvinna att söka abort, var i stor utsträckning desamma som de, vilka kom människor att söka hjälp på en familjerådgivningsbyrå. Utredningen föreslog, att den organisatoriska anknytningen av abortrådgivningsfrågorna till den förebyggande mödravården skulle upphöra och att den allmänt familjerådgivande verksamheten, däri inbegripen abortrådgivningen, borde bli en framtida självständig uppgift för huvudmännen. Utredningen föreslog vidare, att varje rådgivningsbyrå skulle förestås av en kurator samt att till varje byrå skulle knytas minst två läkare med specialistkompetens inom psykiatri och gynekologi. Förslag till grunder för statsbidrag framlades även.

I remissyttrandena över abortutredningens betänkande har mycket skilda uppfattningar framförts beträffande åtskilliga av förslagen. Vad beträffar den abortförebyggande verksamheten har dock angelägenheten av en utbyggnad allmänt vitsordats. Därvid har i några yttranden framhållits, att samordningen av familjerådgivningen och abortrådgivningen borde komma till stånd från första början, medan i andra åter betonats, att det icke syntes lämpligt att förena dessa båda verksamhetsgrenar. Abortutredningens förslag om fristående rådgivningsbyråer har på många håll rönt kritik. Från medicinska myndigheter och institutioner framhölls att familjerådgivningsbyråerna borde infogas i lasarettorganisationen, i första hand i de psykiatriska eller gynekologiska klinikerna. I andra yttranden betonades, att den abortförebyggande verksamheten mera vore en social än en medicinsk fråga och att verksamheten borde ha sin plats inom socialvårdens ram. Det har också gjorts gällande, att frågan om abortbyråernas framtida ställning borde lösas först i samband med ett kommande förslag från 1950 års barnavårdskommitté om barnavårdens organisation på länsstadiet.

Frågan om familjerådgivning i olika former har även varit föremål för debatt i riksdagen. Senast vid innevarande års riksdag har väckts motioner (I: 211 och II: 242) om en utredning angående bästa sättet att bringa upplysning om äktenskapets juridik och ekonomi samt föräldrarnas ansvar och barnets rättsliga ställning. Från motionärernas sida torde i första hand ha avsetts något slag av broschyr. Det i motionerna framförda yrkandet om utredning har emellertid avslagits av riksdagen. Däremot har riksdagen i år med bifall till det i motionerna I: 62 och II: 77 gjorda yrkandet hemställt om utredning om upprättandet av en allmän familjerådgivning, dess utformning och uppgifter.

I årets statsverksproposition har chefen för inrikesdepartementet anfört, att han icke för närvarande är beredd taga ställning till abortutredningens förslag i dess helhet. Det nuvarande prövningsförfarandet borde tillvidare bibehållas. Han fann det emellertid önskvärt, att utbyggnaden av den abortförebyggande rådgivningsverksamheten fortsatte och intensifierades. Den hittillsvarande begränsningen av antalet till statsbidrag berättigade rådgivningsbyråer borde upphävas. Den av abortutredningen förordade breddningen av rådgivningsverksamheten till att omfatta en allmänt rådgivande och stödjande verksamhet till lösande av samlevnadsproblemen borde övervägas. I avvaktan bl. a. på en utredning angående en sådan familjerådgivning, borde den nuvarande organisationen i huvudsak bibehållas tillvidare. I anslutning härtill bör nämnas, att årets riksdag (första lagutskottets utlåtande nr 20) i anledning av väckta motioner om en översyn av abortindikationerna m. m. understrukt, att den rådgivande verksamheten snarast bör byggas ut och att byråerna bör få tillräckliga personella och ekonomiska resurser. Riksdagen uttalade också önskvärdheten av att de nuvarande rådgivningsbyråerna tar sikte på samtliga problem, som i det enskilda fallet synes åtkomliga och påverkbara genom samhällets hjälporgan. Den ekonomiska hjälp, som kuratorerna för närvarande kan ge, är av stor betydelse ur abortförebyggande synpunkt. Riksdagen ansåg det nödvändigt, att anslagen härför väsentligt höjdes.

För egen del vill jag anföra följande.

De av abortutredningen angivna siffrorna över antalet illegala aborter i landet — år 1949 ca 10 000 — har under remissbehandlingen utsatts för stark kritik. Även om det föreligger svårigheter att närmare beräkna detta antal, är det emellertid uppenbart, att det årligen sker en stor mängd illegala aborter. Det är en fråga av väsentlig betydelse för samhället, att antalet aborter nedbringas. Erfarenheterna av den rådgivning till abortsökande, som ägt rum vid några för detta ändamål inrättade byråer, har i stort sett varit goda. Enbart intensifiering av denna rådgivningsverksamhet kan visserligen icke lösa hela abortproblemet men torde bli av stor betydelse i den fortsatta abortförebyggande verksamheten.

Såsom framhållits i abortutredningens betänkande har den rådgivning, som lämnas de abortsökande, åtskilligt gemensamt med den verksamhet, som under namn av familjerådgivning påbörjats på några håll i landet. Jag biträder den i anslutning till abortutredningens betänkande uttalade uppfattningen, att det i många fall är i stort sett likartade problem, som får en kvinna att söka abort och människor att taga kontakt med familjerådgivningsbyråer. Det ständigt ökande antalet skilsmässor och allt vad detta innebär av personliga problem och anpassningssvårigheter, inte minst för barnens del, understryker betydelsen av en familjerådgivning, som kan sätta in tidigare än den obligatoriska medlingen vid hemskillnader. En sammanslagning av rådgivningsbyråerna i abortfrågor och familjerådgivningsorganen på samma ort torde ofta kunna medföra bättre möjligheter att få kontakt med de hjälpbehövande, ökade resurser och större förutsättningar att lämna erforderligt bistånd. Härtill kommer, att det inte minst av psykologiska skäl och med hänsyn till sekretessen synes önskvärt, att abortklientelet — eller sådana som önskar råd i sexualfrågor — inte särskiljes genom speciella rådgivningsorgan. Den av riksdagen begärda och i årets statsverksproposition antydda utredningen om familjerådgivning bör därför nu komma till stånd.

En sådan familjerådgivning, som här åsyftas, bör givetvis sträva efter att lämna hjälp redan innan upplösning av ett äktenskap är aktuell och innan den situation uppstår, att en kvinna önskar abort. Arbetet bör inriktas på att lämna hjälp och stöd vid äktenskapliga konflikter eller vid andra djupgående motsättningar mellan samboende samt vid personliga svårigheter och anpassningsproblem för ensamstående som har eller väntar barn.

En närmare avgränsning av den verksamhet, som det allmänna i detta sammanhang skall understödja, synes emellertid erforderlig. Utredningen bör i första

I S: 21 hand undersöka på vad sätt en dylik avgränsning kan ske samt framlägga förslag härom. Sedan familjerådgivningens innehåll sålunda klarlagts, bör övervägas, vilka uppgifter, som i fortsättningen skall ankomma på rådgivningsorganen. En uppdelning bör sålunda ske av de ärenden, som lämpligen bör anförtros dessa organ, och de, som med gynnsamt resultat kan handläggas i vanlig ordning inom den medicinska vården eller av de kommunala socialvårdsmyndigheterna. I fråga om familjerådgivningens organisatoriska anknytning har skilda meningar gjort sig gällande. Den hittillsvarande anknytningen till den förebyggande mödravården bör upphöra. Fördelar och nackdelar vid en fristående organisation eller en inordning i lasarettorganisationen eller socialvården bör närmare utredas. Samråd bör därvid äga rum med 1950 års barnavårdskommitté. Såväl i fråga om personaluppsättningen som den organisatoriska anknytningen bör övervägas, om icke beslutanderätten i stor utsträckning kan överlämnas åt huvudmännen.

Vissa skäl kan i och för sig andragas för att kostnaderna för familjerådgivningen i likhet med kostnaderna för sjukvård och socialvård betalas av landstingen och primärkommunerna. Å andra sidan bidrar staten för närvarande till den abortförebyggande rådgivningsverksamheten och det är ur statens synpunkt önskvärt, att rådgivningsverksamheten bygges ut. Frågan om finansieringen av denna verksamhet och fördelning av kostnaderna på staten, landstingen och kommunerna bör förutsättningslöst utredas; om bidrag från staten även i fortsättningen anses erforderligt, bör ett enkelt och lättöverskådligt bidragssystem utformas.

Utredningen bör givetvis beakta de erfarenheter, som vunnits vid de hittillsvarande rådgivningsorganen samt samråda med socialstyrelsen, medicinalstyrelsen och sådana kommittéer, vilkas verksamhet kan beröra utredningsuppdraget. Arbetet bör bedrivas i sådan takt, att utredningens resultat om möjligt kan framläggas före utgången av år 1956.

Kommittén har under tiden maj—november 1955 hållit 4 sammanträden; den har därutöver hittills huvudsakligen ägnat sig åt materialinsamling och planering av den fortsatta verksamheten. Visst samråd har ägt rum med barnavårdskommittén och medicinalstyrelsen.

Kommittén beräknar slutföra sitt uppdrag inom den i direktiven föreskrivna tiden.

22. Utredning angående inrättande av ett centralt företagsregister

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 maj 1955 för att verkställa ytterligare utredning rörande inrättandet av ett centralt företagsregister (se Post- och Inrikes tidn. den 16 maj 1955):

Holmstedt, G. F., förste aktuarie.

Experter:

Björk, S. L., förste aktuarie;

Källström, V., förste aktuarie;

von Otter, S. F., e. o. assessor;

Zetterman, N. H., byråchef.

Lokal: Socialstyrelsen, Birgerjarlstorg 12; tel. 22 12 00 (ankn. 85).

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 12 maj 1955):

I betänkande med förslag angående arbetsmarknadsstatistiken (SOU 1952: 34) föreslog arbetsmarknadsstatistikkommittén bl. a., att ett centralt företagsregister

skulle inrättas hos statistiska centralbyrån. Sedermera uppdrog Kungl. Maj:t åt nämnda ämbetsverk att i samråd med socialstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen och kommerskollegium göra vissa ytterligare utredningar om ett sådant register. Centralbyrån avlämnade den 19 december 1953 ett förslag i ämnet, vilket har remissbehandlats.

Centralbyråns förslag innebär, att ett allmänt företagsregister upprättas, vilket i fråga om företag med lejd arbetskraft primärt skall bygga på de arbetsgivarförteckningar, som årligen uppgöres av de lokala skattemyndigheterna. Vid remissbehandlingen har uttalats, att arbetsgivarförteckningarna åtminstone såvitt angår mindre företag inte utan särskilda åtgärder kan användas som grundmaterial för registret. Vissa sådana åtgärder — bl. a. skärpt lokal granskning — har också förutsatts av centralbyrån, som dock inte närmare gått in på utformningen av dem. Kritik har även riktats mot det föreslagna sättet för registrets första uppläggning. Därjämte har bl. a. påtalats, att ingen närmare utredning förebragts om möjligheterna att efter centralregistrets tillkomst spara kostnader för andra befintliga register.

Nu nämnda frågor rörande inrättandet av ett centralt företagsregister bör bli föremål för ytterligare undersökningar. I den mån undersökningen aktualiserar andra hithörande frågor bör förslag utarbetas även därom.

Utredningen har under tiden maj—november 1955 hållit 6 sammanträden.

Utredningen beräknar slutföra sitt arbete under år 1956.

23. Utredning angående det administrativa handhavandet av tillsynen över vissa understödsföreningar m. m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 maj 1955 för utredning angående det administrativa handhavandet av tillsynen över andra understödsföreningar än erkända arbetslöshetskassor samt över aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser, som inrättats enligt lagen 18 juni 1937 om sådana stiftelser m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 26 maj 1955): Broberg, R. H. J., byråchef.

Experter:

Skogsberg, P. G., byrådirektör;

Vogel, L. W., byråchef.

Sekreterare:

Carlsson, A. Börje, kanslisekreterare.

Lokal: Socialdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 20 maj 1955):

Riksförsäkringsanstalten är för närvarande tillsynsmyndighet för den allmänna sjukförsäkringen. För utövandet av tillsynen finnes två särskilda byråer inrättade hos anstalten. På den ena av dessa byråer ankommer även tillsynen över understödsföreningar, dock med undantag av erkända arbetslöshetskassor, samt över aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser, som inrättats enligt lagen den 18 juni 1937 om sådana stiftelser.

De understödsföreningar, över vilka riksförsäkringsanstalten sålunda har tillsyn, utgöres av pensionskassor, begravningskassor, sjukkassor samt sjuk- och begravningskassor. Antalet kassor uppgår till omkring 1 000 och kassornas fonder uppgår

I S: 23 sammanlagt till cirka 1,2 miljard kronor. Antalet stiftelser, som står under riksförsäkringsanstaltens tillsyn, är för närvarande 1 100—1 200. Dessa stiftelsers tillgångar uppgår till cirka 400 miljoner kronor.

Sedan förutvarande landshövdingen Karl Levinson tillkallats för att inom socialdepartementet biträda med utredning angående det administrativa handhavandet av yrkesskadeförsäkringen, tillsynen över sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna ävensom besvärsväsendet i dessa försäkringar jämte de övriga spörsmål, som ägde samband med nämnda frågor, avgav utredningsmannen den 9 november 1953 betänkande i ämnet. I detta betänkande avhandlades även tillsynen över understödsföreningar, erkända arbetslöshetskassor dock undantagna, samt över aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser samt föreslogs, att tillsynen över ifrågavarande föreningar och stiftelser tills vidare skulle bibehållas hos riksförsäkringsanstalten.

Vid remissbehandlingen av nyssnämnda betänkande framkom olika meningar angående anordnandet av tillsynen över de förevarande understödsföreningarna och stiftelserna.

Genom proposition nr 208 till 1954 års riksdag förelades riksdagen förslag angående det administrativa handhavandet av sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna, m. m. Vid anmälan av propositionen uttalade jag, att jag i likhet med utredningsmannen ansåg att spörsmålet om tillsynen över understödsföreningar och vissa stiftelser tarvade ytterligare utredning innan någon mera definitiv ställning togs till detsamma. Vid en sådan utredning, vilken måhända borde verkställas i samband med en utredning rörande ny lagstiftning angående understödsföreningar och stiftelser, borde frågan om tillsynsverksamhetens finansiering särskilt uppmärksammas. Jag förordade alltså, att tillsynen tills vidare alltjämt skulle ligga hos riksförsäkringsanstalten.

Med stöd av Kungl. Maj:ts den 30 december 1954 givna bemyndigande har chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, den 25 februari 1955 tillkallat sakkunniga för utredning av frågan om pensionsstiftelsernas rättsliga ställning.

I övrigt har någon utredning rörande lagstiftningen angående understödsföreningar och stiftelser icke igångsatts.

I samband med genomförandet av den allmänna sjukförsäkringen har konstaterats att de uppgifter av tillsynsnatur, som för närvarande ankommer på riksförsäkringsanstalten, är mycket betydande enbart i fråga om den allmänna sjukförsäkringen. I detta läge och med hänsyn till angelägenheten av tillräcklig trygghet för en tillfredsställande tillsyn över ifrågavarande rättssubjekt torde den ytterligare utredning av denna fråga, som jag vid framläggandet av proposition nr 208 till 1954 års riksdag ansåg böra verkställas, böra komma till stånd redan nu.

Ifrågavarande tillsynsfråga kompliceras i någon mån genom att den nyss berörda utredningen rörande pensionsstiftelsernas civilrättsliga ställning nu pågår. Emellertid berör nämnda utredning varken understödsföreningarna eller andra stiftelser än pensionsstiftelser. En ändring av pensionsstiftelsernas civilrättsliga status torde därför inte väsentligen påverka tillsynsfrågan i dess helhet. Då vidare kan antagas att viss tid kommer att förflyta innan det nyssberörda komplicerade utredningsarbetet resulterar i lagstiftningsåtgärder, bör detsamma inte utgöra hinder för att tillsynsfrågan i stort nu utredes.

Vid utredningen om tillsynen av förevarande understödsföreningar och stiftelser bör i första hand uppmärksammas frågan om tillsynsverksamhetens lokalisering. Särskilt bör övervägas om den lämpligen kan förläggas till försäkringsinspektionen och om densamma beträffande visst eller vissa slag av rättssubjekt kan decentraliseras till länsstyrelserna. Vidare bör uppmärksammas frågan om tillsynens finansiering. Om avgifter för tillsynen finnes böra utgå, bör den lämpliga storleken av dessa övervägas. Utredningen bör också avse personalbehovet för tillsynsverksamheten vid den eller de institutioner, som finnes böra utöva tillsynen.

Alla möjligheter till besparingar bör här liksom i övrigt tillvaratagas. Vid utredningsarbetet bör däremot inte upptagas frågan om ändrade författningsbestämmelser rörande tillsynsverksamhetens omfattning och anordnande i annan mån än som kan bli följd av de organisatoriska frågornas lösning.

Utredningsarbetet bör bedrivas skyndsamt och under detsamma bör erforderlig kontakt hållas med förenämnda utredning rörande pensionsstiftelserna.

Med experterna har under tiden juni—november 1954 hållits 2 sammanträden. Utredningen beräknas vara slutförd i början av år 1956.

24. Utredning om allmännyttiga och kooperativa bostadsföretags förvaltning

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1955 för att verkställa utredning av vissa frågor berörande allmännyttiga och kooperativa bostadsföretag (se Post- och Inrikes tidn. den 15 juli 1955):

Bernhard, Harry B., byråchef.

Sekreterare:

Björk, Lennart, e. o. byrådirektör.

Lokal: Bostadsstyrelsen, Hamngatan 19, tel. 22 85 40.

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 30 juni 1955):

Under de senaste åren har i olika sammanhang aktualiserats frågor, som berör de allmännyttiga och kooperativa bostadsföretagen. I viss utsträckning har åtgärder vidtagits för att bättre anpassa gällande regler till dessa företags speciella behov, men viktiga frågor väntar ännu på sin lösning.

För såväl allmännyttiga som kooperativa bostadsföretag har nyligen *beskattningsreglerna* ändrats, därvid sedvanliga regler för beskattning av inkomst av fastighet ersatts med en schablontaxering. I vad det gäller allmännyttiga bostadsföretag avser de nya reglerna icke samtliga dylika företag och lagstiftningen har angivits vara i viss mån ett provisorium (prop. 1954:165; BevU 56; rskr 301). Sålunda avser schablontaxeringen för denna kategori av företag endast fastighet tillhörig bolag, förening eller stiftelse, som bildats den 1 juli 1945 eller senare och som av bostadsstyrelsen (statens byggnadslånebyrå) eller länsbostadsnämnd erkänts såsom allmännyttigt bostadsföretag.

En utsträckning av tillämpningsområdet ansågs emellertid icke möjlig och det framhölls att den föreslagna lagstiftningen borde i viss mån betraktas som ett provisorium. Det kunde nämligen icke — underströks det — anses rationellt och ur samhällets synpunkt önskvärt att vissa allmännyttiga bostadsföretag alltjämt skulle beskattas för en vinst, som i själva verket icke fanns. Lösningen av detta problem borde, sedd på längre sikt, sökas efter en annan linje. Härom anförde chefen för finansdepartementet vid anmälan av nyss nämnda proposition (sid. 24):

Anledningen till att förevarande beskattningsproblem överhuvud uppkommit är mindre att tillskriva brister i skattelagstiftningen och mer det förhållandet att reglerna för statliga lån och bidrag till bostadsbyggandet erhållit den utformning som skett. För att komma i åtnjutande av sådana lån och bidrag har kommunerna fått tillskapa särskilda bolag, föreningar eller stiftelser av samma typ och därigenom med samma ställning i beskattningshänseende som enskilda företag, vilkas fastighetsförvaltande verksamhet drives i vinstsyfte och för vilkas vidkommande nu gällande skatteregler föreskrivits. De allmännyttiga bostadsföretagen har försatts i sin nuvarande belägenhet utan att konsekvenser av nu antytt slag be-

I S: 24 aktats. Det synes mig därför påkallat att taga under övervägande hela den rättsliga konstruktionen av dessa företag. Skulle man på denna väg komma fram till en ny ordning, tillskapas även helt andra förutsättningar för en tillfredsställande lösning av beskattningsfrågan. Det spørsmål, som jag nu senast berört, kräver självfallet en närmare utredning och faller för övrigt i första hand icke inom finansdepartementets ämnesområde.

I fråga om kommun eller allmännyttigt bostadsföretag tillhörigt hus, för vilket beviljats tertiär- och tillägglån, gäller vissa regler för *fördelning av uppkommande förluster mellan staten och kommunen* (33 § tertiärlånekungörelsen).

Bestämmelserna innebär i huvudsak följande. Om vid förvaltningen förlust uppstått till följd av vårdslöshet eller försummelse skall kommunen gentemot statsverket svara för förlusten. Uppstår eljest förlust och är förlusten av den art att hänsyn till densamma icke bort tagas vid hyrornas bestämmande, skall förlusten täckas av kommunen, som av statsmedel äger erhålla gottgörelse med fyra femtedelar av vad kommunen för ändamålet utgivit. Ersättning av statsmedel må emellertid inte utgå med mindre det visats, att sådan förlust förelegat under tre på varandra följande år samt att tidigare uppkomna överskott, som avsetts till mötande av förluster, inte förslår till förlustens täckande.

I det av 1951 års bostadsutredning i slutet av år 1952 avgivna betänkandet om samhällets stöd åt bostadsförsörjningen upptogs frågan om ändrade regler för fördelning av förluster mellan staten och kommunen. Utredningen ansåg att fördelningen av ansvaret för förluster uppkommande vid förvaltningen av kommunala och allmännyttiga bostadsföretags fastigheter, borde regleras på sådant sätt, att kommunens betalningsansvar författningsenligt kunde aktualiseras utan att ett exekutivt förfarande behövde tillgripas. Utredningens förslag på denna punkt gick i huvudsak ut på att staten under vissa förutsättningar skulle lämna ersättning med 90 procent av det belopp, som kommunen tillskjutit till täckning av förlusten.

Förslaget har inte upptagits till slutlig prövning.

Behovet av en tillfredsställande *ekonomisk kontroll* över såväl allmännyttiga bostadsföretag som sådana kooperativa bostadsföretag till vilka beviljas tertiärlån intill 95 procent av avkastningsvärdet har man hittills i första hand sökt tillgodose genom att såsom villkor för lån föreskriva viss medverkan från vederbörande kommun. Ett uttryck härför är vad beträffar de allmännyttiga bostadsföretagen den nyssnämnda föreskriften angående fördelning av uppkommande förluster mellan staten och kommunen. I fråga om kooperativa bostadsföretag gäller den bestämmelsen att företaget skall arbeta utan enskilt vinstsyfte och under kontroll, som bostadsstyrelsen finner betryggande. Innebörden härav är bl. a. att krav har uppställts på fortlöpande tillsyn av dylikt företag genom kommunens försorg.

Den snabba tillväxten i antalet allmännyttiga och kooperativt organiserade bostadsföretag aktualiserar frågan, huruvida kommunens möjligheter att i praktiken fortlöpande kontrollera dessa olika bostadsföretag är tillräckliga eller om icke för framtiden en i annan ordning organiserad fortlöpande revision av företagen är att föredraga.

Beståndet av fastigheter, som ägs och förvaltas av allmännyttiga och kooperativa bostadsföretag, är numera betydande. Det förhållandet att dessa företag arbetar utan enskilt vinstsyfte innebär att de klart skiljer sig från fastighetsägande och fastighetsförvaltning av traditionell typ, grundad på enskilt vinstsyfte. Huvuddelen av de allmännyttiga och kooperativa, med statligt lån finansierade bostadsföretagen har tillkommit under de senaste tio å femton åren. Inom dessa företag torde numera ha samlats en betydande erfarenhet rörande de olika frågor, som möter vid fastighetsförvaltningen. Mot denna bakgrund synes tiden vara inne att företaga en förutsättningslös utredning rörande de allmännyttiga och kooperativa bostadsföretagens ställning i här angivna hänseenden. Sålunda bör gällande bestämmelser om fördelning mellan staten och kommunerna av förluster, uppkom-

mande vid förvaltningen av kommunala och allmännyttiga bostadsföretag, underkastas en översyn. Vidare bör undersökas, hur en fortlöpande revision av allmännyttiga och kooperativa bostadsföretag lämpligen bör anordnas. Slutligen bör den rättsliga konstruktionen av de allmännyttiga bostadsföretagen övervägas i samband med det förut angivna beskattningsproblemet.

Utredningen beräknas fortgå under år 1956.

25. Utredning av vissa bostadspolitiska frågor

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 december 1955 för att utreda vissa bostadspolitiska frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 21 december 1955):

Severin, Erik, led. av II kamm., *ordförande*;

Cassel, L., led. av II kamm.;

Ekdahl, G., kansliråd;

Eriksson, Lennart, byråchef;

Gustafsson, Henning, led. av II kamm.;

Larsson, Gunnar, led. av II kamm.;

Ranmark, Dagmar, led. av I kamm.;

Skarstedt, Börje, direktör.

Sekreterare:

Björk, Lennart, e. o. byrådirektör.

Lokal: Socialdepartementets utredningslokaler, Kommendörsgatan 30, tel. 62 95 04.

Direktiv (anförande av statsrådet Ericsson till statsrådsprotokollet den 16 december 1955):

I det närmaste tio år har förflutit sedan ställning togs till skilda bostadspolitiska åtgärder i syfte att främja en allmän förbättring av bostadsförhållandena på lång sikt. Under dessa år har genom nyproduktion tillkommit i runt tal 500 000 bostadslägenheter, av vilka huvudparten finansierats med hjälp av statliga lån. I dessa nya bostäder bor omkring 1 500 000 människor eller drygt en femtedel av landets befolkning.

Så gott som samtliga nya bostäder är av god kvalitet och försedda med modern utrustning. En huvuddel av dem är relativt rymliga och sålunda väl lämpade som familjebostäder. Ett viktigt inslag i nyproduktionen utgör emellertid jämväl de små, men fullgott utrustade bostäder, som har tillkommit speciellt för åldringar.

Samtidigt som det är tydligt att de skilda bostadspolitiska åtgärderna verksamt bidragit till en successiv förbättring av bostadsförhållandena, kan konstateras att den allmänna ekonomiska och sociala utvecklingen kraftigt stimulerat efterfrågan på bostäder. God sysselsättning och snabbt stigande reallöner har sålunda skärpt kraven på bättre bostäder. Stora delar av det äldre bostadsbeståndet framstår fördenskull numera såsom otidsenliga. De förbättrade ekonomiska villkoren har också medfört, att allt flera ogifta, som tidigare varit inneboende, efterfrågar en egen lägenhet, varigenom konkurrensen om tillgängliga bostäder tenderar att öka.

De två bostadspolitiska frågor, som i mitten av 1940-talet framstod som centrala, nämligen frågan om en förbättrad relation mellan hyror och inkomster och frågan om övergång till produktion av relativt rymliga, såsom familjebostäder godtagbara lägenheter, har numera bringats ett väsentligt steg närmare sin lösning. Redan härav följer att dessa frågor för framtiden kan väntas komma att spela en

I S: 25 mera underordnad roll. Härför talar emellertid jämväl följande omständigheter. Erfarenheterna beträffande bostadsmarknaden under efterkrigstiden ger otvetydigt vid handen att, trots att allmänt sett en avsevärd förbättring av förhållandena har inträffat, vissa medborgargrupper med små inkomster alltså har svårt att skaffa sig en godtagbar bostad. Det står sålunda klart att många barnfamiljer med begränsade inkomster liksom även pensionärer och andra hushåll med relativt små ekonomiska resurser såsom invalider, ensamstående mödrar med barn etc. inte utan särskilt stöd från samhällets sida kan lösa sin bostadsfråga på ett tillfredsställande sätt. Hyrorna i nybyggda hus överstiger ofta vad dessa hushållsgrupper kan betala. Samtidigt kan det inte förnekas att de allmänna stödåtgärderna i avseende på nyproduktionen av bostäder, vilka innefattar betydande subventioner och kostnader för samhället, även omfattar hushållsgrupper, som befinner sig i en så god ekonomisk ställning att de inte rimligen har behov av samhällets hjälp för att ordna sin bostadsfråga. Det må i detta sammanhang erinras om att då riktlinjerna för den framtida bostadspolitiken drogs upp det uttryckligen framhölls att generella subventioner i syfte att förbättra förhållandet mellan hyresnivå och inkomstnivå är behäftade med vissa nackdelar. I propositionen nr 235 till 1947 års riksdag framhöll sålunda dåvarande chefen för socialdepartementet bl. a. följande i denna fråga:

Nackdelarna med bidrag av här ifrågavarande slag är enligt min mening uppenbara. Allmänna bidrag kunna — i första hand av statsfinansiella skäl — icke bli så stora att huvudparten av hushållen med begränsade inkomster genom dessa kan erhålla effektiv hjälp. Samtidigt skulle många hushåll, vilka icke äro i behov av det allmännas stöd för att lösa sina bostadsproblem, få sina bostadskostnader minskade genom en dylik bidragsverksamhet. Den bostadspolitiska effekten av allmänna bidrag kan med andra ord förut sättas bli tämligen obetydlig.

De uppgifter, bostadspolitiken ställs inför, bör icke uppfattas som en gång för alla givna. I ett samhälle med full sysselsättning, stigande reallöner och en till följd därav stor efterfrågan på bostäder blir det en central fråga, hur samhällets insatser på bostadsområdet skall utformas för att desamma skall helt och fullt komma dem till godo som är i verkligt behov av hjälp.

Ekonomiska insatser från det allmännas sida av generell karaktär i syfte att mera allmänt påverka relationen mellan hyror och inkomster bör sålunda få vika för ingripanden som avser att förhjälpa hushåll med små ekonomiska resurser till en godtagbar bostad. Behov föreligger fördenskull av dels en på grundval av erfarenheterna under efterkrigstiden företagen översyn av den statliga bostadslånegivningen, dels en kartläggning av de grupper som har de mest trängande behoven av en förbättring i fråga om bostadsförhållandena.

Åtgärder som tar direkt sikte på att förbättra bostadsförhållanden för hushåll med små inkomster är icke någon nyhet i svensk bostadspolitik. Sedan tjugu år tillbaka har i vårt land särskild uppmärksamhet ägnats olika grupper av hushåll, vilka på grund av begränsade ekonomiska resurser har haft speciella svårigheter att på egen hand lösa sin bostadsfråga på ett tillfredsställande sätt. Här kan erinras om bostadsrabatterna till vissa grupper av barnfamiljer samt om de särskilda insatserna i form av statsbidrag till anordnande av pensionärshem, bidrag till upp rustning av äldre bostäder samt de kommunala bostadstilläggen inom folkpensioneringens ram, som blivit av avgörande betydelse då det gäller att förbättra äldre bostadsförhållanden.

Den aktuella bostadspolitiska frågan gäller därför icke huruvida samhället skall göra särskilda insatser i syfte att förhjälpa hushåll med små ekonomiska resurser till en godtagbar bostad utan huruvida icke det allmännas insatser på bostadsområdet framdeles i högre grad än under de gångna tio efterkrigsåren bör koncentreras på uppgiften att effektivt bistå hushåll med små inkomster, därvid kanske i första hand anmäler sig behovet av ekonomiskt bistånd till barnfamiljer.

På grund av vad sålunda anförts bör nu en utredning komma till stånd beträffande dels de för den statliga långivningen till nya bostadshus gällande villkoren, dels de bostadsrabatter av skilda slag som utges till olika kategorier av hushåll.

Utmärkande för statens långivning till bostadshus är, att med densamma är förbunden allmänna, icke behovsprövade subventioner. Dessa har delvis karaktär av särskilt gynnsamma lånevillkor men i övrigt formen av bidrag. Till den förra kategorien hör den låga ränta av 3 procent, som gäller för de räntebärande statliga bostadslånen. Kapitalsubventionerna i form av räntefria, stående lån kan visserligen sägas utgöra bidrag, som kan återkrävas endast under vissa närmare angivna förutsättningar. Samtidigt bildar emellertid dessa kapitalsubventioner ett led i finansieringen av bostadshusen. Slutligen är i detta sammanhang att nämna de med räntenivåns förändringar varierande bidrag, som utges i anledning av att staten garanterar låntagaren en viss låg ränta i fråga om primär- och sekundärlån.

Den allmänna omprövning av den statliga bostadslånegivningen, som enligt vad förut sagts nu bör komma till stånd, bör syfta till sådana finansieringsvillkor som såvitt möjligt gör statliga bidrag överflödiga. I detta sammanhang bör särskild uppmärksamhet ägnas frågan hur amorteringsvillkoren i fråga om både statligt lån och av enskilda kreditgivare lämnade lån bör vara utformade för att stabilitet i fastighetsförvaltningen och ett sparande av rimlig storlek skall kunna uppnås. Slutligen bör i anslutning härtill frågan om förenkling av finansieringen av bostadsfastigheter ingående prövas. Det må erinras om att i skilda sammanhang frågan om införande av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet aktualiserats utan att dock en slutlig lösning av problemet kunnat vinnas. Jämväl frågan om storleken av de insatser, som byggherrarna själva skall göra, bör beaktas.

Såsom förut framhållits kan skäl anföras för en utbyggnad av de behovsprövade bostadsbidragen. Av särskild betydelse synes det härvid vara att få närmare klarlagt vilka åtgärder som krävs för att barnfamiljer med små inkomster skall kunna skaffa sig en modernt utrustad, någorlunda rymlig bostad.

En allmän omprövning av omfattningen av och villkoren för familjebostads- och bränslebidragen till barnfamiljer bör därför nu verkställas. I detta sammanhang får jag erinra om den nyligen av 1954 års familjeutredning verkställda undersökningen angående barnfamiljernas förhållanden (Samhället och barnfamiljerna, SOU 1955: 29). Insatser från samhällets sida i syfte att förbättra barnfamiljernas ekonomiska situation framstår som väl motiverade. Tillgången på goda bostäder är av grundläggande betydelse för alla familjer. Åtgärder i syfte att tillförsäkra barnfamiljerna lämpliga bostäder synes dock vara av särskild vikt. Frågan om att utsträcka familjebostadsbidragen till att omfatta icke endast som hittills familjer med minst två barn utan också familjer med ett barn bör nu upptagas till övervägande. Härvid bör särskilt uppmärksammas önskvärdheten av att administrationen av bidragsgivningen blir så enkel och arbetsbesparande som möjligt. Bl. a. på grund härav synes det tveksamt huruvida nuvarande till familjebostadsbidraget knutna villkor beträffande bostadens standard lämpligen bör bibehållas. Därest det visar sig att bidrag utan nämnda villkor är att föredraga för framtiden, bör utredningen även pröva möjligheten att samordna dessa bidrag med formerna för de allmänna barnbidragens administration.

En omprövning av bostadsbidragen till barnfamiljer bör alltså ske icke endast med anledning av den här förordade omläggningen av samhällets stödåtgärder på bostadsområdet från generella former till åtgärder för vissa typer av hushåll utan även med utgångspunkt från det av familjeutredningen vitsordade allmänna behov, som föreligger att i olika hänseenden mera beakta barnfamiljernas problem.

Frågan om att koncentrera de allmänna insatser på bostadsområdet på vissa hushåll torde emellertid inte bli tillfredsställande ordnad enbart genom en utbyggnad av bidragsgivningen till familjer med barn. I det föregående har bl. a. åldringarnas bostadsfråga blivit nämnd. Det synes önskvärt att i detta sammanhang

I S: 25 klarlägges i vad mån ytterligare insatser kräves för att denna fråga skall bli löst på ett tillfredsställande sätt. Särskilt beaktande påkallar vidare de ensamstående mödrarnas problem. Det bör även ihågkommas att det finns grupper av hushåll, som på grund av särskilda bostadsbehov har mycket svårt att finna en för dem passande bostad. Här må såsom exempel erinras om dem som på grund av invaliditet behöver en specialinredd lägenhet.

Det synes sålunda angeläget att omfattningen och karaktären av de hjälpbehov, som föreligger på grund av en i förhållande till hyran för en god bostad otillräcklig inkomst eller till följd av ett speciellt bostadsbehov, blir ingående belysta. Med ledning av en dylik undersökning bör förslag utarbetas beträffande bostadsrabatternas omfattning och villkor. Härvid bör som förut framhållits beträffande bidragen till barnfamiljer särskilt uppmärksammas att bidragsgivningens regler blir så enkla som möjligt. I den utsträckning, som visar sig praktiskt lämplig, bör handhavandet av bidragsgivningen anförtros åt kommunerna.

I samband med översynen av bostadsrabatterna bör övervägas huruvida och i vad mån anledning föreligger att ytterligare effektivisera samhällets stöd åt upprustning och förbättring av äldre hus, särskilt i vad detsamma avser inkomstprövade bidrag i form av räntefria stående förbättringslån.

Kommunikationsdepartementet

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1955

1. Elkraftutredningen av år 1943 (1953: I 7; 1954: I 7; 1955: I 4)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 december 1942 för att verkställa utredning rörande möjligheterna att genom statens medverkan mera planmässigt än hittills trygga landets och särskilt den svenska landsbygdens försörjning med elektrisk kraft (se Post- och Inrikes tidn. den 25 januari 1943):

Lindeberg, E. F. L., f. d. landshövding, *ordförande*;

Persson, P. H. Y., direktör;

Svensson, J. F. D., lantbrukare;

Sylwan, N. E., f. d. överdirektör;

Zickerman, S. O. G., vattenrättsingenjör.

Experter:

Berggren, B. E. L., kommerseråd;

Moberg, H. A:son, direktör;

Strand, T. A. R., kraftverksdirektör.

Kanslichef:

Wannheden, N. H. E., civilingenjör.

Särskilt biträde:

Hedefalk, B. H., ingenjör.

Lokal: Linnégatan 48 A; tel. 22 70 00.

Direktiven för utredningen, se 1944: I H 13.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit tio sammanträden.

Utredningen har den 15 november 1955 avgivit yttrande till chefen för jordbruksdepartementet angående Riksförbundet Landsbygdens folks framställning om utredning av viss fråga om markupplåtelse för elektriska ledningar.

Av de frågor, som i utredningens huvudbetänkande (SOU 1954: 12) redovisats som ej avslutade, har i vad gäller länsredogörelserna angående detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft dessa slutförts genom att redogörelser för Kopparbergs och Gävleborgs län (SOU 1955: 15) samt för Västernorrlands, Jämtlands och Västerbottens län (SOU 1955: 22) utgivits.

Vad angår översynen av standardtarifferna för distribution av lågspänd elektrisk energi på landsbygden, har den av Svenska elverksföreningen tillsatta tariffkommittén överlämnat förslag till tariffier för detaljdistributionen. Utredningen har därefter sammanställt sina synpunkter härpå. Utarbetandet av standardkonstruktioner m. m. för landsbygdistributionen, vil-

I K: 1 ket arbete handlagts under vattenfallsstyrelsen av en samarbetskommitté bestående huvudsakligen av representanter för de ledande kraftföretagen, har likaledes slutförts. Resultatet kommer att publiceras i form av en teknisk handbok för eldistribution på landsbygden, vilken färdigställts inom styrelsen.

Även i frågan om personalutbildning har kommittén slutfört sitt uppdrag, vilket anmälts i skrivelse den 21 december 1955. De i föregående årsredogörelse omnämnda synpunkter och förslag, som utredningen framlade till överstyrelsen för yrkesutbildning, har föranlett att kurs för erforderlig yrkesundervisning anordnats.

Utredningens uppdrag är därmed avslutat.

2. *Kommitté för nordiska trafiknykterhetsförhandlingar (1955: I 15)*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 december 1953 för att såsom Sveriges ombud delta i förhandlingar med representanter för de övriga nordiska länderna rörande nordiskt samarbete på trafiknykterhetslagstiftningens område:

Fredrikson, G. R., vattenrättsdomare, *ordförande*;

Öhrström, K. L., byråchef, tillika *sekreterare*.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Kommittén har under tiden december 1954—februari 1955 haft ett sammanträde med representanter för Danmark, Finland och Norge.

Den 23 februari 1955 har de danska, finska, norska och svenska ombuden avgivit ett gemensamt betänkande (stencilerat). Uppdraget är därmed slutfört.

B. *Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1956*

3. *Nämnden för behandling av vid statsinlösen av enskild järnväg uppkommande tvistefrågor om järnvägsegendomens värde m. m.*

(1953: I 6; 1954: I 6; 1955: I 3)

Tillkallad genom Kungl. Maj:ts beslut den 4 augusti 1939 för att efter av chefen för kommunikationsdepartementet för varje särskilt fall lämna uppdrag medverka vid åtgärder i syfte att enhetliggöra det svenska järnvägsnätet:

Bolinder, N. L., f. d. generaldirektör.

Sekreterare:

Gemzell, Chr., häradshövding.

Lokal: Vadsbo domsagas kansli, Mariestad; tel. 780.

Direktiven för nämnden, se 1940: I K 16.

Nämnden har icke haft något sammanträde under år 1955.

4. 1943 års järnvägskommitté (1953: I 8; 1954: I 8; 1955: I 5)

I K: 5

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 september 1943 för att verkställa utredning om bl. a. frågan om breddning av smalspåriga järnvägar till normalspår (se Post- och Inrikes tidn. den 28 september 1943):
Malmkvist, E. V., f. d. byråchef, *ordförande*:

Blomberg, A. M. R., f. d. distriktschef;

Johnsson, P. A., led. av II kamm.;

Sandström, K. H., överingenjör.

Huvudsekreterare:

Gemzell, Chr., häradshövding.

Biträdande sekreterare:

Svensson, J. S., e. o. byrådirektör.

Lokal: Järnvägsstyrelsen; tel. lokalsamt. växel 22 60 00; rikssamt. växel 22 64 20, ankn. 2780.

Direktiven för kommittén, se 1944: I K 9 och 1946: I K 10.

Kommittén har under tiden december 1954—november 1955 hållit två sammanträden.

Uppdraget beräknas bli slutfört under år 1956.

5. 1948 års järnvägstaxekommitté (1953: I 10; 1954: I 9; 1955: I 6)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 januari 1948 för att verkställa utredning rörande nya person- och godstaxor för statens järnvägar m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 21 februari 1948):

Sahlin, O. E., direktör, *ordförande*;

Agri, F. O., överingenjör;

Berger, T., byråchef;

Cedercrantz, B., direktör;

Degerstedt, C. Hj., direktör;

Lindahl, E. R., professor;

Lindström, K. J. O., godsägare;

Ohlson, I., direktör.

Expert:

Gerentz, S. T., civilekonom.

Huvudsekreterare:

Sjöberg, E. A., ekonomidirektör.

Biträdande sekreterare:

Hellström, K. H., byrådirektör;

Ringbom, I. H. W., e. o. byrådirektör;

Svensson, J. S., e. o. byrådirektör.

Lokal: Järnväggstyrelsen; tel. lokalsamt. växel 22 60 00, rikssamt. växel 22 64 20, ankn. 1340.

Direktiven för kommittén, se 1949: I K 30 och 1951: I K 14.

Kommittén har under tiden december 1954—november 1955 haft 17 sammanträdesdagar. Dessutom har överläggningar ägt rum mellan ordföranden,

I K: 5 enskilda ledamöter och sekretariatet. Utkast till ny godstaxa har vid särskilda överläggningar diskuterats med representanter för olika organisationer inom näringslivet.

Uppdraget beräknas bli slutfört under år 1956.

6. *Busslinjeutredningen* (1953: I 11; 1954: I 10; 1955: I 7)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 december 1948 för att verkställa utredning rörande vissa frågor beträffande den yrkesmässiga biltrafiken (se Post- och Inrikes tidn. samma dag):

Hulterström, A. N. O., landssekreterare, *ordförande*;

Andersson, K. A., hemmansägare, led. av II kamm.;

Gradin, H., direktör (t. o. m. den 15 augusti 1955);

Nilsson, C. O., trafikinspektör, led. av II kamm.;

Nilsson, R., direktör (t. o. m. den 15 augusti 1955).

Sekreterare:

Stoltz, A. W., hovrättsråd.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1949: I K 36.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 sammanträtt 20 dagar.

Utredningen har den 29 juni 1955 avgivit betänkande rörande översyn av vissa bestämmelser i 1940 års förordning angående yrkesmässig automobiltrafik m. m. jämte förslag till lag angående företag, som driva yrkesmässig trafik med omnibus (SOU 1955: 23). Härmed har det utredningen enligt direktiven lämnade uppdraget slutförts. Under den nu redovisade tidsperioden har utredningen avgivit yttrande i ett 50-tal ärenden angående tillstånd för juridisk person att utöva linjetrafik för personbefordran med omnibus eller att från fysisk person övertaga dylikt tillstånd. Utredningens befattning med dylika ärenden består tillsvidare.

7. *Stor-Stockholms trafikutredning av år 1949* (1953: I 12; 1954: I 11; 1955: I 8)

Utsedd av Kungl. Maj:t den 18 mars 1949 med anledning av överståthållarämbetets skrivelse den 15 oktober 1948 att vara ordförande i en av ämbetet, järnvägsstyrelsen, länsstyrelsen i Stockholms län, poliskammaren i Stockholm, Stockholms stad, Stockholms förorters samarbetsnämnd, Stockholms spårvägar, Stockholm—Roslagens järnvägar och Stockholm—Saltsjöns järnvägar tillsatt kommitté med uppgift att överlägga om med förortstrafiken sammanhängande frågor:

Nerell, Å N. J., direktör.

Ledamöter, utsedda av berörda kommuner och trafikföretag:

Andersson, C. A., drätselkamarordförande;
Berg, G. A., kommunaldirektör;
Berglund, H. J., borgarråd;
Björlin, E. G. A., direktör;
Eliasson, N. J. L., kommunalnämndsordförande;
Elwing, B. G. O., distriktschef;
Garpe, D. A. J., borgarråd;
von Heland, H. C. S., direktör;
Larsson, Y. G. R., fil. dr, f. d. riksdagsman;
Sandström, K. H., överingenjör;
Wahlstedt, G. V. R., direktör.

Suppleant för förortskommunernas representanter:

Blomqvist, G. G. T., försäkringsråd.

Sekreterare:

Samuelson, S. J. E., förste byråingenjör.

Lokal: Vasagatan 24; tel. 10 04 19 och 10 64 57.

Av kostnaderna för utredningen bestrides endast arvodet till ordföranden av statsmedel, medan övriga utgifter betalas av de i utredningen representerade parterna.

Beträffande utredningens *program*, se 1950: I K 30.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit två plenarsammanträden, varjämte ett 20-tal sammanträden ägt rum mellan de av de speciella frågorna närmast berörda ledamöterna av utredningen och representanter för olika stats- och kommunalförvaltningar m. fl.

I frågorna rörande järnvägarnas godstrafik på Stockholm har till Kungl. Maj:t avgivits förslag om inrättande av en ny rangerbangård i Stockholms-trakten, varvid resultatet av verkställda undersökningar redovisats. I en annan framställning till Kungl. Maj:t har betonats angelägenheten av att investeringsbidragen till nyanläggning av gator och vägar i städer och andra kommuner med egen väghållning höjes, så att upprustning av städernas infarter och genomfartsleder möjliggöres.

På begäran av statsutskottet har yttrande avgivits över en vid 1955 års riksdag väckt motion (nr II: 20) angående ny personstation för såväl fjärrsomm lokaltrafik mellan Årstabron och Älvsjö. Vidare har remissyttrande avgivits över järnvägsstyrelsens och järnvägsföreningens ansökan om höjning av befodringsavgifterna på landets järnvägar fr. o. m. den 1 juni 1955.

De tidigare redovisade planerna på genomgående lokaltrafik, dvs. förändring av lokaltågen direkt genom centralstationen mellan förorterna norr resp. söder om Stockholm, har varit föremål för fortsatta överläggningar. Undersökningarna rörande de kollektiva förortstrafikmedlens nuvarande och framtida kapacitet har fullföljts och resultatet håller på att sammanställas för slutgiltigt ställningstagande. Det förra året framlagda förslaget till tunnelbanegren genom Solna och Sundbyberg har delvis omarbetats och delvis kompletterats, varvid beslutats om utredning av möjligheterna

I K: 7 att betjäna trafikområdena i södra Solna och Sundbyberg genom en s. k. ALWEG-bana. Även möjligheterna för en förbättrad trafikkoordination inom Stor-Stockholm samt förutsättningarna för en ev. samordning av de nuvarande trafikföretagen till ett enda storföretag har varit föremål för fortsatta undersökningar och överläggningar.

Arbetet beräknas fortgå under år 1956.

8. *Utredningen om översyn av gällande regler för beräkning av ersättning till vissa icke fast statsanställda arkitekter* (1953: I 15; 1954: I 12; 1955: I 9)

Tillkallad av Kungl. Maj:t den 9 juni 1950 för att utreda frågan om behovet av en omarbetning av de genom Kungl. Maj:ts beslut den 26 november 1926 fastställda reglerna för beräkning av ersättning till arkitekter, vilka, utan att vara anställda i statens tjänst mot fast lön eller arvode, anlitas vid statliga byggnadsföretag:

Cardelius, E. C. F., överdirektör.

Sekreterare:

Wihlborg, H. H., byrådirektör.

Lokal: Statens sakrevision; tel. 23 53 40.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit ett flertal sammanträden med berörda ämbetsverk och organisationer. Den genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1954 på utredningens förslag vidtagna provisoriska höjningen av ersättningen enligt de ifrågavarande reglerna är alltjämt gällande.

Utredningsarbetet pågår. Utredningen beräknas bli slutförd under våren 1956.

9. *Utredningen angående revision av tillämpningskungörelsen till luftfartsförordningen* (1953: I 16; 1954: I 13; 1955: I 10)

Tillkallad av Kungl. Maj:t den 13 oktober 1950 för att utarbeta förslag till revision av kungörelsen den 20 april 1928 (SFS nr 85) med vissa bestämmelser rörande tillämpningen av förordningen den 26 maj 1922 (SFS nr 383) om luftfart:

Sidenbladh, K. J. E., hovrättsråd.

Särskilda sakkunniga för samråd:

Berglund, H., f. d. kansliråd;

Nylén, T., förste byråsekreterare.

Lokal: Storkyrkobrinken 7, 1 1/2 tr.; tel. 11 53 27.

Utredningen har den 20 juni 1955 avgivit ett betänkande med förslag till vissa författningar, föranledda av lagen den 12 maj 1955 om registrering av luftfartyg samt om bärgning av sådant fartyg m. m. (stencilerat).

Sedan 1945 års lufträttssakkunniga (se I Ju 1) numera framlagt betänkande med förslag till luftfartslag, kan utredningsarbetet slutföras i anslutning till den vidare behandlingen av detta betänkande.

10. 1951 års byggnadsutredning (1953: I 18; 1954: I 15; 1955: I 11) **I K: 11**

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 februari 1951 för att verkställa utredning angående möjligheterna att förenkla byggnadslagsstiftningen och dess tillämpning (se Post- och Inrikes tidn. den 27 februari 1951):

Larsson, S., förbundsdirektör, *ordförande*;
Aurén, N. E. J., kansliråd;
Johannesson, E. G. V., direktör, f. d. riksdagsman;
Lindqvist, R. H., tekn. dr, f. d. byggnadschef;
Pettersson, A. P., lantbrukare, led. av II kamm.;
Gustafsson, G. H., kommunalarbetare, led. av II kamm.

Experter:

Borg, E. L., länsarkitekt;
Essunger, N. P. G., byrådirektör;
Körlof, A. H. V., hovrättsråd;
Romson, R., sekreterare i Svenska stadsförbundet;
Snellman, U. H., byrådirektör;
Tobé, E. I., överlantmätare;
Wannfors, E. G., byrådirektör.

Sekreterare:

Salomonson, C. S. R., byråchef (t. o. m. den 30 juni 1955).

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (Körlof).

Direktiven för utredningen, se 1952: I K 24.

Utredningen har under året sammanträtt inalles 20 dagar, varjämte olika expertdelegationer inom utredningen hållit ett antal sammanträden. Utredningen har haft samråd med vissa myndigheter, kommittéer och organisationer rörande frågor, som sammanhänger med utredningsuppdraget. Arbetet med utarbetande av författningsförslag och motiv till dessa har fortgått.

Utredningen beräknar att kunna avsluta sitt arbete under år 1956.

11. *Hamnbidragsutredningen* (1954: I 16; 1955: I 12)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 april 1953 för att framlägga förslag avseende statens ekonomiska medverkan vid om- och utbyggnad av handelshamnar och farleder (se Post- och Inrikes tidn. den 28 april 1953):

Cardelius, E. C. F., överdirektör.

Sekreterare:

Rickard, A. B. O., förste kanslisekreterare.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt., växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1954: I K 16.

Utredningen avser att i slutet av år 1955 avge sitt betänkande. Vissa kvarstående frågor beräknas bli slutbehandlade under våren 1956.

I K: 12

12. 1953 års trafikutredning (1954: I 17; 1955: I 13)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1953 för att verkställa en översyn av riktlinjerna för den statliga trafikpolitiken (se Post- och Inrikes tidn. den 24 juni 1953):

Åsbrink, P., riksbankschef, *ordförande*;

Dillén, B. O., kansliråd, tillika *huvudsekreterare*;

Kollberg, G. N., direktör, led. av II kamm.;

Lindahl, E. R., professor;

Meidner, R. A., fil. dr;

Persson, R. V., läderarbetare, led. av I kamm.;

Pålsson, P.-O., häradssdomare, led. av I kamm.;

Sjöberg, E. A., ekonomidirektör;

Ström, V., ordförande i Svenska lasttrafikbilägareförbundet;

Åselius, K. Hj., bruksdisponent.

Sekreterare:

Håkansson, H. E. V., fil. lic.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1954: I K 17.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit tre sammanträden.

Utredningen har under år 1955 i anledning av remisser avgivit yttranden rörande vissa principfrågor av trafikpolitisk natur samt i skrivelser till chefen för kommunikationsdepartementet dels den 5 juli 1955 framlagt förslag till viss ändring av 11 § förordningen angående yrkesmässig automobiltrafik m. m., dels ock den 11 november 1955 anmält sin uppfattning om utfärdandet av undantagsföreskrifter från vägtrafikförordningens bestämmelser beträffande vissa av jeep dragna släpfordon.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1956.

13. 1953 års trafiksäkerhetsutredning (1954: I 18; 1955: I 14)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 september 1953 för att utarbeta förslag till åtgärder för åstadkommande av förbättrad trafiksäkerhet (se Post- och Inrikes tidn. den 5 oktober 1953):

Mossberg, E., landshövding.

Experter:

Ahlgren, N., direktör (fr. o. m. den 27 juni 1955);

Ekberg, K. G., vägtrafikinspektör (fr. o. m. den 27 juni 1955);

Hagardt, S., direktör (fr. o. m. den 27 juni 1955);

Hernroth, U. N., polisintendent (fr. o. m. den 27 juni 1955);

Kullberg, O. G., avdelningschef;

Leche, E., häradshövding;

Lindeberg, Å. E. G., förste länsassessor;

Schill, O. G., vägingenjör;

Torell, A. S., direktör (fr. o. m. den 27 juni 1955).

Sekreterare:

Lindroth, K. J. Hj., förste stadsfiskalsassistent.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1954: I K 18.

Utredningen har den 5 maj 1955 avgivit ett förslag till ändringar i vägmärkeskungörelsen (stencilerat). Utredningen, som f. n. är sysselsatt huvudsakligen med frågor rörande möjligheten att åstadkomma ett bättre urval av motorfordonsförare, beräknar kunna slutföra sitt arbete under år 1956.

14. Statens byggnadsbesparingsutredning (1955: I 16)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 januari 1954 för att verkställa en översyn av den statliga och statsunderstödda husbyggnadsverksamheten och avgiva förslag till åtgärder för att nedbringa kostnaderna vid denna (se Post- och Inrikes tidn. den 9 februari 1954):

Ödeen, S. A. E., f. d. generaldirektör.

Experter:

Lindh, T. B. E., överingenjör;

Pettersson, G., byråingenjör;

Johanson, R., förste byråsekreterare (fr. o. m. den 3 januari 1955).

Sekreterare:

Rietz, A. M., fru.

Teknisk sekreterare:

Bylund, O. A. T., t. f. intendent (fr. o. m. den 3 maj 1955)

Lokal: Kommendörsgatan 30, 1 tr., tel. 61 68 29, 63 24 39, 63 24 29.

Direktiven för utredningen, se 1955: I K 16.

Utredningen har under året verkställt dels en genomgång av samtliga offentliga husbyggnadsändamål, administrations- och finansieringsformer, dels en inventering av de aktuella byggnadsbehoven för statliga och statsunderstödda ändamål. Genom myndigheter och särskilda fackmän har igångsatts specialutredningar beträffande vissa tekniska rationaliseringsproblem av större ekonomisk betydelse. För att få en uppfattning om den aktuella tekniken och standarden inom det offentliga byggandet har en inventering påbörjats av de senaste fem årens offentliga husbyggande, vilken planerats omfatta ett län i vardera Götaland, Svealand och Norrland. Härvid har efter medgivande av departementschefen sådan undersökning genomförts i Kristianstads län.

Utredningen beräknar kunna framlägga ett första delbetänkande i början av 1956 samt påbörja publiceringen av resultaten av specialutredningar vid mitten av året.

I K: 15

15. 1954 års kommitté rörande vägbroar (1955: I K 17)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 22 januari 1954 för att efter granskning av de tekniska bestämmelser och föreskrifter, som gäller för konstruktion och byggande av broar inom väg- och vattenbyggnadsverkets verksamhetsområde, till Kungl. Maj:t avgiva utlåtande, huruvida och i vad mån dessa bestämmelser och föreskrifter med hänsyn till teknikens nuvarande ståndpunkt samt trafikens nuvarande och förväntade behov bör göras till föremål för revidering, samt huruvida bestämmelser och föreskrifter i programhandlingar för infordrande av anbud å brobyggnader medfört hinder för användning av viss eller vissa typer av brokonstruktioner, vilka eljest bort komma till användning:

Wästlund, K. G., professor vid tekniska högskolan i Stockholm, *ordförande*;
 Engelund, A. D., professor vid Danmarks tekniska högskola;
 Brandtzaeg, A., professor vid Norges tekniska högskola;
 Backman, H. O., överingenjör vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i Helsingfors.

Sekreterare:

Östlund, L. Y., docent.

Lokal: Tekniska högskolan; tel. växel 23 65 20.

Kommittén har under tiden december 1954—november 1955 hållit sex sammanträden. I övrigt har kommitténs medlemmar arbetat var för sig och arbetet samordnats genom korrespondens.

Kommittén beräknar slutföra sitt arbete under år 1956.

16. Svenska öresundsdelegationen (1955: I K 18)

Tillkallade genom Kungl. Maj:ts beslut den 12 mars 1954 för att i samarbete med den utredningsdelegation, som för ändamålet utsetts från dansk sida, utreda förutsättningarna för anordnande av en fast förbindelse mellan Sverige och Danmark över Öresund:

Strand, A. W., riksgäldsfullmäktig, *ordförande* i Landsorganisationen, förste vice talman, led. av I kamm., *ordförande*;

Hagstrand, E. F., *exepeditionschef*;

Hjort, K. G. M., *generaldirektör*;

Upmark, E. G. J., *generaldirektör*.

Expertgrupp för trafikräkningar m. m.:

Blomqvist, N. G., *fil. lic.*;

Jarder, J. O., *byrådirektör*;

Tänneryd, S. A. S., *överingenjör*.

Expertgrupp för tekniska frågor m. m.:

Bengtsson, K. V., *vägdirektör*;

Björk, J., *byrådirektör*;

Kolm, C. R., *överingenjör*;

Thulin, C. I., *f. d. major*.

Sekreterare:

Callans, N. P. A., bankokommissarie.

Lokal: Riksbanken; tel. lokalsamt. växel 22 82 00, rikssamt. växel 22 13 10.

Direktiven för utredningen, se 1955: I K 18.

Delegationen har under tiden december 1954—november 1955 hållit två sammanträden.

Delegationens expertgrupp för trafikräkningar m. m. har under samma tidsperiod sammanträtt sju gånger, varav två gemensamt med motsvarande danska expertgrupp, med vilken den fortsatt de år 1954 påbörjade trafikundersökningarna vid öresundsöverfarterna. Bearbetning av trafikmaterialet pågår, ehuru vissa delar av trafikräkningarna skall fortsätta.

Delegationens expertgrupp för tekniska frågor m. m., har under ifrågasvarande tidsperiod hållit 22 sammanträden, varav nio tillsammans med motsvarande danska grupp, med vilken den fortsatt utredningarna rörande vissa huvudalternativ för en fast förbindelse över Öresund. Även överläggningar med representanter för städerna Malmö, Landskrona och Hälsingborg har hållits beträffande anslutningsmöjligheterna för en sådan förbindelse, varjämte som ett led i utredningsarbetet preliminära grundundersökningar utförts i sundet mellan Hälsingborg och Helsingör. Slutligen har de svenska och danska expertgrupperna företagit en gemensam resa till Holland och Belgien för studium av vissa tunnlar.

Utredningsarbetet fortsätter under år 1956.

17. *Delegation för förhandlingar rörande Bromma flygfält* (1955: I 19)

Tillkallade genom Kungl. Maj:ts beslut den 4 juni 1954 för att ingå i en delegation med uppgift att företräda staten vid överläggningar med representanter för Stockholms stad rörande dispositionen av den för Bromma flygplats reserverade marken efter en ev. framtida förflyttning av civilflyget till annan flygplats, varvid avsikten skulle vara att undersöka möjligheterna till en avveckling av Bromma flygfält och markens utnyttjande för bostadsbebyggelse:

Asbrink, P. V., riksbankschef, *ordförande*;

Malmberg, O. H., f. d. generaldirektör;

Wallenberg, M., bankdirektör;

Winberg, A. H., överdirektör.

Experter:

Lindström, S. A., arkitekt;

Persson, F. K., fastighetsdirektör.

Sekreterare:

Öhrström, K. L., byråchef.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Delegationen har under tiden december 1954—november 1955 sammanträtt sju gånger med representanter för Stockholms stad.

Arbetet beräknas kunna slutföras under år 1956.

I K: 18

18. Norrländska vattenkraftutredningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 februari 1955 för att utreda vissa med de norrländska vattenkraftutbyggnaderna sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 1 mars 1955):

Malmfors, N. A. E., generaldirektör, *ordförande*;

Bredberg, C. D., kraftverksdirektör;

de Geer, J. G. G., bruksdisponent, led. av I kamm.;

Hesselbom, K. E., elverkschef, led. av I kamm.;

Hägglund, J. M., byråchef;

Jacobson, U. R., f. d. handlande, led. av II kamm.;

Larsson, H., skogsinspektör, led. av II kamm.;

Molin, J. E., kraftverksdirektör;

Skoglund, J. M., hemmansägare, förste vice talman, led. av II kamm.

Sekreterare:

Bergstrand, S.-E., e.o. hovrättsassessor.

Lokal: Svea hovrätt; tel. växel 23 68 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Andersson till statsrådsprotokollet den 4 februari 1955):

En av de norrlandsfrågor som för närvarande är mest uppmärksammade, gäller utbyggnaden av den norrländska vattenkraften. Spörsmålet har under senare tid givit anledning till ett flertal framställningar, utredningar och förslag, vilka behandlat skilda delar av detta stora problemkomplex.

Särskilt intresse har ägnats frågan i vad mån Norrland bör äga företrädesrätt till den där producerade vattenkraften och den i nära samband därmed stående frågan om prissättningen på den kraft, som konsumeras i Norrland. Dessa frågor har uppmärksamrats bl. a. av norrlandskommittén, som i första delen av sitt stora principbetänkande (SOU 1949:1) framlade vissa förslag rörande vattenkraft och elektrifiering i Norrland. Kommittén uttalade sig för att en överföring av kraft från Norrland söderut ej borde få ske i sådan omfattning, att kraft komme att saknas för Norrlands egna behov. Vidare framhöll kommittén, att tillgången på elektrisk kraft icke minst för mindre industri- och andra företag i Norrland borde förbättras samt taxe- och övriga villkor göras så förmånliga som möjligt. Det må även nämnas, att länsstyrelsen i Västerbottens län i en skrivelse till Kungl. Maj:t den 20 april 1950 hemställde om åtgärder för tryggande av Norrlands framtida försörjning med elektrisk kraft. Över denna framställning avgav vattenfallsstyrelsen ett utförligt yttrande, vilket bemöttes av länsstyrelsen i en ny skrivelse. Ämnet har sedermera ganska ingående behandlats av elkraftutredningen i ett avsnitt av utredningens år 1954 avgivna huvudbetänkande angående elkraftförsörjningen (SOU 1954:12).

Statsmakterna har med det material som sammanförts genom de sålunda verkställda utredningarna redan fått ett ganska omfattande underlag för sitt ställningstagande till det här aktuella spörsmålet. Emellertid har riksdagen nyligen uttalat sig för en ytterligare undersökning av frågan. I skrivelse den 10 december 1953 (nr 429) har riksdagen sålunda, under hänvisning till tredje lagutskottets utlåtande nr 34, hos Kungl. Maj:t anhållit om utredning rörande vissa med exploateringen av de norrländska vattenkrafttillgångarna sammanhängande frågor. Till grund för utlåtandet låg motioner, i vilka begärdes åtgärder för att tillförsäkra de norrländska länen såväl elkraft för sin egen utveckling som skälig ersättning för den elkraft som överfördes till andra landsdelar. I det förstnämnda avseendet önskade motionärerna en utvidgning av det i vattenlagen upptagna s. k. bygdekraft-

institutet. Ersättning för elkraftöverföring till de sydliga landsdelarna kunde enligt motionärernas mening lämpligen uttagas i form av en accis. I utlåtandet anförde utskottet, att enligt dess mening de bygdeintressen som berördes av en vattenkraftanläggning, borde tillgodoses bättre än nuvarande svårtillämpliga bestämmelser om bygdekraft medgav. Det syntes därför önskvärt, att dessa bestämmelser överarbetades och såvitt möjligt förenklades. Vad motionärerna i övrigt anfört syntes vidare innebära, att enligt deras mening de nuvarande principerna för vattenkraftens exploatering icke blott vore orättvisa mot Norrlands befolkning utan även ur näringsgeografisk synpunkt oriktiga. Utskottet hade icke på tillgängligt material kunnat fatta någon bestämd ståndpunkt härtill, men det föreföll som om fog skulle finnas för vad motionärerna anfört. Redan på grund härav syntes en förutsättningslös näringsgeografisk utredning nödvändig. Utredningen borde dock icke syfta till att giva de norrländska bygderna någon särskild förmånsställning — utskottet kunde icke ansluta sig till motionärernas förslag om accis på elkraft — utan blott att åstadkomma en sådan fördelning av elkraften, som med hänsyn såväl till hela landets som till Norrlands intressen kunde synas ändamålsenlig och rättvis. En utredning av frågan vore angelägen även ur en annan synpunkt. Stora grupper av den norrländska befolkningen torde, anförde utskottet, ha den känslan, att Norrland exploateras av syd- och mellansvenska intressen till förfång för Norrlands egen befolkning. Det vore viktigt, att dylika stämningar såvitt möjligt utjämnades. Norrlandskommitténs verksamhet torde väsentligt ha bidragit till en sådan utjämning. Kommittén hade funnit det önskvärt, att de norrländska elkraftproblemen underkastades en särskild prövning. En sådan prövning hade nu visserligen verkställts av elkraftutredningen, som i ämnet överlagt med representanter för de fyra nordligaste länen, men det syntes dock utskottet önskvärt, att frågan även finge bedömas under medverkan av representanter för det norrländska näringslivet och med beaktande av de synpunkter som utskottet anfört. Att tillsätta en utredning rörande den norrländska elkraftfrågan, sedan norrlandskommittén och elkraftsutredningen nedlagt betydande arbete på frågans lösning, kunde synas ägnat att ingiva betänkligheter. Emellertid kunde framhållas, att spörsmålet berörde stora värden. Det gällde icke endast nära förestående investeringar till väldiga belopp utan även andra grenar av näringslivet och många norrländska bygders framtida utveckling. Det syntes därför utskottet angeläget, att hela detta problemkomplex underkastades en förutsättningslös utredning, så att även det norrländska näringslivets intressen blev i tillräcklig mån uppmärksammade vid framtida avgöranden angående investeringar i kraftverk och överföringsledningar, priset på elkraft m. fl. hithörande spörsmål.

För egen del anser jag, att det icke finnes grundad anledning till farhågor för att Norrland skall komma att sättas i efterhand i fråga om tillgången på elektrisk kraft. Beträffande prissättningen kan man icke med fog göra gällande, att Norrland är missgynnadt. Tvärtom förhåller det sig så, att statens vattenfallsverk redan nu tillämpar lägre räkraftpriser i Norrland än i övriga delar av landet. Denna differentiering, som ytterligare vidgats genom de krafttaxor som fastställts att gälla från och med innevarande år, innebär att den prisutjämning mellan områden med olika självkostnader som eljest eftersträfvats inom den statliga affärsverksamheten, icke tillämpas på kraftområdet i de fall, då den skulle vara till nackdel för Norrland. Emellertid synes det mig angeläget, att den av riksdagen önskade utredningen av de här ifrågavarande problemen kommer till stånd. En sådan utredning är motiverad redan av utskottets konstaterande, att en stor del av den norrländska befolkningen lever i den föreställningen, att Norrland exploateras av syd- och mellansvenska intressen. Det är uppenbarligen av stor vikt, att grunden för sådana föreställningar i möjligaste mån undanröjes. Bortsett härifrån måste det anses vara av värde att genom en utredning klarlägga det aktuella läget och dess förutsättningar samt skapa en fast och överskådlig grundval för upp-

I K: 18

läggningen av den framtida kraftpolitiken såvitt angår Norrland. Såsom utskottet betonat, bör utredningen icke syfta till att bereda de norrländska länen en särskild förmånsställning. Vad det gäller är att tillförsäkra Norrland en fullt likvärdig ställning i förhållande till de övriga landsdelarna, såvitt angår möjligheterna att tillgodose befolkningens och näringslivets behov av elektrisk kraft. Utredningen bör i enlighet härmed inrikta sig på att föreslå åtgärder, som är ägnade att förebygga, att en ändamålsenlig utveckling av näringslivet i de nordliga länen hämmas på den grund att en väsentlig del av den norrländska vattenkraften transporteras söderut eller genom att prissättningen på kraften på ett obehörigt sätt gynnar de sydliga delarna av landet.

I diskussionen kring dessa frågor har även — såsom framgår av utskottets utlåtande — vattenlagens bygdekraftinstitut spelat en viss roll. Detta institut har tillskapats med tanke på att bygden närmast omkring en större kraftkälla skall vara tillförsäkrad kraft på skäligen villkor för sina behov. Frågan om den framtida utformningen av institutet har varit föremål för utredning i flera olika sammanhang, och det har hittills ej varit möjligt att taga definitiv ställning till detta ganska svårlösta problem. Det bör ankomma på den nu förordade utredningen att, med beaktande av de olika synpunkter som framkommit vid de tidigare utredningarna i ämnet, överväga institutets utformning i belysning av de resultat, var till utredningen kommer vid fullgörandet av sitt uppdrag i övrigt.

Ett viktigt spörsmål, som uppmärksamrats i diskussionen om de norrländska kraftutbyggnaderna och sjöregleringarna under senare tid, är vidare frågan om kompensation för och skydd mot skadeverkningarna av dessa anläggningar. Sedan riksdagen år 1947 gjort en framställning i detta ämne — frågan har även berörts av norrlandskommittén och elkraftutredningen — har vissa hithörande spörsmål varit föremål för utredning av 1945 års vattenlagssakkunniga. Utredningsarbetet har lett till att vid 1954 års riksdag genomförts viktiga lagändringar med syfte att bereda ökat skydd för fisket mot skadeverkningar av vattenkraftbyggnader och sjöregleringar. De sakkunniga har även avgivit förslag till ändrade bestämmelser om ersättning, innebärande ökade möjligheter att utdöma gottgörelse för dämningskador m. m. i form av realvärden i stället för penningar. Detta förslag är för närvarande, efter remissbehandling, föremål för vidare beredning inom justitiedepartementet. Emellertid har riksdagen därjämte fört fram spörsmålet om revidering av grunderna för de särskilda avgifter till bygden, som utgår för större vattenregleringsföretag. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 10 december 1953 (nr 428) har riksdagen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande grunderna för utgörande av regleringsavgifter enligt vattenlagen jämte därmed sammanhängande spörsmål. I det utlåtande av tredje lagutskottet (nr 33), som legat till grund för denna riksdagsskrivelse, har utskottet förordat utredning av ett flertal spörsmål angående regleringsavgifterna. Bl. a. har utskottet ifrågasatt en icke oväsentlig höjning av avgiftsbeloppen och utsträckande av avgiftsskyldigheten till vissa slags företag, som för närvarande går fria från avgift. Enligt vad jag inhämtat från chefen för justitiedepartementet, torde vid 1955 års riksdag komma att framläggas förslag om höjning av avgiftsstatutens övre gräns med hänsyn till den under senare år inträdda penningvärdesförsämringen. För den mera genomgripande revision av grunderna för regleringsavgifterna, som riksdagen åsyftat med sin nyssberörda skrivelse, påkallas emellertid överväganden i nära anknytning till den av mig nu förordade utredningen. Frågan i vad mån det är möjligt att i ökad utsträckning belasta de stora utbyggnaderna med avgifter till förmån för bygden, bör nämligen ses i belysning av problemet om prissättningen på kraften och målsättningen i övrigt för kraftpolitiken. Visserligen är frågan om utformningen av regleringsavgifterna icke enbart en norrlandsfråga, eftersom den berör samtliga regleringsföretag i landet. Men då de större anläggningarna till den alldeles övervägande delen är belägna i Norrland, är det nöd-

vändigt att beakta frågan i detta sammanhang. Det bör således ankomma på utredningen att undersöka även denna fråga. Undersökningen bör dock begränsas till att avse en principiell belysning av frågan; utarbetandet av erforderliga lagförslag torde få anstå till dess resultatet av denna principundersökning föreligger.

Utredningen torde lämpligen böra anförtros åt särskilt tillkallade sakkunniga, vilka beredes tillfälle att samråda med representanter för Norrlands befolkning och näringsliv.

Utredningen har hållit sex sammanträden samt företagit studieresor vid övre Indalsälven, övre Ängermanälven och övre Umeälven.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1956.

19. Utredningen om städernas väghållning

Tilkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 maj 1955 för att verkställa översyn av bestämmelserna om statsbidrag till väg- och gatuhållningen i städer och stadsliknande samhällen, som är väghållare, m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 27 maj 1955):

Näsgård, B. riksgäldsfullmäktig, led. av I kam., *ordförande*;

Agerberg, N., direktör, led. av II kamm.;

Carlsson, C. W., direktör, led. av II kamm.;

Hall, G. V., byråchef;

Humble, E. A. S., direktör;

Svensson, S. P., boktryckare, led. av II kamm.;

Tänneryd, S. A. S., överingenjör.

Sekreterare:

Sparre, L. A. S., förste byråsekreterare.

Lokal: Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen; tel. växel lokalsamt. 22 96 60, rikssamt. 22 98 60.

Direktiv (anförande av statsrådet Hjalmar Nilson till statsrådsprotokollet den 6 maj 1955):

I 1 § förordningen den 30 juni 1943 (nr 438) om statsbidrag till väg- och gatuhållningen i städer och stadsliknande samhällen, som äro väghållare — i det följande kallad bidragsförordningen — stadgas, att till dessa städer och samhällen utgår enligt vad som närmare angives i förordningen statsbidrag till byggande och underhåll av allmänna vägar och för biltrafiken viktiga gator. Enligt 2 § bidragsförordningen förstås med väg allt vad jämlikt 2 § lagen om allmänna vägar hör till väg eller anses såsom väg. Vad som skall anses höra till gata anges icke i förordningen. Skulle tvekan uppkomma om viss anordning är att hänföra till gata i statsbidragshänseende, har frågan ansetts böra avgöras med ledning av de beträffande väg givna bestämmelserna. Enligt 3 § bidragsförordningen ankommer det på väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att efter länsstyrelsens hörande för varje stad och samhälle bestämma de gator, som skall anses såsom för biltrafiken viktiga. Till denna kategori hänföres enligt gällande praxis, vilken utbildats på grundval av vissa av 1935 års vägsakkunniga verkställda utredningar, gator, som ingår i infarts- och genomfartsleder, samt vidare andra gator, som beträffande trafikmängd och beskaffenhet kan jämföras med infarts- och genomfartsleder, ävensom mera trafikerade bussleder och viktiga trafikleder till hamn, järnvägsstation, flygplats m. fl. större allmänna inrättningar samt till industriområde.

I K: 19

I en vid 1952 års riksdag väckt motion (I: 256) anhölls bl. a., att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om en utredning huruvida nu gällande uppfattning av begreppet »för biltrafiken viktiga gator och vägar» får anses vara rättvisande med hänsyn till det ökade motorfordonsbeståndet samt vidare av möjligheten att, oberoende av om väghållningsåtagande föreligger, inordna vissa allmänna parkeringsplatser under de statsbidragsbestämmelser, som nu gäller beträffande för biltrafiken viktiga vägar och gator. I utlåtandet (nr 221) häröver framhöll statsutskottet bl. a. att med hänsyn till motorfordonstrafikens starka utveckling under senare år med därav föranledda ökade kostnader för väg- och gatuhållningen i städer och stadsliknande samhällen, som är väghållare, utskottet i likhet med motionären och de i ärendet hörda remissorganen fann starka skäl tala för att en utredning verkställdes rörande tolkningen och tillämpningen av det i bidragsförordningen förekommande uttrycket »allmän väg eller gata, som är för biltrafiken viktig». Jämväl frågan om vissa allmänna parkeringsplatser ställning i statsbidragshänsende syntes enligt utskottet vara förtjänt att närmare undersökas. I likhet med vad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i yttrande över motionen anfört ansåg utskottet, att dessa båda spörsmål borde upptagas till prövning i samband med en av styrelsen i annat sammanhang föreslagen utredning om viss ändring av bestämmelserna rörande statsbidrag till städernas väg- och gatuhållning. Utskottet hemställde, att riksdagen måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om åtgärder i av utskottet angivet syfte. Denna hemställan bifölls av riksdagen i skrivelse den 6 december 1952 nr 430.

Den förutnämnda, av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagna utredningen hade aktualiserats av att överrevisorerna för väg- och vattenbyggnadsväsendet i sin verksamhetsberättelse för budgetåret 1949/50 föreslagit en omprövning av vissa bestämmelser i bidragsförordningen, främst 7 §. Häreft stadgas, att statsbidrag, i mån av tillgång å därtill anslagna medel, utgår med 95 procent av stads eller samhälles kostnad för iordningställande av för biltrafiken viktig gata, dock endast i den mån kostnaden icke täcks av de bidrag, som staden eller samhället äger eller, om erforderliga »gatukostnadsbestämmelser» antagits, skulle ägt uppbära av tomtägarna (gatubyggnadskostnadsbidrag). Överrevisorerna hade funnit, att bestämmelsen om avdrag för verkliga eller beräknade gatubyggnadskostnadsbidrag medförde vissa administrativa svårigheter för såväl styrelsen som bidragstagarna. Svårigheterna sammanhängde icke blott med att gatubyggnadskostnadsbestämmelser saknades i åtskilliga av de berörda städerna och samhällena utan även med det förhållandet, att endast ett fåtal av de statsbidragsberättigade gatuarbetena avsåg rena nyanläggningar; flertalet bestod i etappvis utförda förbättringsarbeten å befintliga gator, varvid möjligheterna att erhålla bidrag av tomtägarna utmed gatan var begränsade. Huruvida bestämmelserna om avdrag för gatubyggnadskostnadsbidrag borde utan vidare slopas, vilket yrkats i en år 1946 av svenska stadsförbundets styrelse gjord, av Kungl. Maj:t utan åtgärd lämnad framställning, eller ersättas med förenklade regler, borde enligt överrevisorernas mening göras till föremål för särskild utredning. Överrevisorerna fann flera skäl tala för ett alternativ, som diskuterats med representanter för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, nämligen att avdrag för gatubyggnadskostnadsbidrag icke längre skulle göras vid statsbidragsberäkningen utan statsbidragsandelen i stället differentieras och generellt sänkas.

Enligt överrevisorerna syntes även bestämmelserna i bidragsförordningen om fördelningsplaner för statsbidragstilldelningen till väg- och gatubyggnad medföra en alltför omständlig administrativ handläggning. I förordningen stadgas att för tilldelning till städer och samhällen av statsbidrag för ifrågasatt ändamål skall väg- och vattenbyggnadsstyrelsen efter länsstyrelsens hörande vartannat år upprätta och fastställa fördelningsplan för de närmaste två åren. Överrevisorerna ifrågasatte, huruvida icke en avsevärd förenkling stod att vinna vid en återgång

till det före vägväsendets förstatligande gällande systemet med statsbidrag till varje särskilt byggnadsföretag. Kunde detta system dessutom förenklas så, att bidragen beviljades å beräknad, skälig kostnad, vore detta ett stort steg framåt mot en snabbare handläggning av ärendena.

I detta sammanhang må vidare uppmärksammas ett av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i yttrande över överrevisorernas berättelse för budgetåret 1950/51 framlagt förslag att frågan om inom vilka områden, som städer och samhällen skall vara egna väghållare, borde särskilt utredas. Enligt 11 § lagen om allmänna vägar är stad väghållare inom stadens område, dock att Konungen äger under vissa förutsättningar förordna, att kronan skall vara väghållare. En uppdelning av väghållningen inom en stad så att stadens väghållningsskyldighet begränsas till visst område, vissa vägar eller vissa slag av arbeten har däremot icke ansetts kunna komma ifråga. Frågan härom har nu aktualiserats, bl. a. genom den nya kommunindelningen. Åtskilliga städer, särskilt mindre sådana, har ett relativt stort landsbygdsområde och en mindre stadskärna, varigenom deras väghållning omfattar ett förhållandevis stort grusvägnät. I flera fall har sådana städer icke ansett sig ha resurser att sköta vägunderhållet utan avtalat med vägförvaltningarna att omhändera detta. Det bör enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen övervägas om det icke vore lämpligare, att väghållningen i dylika fall uppdelades så att kronan vore väghållare på stadens landsbygdsdel, varvid staden skulle vara egen väghållare endast i den egentliga staden.

Sedermera har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i särskild skrivelse den 9 juni 1954 även föreslagit att möjlighet bör givas styrelsen att för kronans räkning under vissa förutsättningar bygga och underhålla riksväg eller annan större vägtrafikled, som är belägen inom område för stad eller samhälle, som är väghållare.

Jag övergår nu till att redovisa mina egna synpunkter på dessa problem.

De vunna erfarenheterna av bidragsförordningens tillämpning under de elva år förordningen varit i kraft, synes enligt min mening, särskilt sett mot bakgrunden av motorfordonstrafikens starka utveckling, ge vid handen, att det nuvarande bidragssystemet är förenat med vissa brister. Jag finner därför en översyn därav påkallad. Denna översyn bör ske genom en särskild utredning av sakkunniga.

Vad först beträffar frågan om vilka objekt, som skall vara bidragsberättigade, så har, sedan gällande principer på sin tid uppdrogs, förutsättningarna väsentligt ändrats genom den skedda trafikutvecklingen. Jag ansluter mig därför till vad riksdagen uttalat om önskvärdheten av en utredning av tolkningens och tillämpningen av det nuvarande begreppet allmän väg eller gata, som är för biltrafiken viktig. Det kan därvid finnas motiverat att ändra själva begreppsbestämningen och uppdra principer för en ny praxis på området. I detta sammanhang vill jag erinra om föredragande departementschefens och vederbörande riksdagsutskotts uttalande vid framläggande av grunderna för den nuvarande förordningen, att sådan lättnad borde beredasstäderna i deras bördor för de allmänna trafikleder, som vore nödiga för den allmänna samfärdseln, att största möjliga likställighet mellan landsbygd och städer i förevarande hänseende vunnas. I anslutning härtill synes jämväl frågan om vissa allmänna parkeringsplatsers ställning i statsbidragsavseende böra bli va föremål för övervägande.

Vad angår frågan om en förenkling av bestämmelserna i 7 § bidragsförordningen, så innebär det nuvarande stadgandet, att reduceringen av statsbidraget med tomtägarebidrag skall uppgå till vad enligt byggnadslagen maximalt kan uttagas av tomtägarna. För varje företag måste därför i statsbidragsärendet utredas, huru stora tomtägarbidrag kan vara. Detta medför ofta svårigheter för både vederbörande kommun och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. En viss osäkerhet om statsbidragets slutliga storlek föreligger härigenom stundom vid fördelningsplanens utarbetande, vilket är till olägenhet särskilt för kommunerna. Vid förarbetena till de nuvarande bestämmelserna förutsåg också föredragande departementschefen att

I K: 19 det, sedan närmare erfarenhet vunnits, kunde visa sig önskvärt och lämpligt att utforma ett förenklat förfarande. Denna fråga bör utredas i detta sammanhang. Som grund för bedömandet av spørgsmålet efter vilka linjer en sådan förenkling lämpligen bör sökas torde krävas, att de nuvarande faktiska förhållandena med avseende på gatubyggnadskostnadsbidragen klarlägges.

Även frågan om en förenkling av bestämmelserna om fördelningen av statsbidragen till väg- och gatubyggnadsföretag i städerna torde böra utredas i detta sammanhang. Det är emellertid tveksamt, huruvida den av överrevisorerna antydda lösningen med en återgång till systemet med statsbidrag för varje särskilt byggnadsföretag är den lämpligaste. Härigenom skulle bl. a. bortfalla den frihet för städerna i fråga om arbetenas utförande, som ansågs så värdefull vid de nu gällande bestämmelsernas införande. Vidare synes vid en sådan anordning risk föreligga för en ökad arbetsbörda för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Däremot torde eventuellt en förebild kunna sökas i det system, som med fördel tillämpas beträffande underhållsbidraget till städerna, d. v. s. att bidrag beviljas på beräknad, skälig kostnad i stället för på den faktiska. Möjligen skulle därvid även kunna övervägas, huruvida icke nuvarande fördelningsplaner lämpligen kunde ersättas med flerårsplaner av det slag, som fastställs för de statliga vägbyggnadsarbetena. Denna fråga bör dock — innan ställning toges till densamma — förutsättningslöst utredas. Samråd bör härvidlag ske med allmänna statsbidragsutredningen.

Vad slutligen angår frågan om beredande av möjligheter att dela upp väghållningen inom en stad mellan kronan och staden, så finns nu den, särskilt ifråga om väg- och gatuunderhållet, i flera fall tillämpade utvägen, att överenskommelse träffas mellan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och staden om att vissa väghållningsarbeten för samhällets räkning tills vidare skall ombesörjas av den statliga vägorganisationen till självkostnadspris. Staden har härvid att själv bära de kostnader för dylika arbeten, som ej täcks av utgående statsbidrag. Beträffande väg- och gatubyggnader finns dock även möjlighet att giva staden upp till 100 procent statsbidrag om särskilda förhållanden gör detta motiverat. I vissa fall torde det dock vara till fördel såväl ur allmän synpunkt som för vederbörande samhälle om en uppdelning av väghållningen skedde på så sätt, att kronan helt övertog väghållningen inom ett område eller av vissa främst större vägtrafikleder. Att lösa frågan om väghållningens uppdelning enligt sistnämnda linje torde dock försvåras av bl. a. den lokala representationens ordnande. De områden, där kronan enligt vad nyss anförts skulle vara väghållare, utgör icke egna kommuner och kan därför ej utse ombud för val av ledamöter i vägnämnd. Områdena skulle vid en ifrågasatt uppdelning av väghållningen ej bli representerade i vare sig vägnämnd eller länsvägnämnd. Utredningen torde därför vid prövningen av olika möjligheter till uppdelning av väghållningen i stad, jämväl böra beakta problemet om ordnandet av den lokala representationen.

Även om den av mig förordade översynen torde böra begränsas till i första hand de särskilda genom framförda yrkanden och förslag aktualiserade spørgsmål, som jag i det föregående angivit, synes dock utredningen böra vara oförhindrad att taga upp frågor, som sammanhänger med dessa spørgsmål eller i övrigt syftar till en förbättring av ifrågavarande bidragssystem.

De ekonomiska konsekvenser, som olika förslag från utredningen för med sig, bör närmare belysas. Utredningen bör även utarbeta de författningsändringar, som föranleds av förslagen. Slutligen understrykes vikten av att utredningen i erforderlig omfattning samråder med den av chefen för finansdepartementet tillkallade kommittén för utredning rörande städernas särskilda skyldigheter och rättigheter i förhållande till staten.

Utredningen har under tiden oktober—november 1955 hållit tre sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas pågå under år 1956.

20. Folkomröstningsnämnden

I K: 21

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1955 att såsom ledamöter ingå i den i prop. 1955: 111 angående högertrafikfrågan omförmälda folkomröstningsnämnden (se Post- och Inrikes tidn. samma dag):

Lind, G. A., justitieråd, *ordförande*;

Lundh, J. L., statskommissarie;

Wallis, K. A., redaktör och chef för statens upplysningsbyrå.

Sekreterare:

Frithiofson, K., sekreterare.

Lokal: Handelsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Utsedda av riksdagens talmanskonferens att såsom ledamöter ingå i den i samma prop. omförmälda parlamentariska kommittén med uppgift att lämna nämnden råd i olika frågor:

Asp, P. E., åkeriägare, led. av II kamm.;

Elofsson, G. S., lantbrukare, led. av I kamm.;

Ericsson, S. G. E., lantbrukare, led. av II kamm.;

Heüman, G. E., inkasserare, led. av I kamm.;

Håstad, E. W., professor, led. av II kamm.;

Johnsson, P. A., lantbrukare, led. av II kamm.;

Lundberg, J. I., ombudsman, led. av II kamm.;

Nilsson, J. O., fruktodlare, led. av II kamm.;

Nilsson, C. O., trafikinspektör, led. av II kamm.;

Sjölin, B. J. O., överingenjör, led. av II kamm.

I enlighet med sina i nämnda proposition angivna uppgifter har nämnden själv bedrivit objektiv upplysningsverksamhet rörande frågan om en omläggning till högertrafik, verkat för att de olika åsiktsriktningarna organiserat en upplysnings- och propagandaverksamhet var och en för sin linje samt till höger- och vänstersidan lika fördelat de till nämndens disposition ställda statliga medlen för understöd åt de båda åsiktsriktningarnas verksamhet.

Folkomröstningen ägde rum söndagen den 16 oktober 1955. Beträffande resultatet hänvisas till allmänna redogörelsen (s. 2).

Nämndens uppdrag väntas bli slutfört under januari månad 1956.

21. Mopedutredningen

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1955 för att verkställa en allmän översyn av bestämmelserna rörande cyklar med hjälpmotor samt att därvid jämväl undersöka möjligheterna till en nordisk samordning (se Post- och Inrikes tidn. den 31 maj 1955):

von Sydow, G., hovrättsråd.

Sekreterare:

Westerberg, Y., e. kanslisekreterare.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Utredningen har igångsatt vissa undersökningar och beräknar avsluta sitt arbete under år 1956.

22. Induktionsstörningsakkunniga

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1955 för att i samråd med representanter för telestyrelsen, järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen och Svenska vattenkraftföreningen utreda i förstnämnda tre styrelser skrivelse den 21 februari 1955 berörda spörsmål i samband med skyddsåtgärder mot farlig induktion i teleledningar (se Post- och Inrikes tidn. den 31 maj 1955):

Franzén, H. D., f. d. regeringsråd, *ordförande*;

af Klintberg, L., vattenrättsdomare;

Sandin, S. E., byrådirektör.

Biträdande experter:

Pettersson, G. A., byrådirektör;

Jancke, G., överingenjör.

Sekreterare:

Wikner, A. Å., adjungerad ledamot i Svea hovrätt.

Lokal: Svea hovrätt; tel. växel 22 68 00.

I tele-, järnvägs- och vattenfallsstyrelsernas skrivelse till Kungl. Maj:ten den 21 februari 1955 framhölls:

Genom att 380-, 200- och i de flesta fallen även 120 kV-näten av tvingande tekniska skäl och för säkerställande av en pålitlig elkraftförsörjning i landet måste drivas med direktjordad transformatornollpunkt, kan de s. k. jordslutningsströmmarna, som uppkommer vid överledning eller överslag mellan fas och jord, uppgå till 1 000-tals ampère. Sådana förlopp inträffar visserligen sällan, men man kan likväl ej bortse från deras existens. Tidigare har jordslutningsströmmarna i de då befintliga kraftnäten varit högst några 100 ampère, varvid i allmänhet transformatornollpunkten varit jordad över med nätkapacitansen resonansavstämd reaktor. Den stora ökningen av jordslutningsströmmarna medför i ungefär samma proportion stegring av de inducerade spänningarna i parallellgående eller korsande teleledningar. Det gäller härvid ledningar i såväl televerkets nät som de statliga och enskilda järnvägarnas nät för telefoni, fjärrindikering, fjärrmanövrering, fjärrskrift, signalering etc. Medan induktionsspänningarna vid jordfel i kraftledningsnäten tidigare i allmänhet varit högst några 100 volt, måste man nu i många fall räkna med att spänningarna kan uppgå till flera 1 000 volt, i vissa fall till och med mer än 10 000 volt. De i telenäten normalt brukliga överspänningsskydden är härvid otillräckliga för eliminerande av fara för personal och materiel. Man måste sätta in extra överspänningsskydd eller vidtaga andra spänningsbegränsande åtgärder. Detta bör ske i sådan omfattning, att spänningen mellan teleledning och jord ej kan överstiga vissa gränsvärden, olika för skilda slag av teleledningar.

De sålunda behövliga extra skyddsåtgärderna drager betydande kostnader för materiel, arbete och underhåll. Periodisk tillsyn är nödvändig för uppfyllande av rimliga säkerhetskrav. Hur ofta kontroll behöver göras, får bli beroende av erfarenhet om anordningarnas hållbarhet under olika betingelser, varvid hänsyn måste tagas till risken för skadegörelse genom atmosfäriska överspänningar.

Då kraftledningar ingående i nät med direkt jordad nollpunkt tillkommer senare än de teleledningar, som skall skyddas, eller då direkt nollpunktsjordning införes i ett kraftledningsnät efter det att de utsatta teleledningarna byggts, gäller att skyddskostnaderna betalas av kraftledningsägaren. I de fall, då teleledningarna

bygges sist, torde man komma att eftersträva att få dem placerade utanför den riskzon kring kraftledningen, där extra skyddsåtgärder måste vidtagas. Men eftersom denna zon i många fall kan ha flera mils bredd, blir det ej alltid möjligt att lägga teleledningarna utanför. För övrigt kan det ofta förekomma, att nya teleledningar behöver anordnas på inom induktionsfarligt område befintliga stolplinjer. Frågan om betalningsansvaret för de därvid nödvändiga extra skyddsåtgärderna är oklar. Med hänsyn härtill och till att en mängd ur induktionssynpunkt farliga zoner kommer att finnas i landet, torde det vara nödvändigt att ägna spörsmålet ingående uppmärksamhet och söka komma fram till en rimlig och för alla intresserade parter godtagbar lösning.

I samband härmed behöves även utredas frågan om ansvaret för skador, som trots vidtagna skyddsåtgärder kan uppkomma å person eller egendom till följd av induktionsspänningar från kraftledningar i teleledningar.

Det må framhållas, att om det gällde blott reglering av förhållandena mellan de berörda statliga affärsdrivande verken, skulle frågan sannolikt kunnat lösas genom en direkt överenskommelse. Frågan berör emellertid ej blott staten, utan även enskilda anläggningsägare. Många i enskild ägo varande kraftledningar beräknas nämligen kunna ge upphov till lika stor induktion vid jordslutningar som de statliga ledningarna. Saken har diskuterats inom stamlinjenämnden, vari ingår representanter för vattenfallsstyrelsen och ett antal stora enskilda kraftföretag. Därvid vann den tanken anslutning, att kostnads- och ansvarsfrågorna borde närmare utredas och att man borde eftersträva allmängiltiga bestämmelser.

De sakkunniga har under tiden maj—oktober 1955 hållit fem sammanträden.

En plan har uppgjorts över dels de tekniska och ekonomiska undersökningar, som bör företagas för utrönande av bättre metoder att begränsa induktionsspänningarna samt förebygga skada till följd av för höga sådana, och dels de härmed sammanhängande frågor av rättslig natur, som bör utredas. I sistnämnda hänseende kommer att i första hand övervägas, i vad mån ändring kräves i nu, enligt elektricitetslagen den 27 juni 1902 (SFS nr 71), gällande regler om skadeståndsansvar och om skyldighet att vidtaga och bekosta skyddsåtgärder.

De biträdande experterna har framlagt preliminära tekniska promemorior, varjämte utarbetats en förberedande sammanställning av vissa utländska författningsbestämmelser rörande de av utredningen omfattade frågorna.

Arbetet beräknas kunna slutföras under år 1956.

23. Tidningsförordningsutredningen

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1955 för att vara ordförande vid en utredning genom representanter för postverket och tidningarna rörande en ny tidningsförordning (se Post- och Inrikes tidn. den 31 maj 1955):

Winberg, A. H., överdirektör.

Expert:

af Trolle, U., professor.

Sekreterare:

Larsson, G. B., postkontrollör.

I K: 23 *Lokal:* Generalpoststyrelsen; tel. lokalsamt. växel 22 65 00, rikssamt. växel 22 65 20.

Utredningen har under tiden maj—november 1955 hållit två sammanträden med representanter för postverket och tidningarna.

Arbetet beräknas kunna slutföras under år 1956.

24. Svenska ledamöterna av isländsk-skandinaviska trafikkommittén

Utsedda enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 juni 1955 att såsom svenska ledamöter ingå i en nordisk kommitté med uppgift att undersöka möjligheterna till förbättring av trafikförbindelserna mellan Island och de övriga nordiska länderna (se Post- och Inrikes tidn. den 16 juni 1955):

Andersson, A. G. B., redaktör, led. av I kamm.;

Svensson, W., agronom, led. av II kamm.

Sekreterare:

Lundberg, B. I., förste kanslisekreterare.

Lokal: Handelsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Kommittén tillkallad i anledning av Nordiska rådets rekommendation nr 7/1955, vari medlemsstaternas regeringar rekommenderas

a) att främja trafikförbindelserna mellan Island, å ena, och övriga nordiska länder, å andra sidan, samt att upptaga ett samarbete på detta område bl. a. i fråga om en utvidgning av upplysningstjänsten och en förbättring av de ekonomiska förutsättningarna för trafiken, med ändamål att bidra till att resor mellan dessa länder och umgänget mellan folken underlättas för framtiden;

b) att för ändamålet tillsätta en särskild parlamentarisk kommitté.

Kommittén har under år 1955 sammanträtt i Reykjavik den 22—23 september och i Stockholm den 17—18 november. Enligt överenskommelse vid förstnämnda möte har av de svenska ledamöterna färdigställts dels en översikt utvisande hur den svenska turistfrämjande verksamheten är organiserad, dels viss utredning rörande varuutbytet mellan Sverige och Island.

Utredningen beräknas fortgå under år 1956.

25. Utredning om vattenfallsstyrelsens framtida förläggning

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 december 1955 för att i samråd med vattenfallsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen skyndsamt utreda frågan huruvida vattenfallsstyrelsen lämpligen bör förläggas till någon annan ort än Stockholm. (Se Post- och Inrikes tidn. den 2 jan. 1956): Söderlund, S. Y., expeditionschef.

Sekreterare:

Stiernstedt, S. W. O., byråchef.

Lokal: Justitiekanslersämbetet, Riddarhuskajen 5; tel. 20 59 09.

Finansdepartementet

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1955

1. 1951 års penningvärdeundersökning (1952: I 26; 1953: I 15; 1954: I 18; 1955: I 13)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 juni 1951 för att verkställa vetenskapliga undersökningar syftande till att belysa möjligheterna att bevara ett stabilt penningvärde i ett samhälle med full sysselsättning (se Post- och Inrikes tidn. den 29 juni 1951):

Lundberg, E. F., professor;
Arvidsson, G., fil. lic.;
Bentzel, R., docent;
Fernholm, T., docent;
Hansen, B., professor;
Lindberger, L., fil. lic.;
Metelius, B. E., fil. dr;
Rehn, L. G., fil. kand.

Åt Lundberg har tillika uppdragits att samordna utredningsmännens arbete. På grund av hans vistelse utomlands har uppdraget fr. o. m. den 1 september 1955 överflyttats på professor B. Hansen.

Utredningsmännen ha under tiden december 1954—november 1955 haft två allmänna sammanträden.

Under året ha avlämnats två delstudier. Den första, som avlämnades den 25 april, har författats av dåvarande fil. lic. Bengt Metelius och har kallats »Utlandstransaktionerna och den svenska ekonomin» (SOU 1955: 13). Den andra delstudien, som avlämnades den 15 juni, har författats av dåvarande docenten Bent Hansen och bär titeln »Finanspolitikens ekonomiska teori» (SOU 1955: 25).

Penningvärdeundersökningen har avslutat sin verksamhet i december 1955. En ytterligare delstudie — »Investeringsverksamhet och sparande. Balansproblem på lång och kort sikt.» — avses komma att publiceras i början av 1956.

2. Utredning om reglering av riksbankens sedelutgivningsrätt på längre sikt (1952: I 28; 1953: I 17; 1954: I 20; 1955: I 15)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 november 1951 (se Post- och Inrikes tidn. den 15 november 1951):

Quensel, N. J. E., president, *ordförande*;
Lemne, M. H., landshövding;
Lindahl, E. R., professor;
Sahlin, O. E., direktör i Svenska sparbanksföreningen;
Wallenberg, J., bankdirektör.

I Fi: 2 Experter:

Ekengren, H. K. A., bankdirektör, tillika *sekreterare*;
Dahmén, E. V. H., docent.

Direktiven för utredningen, se 1952: I Fi 28.

Utredningen har den 3 november 1955 avgivit betänkande om riksbankens sedelutgivningsrätt och därmed sammanhängande penningpolitiska frågor (SOU 1955: 43). Uppdraget är därmed slutfört.

3. 1952 års kontrollstämpelutredning (1953: I 23; 1954: I 25; 1955: I 18)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 oktober 1952 för att verkställa utredning om kontrollen å guld-, silver- och platinaarbeten m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 21 oktober 1952):

Digman, H. M., justitieråd.

Sakkunniga:

Hernmarck, C. G. M., fil. dr, förste intendent;

Hildebrand, N., hovjuvelerare;

Lundberg, H. F. N., byråchef;

Roos, C. S., direktör;

Swensson, B. O. T., myntdirektör.

Direktiven för utredningen, se 1953: I Fi 23.

Utredningen har efter den 1 dec. 1954 hållit ett sammanträde.

Utredningen har den 8 februari 1955 avgivit betänkande (stencilerat). Uppdraget är därmed slutfört.

4. Utredning rörande den nya skogstaxeringsmetoden (1953: I 25; 1954: I 27; 1955: I 20)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 oktober 1952 för att verkställa en undersökning rörande den utav 1951 års riksdag beslutade nya metoden för taxering av skogsmark och växande skog (se Post- och Inrikes tidn. den 20 december 1952):

Hagberg, A. E., professor;

Olhammar, G. F. N., direktör.

Direktiven för utredningen, se 1953: I Fi 25.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit 6 sammanträden.

De sakkunniga ha i oktober 1955 avlämnat en utredning (stencilerad) med jämförelse rörande tillämpningen vid 1952 års allmänna fastighetstaxering av dels gällande metod, dels den utav 1951 års riksdag beslutade nya metoden för taxering av skogsmark och växande skog. Uppdraget är därmed slutfört.

5. Utredning i frågan om statens inlösen av stamaktierna i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag (1955: I 28) I Fi: 6

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 17 december 1954 för att verkställa utredning i frågan om statens inlösen av stamaktierna i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag:

Söderström, O. A. V., generaldirektör, *ordförande*;

Lindskog, B. V., generaldirektör;

Åsbrink, P. V., riksbankschef.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande samma dag att såsom experter i samråd med de sakkunniga verkställa vissa undersökningar:

Asplund, Olof, jur. kand., direktionssekreterare;

Englund, K. G. Å., e. byrådirektör;

Grafström, E. O. H., statssekreterare, tillika *sekreterare*;

Janelid, E. I., professor;

von Porat, S. A., byråchef;

Sahlin, B. I., kommerseråd.

Utredningen har den 14 mars 1955 avgivit betänkande i frågan om statsinlösen av stamaktierna i LKAB (SOU 1955: 9). Uppdraget är därmed slutfört.

6. 1955 års taxeringssakkunniga

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 mars 1955 för att verkställa en översyn av taxeringsorganisationen och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 4 april 1955):

Hedborg, G. T., rättavdelningschef, *ordförande*;

Hedfors, N. A., kansliråd;

Wilkens, S. P. A., landskamrerare;

Svensson, S. V., länsassessor, tillika *sekreterare*.

Experter:

Norberg, E. A., byrådirektör;

Walberg, S. S., byråchef (fr. o. m. den 1 juli 1955).

Direktiv (anförande av statsrådet Sköld till statsrådsprotokollet den 11 mars 1955):

Angelägenheten av åtgärder i syfte att vinna en förbättring av deklarationskontrollen och en effektivisering av taxeringsarbetet har under senare år med skärpa understrukits från åtskilliga håll. Gjorda undersökningar har bekräftat antaganden att genom felaktiga deklarationer betydande belopp årligen undandras taxering. De bristfälligheter, som vidlåder nuvarande ordning, har blivit alltmer uppenbara. Om motåtgärder inte vidtages för att förhindra mindre nogräknade skattskyldiga att undandraga sig sin del i bidragen till bestridande av det allmännas utgifter, måste man räkna med en alltmer fortgående försämring av deklarationsmoralen. Det förtjänar även uppmärksammas att en effektivare taxering i sin mån ökar förutsättningarna för genomförandet av en från alla håll uttalad önskan om en allmän skattesänkning.

I anförande till statsrådsprotokollet den 15 maj 1952 utvecklade jag närmare behovet av reformer på hithörande områden och hemställde i samband därmed

I Fi: 6 om bemyndigande att uppdraga åt 1950 års skattelagssakkunniga att vidtaga en allmän översyn av taxeringsförordningens bestämmelser. Denna min hemställdan bifölls.

Nämnda sakkunniga har med skrivelse den 8 september 1954 överlämnat betänkande (SOU 1954:24) med förslag till effektivare taxering. I betänkandet redovisas en rad olika förslag i syfte att främja ett riktigare fullgörande av deklara-tionsplikten, att skapa vidgade möjligheter till taxeringskontroll och att ernå en mer ändamålsenlig taxeringsorganisation.

Yttranden över de sakkunnigas förslag har inhämtats från ett stort antal myndigheter och organisationer.

Åtskilligt av vad de sakkunniga föreslagit rörande de skattskyldigas uppgifts-skyldighet och möjligheterna till taxeringskontroll synes, med jämkningar i vissa fall, böra läggas till grund för ett förslag till innevarande års riksdag om ändrad lagstiftning. Jag avser att senare denna dag anmäla dessa frågor.

Andra åter av de förslag, som de sakkunniga framfört, måste ytterligare ut-redas inom finansdepartementet, innan jag är beredd att anmäla dem för slut-ligt ställningstagande. Den synnerligen betydelsefulla frågan om själva taxerings-organisationen och vad därmed sammanhänger synes vidare vara av beskaffen-het att böra göras till föremål för ytterligare utredning genom särskilda sakkun-niga innan förslag i ämnet kan underställas riksdagen.

Jag avser att nu närmare beröra sistnämnda fråga.

I detta sammanhang anmäler sig främst den viktiga frågan om taxeringsarbetets organisation i första instans.

Arbetet i taxeringsnämnderna utföres för närvarande av personer, för vilka uppdraget är en bisyssla. Det egentliga granskningsarbetet utföres av ordföran-den och kronoombudet i nämnden. Dessa rekryteras visserligen i viss utsträck-ning bland tjänstemän på länsstyrelserna eller hos de lokala skattemyndigheterna, varvid fråga alltså ofta är om personer som genom sin befattning med skatteären-den i andra sammanhang besitter vissa erfarenheter på hithörande områden. Men i betydande omfattning måste ordförandena och kronoombuden utväljas bland så-dana personer, som inte är i övrigt anknutna till beskattningsväsendet. I viss om-fattning lämnas taxeringsnämnden i sitt arbete biträde av taxeringsintendenten underställd personal. Kvar står emellertid att huvuddelen av kontrollarbetet ut-föres i stor utsträckning av icke fackmän samt — oavsett huru härmed förhåller sig — genomgående såsom en bisyssla. Anmärkas bör även att den tidsperiod, som står till förfogande för dessa uppdrag, är starkt begränsad.

1950 års skattelagssakkunnigas förslag innebär att det egentliga utrednings-och kontrollarbetet inom taxeringsnämnderna skall utföras av heltidsanställda tjänstemän benämnda taxeringskonsulenter, som är underställda taxeringsinten-denten. Vidare föreslås ändringar i syfte att väsentligt vidga den tid, varunder granskningsarbetet får fortgå. Åsättande av taxering skall enligt förslaget allttjämt vara förbehållet nämnden, hos vilken taxeringskonsulenten är föredragande.

Förslaget att lämna det direkta utredningsarbetet åt heltidsanställda tjänste-män har i det helt övervägande antalet remissyttranden godtagits. Även för egen del finner jag uppenbart att lösningen av frågan måste sökas efter en sådan linje.

Starka meningsmotsättningar har emellertid framkommit i flera organisatoriska frågor sammanhängande med den föreslagna anordningen.

De sakkunnigas förslag innebär, som nyss framhölls, att taxeringskonsulenterna skall vara underställda taxeringsintendenten såsom ansvarig för taxeringsarbetet inom länet. I sammanhang därmed föreslås att den nuvarande taxeringssektio-nen ombildas till en från landskontoret i övrigt fristående taxeringsavdelning, vilken skall vara underställd en för riket gemensam taxeringsstyrelse. Med denna anordning har de sakkunniga ansett att de bästa förutsättningar skapas för den avsedda effektiviseringen av taxeringsarbetet och dettas inriktning på de mest

betydelsefulla områdena. Genom det överordnade organet skulle därjämte tillskapas ökade möjligheter för samordning av kontrollarbetet över hela landet.

Främst från länsstyrelsernas sida har invändningar riktats mot sakkunnigförslaget i denna del, som ansetts innefatta längre gående åtgärder än som erfordras för att nå den önskade effektiviseringen av taxeringsarbetet. Därvid har från vissa håll gjorts gällande, bland annat, att en tillfredsställande lösning vanns om de nya taxeringskonsulenterna anknöts inte till taxeringssektionen utan till de lokala skattemyndigheterna. Häradsarkivar- och kronokamrerkontoren skulle sålunda vid sidan av debiteringsuppgifter ombesörja taxeringskontrollen i första instans.

En följd härav skulle bli att de nya befattningshavarna liksom de nuvarande tjänstemännen hos de lokala skattemyndigheterna skulle organisatoriskt sortera under landskontoret, varvid frågan om att geva taxeringssektionen en gentemot länsstyrelsen självständig ställning skulle förlora i aktualitet. Ej heller synes förslaget om en central taxeringsstyrelse förenligt med en sådan organisation av taxeringskontrollen i första instans.

Även andra alternativ eller modifikationer i de sakkunnigas förslag har framkommit vid remissbehandlingen.

För egen del är jag inte för närvarande beredd att taga ställning till de nu antydda spörsmålen. Fördelar och nackdelar med de olika alternativen måste först ytterligare utredas. Härtill kommer att såväl sakkunnigförslaget som den nyss antydda alternativa lösningen i åtskilliga betydelsefulla detaljhänseenden kräver närmare överväganden. Jag åsyftar sådana spörsmål som rekrytering, utbildning, löneställning, lokalfrågor m. m.

Vid den utredning i nyssnämnda hänseenden, som måste föregå ett ställningstagande, synes även böra beaktas åtskilliga härtill anknutna frågor. Hit hör bland annat spörsmålen om prövningsnämndernas ställning och arbetsformer, mellankommunala prövningsnämndens bibehållande däri inbegripet, taxeringssektionens organisation och verksamhet, taxeringsintendentens ställning och uppgifter i olika instanser samt besvär förfarandets gestaltning i övrigt. Det ligger i sakens natur att ställningstagandet till dessa frågor måste ske under beaktande av såväl det allmännas som de enskildas behöriga intressen.

Jag vill tillägga att om vid fortsatta överväganden det skulle framstå som ändamålsenligt med ett centralt överordnat organ utredningen tillika bör övervägas, om detta organ kunde övertaga vissa andra centralt handlagda frågor på hithörande områden. Jag åsyftar bl. a. — förutom uppgifter som nu handhavas av riksskattenämnden — de åligganden som för närvarande ankommer på centrala uppborädsnämnden och kupongskattekontoret. Ett sammanförande av handläggningen av de åsyftade uppgifterna på ett håll har länge framstått som ett önskemål.

Jag har förut framhållit att det enligt min mening är ofrånkomligt med en utredning av nu angivna frågor genom särskilda sakkunniga. Denna utredning bör bedrivas med sådan skyndsamhet att förslag i ämnet skall kunna underställas 1956 års riksdag. Med hänsyn till den relativt korta tid, som står till utredningens förfogande, ligger det i sakens natur att utredningen måste i huvudsak begränsas till de spörsmål som jag här angivit.

I detta sammanhang får jag erinra om att nu gällande taxeringsförordning tillkom år 1928 och därefter varit föremål för åtskilliga ändringar. 1950 års skattelagssakkunniga har funnit sig böra framlägga förslag till en fullständig teknisk omarbetning av den gällande förordningen. Även för egen del finner jag önskvärt med en sådan teknisk revision. För den nu ifrågasatta utredningen torde emellertid knappast böra ifrågakomma att överarbeta de sakkunnigas förslag i detta hänseende. Utredningen torde i stället få begränsa sig till att detaljerat ange innehållet i de författningsföreskrifter, som påkallas av utredningens uppdrag. I den mån det visar sig möjligt att i utformade bestämmelser sammanfatta vad som en-

I Fi: 6 ligt utredningen bör gälla i de av utredningen prövade frågorna, bör sådana bestämmelser emellertid framläggas. Den tekniska revisionen av taxeringsförordningen torde lämpligen kunna utföras inom finansdepartementet.

De sakkunniga ha under tiden april—november 1955 hållit 31 sammanträden varav 4 varit förlagda till Uppsala, Enköping och Göteborg i samband med besök hos länsstyrelserna i Uppsala och Göteborgs och Bohus län, kronokamreraren i Uppsala och häradskrivaren i Trögds fögderi. Vissa av sammanträdena ha utnyttjas för samråd med representanter för personalföreningar, vilkas medlemmar äro verksamma på taxeringsväsendets område, ävensom med olika myndigheter och tjänstemän.

De sakkunniga ha den 17 december 1955 avlämnat betänkande med förslag till ändrad taxeringsorganisation (SOU 1955:51). Uppdraget är därmed slutfört.

7. 1955 års statsskatterevision

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 juni 1955 för att på grundval av verkställd teknisk utredning framlägga förslag om en allmän sänkning av den statliga inkomstskatten för fysiska personer (se Post- och Inrikes tidn. den 1 juli 1955):

Sjödahl, H. L. E., f. d. lektor, led. av I kamm., *ordförande*;

Elofsson, G. S., lantbrukare, led. av I kamm.;

Henriksson, S. H., ombudsman, led. av II kamm.;

Söderquist, M., förste aktuarie, led. av I kamm.;

Östman, O., kanslichef.

Expert:

Edlund, C. B., aktuarie.

Sekreterare:

Wateson, S. A. F., taxeringsintendent.

Direktiv (anförande av statsrådet Sköld till statsrådsprotokollet den 17 juni 1955):

Genom beslut den 11 februari 1955 erhöj jag Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla två sakkunniga med uppdrag att, såsom en särskild sektion inom 1950 års skattelagssakkunniga, utreda frågan om en allmän sänkning av den statliga inkomstskatten för fysiska personer.

I direktiven för de sakkunniga framhöj jag, att utredningen borde få rent teknisk karaktär och klarlägga de olika möjligheterna att genom ändring av skatteskalorna genomföra den avsedda skattesänkningen. Vid utredningen borde framläggas olika alternativ, varvid tyngdpunkten för skattesänkningen skulle läggas på de mindre inkomsttagarna. Ett av utredningens alternativ borde bli ett förslag innebärande — med relativt sett större skattelättnad för de mindre inkomsttagarna — en sänkning av statsskatten som motsvarade en minskning av den nuvarande uttagsprocenten från 110 till 100. Detta skulle medföra att det totala skatteuttaget minskades med 9,1 procent. Vidare borde framläggas ett alternativ med högre och ett med lägre total sänkning, exempelvis ett förslag som medförde en total skattesänkning av omkring 8 procent och ett annat förslag, som medförde en total skattesänkning av omkring 12 procent.

Inom varje huvudalternativ kunde, framhöll jag vidare, finnas anledning att konstruera skatteskalor av olika läggning. Härvid borde dock den nuvarande avvägningen av skattebördan mellan ensamstående och gifta skattskyldiga i möjligaste mån bibehållas.

De sakkunniga, som jämlikt nämnda bemyndigande tillkallades den 15 februari 1955, har i dagarna redovisat resultaten av sin utredning. Härav framgår att under utredningsarbetet övervägts att genomföra skattesänkningen antingen enbart genom jämkningar av skattesatserna i de nu gällande skatteskalorna eller genom dylika jämkningar i kombination med en höjning av de statliga ortsavdragen. Därvid har också undersökts möjligheterna att något bredda skiktet för den enhetliga skattesatsen i botten av skalorna. De sakkunniga har på anförda skäl förordat att skattesänkningen genomföres enbart genom jämkningar i skatteskalorna och alltså utan någon förändring av ortsavdragen eller någon breddning av det första skiktet i skalorna. Till den sålunda förordade lösningen har fogats ett flertal förslag till skatteskalor av olika progressiv läggning och medförande olika skattebortfall för staten inom den ungefärliga kostnadsram som uppdragits i direktiven.

Sedan sålunda den tekniska sidan av den föreliggande frågan belysts, bör, i enlighet med vad som i annat sammanhang förutskickats, en granskning av de sakkunnigas resultat verkställas av företrädare för olika politiska meningsriktningar. Dessa bör på grundval av sin granskning framlägga förslag i ämnet.

Hur stort utrymme kan bli för den avsedda skattesänkningen blir självfallet beroende av den ekonomiska utvecklingen och de budgetberäkningar som sker senare under året. Uppgiften för den utredning som nu skall igångsättas bör därför inte vara att söka ta någon ståndpunkt till vilket utrymme, som totalt sett kan finnas för en skattesänkning, utan i stället ange hur en skattesänkning bör ske. Såsom en utgångspunkt får därvid tagas de ungefärliga alternativ för omfattningen av skattebortfallet varmed den tekniska utredningen haft att arbeta.

Av olika tänkbara metoder att genomföra skattesänkningen har, som nämnts, den tekniska utredningen stannat för att förorda att skattesänkningen genomföres enbart genom jämkningar i skatteskalorna. Åtskilliga skäl synes, såsom de sakkunniga påvisat, tala för att man bör välja denna lösning. Det nu förestående utredningsarbetet synes därför i första hand böra inriktas på de olika möjligheter som kan ifrågakomma vid användning av nämnda metod. Även övriga tänkbara metoder för en skattesänkning bör å andra sidan kunna bli föremål för överväganden.

I detta sammanhang vill jag framhålla, att man inom en förhållandevis näraliggande framtid bör, såsom ett ytterligare led i strävandena att ernå skattelättnad med tonvikt lagd på de mindre inkomsttagarna, överväga möjligheterna att jämka ortsavdragen samt det första skiktet i skalan för den statliga inkomstskatten uppåt. Såsom jag haft anledning påpeka i tidigare sammanhang är de nuvarande reglerna om ortsavdrag mindre tillfredsställande i det hänseendet att den avsedda skattefriheten för belopp som motsvarar levnadskostnadsminimum inte uppnås. Särskilt gäller detta de kommunala ortsavdragen. Frågan om en höjning av dessa torde emellertid kunna lösas endast i ett större sammanhang. En förutsättning torde nämligen vara, att kommunerna i särskild ordning kan erhålla kompensation för det inkomstbortfall som skulle följa härav. I samband med en översyn av ortsavdragen torde även frågan om den lämpliga utformningen av förvärvsavdragen för gift kvinna böra omprövas. Som framgår av det förut sagda är emellertid inte avsikten att den nu aktuella utredningen skulle beröra dessa vidsträckt problemställningar.

Den översyn av den tekniska utredningens resultat, som nu alltså förestår, bör anförtros åt fem särskilda sakkunniga. Arbetet bör bedrivas skyndsamt. Såsom framhållits i direktiven för den tekniska utredningen, bör förslag i ämnet kunna underställas 1956 års riksdag.

I Fi: 7 Revisionen har under tiden den 22 juli—den 15 november 1955 hållit 17 sammanträden.

Revisionen har den 15 december 1955 avlämnat betänkande med förslag till nya skatteskalor (SOU 1955:48). Uppdraget är därmed slutfört.

8. Utredning rörande de tekniska möjligheterna för en av konjunkturväxlingarna betingad rörlig företagsbeskattning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1955 (se Post- och Inrikes tidn. den 8 juli 1955):

Gärdin, Å. I. J., assessor;

Lundell, S. V., revisionsintendent, bokföringssakkunnig hos riksskattenämnden.

Direktiv (anförande av statsrådet Sköld till statsrådsprotokollet den 30 juni 1955):

Den ekonomiska utvecklingen under efterkrigsåren har präglats av stark expansion, varvid den totala efterfrågan i samhället tenderat att växa snabbare än vad de tillgängliga resurserna medgivit. En övervägande restriktiv ekonomisk politik har därför förts. Det torde icke vara erforderligt att nu närmare beröra hur finans- och kreditpolitiken utformats. Här må allenast erinras om att skärpta beskattningsregler och speciella avgiftsbeläggningar framstått såsom nödvändiga delar av denna politik. På området för företagsbeskattningen har sålunda inskränkningar gällt bl. a. i den fria avskrivningsrätten och lagervärderingen, varjämte investeringsavgift uttagits under olika tidsperioder i syfte att temporärt hålla tillbaka mindre räntabla investeringar.

Sedan åt företagsbeskattningskommittén uppdragits att närmare undersöka möjligheterna att anpassa företagsbeskattningen till en konjunkturstabiliserande ekonomisk politik, framlade kommittén sommaren 1954 betänkande (SOU 1954:19) med förslag till en mer restriktiv utformning av de permanenta reglerna för de s. k. vinstreglerande dispositionerna. Kommittén ägnade särskild uppmärksamhet åt spørsmålet huruvida de dåvarande mycket liberala skattereglerna lämpligen kunde bibehållas i den permanenta lagstiftningen för att temporärt, när konjunkturförhållandena så påkallade, ersättas av skärpta bestämmelser. Kommittén avvisade emellertid detta alternativ och förordade i stället en sådan åtstramning i de permanenta skattereglerna, som kommittén fann förenlig med det allmänna intresset av ett välkonsoliderat näringsliv.

Företagsbeskattningskommittén underströk att syftet med det framlagda förslaget var att uppställa regler, som var konjunkturpolitiskt godtagbara i flertalet lägen. Men samtidigt framhöll kommittén att det måste förutses att ytterligare, tillfälliga åtstramningar kunde bli erforderliga i sådana högkonjunkturlägen, där en inflationistisk tillspetsning hotade. Kommittén redovisade i samband därmed ett antal åtgärder, som kunde tagas under övervägande. Därvid nämndes bl. a. en tillfällig inskränkning i initialavskrivningen på nyanskaffade maskiner, regler som förhindrade nedskrivning av lagerökningar, begränsning vissa år av utrymmet för pensionsstiftelseavsättningar samt — vid sidan av åtgärder av nu antytt slag — en investeringsavgift. Till möjligheten att temporärt skärpa vinstbeskattningen hos företagen genom en höjning av skattesatsen intog kommittén dock en avvisande hållning. Kommittén erinrade nämligen att en för vissa år av konjunkturpolitiska skäl höjd skattesats kunde i viss omfattning stimulera till ökade avskrivningar.

Kommittens förslag lades vid innevarande års riksdag till grund för en lagstiftning om ändrad företagsbeskattning. Genom de ändrade reglerna minskas i viss omfattning företagets möjligheter att i högkonjunkturlägen genom vinstreglerande dispositioner ernå anstånd med beskattningen av den faktiska årsvinsten. Skatte-reglerna kan med andra ord inte i samma omfattning som tidigare möjliggöra likviditetsförstärkningar. Den fulla effekten av de ändrade reglerna för företagsbeskattningen uppnås emellertid först efter en tämligen lång övergångstid. Detta gäller det betydelsefullaste området, lagervärderingen, där en anpassning till de nya reglerna under ett antal år varit erforderlig för att förhindra att vissa företag utsattes för besvärande likviditetsstörningar.

I detta sammanhang vill jag erinra om att den rådande spänningen i samhälls-ekonomien påkallat särskilda åtgärder under innevarande år. Sålunda har för 1955 införts en allmän investeringsavgift och en särskild avgift för motorfordon. En kraftig åtstramning av kreditpolitiken har även måst tillgripas. Slutligen har vid värriksdagen beslutats en höjning av skattesatsen för aktiebolag och ekonomiska föreningar. Denna skärpta vinstbeskattning, såväl som de ändrade reglerna för själva den skattemässiga inkomstberäkningen, har ett kreditåtstramande syfte och riktar sin udd främst mot de självfinansierande företagen.

När läget för några månader sedan bedömdes så att ytterligare åtgärder mot expansionstendenserna inom näringslivet måste vidtagas, fanns i själva verket intet alternativ till en skärpt vinstbeskattning i form av en höjning av skattesatsen. De av företagsbeskattningskommittén angivna möjligheterna till en tillfällig åtstramning i reglerna för inkomstberäkningen bygger på förutsättningen, att de nyss antydda permanenta reglerna på detta område genomförts och kommit i tillämpning. Först då låter sig göra att bygga vidare på denna grund. I prop. nr 190/1955 angående komplettering av riksstatsförslaget framhöll jag även att andra former av ökad vinstbeskattning än en höjning av skattesatsen kunde övervägas. Jag erinrade om det på riksdagens bord då vilande förslaget till ändrade regler för företagsbeskattningen och påpekade att detta genom sin konstruktion skapade förutsättningar för en av konjunkturläget betingad variation i utrymmet för vinstreglerande dispositioner eller med andra ord för ett system varigenom underlaget för skatteberäkningen kunde i viss omfattning varieras. Jag framhöll vidare att tillfälliga åtstramningar i avskrivnings- och värderingsreglerna, ensamma eller i kombination med tillfälliga jämkningar av skattesatsen, kunde utgöra grundvalen för ett system innefattande en av konjunkturväxlingarna betingad rörlig vinstbeskattning. Jag nämnde även att det skulle kunna övervägas att i stället för skärpta skatteregler i vissa lägen välja ett alternativ som innebar skyldighet att verkställa avsättning till investeringsfond.

Hela detta frågekomplex erfordrade emellertid, framhöll jag vidare, närmare överväganden. Dessa borde även ta sikte på att mera konkret angiva konstruktionen av tänkbara system samt pröva möjligheterna att i lagstiftningsväg fastlägga principerna härför. I anslutning härtill uttalade jag, att frågan om konjunkturpolitiska åtgärder på vinstbeskattningens område självklart borde kunna komma under bedömande av den i finansplanen förutskickade kommittén för bearbetning av arbetsresultaten från 1951 års penningvärdeundersökning. Då emellertid kunde förutses att denna utredning kom att ta avsevärd tid i anspråk, kunde den nyss antydda översynen inte anslå i avbidan på resultatet av nyssnämnda mera långsiktiga utredningsarbete.

Det synes angeläget att snarast igångsätta en teknisk expertutredning, varigenom klarlägges vilka åtgärder på förevarande område, som överhuvud kan ifrågakomma, och hur de olika åtgärderna skall utformas och genomföras. Företagsbeskattningskommitténs utredning angående en mer variabel rörelsebeskattning innefattar endast en inventering av de möjligheter som kan tillgripas i lägen, då de permanenta skattereglerna framstår som mindre tillfredsställande. Den nu avsedda utred-

I Fi: 8 ningens främsta uppgift bör vara att med utgångspunkt från nämnda överväganden tekniskt utforma avskrivnings- och värderingsregler för mer extrema lägen av hög- eller lågkonjunktur. Utredningen har även att överväga huruvida några väsentliga bidrag till en konjunkturstabilisering kan vinnas genom tillfälliga modifikationer i lagstiftningen om investeringsfonder och, därest så finnes vara fallet, utforma regler härutinnan. Det är möjligt att en närmare prövning visar, att en sålunda utformad företagsbeskattning inte behöver bygga jämväl på variationer i skattesatser; denna fråga får även prövas under utredningens gång.

Närmare utformade direktiv för den sålunda ifrågasatta rent tekniska utredningen än som framgår av det förut sagda synes inte erforderligt. Jag vill emellertid tillägga att, då vissa olägenheter kan från företagens synpunkt vara förenade med variabla regler på företagsbeskattningens område, utredningen bör undersöka möjligheten att få i lagstiftningsväg fastlagt de gränser, inom vilka statsmakterna har att variera reglerna.

På utredningen får även ankomma att pröva, huruvida reglerna för den ifrågasatta rörliga vinstbeskattningen kan inarbetas i den ordinarie skattelagstiftningen, därvid statsmakterna har att på förhand ange vad som skall under en förestående tidsperiod gälla, eller om de ordinarie reglerna skall bibehållas vid sin nuvarande utformning och i särskild beredskapslagstiftning i stället skall upptagas vad som bör sättas i kraft vid mer utsatta konjunkturlägen.

Utredningsmännen ha i november 1955 avgivit betänkande (stencilerat). Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1956

9. Svenska kommittén för internationell hjälpverksamhet (1952: I 14; 1953: I 7; 1954: I 13; 1955: I 11)

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 10 mars 1944 med uppgift att leda och samordna samt, i mån av behov, stödja sådana humanitära åtgärder till hjälp åt av kriget berörda länder, som vidtagas av olika på området verksamma sammanslutningar eller eljest på enskilt initiativ, ävensom att i övrigt verka för tillgodoseendet av utom landet föreliggande behov av stöd i humanitärt avseende.

Ledamöter, utsedda av Kungl. Maj:t:

Ekeberg, L. B., riksmarkskalk, *ordförande*;

Bjelle, E. A., direktör;

Cedergren, Elsa, fru;

Goude, S. N., direktör;

Holmgren, F. J. D., kontraktsprost;

von Horn, K. R. L. R., kammarherre;

Levinson, Margit R., fru;

Nyström, E. G., professor;

Steenberg, K. J. E., f. d. folkskolinspektör;

Waldenström, M. E., direktör.

Sekreterare:

Virgin, E., byråchef.

Biträdande sekreterare:

Kuylenstierna, Brita, fröken.

Lokal: Storkyrkobrinken 11; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1660), rikssamt. växel 23 62 00.

Kommittén har under år 1955 icke sammanträtt in pleno. Såsom anmälts i föregående årsberättelser avslutade kommittén i och med utgången av augusti månad år 1950 sin verksamhet i vad avser fördelning av medel för hjälpändamål. I samband därmed tillsattes en redaktionskommitté med uppdrag att utarbeta en översikt över kommitténs verksamhet under och efter det andra världskriget. Arbetet på denna översikt, vilken samtidigt är avsedd att ge en sammanfattande bild av den svenska hjälpinsatsen till krigshärjade länder under nämnda tid, har ännu icke slutförts.

10. 1950 års skattelagssakkunniga (1951: I 29; 1952: I 22; 1953: I 11; 1954: I 15; 1955: I 12)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 17 mars 1950 och den 15 maj 1952 för att *dels* biträda med en teknisk revision av kommunal-skattelagen m. m., *dels ock* verkställa en översyn av taxeringsförordningens bestämmelser (se Post- och Inrikes tidn. den 20 mars 1950 och den 30 maj 1952):

Björne, F. H., kammarrättsråd, *ordförande*;

Granlund, S. Å., regeringsrättssekreterare (t. o. m. den 5 juni 1955);

Tideström, B. H. V. B., kammarrättsråd (t. o. m. den 5 juni 1955);

Holdo, S. H., förste taxeringsintendent (för taxeringsfrågor; uppdraget slutfört i december 1954);

Eklund, E. G., kammarrättsfiskal (fr. o. m. den 6 juni 1955).

Sekreterare:

Norén, K. H. K., kammarrättsassessor (för taxeringsfrågor; t. o. m. år 1954).

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1951: I Fi 29 och 1953: I Fi 11.

Under tiden från och med november 1954 ha de sakkunniga avlämnat en den 30 november 1954 dagtecknad promemoria med förslag till föreskrifter i taxeringsförordningen rörande fastighetstaxering (stencilerad).

De sakkunniga avse att inom den närmaste tiden avlämna en promemoria rörande beskattning i vissa fall av bostadsföreningar och bostadsaktiebolag.

De sakkunniga ha i övrigt påbörjat översynen av bestämmelserna om avdrag för periodiskt understöd, m. m.

Samråd mellan ledamöterna har förekommit så ofta anledning därtill förelegat.

Utredningsarbetet beräknas pågå under år 1956.

Såsom en *särskild sektion* inom 1950 års skattelagssakkunniga med uppdrag att utreda frågan om en allmän sänkning av den statliga inkomstskat-

9) *Bihang till riksdagens protokoll 1956. 1 saml.*
Riksdagsberättelsen.

I Ft: 10 ten för fysiska personer ha enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 februari 1955 tillkallats (se Post- och Inrikes tidn. den 25 februari 1955):
 Wilkens, S., landskamrerare, *ordförande i sektionen*;
 Lundell, S., revisionsintendent.

Expert:

Edlund, C. B., aktuarie.

Direktiven för den särskilda sektionen (anförande av statsrådet Sköld till statsrådsprotokollet den 11 februari 1955):

De nu gällande skatteskalorna för uttagande av den statliga inkomstskatten hos fysiska personer m. fl. liksom även den gällande avvägningen av de statliga ortsavdragen grundar sig på ett under år 1951 av 1949 års skatteutredning framlagt förslag. Sedan detta förslag utarbetades har vissa förskjutningar i penningvärdet ägt rum, vilka fått återverkningar på skattetrycket. Dessa verkningar innebär en automatisk skärpning av skattetrycket, vilken varierar för olika inkomstskikt. Icke minst för de lägre inkomsttagarna har den relativa skattebelastningen ökat. Bl. a. med hänsyn härtill bör den åsyftade allmänna skattesänkningen icke åstadkommas genom en sänkning av uttagningsprocenten för den statliga inkomstskatten. En omarbetning av skatteskalorna bör i stället komma till stånd.

Ifrågavarande omarbetning bör lämpligen ske genom en utredning, som bör få rent teknisk karaktär. Utredningen bör klarlägga de olika möjligheterna att genom ändring av skatteskalorna genomföra skattesänkningen. I den mån så befinnes erforderligt bör även kunna komma under bedömning att genomföra ändringar i de statliga ortsavdragen. Utredningen bör avse allenast skatten för fysiska personer.

Vid utredningen bör framläggas olika alternativ för en allmän skattesänkning. Såsom i finansplanen anförts bör härvid tyngdpunkten för skattesänkningen läggas på de midre inkomsttagarna.

Inom varje huvudalternativ kan det finnas anledning att konstruera skatteskalor med olika läggning. Härvid bör dock den nuvarande avvägningen av skattebördan mellan ensamstående och gifta skattskyldiga i möjligaste mån bibehållas.

Icke heller bör i detta sammanhang upptagas andra frågor, som har betydelse för sambeskattningen av äkta makar, eller frågor som i övrigt inverkar på fördelningen av skattebördan mellan olika kategorier av skattskyldiga i annat avseende än vad som förut framhållits.

Dock bör vid utredningen tagas upp ett spørsmål, som i viss mån sammanhänger med fördelningen av skattebelastningen mellan olika grupper. Jag åsyftar de problem, som väckts av 1950 års skattelagssakkunniga i deras förslag att i förenklingsyfte slopa rätten till avdrag för folkpensionsavgift och fritaga folkpensionsförmånerna från beskattning. Såsom jag anförde i nämnda proposition nr 59 har jag — trots de avsevärda förenkligar som skulle nås med de sakkunnigas förslag i denna del — inte ansett mig kunna framlägga förslag därom framför allt med hänsyn till den skattesärpning som skulle följa för befolkningen i de arbetsföra åldrarna genom borttagande av ifrågavarande avdragsrätt. Jag uttalade emellertid i propositionen att det borde ytterligare undersökas om förslaget kunde genomföras i samband med en allmän skattesänkning. Denna undersökning bör sålunda nu ske.

Sistnämnda sakkunniga ha den 15 juni 1955 avlämnat en promemoria rörande olika tekniska möjligheter att genomföra en allmän sänkning av den

statliga inkomstskatten för fysiska personer (stencilerad). Den särskilda **I Fi: 12** sektionens uppdrag är därmed slutfört.

11. *Utredning av vissa frågor rörande folkbokföringsväsendet*
(1952: I 27; 1953: I 16; 1954: I 19; 1955: I 14)

Tillkallad jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1951:
von Otter, S. F., kammarrättsassessor.

Expert:

Wanngård, T., t.f. kyrkoherde, kyrkobokföringsinspektör (fr. o. m. den 30 juni 1955).

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1719), rikssamt. växel 23 62 00.

Åt utredningsmannen har uppdragits att slutföra i vissa delar det utredningsarbete, som omhänderhafts av 1949 års folkbokföringssakkunniga (se 1952: I Fi 4).

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1956.

12. *1952 års kommitté för indirekta skatter* (1953: I 21;
1954: I 23; 1955: I 16)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 maj 1952 för att verkställa utredning angående den indirekta beskattningen m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 28 maj 1952):

Henriksson, S. H., ombudsman, led. av II kamm., *ordförande*;

Kollberg, G. N., direktör, led. av II kamm.;

Meidner, R. A., fil. dr;

Nilsson, E. F., agronom, led. av II kamm.;

Nilstein, A. H., fil. lic.;

Nilzon, K. I., lantbrukare, led. av I kamm.;

Thedin, N., redaktör;

Thulin, E. E:son, byråchef.

Experter:

Welinder, P. E. C., professor;

Akesson, A. O., taxeringsintendent.

Sekreterare:

Skiöld, E. R., ombudsman.

Biträdande sekreterare:

Winther, O. W. G., förste kanslisekreterare.

Lokal: Finansdepartementet, Storkyrkobrinken 14; tel. 11 03 12 (Skiöld), lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1345), rikssamt. växel 23 62 00 (Winther).

Direktiven för kommittén, se 1953: I Fi 21.

Kommittén har under tiden december 1954—november 1955 hållit 27 sammanträden.

Utredningsarbetet, som befinner sig i slutskedet, beräknas bli slutfört under första delen av år 1956.

I Fi: 13

13. 1952 års tulltaxekommitté (1953: I 22; 1954: I 24; 1955: I 17)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 maj 1952 för att verkställa en allmän översyn av tulltaxeförordningen och den därvid fogade tulltaxan (se Post- och Inrikes tidn. den 28 maj 1952):

Lundberg, A. S., kabinettssekreterare, *ordförande*;

Boo, F. I., förste assistent, led. av I kamm.;

Fagerholm, P. H., jur. lic., f. d. riksdagsman;

Fahländer, V. M. J., generaltulldirektör;

Gustafsson, H. L., metallarbetare, led. av II kamm.;

Hansson, N. G., lantbrukare, led. av II kamm.;

Lindskog, B. V., generaldirektör;

Sahlin, S. E. G., envoyé;

Spetz, G., lantbrukare, led. av I kamm.;

Westerlind, E. A., statssekreterare.

Sakkunniga:

Edstam, H. K. P., direktör;

Ekström, T., fil. kand.;

Geijer, J. L., ombudsman;

Grundström, H., direktör (ersättare: Södergren, H. E., direktör);

Håkansson, J. H. V., direktör;

Leffler, J. O., direktör (ersättare: Gerentz, S. T., civilekonom);

Melcher, E. O., direktör;

Nyström, H. R. B., direktör;

Sahlin, G. J., direktör (ersättare: Ohlin, P. H., direktör);

Settergren, G. C. A., direktör;

Svensson, N. A., direktör.

Experter:

Branting, J. E. M., e. byrådirektör;

Kastengren, G. K.-A., civilingenjör;

Lundberg, H. F. N., byråchef;

Nordenson, J., fil. lic.;

Nordqvist, S. F. V., byråchef;

Tolstoy, N., byråchef.

Sekreterare:

Hartler, H. M. S., tullöverinspektör.

Biträdande sekreterare:

Johansson, R. A. I., kammarskrivare (t. o. m. den 4 november 1955);

Leuf, N. B., tullkontrollör (t. o. m. den 10 juli 1955);

Molin, G., kammarskrivare (t. o. m. den 4 november 1955);

Nyrén, B., kammarskrivare (t. o. m. den 4 november 1955);

Thideby, A. H. S., t. f. tullkontrollör.

Lokal: Kommendörsgatan 30; tel. 61 71 73.

Direktiven för utredningen, se 1953: I Fi 22.

Kommittén har under tiden december 1954—november 1955 hållit 16 sammanträden.

Huvuddelen av det åt kommittén anförtrodda utredningsarbetet, avseende själva tulltaxan samt de delar av tulltaxeförordningen som äro av mera omedelbar betydelse för tulltaxans tillämpning, är avslutat, och betänkande med förslag till tulltaxa är under tryckning. Arbetet med övriga delar av tulltaxeförordningen beräknas kunna slutföras under år 1956.

I Fi: 15

14. 1952 års tobakshandelsutredning (1953: I 24; 1954: I 26; 1955: I 19)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 oktober 1952 med uppdrag att verkställa en utredning om detaljhandeln med tobaksvaror (se Post- och Inrikes tidn. den 21 oktober 1952):

Alexanderson, K. E., häradshövding.

Sakkunniga:

Andersson, E., kioskhandlare (avliden i maj 1955);

Brandt, E. R., ombudsman, led. av II kamm.;

Dahlgren, E., kapten;

Edstam, H. K. P., direktör;

Frisk, A., ingenjör;

Holsti, P. O., civilingenjör;

Lundgren, Å. V., revisionssekreterare;

Meijer, S., vice ordförande i kioskhandlareförbundet (fr. o. m. den 6 juni 1955);

Sandberg, G. P., direktör

Sekreterare:

Mangård, N., revisionssekreterare (t. o. m. den 12 december 1955);

Bjerkén, C. V., tullkontrollör (fr. o. m. den 13 december 1955).

Lokal: Södra Roslags domsaga; tel. 61 51 54.

Direktiven för utredningen, se 1953: I Fi 24.

Utredningen har den 7 november 1955 avgivit betänkande om tobakshandelsregleringen (SOU 1955: 38). Av utredningens arbete återstår färdigställande av en promemoria rörande proviantering av fartyg med skattefria tobaksvaror, vilket arbete beräknas vara avslutat i början av år 1956.

15. 1953 års utskänkingsvinstkommitté (1954: I 31; 1955: I 21)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1953 för att verkställa utredning rörande verkningarna på restaurangnäringen av utskänkingsvinstens avveckling m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 16 juni 1953):

Älmeby, H., överdirektör, *ordförande*;

Axelsson, A., förbundsordförande;

Engkvist, J. G. V., målarmästare, led. av II kamm.;

Hafström, S., direktör;

Karlbom, T. O., studierektor;

Rudbeck, O. J. C:son, direktör;

Wadell, A., direktör.

I Fi: 15 Sekreterare:

Arvidsson, Marianne E., förste aktuarie.

Lokal: Finansdepartementet, Storkyrkobrinken 14; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1385) rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1954: I Fi 31.

Kommittén har under tiden december 1954—november 1955 hållit 16 sammanträden. Kommitténs arbete kommer att avslutas under år 1956.

16. *Utredning angående översyn av lösen- och stämpelförordningarna*
(1954: I 32; 1955: I 22)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1953 för att verkställa utredning angående översyn av lösen- och stämpelförordningarna (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juni 1953):

Regner, N. I., justitieråd.

Expert:

Wildeman, N. C. E., byråchef.

Sekreterare:

Wernlund, S. A., t. f. kammarrättsfiskal (fr. o. m. den 18 november 1955).

Lokal: Riksräkenskapsverket; tel. växel 23 34 70.

Direktiven för utredningen, se 1954: I Fi 32.

Utredningsmannen har med skrivelse den 1 mars 1954 överlämnat en promemoria rörande ändringar i stämpelförordningen i vad angår stämpelplikt vid överlåtelse genom fusion av fast egendom eller fartyg.

Utredningens arbete beräknas fortgå under år 1956.

17. *1953 års utredning rörande de statliga företagsformerna*
(1954: I 33; 1955: I 23)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1953 (se Post- och Inrikes tidn. den 8 juli 1953):

Olsson, K. J., landshövding, f. d. riksdagsman, *ordförande*;

Edström, W. S., direktör, led. av II kamm.;

Flyboo, T. V., ombudsman;

Jönsson, N. O., disponent, led. av II kamm.;

Oredsson, H. E., överdirektör;

Schmidt, C. S:son, civilingenjör, överrevisor, led. av II kamm.;

Sommar, C. O., drätselkamrer (tillika *huvudsekreterare* t. o. m. den 27 maj 1955);

Tunhammar, E. W., direktör;

Aman, O. V., direktör, led. av I kamm.

Expert:

Håstad, E. W., professor, led. av II kamm.

Sekreterare:

Hagnell, H., fil. lic. (fr. o. m. den 28 maj 1955).

Biträdande sekreterare:

Brodd, K. A., pol. mag., civilekonom.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1390), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1954: I Fi 33.

Utredningen har under år 1955 sammanträtt 20 dagar.

Under 1955 ha de sakkunniga avgivit yttrande över en promemoria från civildepartementet angående enhetliga bestämmelser och riktlinjer för företags- och samarbetsnämnder inom statsförvaltningen.

Utredningen har sammanställt analyserande översikter avseende affärsverkens och de statliga aktiebolagens verksamhetsformer m. m. Redogörelser rörande statsföretagens ställning i vissa främmande länder och förvaltningen av de statliga aktiebolagen i Sverige ha ingivits för tryckning som delbetänkanden.

Fortsatta överläggningar ha hållits dels med representanter för företagsledning och anställda såväl vid affärsverken som vid vissa statliga aktiebolag, dels med experter i vissa frågor.

Arbetet beräknas fortgå under år 1956.

18. 1953 års skatteflyktskommitté (1954: I 34; 1955: I 24)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 september 1953 för att utreda frågan om införande i skattelagstiftningen av bestämmelser mot skatteflykt och opåkallade skattelättnader (se Post- och Inrikes tidn. den 6 oktober 1953):

Strömberg, S. J. M., verkst. direktör i Svenska bankföreningen, f. d. regeringsråd, *ordförande*;

Annell, E. H., taxeringsintendent;

Geijer, E. E. K. R., bankdirektör, f. d. assessor.

Sekreterare:

Ekman, S. G., t. f. assessor i kammarrätten.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00

Direktiven för utredningen, se 1954: I Fi 34.

Kommittén har under tiden den 16 november 1954—den 15 november 1955 hållit 21 sammanträden.

Kommittén beräknar att i januari 1956 kunna avlämna stencilerad promemoria med förslag till bestämmelser mot vissa former av skatteflykt.

Kommitténs arbete i övrigt beräknas bli slutfört under år 1956.

19. Fastighetstaxeringssakkunniga av år 1953

(1954: I 35; 1955: I 25)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 oktober 1953 för att med ledning av fastighetstaxeringsnämndernas och fastighetsprövnings-

I Fi: 19 nämndernas protokoll och övriga tillgängliga handlingar fortsätta och avsluta sådan undersökning, som i 71 § taxeringsförordningen avses, för utvärderande huruvida vid taxeringen av jordbruksfastigheter å landsbygden jämlikhet och likformighet de olika länen emellan blivit uppnådd:

Lindeberg, E. F. L., f. d. generaldirektör;

Näslund, H. M. E., professor.

Biträde:

Arman, A. V., civiljägmästare.

Lokal. Statens skogsforskningsinstitut, Stockholm 51, tel. 34 98 30.

Direktiven för utredningen, se 1954: I Fi 35.

Uppgiftens natur är sådan, att inga egentliga sammanträden hållas. Arbetet har hitintills inneburit sammanställande och bearbetning av material från länen samt i någon mån granskning av erhållna resultat m. m. Hitintills har materialbearbetningen verkställt för tio län, nämligen Stockholms, Östergötlands, Kronobergs, Gotlands, Malmöhus, Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands och Jämtlands län.

Undersökningen beräknas vara slutförd och föreligga i tryck under senare hälften av år 1956.

20. 1954 års nöjesskatteutredning (1955: I 26)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 4 juni 1954 och den 15 april 1955 för att verkställa en översyn av nöjesskatteförordningen (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juni 1954 och den 20 maj 1955):

Kärrlander, E. H., ombudsman, led. av II kamm., *ordförande*;

Christenson, C., köpman, led. av II kamm.;

Andersson, M. A., lantbrukare, led. av I kamm.;

Detlofsson, N. R., revisionskommisarie (avliden den 7 september 1955);

Sterner, H. E. F., kansliråd (fr. o. m. den 10 maj 1955);

Ehnbom, E. B. A., byråchef (fr. o. m. den 22 september 1955).

Sekreterare:

Björnson, L.-E., förste revisor.

Lokal: Riksräkenskapsverket; tel. 23 34 70.

Direktiven för utredningen — se 1955 I Fi 26 — ha under år 1955 utvidgats (anförande av statsrådet Sköld till statsrådsprotokollet den 15 april 1955):

Enligt 7 § förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjesskatt, sådan paragrafen lyder enligt förordning den 30 januari 1948 (nr 24), utgår för biograf-föreställning nöjesskatt med 30 procent av bruttopriset för varje biljett, inberäknat skatten, om biljettpriset icke överstiger en krona, och eljest med 30 procent av en krona och 45 procent av återstoden av biljettpriset.

Om biografbiljettpriserna — vilka med undantag för barnbiljetter numera regelmässigt överstiger en krona — i ett visst läge anses böra höjas för att täcka en kostnadsstegring, medför tydligtvis nöjesskattens konstruktion och storlek, att höjningen måste bli avsevärt större än den kostnadsstegring vilken skall täckas, detta även bortsett från prishöjningens inverkan på publikfrekvensen. Det pro-

blem som här föreligger har uppmärksamrats bl. a. i samband med den nyligen verkställda utredningen om fortsatt stöd åt den svenska filmproduktionen. Då jag den 11 februari 1955 anmälde denna fråga i statsrådet, framhöll jag sålunda, att jag avsåg att föreslå en närmare undersökning om möjligheterna till en sådan omläggning av nöjesskatten, att en höjning av biografbiljettpriserna i högre grad än nu skulle kunna komma filmproducenterna till godo.

Den sålunda förutsatta undersökningen torde nu böra komma till stånd. Rikt-punkten för undersökningen bör — i enlighet med vad nyss sagts — vara, att automatiken i biografnöjesskattens anpassning efter inträffande prisförändringar begränsas så långt detta låter sig göra med bibehållande av en rimlig avvägning av skattebelastningen. Med denna riktpunkt bör olika möjligheter närmare prövas. Bl. a. synes härvid det alternativet erbjuda sig, att en viss del av den nuvarande procentuella skatten omvandlas till en fast skatt per biljett, oberoende av priset. Jag förutsätter, att de förslag som kan framkomma utformas så att det allmännas nöjesskatteinkomster i nuvarande läge lämnas i det väsentliga orubbade.

Såsom jag i tidigare sammanhang antytt synes utredningen av dessa frågor lämpligen böra anförtros åt 1954 års nöjesskatteutredning.

Fråga föreligger vidare om ändring av bestämmelserna om nöjesskatt för biograf-föreställningar också i ett annat avseende. I skrivelse den 18 februari 1955 har nöjesskatteutredningen anmält, att Sveriges biografägareförbund och företrädare för landsortsbiograferna i skrivelser till utredningen pekat på de enligt vederbörandes mening otillfredsställande ekonomiska villkor, under vilka de mindre biograf-företagen — speciellt på landsbygden — arbetar, och med hänvisning här-till hemställt, att utredningen vid fullgörande av sitt uppdrag måtte överväga frågan om en nöjesskattelindring för dessa biograf-företag. Utredningen har emellertid ansett denna fråga falla utom den nuvarande ramen för dess uppdrag.

I sammanhanget må erinras om att den sålunda aktualiserade frågan varit föremål för uppmärksamhet också vid årets riksdag, där den tagits upp i de likalydande motionerna I: 16 och II: 21. Bevillningsutskottet har i sitt betänkande i ämnet (nr 13) sagt sig förutsätta, att i motionerna anförda synpunkter kommer att uppmärksammas då Kungl. Maj:t tar ställning till nyssnämnda framställning från företrädare för biografägarna, och fördenskull hemställt, att motionerna inte måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Riksdagen har beslutat i enlighet härmed.

Vad som sålunda förekommit torde göra det lämpligt, att nöjesskatteutredningen får i uppdrag att ta upp till behandling även de i nämnda framställningar och riksdagsmotioner väckta frågorna. Det bör emellertid få förutsättas, att de justeringar av skatteuttaget, som kan komma under övervägande, måste begränsas så att de inte mera avsevärt kommer att inverka på det allmännas sammanlagda nöjesskatte-inkomster. Det är vidare självfallet angeläget, att eventuella ändringar får en sådan form, att nöjesskatteuppbörden och vad därmed sammanhänger inte onödigt-vis kompliceras. Jag vill tillägga, att det i samband med en prövning av frågan om de mindre biograf-företagens nöjesbeskattning kan finnas anledning att ägna uppmärksamhet också åt vissa andra mindre nöjesföretagare — exempelvis inom teaterlivet — som arbetar under liknande ekonomiska villkor.

Ytterligare en speciell nöjesskattefråga synes det i detta sammanhang lämpligt att uppdra åt nöjesskatteutredningen att behandla, nämligen frågan om talan mot länsstyrelses beslut i nöjesskatteärenden. Enligt 30 § nöjesskatteförordningen föres talan mot uppbördsmyndighetens beslut rörande nöjesskatt hos länsstyrelsen. Länsstyrelsens utslag i besvärsmål liksom annat länsstyrelses beslut i nöjesskatte-ärende — om skattebefrielse enligt 16 § nöjesskatteförordningen eller med anled-nig av granskning av uppbördsmyndighets redovisning — kan överklagas hos regeringsrätten. Denna har dessutom att pröva dit fullföljda, i riksräkenskaps-verket och kammarrätten handlagda anmärkningsmål rörande nöjesskatt. I tidi-gare sammanhang har ifrågasatts om icke, såsom ett led i strävandena att minska

I Fi: 20 regeringsrättens arbetsböda, den slutliga prövningen av nöjesskattemålen — såväl de av länsstyrelsen handlagda som anmärkningmålen — skulle kunna ske i kammarrätten. För fullgörande av nu sist angivna uppgift bör nöjesskatteutredningen förstärkas med ytterligare en ledamot.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 oktober 1954 har chefen för justitiedepartementet tillkallat en sakkunnig för att verkställa en översyn av den i 2 § lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt intagna förteckningen över de besvärsmål, som tillhör regeringsrättens prövning. Jag förutsätter att — i den omfattning så kan befinnas erforderligt — samråd kommer att äga rum mellan nöjesskatteutredningen och nämnde sakkunnig ävensom mellan utredningen och de år 1949 för utredning rörande det administrativa besvärsinstitutet tillkallade besvärssakkunniga.

Utredningen har under tiden november 1954—oktober 1955 hållit 10 allmänna sammanträden. Vidare ha ett antal konferenser anordnats med representanter för olika av utredningen berörda intressegrupper. Jämsides med det fortlöpande utredningsarbetet ha på utredningens initiativ specialundersökningar igångsatts till utrönande av *dels* nöjesskattens fördelning på olika slag av nöjestillställningar och anordnare av dylika, *dels* biografbranschens lönsamhet.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1956.

21. 1954 års bryggeriutredning (1955: I 27)

Tilkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 augusti 1954 för att verkställa en utredning rörande bryggeriernas företagsform och vissa därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 18 oktober 1954):

Cardelius, E. C. F., överdirektör, *ordförande*;

Elmfeldt, B., direktör;

Engkvist, J. G. V., målaremästare, led. av II kamm.;

Englund, E. W., fil. dr, led. av I kamm.;

Erbacke, K. G., direktör;

Lindvall, Y., fabrikör;

Olsson, E., förbundsordförande;

Pettersson, J. W., lantbrukare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Hillbo, A. O., förste byråsekreterare.

Biträdande sekreterare:

Edstrand, K.-I., e.o. kanslisekreterare (fr. o. m. den 1 november 1955).

Lokal: Kontrollstyrelsen; tel. växel 23 64 60.

Direktiven för utredningen, se 1955: I Fi 27.

Utredningen har under tiden den 23 november 1954—30 november 1955 hållit 8 sammanträden.

Utredningen beräknas fortgå under år 1956.

22. 1955 års stadsutredning

I Fi: 22

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 januari 1955 för att verkställa utredning om städernas särskilda skyldigheter och rättigheter i förhållande till staten (se Post- och Inrikes tidn. den 10 mars 1955):

Björck, K. A. W., generaldirektör, *ordförande*;

Bendz, E., borgmästare;

Löfqvist, I., kansliråd.

Experter:

Bohman, H. Å., förste arkivarie;

Byström, A. S. T., bibliotekarie;

Edling, N. P. J., kammarråd.

Sekreterare:

Svensson, S. V., länsassessor.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (sekreteraren ankn. 1340), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Sköld till statsrådsprotokollet den 28 januari 1955):

Frågan om en avveckling av städernas särskilda rättigheter och skyldigheter i förhållande till staten har sedan länge varit aktuell. En förberedande utredning rörande möjligheterna till en dylik avveckling verkställdes år 1921 efter Kungl. Maj:ts bemyndigande av sedermera överståthållaren T. Nothin. Med utredningen åsyftades att utröna i vilka avseenden städerna intog en särställning i förhållande till staten samt att söka närmare utforma ett program för en undersökning rörande vilka av städernas särskilda skyldigheter och rättigheter som kunde avvecklas eller jämkas. Utredningsmannen kom till den principiella slutsatsen att nära nog samtliga städernas ifrågavarande rättigheter och förmåner, även sådana av privilegiekaraktär, borde indragas mot eller utan ekonomisk kompensation från statens sida. Med undantag för donationsjordarna eller vissa av dem kunde städerna, enligt utredningsmannens uppfattning, icke göra anspråk på att några åt dem upplåtna förmåner på grund av sin natur vore orubbliga. Beträffande de skyldigheter, som ålåg städerna, kunde två möjligheter tänkas. Den ena var att staten övertog ombesörjandet av vederbörande angelägenheter, den andra att dessa alltjämt handhades av städerna, men mot ekonomiskt vederlag av staten. En avveckling borde ske successivt samt med iakttagande av städernas berättigade intressen. I betänkandet uppdrogs riktlinjer för fortsatta undersökningar av lämpligaste förfaringsätt vid avvecklingen eller reglerandet av de olika skyldigheterna och rättigheterna.

Svenska stadsförbundet uttalade i ett över förenämnda utredning avgivet yttrande sin positiva inställning till ett reglerande av ifrågavarande relationer mellan staten och städerna. Samtidigt framhöll dock förbundet en mot utredningsmannen i åtskilliga avseenden avvikande mening.

Senare har frågan om utredning beträffande vissa av städernas rättigheter och skyldigheter gentemot staten aktualiserats vid skilda tillfällen. Framst har det därvid varit fråga om den till vissa städer utgående tolagsersättningen. År 1924 hemställde sålunda riksdagen (rskr. 1924:7 A), att den i omförmålda förberedande utredning skisserade undersökningen angående tolagsersättningens reglerande skulle fullföljas. Frågan om tolagsersättningen berördes även av de sakkunniga rörande rättegångsreformens förberedande i ett betänkande år 1928 (SOU 1928:20). De sakkunniga föreslog, att såsom kompensation för statens övertagande av rättsskipningen, indragning till staten skulle ske av så stor del av de berörda sta-

I Fi: 22 pelstäderna tillkommande tolagsersättning som motsvarade respektive stads kostnader för rättsskipning och överexekutorsgöromål. Vid remissbehandlingen av de sakkunnigas förslag uttalades mot förslaget avvikande mening bland annat av kommerskollegium, svenska stadsförbundet och föreningen Sveriges stadsdomare. I yttrandena från sagda ämbetsverk och organisationer hävdades, att kostnaderna för rättsskipningen ej borde sammankopplas med tolagsersättningen. I sammanhanget förklarades därjämte att staten, därest tolagsersättningen reducerades, borde övertaga de av städernas skyldigheter, som var direkt bundna till dessa ersättningar, t. ex. skyldigheten att hålla tullhusbyggnad. I en motion till 1939 års riksdag (II: 217) hemställdes, att frågan om en snar avveckling av de till vissa städer utgående tolagsersättningarna skulle upptagas till behandling. Statsutskottet förklarade i sitt utlåtande, att skäl talade för att en undersökning verkställdes i syfte att klargöra, om och i vad mån ett bibehållande av den utgående tolagsersättningen var motiverad. I reservationer uttrycktes emellertid den uppfattningen, att problemet om tolagsersättningens avveckling borde prövas i samband med en allmän reglering av städernas särskilda rättigheter och skyldigheter gentemot staten. Efter skiljaktiga beslut i kamrarna föll frågan. Den togs dock åter upp i tvenne motioner till 1947 års riksdag (I: 183 och II: 285). I anledning därav anhöll riksdagen (rskr. 1947: 7), att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning av frågan, huruvida och i vad mån en avveckling av tolagsersättningen kunde äga rum, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Även i andra sammanhang har emellertid frågan om statens och städernas ömsesidiga rättigheter och skyldigheter blivit föremål för statsmakternas uppmärksamhet.

Till en början må erinras om att vid de olika utredningar, som gjorts på området för skatteuppbörden, frågan om kostnaderna för uppbörds- och exekutionsväsendet i vissa städer ständigt aktualiserats. Därvid har framhållits, att hithörande spörsmål inte kunde finna en slutlig lösning annorledes än i samband med en omprövning av hela frågan om städernas rättigheter och skyldigheter i förhållande till staten. En översikt av vad i nu angivet hänseende förekommit har senast lämnats i en av landskamreraren A. Wigert på offentligt uppdrag utarbetad, den 15 juli 1954 dagtecknad promemoria angående organisationen av städernas uppbördsväsen m. m.

Härutöver må erinras om följande. I proposition till 1945 års riksdag med förslag till utbyggnad och omläggning av uppbördsorganisationen (prop. 382) uttalade chefen för socialdepartementet — som ifrågasatte huruvida icke uppbördsverket i magistratsstad borde förstatligas eller statsverket borde övertaga kostnaderna för mantalsskrivning och uppbörd — att frågan om magistratsstädernas skyldighet att svara för kostnaderna för sagda angelägenheter ägde sådant samband med den större frågan om städernas förpliktelser och förmåner i förhållande till staten, att dessa frågor borde samtidigt komma under bedömande. Då därför erfordrades särskild utredning ansåg departementschefen, att de berörda frågorna borde upptagas i annat sammanhang. Riksdagen framhöll för sin del (rskr. 1945: 605), att ett förstatligande av de större magistratsstädernas uppbördsverk säkerligen skulle innebära en önskvärd rationalisering av organisationen. Ehuru riksdagen lade avgörande vikt vid de skäl, som anförts mot ett förstatligande vid dåvarande tidpunkt, ville riksdagen likväl betona angelägenheten av att frågan om den slutliga organisationen av de större städernas uppbördsverk icke ställdes på framtiden, varför den av departementschefen omnämnda utredningen snarast borde komma till stånd.

I detta sammanhang må tillika erinras om att enligt beslut vid 1945 års riksdag mantalsskrivnings-, uppbörds- och i viss mån även indrivningsväsendet i ett antal mindre magistratsstäder övertogs av statsverket utan att städerna i fråga förpliktades att härför gottgöra staten. Dock skulle nämnda städer avstå från viss belopps-

mässigt relativt betydelselös ersättning för förlorade tullfriheter m. m. Den sålunda träffade anordningen grundade sig på speciella förhållanden och bör i och för sig knappast vara vägledande vid fortsatta överväganden på hithörande områden.

I anslutning till sitt förslag om krigsdomstolarnas avskaffande i fredstid anförde vidare chefen för justitiedepartementet i proposition till riksdagen (prop. 1948: 1, bil. 4), att frågan om ersättning till vissa magistratsstäder för övertagande av de krigsdomstolarna tidigare åvilande uppgifterna borde lösas samtidigt med det större problemet om en reglering av städernas och statens ömsesidiga rättigheter och skyldigheter. Häremot gjorde riksdagen ingen erinran (rskr. 1948: 352). Svenska stadsförbundet har senare i en skrift till Kungl. Maj:t hemställt, att ersättningsfrågan måtte lösas separat, därest nyssnämnda utredning ej kom till stånd i en närliggande framtid. Ett flertal städer har i särskilda skrifter framfört samma önskemål.

Beträffande frågan om städernas donationsjordar må nämnas, att en utredning om avskaffande av den stalliga, fortlöpande kontrollen över sådana jordar till-satts under år 1950.

Slutligen må nämnas att i en motion till 1954 års riksdag (II: 172) förslag väcktes om utredning rörande upphävande av stadsprivilegier beträffande rätt till viss del av försäljningssumman vid auktion inom stads område. I allmänna beredningsutskottets utlåtande (nr 16) framhölls, att problemet icke borde utbrytas ur det större sammanhanget utan utredning ske i samband med en undersökning av städernas privilegier i övrigt och därmed sammanhängande åligganden. Motionen föranledde ingen riksdagens åtgärd.

Av den lämnade redogörelsen, vilken icke gör anspråk på att vara fullständig, framgår angelägenheten av att frågan om städernas särskilda skyldigheter och rättigheter i förhållande till staten upptages till förnyat övervägande i hela dess vidd. Under de senaste årtiondena har visserligen flera av städernas gamla skyldigheter och rättigheter avvecklats, men samtidigt har nya åligganden och förpliktelser påförts vissa städer såsom exempelvis skyldigheten för de tre största städerna att föra tryckande register över fysiska och juridiska personer. I avbidan på en reglering av hela problemet rörande städernas särskilda rättigheter och skyldigheter gentemot staten, har statsmakterna icke tagit slutgiltig ställning till fördelningen av kostnaderna mellan stat och kommun, då man uppdragit åt städerna att i framtiden handha viss allmän angelägenhet. Kortfristiga eller provisoriska arrangemang har tills vidare vidtagits.

Enligt min mening bör därför en allsidig utredning nu verkställas rörande städernas särskilda skyldigheter och rättigheter i förhållande till staten. Vid denna utredning bör självfallet beaktas de förslag i ämnet, som i olika sammanhang framförts från riksdagens sida samt från andra håll. Det synes mig, som om en långtgående avveckling av städernas rättigheter — däri inbegripet vissa städer speciellt tilldelade förmåner, som exempelvis rätten att för visst kommunalt ändamål disponera avkastningen från Kronan tillhörig, inom vederbörande stad belägen fastighet ävensom den Göteborgs stad medgivna rätten att i vissa fall uppbära gårdaköpsavgifter — bör eftersträvas, varvid hänsyn bör tagas till de olika städernas särskilda intressen. Samtidigt bör prövas, huruvida icke vissa av städernas skyldigheter gentemot staten må upphöra och uppgifterna i fråga överföras till statliga organ. I de fall ett dylikt överförande ej anses kunna ske och vissa uppgifter alltjämt skall handhas av städernas förvaltningsorgan, bör kostnadsfrågorna i detta sammanhang upptagas till definitiv lösning. Härvid bör uppmärksammas, att staten ombesörjer och fortsättningsvis torde bära ombesörja vissa kommunala uppgifter såsom exemplvis uppbörden av kommunalskatt. Det må även erinras om den ekonomiska fördel städerna åtnjuter genom att staten med visst undantag för närvarande bär hela det ekonomiska ansvaret gentemot kommunerna för restfödda skatter.

I Fi: 22 Utredningen bör i erforderlig utsträckning samordnas med de särskilda undersökningar, som för närvarande pågår inom här berörda eller angränsande områden. Av särskild betydelse är, att samråd sker med den utredning, som i enlighet med Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1954 har att pröva frågan rörande rådhusrätternas framtida ställning.

Den nu förordade utredningen bör i första hand avse att utröna, vilka av städernas särskilda rättigheter och förpliktelser som kan komma i fråga för en avveckling eller jämkning. Sedan detta skett, torde jag för Kungl. Maj:t få anmäla frågan om direktiv och former för den fortsatta utredningens bedrivande. Under denna andra utredningsetapp torde representanter för berörda intressen böra medverka.

Utredningen har till och med utgången av november 1955 hållit 3 sammanträden. Vissa grundläggande promemorior ha utarbetats i de ämnen, som angivits i utredningsdirektiven.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1956.

23. Fortsatt undersökning angående de automatiska utgiftsförändringarna inom statsverksamheten

Tillkallad av Kungl. Maj:t den 6 maj 1955 med uppdrag att i anslutning till av överståthållaren T. K. V. Nothin den 31 augusti 1953 avlämnad utredning verkställa fortsatt undersökning angående de automatiska utgiftsförändringarna inom statsverksamheten (se Post- och Inrikes tidn. den 12 maj 1955):

Ringström, K. G., förste kanslissekreterare.

Sekreterare:

Thilert, C. R., pol. mag.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Under år 1955 ha företagits preliminära sammanställningar och bearbetningar av insamlat material. Utredningsarbetet beräknas vara avslutat under första hälften av år 1956.

24. Utredningen om fullföljdsrätt i taxeringsmål

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 maj 1955 för att verkställa utredning angående möjligheterna att begränsa tillströmningen av taxeringsmål till regeringsrätten (se Post- och Inrikes tidn. den 23 juni 1955):

Ledamöter:

Lundevall, F. A. I., regeringsråd, *ordförande*;

Strömberg, S. J. M., direktör i Svenska bankföreningen, f. d. regeringsråd.

Sekreterare:

Sandström, C. O., extra regeringsrättsskreterare.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1547 sekreteraren), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Sköld till statsrådsprotokollet den 6 maj 1955): **I Fi: 24**

Jämlikt lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt skall regeringsrätten bestå av sju regeringsråd, av vilka dock en tjänstgör i lagrådet. Emellertid har under senare år regeringsrådets antal till följd av provisorisk lagstiftning varit större än det nyss angivna. Sålunda utökades antalet till tio från och med den 1 oktober 1946 och till tretton från och med den 1 oktober 1952. Sistnämnda utökning av ledamotsantalet gäller enligt lagen den 30 maj 1952, nr 317, till och med den 30 september 1955. I proposition nr 167 till årets riksdag föreslås att antalet regeringsråd skall vara tretton till och med den 30 september 1958.

Syftet med ifrågavarande provisoriska utvidgningar av antalet ledamöter i regeringsrätten har varit att skapa förbättrade förutsättningar för att nedbringa balansen av oavgjorda mål. Dessa mål uppgick vid utgången av år 1945 — då ledamotsantalet alltså fortfarande var sju — till 2 281. Trots ökningen av ledamotsantalet har siffran för de oavgjorda målen sedan sistnämnda tidpunkt varit i stort sett oavbrutet stigande. Vid årsskiftet 1954/55 utgjorde de balanserade målen 6 005. Balansen hänför sig huvudsakligen till finansmål. De oavgjorda finansmålen antal uppgick sålunda vid det senaste årsskiftet till ej mindre än 5 426. I helt dominerande utsträckning utgöres finansmålen av taxeringsmål. Som framhålles i propositionen nr 167 är allvarliga olägenheter förknippade med den betydande eftersläpningen i fråga om finansmålen avgörande.

Till bemästrande av arbetsbalansen är även andra åtgärder än en utvidgning av antalet regeringsråd förtjänta att övervägas. I och för sig skulle en begränsning av måltillströmningen kunna åstadkommas genom en inskränkning av regeringsrättslagens förteckning över de besvärsmål, som tillhör regeringsrättens prövning. Jag får i detta sammanhang erinra om att chefen för justitiedepartementet med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 oktober 1954 tillkallat en sakkunnig att verkställa en systematisk översyn av nämnda förteckning i regeringsrättslagen. Denna översyn har emellertid icke betingats av strävandena att förbättra det otillfredsställande arbetsläget i regeringsrätten utan har till syfte att utan avseende härpå undersöka dels om de efter regeringsrättens instiftande nytillkomna kategorier av mål, som är av beskaffenhet att böra prövas av regeringsrätten, också förlagts dit, och dels om den redan från början gjorda uppdelningen mellan statsrådet och regeringsrätten kan anses till alla delar riktig.

Direkt ägnade att minska tillströmningen av taxeringsmål skulle vara regler, som begränsade fullföljdrätten. Utvägen att införa dylika har redan varit föremål för en förberedande undersökning, verkställd av kanslirådet Harry Sterner på anmodan av chefen för justitiedepartementet. Undersökningen, som redovisats i en den 5 juni 1952 dagtecknad promemoria, har sedermera granskats av regeringsrätten, vars ledamöter den 5 oktober 1954 yttrat sig över densamma.

I promemorian har bl. a. gjorts en allmän hänvisning till möjligheten att i analogi med vad nu gäller för fullföljd till högsta domstolen låta fullföljden till regeringsrätten bli beroende av särskilt tillstånd av rätten. Denna tanke har närmare utvecklats i regeringsrättsledamöternas yttranden. I flertalet av dessa anmäles en positiv inställning till en närmare undersökning av denna möjlighet. Beträffande den närmare utformningen av eventuella regler angående prövningstillstånd har emellertid i viss mån divergerande meningar yppats.

Uppenbart är att de olika uppslag, som sålunda framkommit, måste bli ytterligare utredda och belysta till sina konsekvenser, innan det är möjligt att ta slutlig ställning till lämpligheten av de ifrågasatta åtgärderna.

Enligt min mening kan självfallet vissa erinringar riktas mot tanken att begränsa de skattskyldigas möjligheter att underställa regeringsrätten tvistiga taxeringsfrågor. Taxeringen i första instans, alltså hos taxeringsnämnderna, lider för närvarande av vissa påtagliga brister. Angående dessa brister vill jag här allenast

I Fi: 24 erinra att taxeringsnämnden har mycket kort tid på sig för ett synnerligen vidlyftigt och ofta svårt gransknings- och bedömningsarbete samt att detta arbete i övervägande utsträckning utföres av lekmän, vilka inte alltid har den erfarenhet av skattereglernas tillämpning som önskvärt vore. Detta har medverkat till att belastningen i andra instans, alltså prövningsnämnderna, blivit betydande. I åtskilliga fall, såsom då anledning att ifrågasätta deklarations riktighet framkommit först i samband med kontrollåtgärder vidtagna inom länsstyrelsernas taxeringssektioner, blir prövningsnämnden i själva verket mängen gång första instans. Även prövningsnämnderna är alltså för närvarande mycket belastade och har även de att fullgöra sina uppgifter inom en ganska begränsad tidrymd.

Hithörande spörsmål har under senare tid varit föremål för uppmärksamhet. I betänkande den 8 september 1954 med förslag till effektivare taxering (SOU 1954: 24) har 1950 års skattelagssakkunniga ifrågasatt en ganska genomgripande omorganisation av taxeringsarbetet i de båda första instanserna. Reformen syftar till ett underlätande av de förut antydda invändningarna mot taxeringsnämndernas nuvarande arbetssätt m. m. Förslaget innebär även en sådan ändring av prövningsnämnderna att dessa blir besvärsinstanser i mer egentlig mening.

Sedan nyssnämnda betänkande varit föremål för sedvanligt remissförfarande har det visat sig erforderligt med en förnyad utredning, innan förslag i ämnet kan underställas riksdagen. Uppdraget har lämnats särskilda sakkunniga, 1955 års taxerings-sakkunniga, vilkas arbete avsetts skola om möjligt vara avslutat instundande höst.

Spörsmålet om en begränsning av fullföljdsrätten har ett givet samband med frågan hur arbetet i första och andra instans är organiserat. Betänkligheterna mot en sådan begränsning minskar i den mån taxerings- och prövningsnämndernas arbete blir så ordnat, att ett fullgott utredningsmaterial kan läggas till grund för prövning redan på ett tidigt stadium samt nämnderna tillika får tid och utrustning i övrigt för en tillfredsställande prövning.

Om sålunda ett visst samband finnes mellan de frågor, 1955 års taxerings-sakkunniga har att pröva, och spörsmålet om en begränsning av rätten att fullfölja taxeringsmål till regeringsrätten, synes likväl utredningen i sistnämnda hänseende kunna påbörjas redan nu och utan avvaktan på att översynen av arbetet i lägre instanser slutförts. Självfallet bör de båda utredningarna hålla den inbördes kontakt, som finnes erforderlig. Det är även önskvärt att så snart som möjligt få den nu ifrågavarande utredningen verkställd, nämligen med hänsyn till att en ytterligare utökning av antalet ledamöter i regeringsrätten eljest kan bli en ofrånkomlig konsekvens av utvecklingen i avseende å regeringsrättens arbetsbalans.

Jag vill tillägga, att även om skäl kan anföras mot att öka antalet regeringsråd utöver vad för närvarande gäller, en sådan åtgärd självfallet inte bör utan vidare avvisas. Mål och ärenden av administrativ natur visar en med samhällsutvecklingen klart sammanhängande ökning samt avser ofta spörsmål som inte bara är av inriktad natur utan därjämte av största betydelse för den enskilde. Alltför långt gående åtgärder i syfte att avskära fullföljdsrätten kan därför möta starka invändningar från rättssäkerhetssynpunkter.

Som redan antytts bör utredningen främst ta sikte på möjligheten att föreskriva någon form av fullföljdstillstånd som förutsättning för att taxeringsmålen skall få bringas under regeringsrättens prövning. Alternativa anordningar för att begränsa tillströmningen av taxeringsmålen bör likväl icke lämnas alldeles obeaktade. Uppmärksamhet bör bl. a. fästas vid de i promemorian och i några yttranden över densamma berörda uppslagen.

Det må tilläggas, att om under utredningsarbetets gång någon från skilda synpunkter lämplig anordning för begränsning av fullföljdsrätten beträffande taxeringsmål kan ernås hinder ej bör möta att pröva huruvida denna anordning kan göras tillämplig jämväl beträffande vissa andra finansmål än taxeringsmål.

Utredningsarbetet, som tagit sin början, beräknas fortgå under år 1956.

25. Delegation för förhandlingar rörande kvarteret Kungl. Myntet

I Fi: 26

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 juni 1955 att såsom medlemmar av en särskild förhandlingsdelegation förhandla med Stockholms stad rörande den framtida dispositionen av kvarteret Kungl. Myntet i Stockholm och därmed sammanhängande frågor, m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 27 juni 1955):

Nevrell, B. A., generaldirektör, *ordförande*;

Hall, D. E., bankofullmäktig, led. av II kamm.;

Wirseen, Å., kansliråd.

Sekreterare:

Edelsvärd, O. A., byrådirektör.

Lokal: Riksräkenskapsverket; tel. växel 23 34 70.

Arbetet beräknas kunna slutföras under år 1956.

26. 1955 års myntverksutredning

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 juni 1955 med uppdrag att verkställa utredning rörande organisationen av mynt- och medaljtillverkningen ävensom övriga å mynt- och justeringsverket nu ankommande uppgifter (se Post- och Inrikes tidn. den 27 juni 1955):

Nevrell, B. A., generaldirektör.

Sekreterare:

Edelsvärd, O. A., byrådirektör.

Lokal: Riksräkenskapsverket; tel. växel 23 34 70.

Direktiv (anförande av statsrådet Sköld till statsrådsprotokollet den 17 juni 1955):

Kronans mynttillverkning bedrevs under äldre tid på skilda platser i riket vid myntverk, vilka lydde under kammaren, sedermera kammarkollegiet. Då riksens ständers bank år 1668 inrättades, erhöll banken tillstånd att förrätta myntningen vid det i Stockholm belägna myntverket på villkor att banken bekostade myntverkets drift. Med kortare avbrott kvarstod detta arrangemang till år 1731. Myntning förekom dock fortfarande även vid andra verk. Sedan år 1831 har all mynttillverkning i riket skett vid stockholmsverket, vilket därvid till en början lydde under olika myndigheter. År 1877 organiserades det som ett självständigt ämbetsverk, vilket sedan justeringsväsendet år 1910 överflyttats dit erhöll den nuvarande benämningen mynt- och justeringsverket.

Enligt nu gällande instruktion åligger mynt- och justeringsverket att med utslutande rätt tillverka rikets mynt och skiljemynt, tillverka medaljer, handhava kontrollen av ädelmetaller, verkställa probering av ädelmetaller och bestämning av fin vikt metall, hava överinseendet över justeringsväsendet i riket samt handlägga de ärenden rörande mått och vikt samt utföra de justeringsgöromål, vilka enligt allmän författning eller särskild föreskrift ankommer på verket.

Under den senaste 15-årsperioden har i landet rått en tidvis synnerligen besvärande brist på skiljemynt, vilken bland annat berott på att myntverkets kapacitet icke varit tillräcklig för att fylla föreliggande behov samt på en viss återhållsamhet i fråga om medelsanvisning för mynttillverkningen. I syfte att häva denna brist har olika åtgärder vidtagits vid skilda tidpunkter. Sålunda uppdrog Kungl. Maj:t år 1942 åt aktiebolaget Industribyrån och år 1945 åt statens organisations-

I Fi: 26

nämnd att utföra organisationsundersökningar vid mynt- och justeringsverket; som resultat av dessa undersökningar genomfördes rationaliseringsåtgärder i olika avseenden. År 1951 erhöll organisationsnämnden ånyo Kungl. Maj:ts uppdrag att verkställa en organisationsundersökning vid verket. I anslutning till denna har även viss rationalisering ägt rum. Sedan undersökningen numera slutförts, är den av nämnden däröver avgivna rapporten för närvarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Vidare har en förstärkning av myntverkets kapacitet erhållits bland annat genom tidvis utökad personal samt genom förbättrad maskinell utrustning. Genom de således vidtagna åtgärderna har en väsentlig förbättring inträtt i landets försörjning med skiljemynt, vilken numera kan sägas vara helt tillfredsställande. En viss myntproduktion på lager har även kunnat ske. De av organisationsnämnden i dess förut nämnda rapport föreslagna åtgärderna syftar till en ytterligare rationalisering av myntproduktionen och -distributionen inom den nuvarande organisationsramen. Jag vill i detta sammanhang också erinra om att 1954 års riksdag anvisat ett belopp av 22 000 kronor till anskaffande i enlighet med ett av organisationsnämnden väckt förslag av arbetsbesparande maskiner för räkning och rensning av mynt.

I skrivelse den 12 mars 1953 till Kungl. Maj:t har fullmäktige i riksbanken ifrågasatt en organisatorisk omläggning i syfte att riksbanken skulle övertaga ansvaret för mynttillverkningen. Avsevärda fördelar anses kunna vinnas härigenom. Genom myntverkets anknytning till det närbelägna riksbankens sedeltryckeri skulle enligt fullmäktiges uppfattning en större och ur företagsekonomiska synpunkter lämpligare driftsenhet kunna skapas. Härvid borde till att börja med kunna erhållas en mera ändamålsenlig disposition av ianspråktagna lokaliteter till gagn för produktionens rationella planering och drift. Vidare skulle direkta besparingar kunna uppnås genom att vissa serviceorgan gjordes gemensamma. I mindre utsträckning förekommer samverkan redan nu, exempelvis i fråga om värmeförsörjning och nattbevakning. Denna samverkan skulle emellertid sannolikt kunna utsträckas till att omfatta även andra driftsgrenar såsom reparationsavdelning, transportväsen, kameral förvaltning, inköpsverksamhet, anordningar i personalvårdande syfte, m. m. Jämte de lokala förhållandena skulle även vissa förhållanden i samband med distributionen av skiljemynt kunna tala för ett samgående i enlighet med det framförda förslaget.

Den ifrågasatta anknytningen skulle närmast innebära att riksbanken övertog driften vid myntverket och därmed ansvaret för produktionen och distributionen av mynt, skiljemynt och medaljer. Lämpligheten av en dylik total sammanslagning kan icke bedömas utan en närmare utredning. Härvid måste, utöver bland annat de av fullmäktige angivna synpunkterna, beaktas jämväl vissa frågor rörande myntverkets och sedeltryckeriets förläggning. Jag vill erinra om att Kungl. Maj:t tidigare denna dag bemyndigat chefen för finansdepartementet att tillkalla en torhandlingsdelegation med uppdrag bland annat att förhandla med Stockholms stad angående dispositionen av kvarteret Kungl. Myntet i Stockholm och därmed sammanhängande frågor. Resultatet av sålunda förestående förhandlingar kan komma att inverka på bedömningen av frågan om en samverkan mellan myntverket och sedeltryckeriet.

Den i enlighet med det sagda erforderliga utredningen bör nu igångsättas. Den bör uppdragas åt en särskilt tillkallad sakkunnig samt vara helt förutsättningslös. Skulle den emellertid leda till förslag om förut nämnd anknytning bör likväl följande iakttagas.

Jämlikt stadgande i regeringsformens § 79 är rättigheten att slå mynt ett kungligt prerogativ. Någon ändring härvidlag torde icke böra ifrågasättas i förevarande sammanhang. Kungl. Maj:t bör ha att besluta vilka kvantiteter skiljemynt av olika valörer som skall få tillverkas. Vidare bör Kungl. Maj:t alltfört äga bestämma om myntens utseende och präglingen. Ett samgående med sedeltryckeriet skulle således endast avse den tekniska sidan av produktionen och kontrollen m. m.

Den sakkunnige bör — om ett samgående ur lokala, driftsekonomiska och andra synpunkter befinnes önskvärt — undersöka i vilken form detta med hänsyn till det nyssnämnda stadgandet i regeringsformen lämpligen kan ske. Vidare bör prövas på vad sätt genom samgåendet uppkommande ekonomiska förhållanden skall regleras mellan statsverket och riksbanken; därvid bör iakttagas att vid mynttillverkningen uppkommande vinst alltjämt bör upptagas å riksstatens inkomstsida under rubriken uppbörd i statens verksamhet. Vid utredningen bör ävenledes beaktas frågor beträffande anställningsförhållanden för arbetare och tjänstemän ävensom övriga problem, som kan visa sig vara av betydelse i förevarande sammanhang.

Vid ett eventuellt samgående med sedeltryckeriet i fråga om mynttillverkningen aktualiseras också frågan om varthän övriga mynt- och justeringsverket nu åliggande uppgifter skulle föras. Förslag härom bör framläggas. I varje fall synes en överflyttning av justeringsverksamheten till riksbanken knappast böra ifrågakomma. Den sakkunnige bör därför pröva möjligheterna att lägga denna verksamhet under annan myndighet lydande under Kungl. Maj:t, exempelvis kontrollstyrelsen eller statens provningsanstalt. Vidare bör för detta alternativ även framläggas förslag till de övergångsstadganden och åtgärder i övrigt, som kan bedömas erforderliga.

Skulle den sakkunniges överväganden å andra sidan leda till att en sammanlagning av myntverket och sedeltryckeriet icke är lämplig bör prövas om samverkan mellan dessa båda institutioner utöver vad som nu sker skulle befinnas ändamålsenlig.

Härvid bör särskilt övervägas formerna för distributionen av skiljemynt. I redogörelsen för 1946 års organisationsundersökning föreslog statens organisationsnämnd att riksbanken, som regelmässigt ombesörjer en viss distribution av sedlar och mynt till sina avdelningskontor i landsorten, skulle övertaga hela myntdistributionen. Mynt- och justeringsverket ställde sig tveksamt till en dylik omläggning, medan fullmäktige i riksbanken ansåg sig kunna biträda förslaget härom. I statsverkspropositionen till 1947 års riksdag uttalade därefter dåvarande chefen för finansdepartementet, att anledning då icke syntes föreligga att vidtaga annan ändring av gällande ordning än att mynt- och justeringsverket inom ramen för gällande bestämmelser övervägde möjligheterna för ett närmare samarbete med riksbanken.

I berättelsen över sin senaste undersökning vid mynt- och justeringsverket uttalar emellertid organisationsnämnden, att det av departementschefen förordade övervägandet av möjligheterna till ett närmare samarbete i distributionsfrågan icke synes ha lett till åsyftat resultat, med vissa störningar i mynttillförseln som följd. Organisationsnämnden föreslår därför, att förslaget om överförande till riksbanken av all distribution av nya mynt ånyo upptages till prövning. I yttrande häröver har mynt- och justeringsverket som sin mening framhållit, att en ändring av nu gällande regler för närvarande — i ett läge då god tillgång på skiljemynt råder — icke vore befogad, men att verket vore berett att medverka till en ordning, som i realiteten skulle ge riksbanken företrädesrätt till myntleveranser. Bankofullmäktige vidhåller sin tidigare uppfattning att en centralisering av distributionen av skiljemynt till riksbanken skulle vara till fördel. — Jag finner det lämpligt att, om utredningsmannen kommer till uppfattningen att myntproduktionen allfort bör ske under i huvudsak nuvarande organisation, jämväl nu berört spörsmål tages under ingående övervägande, så att denna fråga kan erhålla en slutgiltig lösning.

Den sakkunnige bör vid utredningsarbetet erhålla biträde av de experter, som kan visa sig erforderliga. Vidare torde samråd under arbetets gång böra ske med statens organisationsnämnd, mynt- och justeringsverket och vederbörande organ inom riksbanken.

Utredningen beräknar slutföra sitt arbete under år 1956.

I Fi: 27

27. Utredning angående redogöraransvaret m. m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1955 för att verkställa utredning rörande redogöraransvaret och anmärkningsprocessen jämte därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 7 juli 1955):

Eckerberg, E. L., regeringsråd, *ordförande*;

Wikström, C. T., kammarrättsråd;

Ehnbom, E. B. A., byråchef.

Sekreterare:

Widmark, P. S. V., t.f. kammarrättsfiskal.

Lokal: Storkyrkobrinken 13; tel. 20 19 06.

Direktiv (anförande av statsrådet Sköld till statsrådsprotokollet den 30 juni 1955):

Riksdagens år 1940 församlade revisorer förordade, att ett smidigare förfarande än anmärkningsprocessen skulle komma till användning för rättelse i de fall då själva sakfrågan i princip blivit löst. Anmärkningsprocessens tungrodda former hade till följd, att det kunde förflyta flera år från det en anmärkning framställdes till dess målet blivit slutligen avgjort. För redogörare, som under tiden hade att upprepade gånger, ofta månadsvis, fatta beslut av samma art som det påtalade, uppkom ett enligt revisorerna betänkligt tillstånd. Riksdagen (rskr. 1941:405) hemställde, att Kungl. Maj:t måtte överväga vad statsrevisorerna sålunda föreslagit. Vissa av revisorerna i sammanhanget berörda frågor syntes riksdagen vara av beskaffenhet att böra bliva föremål för utredning.

I tvenne motioner till 1945 års riksdag (I: 282 och II: 442) hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning med förslag angående redogöraransvaret inom statsförvaltningen. — — — Riksdagen avlät skrivelse (rskr. 1945:532) med anhållan om utredning av redogöraransvaret inom statsförvaltningen jämte därmed sammanhängande frågor.

I sin berättelse till 1947 års riksdag framhöll statsrevisorerna ånyo angelägenheten av att frågorna om redogöraransvaret och anmärkningsprocessen bringades till en lösning. I sammanhanget borde även andra med revisionsverksamheten sammanhängande spörsmål upptagas till granskning. Statsutskottet (utl. nr 128) fann den omständigheten, att vissa särskilt aktuella organisationsfrågor blivit föremål för speciella utredningar, icke böra utgöra hinder för att frågan om en samordning av de olika revisionsorganens arbete snarast löstes. Spörsmålen om anmärkningsprocessen, redogöraransvaret samt formerna för avskrivning av statens fordringar borde i samband därmed upptagas till behandling. Riksdagen (rskr. 1947:329) gjorde hemställen hos Kungl. Maj:t i enlighet med utskottets utlåtande.

I utlåtande (nr 25) över en vid 1953 års riksdag väckt motion (I: 42), vilket utlåtande godkändes av riksdagen (rskr. 1953:139), uttalade första lagutskottet, att de skäl som föranlett riksdagens tidigare begäran om utredning av redogöraransvaret jämte därmed sammanhängande frågor i allt väsentligt fortfarande ägde giltighet.

Utöver vad förut återgivits har frågan om nya bestämmelser beträffande avskrivning av statens fordringar varit föremål för riksdagsbehandling vid två tillfällen under senare år. I anledning av vad statsrevisorerna anförde i sin berättelse till 1937 års riksdag hemställde denna (rskr. 1937:311) om utredning rörande omarbetning av bestämmelserna angående avskrivning av statens fordringar. Riksdagen påpekade därvid att gällande bestämmelser på området var i flera hänse-

enden föräldrade och att bristen på kompletterande försekrifter haft till följd, att olika förfaringssätt tillämpats. Vidare framhölls att avsaknaden av bestämmelser om Kungl. Maj:ts rätt att göra avskrivningar medfört osäkerhet vid behandlingen av avskrivningsfrågor. Riksdagen fann detta förhållande i hög grad otillfredsställande. Riksdagens år 1944 församlade revisorer uttalade önskvärdheten av att myndigheterna skulle beredas ökade möjligheter att avskriva fordringar, vilkas bevakning medförde kostnader som icke stod i rimlig proportion till fordringsbeloppet. Under återopande av vad revisorerna sålunda anfört anhöll 1945 års riksdag (rskr. 1945: 352), att Kungl. Maj:t ville i samband med den av 1937 års riksdag begärda utredningen överväga åtgärder i det av revisorerna angivna syftet.

Den av riksdagen begärda utredningen rörande redogöraransvaret och anmärkningsprocessen jämte därmed sammanhängande frågor bör nu komma till stånd. Vid utredningen bör hänsyn tagas till vad riksdagen, ämbetsverk och kommittéer uttalat i ämnet. Därjämte bör beaktas att kommittén angående det allmännas skadeståndsansvar enligt utredningsdirektiven har att utreda frågor som nära sammanhänger med spörsmålet om redogöraransvaret. Härutöver vill jag framhålla följande.

Gentemot de nuvarande reglerna beträffande redogöraransvaret har främst anmärkts att dylikt ansvar kan innebära ersättningsskyldighet för redogöraren även i fall, då han icke gjort sig skyldig till något direkt tjänstefel. Vidare har påtalats den skärpning av redogöraransvaret, som ligger däri, att redogöraren i olika fall kan ha endast begränsade möjligheter att söka sitt åter av den saken ytterst kan gälla. Under hänvisning härtill har framhållits, att redogöraransvaret framstår såsom obilligt och att det är konstruerat på ett föga tidsenligt sätt. Å andra sidan har framhållits att ett avskaffande av redogöraransvaret skulle innebära en till sina verkningar svåröverskådlig åtgärd, då redogöraransvaret är av central betydelse för den rättsliga regleringen av den statliga medelsförvaltningen. Mot bakgrunden av dessa synpunkter bör det ankomma på utredningen att närmare pröva frågan om innesbörden, omfattningen och betydelsen av redogöraransvaret samt framlägga härav betingade förslag till bestämmelser. Utredningen bör vara oförhindrad att även undersöka möjligheterna att ersätta redogöraransvaret med andra åtgärder. Skulle utredningen anse sig böra föreslå att redogöraransvaret i princip bibehålles, bör utredningen dock pröva möjligheterna att begränsa detsamma och bör utredningen därvid särskilt överväga frågan om ett avskaffande eller en uppmjukning av ansvaret då vållande icke kan anses föreligga, därvid dock staten i stället bör kunna rikta ersättningsanspråk direkt gentemot den saken ytterst kan gälla. Självfallet bör utredningen vid sina överväganden beakta redogöraransvarets betydelse för hushållningen med statsmedel. Erfarenheterna av de smärre partiella reformer som vidtagits, såsom exempelvis angående förfarandet i vissa fall vid oriktig avgiftsberäkning hos tullverket, bör samtidigt uppmärksammas. Utredningen bör avse ej endast statliga befattningshavare och innehavare av statliga uppdrag utan även andra, för vilka redogöraransvar gentemot kronan kan föreligga.

Vad angår anmärkningsprocessen uppvisar denna i dess nuvarande former uppenbara fördelar i form av garantier för grundlig utredning och noggrann prövning av det enskilda fallet. Dock medför det omständliga förfarandet även tydliga nackdelar. Med gällande ordning för anmärkningsprocessen kan ett ovisshetsstillstånd uppkomma under tiden från det en anmärkning framställts till dess det slutliga avgörandet — kanske efter avsevärd tid — sker genom utslag av den högsta instansen. Enligt min uppfattning bör anmärkningsprocessen alltjämt utformas så att garantier föreligger för en noggrann utredning och grundlig prövning i de fall, då anmärkning av principiell innebörd framställts. Däremot synes det icke uteslutet att processförfarandet skulle, utan att befogade anmärkningar från rätts-

I Fi: 27 säkerhetssynpunkter skulle vara att framställa, kunna förenklas beträffande vissa mindre komplicerade fall. Frågan om förenkling av processen i anmärkningsmål bör sålunda prövas av utredningen. Därest spörsmålet om fullföljdsrätt i lönemål skulle aktualiseras i annan ordning bör givetvis konsekvenserna härav beaktas vid fullgörandet av nu ifrågavarande utredningsuppdrag.

I anslutning till utredningen av frågorna om redogöranansvaret och anmärkningsprocessen bör en översyn ske av formerna för eftergift och avskrivning beträffande statens fordringar. Handläggningen av dylika frågor synes för närvarande vara alltför omständlig och kännetecknas av viss osäkerhet från myndigheternas sida, då bestämmelser på området antingen helt saknas eller är föråldrade. Även formerna för bevakningen av statsverkets fordringsanspråk bör inbegripas i utredningen.

Utredningen har t. o. m. den 15 november 1955 hållit två sammanträden. Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1956.

28. Organisationskommittén för LKAB

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1955 med uppdrag att verkställa utredning rörande den framtida förvaltningen av Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag, m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 8 juli 1955):

Söderström, O. A. V., generaldirektör, *ordförande*;

Berggren, N. O., gruvdirektör;

Lemne, M. H., landshövding;

Lindh, G. B. T., advokat;

Lindskog, B. V., generaldirektör (fr. o. m. den 30 september 1955);

Norlin, K. O., direktör;

Rusck, J. Å., generaldirektör;

Viklund, K. G., landstingsdirektör;

Åselius, K. Hj., bruksdisponent.

Experter:

von Porat, S., krigsråd;

Svensson, N. J. B., auktoriserad revisor.

Sekreterare:

Gårdstedt, H. B., byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Virdesten, S. G., e. o. byråsekreterare.

Lokal: Statens jordbruksnämnd; tel. lokalsamt. växel 22 55 60, rikssamt. växel 22 57 60.

Direktiv (anförande av statsrådet Sköld till statsrådsprotokollet den 30 juni 1955):

I proposition (nr 192) till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t framlagt förslag angående statens inlösen av Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösunds (TGO) aktier i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag (LKAB). I skrivelse den 27 maj 1955 (nr 332) har riksdagen anmält, att riksdagen fattat beslut i överensstämmelse med vad statsutskottet i sitt utlåtande nr 154 föreslagit. Kungl. Maj:t har

därigenom, bland annat, bemyndigats att göra för staten bindande tillsägelse om inlösen av de TGO tillhöriga aktierna i LKAB per den 30 september 1957 enligt bestämmelserna i gällande avtal. I Fi: 28

Såsom förutsattes i förenämnda proposition bör nu, sedan statsmakterna fattat beslut i inlösenfrågan, en utredning igångsättas rörande formerna för den framtida förvaltningen av LKAB och övriga därmed sammanhängande frågor. Utgångspunkten för utredningsarbetet bör vara att LKAB även efter en inlösen skall drivas i aktiebolagsform. Mot denna bakgrund torde frågan om bolagets framtida konstruktion och organisation m. m. böra tagas under övervägande. Konkreta förslag till lösning av dessa spörsmål bör utarbetas. Vidare bör vid utredningen undersökas under vilka förutsättningar och i vilken omfattning enskilt och kommunalt kapital skall kunna beredas tillfälle att ingå i företaget. Även beträffande hithörande frågor bör närmare förslag utarbetas.

I detta sammanhang vill jag även erinra om att i motioner (I: 525 och II: 652) till innevarande års riksdag framhållits, att malmkommunerna vid sin tillstyrkan av gruvornas förstatligande förutsatt, att kommunernas intressen bland annat i skattehänseende icke eftersattes eller försämrats, att vederbörande läns- och kommunala myndigheter beredes tillfälle att medverka vid den kommande verksamhetens utformning samt att övergångstidens svårigheter beaktas. Statsutskottet har i anledning härav och med tanke på den stora betydelse, ekonomiskt och i andra avseenden, som de med malmfälten sammanhängande frågorna har för kommunerna och länet, framhållit angelägenheten av att vid en kommande utredning de i nämnda motioner framförda synpunkterna ägnas en allsidig och ingående uppmärksamhet. Såsom jag förutskickat i propositionen nr 192 synes det lämpligt att de frågor om malmkommunernas förhållande till LKAB som har samband med de organisatoriska spörsmålen upptages till övervägande vid den av mig nu förordade utredningen. Beskattningsfrågorna bör däremot behandlas i annan ordning.

Vidare vill jag beröra frågan om inlösen av det fartygstonnage som tillhör TGO. Enligt 1927 års malmavtal äger de statliga styrelserepresentanterna i LKAB påfordra, att LKAB begär att få inlösa viss del av ifrågavarande tonnage. Vid anmälan av förevarande proposition utgick jag från att denna fråga skulle få upptagas till närmare övervägande av statsrepresentanterna i LKAB:s styrelse. I den mån därvid organisatoriska frågor aktualiseras, torde det få ankomma på chefen för finansdepartementet att underställa dessa utredningen för vidare prövning.

Slutligen vill jag anmäla, att jag senare denna dag kommer att hemställa om Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla en förhandlingsdelegation med uppdrag att förhandla med Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund rörande villkoren för ett fortsatt samarbete i fråga om förvaltningen av de norrländska malmfälten. Samråd mellan förevarande utredning och förhandlingsdelegationen bör i erforderlig omfattning äga rum. Ändringar i de nu uppdragna riktlinjerna för utredningen kan eventuellt komma att påkallas till följd av de nyss berörda förhandlingarna.

Under återopande av det anförda vill jag förorda att särskilda utredningsmän till ett antal av högst åtta tillkallas med uppdrag att planlägga och förbereda de åtgärder som bli erforderliga vid inlösen av TGO:s aktieinnehav i LKAB. Till utredningsmännens förfogande bör i mån av behov få ställas särskild expertis. Utredningsarbetet bör bedrivas med sådan skyndsamhet att, i den mån frågornas art så påkallar, förslag kan underställas 1956 års riksdag.

Kommittén har under tiden juli—november 1955 hållit 10 sammanträden. Kommitténs arbete beräknas bli slutfört under år 1956.

I Fi: 29 29. *Förhandlingsdelegationen i fråga om förvaltningen av de norrländska malmfälten*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1955 med uppdrag att förhandla med Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund rörande villkoren för ett fortsatt samarbete i fråga om förvaltningen av de norrländska malmfälten samt att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag i ämnet som påkallas av förhandlingarnas utfall (se Post- och Inrikes tidn. den 8 juli 1955):

Åsbrink, P. V., riksbankschef, *ordförande*;

Grafström, E. O. H., statssekreterare;

Lindh, G. B. T., advokat;

Norlin, K. O., direktör.

Expert:

von Sydow, G., hovrättsråd.

Lokal: Riksbanken; tel. lokalsamt. växel 22 82 00, rikssamt. växel 22 13 10.

Förhandlingar ha inletts.

30. *1955 års långtidsutredning*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 augusti 1955 för att verkställa utredning rörande den ekonomiska långtidsplaneringen under femårsperioden 1956—1960 (se Post- och Inrikes tidn. den 15 september 1955):

Svennilson, S. I., professor, *ordförande*;

Cederwall, G. F. E., byråchef;

Holmberg, P. H. A., fil. kand.;

Ohlsson, P. T. I., docent;

Sundén, O. R., direktör.

Sekreterare:

Thilert, C. R., pol. mag.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1370), rikssamt. växel 23 62 00.

• *Direktiv* (anförande av statsrådet Sköld till statsrådsprotokollet den 25 augusti 1955):

Under efterkrigstiden har vid ett par tillfällen företagits utredningar rörande utvecklingstendenser inom den svenska ekonomien och uppdragits riktlinjer för vissa åtgärder att påverka utvecklingen.

Det *första* långtidsprogrammet gjordes 1948 i samband med Marshallplanen och på begäran av organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete. I centrum för den härvid utformade fyraårsplanen stod balansen i utrikeshandeln. Utredningens huvudresultat var ett påvisande att 1947 års stora import inte var onormal och att problemet bestod i att få upp exporten i tillräcklig utsträckning. Programmet godkändes av regeringen och presenterades för Parisorganisationen i samband med Marshallhjälpen. Inom landet bedrevs upplysning om programmet, vilket i stort sett accepterades av alla grupper. För den ekonomiska politiken medförde programmet, att exportindustrien gavs favörer av olika slag, särskilt inom bygg-

nadsregleringen. Programmets målsättningar visade sig senare alltför blygsamma och redan efter ett par år hade målen nåtts. **I Fi: 30**

Ett *andra* långtidsprogram utarbetades 1950—51 av 1950 års långtidsutredning och avsåg första hälften av 1950-talet. Utredningen koncentrerades huvudsakligen kring investeringsavvägningen. Resultatet blev en motivering för en hög investeringsverksamhet särskilt i fråga om de offentliga investeringarna.

Programmet anmälades i finansplanen 1952 med följande ord: »Även om de i utredningen diskuterade alternativen preciserats i ett konkret program i syfte att belysa tankegångarna, ligger det i sakens natur, att det icke varit meningen att formellt fastställa ett sådant program. Detta får i stället tjäna såsom vägledning vid framtida ståndpunktstaganden beträffande den ekonomiska politiken och därvid vägas mot övriga existerande målsättningar.»

I stort sett har den ekonomiska politikens utformning under senare år följt långtidsutredningens intentioner och det kan nu konstateras, att verkligheten mycket väl svarar mot långtidsutredningens beräkningar. Produktionsstegringen har dock varit något större än vad utredningen förutsatt och möjliggjort en gynnsammare konsumtionsutveckling. Investeringarna har emellertid också legat mycket högt och i stor utsträckning fått en inriktning som svarar mot långtidsutredningens målsättning.

Behov föreligger nu av en förnyad översikt över den svenska samhällsekonomiens utvecklingstendenser under den närmaste femårsperioden. Främst gör sig detta behov av en ny långtidsutredning gällande i fråga om *investeringsavvägningen*. Denna har stått i centrum för den politiska diskussionen under senare år och kommer sannolikt att göra det också i fortsättningen. I årets nationalbudget presenterades vissa sammanställningar rörande investeringsutvecklingen på olika områden under hela efterkrigstiden och jämfört med det sista året före kriget. En sådan redogörelse för hur utvecklingen har varit i förfluten tid kan givetvis inte ge tillräcklig ledning för bedömningen av hur det bör vara i fortsättningen. Detta kan endast åstadkommas genom att behoven på olika områden inventeras och en samlad överblick av dem skapas. En planering sker kontinuerligt på olika delområden såsom för bostäderna, vägarna, kraftförsörjningen m. m., men det är avvägningen som här är det väsentliga.

En bedömning av investeringsavvägningen torde knappast kunna ske utan visst beaktande av de *medel*, som kommer i fråga för att från det allmännas sida påverka investeringarnas omfång och inriktning. För en bestämd investeringsavvägning torde sålunda vissa ekonomisk-politiska medel framstå som lämpliga och andra som mindre lämpliga. I den utsträckning detta befinner sig erforderligt bör därför i samband med utformandet av ett nytt långtidsprogram överväganden kunna ske rörande medlen att åstadkomma den önskade investeringsutvecklingen. Användningen av olika medel för den ekonomiska politiken bör bli föremål för mera allmänna överväganden inom den utredning angående den fulla sysselsättningens konsekvenser, som jag i annat sammanhang kommer att begära bemyndigande att få tillkalla. De bedömanden, som det kan finnas anledning att göra i samband med utformandet av ett konkret långtidsprogram, torde emellertid därvid kunna tjäna som utgångspunkter.

Utrikeshandeln stod i centrum 1948 medan den andra långtidsutredningen främst behandlade investeringsavvägningen. Det förefaller som om man nu skulle ha anledning att på nytt undersöka framför allt *exportens utveckling på längre sikt*. Det gäller här tillgången på råvaror, dispositionen av arbetskraften och inriktningen av investeringarna. I det sammanhanget bör också verkningarna av det nordiska samarbetet uppmärksammas.

De sakkunniga ha intill den 15 november 1955 hållit fem sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under första hälften av år 1956.

31. Stabiliseringsutredningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 augusti 1955 med uppdrag att utreda spörsmål sammanhängande med den fulla sysselsättningens ekonomi m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 15 september 1955):

Kling, E. H., statssekreterare, ordförande i riksgäldsfullmäktige, *ordförande*;

Adamsson, H., förste ombudsman;

Cederwall, G. F. E., byråchef, tillika *huvudsekreterare*;

Eliasson, L. M., sekreterare, led. av I kamm.;

Ewerlöf, K. G., direktör, led. av I kamm.;

Geijer, K. A., förbundsordförande, led. av I kamm.;

Giesecke, C.-S., vice verkställande direktör;

Gustafson, S. H., bankkamrer, led. av II kamm.;

Hall, D. E., bankofullmäktig, led. av II kamm.;

Lemne, M. H., landshövding;

Meidner, R. A., fil. dr;

Stensgård, A. A. H., direktör;

Thorsson, Inga M., förbundsordförande;

Thunholm, L.-E., verkställande direktör;

Wallenberg, M., bankdirektör.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1348), rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Sköld till statsrådsprotokollet den 25 augusti 1955):

Upprätthållandet av en hög och jämn sysselsättning har utgjort ett mål för den ekonomiska politiken under efterkrigstiden såväl i vårt land som på olika håll ute i världen. Denna målsättning har inneburit väsentligt mera än ett motverkande av konjunkturarbetslöshet på det sätt som skedde under den världsekonomiska depressionen i början av 1930-talet. Krav har ställts på statsmakterna att genom den ekonomiska politiken förhindra uppkomsten av varje mera omfattande eller varaktig arbetslöshet.

En full sysselsättning har också förelegat ända sedan senare delen av 1930-talet. Den ekonomiska utvecklingen under denna tid har sålunda givit en omfattande erfarenhet av den fulla sysselsättningens innebörd. Denna erfarenhet har varit så mycket värdefullare, som den vunnits under i övrigt rätt växlande förhållanden: under krigstidens och den första efterkrigstidens mera speciella omständigheter och senare under en högkonjunktur med i viss mån från år till år varierande styrka och art. Den ekonomiska politiken har härunder ställts inför utomordentligt viktiga spörsmål. Särskilt har riskerna för en fortskridande försämring av penningvärdet vid full sysselsättning varit föremål för en omfattande och ingående diskussion.

I mitten av 1951 begärde jag med anledning härav bemyndigande att låta verkställa en serie vetenskapliga undersökningar syftande till att belysa möjligheterna att bevara ett stabilt penningvärde i ett samhälle med full sysselsättning. Avsikten var att få en på djupet gående och systematisk undersökning av den fulla sysselsättningens problem, som skulle kunna ligga till grund för utformningen av en långsiktig ekonomisk politik för bevarande av full sysselsättning och samhällsekonomisk balans.

Detta utredningsarbete närmar sig nu sin fullbordan. En första del om utlands- transaktionerna och den svenska ekonomin överlämnades i våras. Därefter har ny-

ligen framlagts en andra del, avseende finanspolitikens ekonomiska teori. Ytterligare undersökningar följer rörande kreditmarknad och penningpolitik, löneutvecklingen, produktivetsfrågor och kapitalbildningen. Tillsammans torde dessa undersökningar komma att bilda ett betydelsefullt vetenskapligt underlag för fortsatta överväganden. De är emellertid av övervägande teoretisk natur. Det har också från hörjan förutsatts, att de skulle följas av tillsättandet av en särskild kommitté med uppdrag att framlägga konkreta förslag rörande utformningen av praktiska ekonomisk-politiska åtgärder.

Som jag angav i årets statsverksproposition torde tidpunkten nu vara inne att övergå till detta andra skede av utredning om den ekonomiska politikens utformning i ett samhälle med full sysselsättning. Denna nya, praktiskt inriktade utredning synes böra uppdragas åt en kommitté bestående bland annat av representanter för de olika politiska meningsriktningarna i riksdagen, näringslivet och de fackliga organisationerna. Arbetet bör därvid kunna bygga på de erfarenheter som vunnits under mer än halvtannat årtionde av full sysselsättning och utnyttja som underlag de forskningsresultat som åstadkommit av 1951 års penningvärdeundersökning. Väsentligen bör det vara den nya utredningens uppgift att på grundval härav söka finna ut hur långt det är möjligt att vinna enighet kring målsättningar och metoder för den ekonomiska politiken på olika områden.

Det torde knappast var lämpligt att föregripa den nya utredningens resultat eller att binda dess inriktning med alltför preciserade direktiv. Beträffande innebörden av dess uppdrag vill jag dock anföra följande.

En viktig uppgift synes vara att klarlägga den fulla sysselsättningens innebörd och konsekvenser i olika avseenden. Övergången från ett tillstånd, där såväl företagare som löntagare haft att räkna med betydande konjunkturvariationer och arbetslöshetsrisker, till ett samhälle med permanent hög sysselsättning måste ha vittomfattande och betydelsefulla följder. Den påverkar både investeringarnas och sparandets omfattning och inriktning, den har konsekvenser för arbetsförhållanden och löneutveckling, för yrkesval och produktivitet i arbetet. En sammanfattande översikt av alla dessa konsekvenser utgör en viktig grundval för fortsatta överväganden.

Den fulla sysselsättningens upprätthållande utgör en målsättning, vars konkreta innebörd behöver ytterligare klarläggas. Härvid måste en avvägning ske i förhållande till andra målsättningar av aktuellt intresse. En sådan är bevarandet av ett stabilt penningvärde. En annan, varom enighet torde råda i vårt land, utgör fria organisationer på arbetsmarknaden, som utan direktiv från det allmännas sida träffar uppgörelser rörande lönevillkor och arbetsförhållanden. Den ekonomiska politiken måste vidare vara inriktad på att främja höjd produktivitet och ett snabbt framåtskridande, på en skäligen inkomstfördelning och på bevarandet av förutsättningarna för ett fritt, omfattande och balanserat handelsutbyte med andra länder. Det är uppenbart, att dessa olika målsättningar, om de tas i en mycket preciserad form, lätt kan komma i konflikt med varandra. Det lär därvid mera vara fråga om att åstadkomma en avvägning mellan de olika målsättningarna, som särskilt på litet längre sikt inte torde var oförenliga, än att generellt ge någon av dem prioritet framför de andra. Det bör ankomma på kommittén att söka finna ut i vilken utsträckning förutsättning finns för en omfattande anslutning till en rimlig avvägning mellan de olika målsättningarna.

Det är uppenbart att den fulla sysselsättningens realiserande kräver en samordnad användning av den ekonomiska politikens olika medel. Den nya utredningen bör därför undersöka, i vad mån det är möjligt att utforma riktlinjer för användningen av de medel som kan stå till förfogande. Det gäller härvidlag att draga praktiska slutsatser av de vetenskapliga undersökningarna och andra överväganden. En utformning av rättesnören och regler för den praktiska politiken bör därvid försökas, så långt detta är möjligt och bedöms vara av värde, även om de ve-

I Fi: 31 tenskapliga undersökningarna resulterat i en mera skeptisk syn och ett understrykande av problemens komplicerade art.

Beträffande den roll som penning- och kreditpolitiken kan spela har åsikterna brutit sig under efterkrigstiden. Oavsett dessa meningsbrytningar är det uppenbart att kreditpolitiken alltid måste vara av central betydelse i den ekonomiska politiken. Utredningen bör som underlag för sina överväganden rörande kreditpolitiken under full sysselsättning söka skaffa sig en bild av hur kreditväsendet fungerat under de senaste årens läge med hög expansionstakt i det ekonomiska livet och stark spänning mellan efterfrågan och tillgång vid fullt utnyttjade produktiva resurser. Förhållandet mellan kreditmarknadens struktur och kreditbehoven vid hög investeringsaktivitet i samhällsekonominns olika sektorer bör därvid uppmärksammas. Bland annat synes inlåningens respektive utlåningens fördelning mellan kortfristiga och långfristiga marknader samt mellan olika kategorier av kreditinstitut förtjäna att studeras. En annan sak som kan påkalla belysning är vilket inflytande förefintligheten av intressegemenskap mellan kreditinstituten och deras kunder kan öva på kreditgivningens inriktning. Mot bakgrunden av de iakttagelser som kan göras vid översynen av kreditsystemet bör utredningen diskutera vilka önskemål som kan anses vara befogade att ställa i fråga om det allmännas inflytande på kreditsystemets samordning och kreditgivningens inriktning i den fulla sysselsättningens ekonomi. Det är av vikt att i detta sammanhang klarlägga de olika metoder varmed kreditpolitiken kan arbeta, såsom kredittätstramning genom kassareservbestämmelser, marknadsoperationer, kreditransonering eller andra dylika åtgärder, ränteförändringar och räntereglering. Det bör undersökas, i vad mån enighet kan åstadkommas om den roll som bör tillmätas dessa olika element och den art och omfattning i vilken kreditpolitiken bör användas. En avvägning mellan kreditpolitikens uppgifter och andra medel i den ekonomiska politiken såsom finanspolitik och direkta regleringar måste därvid göras.

En väsentlig betydelse torde böra tillmätas finanspolitiken. Med den offentliga verksamhetens nuvarande omfattning har både de offentliga utgifternas storlek och inriktning och metoderna för deras finansiering ett utomordentligt inflytande på hela den ekonomiska verksamheten. Det bör härvid ifrågakomma att undersöka, i vad mån riktlinjer för budgetpolitikens utformning kan uppdragas. Av betydelse är härvid i vad mån preciserade krav i fråga om driftbudgetens respektive totalbudgetens balansering i olika lägen kan utformas. Häri ingår som delproblem reglerna för avskrivning å offentliga kapitalinvesteringar och sätten för kapitalutgifternas finansiering över huvud. I den mån så befinnes motiverat må utredningen även kunna ta ställning till frågan om eventuella ändringar i riksstatens formella uppställning, en fråga som lämnats öppen av 1950 års budgeträttskommitté. En svårighet med användningen av finanspolitiska medel ligger däri, att åtskillig tid förflyter mellan ett beslut och dess ikraftträdande, bland annat när det gäller den direkta skattens höjd. Utredningen bör vara oförhindrad att överväga de förändringar i rådande praxis som kan vara ägnade att komma till rätta med dylika svårigheter. Sedan en riksdagssession på hösten blivit en naturlig företeelse, har ökade möjligheter till förändringar på detta område erhållits.

Även om olika skattefrågor under senare år varit föremål för särskilda utredningar, torde det böra lämnas möjligheter för utredningen att pröva den roll som beskattningens utformning kan spela för förverkligandet av uppställda målsättningar. Företagsbeskattningen har nyligen varit och är fortfarande i vissa avseenden föremål för utredning. Detta bör dock inte utgöra något hinder för den nu åsyftade utredningen att ta frågan om konjunkturpolitiska åtgärder på vinstbeskattningens område under bedömande i sitt vidare sammanhang. Utformningen av den direkta statliga inkomstbeskattningen har stor betydelse för den ekonomiska utvecklingen och utredningen bör givetvis vara oförhindrad att beakta den i samband med sina övriga överväganden. Möjligheterna att påverka i första hand den privata konsumtionen genom indirekta skatter och subventioner torde vidare för-

ljäna uppmärksamhet från utredningens sida. Kommittén för den indirekta beskattningen väntas inom kort avlämna sitt betänkande. Detta torde kunna tjäna som en utgångspunkt för vidare överväganden om sådana konsumtionsbegränsande åtgärder i form av en allmän omsättningsskatt eller ökade punktskatter som i vissa lägen kan ifrågasättas. Förevarande utredning torde ha anledning att undersöka de allmänna verkningarna bland annat på lönepolitiken av sådana eller andra alternativa konsumtionsbegränsande åtgärder. Även subventionsanordningars utformning i olika konjunkturlägen torde kunna upptagas till behandling.

Meningsolikheter har under efterkrigstiden gjort sig gällande även i fråga om den roll som direkta regleringar kan och bör spela inom den ekonomiska politiken. Också här bör en undersökning företagas för att kartlägga de tillgängliga medlens karaktär och förutsättningarna för en enighet om metodernas användning utredas. Av vikt är ett förnyat övervägande om byggnadsregleringens utnyttjande jämfört med användningen av andra medel att påverka investeringarnas omfattning och inriktning.

Ett annat område som bör göras till föremål för särskild uppmärksamhet gäller arbetsmarknaden. Ett underlättande av arbetskraftens rörlighet mellan olika platser och yrkesområden har största betydelse för ett produktivt utnyttjande av produktionsfaktorerna. Åtgärder vid fall av lokal arbetslöshet kan därför ofta lämpligen få formen av stöd åt omflyttning och omskolning m. m. Den administrativa apparaten för arbetsförmedling och omskolning m. m. bör anpassas till dessa uppgifter. Det bör även undersökas, vilka åtgärder som i övrigt kan erfordras från det allmännas sida för att skapa gynnsamma förutsättningar för uppgörelserna mellan arbetsmarknadens organisationer och för en lugn löneutveckling.

Utredningen lär inte kunna undgå att ingående behandla vad en fri arbetsmarknad betyder för den ekonomiska utvecklingen under full sysselsättning. Den bör därvid ha möjlighet att ta upp olika aspekter av förhållandet mellan det allmänna och arbetsmarknadens organisationer. Utredningen bör därvid även kunna diskutera vilka anspråk som ur allmän synpunkt kan ställas på organisationerna. Den bör vara oförhindrad att även härvidlag komma med de förslag och rekommendationer, som kan befinnas önskvärda.

Slutligen har utredningen att beakta den svenska ekonomins sammanhang med utvecklingen i andra länder. Det internationella varuutbytet har stor betydelse för det svenska näringslivet och utgör en viktig grundval för höjandet av levnadsstandarderna i vårt land. Det är naturligt att svensk handelspolitik traditionellt blivit utpräglat frihandelsbetonad och att vi i internationella organisationer strävat efter att främja en fri handel. Med en dylik inriktning av handelspolitiken kan man emellertid inte bortse från möjligheten att svårigheter för den fulla sysselsättningens upprätthållande kan vållas av den ekonomiska utvecklingen i andra länder och av dessa länders handelspolitik. Vi kan till följd härav nödgas vidta åtgärder för att dämpa verkningarna på den svenska ekonomin av sådana utifrån kommande störningar. Undersökningen bör därför även avse utformandet av riktlinjer för de åtgärder som kan vara erforderliga härför.

De sakkunniga ha intill den 15 november 1955 hållit ett sammanträde.
Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1956.

32. Kommittén för maskinell databehandling

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 oktober 1955 för att verkställa utredning rörande statsförvaltningens behov av databehandlingsmaskiner och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 31 oktober 1955):

I Fi: 32 Cardelius, E. C. F., överdirektör, *ordförande*;
Linden, K. G., expeditionschef;
Velande, F. E. H., professor.

Experter:

von Otter, S. F., assessor;
Stemme, N. G. E., byrådirektör;
Tammelin, P. A. V., byrådirektör;
Thorson, T. A. R., byråchef.
Westerberg, O. H., förste byråsekreterare.

Sekreterare:

Hävermark, K. G. J:son, byråchef.

Biträdande sekreterare:

Rickard, A. B. O., förste kanslissekreterare.

Lokal: Kontrollstyrelsen; tel. växel 23 64 60 (ordföranden).

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 21 oktober 1955):

Inom den svenska statsförvaltningen sysselsättes arbetskraft i betydande omfattning med beräknings-, bokförings- och andra redovisnings- samt sorteringsarbeten av olika slag och av skiftande svårighetsgrad. Arbetet härmed har under de senaste decennierna kunnat rationaliseras och effektiviseras genom utnyttjande av maskinella hjälpmedel, alltifrån enklare och allmänt förekommande kontorsmaskiner till mer eller mindre automatiska maskiner av mera komplicerad konstruktion. Beträffande de senare må erinras om de anläggningar av hålkortsmaskiner, som installerats hos ett flertal olika myndigheter; dessa maskiner är närmast avsedda för bokförings- och statistikändamål och kan bringas att automatiskt genomföra kortare serier av räkneoperationer. Utöver de anläggningar, som i första hand är avsedda för tillgodoseende av en viss myndighets behov, har enligt beslut av 1950 års riksdag inom statistiska centralbyrån inrättats en maskincentral, vilken utför hålkortstekniska beställningsarbeten åt såväl statliga och kommunala myndigheter som enskilda uppdragsgivare. Denna maskincentral har i ekonomiskt avseende organiserats som en fristående enhet och skall vara ekonomiskt självförsörjande. Vidare bör nämnas den matematikmaskinanläggning, som efter riksdagens beslut år 1947 anskaffats och sedermera utvidgats, och med vars hjälp även mycket komplicerade beräkningar automatiskt utföres på en relativt kort tid. Anläggningen står under administration av en särskild nämnd, matematikmaskinnämnden, vars ledamöter utses av Kungl. Maj:t.

Användandet av hålkorts- och matematikmaskiner har inneburit en genomgripande rationalisering vilken medfört betydande kostnadsbesparingar. Maskinerna har även gjort det möjligt att lösa sådana invecklade matematiska problem, som tidigare av ekonomiska skäl varit i praktiken olösbara, och därigenom bidragit till att stora framsteg gjorts bland annat inom konstruktionsteknikens område.

Beträffande de mera avancerade automatiska maskinerna har den tekniska utvecklingen under de senaste åren gått mycket snabbt, i synnerhet i Amerikas förenade stater. Särskilt har härvid utvecklingen på elektronikens område utnyttjats för konstruktion av elektroniska räknemaskiner med mycket stor kapacitet. Genom att öka möjligheterna till inmatning av data i och utskrift av resultat från dessa maskiner har man sökt nyttiggöra maskinerna icke endast för vetenskapliga och tekniska ändamål utan även för lösande av s. k. databehandlingsproblem av praktisk karaktär. De nya elektroniska räknemaskinerna kan därför i viss mån sägas kombinera matematikmaskinens och hålkortsanläggningens egenskaper. Dylka maskinanläggningar har tagits i bruk i en icke obetydlig omfattning av såväl statliga myndigheter och institutioner som enskilda företag i Amerika.

Maskiner av nu omförmält slag anses kunna komma till användning även i Sverige. Statens organisationsnämnd har sålunda i skrivelse den 29 mars 1955 uttalat, att det är tänkbart att sådana maskiner med fördel skulle kunna användas för åtskilliga arbetsuppgifter inom statsförvaltningen. Det torde enligt nämnden föreligga intresse på flera olika håll — inom försvarets centrala myndigheter och de olika försvarsgrenarna, de affärsdrivande verken samt statistiska centralbyrån med flera civila myndigheter — att närmare utreda möjligheterna för maskinernas användning inom respektive verksamhetsområden. Kapaciteten hos en dylik maskin är emellertid så stor, att nämnden finner det sannolikt att knappast någon myndighet ensam kan fullt utnyttja densamma. Då vidare anskaffningskostnaden är mycket hög anser nämnden det värdefullt om samverkan kunde etableras mellan olika myndigheter i syfte att klarlägga skilda frågor i samband med användning av en sådan maskinanläggning. En utredning om dessa spörsmål borde enligt nämndens mening lämpligen bedrivas av en delegation, omfattande ledamöter med matematikmaskinteknisk och organisatorisk sakkunskap samt representanter för myndigheter, som är intresserade av att utnyttja maskinen inom sitt verksamhetsområde. — Även i andra sammanhang har från olika håll inom den statliga administrationen framkommit intresse för de nya maskinerna.

För att en anläggning med databehandlingsmaskiner av nu omnämnt slag skall kunna ekonomiskt motiveras, synes det nödvändigt att den kan ianspråktagas för såväl vetenskapliga beräkningar som praktiska arbetsuppgifter. Emellertid synes i vårt land för närvarande råda bristfällig kännedom om möjligheten och lämpligheten av att utnyttja ifrågavarande maskiner för praktiskt bruk. Tillgängliga uppgifter tyder dock på att de — såsom också organisationsnämnden i sin förut omtalade skrivelse antytt — kan få en mångsidig och synnerligen betydelsefull användning inom olika områden. Jag finner det därför angeläget att en närmare undersökning kommer till stånd om de nya maskinernas allmänna användbarhet. Sannolikt kan detta ske endast genom ett studium av de utomlands i praktisk drift använda maskinanläggningarna samt ett inhämtande där av olika tekniska data. Främst kommer härvidlag Amerikas förenta stater i fråga, men i den mån maskiner av ifrågavarande slag konstrueras även i andra länder bör uppgifter därom jämväl inhämtas.

Samtidigt som databehandlingsmaskinernas allmänna prestationsförmåga sålunda klarlägges, synes en närmare undersökning böra ske för att utröna inom vilka områden dylika maskiner i vårt land skulle kunna utnyttjas för praktiska eller vetenskapliga uppgifter. Som exempel på tänkbara områden vilka närmare bör granskas må, utan anspråk på fullständighet, nämnas bokförings- och utbetalningsväsendet, statistikverksamheten, forskningsarbeten och konstruktionsberäkningar. På grundval av en sålunda verkställd kartläggning bör prövas lämpligheten av att databehandlingsmaskiner kommer till användning inom svensk statsförvaltning. Härvid är av vikt att de ekonomiska aspekterna beaktas; utgångspunkt bör var att databehandlingsmaskiner icke skall tagas i anspråk för sådana arbetsuppgifter, som på ett lika eller mera ekonomiskt sätt kan rationaliseras genom utnyttjande av konventionella hålkortsmaskiner.

Det synes klart att en anläggning med databehandlingsmaskiner har alltför stor kapacitet för att den rationellt skall kunna utnyttjas av en enda myndighet eller institution. Därest de i det föregående berörda undersökningarna ger vid handen, att databehandlingsmaskiner hör komma till användning inom det statliga området, bör därför en samordning av olika behov ske. Därvid bör närmare undersökas för vilka områden en gemensam maskinanläggning kan tänkas med hänsyn till bland annat angelägenheten av arbetsrutinernas rationalisering och effektivisering samt arbetsuppgifternas omfattning och tidsmässiga bundenhet. I anslutning härtill bör prövas vilken eller vilka maskintyper, som kan tillgodose de föreliggande behoven, samt storleken av den ifrågakommande anläggningen; lämpligen torde denna till en början begränsas men därefter successivt utbyggas efter hand som

I Fi: 32 ytterligare erfarenhet vinnes om anläggningens lämplighet och möjligheter för olika ändamål. Möjligheterna att utnyttja eventuell överskottskapacitet för utförande mot ersättning av arbeten åt kommunala eller enskilda uppdragsgivare bör i detta sammanhang beaktas. Vidare bör övervägas i vilken omfattning hålkortsmaskiner kan erfordras, exempelvis för förberedelsearbeten eller mindre arbeten av andra slag, ävensom i vad mån nuvarande hålkortsanläggningar inom försvarsmakten eller hos statistiska centralbyrån, socialstyrelsen, kommunikationsverken med flera statliga inrättningar allttjämt blir erforderliga. Likaså bör frågan om den nuvarande statliga matematikmaskinanläggningens uppgifter och ställning vid sidan av databehandlingsmaskiner upptagas till behandling. Särskilt bör därvid övervägas behovet av en särskild arbetsgrupp med uppgift att fungera som tekniskt service- och utvecklingsorgan. I anslutning härtill bör den av chefen för ecklesiastikdepartementet i 1955 års statsverksproposition (VIII ht, p. 366) berörda frågan om den definitiva organisationen av det statliga matematikmaskinarbetet tagas under prövning. Matematikmaskinnämnden har för egen del i sin skrivelse rörande medelsbehovet för budgetåret 1956/57 starkt understrukit behovet av en översyn. Bedömningen av denna fråga torde böra ske i samband med övervägandena om formerna för administrationen av en maskinanläggning för databehandling.

Det synes sålunda i nuvarande läge mindre ändamålsenligt att en ny anläggning av databehandlingsmaskiner, den nuvarande matematikmaskinanläggningen och den till statistiska centralbyrån bundna maskincentralen administreras som tre skilda organ. En prövning av möjligheterna till samordning av dessa bör därför företagas. Beträffande administrationen av ett på så sätt erhållet större maskinkomplex kan olika utvägar tänkas. Den kan sålunda exempelvis antingen som nämnda maskincentral anslutas till en redan befintlig myndighet eller i likhet med matematikmaskinnämnden organiseras som ett fristående serviceorgan. Denna fråga synes kräva ingående överväganden. Ställningstagandet till olika alternativ kan härvid påverkas av om man på längre sikt bör tänka sig en enda stor centralanläggning eller flera mindre anläggningar. De långsiktiga samordningsproblemen kommer härvid in i bilden. — Frågor rörande personalorganisation och lokalförhållanden för den tillämnade maskinanläggningen bör även tagas under närmare prövning liksom också spørsmålet rörande omfattningen och de redovisningstekniska formerna för en eventuell medelsanvisning över driftbudgeten.

Utredningsarbetet, som tagit sin början, beräknas fortgå under år 1956.

33. Utredning om förutsättningarna för överenskommelser med näringslivets branschorganisationer angående en begränsning av avbetalningshandeln.

Tillkallad av Kungl. Maj:t den 28 oktober 1955 för att genom förhandling med näringslivets branschorganisationer skyndsamt utröna förutsättningarna för överenskommelser angående en begränsning av avbetalningshandeln:

Holmgren, H. K. H., statssekreterare.

Sekreterare:

Hasslev, N.-O. F., amanuens.

Lokal: Handelsdepartementet; tel. lokalsamtal växel 22 45 00, rikssamtal växel 23 62 00.

Utredningsuppdraget beräknas bli slutfört under januari månad 1956.

Ecklesiastikdepartementet

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1955

1. *Handelsutbildningskommittén* (1953: I 11; 1954: I 7; 1955: I 10)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 29 juni och den 31 augusti 1945 (se Post- och Inrikes tidn. den 24 juli 1945) samt den 23 januari 1948 för att verkställa utredning rörande handelsundervisningens och handelslärarutbildningens ordnande:

Törnqvist, K. G. G., professor, *ordförande*;

Alfort, A. M., direktör;

Elldin, H., rektor;

Hedvall, J. G., rektor;

Jönsson, A., ombudsman;

Larsson, G. I., rektor;

Lindblom, Edith M., f. d. försäkringstjänsteman;

Lindfors, K. B. R., ombudsman;

Olsson, S. S., auktoriserad revisor, rektor;

Rosenberg, G. D., direktör.

Experter:

Bohlinder, E. J. E., förste aktuarie;

Ericson, J. E., kommunalborgmästare, f. d. riksdagsman;

Holmstrand, M. F., rektor;

Lindblad, C. W., förste byråsekreterare;

Astrand, B. I., ämneskonsulent.

Sekreterare:

Holmstrand, M. F., rektor.

Direktiven för utredningen, se 1946: I E 29.

Kommittén har under tiden december 1954—november 1955 ej hållit några sammanträden in pleno.

Kommittén avgav sitt betänkande I, handelsgymnasierna, den 11 april 1950 (SOU 1950: 12) samt sitt betänkande II, yrkesskolornas handelsundervisning m. m., den 17 maj 1955 (SOU 1955: 14). Uppdraget är därmed slutfört.

2. *Sakkunniga för förhandlingar med Stockholms stad och Malmö stad rörande visst samarbete mellan dessa städer och vederbörande tandläkarhögskolor* (1953: I 20; 1954: I 12; 1955: I 14)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 11 februari och den 29 december 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 15 februari 1949):

Löwbeer, N. T., f. d. generaldirektör, *ordförande*;

Glimstedt, E. G., professor (endast för förhandlingar med Malmö stad);

11 *Bihang till riksdagens protokoll 1956. 1 saml.*
Riksdagsberättelsen.

I E: 2 Sellman, S. P. H., professor, rektor (endast för förhandlingar med Malmö stad);

Westin, G. E. N., professor, rektor.

Expert:

Fors, S. R., intendent (även fungerat som biträdande sekreterare).

Sekreterare:

Nordström, J. H. M., kansliråd, f. d. kanslerssekreterare.

Direktiven för de sakkunniga, se 1950: I E 39.

De sakkunniga ha efter utgången av november 1954 icke hållit något sammanträde.

Med skrivelse den 5 juni 1954 ha de sakkunniga till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet överlämnat förslag till avtal om vissa ändringar i och tillägg till det avtal angående inrättande och drift av en tandläkarhögskola i Malmö, som den 17 december 1948 och den 4 januari 1949 träffats mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt Malmö stad, å andra sidan. Avtal om de ifrågasatta ändringarna i och tilläggen till 1948/49 års avtal har godkänts såväl av staden som den 17 juni 1955 av Kungl. Maj:t.

Uppdraget att utreda den i närmast föregående arbetsredogörelse omfördälda frågan om visst samarbete mellan tandläkarhögskolan i Malmö och Malmöhus läns landstings folktandvård i syfte att trygga högskolans tillgång på för undervisningen lämpliga patienter har övertagits av de den 17 juni 1955 tillsatta odontologiska förhandlingsakkunniga (se nr 36). De sakkunnigas uppdrag är därmed slutfört.

3. 1951 års skolstyrelseutredning (1953: I 26; 1954: I 18; 1955: I 18)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 29 juni och den 28 september 1951 för utredning av vissa frågor rörande enhetsskolans ledning och lokala organisation m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 10 juli 1951):

Näsström, E. E., kommunaldirektör, led. av I kamm., *ordförande*;

Bodestam, G. S. V., folkskollärare;

Flinck, H. L., disponent;

von Friesen, O. B., med. lic., led. av II kamm.;

Johansson, C.-E., parkförman, led. av II kamm.;

Johnsson, J. H., lantbrukare, f. d. riksdagsman;

Klum, A., rektor;

Sävborg, A. T. D., rektor;

Zetterlund, S. G., folkskolinspektör.

Experter:

Ahlberg, G. A., distriktsöverlärare (t. o. m. den 30 maj 1955);

Beskow, B., e. o. undervisningsråd;

Brodow, K. E. F., folkskolinspektör;

Fredriksson, V., folkskolinspektör (fr. o. m. den 24 jan. 1955);

Fälthelm, Å. A., undervisningsråd;

Hernqvist, E., f. d. rektor;

Kärre, K., f. d. undervisningsråd.

Sekreterare:

Sönnerlind, A. S., t.f. förste kanslisekreterare.

Biträdande sekreterare:

Bolinder, H. O. V., amanuens.

Direktiven för utredningen, se 1952: I E 37 och 1955: I E 18.

Utredningen har under tiden december 1954—oktober 1955 hållit 9 sammanträden in pleno om sammanlagt 25 dagar och 8 delegationssammanträden om 14 dagar.

Ett sammanträde har hållits gemensamt med 1950 års barnavårdskommitté.

Utredningen har den 4 oktober 1955 avlämnat betänkande angående skolväsendets lokala och regionala ledning samt lärartillsättningen (SOU 1955: 31) och den 1 november 1955 i enlighet med erhållet uppdrag ingivit en underdånig skrivelse angående den kommunala handläggningen av vissa ungdomsfrågor. Uppdraget är därmed slutfört.

4. 1951 års kyrkomöteskommitté (1953: I 28; 1954: I 20; 1955: I 20)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1951 för att biträda med utredning rörande kyrkomötets grundlagsenliga befogenheter m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 26 juli 1951):

Bergquist, Th. E. N., landshövding, *ordförande*;

Andersson, G. I., redaktör, led. av II kamm.;

Brolin, N.-E., kansliråd;

Herlitz, N., professor emeritus, f. d. riksdagsman;

Hultgren, G. A. E., biskop.

Experter:

Hörjel, N. J., t.f. byråchef;

Kjöllerström, S. G., professor;

Lindquist, G. D., domprost.

Sekreterare:

Lidbeck, P. I., hovrättsråd.

Direktiven för kommittén, se 1952: I E 39.

Kommittén har den 8 december 1955 avlämnat betänkande rörande kyrkomötets grundlagsenliga befogenheter m. m. (SOU 1955: 47). Uppdraget är därmed slutfört.

5. Utredning av frågan om utnyttjande av de nya vetenskapliga rönen på audiologiens och audiometriens område i vården av döva barn (1953: I 29; 1954: I 21; 1955: I 21)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 september 1951:
Nygren, Hildur K., undervisningsråd, förutvarande statsråd.

I E: 5

Experter:

Fant, C. G. N., civilingenjör;

Holmgren, L. K. A., laborator;

Malm, N. T. B., rektor;

Wedenberg, E., med. dr.

Sekreterare:

Hellblom, Inga G., fil. kand., fru.

Utredningen har den 17 juni 1955 avgivit betänkande rörande det döva barnets språk- och talutveckling (SOU 1955: 20). Uppdraget är därmed slutfört.

6. *Sakkunniga för utredning rörande upprättande i Stockholm av ett internationellt meteorologiskt forskningsinstitut* (1953: I 30; 1954: I 22; 1955: I 22).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 januari 1952 för att verkställa utredning angående upprättande i Stockholm av ett internationellt meteorologiskt forskningsinstitut under medverkan av Unesco:

Sandler, R. J., f. d. landshövding, led. av I kamm., *ordförande*;

Cramér, C. H., professor, rektor;

Lindblad, B., professor;

Norinder, E. H., professor;

Ångström, A. K., överdirektör.

Sekreterare:

Eriksson, C. E. R., e. o. förste byråsekreterare i Svenska unescorådet.

Efter avgivandet av förslag angående upprättande av ett internationellt meteorologiskt forskningsinstitut i Stockholm (stencilerat) den 10 september 1954 ha de sakkunniga icke bedrivit någon verksamhet (jfr 1954: I E 22). Uppdraget är slutfört.

7. *Psykologutredningen* (1954: I 32; 1955: I 28)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 maj 1953 för utredning av med psykologutbildningen sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 18 maj 1953):

Rosén, N. G. K. G., generaldirektör, *ordförande*;

Ahnsjö, S. O. R., överläkare;

Elmgren, J. K. G., professor;

Hansson, S. F., lantbrukare, led. av II kamm.;

Lindahl, A. R. A., rektor;

Lindblom, P., rektor;

Nordqvist, O. H., direktör, led. av II kamm.

Experter:

Eriksson, Greta C. V., bibliotekarie;

Grendin, K. V., byråchef;

Husén, T., professor;
Segerstedt, T., professor;
Wold, H., professor.

Sekreterare:

Härnqvist, K., fil. lic.

Direktiven för utredningen, se 1954: I E 32.

Utredningen har under tiden december 1954—april 1955 hållit 3 sammanträden om sammanlagt 5 dagar.

Utredningen har den 19 april 1955 avlämnat ett den 11 mars 1955 dagtecknat betänkande angående psykologisk utbildning och forskning (SOU 1955: 11). Uppdraget är därmed slutfört.

8. *Realskoleutredningen* (1955: I 33).

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1954 för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande skolväsendets utbyggnad på realskolestadiet under övergångstiden före enhetsskolans genomförande (se Post- och Inrikes tidn. den 20 juli 1954):

Edenman, R. H. L., statssekreterare, led. av II kamm., *ordförande*;

Blidfors, T. E. J., seminarielärare, led. av II kamm.;

Helén, N. G., fil. dr, led. av II kamm.;

Johansson, N. Ivar, hemmansägare, led. av II kamm.;

Kyling, K. F. F., borgarråd, f. d. riksdagsman.

Experter:

Andersson, D. E., f. d. undervisningsråd;

Dahr, Elisabeth, rektor;

Eckblom, Rangel, rektor;

Ernolv, C. J., lektor;

Haage, E. H., folkskolinspektör;

Hernqvist, E., f. d. rektor;

Herrström, G., adjunkt;

Lindgren, H. G. I., förste aktuarie;

Quensel, C. E., professor.

Sekreterare:

Lundblad, H. R., undervisningsråd.

Biträdande sekreterare:

Magnusson, Agnes T. C., e. o. kanslisekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1955: I E 33.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit 18 sammanträden.

Utredningen har den 19 december 1955 avgivit sitt betänkande: »Realskolan under övergångstiden» (SOU 1955: 53). Uppdraget är därmed slutfört.

I E: 9 9. Sakkunniga för viss utredning rörande lärarnas skolmältidsvakt
(1955: I 38)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 oktober 1954 för att verkställa viss utredning rörande lärarnas skolmältidsvakt (se Post- och Inrikes tidn. den 4 november 1954):

Olsson, K. J., landshövding, *ordförande*;

Andersson, M. A. J., chefredaktör, led. av I kamm.;

Braconier, J., redaktör, led. av II kamm.;

Gustafsson, H. L., metallarbetare, led. av II kamm.;

Svensson, G. L., lantbrukare, led. av II kamm.;

Sekreterare:

Trysén, S. O., förste länsassessor.

Direktiven för utredningen, se 1955: I E: 38.

Utredningen har under tiden december 1954—april 1955 hållit 11 sammanträden.

Utredningen har den 7 april 1955 avgivit betänkande: »Lärares tillsyn över skolmältider» (stencilerat). Uppdraget är därmed slutfört.

10. *Lärrhögskolekommittén*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 februari 1955 för att i egenskap av särskild kommitté inom ecklesiastikdepartementet fortsätta förberedelsearbetena för den första lärrhögskolan i avvaktan på att särskild styrelse för lärrhögskolan bleve tillsatt:

Rosén, N. G. K. G., generaldirektör, *ordförande*;

Brevner, E. A. J., undervisningsråd;

Curtman, C. W., överdirektör;

Husén, T., professor;

Källquist, K. G. E., undervisningsråd, tillika *sekreterare*.

Kommittén har intill den 30 juni 1955 hållit 9 sammanträden.

Framställning om avlöningsanslag och omkostnadsanslag för lärrhögskolan budgetåret 1955/56 har avgivits den 18 februari 1955.

Hos Stockholms folkskoledirektion har kommittén den 23 februari 1955 hemställt, att direktionen ville företaga sådana åtgärder, att förberedande pedagogisk försöksverksamhet läsåret 1955/56 upptoges inom Fredhällsområdet.

Till styrelsen för lärrhögskolan har överlämnats förslag till vissa riktlinjer för lärrhögskolans verksamhet läsåret 1956/57, förslag till lärrhögskolans verksamhet läsåret 1956/57 och till löner och ersättningar vid lärrhögskolan ävensom vissa på grundval av dessa förslag verkställda kostnadsberäkningar för budgetåret 1956/57.

Kommitténs verksamhet har upphört i och med att Kungl. Maj:t den 30 juni 1955 tillsatt en särskild styrelse för lärrhögskolan.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid Ingången av 1956**11. Chalmerska byggnadskommittén (1953: I 9; 1954: I 5; 1955: I 8)**

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 14 augusti 1936 och den 15 juni 1937 till-sattes en särskild byggnadskommitté för uppförande av byggnad för fack-avdelningen för skeppsbyggeri vid dåvarande Chalmers tekniska institut.

Genom beslut den 18 november 1938 förordnade Kungl. Maj:t, att Chal-merska skeppsbyggeriinstitutionens byggnadskommitté icke vidare skulle äga bestånd, samt att det i stället skulle inrättas en kommitté, benämnd Chalmerska byggnadskommittén, för handhavande av de byggnadsföretag vid Chalmers tekniska högskola, som Kungl. Maj:t kunde komma att upp-draga åt densamma.

Instruktion för kommittén fastställdes den 18 november 1938.

Kommitténs sammansättning under år 1955:

ledamöter av huvudkommittén:

Larson, E. G., direktör, *ordförande*;

Hansson, G. H., civilingenjör, *kassaförvaltare, v. ordförande*;

Asplund, S. O., professor;

Friberger, E. G., f. d. länsarkitekt;

Hössjer, K. G. N., rektor;

ledamot av kommitténs sektion för maskinteknik:

Hammar, O. G., professor;

ledamöter av kommitténs sektion för elektroteknik:

Ekelöf, J. A. A. S., professor;

Rydbeck, O. E. H., professor;

ledamot av kommitténs sektion för statens skeppsprovninganstalt:

Nordström, H. F., f. d. överdirektör;

ledamöter av kommitténs sektion för Chalmers kårhus:

Ahlquist, B. teknolog;

Berndtsson, P.-G., kamrer;

Heyman, H., direktör;

Synnelius, R., teknolog.

Sekreterare:

Nordwall, K. E., högskoleintendent.

Arkitekt och arbetschef:

Wernstedt, C. M., professor emeritus.

Lokal: Chalmers tekniska högskola, Storgatan 43, Göteborg; tel. 11 63 19 (int. Nordwall). Arkitektkontor, Gibraltargatan 5, Göteborg, tel. 18 74 40 (prof. Wernstedt).

Kommittén har under tiden den 21 november 1954—den 19 november 1955 hållit 6 sammanträden.

Under året har kommittén anlitat följande experter: civilingenjör A. Lid-holm i frågor rörande utrustning för de starkströmstekniska laboratorierna;

I E: 11 K. A. Bålströms ingenjörbyrå angående värme, ventilation och sanitet, professor S. O. Asplund angående byggnadstekniska konstruktionsfrågor och civilingenjör T. Norrman angående elektriska anläggningar. Högskolans professorer och lärare ha anlitats i frågor rörande planering och utrustning av byggnaderna.

Byggnadskommitténs arbete har under året främst varit knutet till följande byggnadsföretag:

Nybyggnad för institutet för konserveringsforskning: Arbetet med uppförande av nybyggnad för institutet för konserveringsforskning är praktiskt taget slutfört. Dock har av olika skäl den i anslutning till institutet planerade vaktmästarbostaden ännu icke kunnat påbörjas.

Nybyggnad för elektroteknik vid Chalmers tekniska högskola: Samtliga de i nybyggnadskomplexet för avdelningen för elektroteknik ingående byggnadsdelarna äro nu färdiga med undantag för vissa detaljer i de starkströmstekniska laboratoriernas omfattande utrustning. För elektronikinstitutionen har på Råö i Onsala uppförts en förråds- och garagebyggnad.

Nybyggnad för maskinteknik: Nybyggnaderna för de maskin- och motortekniska laboratorierna äro nu i det närmaste färdiga och ha i viss utsträckning tagits i bruk för undervisning och forskning.

Nybyggnad för Chalmers studentkår: Arbetet med att uppföra en tillbyggnad till Chalmers kårhus, innehållande ekonomilokaler och matsal, har påbörjats. Byggnaden finansieras med medel, som ställts till studentkårens förfogande som ett ränte- och amorteringsfritt lån.

Yttre arbeten: Å Nya Chalmersområdet har kommittén fortsatt sitt arbete med att iordningställa vägar och att utföra planterings- och uppsnyggingsarbeten.

Av byggnadskommittén uppförda byggnader för avdelningens för elektroteknik svagströmstekniska institutioner samt för kraft- och värmecentral vid högskolan ha överlämnats till byggnadsstyrelsen.

12. *Tekniska högskolans i Stockholm byggnadskommitté* (1953: I 10; 1954: I 6; 1955: I 9)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 12 augusti 1944:

Woxén, R., professor, rektor, *ordförande*;

Alexanderson, K. E., häradshövding, led. av I kamm.;

Brunnberg, H. A., byggnadsråd (fr. o. m. den 1 oktober 1955);

Dahl, D., byggnadsråd;

Hellström, B. M., professor;

Lindegren, S. G., byggnadsråd (t. o. m. den 30 september 1955);

Näsström, E. E., kommunaldirektör, led. av I kamm.;

Sundahl, P. E., professor.

Arkitekt:

Ahrbom, N. O., professor.

Sekreterare och kassaförvaltare:

Swedenborg, J. E., byrådirektör.

Lokaler: Tekniska högskolan; tel. växel 23 65 20 till sekreteraren och I E: 13 kassaförvaltaren; 20 84 12, 20 85 12 till arkitektkontoret.

Direktiven för kommittén, se 1945: I E: 30 och 1947: I E: 21.

Kungl. Maj:t har den 29 juni 1946 utfärdat särskild instruktion för kommittén.

Följande experter ha under år 1955 biträtt kommittén, nämligen ingenjörfirman Jacobson och Widmark och professorn H. S. E. Nylander i statiska konstruktionsfrågor, Frändfors konsulterande ingenjörbyrå i frågor rörande uppvärmnings-, ventilations- och sanitetsanläggningar samt elektriska prövningsanstalten aktiebolag för elektriska installationsarbeten. Dessutom har olika vid högskolan anställda lärare anlitats såsom experter vid planering och utrustning av nya laboratorier.

På kommitténs arkitektkontor har under året varit anställda fyra arkitekter och ingenjörer samt ett kanslibiträde.

Under tiden december 1954—november 1955 har kommittén hållit fyra sammanträden.

Under året har arbetet med uppförande av nybyggnad för vattenbyggnadslaboratorium samt schaktnings- och markarbeten för nybyggnader för avdelningarna för arkitektur och väg- och vattenbyggnad pågått. Vattenbyggnadslaboratoriet beräknas vara färdigställt under våren 1956. Schaktnings- och markarbetena äro slutförda, och byggnadsarbetena för de planerade nybyggnaderna för avdelningarna för arkitektur och väg- och vattenbyggnad ha igångsatts under november månad 1955.

13. *Utrustningskommittén för tandläkarhögskolorna* (1953: I 13; 1954: I 8; 1955: I 11)

Den 20 september 1946 tillsatte Kungl. Maj:t en särskild kommitté för att handha frågan om utrustning av tandläkarinstitutet i Malmö och därmed sammanhängande spörsmål, vilket uppdrag sedermera utvidgades genom Kungl. Maj:ts beslut den 26 juli 1947 och den 16 januari 1948.

Genom beslut den 27 april 1951 förordnade Kungl. Maj:t om ändrad sammansättning av kommittén samt uppdrog åt kommittén att förbereda och verkställa upphandling av utrustning för tandläkarhögskolan i Stockholm (se Post- och Inrikes tidn. den 27 april 1951). Genom skrivelse den 30 september 1955 har kommittén slutredovisat detta uppdrag.

I kungl. brev den 17 juni 1955 har åt kommittén uppdragits att utrusta den beslutade odontologiska högskolekliniken i Umeå samt att ombesörja erforderlig komplettering av utrustningen för preklinisk och övrig undervisning vid tandläkarhögskolan i Malmö.

Av Kungl. Maj:t den 20 september 1946 och den 27 april 1951 förordnade ledamöter:

Andrée, T. E., landstingsman, f. d. riksdagsman, *ordförande*;

Fors, S. R., intendent, tillika *sekreterare*;

Lönnerblad, T. H., t.f. laborator;

Westin, G. E. N., professor, rektor.

I E: 13 Av byggnadsstyrelsen enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande förordnad ledamot:

Brunnberg, H. A., byggnadsråd.

Expert:

Kihlman, K. H., verkmästare.

Lokal: Tandläkarhögskolan i Stockholm; tel. 23 36 50.

Direktiven för kommittén, se 1947: I E 49, 1952: I E 18 och 1954: I E 8.

Kommittén har under tiden december 1954—november 1955 hållit 1 samt dess arbetsutskott 3 sammanträden.

Kommitténs arbete kommer att fortgå under år 1956.

14. 1948 års konstutredning (1953: I 16; 1954: I 10; 1955: I 12)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 juni 1948 för att inom departementet biträda med utredning rörande åtgärder för att främja svenskt konstliv över huvud taget och konstbildningsverksamhet i synnerhet (se Post- och Inrikes tidn. den 22 juni 1948):

Eckerberg, E. L., regeringsråd, *ordförande*;

Andersson, A. G. B., redaktör, led. av I kamm.;

Cassel, N. A., konstnär;

Lind, A., redaktör;

Lindgren-Fridell, Marita G:dtr, intendent;

Norlén, E. A., folkskolinspektör;

Strömbom, S. G. M., professor.

Experter:

Ahnsjö, S. O. R., docent, överläkare;

Borrman, M. Kristina O., småskollärrinna;

Davidsson, Greta, konsulent i kvinnlig slöjd;

Lindahl, Annie, folkskollärrinna;

Strandman, O. S. T., teckningslärare.

Sekreterare:

Lindhagen, N., intendent.

Lokal: Nationalmuseum; tel. 10 45 71 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1949: I E 39.

De sakkunniga har under tiden december 1954—november 1955 hållit sammanträden 11 dagar, varjämte överläggningar mellan delegationer av enskilda ledamöter samt sekreteraren ägt rum.

Utredningen har den 15 augusti 1955 avgivit yttrande angående kultur-fondsutredningens betänkande.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första hälften av år 1956.

15. 1948 års tekniska skolutredning (1953: I 17; 1954: I 11; 1955: I 13)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 juni 1948 och den 27 maj 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 3 juli 1948):

Lundquist, O. R., överdirektör, *ordförande*;
 Ericsson, A. H., ingenjör;
 Hellman, O. A., överingenjör (t. o. m. den 4 oktober 1955);
 Josephson, K. O., byråchef;
 Karlbom, T. O., studierektor;
 Lien, M., lektor;
 Linnman, M. O. J., lektor (fr. o. m. den 7 oktober 1955);
 Nordhult, A., rektor;
 Skantze, L.-O. H., civilingenjör, f. d. riksdagsman (avliden den 6 oktober 1955);
 Westman, J. O., ingenjör;
 Österberg, L., civilingenjör.

I E: 16

Experter:

Dahlin, G. E., lektor;
 Danielsson, F. E., lektor;
 Gårdstedt, H. B., yrkesskoldirektör;
 Johannesson, P. A., lektor;
 Lindstrand, O. F., rektor;
 Nilsson, J. V. E., lektor;
 Rossipal, E. K. F., adjunkt;
 Wik, K. S., lektor.

Sekreterare:

Källström, P.-E., byråsekreterare.

Lokal: Överstyrelsen för yrkesutbildning, Valhallavägen 135; tel. 67 93 00.

Direktiven för utredningen, se 1949: I E 40.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit 17 sammanträden.

Utredningen har under året avgivit sitt betänkande: Tekniska skolutbildningen (SOU 1955: 21).

Av utredningens arbetsuppgifter återstår frågan om ordnandet av teknisk privatistexamen. Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under 1956.

16. *Utredning om författningsbestämmelser för tandläkarhögskolorna i Stockholm och Malmö* (1953: I 21; 1954: I 13; 1955: I 15)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 februari 1949 för att i samråd med rektorsämbetena vid tandläkarhögskolorna i Stockholm och Malmö utarbeta förslag till för tandläkarhögskolorna erforderliga författningsbestämmelser:

Nordström, J. H. M., kansliråd, f. d. kanslerssekreterare.

Lokal: Utredningsmannens bostad, Äppelviksvägen 33, Bromma; tel. 25 13 30.

Direktiven för utredningen, se 1950: I E 40.

Sedan förslag till stadgar för tandläkarhögskolorna (stencilerat) den 21 december 1950 ingivits till ecklesiastikdepartementet och preliminärt för-

I E: 16 slag till stadga angående de odontologiska examina under år 1951 uppgjorts har den sakkunniges arbete legat nere i avbidan på beslut om definitivt ordnande av den s. k. prekliniska undervisningen. Sedan numera dylikt beslut fattats, kommer arbetet att återupptagas.

17. 1950 års prästvalskommitté (1953: I 23; 1954: I 15; 1955: I 16)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 mars 1950 för att verkställa en översyn av prästvalslagstiftningen och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 17 april 1950):

Göransson, H. P., överdirektör, *ordförande*;
Gustafsson, F. E., f. d. banvakt, led. av II kamm.;
Hassler, O. L. I., teol. dr, domkyrkosysselman;
Hörjel, N. J., t.f. byråchef;
Malmeström, E. A. C., biskop.

Sekreterare:

Bohman, H. Å., förste arkivarie.

Biträdande sekreterare:

Blix-Holmberg, I. N. G., e. o. kanslissekreterare (fr. o. m. den 23 maj 1955).

Lokal: Kammarkollegiet; tel. 23 45 60.

Direktiven för kommittén, se 1951: I E 43 och 1954: I E 15.

Kommittén har under tiden december 1954—november 1955 sammanträtt 8 dagar. Dessutom ha sammanträden hållits mellan vissa ledamöter av kommittén och sekreterarna. Kommittén avser att i början av år 1956 framlägga sitt slutbetänkande, innehållande förslag till ny lagstiftning om tillsättning av prästerliga tjänster i pastorat.

18. 1951 års tandläkarkommitté (1953: I 25; 1954: I 17; 1955: I 17)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 januari 1951 för utredning rörande ökad utbildning av tandläkare och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 31 januari 1951):

Löwbeer, N. T., f. d. generaldirektör, *ordförande*;
Karlsson, K. G., redaktör, led. av I kamm.;
Maunsbach, A. B., medicinalråd;
Mikaelsson, H., lantbrukare, landstingsman;
Oldmark, I., tandläkare;
Westin, G. E. N., professor, rektor.

Experter:

Fors, S. R., intendent (även fungerat som biträdande sekreterare);
Kihlman, K. H., verkmästare;
Lönnerblad, T. H., t.f. laborator;
Nyquist, G., professor;
Osvald, O. K., tandvårdsinspektör.

Sekreterare:

Nordström, J. H. M., kansliråd, f. d. kanslerssekreterare.

Lokal: Tandläkarhögskolan i Stockholm; tel. 23 36 50; sekreterarens bostad; tel. 25 13 30. **I E: 20**

Direktiven för kommittén, se 1952: I E 36.

Kommittén har under tiden den 18 november 1954—den 20 november 1955 hållit 3 sammanträden. Dessutom har ett inom kommittén bildat arbetsutskott sammanträtt ett stort antal gånger.

Kommitténs arbete har varit inriktat på att utreda frågan om förbättrad utbildning av de hjälpkrafter, som skola biträda tandläkarna vid tandvårdsarbetet.

19. *Uppsala domkyrkas restaureringssakkunniga* (1953: I 27; 1954: I 19; 1955: I 19)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1951 för att verkställa utredning rörande frågor i samband med restaureringen av Uppsala domkyrka (se Post- och Inrikes tidn. den 17 juli 1951):

Wejke, G. W., generaldirektör, *ordförande*;

Berthelson, G. B., förste antikvarie;

Borelius, A. J. T., museiintendent;

Engkvist, O. T., byggnadsingenjör;

Herrlin, G. O. J., domprost;

Lindblom, A. A. F, professor;

Lundh, H. T., rektor.

Experter:

Brådhe, P. S. S., f. d. förste byråingenjör;

Granholm. J. Hj., professor.

Sekreterare:

Holmvall, H. J. P., förste länsnotarie.

Lokal: Länsstyrelsen i Uppsala; tel. 390 60.

Direktiven för utredningen, se 1952: I E 38.

Under tiden december 1954—november 1955 ha de sakkunniga hållit 10 sammanträden.

Sedan de sakkunniga hösten 1954 beslutat företaga ytterligare utredning angående sättet för västpartiets restaurering, har utredningsarbetet härutinnan numera slutförts. De sakkunnigas betänkande har slutjusterats och beräknas avlämnas i början av år 1956.

20. *Sakkunniga för översyn av vissa statsbidrag på skolväsendets område* (1953: I 31; 1954: I 23; 1955: I 23)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 mars 1952 för översyn av grunderna för statsbidragen till skolmåltider samt till anskaffande av skollokalerna och tjänstebostäder (se Post- och Inrikes tidn. den 10 mars 1952):

Curtman, C. W., överdirektör, *ordförande*;

Cassel, L. D., lantbrukare, led av II kamm.;

I E: 20 Gillström, A. K., chefredaktör, led av I kamm.;
 Johansson, N. Ivar, hemmansägare, led. av II kamm.;
 Reuterswärd, B. E., kansliråd;
 Widén, L. A., lantbrukare, led. av II kamm.

Expert:

Elison, M. L., förste aktuarie.

Sekreterare:

Wennerberg, A. H., kamrerare.

Lokal: Riksdagshuset; tel. 22 45 00 (sekreteraren).

Direktiven för de sakkunniga, se 1953: I E 31.

De sakkunniga ha under tiden december 1954—november 1955 hållit 15 sammanträden. Ett av de sakkunniga utsett arbetsutskott har vidare haft ett flertal sammanträden. Arbetet har emellertid delvis legat nere i avvaktan på vissa resultat från andra utredningar.

De sakkunniga ha den 15 oktober 1954 avgivit betänkande med förslag angående statsbidrag till tjänstebostäder för folkskolans lärare (SOU 1954: 27). Det återstående arbetet att verkställa översyn av grunderna för statsbidragen till skolmåltider och till anskaffande av skollokaler beräkna de sakkunniga kunna fullgöra under år 1956.

21. *Sakkunnig för avveckling av 1946 års skolkommissions arbete och för utredning av frågan om inrättande av praktiska gymnasier*
 (1953: I 35; 1954: I 27; 1955: I 24)

Tillkallad av Kungl. Maj:t den 30 juni 1952 för att *dels* verkställa erforderliga åtgärder i samband med 1946 års skolkommissions avveckling, *dels ock* utreda frågan om inrättande av praktiska gymnasier:

Arvidson, E. S. Å., rektor.

Experter:

Neymark, N. G. E., byråchef;

Nord, C. H., förste byråsekreterare;

Stenholm, I. Britta, folkskolinspektör;

Wirdenius, H., civilingenjör.

Lokal: Folkskoleseminariet för kvinnliga elever, Maria Prästgårdsgata 9; tel. 41 03 80.

Arbetet med avvecklingen av 1946 års skolkommissions arbete har koncentrerats till slutredigeringen och tryckningen av kommissionens sista betänkande om vissa problem rörande enhetsskolans målsättning och inre arbete. Betänkandet väntas kunna överlämnas i början av 1956.

Med experterna för utredning av frågan om inrättande av praktiska gymnasier ha under året ett sammanträde och en rad enskilda överläggningar hållits.

Arbetet beräknas bli avslutat under 1956.

22. *Stiftskansliutredningen* (1954: I 28; 1955: I 25)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1952 för att verkställa utredning rörande organisationen av stiftsstyrelsernas kanslier och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 8 januari 1953):

Magnusson, R. A. H., landssekreterare, *ordförande*;

Bruno, G. F., e. o. byrådirektör;

Morén, O. A., stiftssekreterare.

Experter:

Gierup, B. I., stiftssekreterare;

Grönkvist, S. L., stiftsjägmästare;

Thorell, K. L., skogsförvaltare.

Sekreterare:

Ekström, P. E., e. o. förste byråsekreterare (t. o. m. den 23 oktober 1955);

Tingström, A. L., e. o. stiftsnotarie (fr. o. m. den 24 oktober 1955).

Biträdande sekreterare:

Ekström, P. E., e. o. förste byråsekreterare (fr. o. m. den 24 oktober 1955).

Lokal: Artillerigatan 42; tel. 22 55 60.

Direktiven för utredningen, se 1953: I E 28.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 sammanträtt två gånger. På grund av mellankommande omständigheter har utredningsarbetet icke kunnat bedrivas i den omfattning som avsetts. Sedan utredningsarbetet från november 1955 kunnat återupptagas i full utsträckning beräknas det kunna slutföras under 1956.

23. *Sakkunnig för utarbetande av förslag till vissa ändringar i kyrkohandboken* (1954: I 30; 1955: I 26)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 mars 1953 för att utarbeta förslag till de ändringar i kyrkohandboken, som avses i kyrkomötets skrivelse den 6 oktober 1951, nr 3, i anledning av i kyrkomötet väckt motion angående alternativt aftonsångsritual:

Palmer, N. E., t. f. kyrkoherde.

Lokal: S:t Jacobs församlingshus, Jakobsgatan 2, Stockholm; tel. 20 69 50 (tjänsterum), 11 88 61 (bostad).

Den sakkunnige har under tiden december 1954—november 1955 dels vetenskapligt sysslat med liturgiska frågor sammanhängande med uppdraget, dels trätt i förbindelse med personer, som äro liturgiskt kunniga och som ha en praktisk erfarenhet av gudstjänstlivet i svenska kyrkan och med dem dryftat möjligheterna att utforma aftonsång som s. k. psalmvesper.

Utredningsarbetet beräknas vara slutfört under första hälften av år 1956.

I E: 24

24. *Församlingsstyrelsekommittén* (1954: I 31; 1955: I 27)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 april 1953 för att verkställa översyn av gällande församlingsstyrelselagstiftning (se Post- och Inrikes tidn. den 15 juni 1953):

Löthner, O. A., f. d. lagman, f. d. riksdagsman, *ordförande* (avliden den 14 oktober 1955);

Olsson, A., redaktör, andre vice talman, led. av II kamm. (*ordförande* fr. o. m. den 7 november 1955);

Brolin, N.-E., kansliråd;

Eklom, S. G., hovrättsråd;

Forslund, E. A. S., pol. mag.;

Hoppe, E. C., kontraktsprost, led. av II kamm.;

Kajser, F. J., sekreterare i svenska stadsförbundet;

Victor, J. C., hovrättsråd, (fr. o. m. den 7 november 1955).

Sekreterare:

Hellquist, G. E. T., hovrättsråd.

Lokal: Björnbärsgatan 7, Göteborg; tel. 18 40 03.

Direktiven för utredningen, se 1954 I E 31.

Kommittén har under tiden december 1954—november 1955 sammanträtt 23 dagar.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1956.

25. *1953 års kyrkomusikersakkunniga* (1954: I 33; 1955: I 29)

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 30 juni 1953 för att *dels* verkställa utredning rörande möjligheterna att inrätta en ny form av kyrkomusiker-tjänster, särskilt lämpad för sådana speciella förhållanden som råda i bland annat Skåne, *dels ock* verkställa den översyn i övrigt av kyrkomusikerstad-gans bestämmelser, som utredningsmännen kunna finna påkallad:

Öhman, G. B., byråchef;

Löwbeer, H., t. f. budgetsekreterare.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

De sakkunnigas utredningsarbete har under år 1955 i huvudsak slutförts. Överläggningar ha ägt rum med vederbörande fackorganisation samt representanter för domkapitlen i Skara och Lund. De sakkunnigas betänkande är under sammanställande och avses skola avlämnas i början av år 1956.

26. *Biskopsvalskommittén* (1954: I 34; 1955: I 30)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 juli 1953 för att verkställa utredning och avgiva förslag till ändrade grunder för val av biskop och i samband därmed överse gällande bestämmelser på området (se Post- och Inrikes tidn. den 25 juli 1953):

Thomson, A. N., universitetskansler, *ordförande*;

Forkman, G. A. P., komminister;

Lodenus, V. G., hemmansägare, andre vice talman, led. av I kamm.

Sekreterare:

Danielsson, O. H. N., förste stiftsnotarie.

Lokal: Riksdagshuset; tel 22 46 00 anknytn. 75 (sekreteraren).

Direktiven för kommittén, se 1954: I 34.

Kommittén har under tiden december 1954—november 1955 hållit 5 sammanträden.

Kungl. Maj:t har den 27 juli 1955 anbefallt kommittén att vid fullgörandet av sitt uppdrag verkställa översyn jämväl av de för ärkebiskopsval gällande bestämmelserna.

Kommittén beräknar slutföra sitt arbete i början av år 1956.

27. 1953 års lärarinneutbildningskommitté (1954: I 35; 1955: I 31)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 oktober 1953 för att verkställa fortsatt utredning rörande organisationen av lärarinneutbildningen på det husliga området och därmed sammanhängande utbildnings- och lokalfrågor (se Post- och Inrikes tidn. den 23 november 1953):

Öhman, G. B., byråchef, *ordförande*;

Boman, K. E. R., lantbrukare, led. av I kamm.;

Holmvall, Karin M., rektor;

Johansson, K. I., professor;

Lindegren, K. N. A., fil. lic., tillika *sekreterare*;

Torbrink, Tekla J. L., fru, led. av II kamm.

Experter:

Ernest, Eva, ombudsman;

Herngård, Birgit K., rektor;

Johansson, Anna-Stina, rektor.

Lokal: Riksdagshuset; tel. växel 22 46 00 anknytning 73 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1954: I E 35. Beträffande ytterligare utredningsuppdrag se 1955: I E 31.

Genom beslut den 4 februari 1955 har Kungl. Maj:t förordnat, att utredningsuppdraget skall omfatta jämväl frågan om utbildning av ekonomiföreståndarinnor.

Kommittén har under tiden december 1954—november 1955 hållit 18 sammanträden. Därutöver har ett antal överläggningar ägt rum mellan vissa ledamöter av kommittén och mellan ordföranden och experterna. Vidare har ordföranden jämte några ledamöter av kommittén haft överläggningar med företrädare för Uppsala läns landsting angående viss del av kommitténs utredningsuppdrag. Under arbetsåret har en prognosundersökning rörande det framtida behovet av lärarinnor på det husliga området slutförts.

I E: 27 Kommittén beräknar framlägga sitt betänkande om seminarieutbildningen av lärarinnor under första halvåret 1956. Därefter avser kommittén att påbörja utredningen om forskning och högre utbildning på näringslärans område m. m. Utredningsarbetet beräknas fortgå under hela år 1956.

28. 1954 års medicinska utrustningskommitté (1955: I 32)

Den 4 juni 1954 tillsatte Kungl. Maj:ten särskild kommitté för att handhava frågan om utrustning av den bakteriologiska institutionen vid karolinska mediko-kirurgiska institutet och därmed sammanhängande spörsmål. Kommitténs uppdrag utvidgades sedermera dels genom Kungl. Maj:ts beslut den 11 februari 1955 till att omfatta frågan om möjligheterna för ett samgående i fråga om verkstadsdriften mellan de teoretiska institutionerna vid medicinska fakulteten vid universitetet i Göteborg dels ock genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1955 till att omfatta frågan om inredning och utrustning av institutionen för virusforskning vid karolinska mediko-kirurgiska institutet.

Kommitténs sammansättning under år 1955:

Sakkunniga:

Dillner, H. J., expeditionschef, *ordförande*;

Brunnberg, H. A., byggnadsråd;

Fors, S. R., intendent;

Gard, S., professor (fr. o. m. den 30 juni 1955, frågor rörande inredning och utrustning av institutionen för virusforskning vid karolinska institutet);

Hydén, V. H., professor (fr. o. m. den 11 februari 1955, frågor rörande verkstadsdriftens anordnande vid medicinska fakultetens teoretiska institutioner vid universitetet i Göteborg);

Malmgren, B. R., professor (frågor rörande utrustning av den bakteriologiska institutionen vid karolinska institutet).

Experter:

Hallendorff, C. J. H., professor (fr. o. m. den 11 februari 1955, frågor rörande verkstadsdriftens anordnande vid medicinska fakultetens teoretiska institutioner vid universitetet i Göteborg);

Kihlman, K. H., verkmästare.

Sekreterare:

Hagbergh, G. G. E., amanuens (t. o. m. den 31 augusti 1955);

Cederlund, B. E. M., e. o. kanslisekreterare (fr. o. m. den 1 september 1955).

Lokal: Ecklesiastikdepartementet; tel. växel lokalsamt. 22 45 00, rikssamt. 23 62 00 (sekreteraren).

Kommittén har under tiden december 1954—oktober 1955 hållit 13 sammanträden.

Kommitténs arbete med upphandling av utrustning för den bakteriologiska institutionen vid karolinska institutet har fortskridit enligt uppgjord planering. Kommittén har framlagt förslag dels den 28 februari 1955 i fråga om anskaffning av verkstadsutrustning för den bakteriologiska institu-

tionen vid karolinska institutet (stencilerat) dels ock den 4 juli 1955 i fråga **I E: 31** om verkstadsdriftens anordnande vid medicinska fakultetens teoretiska institutioner vid universitetet i Göteborg (stencilerat). Kommittén har vidare i skrivelse den 31 oktober 1955 framlagt kostnadsberäkningar m. m. avseende inredning och utrustning för institutionen för virusforskning vid karolinska institutet.

Kommitténs arbete beräknas fortsätta under hela år 1956.

29. *Sakkunniga för utarbetande av bihang till kyrkohandboken* (1955: I 34)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 juli 1954 för att utarbeta förslag till bihang till kyrkohandboken:

Borgenstierna, C. G. M., domprost, *ordförande*;

Murray, G. R. O., t. f. kyrkoherde, tillika *sekreterare*;

Palmer, N. E., t. f. kyrkoherde.

Lokal: Adolf Fredriks församlingshus, Holländargatan 16, Stockholm, tel. 11 37 75 (sekreterarens bostadstelefon 21 36 63).

De sakkunniga ha under tiden december 1954—november 1955 hållit åtta sammanträden.

De sakkunniga beräknas slutföra sitt uppdrag under förra delen av 1956.

30. *Sakkunnig för översyn av gällande särskilda bestämmelser om den kyrkliga verksamheten bland den lapsk- och finsktalande befolkningen* (1955: I 35)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 juli 1954 för att biträda med översyn av i reglementet för lappmarks ecklesiastikverk den 31 januari 1896 (nr 96 s. 1) och i övrigt meddelade särskilda bestämmelser rörande den kyrkliga verksamheten bland den lapsk- och finsktalande befolkningen inom Härnösands och Luleå stift:

Jonzon, B. I. J., biskop.

Experter:

Klefbom, K. H. N., stiftssekreterare, tillika *sekreterare*;

Ruong, J. I., nomadskolinspektör.

Den sakkunnige har under tiden december 1954—november 1955 hållit sammanträden med experterna under 2 dagar, varjämte ett flertal överläggningar mellan den sakkunnige och sekreteraren ägt rum. Uppgifter om lapska och finska språkens användning i kyrkans verksamhet m. m. ha infordrats. Uppsättning av koncept till betänkande pågår.

Uppdraget beräknas vara slutfört under år 1956.

31. *Seminarieutredningen* (1955: I 36)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 september 1954 för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande folk- och småskoleseminariernas organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 11 oktober 1954):

I E: 31 Sjödahl, H. L. E., f. d. lektor, led. av I kamm., *ordförande*;
 Brevner, E. A. J., undervisningsråd;
 Sundelin, G. V., lantbrukare, led. av I kamm.

Experter:

Levander, Ruth M., övningsskollärare;
 Nilsson, Eric S., rektor;
 Sondén, E. Ingeborg, småskollärare;
 Svensson, K. O. Börje, rektor.

Experter för utarbetande av kursförslag med anvisningar för en treårig småskollärarytbildning:

Adding, Hjärdis, övningsslärare;
 Almgren, Karin M., övningsslärare;
 Ander, C. G., e. o. övningsslärare;
 Berg, Gunhild J., övningsslärare;
 Bohlin, J. V., seminarieadjunkt;
 Bredby, A. H., seminarieadjunkt;
 Ekerot, B. O. A., övningsslärare;
 Elander, Karin S. E., seminarieadjunkt;
 Ernolv, C. J., lektor;
 Freygård, K. G., rektor;
 Green, S. A. G., övningsskollärare;
 Gustaver, B. A. G., lektor;
 Jeppson, C. H. Maria, rektor;
 Kronborg, O. B. E., rektor;
 Lemke, Dagmar, e. o. övningsslärare;
 Lilja, E. A., rektor;
 Lindahl, A. R. A., rektor;
 Lundberg, G. H., e. o. lektor;
 Modess, O. F. R., lektor;
 Nordström, C. E. V., övningsslärare;
 Noréhn, Märtha, e. o. övningsslärare;
 Nyman, H. S., e. o. seminarieadjunkt;
 Näsmark, Anna-Lisa, lärare;
 Petrén-Overton, Harriet Ch. L., seminarieadjunkt;
 Rudmark, A. Karin E., övningsslärare;
 Sonnander, T. A., övningsslärare;
 Swedberg, S. B., lektor;
 Thorén, I. K. A., lektor;
 Trane, Hj. A., e. o. lektor;
 Vanäs, K. G. E., lektor;
 Widéen, A. T. E., seminarieadjunkt;
 Öster, J. R., lektor.

Sekreterare:

Ingvar, L. O. A. H., e. o. kanslisekreterare.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (sekr.); rikssamt. 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1955: I E 36.

Genom beslut den 25 mars 1955 har Kungl. Maj:t uppdragit åt utredningen att verkställa en allmän översyn av gällande stadga och undervisningsplan för folkskoleseminarierna.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit 28 sammanträden om sammanlagt 39 dagar. Vidare har utredningen under sammanlagt 15 dagar besökt flertalet folk- och småskoleseminarier.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under förra hälften av år 1956.

32. *Mälsåkersutredningen* (1955: I 37)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 oktober 1954 för att verkställa *dels* de med restaureringen av Mälsåkers slott sammanhängande utredningar i skilda hänseenden, som angivits i reservation till statsutskottets utlåtande nr 8/1954, punkten 63, *dels ock* de utredningar i övrigt, som utredningsmännen kunna finna påkallade i samband med frågan om fortsatt statlig medelsanvisning för Mälsåkers slotts iståndsättande:

Hammarskjöld, B. G. Hj., landshövding, *ordförande*;

Andersson, E. G., sjukkassedirektör, led. av I kamm.;

Westlund, P.-O. E., antikvarie.

Lokal: Länsstyrelsen, Nyköping, tel. 170 00.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit fyra sammanträden. Den 1 februari 1955 avlät utredningen, sedan preliminär kompletterande överenskommelse träffats med slottets nuvarande ägare, skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan, att Kungl. Maj:t måtte med det snaraste till avgörande upptaga frågan om mottagande av ifrågavarande gåva.

Utredningen har följt det väsentligen med statsmedel bedrivna arbetet med avhjälpande av skadorna på slottets yttre m. m. Sedan byggnadsstyrelsen ställt arkitekten K. E. Hjalmarson till utredningens förfogande, har vidare enligt direktiv från utredningen undersökning verkställts om iståndsättande under år 1956 av vissa särskilt betydelsefulla delar av slottets inre. Förberedande undersökningar ha igångsatts angående slottets användning i restaurerat skick.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under 1956.

33. *Utredning rörande fortsatt upprustning av Stockholms högskola*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 januari 1955 för att utarbeta av riksdagen i skrivelse den 25 maj 1954, nr 323, begärd organisationsplan för upprustning av Stockholms högskola och verkställa de utredningar i övrigt, som utredningsmannen kan finna påkallade i samband härmed:

Arén, T. S., byråchef.

Sekreterare:

Palmstierna, T. C. O. K., friherre, förste byråsekreterare.

I E: 33 Lokal: Drottninggatan 1—3; tel. 11 71 52 eller riksgäldskontoret, växel 22 12 20.

Utredningen har den 24 oktober 1955 avgivit en skrivelse angående tekniska högskolans i Stockholm fortsatta utbyggnad, i vad densamma berör Stockholms högskolas lokalförhållanden, och den 28 december 1955 avlämnat ett betänkande med utredning och förslag angående förstärkning av Stockholms högskolas personalorganisation, m. m.

Arbetet beräknas kunna slutföras under år 1956.

34. 1955 års ungdomsutredning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 januari 1955 för att verkställa utredning om statligt stöd åt politiska ungdomsorganisationers ungdomsvårdande verksamhet (se Post- och Inrikes tidn. den 9 februari 1955):

Lund, R. F., undervisningsråd, *ordförande*;

Isacson, E. B. J., lantmästare;

Johnson, B. V., förbundsordförande;

Larsson, T., landstingsman;

Lindbergson, K. A., kanslichef;

Löfberg, A. F. B., förbundsordförande.

Expert:

Gråby, L. G. L., konsulent.

Sekreterare:

Petersson, T. R., pol. mag.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet; tel. växel 22 45 00 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Persson till statsrådsprotokollet den 28 januari 1955):

Ett betydelsefullt led i strävandena att förbättra samhällets ungdomsvård utgör det statliga stödet åt ungdomens föreningsliv och fritidsverksamhet, som 1954 års riksdag med bifall till Kung. Maj:ts proposition nr 156 beslutade om samtidigt med att ställning togs till den framtida nykterhetspolitiken. Det statliga stödet avser utbildning av ungdomsledare, ungdomsorganisationernas instruktionsverksamhet, upplåtelse och utrustning av lokaler, ungdomsidrotten samt främjande av fritidsverksamhet bland ungdomen genom anordnande av s. k. fritidsgrupper. Vad de fyra förstnämnda områdena beträffar utgår statsunderstödet till riksomfattande ungdomsorganisationer. I fråga om fritidsgrupperna skall de auktoriserade studieförbunden eller kommun stå som huvudman för verksamheten. Närmare bestämmelser om nu avsett statsunderstöd har meddelats bland annat i kungörelsen den 30 juni 1954 (nr 575) angående statsunderstöd till ungdomens förenings- och fritidsverksamhet.

I överensstämmelse med ett i propositionen gjort och av riksdagen godtaget uttalande har i kungörelsen föreskrivits, att bidrag enligt kungörelsen icke må utgå till politiska organisationer. Beträffande ifrågavarande undantag för de politiska organisationerna må anföras följande.

Vid sin hemställan om bemyndigande att tillkalla den utredning angående stöd åt nykterhetsorganisationer och ungdomsvårdande sammanslutningar, vars betänkande kom att ligga till grund för propositionen 1954:156 och därmed för riks-

dagens beslut om här avsett statsunderstöd till ungdomens förenings- och fritidsverksamhet, anförde chefen för finansdepartementet (protokollet över finansärenden den 22 maj 1953) bland annat, att de politiska ungdomsorganisationerna visserligen utförde ett erkännansvärt ungdomsvårdande arbete men att deras huvudsyfte vore att driva politisk verksamhet. Statsstöd till de politiska ungdomsorganisationerna syntes med hänsyn härtill vara förenat med särskilda problem. Med tanke på den skyndsamhet varmed ifrågakvarande utredning borde bedrivas, syntes det därför mindre lämpligt att i uppdraget inbegripa denna fråga.

Vid min anmälan av nyssnämnda utrednings betänkande och däröver avgivna remissyttranden (prop. 1954:156) berörde jag frågan om de politiska ungdomsorganisationernas ställning i ungdomsarbetet och framhöll bland annat, att en förutsättningslös utredning av frågan om statligt stöd till dessa sammanslutningars ungdomsvårdande verksamhet borde komma till stånd. I anslutning härtill meddelade jag min avsikt att hos Kungl. Maj:t hemställa om bemyndigande att tillkalla särskilda sakkunniga i detta syfte. Riksdagen har för sin del ställt sig positiv till tanken på en dylik utredning. Jag torde därför nu få återkomma till detta ärende.

De politiska ungdomsförbunden spelar en viktig roll inom ungdomsvården. Deras insatser för medborgarfostran och upplysning i samhällliga frågor måste i ett fritt och demokratiskt samhälle tillmätas en mycket väsentlig betydelse. Betänkligheter kan emellertid anföras mot att med statsmedel stödja deras propagerande för ett visst politiskt parti. Däremot bör de ha samma rätt som andra ungdomsorganisationer att erhålla statligt stöd för det betydelsefulla arbete de bedriver exempelvis inom studieverksamhetens och fritidssysselsättningarnas område. Även om detta arbete kan sägas vara ägnat att indirekt stödja dessa sammanslutningars politiska verksamhet, talar starka rättviseskäl för att de icke av denna orsak förmenas ett stöd av den typ, som tillerkänts andra ungdomsorganisationer. Den centrala uppgiften för den tillämnade utredningen bör därför vara att söka utröna, hur samhället skall kunna genom ekonomiskt stöd främja den ungdomsvårdande verksamhet, som bedrivs av de politiska ungdomsorganisationerna, utan att därvid rent partipolitiska syften tillgodoses, samt vilka medel, som kan stå till buds för att garantera att därvid endast de ändamål tillgodoses, som innefattas i propositionen 1954:156 om stöd till ungdomens förenings- och fritidsverksamhet.

Under angivna förutsättningar synes mig frågan om bidrag till kurser, avsedda för undervisning i ungdomssociala och därmed närbesläktade ämnen av allmän betydelse för ungdomsarbetet, förtjäna särskild uppmärksamhet. En annan form av stöd, som bör övervägas, är bidrag till instruktörsverksamhet. Härvid synes böra undersökas, om bidrag för instruktörsverksamhet lämpligen kan utgå till de riksförbund för studiecirkelverksamhet, till vilka respektive politiska ungdomsorganisationer är anslutna. Vidare bör prövas huruvida statsbidrag bör kunna utgå till verksamhet i fritidsgrupper, som anordnas av politiska sammanslutningar, samt, därest bidrag finnes böra utgå, om och i vad mån därvid modifikationer bör göras i gällande statsbidragsvillkor.

Nu berörda utredningsarbete bör anförtros en kommitté om högst sex ledamöter. Kommittén bör såvitt möjligt tillgodogöra sig erfarenheten från de i sammanhanget aktuella samhällliga stödåtgärder, som förekommer i vissa andra länder.

Utredningen har intill den 1 december 1955 hållit 9 sammanträden.

Utredningen beräknar slutföra sitt arbete under 1956.

35. 1955 års läkarutbildningsutredning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 31 mars 1955 och den 29 april 1955 för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande ut-

I E: 35 ökning av antalet propedeutiska och kliniska utbildningsplatser för medicinare (se Post- och Inrikes tidn. den 7 april 1955):

Nevrell, B. A., generaldirektör, *ordförande*;

Arén, T. S., byråchef;

Clausén, B. A., landstingsman (fr. o. m. den 29 april 1955);

Lundgren, P. G., fältläkare, f. d. riksdagsman;

Odelberg, A. A., lasarettsläkare (fr. o. m. den 29 april 1955);

Odin, M. O., professor;

Rexed, B. A., professor;

Strandlund, J. F., kommunalnämndsordförande.

Sekreterare:

Oredsson, S. M., revisionskommisarie.

Lokal: Riksräkenskapsverket; tel. 23 34 70.

Direktiv (anförande av statsrådet Persson till statsrådsprotokollet den 31 mars 1955):

I propositionen 1954:212 angående reformering av läkarutbildningen förordade jag, att det årliga intaget av medicine studerande skulle från och med läsåret 1955/56 ökas från 310 till 342, innebärande en ökning vid karolinska institutet med 6 till 118, vid universitetet i Uppsala med 16 till 80 och vid universitetet i Lund med 10 till 74 samt oförändrad intagning av 70 studerande vid universitetet i Göteborg. Detta förslag till intagning baserades på det antal utbildningsplatser, som beräknats stå till förfogande för den propedeutiska utbildningen — det tredje studieåret enligt den i propositionen föreslagna nya studieordningen — och den därefter följande kliniska utbildningen. Antalet propedeutplatser hade beräknats till sammanlagt 325, varav 120 i Stockholm, 60 i Uppsala, 70 i Lund-Malmö och 75 i Göteborg. Med hänsyn till avgången under de två första studieåren ansåg jag intagningen kunna göras något större än antalet propedeutplatser.

I propositionen berörde jag jämväl frågan om en framtida ytterligare utökning av det årliga intaget av studerande vid de medicinska lärosätena utöver den av mig föreslagna. Jag erinrade därvid om de möjligheter härför, som komme att föreligga i samband med realiserandet av nybyggnadsplanerna för vissa teoretiska institutioner vid dåvarande medicinska högskolan i Göteborg. Då de planerade göteborgsinstitutionerna toges i anspråk, anförde jag, måste utredning komma till stånd angående tillgången på kliniska utbildningsplatser för det ökade elevantalet, och en översyn av läget vid de övriga läroanstalterna torde därvid bli nödvändig. I samband därmed syntes möjligheten att förlägga någon del av den kliniska utbildningen till sjukhus i Norrland böra beaktas.

I vissa vid 1954 års riksdag väckta motioner framställdes förslag om åtgärder i syfte att genom inrättande av en ytterligare medicinsk läroanstalt eller på annat sätt tillgodose behovet av ökade utbildningsplatser för medicinare.

Vid anmälan i propositionen nr 142 till 1955 års riksdag av frågan om ökad utbildning av läkare förordade jag — närmast som en provisorisk åtgärd i avvaktan på att möjligheter om några år komme att föreligga att öka intagningen av medicine studerande vid universitetet i Göteborg från 70 till 120 per år — att det årliga intaget av medicine studerande vid universitetet i Lund skulle ökas till 110 från och med nästa läsår. Jag ansåg vidare påkallat, att möjlighet bereddes ytterligare ett 30-tal studerande att påbörja sin läkarutbildning under nästa budgetår. Jag framhöll, att det torde vara möjligt att utöka antalet studerande vid karolinska institutet — utöver vad tidigare beslutats — med åtminstone 20 per år i de ämnen, som ingår i medicine kandidatexamen enligt den nya studieordningen,

och förklarade mig ha för avsikt att låta undersöka, om intagningen vid institutet kunde ökas därutöver, om det vore möjligt att ytterligare något öka intagningen vid universitetet i Uppsala och om man redan nu kunde vidtaga någon ökning av intagningen vid universitetet i Göteborg, i syfte att vid dessa läroanstalter ernå en ökad intagning — utöver tidigare beslutad — av omkring 30 medicine studerande från och med nästa läsår. Om det skulle visa sig att möjligheterna begränsade sig till en ökad intagning av endast omkring 20, ansåg jag, att man jämväl borde bereda högst tio svenska studerande tillfälle att nästa läsår påbörja grundläggande läkarutbildning i Schweiz.

Hur den fortsatta utbildningen efter medicine kandidatexamen skulle kunna ordnas vid den förordade ökade läkarutbildningen utgjorde enligt min mening ett ej så lättlost problem. Jag utgick emellertid från att det på ett eller annat sätt skulle kunna lösas till höstterminen 1957, då det ökade medicinarintaget första gången krävde större platstillgång för utbildningen efter medicine kandidatexamen. Jag förklarade mig ha för avsikt att inom en nära framtid utverka tillstånd att tillkalla sakkunniga för att verkställa den av riksdagen begärda, i det föregående omnämnda utredningen rörande inrättande av en för den kliniska utbildningen avsedd, till Norrland förlagd medicinsk läroanstalt. I de sakkunnigas uppdrag borde, anförde jag vidare, även ingå att utreda frågan om fortsatt utbildning efter medicine kandidatexamen av det ökade antal studerande, som enligt vad jag föreslagit skulle påbörja sina medicinska studier nästa läsår.

Berörda utredning torde nu böra komma till stånd. De sakkunniga bör i första hand utreda och avgiva förslag till åtgärder för att bereda ytterligare ett 60-tal medicine studerande — utöver vad som tidigare planerats — tillgång till utbildning under det propedeutiska året. Med hänsyn till att undervisning i farmakologi äger rum under sagda år och då farmakologiska institutioner endast finnes i Uppsala, Stockholm, Göteborg och Lund, torde det bli erforderligt att tillgodose behovet av ytterligare propedeutplatser genom ökning av kapaciteten vid nuvarande medicinska lärosäten.

Vad beträffar den kliniska utbildningen bör de sakkunniga utreda, hur det ökade behovet av kliniska utbildningsplatser lämpligen bör tillgodoses. Frågan om inrättande av en för den kliniska utbildningen avsedd, till Norrland förlagd medicinsk läroanstalt, bör därvid komma under närmare bedömande.

Vid bifall till vad jag tidigare förordat skall 408 studerande påbörja sina medicinska studier nästa läsår. En utbildning av denna omfattning har föreslagits i syfte att så snart som möjligt råda bot på den nu aktuella läkarbristen. De sakkunniga kan självfallet icke undgå att även komma in på frågan om det framtida läkarbehovet och den på längre sikt erforderliga utexaminationen av läkare. Resultatet av de undersökningar rörande behovet av arbetskraft för olika grenar av den offentliga verksamheten under det närmaste årtiondet, som inom en snar framtid torde komma att framläggas av 1949 års arbetskraftsutredning, torde härvid bli av betydelse för de sakkunnigas bedömning.

Genom beslut den 7 oktober 1955 har Kungl. Maj:t uppdragit åt utredningen att utreda frågan om förutsättningar och kostnader för inrättande vid sinnessjukhusen av professorer i psykiatri.

Utredningen har under tiden april—november 1955 hållit 8 sammanträden om sammanlagt 20 sammanträdesdagar. Mellan sammanträdena har arbetet bedrivits av ett särskilt arbetsutskott och av enskilda ledamöter. Överläggningar ha ägt rum såväl med företrädare för olika ämnesgrupper vid de medicinska fakulteterna som med representanter för vissa andra utredningar.

Utredningen beräknar kunna slutföra sitt uppdrag under år 1956.

I E: 36

36. Odontologiska förhandlingsakkunniga

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 juni 1955 för att på statens vägnar upptaga förhandlingar med Malmöhus läns landsting och Västerbottens läns landsting angående vissa frågor rörande utbyggnad av tandläkarutbildningen med rätt för de sakkunniga att, om de finner anledning därtill, jämväl upptaga förhandlingar med nämnda landsting eller annan vederbörande i andra närliggande frågor:

Westling, E. A., landshövding, *ordförande*;

Seipel, C. G. M., professor, rektor (såvitt angår förhandlingarna med Malmöhus läns landsting);

Topelius, G. Z., kanslerssekreterare, kansliråd;

Westin, G. E. N., professor, rektor.

Expert:

Fors, S. R., intendent.

Sekreterare:

Nordström, J. H. M., kansliråd, f. d. kanslerssekreterare.

Lokal: Tandläkarhögskolan i Stockholm; tel. 23 36 50; sekreterarens bostad 25 13 30.

Kungl. Maj:ts beslut den 17 juni 1955 har i huvudsak följande lydelse:

I propositionen nr 138 till 1955 års riksdag har chefen för ecklesiastikdepartementet, bland annat, berört vissa frågor, som borde påkalla förhandlingar mellan staten samt Malmöhus läns landsting och Västerbottens läns landsting. Sålunda har departementschefen i samband med sitt ställningstagande till förslaget om utbyggnad av tandläkarhögskolan i Malmö framhållit, att de i ett föreliggande förslag till avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan och Malmö stad angivna åtgärderna för att öka patienttillgången vid Malmöhögskolan icke vore tillräckliga för att trygga högskolans tillgång på lämpliga behandlingsfall. Departementschefen förklarade sig därför hava för avsikt att inom den närmaste framtiden föreslå Kungl. Maj:t att uppdraga åt lämpligt organ att förhandla med Malmöhus läns landsting i syfte att erhålla landstingets medverkan till att undervisningen vid tandläkarhögskolan även tillfördes lämpliga behandlingsfall från landstingsområdet — genom remiss av patienter från landstingets centraltandpoliklinik i Lund eller genom andra lämpliga åtgärder. Vidare har departementschefen vid sitt ställningstagande till förslaget om inrättande av en odontologisk högskoleklinik i Umeå ansett sig böra i huvudsak tillstyrka ett under ärendets beredning inom ecklesiastikdepartementet upprättat förslag till avtal mellan staten och Västerbottens läns landsting rörande reglering av statens och landstingets åtaganden beträffande högskolekliniken men tillika framhållit, att slutligt förslag till avtal borde föreläggas Kungl. Maj:t först efter ytterligare förhandlingar med landstinget. Vid dessa förhandlingar borde enligt departementschefens uppfattning även övervägas frågan om anställande av gemensam personal för landstingets medicinska bibliotek och högskoleklinikens odontologiska bibliotek.

Under tiden den 7 juli—den 20 november 1955 ha de sakkunniga hållit 3 sammanträden.

De sakkunnigas arbete beräknas kunna i huvudsak slutföras under år 1956.

37. Slöjdlärarytredningen

I E: 37

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1955 för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande utbildning av lärare i manlig slöjd och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 7 juli 1955):

Larsson, S., rektor, led. av I kamm., *ordförande*;
Larsson, B. M., möbelsnickare, led. av II kamm.;
Pettersson, K. G., metallarbetare, led. av II kamm.;
Philipson, T. B., konsulent;
Svensson, F. W., slöjdlärare.

Sekreterare:

Bäcklin, Inga C., e. o. kanslisekreterare.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet; tel. lokalsamtal växel 22 45 00 (sekr.); rikssamt. 23 62 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Persson till statsrådsprotokollet den 30 juni 1955):

Bland övningslärarna intar lärarna i manlig slöjd en särställning i så måtto, att det icke finnes någon för dem ordnad lärarutbildning i egentlig mening. Detta medför svårigheter ur skilda synpunkter. För statsmakterna har svårigheterna bl. a. kommit till synes när det — i samband med den s. k. övningslärarreformen — gällt att bestämma kompetenskraven för lärarna och avväga den med hänsyn till olika slag av kompetens skäligen löneställningen. Icke minst har svårigheterna att bedöma kompetensfrågorna märkts av skolöverstyrelsen, som enligt Kungl. Maj:ts särskilda uppdrag haft och har att pröva, huruvida lärare i manlig slöjd har högre eller lägre kompetens och således skall tillhöra den högre eller den lägre av de två för lärare i manlig slöjd fastställda lönegraderna. Frånvaron av en fastställd, kompetensgivande lärarutbildning för denna kår har emellertid också medfört svårigheter för skolorna. Dels har det rätt en under vissa tider rätt utpräglad brist på lämpligt och tillräckligt utbildade slöjdlärare, och dels har skolorna ibland haft svårt att rättvist avväga meriterna mellan sökande med mycket olika meriteringsväg. Störst har dock utan tvekan svårigheterna varit för lärarna själva. De som önskat bli slöjdlärare ha vetat, att de måste på olika sätt meritera sig och söka uppnå tillräcklig kompetens, men de torde många gånger ha varit tveksamma om vilken eller vilka meriteringsvägar de borde välja. Alla torde väl ha känt till att de borde genomgå två eller åtminstone en av slöjdkurserna på August Abrahamsons slöjdseminarium på Nääs. Men dessa kurser var ursprungligen icke avsedda för fackutbildning av slöjdlärare utan som kompletteringskurser i slöjd för folkskollärare, som ville ta slöjdundervisning utöver sina obligatoriska ämnen. Under omständigheternas tryck har dessa kurser delvis omlagts så att de blivit lämpade också för blivande facklärare i slöjd.

Onekligen har övningslärarregleringen av år 1948—1950 och skolväsendets starka tillväxt under senare år ytterligare accentuerat behovet av en ordnad utbildning för lärarna i manlig slöjd. Enligt min mening kan dock ett förslag till riksdagen i denna fråga nu icke grundas på något av de tidigare förslagen. Jag anser, att en ny, allsidig utredning av frågan är påkallad. Denna utredning bör nu igångsättas och den bör verkställas genom särskilt tillkallade sakkunniga. Den nya utredningen bör avse alla med utbildningen av lärare i manlig slöjd sammanhängande frågor. De förslag, vari utredningen utmynnar, bör också omfatta såväl principfrågor som detaljfrågor.

I E: 37 Beträffande vissa frågeställningar, som utredningen bör diskutera och ta ställning till, vill jag framhålla följande.

Innan överhuvud något förslag till utbildningsgång kan skisseras måste man vara på det klara med utbildningens ändamål. Detta sammanhänger också med det syfte som ämnet ifråga har i skolundervisningen. Sedan gammalt har detta syfte varit att lära de unga hantera vissa redskap, göra vissa enklare praktiska ting och på så vis ge dem hjälp att kunna klara sig i den mångfald situationer, i vilka de med nödvändighet kommer under sitt liv, och då de ha behov av praktiskt kunnande, praktisk blick och en viss händighet. Mot denna målsättning har från vissa håll opponerats under förmenande, att en dylik målsättning tar död på de ungas eget fria skapande. Man har i stället velat fästa största avseendet vid »konstnärligt» och fritt skapande utan fasta former. Med denna utgångspunkt läggs huvudvikten på sambandet med konsten, och slöjden sammankopplas intimt med teckningsutbildningen.

Enligt min mening har inga bärande skäl anförts för en dylik omläggning av målsättningen för den manliga slöjden. Alltfort bör alltså den praktiska kunnigheten vara det främsta målet i skolans slöjdundervisning. Detta utesluter emellertid ingalunda, att elevernas fria skapande kan ges ett visst utrymme. Noggrannhet och önskan att göra en sak praktiskt ändamålsenlig tar icke död på individen och hans intresse för ämnet.

Utbildningen av slöjdlärare bör alltså ta sikte på att skapa lärare, som har förståelse för och kännedom om ämnets praktiska sida och som ges pedagogisk skicklighet att bättre än kanske hittills skett lära ut denna kunskap under former som kan intressera ungdomen och sporra den till egna initiativ och insatser.

Den kommande utbildningen av slöjdlärare bör ske i form av särskilda kurser. Innan lärareleverna mottages vid dylika kurser bör de ha förvärvat det mesta av den egna nödvändiga färdigheten inom ämnets olika grenar. Utbildningstiden bör alltså huvudsakligen ägnas åt att ge de blivande lärarna pedagogisk skicklighet och undervisningsträning samt vissa förbättrade teoretiska kunskaper. Stor vikt måste läggas vid att de blivande lärarna får en erforderlig praktisk övningsundervisning med elever på olika skolstadier och olika skolformer. Genom en dylik koncentrerad av studiemålen och genom ett rationellt utnyttjande av kurstiden bör lärarutbildningen kunna ske på ett halvt å ett år. Det bör ankomma på de sakkunniga att avge förslag både till bestämmelser om inträdeskraven vid slöjdlärarkurserna och till tim- och kursplaner för utbildningen.

Beträffande kursernas förläggning synes i första hand lämpliga folkskoleseminarier kunna komma i fråga. De sakkunniga bör söka göra en prognos beträffande det årliga examinationsbehovet och mot denna bakgrund uppgöra förslag till hur många och vilka folkskoleseminarier, som behöver anlitas för ändamålet. Härvid bör de sakkunniga vara oförhindrade att förutsättningslöst överväga en förläggning av slöjdlärarkurserna till sådant folkskoleseminarium, som under den närmaste framtiden kan komma att friställas på grund av den demografiska utvecklingen.

Jag vill vidare uttala, att jag icke räknar med att slöjdlärarutbildningen skall förläggas till konstfackskolan i Stockholm. Då man som jag ej vill sätta slöjdlärarnas konstutbildning i första rummet, motiverar icke slöjdlärarnas utbildning en förläggning i anslutning till konstfackskolan. En dylik förläggning har också, i de förslag där den ifrågasatts, närmast motiverats med de blivande teckningslärarnas intresse av att ha tillgång till viss slöjdutbildning. För övrigt talar inga reella skäl för att utbildningen av slöjdlärare måste förläggas till Stockholm.

Jag har i det föregående redan berört, att jag lägger stor vikt vid att de blivande slöjdlärarna får en ingående praktisk övningsundervisning. Det bör ankomma på de sakkunniga att noga överväga, hur denna övningsundervisning bäst skall ordnas. Eftersom övningsundervisningen avser endast ett ämne, kan man icke skäli-

gen bygga upp en statlig övningskola för den. Den måste alltså förläggas till ett flertal skolor och skolformer. De sakkunniga bör överväga, hur man under dylika omständigheter skall få bästa möjliga garanti för att handledarna blir förstklassiga pedagoger.

I samband med placeringsfrågorna, som jag tidigare berört, uppkommer ett särskilt problem, som bör lösas av de sakkunniga. Jag avser härmed den framtida användningen av den statliga egendomen Nääs, som staten erhållit i donation under det uttryckliga villkoret att den skall användas för kompletteringskurser i slöjd för lärare och lärarinnor. Den blivande slöjdläroverutbildningen torde icke kunna förläggas till Nääs. Skälet härför är främst, att Nääs' placering omöjliggör en övningsundervisning av tillfredsställande omfattning. Då den blivande slöjdläroverutbildningen alltså icke kan förläggas till Nääs, uppkommer två frågor. Den första frågan är den, om Nääs i fortsättningen liksom hitintills kan och bör användas för kompletteringskurser i slöjd eller om dessa bör överflyttas till det eller de seminarier, dit slöjdläroverutbildningen förlägges. Den andra frågan är, vad Nääs slott och egendom lämpligen bör brukas till i fortsättningen, om all slöjdläroverutbildning flyttas därifrån.

Den utredning, som således nu bör igångsättas om utbildningen av slöjdlärare, rymmer så många viktiga och olikartade problemkomplex, att den bör verkställas av sakkunniga med erfarenhet från olika områden.

De sakkunniga har i november 1955 hållit sitt första sammanträde.

De sakkunniga beräknas slutföra sitt arbete under år 1957.

38. 1955 års universitetsutredning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1955 för att verkställa utredning och avgiva förslag angående universitetens och högskolornas uppgifter och behov (se Post- och Inrikes tidn. den 15 juli 1955):

Edenman, R. H. L., statssekreterare, led. av II kamm., *ordförande*;

Bergström, K. S. D., professor;

Fransén, H. D., f. d. regeringsråd;

Segerstedt, T., professor;

Svennilson, S. I., professor.

Sekreterare:

Moberg, S. T., e. o. byråchef.

Biträdande sekreterare:

Berg, C. G. H., fil. lic.

Lokal: Drottninggatan 1—3; adress Ecklesiastikdepartementet; tel. 11 71 52 eller 22 12 20: 69.

Direktiv (anförande av statsrådet Persson till statsrådsprotokollet den 30 juni 1955):

Tidpunkten torde nu vara inne att låta verkställa en allsidig och förutsättningslös prövning av universitetens och högskolornas uppgifter och behov i det moderna samhället. I första hand måste det därvid bli fråga om en långsiktig planering av de högre läroanstalternas fortsatta utbyggnad. Men jag är samtidigt angelägen framhålla, att den av mig nu förordade utredningen icke bör få hindra prövning under tiden av universitetens och högskolornas framställningar mot bakgrunden av den dagsaktuella situationen.

I E: 38 Den upprustning av universiteten, som efter förslag av ett flertal utredningar och kommittéer skedde under åren närmast efter det andra världskrigets slut fick en betydande omfattning och innebar utan tvivel en verklig förstärkning av såväl universitetens forskningsresurser som deras undervisningskapacitet. Men de olika förslag, som under dessa år framlades och även i stor utsträckning genomfördes vid de äldre universiteten, tog i första hand sikte på att anpassa universitets- och högskoleorganisationen till det då aktuella läget. Det redan då starkt ökade studentantalet och den nya internationella given i synnerhet inom den naturvetenskapliga och medicinska forskningen samt på teknikens områden krävde en allmän upprustning i fråga om personal, materiel och institutioner. Förslag till en mera långsiktig planering framlades däremot icke. Även om icke oväsentliga förstärkningar av universitetens och högskolornas resurser genomförts under senare år, är och blir än mer situationen på grund av den fortgående starka ökningen av studentantalet och den nästan explosionsartade tillströmning av studerande till de högre läroanstalterna, som är att emotse i mitten av 1960-talet, sådan att praktiskt taget hela ramen för den högre undervisningen håller på att bli för trång. Detta förhållande har även påtalats av de akademiska myndigheterna och i riksdagen — nu senast i motioner vid årets riksdag — samt av Sveriges förenade studentkårer, som dessutom bidragit till den offentliga debatten genom presentation av värdefullt siffermaterial. Det synes mig därför nödvändigt att nu angripa frågan om universitetens och högskolornas ställning i dagens och morgondagens samhälle i hela dess vidd. Den utredning, som jag sålunda förordar, bör verkställas av särskilt tillkallade sakkunniga. Med hänsyn till utredningens omfattning och svårighetsgrad bör dessa sakkunnigas arbete bedrivas mycket fritt. Jag vill emellertid i det följande påpeka vissa frågekomplex, som bör bli föremål för undersökning och prövning, samt göra vissa principiella uttalanden rörande utredningsarbetet på några delar av det stora utredningsfältet.

Jag har i olika sammanhang framhållit, att studentantalet under perioden 1955—1965 kommer att starkt öka samtidigt som ett ständigt stigande behov av universitets- och högskoleutbildad arbetskraft gör sig gällande. Aktuell prognosmaterial ger oss numera en relativt tillförlitlig bild av tillströmningen till högre skolor, och även studentantalet torde med viss säkerhet kunna uppskattas. Utan att närmare ingå på det tillgängliga siffermaterialet vill jag såsom exemplifiering nämna, att man torde böra räkna med en fördubbling av antalet elever vid gymnasierna under det närmaste decenniet. År 1954 avlades 5 289 studentexamina. Beräkningar gjorda inom den nu arbetande realskoleutredningen visar att det sannolikt blir i runt tal 8 300 studentexamina år 1959. Av 1954 års studentkull gick inte mindre än 52,8 procent eller 2 791 studenter till de filosofiska fakulteterna. Antages de filosofiska studiebanornas relativa dragningskraft oförändrad, erhålles år 1959 i runt tal 4 400 nyinskrivna enbart i de filosofiska fakulteterna. Medräknas samtliga fakulteter och högskolor finns det för närvarande omkring 20 000 studenter. Mot bakgrunden av det siffermaterial, som föreligger, samt med beaktande av de ökande ungdomskullarna, en väntad fortsatt expansion på skolans område och olika rekryteringsfrämjande åtgärder torde man på 1960-talet kunna räkna med ett studentantal av minst 30 000 — omkring 1965 förmodligen betydligt högre.

För samhället är ett dylikt tillskott av kvalificerad arbetskraft ytterst värdefullt. Men det gäller också att så organisera och rusta upp våra universitet och högskolor, att de ökade studentkullarna verkligen kan tillvaratas och ges den utbildning, som det moderna samhället är i behov av. Arbetsmarknadens efterfrågesida kommer här in i bilden. Vi har visserligen mot bakgrunden av den nuvarande bristen på akademiskt utbildad arbetskraft inom ett flertal arbetsområden en allmän föreställning om ett växande behov av sådan arbetskraft. Behåller det svenska samhället sitt progressiva drag, torde knappheten på kvalificerad arbetskraft bli bestående och vår förmåga att utnyttja våra arbetskraftstillgångar sättas på än här-

dare prov. Men det räcker icke med enbart en allmän föreställning om utvecklingen på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsbilden är nämligen icke entydig inom olika arbetsområden, även om bristsituationen för närvarande är dominerande. Vid den av mig förordade utredningen bör de sakkunniga alltså i första hand på basis av arbetskraftsutredningens material, vilket inom kort torde komma att redovisas, och i andra hand på grundval av eget prognosmaterial söka utreda behovet av akademiskt utbildad arbetskraft inom olika yrkesområden. När det gäller att söka bedöma det framtida behovet av akademiskt utbildad arbetskraft kommer säkerligen de yrkesområden, vilkas arbetskraft utbildas vid de filosofiska fakulteterna och de tekniska högskolorna, att erbjuda de största svårigheterna. För en bedömning av de högre skolornas lärarbehov torde utredningen komma att ha tillgång till ett relativt tillförlitligt material. För en uppskattning av de filosofiska fakulteternas erforderliga utbildningskapacitet måste emellertid hänsyn även tagas till en rad andra yrkesområdens växande behov av humanistiskt, samhällsvetenskapligt och naturvetenskapligt utbildad arbetskraft. När det gäller anspråken på naturvetenskapligt och tekniskt utbildad arbetskraft torde de sakkunniga även höra uppmärksamma frågan om den faktiska begåvningsreserven av matematiskt och tekniskt inriktade personer.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att läkar- och tandläkarutbildningen, den juridiska och samhällsvetenskapliga utbildningen samt den teologiska utbildningen under senare år varit föremål för olika utredningar och att beträffande läkar- och tandläkarutbildningen samt den teologiska utbildningen reformer nyligen beslutats. De av mig nu föreslagna sakkunniga bör därför givetvis i största utsträckning utnyttja nämnda utredningar och bygga på den nya grund, som sålunda på vissa områden redan lagts. De medicinska fakulteterna, karolinska medikokirurgiska institutet samt tandläkarhögskolorna torde icke böra särskilt behandlas av de sakkunniga. De juridiska och teologiska fakulteterna bör endast behandlas i det större organisatoriska universitetssammanhanget.

Av vad jag nu anfört torde framgå, att en av utredningens huvuduppgifter blir att söka klarlägga hur stor tillströmning av studenter våra universitet och högskolor kan påräkna under en nu överblickbar framtid samt hur stort samhällets behov av universitets- och högskoleutbildad arbetskraft kan väntas bli under samma period. På grundval av sådana överväganden bör de sakkunniga bedöma universitetens och högskolornas behov av personal, materiel och institutioner. Det gäller med andra ord att föreslå ramen för en universitets- och högskoleorganisation, som under det närmaste decenniet sannolikt måste öka sin utbildningskapacitet i en tidigare icke förutsedd utsträckning. Jag räknar däremot icke med att det i en långsiktplan skall bli möjligt — och det är ur här antydda synpunkter ej heller nödvändigt — att i detalj i ämne efter ämne framlägga förslag till förstärkningar av personal, materiel m. m. De sakkunniga torde i stället böra föreslå allmänna regler och riktlinjer för bedömningen av olika ämnesgruppers och typämnenas behov av lärarkrafter och övrig personal, av materielanslag samt av institutionsutrymmen ävensom undervisnings- och forskningsresurser i övrigt. Härvid torde i synnerhet relationen mellan antalet lärare och elever på olika stadier ingående böra undersökas under hänsynstagande till såväl undervisningens krav som de personella och ekonomiska resurser, vilka kan beräknas stå till förfogande.

Det synes vara överflödigt att särskilt understryka, att rekryteringsbasen för forskningstjänster och mer kvalificerade undervisningstjänster är smal. Den vetenskapligt högkvalificerade arbetskraften är och förblir synnerligen fåtalig, och det skulle vara verklighetsfrämmande att tro, att universitetens och högskolornas undervisningsproblem kan lösas enbart genom en utökning av antalet olika tjänster med ett bibehållande av den nuvarande organisationen. I stället måste enligt min mening personalens arbetsuppgifter differentieras och specialiseras i större utsträckning än nu med sikte i första hand på att lätta den många gånger betydande

I E: 38 undervisnings- och examinationsbörda, som åvilar professorerna i vissa ämnen, till allvarligt förfång för forskningen. De sakkunniga bör därför ägna stor uppmärksamhet åt frågan om den mest rationella användningen av olika slags lärarkrafter och särskilt pröva det i den offentliga debatten framförda förslaget om tillskapandet av en ny typ av fast anställda lärare med undervisning som dominerande uppgift — närmast motsvarande de nuvarande pedagogiska universitetslektorerna.

Jag vill i detta sammanhang även erinra om att universitetskanslern föreslagit en särskild utredning av laboratorernas vid universiteten och vissa högskolor ställning och uppgifter, ävensom en översyn av gällande föreskrifter rörande de biträdande lärarna. Dessa utredningar torde böra utföras av de nu föreslagna sakkunniga.

En undersökning bör även ägnas den akademiska undervisningens organisationsproblem. Bland annat bör de åtgärder, som vidtagits i syfte att erhålla en rationell studieordning, motverkande tendenserna till hög studieavbrottsfrekvens och förlängda studietider, fullföljas och nya möjligheter prövas.

Universitetens och högskolornas undervisningsuppgifter måste alltid ses i sitt samband med forskningen. De akademiska läroanstalternas dubbla uppgift — forskning och undervisning — torde därför lämpligen bli den andra utgångspunkten för de sakkunnigas arbete. Utredningen bör bland annat söka ge svar på frågan, hur stor den nuvarande, totala forskningsvolymen är i verkligheten. Härvid avser jag givetvis även den synnerligen omfattande forskning, som bedrivs vid halvstatliga och enskilda fristående institut och laboratorier samt inom näringslivet och av olika organisationer. Man torde även böra belysa, i vilka former forskning av olika slag för närvarande bedrivs. På grundval av dessa undersökningar bör därefter under beaktande av våra statsfinansiella resurser en plan för de nödvändiga forskningsbehovens tillgodoseende uppgöras.

De sakkunniga bör vidare ägna särskild uppmärksamhet åt forskarrekruteringens och forskarutbildningens viktiga och speciella problem. Då de svenska universitetens och högskolornas organisation är uppbyggd för forskning och vetenskaplig undervisning och knappast för »yrkesutbildning» av alltför stora skaror studenter — vilket framförallt gäller de filosofiska fakulteterna — bör helt förutsättningslöst undersökas, på vilket sätt man genom en rationaliserad undervisning eller andra åtgärder kan bevara universitetens ursprungliga och alltjämt gällande dubbla uppgift. I detta sammanhang bör prövas, om särskilda utbildningslinjer för unga forskare kan och bör tillskapas eller om i första hand professorernas undervisning mer eller mindre bör skiljas från den lägre och mer elementära undervisningen.

Universitetens och högskolornas lokalbehov måste i detalj inventeras och ett långsiktigt investeringsprogram läggas upp. Jag utgår ifrån att de sakkunniga för fullgörande av denna uppgift samarbetar med byggnadsstyrelsen. Otvivelaktigt är forskningens och den akademiska undervisningens lokalproblem det mest brännande men också det mest svårlösta, inte minst med hänsyn till de begränsade ekonomiska resurser vi måste räkna med. På grund av forskningsverksamhetens expansion och studentantalets kraftiga ökning har den ram vi under decennier rört oss inom blivit för trång — även relativt nya institutioner har hastigt blivit otillräckliga.

För att lösa de vetenskapliga institutionernas lokalfrågor synes det mig, som om problemet måste angripas från nya utgångspunkter och med ett nytt grepp. Vi måste komma bort från det vanemässiga tänkandet: ett ämne, en professor, en institution. Med ett snävt institutionstänkande hinner vi förmodligen aldrig bygga i kapp med den erforderliga utvecklingen. De sakkunniga bör därför pröva, hur en samverkan i fråga om institutionslokaler skall kunna sättas i system mellan professorer och forskare i olika ämnen och även tillhörande olika fakulteter och hög-

skolor. De tekniska högskolorna har i här berörda avseende kommit längre än universitetet, men framför allt torde internationella erfarenheter böra utnyttjas. I E: 39

1954 års riksdag har i skrivelse begärt utredning om anordnande av permanent undervisning i Göteborg i ämnena botanik, zoologi och kemi. Jag anser att denna fråga bör prövas av de nu föreslagna sakkunniga, vilka torde böra utreda hela spørgsmålet om en naturvetenskaplig fakultet i Göteborg. Även där måste särskild uppmärksamhet ägnas lokalfrågorna, och jag föreställer mig då, att det borde finnas möjligheter att lösa en eventuell naturvetenskaplig fakultets lokalbehov i nära samverkan med den medicinska fakulteten och Chalmers tekniska högskola.

Flera av de av mig tidigare berörda frågorna aktualiserar spørgsmålet om universitetens och högskolornas organisatoriska och administrativa ställning. Jag erinrar vidare om att årets höstriksdag kommer att behandla en av herr Osvald m. fl. i första kammaren samt av herrar Lundberg och Hallén i andra kammaren väckt motion i detta ämne. De i motionen framförda synpunkterna anser jag utredningen icke kan förbigå i detta sammanhang.

Utredningen bör överhuvud helt förutsättningslöst ta upp frågan om universitetens organisatoriska uppbyggnad och administrativa struktur. Den ledande synpunkten bör därvid vara att skapa organisatoriska förutsättningar för att effektivt kunna tillgodose de snabbt ökande kraven på universitetens kapacitet. I detta sammanhang uppkommer naturligtvis även frågan huru stora våra universitet och högskolor bör tillåtas bli. Mot bakgrunden av den väldiga ökningen av studentantalet, som är att motse under 1960-talet, bör de sakkunniga utreda behovet och möjligheten av en avlastning av våra nuvarande läroanstalter genom upprättandet av nya högskolor eller universitet. Självfallet kommer därvid i första hand frågan om ett universitet eller en högskola i Norrland in i bilden.

De sakkunniga bör vara oförhindrade att upptaga till prövning även andra frågor rörande universitet och högskolor, som kan aktualiseras under utredningsarbetet.

De sakkunniga bör arbeta så skyndsamt som möjligt samt vara oförhindrade att, om så befinnes lämpligt, successivt framlägga avgränsade förslag. De bör vidare kunna, när så erfordras, anlita ämnesrepresentanter och andra experter.

Utredningen har under tiden intill den 1 december 1955 hållit 6 sammanträden.

Utredningen har den 10 oktober 1955 hos Kungl. Maj:t gjort framställning om ett beredskapsanslag av 2 milj. kronor till förstärkning av de filosofiska fakulteternas undervisningsresurser under läsåret 1956/57.

Utredningsarbetet kommer att fortgå under hela år 1956.

39. 1955 års sakkunniga för yrkesutbildningens centrala ledning och viss lärarutbildning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 september 1955 för att verkställa en förutsättningslös utredning av frågan om den centrala ledningen av hela yrkesutbildningen och därmed sammanhängande spørgsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 19 oktober 1955):

Näsström, E. E., kommunaldirektör, led. av I kamm., *ordförande*;

Beskow, B., undervisningsråd;

Eskilsson, C. E., lantbrukare, led. av I kamm.;

Forssell, E. E., yrkesskoldirektör;

I E: 39 Johnsson, J. H., lantbrukare, f. d. riksdagsman;
Lundquist, O. R., överdirektör;
Vinge, Margit, förste aktuarie, led. av II kamm.
Sekreterare:

Lindegren, K. N. A., fil. lic.

Lokal: Riksdagshuset; tel. 22 46 00 växel, anknytning 73 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Persson till statsrådsprotokollet den 30 september 1955):

Vid 1943 års riksdag (prop. nr 1943: 232 och riksdagens skrivelse 1943: 414) beslöts, att såsom central statsmyndighet på yrkesundervisningens och yrkesutbildningens område skulle inrättas ett särskilt ämbetsverk, benämnt överstyrelsen för yrkesutbildning. Stommen i ämbetsverket skulle utgöras av skolöverstyrelsens samtidigt utbrutna yrkesskolavdelning. Överstyrelsens huvudsakliga arbetsområde skulle omfatta yrkesutbildningsåtgärderna för hantverk, industri, handel och husligt arbete, medan exempelvis yrkesutbildningsåtgärder inom andra än nämnda områden i allmänhet skulle falla under andra ämbetsverk.

Överstyrelsens kansli organiserades från början på tre byråer, nämligen en administrativ byrå (första byrån), en byrå för teknisk yrkesutbildning (andra byrån) samt en byrå för handelsundervisning och undervisning i husligt arbete m. m. (tredje byrån).

Efter överstyrelsens tillkomst har ämbetsverkets organisation i samband med ökade arbetsuppgifter efter hand utbyggts. Sålunda föreskrev Kungl. Maj:t den 15 juli 1944 med anledning av riksdagens beslut (skrivelsen 1944: 431, punkt 4), att den av dåvarande statens arbetsmarknadskommission dittills bedrivna yrkesutbildningsverksamheten för beredskapsändamål skulle från och med budgetåret 1944/45 handhavas av överstyrelsen för yrkesutbildning. För ombesörjande av denna utbildningsverksamhet inrättades inom överstyrelsen vid sidan av den egentliga byråorganisationen en särskild s. k. fristående sektion.

Från och med budgetåret 1945/46 har inom överstyrelsen inrättats en särskild upphandlingssektion med uppgift att för de kommunala och enskilda yrkesskolorna, centrala verkstadsskolorna samt flygmekanikerskolan i Mölndal anordna central upphandling av sådan stadigvarande undervisningsmateriel, för vilken statsbidrag utgår. Upphandlingen avser huvudsakligen större och dyrbara maskiner och verktyg m. m. samt större kvantiteter av smärre verktyg och förbrukningsmateriel.

Såsom förut antytts lades vid överstyrelsens tillkomst ärenden rörande undervisning i husligt arbete under överstyrelsens tredje byrå. Med hänsyn till omfattningen av nämnda undervisning och till önskvärdheten av en intensifiering och utvidgning av undervisningen beslöts emellertid vid 1947 års riksdag (prop. 1947: 231 och riksdagens skrivelse 1947: 371) att en särskild byrå för huslig undervisning (fjärde byrån) under ledning av en byråchef skulle inrättas från och med budgetåret 1947/48.

Ytterligare en utvidgning av överstyrelsens organisation företogs två år senare. I prop. 1949: 167 föreslog nämligen Kungl. Maj:t omläggning och utbildning av den av överstyrelsen bedrivna utbildningen av yrkeslärare. För effektiviseringen av såväl lärarutbildningen som yrkesundervisningen föreslogs vidare upptagande av yrkespedagogisk reformverksamhet bland överstyrelsens arbetsuppgifter. För den centrala ledningen av lärarutbildningen och reformverksamheten föreslogs inrättande av en särskild byrå inom överstyrelsen under ledning av en byråchef. Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förslag (skrivelse 1949: 259).

Sedan överstyrelsens tillkomst har sålunda antalet byråer inom verket ökat från tre till fem, varjämte tillkommit en fristående sektion. Denna utökning har dock

icke inneburit, att andra grenar av yrkesutbildningen än de ursprungligen avsedda lagts under överstyrelsens centrala överinseende. Splittringen av den centrala ledningen på ett stort antal ämbetsverk — sorterande under skilda departement — består alltså.

I olika sammanhang har framhållits lämpligheten av en samordning av yrkesutbildningens centrala ledning. Det första direkta uttalandet i denna fråga gjordes av 1952 års riksdag. Jag hade i nämnda års statsverksproposition anmält, att jag hade för avsikt att föranstalta om tillkallande av sakkunniga för en översyn av överstyrelsens för yrkesutbildning organisation. Med anledning av detta uttalande framhöll riksdagen, att utredningen borde vidgas till att omfatta samtliga de problem, som stod i samband med yrkesutbildningens centrala ledning. Det var enligt riksdagens mening angeläget att i möjligaste mån få en samordning till stånd av de frågor, som berörde yrkesutbildningen. Detta spörsmål borde därför särskilt uppmärksammas vid utredningen.

Av olika skäl kom den ifrågakvarande utredningen icke till stånd.

Det av 1952 års riksdag angivna spörsmålet aktualiserades ånyo av 1952 års yrkesutbildningssakkunniga i deras betänkande den 29 april 1954 angående yrkesutbildningen (SOU 1954: 11). De sakkunniga erinrade om att den princip, som låg bakom tillkomsten av överstyrelsen för yrkesutbildning, innebar att yrkesutbildningsfrågor från olika ämbetsverk sammanfördes under ett gemensamt ämbetsverk för yrkesutbildning. De sakkunniga ansåg, att denna princip borde ges en vidare tillämpning än hittills, för att man skulle kunna uppnå större enhetlighet i ledningen av yrkesutbildningen. Så många olika slag av yrkesutbildning som möjligt borde samlas inom ett centralt ämbetsverk. I den mån detta inte kunde ske, borde yrkesutbildningsfrågor i större utsträckning än nu åtminstone kunna läggas under ett och samma departement. De sakkunniga föreslog, att en utredning gjordes angående möjligheterna att under överstyrelsen för yrkesutbildning lägga lantbruksstyrelsens undervisningsbyrå samt tillsynen över den skogliga utbildningen, sjöbefälsutbildningen, fiskeriutbildningen och all huslig utbildning, som nu inte sorterar under yrkesöverstyrelsen eller ingår i de allmänbildande skolornas undervisning. Vissa andra, i betänkandet uppräknade slag av yrkesutbildning nedanför högskolestadiet, syntes däremot böra kvarstå under de olika verk och myndigheter som nu hade hand om dem.

Yrkesutbildningssakkunnigas uttalanden väckte stort intresse bland remissinstanserna. Många av dessa underströk vikten av närmare samordning av yrkesutbildningens centrala ledning och anslöt sig till förslaget om en utredning i ämnet. För egen del gjorde jag vid min anmälan för Kungl. Maj:t av frågan om utbyggnad av yrkesutbildningen följande uttalande (prop. 1955: 139, sid. 76):

Enligt min mening är tiden nu inne för en förutsättningslös utredning av frågan om den centrala ledningen av hela yrkesutbildningen. Vid denna bör undersökas fördelar och nackdelar med en koncentration till *ett* ämbetsverk av den centrala ledningen av yrkesutbildningens olika grenar. Befinnes fördelarna härav överväga, bör den lämpligaste organisationen av detta ämbetsverk och dess nödvändiga personalbehov utredas. Befinnes den centrala ledningen alltfört böra vara uppdelad på flera ämbetsverk, bör undersökas, hur denna uppdelning lämpligast bör göras. Även vid detta alternativ kan nämligen en viss koncentration vara lämplig. Vilketdera alternativen som än befinnes ha de största fördelarna, blir dock en viktig fråga för utredningen att beakta, hur samarbetet mellan å ena sidan tillsynsmyndigheten eller tillsynsmyndigheterna för yrkesutbildningen och å den andra de berörda fackambetsverken och skolöverstyrelsen skall ordnas. Jag ämnar med det snaraste anhölla om Kungl. Maj:ts tillstånd att tillkalla särskilda sakkunniga för att verkställa denna utredning. Skulle — såsom i annat sammanhang ifrågasatts — en särskild sakkunnigutredning igångsättas rörande vissa yrkesutbildningsproblem på jordbrukets område, förutsätter jag, att ett erforderligt samarbete och samråd skall ske mellan de båda utredningarna på de områden, som kan vara gemensamma.

I E: 39 Statsutskottet (utl. 1955: 138) underströk behovet av en ökad samordning i den regionala och centrala planeringen och ledningen av yrkesutbildningens olika grenar samt tillstyrkte, att den förordade utredningen snarast möjligt måtte komma till stånd med de utgångspunkter för utredningsarbetet, som jag angivit. Riksdagen (skr. nr 310) anslöt sig till utskottets uttalande.

Den antydda utredningen rörande vissa yrkesutbildningsproblem på jordbrukets område har nu tillsatts i och med att chefen för jordbruksdepartementet med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1955 tillkallat särskilda sakkunniga här för.

Den sålunda i olika sammanhang aviserade utredningen om yrkesutbildningens centrala ledning bör nu komma till stånd. Den bör verkställas av särskilda sakkunniga. För utredningsarbetet bör gälla de allmänna direktiv, som innefattas i mitt i det föregående återgivna uttalande i propositionen 1955: 139. I övrigt anser jag icke erforderligt och lämpligt att binda utredningsarbetet genom några andra direktiv än att under arbetet samråd bör ske med överstyrelsen för yrkesutbildning samt andra ämbetsverk och kommittéer, som är verksamma på yrkesutbildningens område.

Genom beslut den 21 oktober 1955 har Kungl. Maj:t med anledning av en den 6 oktober 1955 från skolöverstyrelsen inkommen skrivelse uppdragit åt de sakkunniga att jämväl utreda den i nämnda skrivelse berörda frågan om rekrytering och utbildning av lärare i yrkesämnen, främst med tanke på enhetsskolans klass 9 y.

De sakkunniga ha påbörjat sitt arbete.

40. Utredning rörande inrättande av ytterligare en lärarhögskola

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 september 1955 för utredning av frågan om inrättande av ytterligare en lärarhögskola:

Sjödahl, H. L. E., f. d. lektor, led. av I kamm., *ordförande*;

Johansson, N. Ivar, hemmansägare, led. av II kamm.;

Stenquist, E. G., rektor.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut skall utredningen avse förläggning till Lund eller Malmö eller annan lämplig ort i södra Sverige av en lärarhögskola av i huvudsak samma omfattning och organisation som lärarhögskolan i Stockholm.

Utredningsarbetet har påbörjats.

41. Utredning av vissa frågor i samband med mottagandet av den norska nationalgåvan till Sverige

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 4 november 1955 för att utreda vissa frågor i samband med mottagandet av den norska nationalgåvan till Sverige:

Gjöres, A., förutvarande statsråd, f. d. generaldirektör, *ordförande*;

Edenman, R. H. L., statssekreterare, led. av II kamm.;

Rosén, N. G. K. G., generaldirektör.

Sekreterare:

Andersson, A. F., verkställande direktör i Föreningen Norden.

Utredningsarbetet har påbörjats.

Jordbruksdepartementet

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1955

1. 1948 års kronolägenhetsutredning (1953: I 10; 1954: I 9; 1955: I 5)

Tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1948 för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande de bestämmelser, som skola gälla i fråga om upplåtelse av kronolägenheter (se Post- och Inrikes tidn. den 14 juli 1948):

Lindeberg, E. F. L., f. d. generaldirektör, *ordförande*;

Alm, M. F., f. d. byråchef;

Jacobson, U. R., handlande, led. av II kamm.;

Olsson, A., kronotorpare.

Expert, tillika *sekreterare*:

Ericsson, Y. A. R., kanslichef.

Lokal: Linnégatan 87; tel. 22 86 60.

Direktiven för utredningen, se 1949: I Jo 28 och 1952: I Jo 19.

Utredningen har under tiden fr. o. m. december 1954 hållit sammanträde under 2 dagar.

Utredningen har under samma tid avlåtit följande skrivelser:

den 11 februari 1955 till riksdagens jordbruksutskott med yttrande över motionerna I: 376 och II: 252 angående upprustningen av de norrländska fjällägenheterna,

den 16 februari 1955 till Konungen med utlåtande över en framställning från domänstyrelsen om bemyndigande att åt domänverkets fast anställda arbetare bevilja bostadslån och bosättningslån samt

den 21 juni 1955 till domänstyrelsen angående avträdesersättning åt innehavare av kronolägenhet m. m.

Vid utredningens sammanträde i maj 1955 närvaro representanter för Sveriges kronotorpare- och kolonistförbund.

Utredningens ordförande har i början av juli 1955 bevistat förbundets kongress för att klarlägga vissa förhållanden berörande kronolägenheterna.

Utredningens uppdrag är därmed slutfört.

2. Småbruksutredningen (1953: I 12; 1954: I 10; 1955: I 6)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 november 1948 för att verkställa utredning rörande småbrukens möjligheter att uppnå full lönsamhet genom specialisering av produktionen (se Post- och Inrikes tidn. den 29 november 1948):

Örborn, K. A., agronom, *ordförande*;

Andersson, K. A. M., hemmansägare, led. av II kamm.;

I Jo: 2 Hæggbloom, E. E., rektor led. av II kamm.;
 Jonsson, J. S., skogsarbetare, led. av II kamm.;
 Jönsson, N. O., disponent, led. av II kamm.;
 Larsson, G. K. V., lantbrukare, led. av II kamm.;
 Olsson, H., byråchef;
 Svensson, W., agronom, led. av II kamm.

Sekreterare:

Högström, E. A., förste byråsekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1950: I Jo 25.

Under tiden från och med december 1954 har utredningen hållit 3 sammanträden.

Utredningen har den 16 februari 1955 avgivit betänkande angående det mindre jordbrukets möjligheter att uppnå bättre lönsamhet (SOU 1955: 7).

Uppdraget är därmed slutfört.

3. 1950 års jordbrukskassautredning (1953: I 17; 1954: I 15; 1955: I 10)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 juni 1950 för översyn av bestämmelserna om jordbrukskasserörelsens organisation och verksamhet (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juli 1950):

Lemne, M. H., landshövding, *ordförande*;

Björkman, T. V. E., f. d. professor, verkst. direktör i Svenska jordbrukskreditkassan;

Didner, G., verkst. direktör i Smålands Bank;

Johansson, N. I., hemmansägare, led. av II kamm.

Experter:

Hagbergh, C. E., justitieråd (fr. o. m. den 5 april 1954);

Nisell, S., ombudsman i Svenska mejeriernas riksförening (fr. o. m. den 5 april 1954).

Sekreterare:

Fürst, P.-E., e. o. hovrättsassessor.

Lokal: Jordbruksdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1951: I Jo 33.

Utredningen som i december 1954 höll 2 justeringssammanträden har den 19 januari 1955 avgivit betänkande med förslag till lag om jordbrukskasserörelsen m. m. (SOU 1955: 1). Utredningsuppdraget är därmed slutfört.

4. 1951 års fiskhandelsutredning (1953: I 18; 1954: I 16; 1955: I 11)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 januari 1951 för att verkställa utredning rörande frågan om prissättningen å fisk inom parti- och detaljhandeln samt vissa därmed sammanhängande förhållanden (se Post- och Inrikes tidn. den 31 januari 1951):

Olsson, O.-W., direktör, vice ordförande i statens jordbruksnämnd, *ordförande*;

Carbell, E. E. E., byråchef;
Hessle, Chr. W., byråchef.

Experter:

Bjerling, O., direktör;
Gerhard, I., docent;
Hansson, Per, disponent;
Häller, L., direktör;
Kewenter, A., direktör;
Levin, H., fiskare, led. av II kamm.;
Lindskog, C., direktör;
Ribohn, E., direktör;
Svedendahl, A., avdelningschef.

Sekreterare:

Swedborg, E., sekreterare;
Wallberg, K., e. 1:e aktuarie.

Direktiven för utredningen, se 1952: I Jo 29.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit 8 sammanträden i Stockholm.

Utredningen har i december 1955 avgivit betänkande »Fiskhandeln i Sverige». Uppdraget är därmed slutfört.

5. *Jordbruksprisutredningen* (1953: I 22; 1954: I 18; 1955: I 13)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 maj 1952 för att utreda frågan om översynen av jordbrukskalkylen m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juni 1952):

Söderström, O. A. V., generaldirektör, *ordförande*;
Lindskog, C. P. F., direktör;
Nordlander, M. I. C.-H., generaldirektör;
Odhner, C.-E. T., agr. lic.;
Stensgård, A. A. H., direktör.

Experter:

Holmström, S. J. R., agr. lic.;
Nordenson, J., fil. lic.;
Ytterborn, G. R., överdirektör;
Åstrand, B. H., fil. lic.

Sekreterare:

Säkk, K., fil. lic.

Lokal: Artillerigatan 42; tel. 22 55 60.

Direktiven för utredningen, se 1953: I Jo 22.

Utredningen har avgivit betänkande angående prissättningen på jordbruksprodukter (SOU 1954: 39, bil. 1 SOU 1955: 5). Därmed är uppdraget slutfört.

I Jo: 6

6. 1953 års fotogrammetriutredning (1954: I 19; 1955: I 14)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1952 för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande framställningen och tillhandahållandet av fotogrammetriska kartor och annat fotogrammetriskt material jämte därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 22 januari 1953):

Nordlander, M. I. C.-H., generaldirektör, *ordförande*;

Johansson, F. L. H., överdirektör;

Lundgren, J. B., överdirektör;

Jonasson, N. F., byråchef.

Experter:

Fagerholm, P. O., e. o. byrådirektör;

Claus, L. G. I. H., t. f. byråchef;

Högbom, G. M., byrådirektör;

Ekelund, G. L., förste statskartograf;

Möller, S. G., byrådirektör.

Sekreterare:

Svensson, N. A., jur. kand., verkst. direktör.

Lokal: Drottninggatan 104; tel. 23 72 00.

Direktiven för utredningen, se 1954: I Jo 19.

Utredningen har under tiden december 1954—juni 1955 hållit 19 sammanträden.

Utredningen har den 28 juni 1955 avgivit betänkande om flygfotogrammetrisk verksamhet (SOU 1955: 26). Uppdraget är därmed slutfört.

7. 1953 års växtförädlingsutredning (1954: I 21; 1955: I 16)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 oktober 1953 för att verkställa översyn av gällande grunder för statens stöd åt växt- och fruktträdsvärdlingen jämte därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 22 oktober 1953):

Magnusson, R. A. H., landssekreterare, *ordförande*;

Nilsson, Hj., f. d. rektor;

Carlsson, G., lantbrukare, led. av I kamm.;

Johansson, C. E., lantbrukare, led. av II kamm.;

Widén, L. A., lantbrukare, led. av II kamm.

Experter:

Nilsson-Leissner, G., professor, statens centrala frökontrollanstalt;

Rystedt, A. F., revisor;

Åkerberg, P. E. Hj., professor, statens jordbruksförsök.

Sekreterare:

Noring, C.-A., länsassessor.

Lokal: Länsstyrelsen, Växjö; tel. växel 3570 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1954: I Jo 21.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit 13 I Jo: 9 sammanträden.

Utredningen har avgivit ett den 11 november 1955 dagtecknat betänkande. Uppdraget är därmed slutfört.

8. Stuteriorganisationsutredningen (1955: I 21)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1954 för att verkställa utredning angående stuteristatens organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 6 juli 1954):

Nordlander, M. I. C.-H., generaldirektör, *utredningsman*.

Sekreterare:

Andersson, S. G. V., förste kanslisekreterare.

Lokal: Jordbruksdepartementet (sekreteraren); tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1955: I Jo 21.

Utredningen har den 15 januari 1955 avlämnat betänkande med förslag angående stuteristatens organisation (stencilerat) och den 20 oktober 1955 angående inrättande av en civil körskola och hästdepå vid Strömsholm (stencilerat). Uppdraget är därmed slutfört.

9. Utredning av frågan om effektivisering av importkontrollen av animala livsmedel och därmed sammanhängande spörsmål (1955: I 22)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1954 (se Post- och Inrikes tidn. den 6 juli 1954):

Tottie, A. V. R., landshövding, *utredningsman*.

Experter:

Abramson, E., professor;

Kämpe, Å., förste veterinär.

Sekreterare:

Häggmark, C. L. A., sekreterare i Stockholms stads hälsovårdsnämnd.

Lokal: Vasagatan 6; tel. 22 26 20.

Direktiven för utredningen, se 1955: I Jo 22.

Utredningen har under tiden december 1954—oktober 1955 hållit 8 sammanträden.

Utredningsmannen har avgivit två promemorior, den ena den 30 december 1954 rörande effektiviseringen av importkontrollen samt den andra den 24 oktober 1955 rörande kontroll av vatten, som användes vid framställning av animala livsmedel ävensom av den hygieniska kontrollen vid transport och den centrala kontrollen av dylika livsmedel. Uppdraget är därmed slutfört.

I Jo: 10

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1956

10. *Elektrifieringsberedningen* (1953: I 6; 1954: I 7; 1955: I 3)

Tillsatt av Kungl. Maj:t genom beslut den 24 oktober 1941.

Ledamöter, förordnade genom beslut den 24 oktober 1941, den 26 oktober 1945, den 28 januari 1949, den 30 oktober 1953 och den 17 december 1954:

Berggren, B. E. L., kommerseråd, *ordförande*;

Helleborg, N., byråchef, *vice ordförande*;

Blomqvist, E. A. E., direktör;

Ståhlberg, H., byråchef.

Sekreterare:

Lund, R. N., byrådirektör.

Lokal: Birger Jarls torg 5; tel. 21 56 29.

Direktiven för beredningen, se 1942: I Jo 32 och 1949: I Jo 12.

Av Kungl. Maj:t i beslut den 31 oktober 1952, 21 maj 1954 och 22 april 1955 fastställda bidragsgrunder ha tillämpats.

Under tiden den 20 november 1954—den 20 november 1955 har beredningen hållit 19 sammanträden samt fattat beslut eller avgivit utlåtanden i 309 ärenden rörande elektrifieringsbidrag och därmed sammanhängande förhållanden.

11. *1946 års tryckeriutredning* (1953: I 8; 1954: I 8; 1955: I 4)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 januari 1946 för att verkställa utredning och avgiva förslag angående organisationen av statens reproduktionsanstalt m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 1 februari 1946):

Hernlund, C. A. V., f. d. överdirektör;

Leche, H. J., överstelöjtnant;

Murray, C. A., byråchef;

Thunborg, T. F., landshövding.

Att såsom expert biträda de sakkunniga vid vissa utredningsuppdrag har tillkallats:

Lindholm, G. A., f. d. tryckeriintendent.

Sekreterare:

Edling, N. P. J., kammarråd.

Lokal: Kammarkollegiet; tel. 23 45 60.

Direktiven för utredningen, se 1947: I Jo 28.

Utredningsarbetet har under året vilat.

12. *1949 års jaktutredning* (1953: I 13; 1954: I 11; 1955: I 7)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 januari 1949 (se Post- och Inrikes tidn. den 1 februari 1949)

dels såsom utredningsman:

Hegrelius, A. O. R., statssekreterare;

dels ock såsom sakkunniga att med utredningsmannen deltaga i över- **I Jo: 13**
läggningar och i övrigt biträda vid utredningen:

Grill, C. L. C:son, direktör;

Jonsson, C. A. D., lantbrukare;

Näslund, P. J., häradsdomare;

Sköldin, P. A., metallarbetare, led. av II kamm.;

Wennmark, J. T. D., byråchef;

Wikström, C., direktör.

Lokal: Jordbruksdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1950: I Jo 26.

Utredningsmannen har under tiden december 1954—november 1955 haft ett flertal överläggningar med berörda myndigheter och organisationer, varjämte 2 sammanträden hållits. En promemoria har utarbetats rörande rådjursjakten. Utredningsarbetet kommer att fortsättas under år 1956.

13. 1949 års jorderosionskommitté (1953: I 14; 1954: I 12; 1955: I 8)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1949 för att verkställa utredning av frågan om en intensifiering av verksamheten för bekämpande av sand- och jordflykten (se Post- och Inrikes tidn. den 13 juni 1949):

Ytterborn, G. R., överdirektör, *ordförande*;

Bergström, L. B. V., länsjägmästare;

Björklund, C. M., jordbrukskonsulent;

Elofsson, G. S., lantbrukare, led. av I kamm.;

Netzén, K. G., chefredaktör, led. av II kamm.;

Petersson, S. G. V., försöksgårdsföreståndare.

Experter:

Hjulström, F., professor;

Torstensson, T. A. G., professor.

Sekreterare:

Andersson, S. G. V., förste kanslisekreterare.

Lokal: Jordbruksdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1950: I Jo 30.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 20 januari 1950 har kommitténs uppdrag utvidgats till att avse jämväl annan erosion än vinderosion.

Kommittén har under tiden december 1954—november 1955 hållit 1 sammanträde. Genom beslut den 16 juni 1953 har Kungl. Maj:t uppdragit åt Sveriges geologiska undersökning att i samråd med kommittén utföra vissa undersökningar av erosionsförhållandena i Klarälvsdalen. I samband med detta uppdrag har kommittén företagit en studieresa till Värmland. Kommittén beräknar att under början av år 1956 avsluta sitt arbete.

I Jo: 14 14. *Svenska kommittén för Förenta Nationernas livsmedels- och jordbruksorganisation (Svenska FAO-kommittén)* (1953: I 16; 1954: I 14; 1955: I 9)

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 20 januari 1950.

Ledamöter:

Nordlander, M. I. C.-H., generaldirektör, *ordförande*;
 Hegrelius, A. O. R., statssekreterare;
 Näslund, H. M. E., professor;
 Svärdström, K.-F., professor;
 Söderström, O. A. V., generaldirektör;
 Wikström, H. J., byråchef (fr. o. m. den 3 december 1954).

Expertråd:

Abramson, E. L., professor;
 Bendz, O. G. M., godsägare;
 Corneliusson, S., ombudsman (t. o. m. den 14 april 1955);
 Gustafsson, Y. H., överinspektör (fr. o. m. den 15 april 1955);
 Hjärre, A., professor;
 Hult, N. E. J., överdirektör;
 Håkansson, J. V. H., direktör (fr. o. m. den 15 april 1955);
 Höjer, E. W., generaldirektör (fr. o. m. den 15 april 1955);
 Janson, N. E., förbundssekreterare;
 Johansson, F. L. H., överdirektör;
 Nilsson, N. R., professor (t. o. m. den 14 april 1955);
 Nilsson-Leissner, G., professor (fr. o. m. den 15 april 1955);
 Olhammar, G. F. N., direktör;
 Oswald-Jacobsson, Ingrid M., byråchef;
 Plym-Forshell, W. N., byråchef;
 Ronge, K. R., direktör (fr. o. m. den 16 maj 1955);
 Stensgård, A. A. H., direktör;
 Svensson, N. A., direktör;
 Winroth, S. E. E., förbundsordförande;
 Ytterborn, G. R., överdirektör;
 Åberg, G., ombudsman (fr. o. m. den 15 april 1955);
 Örborn, K. A., överdirektör.

Sekreterare:

Andersson, S. G. V., förste kanslisekreterare.

Lokal: Jordbruksdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Enligt Kungl. Maj:ts föreskrift åligger det kommittén att avgiva yttranden och förslag i frågor rörande Sveriges deltagande i Förenta Nationernas livsmedels- och jordbruksorganisations verksamhet, att uppgöra de rapporter till organisationen, som det enligt dess stadga åligger medlemsstaterna att avlämna, samt att i övrigt lämna det biträde eller, där så kan befinnas påkallat, taga initiativ av betydelse för det internationella samarbetet på förevarande område.

Kommittén har under tiden december 1954—november 1955 hållit 5 sammanträden, varjämte 1 sammanträde hållits med expertrådet. **I Jo: 16**

15. 1951 års jordbruksrationaliseringsutredning (1953: I 20; 1954: I 17; 1955: I 12)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 november 1951 för att verkställa utredning om åtgärder för förstärkande av ofullständiga jordbruk med skog m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 19 november 1951):
Fallenius, B. A., t. f. generaldirektör, *ordförande*;
Andersson, J. A., lantbrukare, f. d. riksdagsman;
Antby, S. O., lantbrukare, led. av II kamm.;
Enström, A. G. T., direktör;
Johansson, F. L. H., överdirektör (förordnad som expert till den 17 juni 1955);

Jonsson, J. N., hemmansägare, led. av I kamm.;
Nilsson, O. F., lantbrukare, fil. lic., tillika *sekreterare*;
Persson, R. V., läderarbetare, led. av I kamm.;
Pålsson, P. O., hemmansägare, led. av I kamm.;
von Seth, T. G. A., greve, led. av II kamm.;
Wetterhall, H. C. B., överdirektör.

Experter:

Andrén, T. S., skogsvårdschef;
Enflo, O. A., t. f. byråchef;
Malmgren, E. F. E., byråchef;
Sander, T. A. O., överlantmätare;
Wessén, E. V. A., lantbruksdirektör.

Biträdande sekreterare:

Jonzon, S.-G. B., e. o. hovrättsassessor.

Lokal: Linnégatan 42¹; tel. 60 22 74.

Direktiven för utredningen, se 1952: I Jo 33 och 1953: I Jo 20.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit 4 plenarsammanträden och ett stort antal utskottssammanträden samt avgivit en stencilerad promemoria angående godkännande i vissa fall av arrendeupplåtelse m. m. Slutbetänkande beräknas komma att avgivas under första delen av 1956.

16. Vattenvårdskommittén (1954: I 20; 1955: I 15)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 januari 1953 för att verkställa utredning om åtgärder till motverkande av förorening av sjöar och vattendrag (se Post- och Inrikes tidn. den 17 februari 1953):
Schirén, G. N., vattenrättsdomare, *ordförande*;
Andersson, T. C., direktör;
Bengtson, T. S., sekreterare, led. av I kamm.;

I Jo: 16 Laurell, G., docent;
 Netzén, K. G., chefredaktör, led. av II kamm.;
 von Seth, T. G. A., greve, led. av II kamm.;
 Svensson, O., distriktsingenjör;
 Vallin, S. A., fil. lic., överinspektör;
 Äqvist, E. G., direktör, f. d. riksdagsman.

Experter:

Cars, G. B. K.-G., hovrättsfiskal;
 Thunmark, S. G., professor.

Sekreterare:

Andersson, S. G. V., förste kanslisekreterare.

Lokal: Jordbruksdepartementet (sekreteraren); tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1954: I Jo 20.

Kommittén har under tiden december 1954—november 1955 hållit 2 sammanträden. Kommittén har den 1 december 1954 avgivit betänkande med förslag angående organisations- och lagstiftningsfrågor m. m. (SOU 1955: 6). Utredningsarbetet fortsätter med dels frågan om anordnande av vatten-vårdsförbund för tillsyn av särskilda vattendrag eller vattenområden, dels frågan om ökat skydd för grundvattentäkter. Utredningen beräknar slutföra sitt arbete under år 1956.

17. Skördeskadeutredningen (1954: I 22; 1955: I 17)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 oktober 1953 för att utreda frågan om en permanent stödform för jordbrukare som drabbats av skördeskador (se Post- och Inrikes tidn. den 22 oktober 1953):

Söderström, O. A. V., generaldirektör, *ordförande*;

Adolfsson, E. H. J., lantbrukare, led. av II kamm. (tillkallad den 20 maj 1955);

Eskilsson, C. E., lantbrukare, led. av I kamm.;

Johansson, J. H., lantbrukare, led. av I kamm. (avliden den 13 november 1954);

Meidner, R. A., fil. dr;

Näslund, P. J., häradshövding;

Persson, S. G. F., led. av II kamm.;

Åstrand, B. H., fil. lic.

Expert:

Philipson, C. O., fil. dr.

Ytterligare tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 juni 1955 för att såsom experter biträda utredningen vid en förberedande undersökning av objektiva metoder för bestämning av vallproduktionen äro:

Åkerberg, P. E. H., professor;

Zetterberg, O., byråchef;

Bachéer, I., laborator.

Sekreterare:

Gulbrandsen, O. G., agr. lic.

Lokal: Sveavägen 45^{II}, Stockholm Va, (sekreteraren); tel. 23 57 90.

Direktiven för utredningen, se 1954: I Jo 22.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit 8 sammanträden. För att utreda frågan om ett försäkringsmässigt skydd har igångsatts undersökningar i syfte att dels bestämma riskpremiernas storlek, dels utröna objektiva metoder för bestämning av skördebeskador, särskilt i vallproduktionen.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1956.

18. 1954 års fiskeriutredning (1955: I 18)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 februari 1954 för att verkställa översyn av riktlinjerna för prisregleringen på fiskets område (se Post- och Inrikes tidn. den 3 april 1954):

Widell, C. G., generaldirektör, *ordförande*;

Bjerling, O. B., direktör;

Jonsson, F. A., disponent;

Levin, H. S., fiskare, led. av II kamm.;

Lindskog, C. P. F., direktör;

Odhner, C.-E. T., agr. lic.;

Utbult, K. B., f. d. riksdagsman.

Experter:

Borg, Y., direktör;

Englund, K. G. Å., byrådirektör, (fr. o. m. den 1 september 1955);

Gerhard, I., docent;

Kewenter, A., direktör;

Verständig, S., byrådirektör.

Sekreterare:

Helleberg, P. E. A., e. o. förste byråsekreterare, (t. o. m. den 11 september 1955);

Lundblad, B. O., aktuarie (fr. o. m. den 12 september 1955).

Lokal: Storkyrkobrinken 4^I, Stockholm, tel. 10 78 97 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1955: I Jo 18.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit 6 allmänna sammanträden. Av dessa ha 3 hållits i respektive Göteborg, Malmö och Karlskrona. Vidare har inför ordföranden hållits ett flertal överläggningar i olika frågor med experter och av utredningen berörda parter.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1956.

19. 1954 års utredning angående översyn av fiskredskapsförsäkringen (1955: I 19)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 mars 1954 för att verkställa översyn av den med statligt stöd anordnade fiskredskapsförsäkringen (se Post- och Inrikes tidn. den 3 april 1954):

I Jo: 19 Skoglund, G. T., folkskollärare, led. av II kamm., *ordförande*;
 Berntsson, K. G., ombudsman;
 Fryklund, S., direktör;
 Jonsson, F. A., disponent;
 Mattsson, T., ombudsman.

Sekreterare:

Moberg, K. E. R., sekreterare.

Lokal: Bergsgatan 7 b, Stockholm; tel. 52 09 55.

Direktiven för utredningen, se 1955: I Jo 19.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 haft 3 plenar- och 4 delegationssammanträden.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1956.

20. 1954 års veterinärtaxeutredning (1955: I 20)

Tillkallad utredningsman enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 maj 1954 för att verkställa utredning om och avgiva förslag till ny veterinärtaxa (se Post- och Inrikes tidn. samma dag):

Lindström, C. S., byråchef.

Experter:

Fogelin, C. T. H. J., distriktsveterinär;

Svensson, S. E., distriktsveterinär;

Dolk, K. E. V., distriktsveterinär;

Borg, A. W., länsveterinär.

Lokal: Veterinärstyrelsen, tel. 23 59 35.

Direktiven för utredningen, se 1955: I Jo 20.

Utredningsmannen har under tiden december 1954—november 1955 haft 6 sammanträden med experterna.

Till övervägande inom utredningen har jämväl hänskjutits fråga om viss utvidgning av rätten för mindre bemedlade att erhålla statsbidrag till djursjukvårdskostnader samt om möjlighet att förbilliga djursjukvården för avlägset boende.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1956.

21. Trädgårdsskoleutredningen (1955: I 23)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 oktober 1954 för att verkställa en översyn av verksamheten vid de statsunderstödda och statliga trädgårdsskolorna (se Post- och Inrikes tidn. den 1 november 1954):

Hovgard, T. Å., landshövding, *ordförande*;

Gårdstedt, H. B., byrådirektör;

Jansson, N. E., förbundssekreterare;

Ledin, A. G., byrådirektör;

Peterson, A. R., f. d. rektor.

Sekreterare:

Swanstein, S. N. S., länsassessor.

Lokal: Handelsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. I Jo: 22 växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1955: I Jo 23.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 17 juni 1955 har utredningsuppdraget utvidgats att omfatta jämväl frågan om behovet av fruktodlingsskolor och dessas förläggning.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit 13 sammanträden, därvid utredningen besökt samtliga av uppdraget berörda skolor.

Uppdraget beräknas bli slutfört under år 1956.

22. 1955 års skogsvårdsutredning

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 mars 1955 för att utreda skogsvårdsverksamheten i fråga om de enskilda skogarna och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 26 mars 1955): Severin, E. J., ordförande och chef för statens priskontrollnämnd, led. av

II kamm., *ordförande*;

Ekman, G., skogschef;

Hansson, N. B., länsjägmästare, led. av I kamm.;

Johansson, F. L. H., överdirektör;

Näslund, M., överdirektör;

Olhammar, G., verkställande direktör;

Pålsson, P.-O., häradsskattmästare, led. av I kamm.;

Staxäng, E. V., lantbrukare, led. av II kamm.;

Winroth, Ch., ordförande i Svenska Skogs- och Flottningsarbetareförbundet.

Sekreterare:

Hjorth, R., länsjägmästare.

Lokal: Skogsstyrelsen, Stockholm; tel. 23 36 60 (sekreteraren), även Nyköping 132 88.

Direktiven (anförande av statsrådet Norup till statsrådsprotokollet den 4 mars 1955):

Skogsbrukets betydelse för vår samhällsekonomi och landets allmänna välbefinnande har särskilt under och efter det andra världskriget blivit alltmer erkänd. Inemot hälften av värdet utav den svenska exporten härrör numera från skogen och skogsindustrien. Mycket stora befolkningsgrupper har helt eller till väsentlig del sin försörjning av skogsnäringen. Vidare är jordbruket i vårt land i betydande utsträckning förenat med skogsbruk.

Den ökade insikten om skogsnäringens betydelse har lett till en vidgad förståelse för skötseln av landets skogar. Stora framsteg har gjorts på skogsvårdens olika områden, varvid den vetenskapliga och tekniska utvecklingen medfört, att man sökt sig fram efter delvis andra linjer än tidigare. Värdefulla insatser har därvid gjorts såväl av storskogsbruket, representerat av staten, skogsbolagen och de större godsen — som av det s. k. bondeskogsbruket. Emellertid torde ytterligare mycket kunna göras innan våra skogar genomsnittligen befinner sig i det skick, som bör fordras med hänsyn till våra tekniska och ekonomiska resurser samt skogsbrukets betydelse för vår samhällsekonomi. För att få en klarare bild av läget beträffande

I Jo: 22 skogstillgången och skogsvården har Kungl. Maj:t tidigare denna dag på min hemställen uppdragit åt statens skogsforskningsinstitut att verkställa utredning i dessa hänseenden.

Statens mera direkta stöd åt de enskilda markägarnas skogsvårdsarbete lämnas främst genom den verksamhet, skogsvårdsstyrelserna bedriver. Frågan om dessa styrelserns organisation, arbetsformer, personaluppsättning m. m. har vid flera tillfällen varit föremål för särskilda utredningar och överväganden. Sålunda framlade 1936 års skogsutredning vissa förslag i ämnet (SOU 1938: 58). En genomgående översyn och omprövning verkställdes sedermera av 1944 års skogsvårdsstyrelseutredning (SOU 1945: 58). På grundval av sistnämnda utredningsförslag genomfördes efter beslut av 1946 års riksdag (prop. 1946: 126 och 257; rskr. 322 och 391) den organisation, som i stort sett ännu gäller. De mest genomgripande förändringar, som då kom till stånd, avsåg formerna för verksamhetens finansiering, men betydelsefulla avgöranden träffades även i fråga om personaluppsättningen samt befattningshavarnas löne- och anställningsförhållanden. Till grund för bedömandet av personalbehovet låg en av utredningen verkställd beräkning av arbetsuppgifternas omfattning, utmynnande i ett för den närmaste framtiden uppgjort s. k. normalprogram. Detta program, vars utförande i enlighet med utredningens förslag begränsades till 65 procent, kom i fortsättningen att tjäna till ledning vid bedömningen av skogsvårdsstyrelsernas personal- och medelsbehov.

Den ekonomiska, tekniska och sociala utvecklingen synes emellertid under det senaste decenniet ha förändrat anspråken på skogsvårdsstyrelsernas medverkan. Spörsmål har sålunda uppkommit om den lämpliga avgränsningen av deras verksamhetsområde liksom även deras samarbete med andra organ och sammanslutningar.

På grund härav har de organisationer, som är närmast knutna till skogsvårdsstyrelsernas verksamhet, nämligen skogsvårdsstyrelsernas förbund och vederbörande personalsammanslutningar, framfört önskemål om en allmän översyn av skogsvårdsstyrelsernas organisation, personaluppsättning m. m.

Med anledning härav har skogsstyrelsen i skrivelse den 8 september 1954 understrukit behovet av dylik översyn och hemställt, att särskilda sakkunniga måtte tillkallas att verkställa denna. Förutom nyssnämnda, mera interna skogsvårdsstyrelseproblem bör översynen enligt skogsstyrelsen även avse formerna för skogsvårdsstyrelsernas samarbete med andra organ. Skogsstyrelsen har därom anfört bland annat följande.

Som en följd av den snabba ekonomiska, tekniska och sociala utvecklingen i vårt land och därav betingade ökade krav bland annat på skogsbrukets produktivitet har under de år, som förflutit efter genomförande av 1946 års omorganisation av skogsvårdsstyrelserna, behovet av en intensifiering av statens insatser till näringens förkovran blivit allt större. Väsentliga förändringar har också inträffat i fråga om såväl arten och omfattningen av styrelsernas arbetsuppgifter som förutsättningarna för deras medverkan på olika områden. I förstnämnda hänseende kan — för att blott nämna ett exempel — hänvisas till den förstarangsplats, som skogsundervisningen numera intager på styrelsernas arbetsprogram och som ställer helt andra krav på dessas medverkan och personalens kvalifikationer än som förutsattes vid 1946 års omorganisation. Ett annat område, på vilket styrelserna tillförts arbetsuppgifter av organisatorisk, ekonomisk och annan art av tidigare icke förutsatt omfattning, utgör den ständigt växande verksamheten med skogsodling och plantförsörjning. Till följd av lagstiftningsåtgärder på skogsbrukets och jordbrukets m. fl. områden har styrelserna vidare ställts inför delvis nya problem, medan andra, tidigare aktuella frågor kommit att träda i bakgrunden. Härigenom och genom utvecklingen i övrigt har betydande förändringar inträtt i styrelsernas förhållande till myndigheter, organisationer och enskilda. Krav på ändrade former för samverkan och samarbetet olika organ emellan har i anslutning härtill gjort

sig gällande. Men icke blott i dessa hänseenden utan jämväl ifråga om skogsägarnas möjligheter att på olika sätt medverka eller deltaga i skilda arbetens utförande torde förhållandena numera gestalta sig väsentligt annorlunda än vid tiden för genomförandet av 1946 års omorganisation.

I detta sammanhang får jag erinra om att även ledningen för Sveriges skogsägareföreningars riksförbund vid skilda tillfällen uttalat sig i frågan om skogsägareföreningarnas förhållande till skogsvårdsarbetet. Därvid har bland annat anförts, att föreningarna bör göras beredda att mera direkt biträda vid skötseln av medlemmarnas skogar. Varken materiella eller personella resurser har emellertid tidigare räckt till för att en sådan verksamhet av nämnvärd betydelse skulle kunna bedrivas. Man bör därför enligt riksförbundet se till, att föreningarna går till verket med väl kvalificerad arbetskraft samt i samförstånd med skogsvårdsstyrelserna, så att en vidgad verksamhet på området kan rätt tjäna sin uppgift till gagn för bondeskogsbruket. Även 1936 års skogsutredning uppmärksammade spørsmålet om aktiv medverkan i skogsvårdsarbetet från föreningarnas sida och framlade vissa förslag i ämnet. Dessa har emellertid icke lett till någon åtgärd.

I skrivelse den 15 december 1954 har riksförbundet ånyo tagit upp nämnda spørsmål till behandling. Riksförbundet har därvid framlagt vissa huvudlinjer, efter vilka bondeskogsbruket i fortsättningen enligt förbundets mening bör bedrivas. Enligt dessa bör först och främst eftersträvas en ökad självverksamhet från skogsägarnas sida. Detta förutsätter, att skogsägarna kan erhålla en god yrkesutbildning vid befintliga fasta läroanstalter, däribland lantmannaskolorna, samt genom skogsstyrelsens kursverksamhet. Det skogssakkunniga biträde som erfordras i skogsvården, bör enligt riksförbundet kunna lämnas av skogsägareföreningarna. Dessa måste därför ha tillgång till personal, som är kvalificerad för ändamålet. Vidare bör skogsvårdsstyrelserna medverka till att göra skogsägareföreningarna väl skickade för de nya uppgifterna på det skogsvårdande området. Särskilda statliga åtgärder anses därjämte vara påkallade för att befrämja föreningarnas utökade skogsvårdsverksamhet.

I riksförbundets skrivelse har vidare hemställts, att erforderliga direktiv till främjande av framställningens syfte skall meddelas skogsstyrelsen och skogsvårdsstyrelserna samt att visst bidrag från statens sida skall lämnas föreningarna för av dem redovisade uppdrag att handha förvaltningen av skogar under skogsvårdslagen.

Med anledning av vad sålunda förekommit synes det angeläget att i första hand frågan om den skogsvårdande verksamheten beträffande de enskilda skogarna ägnas uppmärksamhet. Huvudspørsmålet synes därvid vara, huru statsmakternas medverkan att åstadkomma en förbättrad skogsvård och ökad virkesavkastning bör utformas för framtiden. För att därvidlag nå tillfredsställande resultat måste en aktiv medverkan jämväl förutsättas. De härmed förknippade frågorna är av den vikt och storleksordning, att de påkallar närmare utredning.

Utredningen bör undersöka möjligheterna att åstadkomma kvantitativa och kvalitativa förbättringar i den nuvarande skogsvården. Målsättningen bör härvid vara att befrämja skogsägarnas självverksamhet och samverkan för en rationellt bedriven skogsproduktion samt att effektivisera de statliga insatserna på ifrågavarande områden. De speciella problem, som ur arbetskraftssynpunkt kan vara förbundna med skogsvården och skogsavverkningen på de enskilda skogarna bör uppmärksammas. Lämpliga åtgärder för att underlätta användningen av tekniska hjälpmedel i skogsvårdsarbetet bör även övervägas. En omprövning bör företagas av skogsvårdsstyrelsernas organisation och arbetsformer i syfte att anpassa styrelsernas verksamhet till nu rådande förhållanden.

Även skogsstyrelsens uppgifter på virkesmätningens område bör överses. Det kan sättas i fråga huruvida ett statligt organ bör ha att ta en så ingående befattning med virkesmätningen som för närvarande sker genom skogsstyrelsen. Därför bör

I Jo: 22 undersökas om ej dessa uppgifter väsentligen kan överlåtas till enskilda organisationer på detta område. Över huvud taget bör formerna för samarbetet mellan det allmännas institutioner och andra organ på skogens område, framför allt skogsägarnas egna organisationer, göras till föremål för närmare överväganden.

I detta sammanhang bör uppmärksammas de synpunkter som ledningen för Sveriges skogsägareföreningars riksförbund anfört om föreningarnas direkta bidräde vid skötseln av medlemmarnas skogar. Vid utredningen bör sålunda prövas huruvida möjligheter kan skapas för skogsägareföreningarna att efter överenskommelse med skogsvårdsstyrelserna övertaga vissa uppgifter som nu åligger styrelserna, såsom planering av återväxtåtgärder, skogsdikning, stämpling för gallring o. s. v. Därvid bör givetvis även prövas i vad mån de medel som skulle lösgöras för skogsvårdsstyrelserna genom den minskade arbetsbelastningen kan användas till ersättning åt skogsägareföreningarna för ifrågavarande skogsvårdande uppgifter. Det bör däremot icke komma ifråga att lämna statsbidrag till föreningarna för andra förvaltningsuppdrag som de åtager sig för sina medlemmar. Något allmänt statsbidrag till skogsägareföreningarna för förvaltningen av medlemmarnas skogar bör sålunda icke falla inom ramen för uppdraget.

Utredningen bör klarlägga metoderna för anskaffande av medel till de åtgärder, som kan komma att förordas, innefattande även storleken av skogsvårdsavgiften. Någon omprövning av löneställningen för skogsvårdsstyrelsernas personal bör icke verkställas i detta sammanhang. Ej heller bör utredningen upptaga gällande skogsvårdslagstiftning till granskning. I övrigt bör utredningen göras förutsättningslös.

I den mån så är möjligt bör utredningen först behandla de frågor, som snabbt kan leda till praktiska resultat. Hinder bör sålunda ej möta att om det visar sig lämpligt framlägga successiva förslag allteftersom utredningen framskrider.

Utredningen har sammanträtt in pleno 3 dagar och verkställt en studieresa under 3 dagar i södra Sverige.

Utredningen beräknar att under första halvåret 1956 framlägga utlåtande såvitt angår skogsstyrelsens uppgifter på virkesmätningens område.

23. Utredning rörande frågan om särskilt stöd till småbruket

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 juni 1955 för att verkställa utredning rörande frågan om särskilt stöd till småbruket (se Post- och Inrikes tidn. den 20 juni 1955):

Lindberg, E. H., landshövding, *ordförande*;
 Hæggbloom, E., lantbrukare, led. av II kamm.;
 Andersson, A., småbrukare, led. av II kamm.;
 Jonsson, J. N., hemmansägare, led. av I kamm.;
 Jansson, F., hemmansägare led. av II kamm.;
 Svensson, W., agronom, led. av II kamm.

Experter:

Grabö, P., agr. lic.;
 Johansson, A., förbundsordförande.

Sekreterare:

Säkk, K., fil. lic.

Lokal: Jordbruksdepartementet (sekreteraren); tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven (anförande av statsrådet Norup till statsrådsprotokollet den 10 juni 1955):

De riktlinjer i fråga om avvägningen av prisstödet åt jordbruksnäringen och om statligt stöd åt rationaliseringsåtgärder inom jordbruket, vilka antogs av 1947 års riksdag i anledning av propositionen nr 75, innefattade bland annat åtgärder till särskilt stöd för det mindre jordbruket. I propositionen utgick man dock från att det allmänna jordbruksstödet ej skulle avvägas på sådant sätt, att betydande delar av vårt jordbruk erhöll ett stöd, som mera avsevärt översteg det för dem erforderliga gränsskyddet. I första hand borde man söka förhindra dylika verkningar genom det sätt, på vilket man avvägde prisstödet åt olika grenar av jordbruksproduktionen. Då animalieproduktionen spelar den största rollen för de mindre, medan vegetabilieproduktionen är av särskild betydelse för de större jordbruken, borde man redan genom avvägningen av stödet mellan dessa båda produktionsgrenar kunna eliminera i vart fall en betydande del av de olikheter i fråga om lönsamheten, som eljest skulle kunna uppstå mellan basjordbruken och de större brukningsenheterna. Ehuru icke direkt åsyftad erhöles härigenom även en lyftning av inkomstläget för de mindre jordbruk, vilkas lönsamhet var lägre än basjordbrukens.

Beträffande nämnda mindre jordbruk förelåg enligt departementschefens mening ingen anledning att vid sidan av det allmänna prisstödet såsom permanent led i systemet lämna ett särskilt stöd. Dessa brukningsenheters värde borde nämligen ligga just däri, att kombinationen av jordbruk och andra förvärvskällor trots jordbrukets relativt låga lönsamhetsgrad sammanlagt gav brukaren en skälig bärning. Departementschefen förutsatte, att man även beträffande dessa jordbruk skulle tillvarataga alla möjligheter att genom rationaliseringsåtgärder av olika slag höja brukningsdelarnas lönsamhetsgrad och därmed även förbättra brukarnas ställning. Åtskillnad gjordes dock mellan å ena sidan kombinerade jordbruk och stödjordbruk samt å andra sidan övergångsjordbruk. Till den förstnämnda kategorien räknades sådana småbruk som trots en begränsad åkerareal på grund av jordbruksdriftens kombination med annan sysselsättning kunde väntas utgöra en ekonomiskt försvarlig företagsform även på längre sikt. Vid övergångsjordbruken saknades sådana möjligheter. I samband med den yttre rationaliseringen borde därför dessa så småningom ombildas till större och mera bärkraftiga enheter. En dylik rationaliseringsprocess måste emellertid taga ganska lång tid i anspråk. Departementschefen föreslog för den skull att under en övergångstid särskilt stöd skulle lämnas åt dåvarande innehavarna av sådana brukningsdelar som icke erbjöd tillfredsställande försörjningsmöjligheter. Syftet med stödet var, att dylika brukare under tiden till dess rationalisering av deras brukningsdelar kunde genomföras skulle erhålla ett bistånd från det allmänna sida, som stod i rimligt förhållande till vad innehavarna av mera rationella brukningsdelar erhöles genom det allmänna prisstödet. I enlighet härmed infördes ett särskilt producentbidrag för mjölk åt de mindre jordbruken såsom ett temporärt komplement till det allmänna prisstödet. Bidraget fastställdes att utgå efter en skala så konstruerad, att högsta beloppet 480 kronor, erhöles vid en till mejeri levererad årlig mjölmängd av mellan 4 000 och 7 000 kilogram, och begränsades i princip till de dåvarande innehavarna av brukningsenheter under 10 hektar åker. Endast i ett par undantagsfall skulle en nytillträdande jordbrukare kunna bibehålla rätten till producentbidrag. I propositionen hade med hänsyn till producentbidragets sociala karaktär jämväl föreslagits, att bidraget skulle utgå efter särskild behovsprövning. Riksdagens beslut innebar emellertid, att denna prövning slopades.

1952 års riksdag medförde vissa viktiga avgöranden för det principiella bedömandet av frågan om ett särskilt småbruksstöd. I anledning av propositionen nr 176 till nämnda års riksdag beslöt man nämligen att genomföra en ökad differen-

I Jo: 23 tiering av mjölkpriset till de mindre jordbrukens förmån i form av ett s. k. leveranstillsägg. Från och med innevarande regleringsår utgår leveranstillsägget med 3 öre för kilogram för leverans till mejeri av högst 10 000 kilogram för år. För leverans mellan 10 000—25 000 kilogram utgår sådant tillsägg med 300 kronor, medan detsamma vid leverans över 25 000 kilogram minskas med 6 öre för kilogram för överskjutande kvantitet för att sålunda upphöra vid en kvantitet av 30 000 kilogram.

I anledning av propositionen nr 236 till 1952 års riksdag beslöts vidare vissa omläggningar av producentbidraget. Sålunda infördes möjlighet att från bidrag utesluta brukare beträffande vilken det med hänsyn till hans inkomst- och förmögenhetsförhållanden var uppenbart, att han icke var beroende av jordbruket för sin utkomst. Därjämte ändrades bidraget till att utgå med ett fast belopp, beräknat efter den genomsnittliga mjölkleveransen från brukningsenheten under åren 1949—1951. Slutligen justerades bidragsskalan så, att bidrag skulle utgå med 10 öre för kilogram för de första 1 000 kilogrammen, och därefter med ett jämkat antal ören pr kilogram, så att bidraget uppnådde sitt maximala belopp, 380 kronor, vid en leverans av mellan 5 000 och 10 000 kilogram för år. Översteg den levererade mängden 10 000 kilogram skulle bidragsbeloppet minskas med 3 öre för varje kilogram av den överskjutande kvantiteten. Producentbidrag, som tidigare bestämts efter antalet kor, skulle utgå med ett häremot svarande belopp.

Utöver det anförda må erinras om att det nu utgående allmänna mjölkpristillsägget för all till mejeri leverad mjölk och än mer det extra mjölkpristillsägg för mjölk, som inväges i vissa delar av landet, främst Norrland, också verkar som särskilt prisstöd för det mindre jordbruket med hänsyn till mjölkproduktionens relativa koncentrerings till småbruken och dessas särskilda utbredning i de delar av landet, varest det extra mjölkpristillsägget utgår.

En uppfattning om de olika stödåtgärdernas absoluta och inbördes betydelse framgår av följande uppgifter. I propositionen nr 180 till innevarande års riksdag beräknas för regleringsåret 1955/56 kostnaderna för det allmänna mjölkpristillsägget till 101,1 miljoner kronor, för det extra mjölkpristillsägget till 31 miljoner kronor och för leveranstillsägget till 50 miljoner kronor. Kostnaderna för producentbidraget uppskattas enligt statsverkspropositionen för budgetåret 1955/56 till 47 miljoner kronor.

Frågan om utformningen samt behovet och ändamålsenligheten av ett särskilt stöd för det mindre jordbrukets del har som framgår redan av den föregående redogörelsen varit föremål för upprepade diskussioner och växlande ställningstaganden. Den i propositionen 1947:75 föreslagna behovsprövningen, som då icke vann riksdagens bifall, har sålunda i något förändrad form kommit att accepteras beträffande producentbidraget. Den i nämnda proposition angivna principen, att småbruksstödet övergångskaraktär bör innebära, att stödet bortfaller vid överlåtelse av jordbruk, har upprätthållits vid producentbidraget men icke vid övriga stödformer. För att sistnämnda slags stöd skall minska eller helt försvinna erfordras sålunda direkta åtgärder av statsmakterna eller en rationalisering, som åtföljes av en produktionsomläggning.

I den offentliga debatten kring frågan om särskilt småbruksstöd har bl. a. ändamålsenligheten med sådant stöd ifrågasatts, särskilt med hänsyn till den hämmande inverkan detsamma kan antagas ha på den yttre rationaliseringen inom jordbruket. Å andra sidan har framhållits, att den snabba omflyttningen till de s. k. stadsnäringarna för såväl tätorterna som glesbygderna skapat problem av sådan storleksordning, att en än hastigare takt däri knappast skulle vara tillräddig. Enligt min mening är bibehållandet av en icke alltför ringa bofast befolkning särskilt eftersträfvansvärd i våra skogsbygder.

Beträffande möjligheterna att flytta över småbrukets befolkning till andra närliggande ringar i snabbare takt än för närvarande vill jag framhålla, att med hänsyn till behovet av arbetskraft inom dessa en betydande del av småbrukargruppen kanske kan beredas arbetsmöjligheter. Gruppens ålderssammansättning och andra förhållanden torde emellertid lägga en hämsko på möjligheten att öka takten i omflyttningen. Slutligen anser jag mig i detta sammanhang böra fästa uppmärksamheten på att den friställning av arbetskraft, som äger rum, då en småbrukarfamilj helt övergår till att trygga sin försörjning på mannens inkomst från annan förvärvskälla än jordbruket, sällan innebär en direkt överflyttning av familjens totala arbetsinsats till annat produktivt arbete.

Två nyligen avslutade utredningar har behandlat det mindre jordbrukets problem. Den ena, den s. k. småbruksutredningen, har undersökt småbrukens möjligheter att uppnå full lönsamhet genom specialisering av produktionen. Dess förslag och rekommendationer kan emellertid först efter relativt lång övergångstid i mer betydande omfattning komma att påverka inkomstförhållandena vid dessa jordbruk. Den andra utredningen, den s. k. jordbruksprisutredningen, har haft till uppgift att göra en översyn av prissättningsystemet på jordbruksprodukter. I enlighet med arten av sitt uppdrag, som närmast avsett konstruktionen av det för den totala jordbruksproduktionen erforderliga gränsskyddet och sålunda en generell prissättning på jordbrukets produkter, har denna utredning icke direkt befattat sig med frågan om särskilt stöd åt det mindre jordbruket. Emellertid har jordbruksprisutredningen i samband med lönsamhetsöversvägandena för brukningsenheter av olika storlek konstaterat, att gjorda inkomstundersökningar visar, att trots det hittills utgående särskilda småbruksstödet det genomsnittliga inkomstläget vid jordbruk under 10 hektar är icke obetydligt lägre än vid basjordbruket. Jordbruksprisutredningen har vidare uttalat, att särskilt stöd åt det mindre jordbruket fortfarande är påkallat. Samtidigt har dock prisutredningen framhållit, att en begränsning av produktionen bör åstadkommas genom en successiv minskning av produktionsunderlaget. En sådan minskning bör, enligt utredningen, främst gälla den jord och de brukningsdelar, som har de sämsta produktionsförutsättningarna. Utredningen har i sammanhanget betonat, att frågan om överföring av jordbruksjord till skogsmark i fortsättningen måste bedömas på ett annat sätt än som hittills i allmänhet skett.

I den med anledning av jordbruksprisutredningens förslag nu framlagda propositionen 1955: 198 angående den framtida utformningen av prissättningen på jordbrukets produkter har jag framhållit, att det självfallet icke är betydelselöst för det mindre jordbruket, hur det allmänna prisstödet åt jordbruket utformas, eftersom den väsentliga delen av småbrukets inkomster konstitueras av de generella produktpriserna. Ett tillfredsställande allmänt jordbrukskydd kommer sålunda även småbruket tillgodo. Därmed är dock icke sagt, att utformningen av det generella prisstödet åt jordbruket och frågan om småbruksstödet behöver direkt sammankopplas. Ur vissa synpunkter torde det tvärtom få anses vara önskvärt att en dylik sammankoppling icke sker. Jag har därför, till skillnad från vissa remissinstanser, förklarat mig dela prisutredningens åsikt, att frågan om särskilt stöd åt småbruket icke bör behandlas i samband med utformningen av de generella produktpriserna.

Emellertid kommer det framtida prissystemet uppenbarligen att påkalla ökad uppmärksamhet beträffande det särskilda småbruksstödet. Tidigare har nämligen hänsyn till småbrukets speciella läge i viss mån kunnat tagas vid de årliga prissförhandlingarna. Enligt nyssnämnda proposition avses emellertid det allmänna prisstödet skola bestämmas för en första period av tre år. Härtill kommer, att den översyn av det generella prissystemet, som enligt nämnda proposition förutsättes skola ske med vissa intervaller, enligt min mening ger större valfrihet än det hittills tillämpade systemet för samlande lösningar av frågorna på vad sätt små-

I Jo: 23 bruksstödet bör utformas som ett övergångsstöd. Sålunda torde det material rörande jordbrukets lönsamhet m. m., som skall föreligga vid dessa översyner, bli av betydelse jämväl för bedömandet av småbrukets ställning vid motsvarande tider. Med hänsyn till det anförda synes det lämpligt, att frågan om det framtida särskilda stödet till det mindre jordbruket nu göres till föremål för utredning.

I fråga om denna utredning vill jag för egen del anföra följande.

Av jordbruksprisutredningens undersökningar synes framgå, att skillnaden i inkomster mellan större och mindre jordbruk har ökat. Detta gäller närmast vid jämförelse mellan basjordbruk och större brukningsdelar men torde nog ha sin motsvarighet även beträffande de ännu mindre jordbruken. Samtidigt har emellertid genom utvecklingen av sysselsättningsmöjligheter och löner förutsättningarna för ökade inkomster vid sidan av jordbruket blivit bättre. Vid bedömningen av frågan om storleken av statens stöd åt det mindre jordbruket bör beaktas, att detsamma icke får en sådan omfattning, att det kommer att motverka en rimlig strävan hos den mindre jordbrukaren att utnyttja förvärvsmöjligheterna utanför jordbruket. Likaså bör tillses, att stödet avväges så, att det icke kommer att försvåra jordbrukets rationalisering.

Statens stöd åt det mindre jordbruket torde som hittills främst böra lämnas i form av prissubventioner. Utredningen bör taga till utgångspunkt nu utgående anslagsbelopp för detta ändamål.

Huvuddelen av det nu utgående småbruksstödet lämnas i form av prisdifferentieringar till det mindre jordbrukets förmån. Denna linje synes böra vara grundläggande även i fortsättningen. I första hand bör utredningen därför söka samordna de nuvarande stödåtgärderna för det mindre jordbruket till större enhetlighet. Därvid bör beaktas såväl de regionalt och i förhållande till storleksgrupper differentierade tilläggen som övriga utgående produktprissubventioner.

Spörsmålet hur man i görligaste mån skall kunna ge stödet en sådan utformning, att inriktningen av småbrukets drift icke bindes vid viss produktion, fordrar speciella överväganden. Prisstödet torde även fortsättningsvis komma att i betydande grad läggas på mjölkproduktionen. Det bör emellertid undersökas, i vad mån delar av detsamma kan knytas till andra produkter, som lämpligen kan frambringas på mindre jordbruk. I första hand kan därvid komma i fråga fläsk och kött, speciellt kalvkött, samt smågrisar, ägg och fjäderfä. Därjämte bör prövas, huruvida även vissa vegetabilieprodukter kan inrymmas i prisdifferentieringen. Möjligen kan stödet även till viss grad utnyttjas till förbilligande av vissa förnödenheter för det mindre jordbruket såsom kraftfoder och konstgödsel.

För närvarande sker en viss behovsprövning av den del av stödet till det mindre jordbruket, som utgöres av producentbidrag. Vid genomförande av ett enhetligt system för detta stöd torde en dylik individuell behovsprövning bli svår att tillämpa, bland annat emedan detta skulle förutsätta en väsentlig utvidgning av prövningsförfarandet. Redan nu förekommer gränsdragningsproblem, som är svåra att ge en rationell lösning. Möjligheter bör därför sökas att i regel undgå en individuell behovsprövning. Behovet av en dylik prövning torde också bli mindre, om stödåtgärderna utformas så att de närmast kommer det mindre jordbruket i egentlig mening till godo. Fall kan emellertid finnas, då delaktighet i samhällets stöd åt det mindre jordbruket skulle te sig stötande eller helt överflödigt. Utredningen bör därför vara oförhindrad att pröva, om vissa grupper ändå bör lämnas utanför stödåtgärderna, varvid dock enkelhet i tillämpningen under alla omständigheter bör eftersträvas.

Den principiella karaktär av övergångsanordning, som stödet åt det mindre jordbruket för närvarande har, utför emellertid ett särskilt problem. Det är dock endast i fråga om producentbidraget som denna princip kommit till uttryck i själva utformningen av stödet. Detta bidrag bortfaller nämligen i allmänhet vid överlåtelse av brukningsenheten. Huruvida en stödform som producentbidraget

med bibehållen övergångskaraktär kan ingå i här ifrågasatta stödåtgärder är en av de uppgifter utredningen får att pröva. Befinnes därvid att villkoret om producentbidragets bortfall vid överlåtelse av brukningsdelen icke låter sig upprätthålla, torde lämpligen denna bidragsform böra helt utgå ur stödsystemet. I Jo: 24

Stödåtgärdernas karaktär av övergångsstöd bör i princip upprätthållas. I den mån det kan konstateras, att yttre rationalisering, produktionsförbättrande åtgärder och inkomster vid sidan av småbruket grundlagt en tillfredsställande inkomstnivå för brukarna, bortfaller därför motiven för ett särskilt stöd. I takt med en dylik utveckling bör en sänkning av subventionskostnaderna kunna övervägas. En långsiktig garanti för ett under alla förhållanden utgående stöd torde nämligen icke kunna lämnas.

Vid de översyner av det generella prisstödet utformning, som avses skola verkställas med vissa intervaller, bör även läget för innehavare av mindre brukningsenheter undersökas. På så sätt skapas ett kontinuerligt bedömande av det fortsatta behovet av ett särskilt stöd åt det mindre jordbruket. De lämpliga formerna för en dylik undersökning bör utredas.

Utöver vad jag nu framhållit bör utredningen vara förutsättningslös.

Utredningen har under tiden augusti—november 1955 hållit 5 samman-

24. 1955 års lantbruksundervisningskommitté

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1955 för att verkställa utredning om yrkesutbildningen inom jordbruket (se Post- och Inrikes tidn. den 27 juli 1955):

Johansson, R. N., landshövding, *ordförande* (t. o. m. den 2 oktober 1955);
Nordlander, M. I. C.-H., generaldirektör, *ordförande* (fr. o. m. den 3 oktober 1955);

Arnegren, O. A. P:son, byråchef;

Bo, K., assistent;

Borlind, S., rektor;

Edblom, F., förbundsordförande;

Ekerot, N. F., rektor;

Hjorth, R., länsjägmästare;

Nilsson, G., studiesekreterare;

Söderqvist, C. G. F., byråchef;

Zackrisson, S. J. G., direktör (fr. o. m. den 8 november 1955).

Sekreterare:

Andersson, S. G. V., förste kanslisekreterare.

Lokal: Jordbruksdepartementet (sekreteraren); tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Norup till statsrådsprotokollet den 30 juni 1955):

Allteftersom utvecklingen på näringslivets olika områden går framåt, blir yrkesutövningen mera komplicerad och krävande. Icke minst gäller detta inom jordbruket och skogsbruket. En förutsättning för ett fortsatt framåtskridande är därför, att yrkesutbildningen vidgas och förbättras. Av de blivande jordbrukarna genomgår emellertid fortfarande endast en mindre del sådan utbildning; särskilt är detta fallet med småbrukarna. För lantarbetare, som är i behov av speciell utbildning, finnes ingen ordnad yrkesundervisning.

I Jo: 24 För närvarande håller den nioåriga enhetsskolan med förberedande yrkesutbildning under i huvudsak det sista skolåret på att prövas. Spörsmålet huru den fortsatta yrkesutbildningen bör anordnas i anslutning till genomförandet av enhetsskolan har varit föremål för utredning av en särskild kommitté, som den 29 april 1954 avgivit betänkande i ämnet (SOU 1954: 11). Kommittén har mera ingående behandlat yrkesutbildningen för näringsgrenarna industri-hantverk, handel och husligt arbete, d. v. s. den utbildning, som står under tillsyn av överstyrelsen för yrkesutbildning. Jordbruks-, skogs- och fiskeriutbildningens anknytning till enhetsskolans nionde klass samt därmed sammanhängande frågor har däremot berörts blott i förbigående. På grundval av betänkandet har Kungl. Maj:t i proposition (1955: 139) förelagt riksdagen förslag om utbyggnad av yrkesutbildningen inom förstnämnda näringsgrenar. I sitt utlåtande över propositionen (SU 1955: 138) har statsutskottet framhållit, att det enligt dess mening är av utomordentlig vikt, att en utredning sättes i gång rörande utformningen av den behövliga utbyggnaden av yrkesutbildningen inom jordbruks-, skogs- och fiskerinäringarna. Mot vad utskottet sålunda anfört har riksdagen icke gjort någon erinran. Även jag anser det synnerligen betydelsefullt, att en dylik utredning kommer till stånd. Till en början synes denna böra avse den yrkesutbildning, som skall meddelas vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna. Utredningen torde böra verkställas av särskilda inom jordbruksdepartementet tillkallade sakkunniga.

På jordbrukets område utgör lantmannaskolorna de egentliga yrkesskolorna. För närvarande är anslutningen till dessa i många fall icke så stor som skulle vara önskvärt. En av orsakerna härtill är otvivelaktigt svårigheten att undvara ungdomarna i det praktiska jordbruket under den relativt långa tid, som kurserna vid lantmannaskolorna kräver. Det bör därför undersökas, i vad mån kortare kurser kan anordnas eller en uppdelning av kurserna kan äga rum. Över huvud torde böra eftersträvas att lämna skolorna stor frihet i ifrågavarande hänseende.

I samband med översynen av kursformerna bör även kursplanerna omprövas med hänsyn till de senare årens utveckling. Sålunda torde böra uppmärksammas den omfattande mekanisering, som jordbruksnäringen undergått. Vidare bör övervägas vilket utrymme som bör lämnas de allmänbildande och de naturvetenskapliga ämnena. Uppmärksamhet synes även böra ägnas spörsmålet, huruvida tidsvinst kan göras genom att undervisningen i vissa av dessa ämnen kan inrymmas i undervisningen i de tillämpade ämnena. Vidare bör avvägningen av utrymmet för de tillämpade ämnena sinsemellan omprövas. Vid uppgörandet av kursplanerna bör stor hänsyn även tagas till den omständigheten, att jordbruk oftast är förenat med skogsbruk. Den skogligen undervisningen torde böra ges avsevärt utrymme i sådana trakter, där skogsbruket är av större vikt.

Av grundläggande betydelse är uppenbarligen yrkesutbildningens anpassning till den nioåriga enhetsskolan. Den förberedande yrkesundervisning i, bland annat, jordbruk och skogsbruk, som lämnas i denna under det nionde skolåret (9 y j) bör samordnas med den fortsatta yrkesutbildningen på lämpligt sätt. Kursplanerna vid lantmannaskolorna bör därför lämna tillfälle till en påbyggnadskurs för elever med dylik förberedande utbildning. För elever, som valt någon annan linje inom enhetsskolan, bör en grundläggande kurs kunna anordnas.

Även i fråga om lantbruksskolorna, vid vilka i huvudsak utbildas drifts- och arbetsledare för jordbrukets behov, bör kursformerna och kursplanerna bli föremål för översyn. Likaså torde den vid jordbrukets yrkesskolor bedrivna undervisningen böra anpassas till de nya förutsättningar, som genomförandet av enhetsskolan medfört. I detta sammanhang bör även till behandling upptagas de blivande lantbrukarhustrurnas yrkesutbildning vid lantbruksskolorna. De frågor, som därvid bör utredas, synes i huvudsakliga delar överensstämma med vad jag anfört rörande lantmannaskolorna.

I anslutning till behandlingen av de frågor, jag sålunda angivit, torde även böra utredas vilket antal lägre undervisningsanstalter som kan beräknas bli erforderligt för framtiden. Utredningen bör därvid tillse, att kurserna i möjligaste mån utformas och förläggas så, att såväl undervisningsanstalternas byggnader och övriga anläggningar som lärarkrafterna på ett lämpligt och rationellt sätt kommer till användning. Därjämte bör undersökas i vad mån enhetsskolans förberedande yrkesundervisning i ifrågavarande avseenden kan förläggas till här nämnda skolor. Vid denna undersökning bör samråd äga rum med skolöverstyrelsens försöksavdelning. I samband därmed torde även böra undersökas, i vilken omfattning de lägre lantbruksundervisningsanstalterna och lärarna vid dessa kan och bör, vid sidan om sina ordinarie uppgifter, utnyttjas för undervisningen i motsvarande yrkesutbildande ämnen under enhetsskolans nionde läsår samt vid hushållningssällskapens rådgivnings- och undervisningsverksamhet.

I propositionen 1955: 139 angående utbyggnad av yrkesutbildningen m. m. har chefen för ecklesiastikdepartementet anmält, att han ämnar begära Kungl. Maj:ts tillstånd att tillkalla särskilda sakkunniga för att verkställa en förutsättningslös utredning av frågan om den centrala ledningen av hela yrkesutbildningen. Departementschefen har också (sid. 76 i propositionen) gjort vissa uttalanden angående olika uppgifter för denna blivande utredning. Slutligen har departementschefen uttalat att, om en särskild sakkunnigutredning igångsättes rörande vissa yrkesutbildningsproblem på jordbrukets område, erforderligt samarbete och samråd bör ske mellan de båda utredningarna på de områden, som kan vara gemensamma.

Med anledning av dessa uttalanden av chefen för ecklesiastikdepartementet bör den utredning, som av mig nu föreslås, taga upp frågan om den centrala ledningen av jordbrukets yrkesutbildning i samråd med den blivande utredningen angående hela yrkesutbildningens centrala ledning.

Utöver frågorna om den centrala ledningen finns ett flertal problem angående ledningen och tillsynen av yrkesutbildningen på jordbrukets område, vilka bör utredas av den utav mig föreslagna utredningen. Bland dessa problem vill jag nämna utformningen av samarbetet med annan yrkesutbildning och med tillsynsmyndigheten för enhetsskolan. Utredningen bör också pröva personalbehovet vid utbildningsanstalterna på jordbrukets område.

25. 1955 års renmärkeskommitté

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 september 1955 för att verkställa utredning rörande renmärkning och därmed sammanhängande spørsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 13 oktober 1955):

Östberg, S. O., häradshövding, *utredningsman*;

Persson Blind, A., ordningsman;

Fjällström, P. J., nämndeman;

Åhrén, A. G., ordningsman;

Malmström, K. E., lappfogde;

Kangas, K. E., lappfogde.

Sekreterare:

Malmström, K. E., lappfogde (se ovan).

Lokal: Tingshuset, Boden; tel. Boden 11 964.

Direktiv (anförande av statsrådet Norup till statsrådsprotokollet den 12 september 1955):

I Jo: 25

Allt sedan äldsta tider har lapparna haft för sed att märka renar för att äganderätten skall stå klar. Märkningen sker genom att vissa snitt göres i renarnas öron. De på våren födda kalvarna undergår som regel denna behandling först sedan lapparna samlat renarna för kalvmärkning. Vid sådana tillfällen förekommer ej sällan, att kalv som följer renko, förses med ägarens märke, oaktat den lapp, som märker, kanske icke vet mer om ägaren än vad som framgår av märket i renkens öron. Genom dylikt samarbete inom renskötseln har rätter ägare kunnat bevaras vid sin äganderätt till såväl kalv som fullvuxen ren, även då renen icke varit under hans tillsyn. Att äganderätten lätt kan fastslås är av betydelse ej blott för renägaren. Också för andra, exempelvis för den, vars mark skadats av ren, kan det vara viktigt att genom renmärket kunna sluta sig till vem som är ägare.

Här skildrade sedvana har blivit reglerad i lag. Gällande lag om renmärken tillkom år 1928 (SFS nr 310). Den skiljer sig endast i smärre hänseenden från en år 1898 utfärdad lag i ämnet, vilken i sin tur ersatte den första renmärkeslagen av år 1886. En i anslutning till 1898 års lag utfärdad kungörelse om renmärkesförtecknings förande och vad i sammanhang därmed iakttagas skall (SFS 1899: 106) äger i stort sett alltjämt tillämpning.

Enligt nuvarande renmärkeslag skall renmärke fastställas av häradsrätten (1 och 2 §§). För fastställelse fordras, att märket tydligt skiljer sig från andra giltiga renmärken inom tingslaget och angränsande tingslag samt att det ej lätt kan förändras till sådant äldre märke eller sådant äldre märke förändras till likhet med det, varå fastställelse sökes (3 §). Vidare har bestämmelser givits om att märke efter anmälan av innehavaren kan avlysas och att fastställelse förfaller, därest märket ej under tio år begagnats vid märkning (5 §). Vid förvärv av ren, som redan är märkt, kan förvärvaren befästa sin äganderätt genom ett tilläggsnitt, s. k. avbrottsmärke. Detta märke behöver icke fastställas (8 §). Märkning av renkalvar, som blivit födda under året, skall vara verkställd före den 1 november (9 § 1.).

I skilda sammanhang har anförts, att lapparnas sätt att märka ren icke motsvarar nutida krav. Önskemål har därför anförts om översyn av renmärkeslagstiftningen. Framställningar i sådant syfte har år 1948 avgivits av länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Därvid har främst åberopats en av lappfogden i Norrbottens södra distrikt Erik Malmström utarbetad promemoria. Vidare har länsstyrelsen i Norrbottens län år 1952 gjort ytterligare en hemställa om utredning och samtidigt överlämnat en skrivelse av lappfogden i Norrbottens skogsdistrikt Edvin Kangas.

I Malmströms promemoria understrykes, att renskötseln numera vanligen bedrives mera extensivt än tidigare. Vid extensiv renskötsel har det, framhålles i promemorian, med nuvarande ordning för renmärkningen visat sig allt svårare att ernå klara och tydliga äganderättsförhållanden. Malmström dryftar ett flertal åtgärder, som skulle kunna tänkas leda till en förbättring i detta hänseende. Kangas anför liknande synpunkter men har dessutom tagit upp ett mera fristående spørsmål, nämligen huruvida förening av renägare bör äga rätt att inneha renar och få renmärke fastställt för sig. Länsstyrelsen i Jämtlands län erinrar om att 1948 års jämtländska renbetesutredning i sitt betänkande även vidrört frågan om översyn av renmärkeslagen.

Enligt min uppfattning bör man eftersträva en bättre ordning i vad rör äganderättsförhållandena inom renskötseln. Detta synes angeläget icke minst för att man vid renslakt utan omgång skall kunna fastställa vem som är ägare till viss ren. Den väsentligaste förutsättningen härför är, att lapparna själva ägnar märkningen tillräcklig omsorg. Emellertid är det även av vikt, att författningsföreskrifter och administrativa anordningar avpassas efter utvecklingen och göres ändamålsenliga.

Med hänsyn till det sagda vill jag förorda att en utredning kommer till stånd rörande renmärkningen och därmed sammanhängande spørsmål.

Vid utredningen bör främst undersökas, vilka åtgärder som erfordras för att renmärkena överlag skall kunna uppfylla de fordringar på tydlighet m. m., varom stadgas i 3 § renmärkeslagen. Härvid bör de förslag beaktas, som dryftats i förut nämnda framställningar. Det visar sig kanske att nya metoder för märkning, t. ex. användning av plastplomb, kan komma i fråga. Om det gamla bruket med snitt i öronen förordas, bör utredningen eftersträva att finna ett system för märkningen, vilket samtidigt är enkelt och tillförlitligt. Väsentliga fördelar torde stå att vinna genom föreskrifter om att endast vissa, en gång för alla till storlek och utseende bestämda snitt eller andra grundelement i renmärke får användas. I detta hänseende bör även undersökas, i vad mån det inom kontrollföreningarna använda systemet för kalvmärkning kan tjäna som förebild. Kraven i 3 § renmärkeslagen torde lättare kunna fyllas, om avlysning av otydligt eller eljest dåligt märke får ske även mot märkesägarens bestridande. Skäl talar för att rätten att bruka snitt som avbrottsmärken upphäves. I stället synes möjligen en plomb eller — såsom i finsk lagstiftning förutsättes — en tråd eller identitetsbricka kunna anbringas i renens öron. Utredningens överväganden för att förenkla renmärkningen kan föranleda, att ställning bör tagas till frågan, i vad mån renskötseln lämpligen må bedrivas av förening eller annan juridisk person.

Även om renmärkena är tydliga och goda fordras uppenbarligen särskilda åtgärder för att envar skall kunna skaffa sig kännedom om betydelsen av visst märke. Nuvarande sätt för förande av renmärkesförteckning har icke — såsom fallet exempelvis är med inskrivningsväsendet rörande fast egendom — undergått någon modernisering. Det kan ifrågasättas, om icke nya förteckningar bör uppläggas och föras vid ett mindre antal domstolar än för närvarande. Möjligen bör även övervägas, om det kan överlämnas till länsstyrelse eller annan administrativ myndighet att fastställa renmärke och föra renmärkesförteckning. I samband med uppläggning av nya förteckningar synes utgallring av förfallna märken kunna ske.

I 1949 års renbeteskonvention med Norge förutsättes, att förhandlingar skall upptagas mellan de båda rikena om åtgärder för att undvika att i det ena rikets gränsområden registreras renmärke, som lätt kan förväxlas med märken, vilka tidigare registrerats i det andra riket. Utredningen bör överväga, huruvida sådana åtgärder kan anses erforderliga.

Redan i direktiven för 1948 års jämtländska renbetesutredning berördes det ej sällan inom renskötseln förekommande missförhållandet, att renmärkning i viss utsträckning underlåtes och att på grund härav antalet omärkta renar, s. k. helöringar, blir jämförelsevis stort. Ett betydande inslag av helöringar bland en lappbys renar anses av flera anledningar gynna de mest välsituerade renägarna. Underlåtenheten att märka renar vållar alltså icke blott oreda i fråga om äganderättsförhållandena utan torde även i regel innebära en orättvisa gentemot de renägare, som icke har någon större renförmögenhet.

Renbetesutredningen framhöll i sitt betänkande, att möjligheter fanns till lån för inköp av livrenar och utdelande av premier för god renvård. Den föreslog därutöver införandet av möjlighet för mindre bemedlade lappar att erhålla bidrag ur lappbykassorna för att köpa renar. Enligt utredningens förslag borde denna bidragsverksamhet handhavas av länsstyrelsen. Med betonande av att bidragen från fall till fall borde avvägas med hänsyn till verksamhetens syfte föreslog utredningen, att bidragen skulle maximeras till 2 000 kronor. För att låne- och bidragsverksamheten skulle ge bästa möjliga resultat förordade utredningen, att lapp, som erhållit lån eller bidrag, skulle få viss rätt att före andra spekulanter förvärva omärkta renar. Erforderliga föreskrifter härom borde meddelas av länsstyrelsen antingen genom ett tilläggsstadgande till byordningen eller genom bestämmelser i samband med att lån eller bidrag beviljades.

I brev den 10 februari 1950 angående åtgärder rörande renskötseln i Jämtlands län m. m. förklarade Kungl. Maj:t, att beslut vidkommande renbetesutredningens

I Jo: 25 nämnda förslag skulle meddelas framdeles. Det torde vara ändamålsenligt att även dessa förslag överväges vid den nu föreslagna utredningen. Denna torde också böra beakta vissa till renbetesutredningen framförda förslag av innebörd, att den dag, före vilken kalvmärkning skall äga rum, framflyttas till den 1 december samt att nuvarande regler om försäljning av helöringar skall ändras.

Utredningsmannen har under oktober och november 1955 hållit 2 sammanträden med de som sakkunniga tillkallade lappfogdarna.

Handelsdepartementet

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1955

1. 1948 års utredning om en statens kulturfond (1953: I 15; 1954: I 7; 1955: I 8)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 30 juni 1948 och den 11 december 1953 för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande frågorna om de ändamål, till vilka lotterimedel, som icke skola tillföras allmänna budgeten, böra utgå, samt om formerna för medlens fördelning (se Post- och Inrikes tidn. den 19 juli 1948):

Söderlund, S. Y., hovrättsråd, expeditionschef, *ordförande*;

Degerman, A., folkhögskolinspektör, rektor;

Elmgren, B. F., överlärare, led. av I kamm.;

Håkansson, Håkan, konsulent.

Sekreterare:

Wiedesheim-Paul, G. H., f. d. byråchef.

Direktiven för utredningen, se 1949: I H 32.

Utredningen har under tiden december 1954—juni 1955 hållit 6 sammanträden. Utredningen har den 15 juni 1955 avgivit betänkande och förslag angående riktlinjer och former för fördelning av lotterimedel (stencilerat). Uppdraget är därmed slutfört.

2. Utredning om Sveriges tekniskt-vetenskapliga och industriella representation i utlandet (1953: I 20; 1954: I 12; 1955: I 11)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 oktober 1950 med uppdrag att utreda frågan om Sveriges tekniskt-vetenskapliga och industriella representation i utlandet (se Post- och Inrikes tidn. den 16 november 1950):

Fransén, H. D., f. d. regeringsråd.

Förordnad att biträda utredningsmannen:

Wiedesheim-Paul, G. H., f. d. byråchef.

Experter:

Blomberg, H., direktör;

Hägglöf, S. I., minister.

Sekreterare:

Frithiofson, K., sekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1951: I H 36.

Utredningen, som år 1955 återupptagit sitt arbete, har till och med juli 1955 sammanträtt 11 dagar. Utredningen har den 30 juli 1955 avgivit betänkande med förslag angående svensk tekniskt-vetenskaplig och industriell utlandsrepresentation (stencilerat). Uppdraget är därmed slutfört.

I H: 3 3. *Utredning för utarbetande av slutligt förslag till allmän pensionsförsäkring* (1953: I 25; 1954: I 17; 1955: I 16)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 november 1951 för att utarbeta slutligt förslag till allmän pensionsförsäkring (se Post- och Inrikes tidn. den 7 december 1951):

Åkesson, O. A., f. d. generaldirektör, *ordförande*;

Ahlberg, C. E. N., förste ombudsman, led. av II kamm.;

Brodén, E. H., direktör;

Ericsson, S. G. E., lantbrukare, led. av II kamm.;

Lassen, B. F. C., f. d. hovrättsråd, direktör;

Lindell, K. J., generaldirektör;

Löfqvist, Thyra, barnavårdsman, led. av II kamm.;

Nordholm, O. G., direktör;

Stéen, P. L., ombudsman i Svenska metallindustriarbetareförbundet.

Experter:

Lindgren, A. S. V., förste byråsekreterare (fr. o. m. den 15 januari 1955);

Ljunggren, T. G. F., byrådirektör;

Parenius, M. F., byråchef;

Åkerstedt, B. E. V., kronokamrerare.

Sekreterare:

Svensson, S. O., hovrättsråd;

Torén, L. E. H., byrådirektör.

De ursprungliga *direktiven* för utredningen, se 1952: I H 33; ändring häri, se 1954: I H 17.

Utredningen har fr. o. m. december 1954 hållit 13 plenarsammanträden. Dessutom har talrika sammanträden ägt rum med delegationer för särskilda frågor samt konferenser hållits dels med utredningens experter, dels med representant för konjunkturinstitutet.

Utredningen har den 17 september 1955 avgivit betänkande om allmän pensionsförsäkring (SOU 1955: 32). Uppdraget är därmed slutfört.

4. *Utredning rörande arbetstidsförhållandena för båtmän m. fl. vid lotsverket* (1953: I 26; 1954: I 18; 1955: I 17)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 april 1952 med uppdrag att verkställa utredning rörande arbetstidsförhållandena för båtmän m. fl. vid lotsverket (se Post- och Inrikes tidn. den 16 maj 1952):

Bergström, S., byråchef.

Sekreterare:

Lindenbaum, G. M., förste kanslisekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1953: I H 26.

Utredningen har under tiden december 1954—juni 1955 hållit 15 sammanträden. Utredningen har den 30 juni 1955 avgivit betänkande med förslag angående reglering av arbetstiden för båt- och tjänstefartygspersonal vid lotsverket m. m. (stencilerat). Uppdraget är därmed slutfört.

5. *Varudistributionsutredningen* (1954: I 22; 1955: I 19)

I H: 6

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 februari 1953 för att inom handelsdepartementet verkställa utredning rörande varudistributionen och dess rationalisering, huvudsakligen såvitt angår prissättningen inom handeln (se Post- och Inrikes tidn. den 7 mars 1953):

Lindström, Ulla, statsråd, led. av I kamm., *ordförande*;

Grabö, P., agr. lic.;

Grafström, E. O. H., statssekreterare;

Henrikson, G. A., civilekonom;

Holmqvist, E. B., studiesekreterare, led. av I kamm.;

Kristensson, F., professor;

Kördel, E. R., direktör;

Nilsson, Henry, civilekonom;

Sandberg, G. P., direktör;

Thulin, F., direktör.

Experter:

Gustafsson, Stig., ekon. lic.;

Östlind, A. E., professor.

Sekreterare:

Redlund, K., civilekonom.

Biträdande sekreterare:

Hansson, N. L., förste byråsekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1954: I H 22.

Utredningen har under tiden december 1954—april 1955 hållit 17 sammanträden.

Utredningen har den 2 maj 1955 avgivit betänkandet »Pris och prestation i handeln» (SOU 1955: 16). Uppdraget är därmed slutfört.

6. *Utredning angående aktuella spörsmål berörande det mindre och medelstora tonnage* (1954: I 23; 1955: I 20)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 april 1953 för att inom handelsdepartementet biträda med utredning angående aktuella spörsmål berörande det mindre och medelstora tonnage (se Post- och Inrikes tidn. den 17 april 1953):

Lindberg, K. A., f. d. ordförande i Landsorganisationen;

Petri, B. A. W., direktör.

Expert:

Hartvig, P. Å., kansliråd.

Sekreterare:

Jonason, S. Å. H., kanslichef, kammarrättsassessor.

Utredningen har under tiden december 1954—den 10 januari 1955 hållit 6 sammanträden.

Utredningen har den 29 januari 1955 inkommit med betänkande angående stöd åt den mindre och medelstora skeppsfarten (SOU 1955: 2). Uppdraget är därmed slutfört.

I H: 7

7. *Kommittén för översyn av GATT-avtalet* (1955: I 22)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 januari 1954 för att verkställa utredning och avgiva förslag i anledning av den förestående översynen av GATT-avtalet (se Post- och Inrikes tidn. den 13 januari 1954):

Sahlin, S. E. G., envoyé, *ordförande*;

Bonow, K. D. M., fil. lic.;

Hartler, H. M. S., tullöverinspektör;

Sahlin, K. A., ordförande i Sveriges grossistförbund;

Sohlman, S. R., direktör;

Söderström, O. A. V., generaldirektör;

Widell, C. G., generaldirektör.

Experter:

Nord, F. E., förste byråsekreterare;

Wennersten, P. G., byrådirektör.

Sekreterare:

Rabæus, B., t.f. förste beskickningssekreterare (t. o. m. den 30 mars 1955);

Virgin, E. O. G., t.f. byråchef (fr. o. m. den 31 mars 1955).

Direktiven för utredningen, se 1955: I H 22.

Kommittén har under tiden den 21 oktober 1954—den 14 oktober 1955 hållit 5 sammanträden. Kommittén har den 5 och den 18 januari 1955 avgivit betänkanden (stencilerade) angående särskilda under konferensen i Genève rörande översyn av GATT-avtalet uppkomna frågor samt den 14 oktober 1955 avgivit infordrat yttrande över konferensens slutakt (stencilerat). Uppdraget är därmed slutfört.

8. *1954 års lotsbåtsutredning* (1955: I 24)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 februari 1954 för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande den framtida organisationen av båthållningen vid rikets lotsplatser (se Post- och Inrikes tidn. den 26 februari 1954):

Bexelius, T. A., ordförande i näringsfrihetsrådet, f. d. lagman, *ordförande*;

Holmgren, J. H., överlots;

Nyman, J. H., sjöfartsråd;

Sommar, C. O., f. d. byråchef, finanssekreterare.

Sekreterare:

Gyllenhaal, L. J. C. G., kanslisekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1955: I H 24.

Utredningen har under tiden december 1954—den 15 februari 1955 hållit 5 sammanträden.

Utredningen har den 15 februari 1955 avgivit betänkande med förslag till framtida organisation av båthållningen vid rikets lotsplatser (stencilerat). Uppdraget är därmed slutfört.

9. *Utredning angående förutsättningarna för ändrad disposition av vissa konjunkturutmättningsmedel* (1955: I 27) **I H: 10**

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 november 1954 med uppdrag att undersöka förutsättningarna för ändrad disposition av vissa konjunkturutmättningsmedel (se Post- och Inrikes tidn. den 19 november 1954):

Bexelius, T. A., ordförande i näringsfrihetsrådet, f. d. lagman.

Expert:

Sundberg, U. H., professor (fr. o. m. den 1 mars 1955).

Sekreterare:

Lord, S.-H., förste kanslisekreterare, biträdande ombudsman för näringsfrihetsfrågor.

Direktiven för utredningen, se 1955: I H 27.

Efter förda förhandlingar har utredningsmannen den 18 november 1955 — under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande — för Kungl. Maj:t och kronan ingått avtal med Svenska cellulosaföreningen, Svenska trämasseföreningen, Svenska pappersbruksföreningen och Svenska trävaruexportföreningen, enligt vilket 20 miljoner kronor av skogsindustriens konjunkturutmättningsmedel skall utnyttjas för central skoglig forskning.

Utredningsmannen har den 18 november 1955 avgivit redogörelse för förhandlingsarbetet (stencilerad). Uppdraget är därmed slutfört.

10. *1954 års priskontrollutredning* (utredning rörande behovet av en fortsatt statlig priskontroll m. m.; 1955: I 28)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 december 1954 för att verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om behovet av en fortsatt statlig priskontroll och grunderna för den prisreglerande verksamhet, som kan finnas erforderlig (se Post- och Inrikes tidn. den 29 december 1954):

Bexelius, T. A., ordförande i näringsfrihetsrådet, f. d. lagman, *ordförande*;
Cederwall, G. F. E., byråchef;

Hagnell, H., ekonom i Svenska metallindustriarbetareförbundet, fil. lic.;

Jansson, B. F., hemmansägare, led. av II kamm.;

Nilstein, A. H., sekreterare i Tjänstemännens centralorganisation, fil. lic.;

Nygren, E. W., direktör, led. av II kamm.;

Ohlin, P. H., direktör;

Ranmark, Dagmar, distriktsöverlärare, led. av I kamm.;

Sachs, R., direktör;

Severin, E. J., ordförande och chef för statens priskontrollnämnd, led. av II kamm.;

Strandh, S. E., revisor, led. av II kamm.

Experter:

Fridolin, H. R., förste byråinspektör (fr. o. m. den 1 februari 1955);

Körlof, A. H. V., hovrättsråd (fr. o. m. den 22 september 1955);

af Trolle, U., professor (fr. o. m. den 3 mars 1955).

I H: 10 Sekreterare:

Hellström, K. B., amanuens (fr. o. m. den 1 februari 1955).

Direktiven för utredningen, se 1955: I H 28.

Utredningen har under år 1955 sammanträtt 27 dagar.

Utredningen har den 3 december 1955 avgivit betänkandet »Konkurrens och priser» (SOU 1955: 45). Uppdraget är därmed slutfört.

11. *Utredning rörande behov och resurser inom konsumentvaruforskningens område m. m.*

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 25 augusti 1955 för att verkställa utredning rörande behov och resurser inom konsumentvaruforskningens område samt därmed sammanhängande frågor:

Hambraeus, G. A., civilingenjör, chefredaktör för *Teknisk tidskrift*;

Wiedesheim-Paul, G. H., f. d. byråchef.

Utredningen har den 12 december 1955 avlämnat en promemoria angående konsumentvaruforskning och konsumentupplysning med vissa förslag rörande organisationen och finansieringen av den statliga eller statsunderstödda verksamheten på området (stencilerad). Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1956

12. *1946 års sjömanskommitté* (1953: I 10; 1954: I 4; 1955: I 6)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 18 januari och den 1 februari 1946 samt den 22 oktober 1948 för att verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om sjöfolkets levnads- och arbetsförhållanden (se *Post- och Inrikes tidn.* den 25 januari 1946):

Lindberg, K. A., f. d. ordförande i Landsorganisationen, *ordförande*;

Berggren, E. W., ombudsman (t. o. m. den 29 december 1955);

Böös, G. M. E., kommerseråd;

Forsssblad, D., sjökaptten;

Linderstam, B., ombudsman i Svenska maskinbefälsförbundet (fr. o. m. den 2 november 1955);

Reuterskiöld, H. F., direktör;

Stridsberg, H. A., ombudsman (fr. o. m. den 30 december 1955);

Svensson, J. U., ordförande i Svenska sjöfolksförbundet, led. av II kamm.;

Söre, A. G. P., f. d. förbundsordförande (t. o. m. den 11 oktober 1955);

Akesson, N. H., sjökaptten, verkst. direktör i Sveriges fartygsbefälsförening.

Experter:

Leijon, C., byråchef (fr. o. m. den 23 december 1955);

Linder, A. B., förste byråsekreterare (fr. o. m. den 23 december 1955);

Lundberg, E. S., sjömanshusombudsman;

Staaf, G. H., byråinspektör (fr. o. m. den 23 december 1955);

Öbrink, H., byrådirektör.

Sekreterare:

Gerentz, S. T., civilekonom.

Biträdande sekreterare:

Leissner, T. A., t. f. byrådirektör (t. o. m. den 15 november 1955);

Moore, G. A., t. f. förste byråsekreterare.

Lokal: Kommendörsgatan 30¹; tel. 61 72 96 (sekreterare Moore).

Direktiven för kommittén, se 1947: I H 25.

Kommittén har under tiden december 1954—november 1955 hållit sammanträden under 10 dagar.

Kommittén har den 25 maj 1955 avgivit en promemoria angående gottgörelse för svenskt sjöfolks hemförande från utrikes ort.

Utredningsarbetet rörande sjömanshusens verksamhet beräknas bli avslutat under år 1956. Vissa förberedande undersökningar rörande bemanningen av fartyg har påbörjats.

Kommitténs arbete torde icke kunna avslutas under år 1956.

13. Näringsrättsutredningen (1953: I 11; 1954: I 5; 1955: I 7)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 november 1946 för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande en revision av näringslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 11 december 1946):

Matz, K. S., kommerseråd.

Sakkunniga, tillkallade enligt samma bemyndigande att överlägga med utredningsmannen rörande en revision av näringslagstiftningen:

Bohman, G., direktör (Handelskamrarnas nämnd);

Lövgren, N., direktör (Handelskamrarnas nämnd);

Thorburn, R., direktör (Handelskamrarnas nämnd);

Höök, A., affärschef (Kooperativa förbundet);

Köhler, N., advokat (Kooperativa förbundet);

Kördel, E. R., direktör (Sveriges grossistförbund);

Sandström, S.-E., direktör (Sveriges grossistförbund);

Rising, G., direktör (Svenska handelsagenters förening);

Sjöman, E., advokat (Svenska handelsagenters förening);

Grundström, H., direktör (Sveriges hantverks- och småindustriorganisation);

Nilsson, G. Gerhard, glasmästare (Sveriges hantverks- och småindustriorganisation);

Andersson, T., direktör (Sveriges industriförbund);

Hammarskiöld, S., direktör (Sveriges industriförbund);

Borgström, N. O. G. J., direktör (Sveriges köpmannaförbund);

Ericsson, E., köpman (Sveriges köpmannaförbund).

Lokal: Storkyrkobrinken 4^{II}; tel. 20 36 93.

Direktiven för utredningen, se 1947: I H 36.

Utredningsmannen har under året upprättat förslag till lagstiftning om upphävande av näringsfrihetsförordningen samt om kringföringshandel ävensom utarbetat motivering till dessa författningsförslag.

Därjämte har utredningsmannen avgivit utlåtanden i ett antal till honom remitterade ärenden.

Utredningen beräknas bli avslutad under år 1956.

I H: 14 14. *Utredning för småföretagens lokalfrågor* (1953: I 16; 1954: I 8; 1955: I 9)

Utredningen tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 augusti 1948 med uppdrag att utreda frågan om anskaffning och modernisering av såväl enskilda som kollektiva verkstadsanläggningar åt småföretagare inom industri och hantverk (se Post- och Inrikes tidn. den 7 september 1948).

Direktiven för utredningen, se 1949: I H 34.

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 19 januari 1951 skall det av utredningen bedrivna arbetet vila tills vidare.

15. *Södra Sveriges skogsindustriutredning*

(1953: I 18; 1954: I 10; 1955: I 10)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 januari 1950 för att utreda och med berörda intressenter förhandla om möjligheterna att bättre utnyttja landets skogliga tillgångar och därmed främja exporten av skogsprodukter (se Post- och Inrikes tidn. den 1 februari 1950):

Severin, E. J., ordförande och chef för statens priskontrollnämnd, led. av

II kamm., *ordförande*;

Adiels, A. Hj., f. d. förste förbundsordförande;

Danielsson, Å., disponent;

Edström, G., direktör;

Franzén, R., disponent;

Hagberg, A. E., professor;

Heijne, O., direktör;

Holgersson, S., disponent;

Olhammar, G. F. N., direktör;

Persson, E. Y., förste förbundsordförande;

Sundfeldt, B., överingenjör;

Thomasson, T. E., direktör (fr. o. m. den 3 april 1955);

Wellner, H., direktör (t. o. m. den 2 april 1955).

Experter:

Bosæus, E., civilingenjör;

Eriksson, B. A., byråchef;

Lindahl, K. F., jägmästare;

Sundberg, U. H., professor;

Tirén, L. professor (fr. o. m. den 19 november 1955).

Arbetsbiträde:

Eriksson, R., forstmästare.

Sekreterare:

Eklund, E. P. G., kammarrättsassessor.

Lokal: Kommendörsgatan 30'; tel. 61 64 39 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1951: I H 32.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 haft 1 sammanträde, varjämte överläggningar mellan ordföranden, enskilda ledamöter och sekreteraren ägt rum. Vidare har utredningen överlagt med olika myndigheter samt representanter för skogsägare och skogsindustrier.

Uppdraget beräknas bli slutfört i mitten av år 1956.

16. *Dollarexportrådet* (1953: I 21; 1954: I 13; 1955: I 12)

I H: 18

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 27 oktober 1950 med uppgift att inom handelsdepartementet biträda vid arbetet med främjande av exporten, särskilt såvitt angår export mot betalning i dollar:

Geijer, K. A., förbundsordförande, led. av I kamm.;

Grafström, E. O. H., statssekreterare;

von Heidenstam, R. M., kabinettskammarherre;

Joge, S. F., t.f. bankdirektör;

Sahlin, G. J., direktör;

Sohlman, S. R., direktör.

17. *Sjöfartsorganisationsutredningen* (1953: I 22; 1954: I 14; 1955: I 13)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 november 1950 att verkställa utredning rörande vissa administrativa organisationsfrågor på sjöfartens område (se Post- och Inrikes tidn. den 8 december 1950):

Widell, G. A., landshövding, *ordförande*;

Edman, J. R., överdirektör;

Hall, G. V., byråchef;

Hartvig, P. Å., kansliråd;

Sahlgren, C. E., f. d. drätseldirektör (t. o. m. den 3 februari 1955);

Wetter, S. E. P., konteramiral, förste hovmarskalk, f. d. riksdagsman.

Experter:

Silfverstolpe, H. H. M. W., budgetsekreterare;

Sundberg, J. V., vägingenjör.

Sekreterare:

Wennerberg, A. H., kamrerare.

Lokal: Handelsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1517), rikssamt. växel 23 62 00 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1951: I H 38.

Utredningen har under tiden december 1954--november 1955 hållit 11 sammanträden, varjämte ett arbetsutskott inom utredningen utfört vissa undersökningar. Utredningen har avgivit förslag till instruktion för sjöfartsstyrelsen m. fl. författningar avseende sjöfartsverket.

Utredningens återstående uppdrag — att verkställa utredning om den framtida organisationen av livräddningsväsendet till sjöss (jfr 1954: I H 14) — beräknas bli slutfört under början av år 1956.

18. *1951 års oljeutredning* (1953: I 23; 1954: I 15; 1955: I 14)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 januari 1951 för att verkställa utredning om revision av förordningen angående eldfarliga oljor m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 22 februari 1951):

Matz, K. S., kommerseråd.

I H: 18 Förordnad att biträda vid utredningen:

Hedström, K. S. H., f. d. hovrättsråd.

Experter:

Bergman, S., direktör;

Billberg, A. A., sprängämnesinspektör;

Holmberg, S., civilingenjör;

Johansson, Ernst Roland, chaufför (fr. o. m. den 13 april 1955);

af Klintberg, R., direktör;

Larsson, Sten, civilingenjör;

Stake, N. E. W., kamrer (t. o. m. den 10 november 1955);

Strömdahl, I. F., riksbrandinspektör;

Wicklander, A., ingenjör.

Lokal: Storkyrkobrinken 4ⁿ; tel. 20 36 93 (kommerserådet Matz).*Direktiven* för utredningen, se 1952: I H 31.

Utredningen har under tiden den 22 november 1954—den 22 november 1955 hållit 37 sammanträden. I flera av dessa har representanter för såväl statliga institutioner som enskilda företag deltagit.

Inom utredningen har upprättats utkast till vissa delar av en förordning om eldfarliga varor jämte motiv.

Utredningen har efter remiss avgivit ett flertal utlåtanden bl. a. i ärenden som sammanhänger med det internationella samarbetet på transportlagstiftningens område. I samband härmed har en på engelska utarbetad översikt beträffande vissa delar av utredningsresultatet tillställts vederbörande organ inom FN.

Förut inlett samarbete med Sveriges standardiseringskommission angående svensk standard i fråga om flampunktsbestämning har fortsatt. Därjämte har utredningen samrått med vattenvårdskommittén om vissa föreskrifter för tillgodoseende av vattenvårdsintressena.

Utredningen beräknas i det väsentliga ha sitt arbete på en ny eldfarlighetsförordning avslutat vid årsskiftet 1955—1956.

19. Bränsleutredningen 1951 (1953: I 24; 1954: I 16; 1955: I 15)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 februari 1951 för att utreda frågan om den lämpligaste utformningen av landets bränsleförsörjning ur ekonomiska, handelspolitiska och beredskapsmässiga synpunkter (se Post- och Inrikes tidn. den 2 mars 1951):

Fransén, H. D., f. d. regeringsråd, *ordförande*;

Ljungdahl, K.-G., f. d. överdirektör;

Olhammar, G. F. N., direktör;

Petrén, B. E. F., disponent, f. d. riksdagsman;

Qvistgaard, J. H., generaldirektör;

Werner, D. R. E., direktör.

Experter:

Blomqvist, E. A. E., civilingenjör ;

Stenberg, O. A. E., civilingenjör.

Sekreterare:

Hallberg, S. E., kammarrättsassessor.

Lokal: Handelsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1660), rikssamt. växel 23 62 00 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1952: I H 32.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit 26 sammanträden, varjämte smärre sammankomster ägt rum bl. a. i närvaro av representanter för både statliga och enskilda intressen på energiförsörjningens område. På utredningens föranstaltande bedrivna undersökningar på skilda delområden är nu slutförda. Utredningen har under året yttrat sig över ett antal till utredningen remitterade ärenden och har den 30 juni 1955 avgivit ett hemligstämplat betänkande angående lagringsbehovet för olja (stencilerat) — se direktiven till 1955 års oljelagringskommitté (I H 28).

Utredningens huvud- och slutbetänkande, som delvis föreligger i korrektur och i övrigt är under slutredigering, beräknas kunna avlämnas i början av år 1956.

20. *Utredning angående möjligheterna till avgiftslättnader för det mindre tonnaget m. m.* (1953: I 27; 1954: I 19; 1955: I 18)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 maj 1952 med uppdrag att undersöka möjligheterna till avgiftslättnader för det mindre tonnaget m. m.:

Samuelsson, G. Y., generaldirektör, *ordförande*;

Schaffer, T., sjöfartsråd;

Wirén, R. L., skeppsredare.

Experter:

Bergström, S., byråchef;

Grenander, N., fil. dr.

Sekreterare:

Lundberg, B. I., förste kanslisekreterare.

Lokal: Handelsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1124), rikssamt. växel 23 62 00 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1953: I H 27.

Utredningen har under år 1955 hållit 2 sammanträden.

Utredningen beräknas bli avslutad vid årsskiftet 1955—1956.

21. *Forskningsinstitutkommittén* (1954: I 24; 1955: I 21)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 maj 1953 för att verkställa utredning rörande nytt avtal angående bidrag till verksamheten vid Svenska träforskningsinstitutet, med befogenhet att med vederbörande

I H: 21 enskilda intressenter ingå i förhandlingar och — under förbehåll för Kungl. Maj:ts godkännande — träffa dylikt avtal (Post- och Inrikes tidn. den 25 juli 1953):

Holmgren, H. K. H., statssekreterare, *ordförande*;

Andersson, G. L., pappersbruksarbetare, led. av II kamm.;

Vogel, L. W., byråchef.

Sekreterare:

Silfverstolpe, H. H. M. W., budgetsekreterare.

Lokal: Handelsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1519), rikssamt. växel 23 62 00 (sekreteraren).

Direktiven för kommittén, se 1954: I H 24; angående ytterligare uppdrag se 1955: I H 21 och nedan.

Kommittén har under tiden december 1954—november 1955 hållit 9 sammanträden.

Kommittén avgav den 18 januari 1955 betänkande med förslag till avtal om fortsatt drift av Svenska textiltforskningsinstitutet (stencilerat).

Kungl. Maj:t uppdrog den 3 juni 1955 åt kommittén att överväga frågan, huruvida det av Kungl. Maj:t den 30 augusti 1946 godkända avtalet mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Stiftelsen Svensk konserveringsforskning angående ordnande av forskning m. m. rörande konservering av livsmedel borde uppsägas från Kungl. Maj:ts och kronans sida. Därest avtalet uppsades, uppdrogs åt kommittén att — med beaktande i tillämpliga delar av vad som beträffande kommitténs utredningsuppdrag anförts i statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 22 maj 1953 — verkställa utredning rörande nytt avtal; kommittén skulle i sådant fall äga befogenhet att ingå i förhandlingar med Stiftelsen Svensk konserveringsforskning och med stiftelsen, under förbehåll för Kungl. Maj:ts godkännande, träffa nytt avtal. Härefter uppdrog Kungl. Maj:t den 17 juni 1955 åt kommitténs ordförande att å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar uppsäga avtalet.

Kommittén avgav den 22 september 1955 utlåtande över en framställning från överstyrelsen för de tekniska högskolorna angående viss utbildning av den silikatkemiska institutionen vid Chalmers tekniska högskola, m. m.

Kungl. Maj:t bemyndigade den 4 november 1955 kommittén att upptaga förhandlingar med enskilda intressenter om inrättande och drift av ett institut för silikatkemisk forskning.

Kommittén avgav den 30 november 1955 betänkande med förslag till avtal angående fortsatt drift av Institutet för konserveringsforskning samt den 20 december 1955 betänkande med förslag angående ett institut för silikatkemisk forskning (stencilerade).

22. Utredning rörande behovet av fortsatt kvalitetskontroll på skodon och därmed sammanhängande frågor (1955: I 23)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 februari 1954 med uppdrag att verkställa undersökning rörande behovet av fortsatt kvalitets-

kontroll på skodon och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 1 mars 1954):

Grafström, E. O. H., statssekreterare.

Expert:

Poncette, N.

Sekreterare:

Augustinsson, B. J. E., t. f. förste kanslissekreterare.

Lokal: Handelsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1525), rikssamt. växel 23 62 00 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1955: I H 23.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit 10 sammanträden, av vilka flertalet avsett fortsatta diskussioner med berörda myndigheter och skobranschen.

I syfte att undersöka möjligheterna att åstadkomma större enhetlighet i fråga om reglerna för kvalitetskontroll på skodon i Danmark, Norge och Sverige har utredningen — bl. a. på förslag av nordiska ekonomiska samlingsutskottet — under hösten 1955 haft överläggningar med representanter för det danska handelsministeriet och det norska industridepartementet. Ytterligare överläggningar i detta ämne synes påkallade. Utredningens uppdrag beräknas bli avslutat under år 1956.

23. Ombud för förhandlingar rörande viss varutrafik (1955: I 25)

Utsedda enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 mars 1954 såsom ombud för Sverige att förhandla med ombud för norska regeringen rörande åtgärder för ökning av kapaciteten vid den varutrafik, som över norska västkusthamnar går till och från Sverige, samt rörande därmed sammanhängande spörsmål:

Malmfors, N. A. E., generaldirektör;

Belfrage, L. A. L., biträdande kabinetssekreterare.

De svenska ombuden har under år 1955 deltagit i 3 sammanträden med de norska ombuden. Med skrivelse den 9 mars 1955 har de svenska ombuden avgivit en av dem och de norska ombuden gemensamt upprättad rapport, i vilken de då föreliggande resultaten av förhandlingarna sammanfattats. Rapporten har förelagts riksdagen (se prop. nr 149/1955).

Uppgörelse har träffats mellan de svenska och norska järnvägsstyrelserna angående viss revision av järnvägstaxorna för transittrafiken över Storlien. Frågan om finansieringen av Sveriges andel i kostnaderna för en mellanriksväg över Storlien har jämväl förelagts riksdagen (prop. nr 201/1955). Beträffande mottagningsanordningar för olja i Trondheimsområdet samt en eventuell oljeledning till Sverige pågår undersökningsarbetet.

I H: 24 24. *Svenska delegationen för nordiskt ekonomiskt samarbete samt svenska kommittén för nordiskt ekonomiskt samarbete* (1955: I 26)

Delegationen

Utsedda enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 november 1954 att såsom ombud för Sverige deltaga i arbetet inom ett gemensamt utskott för nordiskt ekonomiskt samarbete (se Post- och Inrikes tidn. den 29 november 1954):

Widell, C. G., generaldirektör, *ordförande*;

de Besche, H. W. A., utrikesråd;

Cederwall, G. F. E., byråchef.

Suppleant:

Grafström, E. O. H., statssekreterare (för Widell).

Kommittén

Tillkallade enligt ovannämnda bemyndigande att inom handelsdepartementet biträda med samordning av det interna arbetet med nordiska ekonomiska frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 29 november 1954):

Widell, C. G., generaldirektör, *ordförande*;

de Besche, H. W. A., utrikesråd;

Cederwall, G. F. E., byråchef;

Gillberg, J., direktör;

Grafström, E. O. H., statssekreterare;

Håkansson, Harald, direktör;

Kellgren, N. E., sekreterare;

Leffler, J. O., direktör;

Lemne, C.-G., sekreterare;

Lycke, H., ombudsman;

Settergren, G. C. A., direktör.

Experter:

Eriksson, B. A., byråchef;

Fitger, N. F. P., direktör, fil. dr (fr. o. m. den 22 mars 1955);

Frenne, N. G. H., f. d. direktör (fr. o. m. den 25 oktober 1955);

Hartler, H. M. S., tullöverinspektör (fr. o. m. den 18 november 1955);

Lundqvist, N. L., direktör (fr. o. m. den 20 april 1955);

Lönnngren, D. R., apotekare (fr. o. m. den 23 september 1955);

Nordqvist, S. F. V., byråchef (t. o. m. den 17 november 1955);

Sahlin, B. I., kommerseråd (fr. o. m. den 22 mars 1955);

Sundén, O. R., f. d. statssekreterare, direktör (fr. o. m. den 22 mars 1955);

Tidal, L. Å., förste taxeringsrevisor (fr. o. m. den 17 september 1955);

Wennersten, P. G., byrådirektör (fr. o. m. den 20 april 1955);

Huvudsekreterare:

Grafström, E. O. H., statssekreterare (t. o. m. den 15 april 1955).

Sekreterare:

Englund, K. G. Å., byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Leuf, N. B., tullkontrollör (fr. o. m. den 15 april 1955);

Lundblad, B. O., aktuarie (fr. o. m. den 1 maj 1955);

Sandström, B. F., byråsekreterare (fr. o. m. den 1 oktober 1955).

Lokal: Storkyrkobrinken 4¹; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1734), rikssamt. växel 23 62 00 (sekreteraren).

Direktiven för delegationen och kommittén, se 1955: I H 26.

Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet har under tiden december 1954—november 1955 hållit 3 sammanträden, varjämte ett 40-tal sammanträden hållits inom särskilda av utskottet tillsatta expertgrupper och inom utskottets sekretariat. Samarbetsutskottet — som den 23 december 1954 för danska, norska och svenska regeringarnas räkning till Nordiska rådet avlämnat en gemensam berättelse rörande utskottets verksamhet — avser att till Nordiska rådets 4:e session i Köpenhamn januari—februari 1956 avlämna rapport rörande utskottets utredningsarbete samt dess verksamhet i övrigt under år 1955. Utskottet utgav i juni 1955 en publikation, Nordisk samhandel, med redogörelse för en kartläggning av samhandeln mellan de nordiska länderna samt för de problem som kan väntas uppstå vid genomförandet av en gemensam nordisk marknad.

Under tiden december 1954—november 1955 har den svenska delegationen haft 15 sammanträden och den svenska kommittén 4 sammanträden.

Delegationens och kommitténs verksamhet kommer att fortgå under år 1956.

25. Svenska kommittén för nordiska patent

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 januari 1955 — i anslutning till Nordiska rådets rekommendation nr 29/1954 — för att delta i arbetet på fortsatt utredning rörande frågan om nordiska patent m. m. (se Post- och Inrikes tidn. 29 januari 1955):

Bexelius, T. A., ordförande i näringsfrihetsrådet, f. d. lagman, *ordförande*;

Lindskog, B. V., generaldirektör;

Settergren, G. C. A., direktör;

von Zweigbergk, A. C., byråchef.

Expert:

Hermansson, R., tingsdomare.

Sekreterare:

Reiland, L. A. G., byrådirektör.

Lokal: Patent- och registreringsverket; tel. växel 67 97 00 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Ericsson till statsrådsprotokollet den 21 januari 1955):

De i Skandinavien nu gällande patentlagarna har tillkommit utan att ha föregåtts av något nordiskt samarbete men företer många viktiga anknypningspunkter. De tre skandinaviska länderna är — liksom flertalet övriga europeiska stater — anslutna till den s. k. Pariskonventionen för skydd av den industriella äganderätten. I alla länderna finnes f. n. patentmyndigheter, som oberoende av motsvarade myndigheter i andra stater handlägger patentärenden enligt det egna landets

I H: 25 patentlagstiftning och med giltighet endast för det egna landets område. I stort sett föreligger i de nordiska länderna en betydande likhet beträffande patenteringsproceduren. Efter Pariskonventionens tillkomst år 1883 har vid ett flertal tillfällen överläggningar ägt rum mellan representanter för de olika patentmyndigheterna. År 1922 inleddes officiella överläggningar om patenträttsliga spörsmål mellan danska, norska och svenska delegerade. Det visade sig därvid, att enighet i vissa patenträttsliga huvudfrågor syntes möjlig att uppnå, men överläggningarna ledde icke till några lagstiftningsåtgärder. Åren 1938—1941 ägde nya nordiska överläggningar rum i syfte att åstadkomma en enhetlig patentlagstiftning i de nordiska länderna. Därvid var även finländska delegerade närvarande. De fyra ländernas delegerade nådde då fram till helt eller i huvudsak överensstämmande utkast i fråga om åtskilliga lagstiftningsspörsmål.

På initiativ av det gemensamma nordiska utskottet för ekonomiskt samarbete tillsattes under åren 1949—1950 en nordisk kommitté med uppdrag att verkställa en förberedande utredning angående möjligheterna till nordisk patentgemenskap. Kommittén, som var sammansatt av danska, norska och svenska delegerade, slutförde sitt arbete under senare delen av år 1952, då likalydande betänkanden avgavs till vederbörande myndigheter i Danmark, Norge och Sverige (se SOU 1952: 43). Vid utredningen lade kommittén huvudvikten vid att undersöka möjligheterna för en nordisk patentgemenskap på det administrativa området och gav sig icke in på frågan om likformighet i patentlagstiftningen i annan mån än såsom ett led i undersökningarna om administrativ gemenskap. Kommittén redovisade i sitt betänkande olika lösningar, som enligt dess mening var tänkbara. Den lösning som kommittén fann sig i första hand kunna förorda till närmare utredning var ett system med *nordiska patent* av i huvudsak följande innebörd.

Vid sidan av den nuvarande ordningen med nationella patent skulle införas möjlighet att genom ansökan till ett av patentverken i Danmark, Norge eller Sverige begära patent med giltighet i alla tre länderna (nordiskt patent). En sådan ansökan skulle i vanlig ordning förprövas i det land, där den ingivits (primärlandet). Om prövningen ledde till att ansökningen skulle utläggas för allmänhetens granskning, skulle sökanden ha att inkomma med patentanspråk på de båda andra ländernas (sekundärländernas) språk. Sedan patentverken i sekundärländerna underkastat patentanspråken viss granskning, begränsad till den språkliga avfattningen och frågan om kolliderande ansökningar i sekundärländerna, skulle ansökningen utläggas i alla tre patentverken. Behandlingen av inkomna invändningar skulle ske i primärlandets patentverk, som också skulle äga bevilja patent med nordisk giltighet eller avslå ansökningen. Nordiskt patent skulle i varje nordiskt land äga samma verkan som nationellt patent.

Rätten att begära nordiska patent skulle stå öppen för alla, således ej endast för sökande i nordiskt land. Varje sökande skulle fritt kunna bestämma, i vilket land han ville inlämna ansökningen. Enligt kommitténs beräkningar skulle införandet av nordiska patent medföra besparingar för den patentsökande allmänheten och i det långa loppet även minska de statliga patentorganens utgifter.

Kommittén framhåller, att införandet av nordiska patent syntes kräva att den nordiska patentlagstiftningen förenhetligades i vissa begränsade hänseenden, främst såvitt angår de allmänna patenterbarhetsreglerna, stadgandena om undantag från patenterbarhet och föreskrifterna om nyhethinder. De administrativa bestämmelserna på patentområdet skulle i stort sett ej behöva rubbas, om än enhetlighet i vissa detaljer, särskilt vid behandlingen av invändningar, kunde vara önskvärd.

Olägenheter skulle enligt kommitténs mening kunna uppkomma, om antalet patentansökningar efter införandet av nordiska patent skulle komma att fördela sig mellan de olika patentverken på ett sätt, som avsevärt skilde sig från de nuvarande proportionerna. Kommittén trodde dock icke, att denna fara var näraliggande, och ansåg i allt fall möjligt att möta den genom lämpliga åtgärder.

De övriga vägar till en nordisk patentgemenskap, som kommittén redovisade, avsåg bl. a. ett system med *provisoriska patentansökningar* (innebärande att med patentansökning till ett av de tre patentverken skulle kunna förknippas provisoriska ansökningar, som skulle översändas till patentverken i sekundärländerna men som där skulle få vila i avvaktan på resultatet av viss prövning i primärlandets patentverk), inrättandet av ett *gemensamt nordiskt patentverk* med befogenhet att utfärda patent, giltiga för samtliga tre länder såsom ett odelbart giltighetsområde, samt inrättandet av en *gemensam nordisk besvärinstans* (det sistnämnda alternativet innebar en utbyggnad av systemet med nordiska patent). Det kan anmärkas, att systemet med provisoriska patentansökningar enligt kommitténs mening borde — om alternativet med nordiska patent skulle anses alltför vittgående — i andra hand komma i fråga till närmare utredning.

Såsom framgår av vad tidigare anförts avsåg kommitténs överväganden endast en gemenskap, innefattande Danmark, Norge och Sverige. Till de särskilda problem, bl. a. av språklig art, som skulle uppkomma vid en utvidgning av samarbetet till att avse även annat land, har kommittén sålunda icke tagit ställning.

Sedan kommitténs betänkande remissbehandlats i vanlig ordning, togs frågan om nordiskt patentsamarbete upp i Kungl. Maj:ts skrivelse till Nordiska rådet den 4 juni 1954 angående förslag om åtgärder med syfte att åstadkomma ökad rättslig likställighet för nordiska medborgare. Föredragande departementschefen, statsrådet Zetterberg, framhöll därvid att det föreslagna systemet med nordiska patent vunnit betydande anslutning och att under sådana omständigheter det praktiska arbetet i fortsättningen syntes i första hand böra inriktas på detta alternativ. I samband därmed torde — anförde departementschefen vidare — också ett förenhetligande av de nordiska ländernas patentlagstiftning böra övervägas. Särskilt reglerna om patenterbarhet borde så långt möjligt göras lika. Om — sedan systemet med nordiska patent genomförts — erfarenheterna därvid visade sig gynnsamma, kunde övervägas att taga nästa steg och inrätta ett nordiskt patentverk. Detta mål syntes redan nu lämpligen böra hållas i sikte.

Nordiska rådets juridiska utskott behandlade ifrågavarande spörsmål i sitt betänkande nr 14 och anförde därvid, att utskottet i likhet med kommittén stannat för systemet med nordiska patent såsom det alternativ, vars genomförande låge närmast till, samt att detta likaledes överensstämde med respektive regeringars inställning. Utskottet framhöll emellertid, att särskilda förhållanden gjorde sig gällande beträffande militära patent och att sådana patent måste hållas utanför den tilltänkta gemenskapen. I fråga om den närmare utredning, som nu måste komma till stånd, fann utskottet anledning framhålla, att införandet av nordiska patent förutsatte vittgående överensstämmelse mellan ländernas patentlagstiftning, särskilt såvitt angår de allmänna patenterbarhetsreglerna, undantagen från patenterbarhet, bestämmelserna om nyhets- och kollisionshinder samt reglerna om vem som från subjektiv synpunkt äger rätt att få patent. Om resultaten efter genomförandet av nordiska patent visade sig gynnsamma, borde enligt utskottets mening nästa steg vara att möjligheten att inrätta ett gemensamt nordiskt patentverk undersöktes.

På skäl som nu anförts hemställde utskottet till Nordiska rådet att antaga den rekommendation, vilken sedan blev rådets beslut.

Med hänsyn till vad sålunda förekommit synes det uppenbart, att en närmare utredning av de problem, som inställer sig vid införandet av nordiska patent, snarast möjligt bör komma till stånd. Utgångspunkten för denna utredning synes i huvudsak böra vara det system med nordiska patent, vars riktlinjer uppdragits av den förut angivna kommittén. De uppgifter, som det bör ankomma på den nya utredningen att lösa, torde i stort sett framgå av den tidigare kommitténs överväganden och av de uttalanden som gjorts vid ärendets behandling i Nordiska rådet. I fråga

I H: 25 om avgränsningen och uppläggningsen av utredningens arbete synes särskilt följande vara att framhålla.

Den åsyftade patentgemenskapen torde i första hand böra omfatta Danmark, Norge och Sverige.

Beträffande lagstiftningsspörsmålen framstår det som viktigt, att utredningen i första hand inriktar sitt arbete på de problem, vilkas enhetliga lösning kan sägas vara nödvändig för att systemet med nordiska patent skall kunna genomföras. Här kommer främst i fråga de regler, som skall uttrycka själva det nya systemet, samt de av Nordiska rådets juridiska utskott i dess betänkande berörda problemen angående patenterbarhet och undantag därifrån, angående nyhets- och kollisionshinder samt angående föreskrifterna om vem som från subjektiv synpunkt äger rätt att få patent. Det torde emellertid böra stå utredningen fritt att taga upp även andra lagstiftningsfrågor, som är av intresse i förevarande sammanhang och som kan lösas utan tidsutdräkt.

Vid sin behandling av spörsmålen om lagändringar torde utredningen åtminstone delvis kunna dra nytta av de arbetsresultat, som uppnåddes vid internordiska förhandlingar under åren 1938—1941.

Vad angår den administrativa sidan anmäler sig åtskilliga betydelsefulla spörsmål, bl. a. rörande samarbetet mellan patentverken. Uppmärksamhet måste ägnas frågan, hur de olägenheter skall avhjälpas, som kan uppkomma genom en ojämn belastning av patentansökningsärenden i de olika länderna. I detta sammanhang bör utredningen bl. a. överväga, om ett gemensamt samordnande organ kan komma att behövas. Utredningen bör vidare sörja för erforderliga garantier mot att bedömningen vid de olika patentverken blir ojämn. Det synes påkallat att utredningen granskar gällande administrativa bestämmelser på patentområdet och därvid beaktar såväl möjligheten till förenklingar som önskemålet om enhetlighet i mera betydelsefulla hänseenden.

När det gäller de ekonomiska problemen i samband med införandet av nordiska patent, synes utredningen böra sträva efter en ordning, som dels direkt medför besparingar för de patentsökande dels såvitt möjligt minskar de sammanlagda kostnaderna för patentmyndigheterna i de tre länderna. Den hittills tillämpade huvudprincipen att patentavgifterna skall sättas så, att de med en viss marginal täcker myndigheternas kostnader, torde alljämt böra upprätthållas. Slutligen kan framhållas, att även ifråga om avgifternas bestämmande synpunkterna om enkelhet och enhetlighet bör tillmätas stor betydelse.

 På utredningen torde böra ankomma att utarbeta erforderliga konventions- och författningsförslag.

Kommittén har intill den 1 december 1955 hållit 3 sammanträden, varav 1 gemensamt med motsvarande danska och norska kommittéer.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1956.

26. 1955 års idrotts- och friluftsutredning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 mars 1955 för att verkställa utredning och avge förslag beträffande formerna för statens ekonomiska stöd åt idrott och friluftsliv (se Post- och Inrikes tidn. den 28 april 1955):

Ericsson, Y. A. R., kanslichef, *ordförande*;

Henrikson, C. T., stadssekreterare, f. d. riksdagsman;

Jansson, K. A., rektor;

Richardson, K.-U., lantbrukare;

Wiklund, T. K. E., överste, verkställande direktör i Sveriges riksiddrottsförbund.

Expert:

Lindenbaum, G. M., förste kanslisekreterare.

Sekreterare:

Nordqvist, B. R. B., kanslichef.

Lokal: Strindbergsgatan 36—40; tel. lokalsamt. 67 99 00; rikssamt. växel 67 99 20 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Ericsson till statsrådsprotokollet den 31 mars 1955):

Idrotten har under det senaste halvsekle utvecklats till att bli en av våra stora folkrörelser. Det torde icke råda någon tvekan om att idrotten varit en betydelsefull faktor i den omgestaltning av samhället som under denna tid ägt rum. Genom den ökade industrialiseringen och omflyttningen från landsbygden till städer och tätorter har idrotten för stora skaror kommit att utgöra ett behövligt komplement till arbetsmiljön, en stimulerande motvikt till ett mer eller mindre specialiserat yrkesarbete. Den ökning av fritiden, som under senare decennier realiserats, har också medfört väsentligen förbättrade förutsättningar för stora folkgrupper att delta i idrott. Idrotten har härvid inte blott skapat nya fritidssysselsättningar utan även i många avseenden påverkat levnadsvanorna över huvud taget. Till denna utveckling har bidragit såväl tävlingsidrott som motionsidrott, däri inbegripet korporationsidrott, samt friluftsliv. Beträffande många idrottsgrenar, såsom orientering, skidlöpning, cykelåkning och simning, torde det för övrigt vara svårt att dra upp någon klar gräns mellan motionsidrott och friluftsliv. Vidare bör erinras om att åtskilliga sammanslutningar har såväl mera tävlingsbetonad idrott som utflykter och friluftsliv på sitt program. Jag vill därför förutskicka, att när jag i det följande talar om idrott, bör detta begrepp fattas i dess vidsträcktaste bemärkelse.

Ett karaktéristiskt drag hos den svenska idrottsrörelsen har varit, att den genomgående byggts upp av fristående och självständiga organisationer, som visserligen åtnjutit ekonomiskt stöd från stat och kommun, men som icke varit bundna av statliga direktiv eller varit inordnade under statliga myndigheter. Denna grundförutsättning för idrottsrörelsens ställning i vårt land har icke satts under debatt. Däremot har i skilda sammanhang åtskilliga frågor aktualiserats angående statens ekonomiska stöd till idrotten. Bland annat har omfattningen av och formerna för det statliga stödet vid upprepade tillfällen diskuterats i samband med motioner om ytterligare anslag för idrottsändamål. Vidare har förespråkare för den organiserade idrottsrörelsen vid flera tillfällen energiskt hävdad, att statens stöd till idrotten varit otillräckligt. Härjämte kan förtjäna nämnas, att Sveriges riksiddrottsförbund i sitt yttrande den 11 januari 1954 över det betänkande som avgivits av 1953 års utredning angående stöd åt nykterhetsorganisationer och ungdomsvårdande sammanslutningar framfört vissa principiella synpunkter beträffande formerna för anslagstilldelningen till riksförbundet och andra organisationer.

Det förhållandet att ett flertal frågor angående statsbidrag till idrottsändamål sålunda varit under diskussion har föranlett mig att överväga, huruvida det icke vore påkallat att låta verkställa en utredning om formerna över huvud för statens ekonomiska stöd till idrotten. Den tillämnade utredningen bör avse all den verk-

I H: 26 samhet som ryms inom begreppet idrott i den vidsträckta bemärkelse jag nyss angivit, oavsett om den bedrivs av föreningar, kommuner eller företag.

För att statens bidrag till idrotten skall sättas in i sitt rätta sammanhang, erfordras till en början, att man får en överblick över idrottens ekonomi i dess helhet. Idrottsrörelsen erhåller medel på många olika sätt, genom medlemsavgifter, genom tävlingar och olika slag av nöjestillställningar samt i form av bidrag från staten, landsting, primärkommuner och företag. Härjämte åtnjuter idrotten ett stöd i mycket stor omfattning i form av oavlönade insatser från föreningsfunktionärer och många andra frivilliga krafter. Utredningen bör söka skaffa sig en uppfattning om storleksordningen av dessa olika inkomstkällor. Här må endast antydvas följande. Medlemsavgifterna i idrottsammanslutningarna synes i allmänhet vara små, jämförda med vad som är fallet i många andra ideella rörelser i vårt land. Likaså kan exempel framdragas från idrottsorganisationer utomlands som uttager betydligt högre avgifter, vilket givetvis ger en väsentligt bättre grundval för verksamheten. Vad sedan gäller kommunernas finansiella medverkan torde få erinras om att bidrag lämnas till idrottsändamål från särskilt de större och medelstora städerna. Kommunerna tar ju bland annat befattning med ungdomsvårdsfrågor och har i åtskilliga fall inrättat särskilda kommunala organ för handläggning av idrottsfrågor. Det synes på många håll uppfattas som ett naturligt led i den kommunala verksamheten att syssla med dylika spörsmål.

Statens stöd till idrotts- och friluftslivets verksamhet ges huvudsakligen genom de båda under tionde huvudtiteln uppförda avsättningsanslagen till fonden för idrottens främjande, respektive till fonden för friluftslivets främjande.

Både anslaget till avsättning till fonden för idrottens främjande och anslaget till avsättning till fonden för friluftslivets främjande, men framför allt det förstnämnda, har tidigare haft ett direkt samband med tipsmedlen. Från början avsågs en fast relation mellan tipsmedlens utveckling och medelstilldelningen till idrotten. Denna relation har under årens lopp gjorts till föremål för successiva jämkningar, betingade av nödvändigheten att iaktta den största sparsamhet med statens inkomster. En växande del av tipsmedlen har härigenom kommit att användas för allmänt budgetära ändamål. Numera prövas idrotts- och friluftsanslagens storlek år från år på grundval av ingivna äskanden och under avvägning gentemot övriga krav på statskassan. Någon annan ordning synes ej heller kunna ifrågasättas för framtiden. Med den stora omfattning som de berörda anslagen numera fått och med det ansträngda budgetperspektiv, man har att utgå från, kan statsmakterna inte rimligtvis uppställa sådana normer för medelsanvisningen till idrott och friluftsliv att de leder till en automatisk utgiftsstegring på här ifrågavarande område. Önskemålen om ökade anslag måste därför i fortsättningen liksom under senare år vägas mot behoven på andra håll.

Till avsättning till fonden för idrottens främjande anvisades för budgetåret 1953/54 7 500 000 kronor. Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 8 000 000 kronor. I årets statsverksproposition har för samma ändamål äskats ett belopp av 9 000 000 kronor. Enligt de principer, som hittills tillämpats för dispositionen av anslaget, ställs huvuddelen av detta till Sveriges riksidrottsförbunds förfogande. Efter förslag av riksförbundet fastställer Kungl. Maj:t en fördelning av de förbundet tillkommande medlen på ett 30-tal olika poster. Bland dessa kan nämnas riksförbundets centrala förvaltning och verksamhet, specialförbundens, respektive distriktsförbundens förvaltning och verksamhet, föreningarnas verksamhet, instruktionsverksamhet, ledareutbildning, materiel, mindre anslag (till lek- och idrottsplatser), förbättringsanslag (till idrottsanläggningar), bastu- och simanläggningar, kontorsmaterial etc. Särskilda poster har också uppförts för den verksamhet som bedrivs av vissa kommittéer inom förbundet samt för idrottsinstitutet å Bosön. I vissa fall meddelar Kungl. Maj:t närmare bestämmelser om hur de under en post uppförda medlen skall användas. Posten till understöd åt för-

eningarnas verksamhet skall sålunda disponeras till understödjande av enskilda I H: 26 föreningar i deras idrottsliga verksamhet, oavsett om föreningarna är anslutna till riksidsrottsförbundet eller ej. Motsvarande bestämmelser gäller i fråga om posterna till mindre anslag till lek- och idrottsplatser samt till förbättringsanslag till idrottsanläggningar.

Till avsättning till fonden för friluftslivets främjande anvisades för budgetåret 1953/54 750 000 kronor. För innevarande budgetår är anslaget uppfört med 1 000 000 kronor. I årets statsverksproposition har ett oförändrat belopp äskats. Yttranden över ansökningar om bidrag från fonden avges regelmässigt från statens fritidsnämnd. Anslaget har disponerats som bidrag till förvärv av fritidsreservat, för anordnande av vandrarhem, fritidsgårdar, semesterhem, badanläggningar, märkning av skidspår och vandringsleder, kurs- och lägerverksamhet m. m. Bland de organisationer som erhållit understöd märks särskilt Svenska turistföreningen, Skid- och friluftsförbundet samt Reso. En rad organisationer, såsom scoutsammanslutningar, idrottsföreningar och andra lokala organisationer, har emellertid också fått bidrag. I enlighet med vad dåvarande chefen för handelsdepartementet uttalade vid inrättandet av friluftsfonden år 1939 avses bidrag däremot icke skola utgå till anläggning som är direkt ägnad att konkurrera med enskilda företags verksamhet, t. ex. pensionärsrörelse eller dylikt. Enligt uttalande vid samma tillfälle borde bidrag icke komma i fråga till annan administrationskostnad än sådan som sammanhängde med prövning av bidragsansökningar och kontroll av medlems användning och förvaltning. Från och med budgetåret 1951/52 har dock vissa mindre bidrag till administrationskostnader kunnat beviljas, ehuru icke på långt när i den omfattning som gäller för idrottsanslaget.

Den redogörelse jag nu lämnat för de statliga idrottsanslagens utnyttjande ger en antydning om den mängd avvägningsfrågor som här föreligger med avseende på det statliga stödets inriktning på olika ändamål. Ju större belopp statsmedel som ställs till idrottsrörelsens förfogande, desto starkare framstår angelägenheten att medlen disponeras på sådant sätt att man får ut bästa tänkbara effekt av dem. Med den betydande omfattning det statliga stödet numera fått anser jag det därför påkallat att företaga en allmän översyn och prövning av anslagens användning i syfte att finna de lämpligaste formerna för ett fortsatt statligt stöd åt idrotten.

Vid den av mig sålunda förordade utredningen bör principerna för de tillgängliga medlens fördelning mellan olika organisationer och huvudmän på idrottens område tas under övervägande. Utredningen bör ta upp frågan om vilka organisationer som bör kunna tilldelas statligt stöd samt ange i vilken mån någon eller några organisationer bör avge ansökningar om statsbidrag via andra organisationer. Ställning bör vidare tas till spörsmålet om vilka statliga organ som skall ta befattning med dessa frågor. För närvarande handlägges flertalet friluftsärenden i första hand av statens fritidsnämnd och därefter i handelsdepartementet, under det att det stora flertalet idrottsärenden — merendels efter visst förarbete inom riksidsrottsförbundet — handlägges enbart i handelsdepartementet. Tänkbart vore att låta en nämnd bereda samtliga ärenden om stöd till idrott och friluftsliv.

I fråga om vilka olika ändamål som statens stöd bör omfatta bör utredningen söka åstadkomma en rimlig fördelning mellan bidrag som avser löpande kostnader och bidrag som avser stöd åt olika anläggningar. I fråga om kostnaderna för den löpande verksamheten bör det övervägas, hur statens bidrag bör fördelas på å ena sidan utgifter för deltagande i internationella och andra tävlingar, ävensom andra kostnader för den mera avancerade tävlingsidrotten, och å andra sidan stödåtgärder som direkt tar sikte på motionsidrott och friluftsliv för gemene man. Vidare bör utredningen bilda sig en uppfattning om hur statsbidraget bör proportioneras på olika ändamål, såsom administrationskostnader för idrottens centrala och lokala organisationer samt specialförbund, ledareutbildning och annan kursverksamhet, material m. m.

I H: 26 I anslutning till behandlingen av nu berörda fördelningsfrågor bör diskuteras, huruvida några vägledande synpunkter kan anföras beträffande en naturlig gränsdragning mellan statens och kommunernas insatser. Det får vid en sådan gränsdragning inte bli fråga om att övervältra uppgifter från staten på kommunerna, men som jag redan framhållit, har det på många håll framvuxit ett intresse hos kommunerna att befrämja idrottsverksamheten. Det kan bland annat te sig rimligt, att anordningar för idrott och friluftsliv som direkt tar sikte på att betjäna den egna kommunens invånare inte belastar andra än denna kommuns medlemmar. Vad särskilt angår anläggningar bör bedömas, i vilken mån och efter vilka grunder staten bör delta i kostnaderna härför, om de främst är inriktade på att tillgodose lokala intressen. Vad angår sådana fritids- och rekreationsanläggningar — exempelvis vid fjälltrakterna och vid kusterna — som kan utnyttjas mera allmänt, synes ett statligt stöd mera motiverat; även i detta fall bör emellertid bidragsgrunderna prövas. De förslag som framlagts av statens folkbadsutredning i dess nyligen avgivna betänkande Friluftsliv, simhallar, bastur (SOU 1954: 25) bör bland annat beaktas i detta sammanhang.

Slutligen bör undersökas huruvida det kan vara lämpligt att såsom för närvarande sker beträffande det speciella stödet åt ungdomsidrotten upprätthålla den principen, att statsbidraget skall motsvaras av lika stora bidrag från annat håll. I sammanhanget anmäler sig också frågan om i vilken mån det statliga stödet till de olika idrottsammanslutningarna bör dimensioneras med hänsyn till medlemmarnas intresse, sådant det kommer till uttryck i villigheten till egna insatser i form av medlemsavgifter eller andra bidrag till verksamheten.

Utredningen har under tiden t. o. m. november 1955 hållit 5 sammanträden under tillhoppa 7 sammanträdesdagar samt företagit en studieresa till övre Norrland och en till Göteborg. Överläggningar har därjämte ägt rum med representanter för idrottens och friluftslivets organisationer.

Utredningens arbete beräknas kunna bli slutfört under år 1956.

27. Utredning rörande sjöfartsstyrelsens förläggning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 juni 1955 för att verkställa undersökning rörande sjöfartsstyrelsens förläggning (se Post- och Inrikes tidn. den 8 juli 1955):

Andersson, T., Brämhult, redaktör, led. av II kam.;

Sommar, C. O., f. d. byråchef, finanssekreterare.

Sekreterare:

Blom, S. T. L., amanuens.

Lokal: Handelsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1503), rikssamt. växel 23 62 00 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Ericsson till statsrådsprotokollet den 3 juni 1955; jfr prop. nr 124/1955):

Enligt beslut av årets riksdag har huvuddelen av de statliga förvaltningsuppgifterna på sjöfartens område sammanförts till ett nytt ämbetsverk, sjöfartsstyrelsen, som skall träda i verksamhet den 1 januari 1956. Detta verk skall övertaga samtliga de uppgifter, som nu ombesörjes av lotsverket och sjökarteverket, vidare väg- och vattenbyggnadsverkets uppgifter i fråga om hamnar och farleder samt slutligen kommerskollegiets samtliga uppgifter på sjöfartens område med undantag av sjöfartsstatistiken. Verket skall bestå av en central sjöfartsstyrelse samt därtill knutna lokalorgan.

De särskilda sakkunniga, vilka föreslog inrättande av ett sjöfartsverk, förutsatte att sjöfartsstyrelsen skulle förläggas till Stockholm. Vid remissbehandlingen av betänkandet uttalade arbetsmarknadsstyrelsen, att lokaliseringsfrågan borde förut-sättningslöst undersökas, varvid även andra lokaliseringmöjligheter än Stockholm borde övervägas.

Utredningen om förläggning av sjöfartsstyrelsen till annan ort än Stockholm bör nu slutföras. Den torde lämpligen kunna anförtros åt särskilda utredningsmän.

Utredningsmännen bör närmare redovisa fördelar och nackdelar vid en förläggning utanför Stockholm såväl ur allmän lokaliseringssynpunkt som med hänsyn till önskvärdheten av en rationell administration och förvaltning.

Oavsett den slutsats utredningsmännen kan komma till vid sin avvägning av de här antydda fördelarna och nackdelarna bör de vidare framlägga förslag om vilken eller vilka kuststäder, som i främsta rummet skulle komma i fråga för sjöfartsstyrelsen om en förläggning utanför Stockholm skulle bli beslutad. Utredningsmännen torde, med beaktande av kraven på en lämplig tomt för styrelsens byggnad, tomt och kaj för förråd och fartyg samt bostäder för tjänstemännen, i samråd med vederbörande kommunala myndigheter böra utarbeta preliminära förslag till ordnande av styrelsens förläggning. Påräkneliga villkor om markupplåtelse o. dyl. bör likaledes redovisas.

Utredningen bör slutföras snarast möjligt under innevarande år.

Utredningen har intill den 15 november 1955 hållit 13 sammanträden, företrädesvis i samband med besök i skilda städer, vilka anmält intresse att ifrågakomma såsom förläggningsort för sjöfartsstyrelsen.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1956.

28. 1955 års oljelagringskommitté

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 september 1955 för att efter överläggningar med oljebranschen och övriga berörda grenar av näringslivet framlägga förslag rörande den fortsatta lagringen av oljeprodukter (se Post- och Inrikes tidn. den 4 oktober 1955):

Holmgren, H. K. H., statssekreterare, *ordförande*;

Bergstrand, K. H. G:son, direktör;

Eriksson, J. E., direktör, led. av I kamm.;

Lindstedt, A., t. f. kommerseråd;

Qvistgaard, J. H., generaldirektör;

Werner, D. R. E., direktör;

Ågren, P. H. W., direktör;

Önnesjö, K. E. A., byråchef.

Experter:

Lundmark, N. A. J., byrådirektör;

Lundvik, C. U. V., hovrättsassessor.

Sekreterare:

Wennerberg, A. H., kamrerare.

I H: 28 Biträdande sekreterare:

Blom, S. T. L., amanuens.

Lokal: Handelsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ank. 1517), rikssamt. växel 23 62 00 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Ericsson till statsrådsprotokollet den 12 september 1955):

Som känt har konsumtionen av *flytande drivmedel och eldningsolja* under senare år undergått en utomordentligt stark ökning. Sammanlagt konsumeras f. n. i vårt land över 7 milj. m³ oljor per år mot endast ca 1,5 milj. m³ under åren närmast före andra världskriget. Ökningen i fråga om *drivmedel* sammanhänger givetvis med utbyggnaden av bilparken och andra kommunikationsmedel, särskilt flyget, men även exempelvis med omställningen till traktordrift inom jordbruket. På bränsleområdet har en stark konsumtionsförskjutning ägt rum från fasta bränslen (ved, kol och koks) till *eldningsolja*. Dessutom stiger den totala bränslekonsumtionen från år till år. Eldningsoljorna torde nu representera ungefär hälften av förbrukningen av importerade bränslen. Konsumtionen av eldningsolja i vårt land har under senare år absolut sett ökat mer än den totala bränslekonsumtionen och Sverige intar f. n. den ledande platsen i Europa som konsument av sådan olja, räknat per capita.

Stegringen i oljeförbrukningen i vårt land kan väntas komma att fortgå i hastig takt även under de närmast framförliggande åren. Vissa beräkningar inom Bränsleutredningen 1951 och vederbörande försörjningsmyndigheter tyder på att förbrukningen redan om några år skulle komma upp i en årskvantitet av 10 milj. m³ och att den närmaste tioårsperioden skulle kunna medföra en fördubbling jämfört med nuläget. Vid dessa beräkningar har man utgått från att den fortsatta ökningen i bränslekonsumtionen huvudsakligen kommer att avse flytande bränslen och att kol- och koksförbrukningen allt mer och mer kommer att begränsas till specialområden.

Det ligger i sakens natur att en så genomgripande omgestaltning som vår försörjning med bränslen och drivmedel redan undergått och under en nära framtid väntas komma att undergå ställer långtgående anpassningskrav både på näringslivet och på samhället. Expansionen i oljeförbrukningen måste automatiskt följas av en utbyggnad av distributions- och tillförselapparaten. Praktiskt taget alla grenar av vårt näringsliv är för sin funktionsduglighet beroende av en tryggad tillgång till bränslen och drivmedel. Allteftersom importbränslen, särskilt oljor, blivit mera dominerande har kraven skärpts på en säker och jämn tillförsel och på en i alla lägen tillfredsställande lagring av sådana bränslen inom landet. Man får nämligen räkna med att möjligheterna att snabbt mobilisera inhemska ersättningsbränslen och att lägga om förbrukningen till sådana bränslen är mycket begränsade, i vissa fall obefintliga. Motsvarande gäller givetvis de flytande drivmedlen. Redan under fredsförhållanden kan sådana omständigheter som en sträng isvinter med åtföljande sjöfartsstopp i Östersjön leda till allvarligt avbräck i tillförseln och därmed åtminstone lokala försörjningssvårigheter. Behovet av tillfredsställande lagerhållning av bränslen och drivmedel inom landet framträder än mera för det fall, att vårt land skulle komma att avspärras på grund av krigshändelser eller om Sverige skulle indragas i krig.

De här antydda problemställningarna har närmare belysts i ett av Bränsleutredningen 1951 avgivet, den 30 juni 1955 dagtecknat betänkande angående lagringsbehovet för olja. Som känt har bränsleutredningen sig anförtrödd uppgiften att utreda den lämpligaste utformningen av vår bränsleförsörjning ur ekonomiska, handelspolitiska och beredskapsmässiga synpunkter med sikte närmast på den kom-

mande tioårsperioden. Utredningen har i sitt nu avlämnade delbetänkande, vilket med hänsyn till sitt innehåll hemligstämplats, lagt fram en plan för utbyggnad av lagringskapaciteten för olja under den närmaste tioårsperioden och tillika redovisat sina principiella synpunkter på frågan huru utbyggnaden bör genomföras. Som ett led i förverkligandet av planen föreslår utredningen vissa ändringar och skärpningar i gällande bestämmelser om lagringsplikt, innebärande bl. a. att för bensin och fotogen skyldigheten att hålla lager skulle successivt ökas från f. n. 25 procent till 45 procent av årsomsättningen. Utredningen föreslår vidare, att regeringen utser särskilda förhandlingsdelegerade att med biträde av utredningen ta upp överläggningar med oljehandeln om förutsättningarna för att genomföra dess andel av programmet och utforma förslag till ny förordning om lagringsplikt i fråga om oljor ävensom erforderliga övergångsbestämmelser.

De nuvarande bestämmelserna om lagringsplikt för oljor återfinns i förordningen den 10 juni 1938 (nr 367) angående handel med vissa mineraloljor. Beträffande innebörden av förordningen och därtill hörande tillämpningsföreskrifter torde i detta sammanhang endast behöva nämnas, att lagringsplikt föreligger för den som för försäljning till avnämare inom riket antingen importerar, tillverkar eller från inhemskt oljeraffinaderi uppköper flytande bränslen. Därjämte äger Kungl. Maj:t föreskriva lagringsplikt för den som importerar flytande bränslen för annat ändamål än försäljning eller raffinering (exempelvis för egen förbrukning), en möjlighet som dock hittills icke utnyttjats. Lagringsplikten omfattar f. n. 25 procent för bensin och fotogen samt 15 procent för motor- och eldningsolja, allt beräknat på näst föregående kalenderårs försäljning. För raffinaderiernas del har alltsedan 1947 inte tillämpats någon lagringsplikt för importerad råolja.

Beträffande de aktuella problemställningarna på oljelagringsens område vill jag här sammanfattningsvis tillägga att det inte behöver råda någon tvekan om att en omfattande utbyggnad av den nuvarande lagringskapaciteten och lagerhållningen måste genomföras under den närmaste tidsperioden. En sådan utbyggnad är redan vid den hittillsvarande konsumtionsnivån motiverad av rent kommersiella skäl och kommer givetvis att till sin omfattning bli beroende av den fortsatta ökningen i omsättningen. Riskerna för störningar i tillförseln under fredliga tider på grund av exempel ishinder måste dessutom motvägas med en säsongmässig uppladdning av lagren, ett förhållande som måste tillmätas ökad betydelse ju större beroendet av oljan blir för vårt näringsliv och samhällets funktioner i allmänhet. Slutligen måste lagringen tilltagas så att det beräknade behovet under krig och avspärning är tryggt. Det säger sig självt att det är en angelägenhet av största vikt att upprätthålla en tillfredsställande beredskap på detta område.

Mot bakgrunden av vad jag här anfört delar jag helt bränsleutredningens uppfattning att de nuvarande bestämmelserna om lagringsplikt är i behov av omarbeting. Det synes på grund härav lämpligt att tillkalla särskilda sakkunniga med uppgift dels att förhandla med de grenar av vårt näringsliv som direkt beröres av hithörande frågor, d. v. s. i första hand oljebranschen och de större oljekonsumenterna, dels också att på grundval av de resultat som framkommer av förhandlingarna framlägga förslag till den lagstiftning och de övriga åtgärder på området som kan befinnas påkallade.

Beträffande de frågeställningar, som bör upptagas av de sakkunniga, vill jag här ytterligare anföra följande.

Med hänsyn till den utveckling, som ägt rum på detta område, måste det principiellt sett synas naturligt, att huvudansvaret för genomförandet av den erforderliga lagringen lägges på näringslivet självt, d. v. s. oljebranschen och konsumenterna. Vad särskilt beträffar bränslesidan bör det understrykas, att den ökade användningen av eldningsolja under senare år inneburit betydande ekonomiska fördelar för näringslivet, jämfört med användningen av fasta bränslen. Det ligger där-

I H: 28 för nära till hands att den, som har fördelen av den stegrade oljekonsumtionen, även bör bära de risker och kostnader som är förenade med det ökade importberoendet. Det bör dessutom framhållas att en omfattande lagerhållning i statlig regi — bortsett från de rent militära behoven — skulle vara förenad med betydande såväl praktiska som kostnadsmässiga olägenheter. Det synes bl. a. ur samhällsekonomiska och beredskapsmässiga synpunkter angeläget att lagringen i största möjliga utsträckning sker i anslutning till den löpande omsättningen. Den avvägning som de sakkunniga i denna huvudfråga ställs inför måste vidare kompletteras med en prövning av fördelningen av lagringsskyldigheten på olika tänkbara lagerhållare. Därvid får bl. a. övervägas i vilken utsträckning ex. större konsumenter, icke reguljära oljeimportörer, raffinaderier och övriga producenter bör åläggas lagringsskyldighet.

I fråga om lagringens omfattning och takten i utbyggnaden bör de sakkunniga — med utgångspunkt från bränsleutredningens betänkande — eftersträva ett program, som med hänsyn till bl. a. investeringsutrymme och ekonomiska resurser kan realistiskt genomföras. De sakkunniga bör även uppmärksamma de säsongsmässiga variationerna i lagringsbehovet för särskilt eldningsolja.

En allmän förutsättning för de sakkunnigas förhandlingar bör vara, att de faktiska kostnader som åsamkas oljehandeln genom lagringsålägganden skall få komma till uttryck i prisbildningen. Det är på grund härav angeläget att lagringsskyldigheten blir rättvis och drabbar alla därav berörda lika. Då det inte torde kunna undvikas att dispensfall uppkommer, där lagringsskyldigheten av praktiska skäl inte kan fullgöras, bör övervägas vilka särregler som här erfordras. Bränsleutredningen har anvisat möjligheten att belägga dispens med viss avgift, överstigande den faktiska kostnaden för den lagring, för vilken dispens erhålles.

Ett särskilt problem i nu förevarande sammanhang utgör spörsmålet på vad sätt utbyggnaden av lagringsutrymmena skall genomföras. Ur ekonomisk försvarsberedskapssynpunkt är det angeläget att betydande delar av lagren — särskilt då i fråga om drivmedel — förvaras i skyddade utrymmen. Sedan åtskilliga år tillbaka pågår i statlig regi och med statsbidrag en utbyggnad av bombskyddade cisternutrymmen. Syftet härmed har i första hand varit att åstadkomma en i krigsfall skyddad reserv. Behovet av en dylik skyddad reserv stiger givetvis allteftersom den beräknade förbrukningen av drivmedel och flytande bränslen i krig ökar. Det finns emellertid även andra synpunkter som härvidlag gör sig gällande. Med den hittillsvarande och förutsedda konsumtionsutvecklingen på oljeområdet kan man, som jag förut framhållit, förutse en mycket betydande utbyggnad av de nuvarande cisternutrymmena. Av hänsyn till tanktonnagens storlek och av allmänt kommersiella skäl kan man räkna med att denna utbyggnad kommer att koncentreras till de stora importhamnarna, som kan ta emot oceangående tonnage. Koncentrerade oljelagringsanläggningar ovan jord medför för dessa orter betydande risker bl. a. ur brandskydds- och civilförsvarssynpunkt. Sådana anläggningar blir naturligtvis i krig mycket sårbara. Det vore på grund härav önskvärt att kunna i största möjliga utsträckning förlägga lagringen av åtminstone de mest eldfarliga oljorna (bensin och fotogen) i skyddade utrymmen. Under alla förhållanden är det — för att den väntade utbyggnaden av lagringskapaciteten skall genomföras på ett riktigt sätt — angeläget att klarlägga under vilka former kraven på skyddad lagring på längre sikt skall tillgodoses. I denna fråga vill jag här framhålla följande.

De principer, efter vilka den hittillsvarande utbyggnaden av bombskyddade cisternutrymmen genomförts, härrör från 1948. De innebär i stort att statsbidrag till sådana anläggningar kan lämnas efter prövning i varje särskilt fall. Därjämte har den statsbidragsfinansierade utbyggnaden kompletterats med anläggningar i helt statlig regi. Det program som hittills följts har emellertid i främsta rummet siktat på att snabbt få igång en viss utbyggnad på detta område och innebär icke

någon slutlig prövning av de lämpliga formerna på längre sikt. I betraktande av bl. a. den starka konsumtionsökningen synes det motiverat att nu ompröva hithörande frågor. Övervägande skäl synes mig tala för att söka finna en metod som innebär att den fortsatta utbyggnaden av lagringskapaciteten automatiskt genomföres så att viss minimiandel blir bombskyddad. Detta skulle kunna ske genom föreskrifter om skyldighet att hålla viss del av tvångslagren i skyddade utrymmen. Merkostnaden för bombskyddad lagring skulle därvid — liksom kostnaden för tvångslagringen i allmänhet — komma att direkt belasta den löpande omsättningen. Genom en dylik metod skulle även en mera utbyggd skyddad lagring komma att anknytas till den kommersiella distributionen och omsättningen av oljeprodukter och därigenom också få en i stort önskvärd lokal spridning. Man torde kunna räkna med att utbyggnaden enligt en dylik princip bör kunna ske på ett samhällsekonomiskt fördelaktigare sätt än genom en omfattande statlig verksamhet på området med därav följande omsättnings- och administrationsproblem.

De sakkunniga bör närmare undersöka förutsättningarna för en omläggning enligt vad här skisserats. Liksom beträffande tvångslagringen i allmänhet bör de sakkunniga kunna utgå från att de faktiska merkostnaderna för lagring i bombskyddade utrymmen skall få slås ut på produktpriserna. Det är därför även i detta hänseende angeläget att finna metoder, som ger garantier mot orättvisa förskjutningar i konkurrensläget, olika företag emellan. Lagerhållare, som icke kan fullgöra sina åligganden och under någon övergångstid kan behöva erhålla dispens, får icke därmed göra någon ekonomisk vinning. Andra omständigheter som kräver beaktande är exempelvis geografiska och topografiska förhållanden liksom fördelningen av olika lagerhållares verksamhet på olika delar av landet. Kommunernas medverkan som huvudmän för lagringsanläggningar av denna typ bör likaledes övervägas. Eventuellt kan även frågan om annan form av skyddad lagring än i bergrumsanläggningar behöva aktualiseras.

Det kan givetvis nu icke förutses vilka problemställningar som kan uppkomma vid de sakkunnigas förhandlingar och utredningar. De sakkunniga bör sålunda ha frihet att om så visar sig nödvändigt ta upp även andra än här förut berörda spörsmål. I det sammanhanget vill jag särskilt påpeka att frågan om bättre möjligheter för en jämn tillförsel, exempelvis genom anläggning av oljeledningar, kan bli av stor betydelse för den slutliga avvägningen av lagringsbehoven för framtiden. Att jag i det föregående inte särskilt berört denna fråga sammanhänger bl. a. med att resultaten av utredningarna om den s. k. Trondheimsleden ännu inte föreligger. Det kan emellertid tänkas att de sakkunniga längre fram bör undersöka även oljeledningsfrågan. Denna fråga torde i så fall få anmälas senare.

De sakkunniga bör under sina förhandlingar och utredningar stå i fortlöpande kontakt med bränsleutredningen och berörda myndigheter, särskilt riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap. Med hänsyn till omfattningen av de uppgifter som är avsedda att åvila utredningen och till behovet av en snar omarbetning av gällande lagringsbestämmelser — en fråga som måste underställas riksdagen — bör arbetet påbörjas utan dröjsmål. Det torde få förutsättas att de sakkunniga till ledning för sitt arbete får tillgång till bränsleutredningens förut omnämnda betänkande ävensom till övrigt erforderligt material av konfidentiell natur.

Utredningen har intill den 15 november 1955 hållit 1 sammanträde.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1956.

I H: 29 29. Utredning rörande den statsunderstödda teaterverksamheten i landsorten

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 september 1955 för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande den statsunderstödda teaterverksamheten i landsorten (se Post- och Inrikes tidn. den 5 oktober 1955):

Sehlstedt, O. A., chefredaktör, led. av II kamm., *ordförande*;

Lyberg, F., byråchef;

Torsslow, S. O., förste regissör, fil. dr.

Experter:

Elmgren, A. F., direktör;

Forslund, E. A. S., pol. mag.;

Lundkvist, R., direktör;

Rydgren, G. E. W., redaktör;

Topelius, G. Z., kansliråd.

Sekreterare:

Frithiofson, K., sekreterare.

Lokal: Handelsdepartementet; tel. lokalsamt. 22 45 00 (ankn. 1529), rikssamt. 23 62 00 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Ericsson till statsrådsprotokollet den 12 september 1955):

Den statsunderstödda teaterverksamheten i landsorten bedrivs i huvudsak av ett antal fasta scener, stadsteatrarna, samt i form av turnéverksamhet.

Stadsteatrarna är sex till antalet och belägna i Uppsala, Norrköping-Linköping, Göteborg (2), Hälsingborg och Malmö. Deras verksamhet utövas väsentligen på den plats där de är belägna. Vissa av teatrarna ger dock ett antal föreställningar årligen utanför förlägningsorten. Under spelåret 1954/55 gav sålunda Uppsala stadsteater cirka 80 sådana föreställningar å ett fyrtiotal olika platser, stadsteatern Norrköping-Linköping ett trettiotal föreställningar å 22 platser, stadsteatern i Hälsingborg, förutom ett antal föreställningar för bygdeteatern, ett femtontal föreställningar samt Malmö stadsteater, som har särskilt anslag för ändamålet, 23 föreställningar på 18 olika platser utanför Malmö. Stadsteatrarnas statsbidrag under spelåret 1954/55 uppgick till respektive 200 000, 260 000, 750 000, 520 000, 150 000 och 774 000 kronor.

Av de teaterföretag som sysslar med ambulerande verksamhet torde i första hand *riksteatern* böra nämnas. Denna startade 1934 såsom resultat av 1933 års teaterutredning. Sin nuvarande form erhöll teatern genom de förslag i ämnet som framlades av 1943 års riksteaterutredning (SOU 1944: 42).

Rätt till anslutning till riksteatern äger varje lokalt verkande förening, som godkänner för denna teater gällande bestämmelser och som vill aktivt verka för dess syften.

Antalet lokalföreningar utgör f. n. cirka 70 spridda över hela landet. Verksamheten inom de mindre samhällena bedrivs i samarbete med lokala Folkets husföreningar samt företrädare för ordenshus och bygdegårdar. Turnéerna till dessa samhällen lägges upp efter samråd med andra motsvarande företag, främst Folk-rörelsernas programaktiebolag. För uppehållande av kontinuerlig kontakt mellan riksteatern och de lokalägande riksorganisationerna har bildats en samsamarbetskommitté med representanter för riksteatern, Folkets husföreningarnas riksorganisation, Riksföreningen Våra gårdar m. fl.

Riksteaterns turnéer spänner över hela landet. Under spelåret 1954/55 gavs sammanlagt 1 466 föreställningar, varav 935 å platser med lokalavdelning, 512 å platser utan dylik avdelning samt 92 skolföreställningar; cirka 40 procent av föreställningarna uppfördes å platser med mindre än 10 000 invånare. Antalet spelade pjäser utgjorde 25, varav två operor och två operetter. Totala besökarantalet uppgick till 445 100. Biljettintäkterna utgjorde 1 990 000 kronor exkl. nöjesskatt.

Riksteatern sätter själv upp de pjäser som spelas utom operetter, vilka i allmänhet hyrs från Lyriska teatern i Göteborg. För att tillförsäkra sig ett antal kvalificerade artister som kärna i produktionen har riksteatern haft ett antal skådespelare engagerade för viss tidsperiod. I samma syfte driver riksteatern också sedan några år tillbaka studieverksamhet för unga skådespelare.

Riksteatern åtnjuter varje år statsanslag av lotterimedel. Senaste spelåret utgjorde detta 1 287 000 kronor. För innevarande spelår har teatern av statsmedel erhållit oförändrat belopp. Även från kommunalt håll åtnjuter teatern stöd, i det att bidrag utgår till lokalavdelningarna. De största kommunala anslagen utgjorde under senaste spelåret 10 000—12 000 kronor.

Ett annat företag som driver teaterverksamhet i landsorten är *Folkförelsernas programaktiebolag*. Huvudintressenter i bolaget är Folkets parkers centralorganisation samt Folkets husföreningarnas riksorganisation.

Programbolagets teaterverksamhet, som började 1946, omspannar hela landet och avser framför allt de allra minsta platserna med scenmöjligheter. Under spelåret 1954/55 ordnades genom programbolaget sammanlagt 1 424 teaterföreställningar å inalles 629 orter. Tillhoppa gavs 12 pjäser, varav åtta sattes upp av bolaget och fyra hyrdes av riksteatern. Bolaget bedriver sin verksamhet i nära samarbete med olika lokalägande sammanslutningar, bygdegårdar, folketshus- och godtemplarföreningar m. fl., samt dessas riksorganisationer. Liksom riksteatern åtnjuter även programbolaget årliga bidrag av lotterimedel till sin teaterverksamhet. För spelåret 1954/55 uppgick detta bidrag till 350 000 kronor. Därutöver använde bolaget av vinst å annan verksamhet i runt tal 35 000 kronor för sin teaterverksamhet. För innevarande spelår utgör det bolaget beviljade lotterimedelsbidraget likaledes 350 000 kronor.

Ytterligare en organisation, som tagit till sin uppgift att föra ut god teater till landsbygd och småplatser, där riksteatern och övriga turnéteatrar icke har möjlighet att vanligen spela, är *Bygdeteaterns riksorganisation*. Denna, som började sin verksamhet i slutet av 1951, är en sammanslutning av de politiska partiernas ungdomsförbund, ett antal studieförbund, godtemplarorden, olika lokalägande organisationer samt riksteatern, Svenska dramatikers studio m. fl. Bygdeteaterns riksorganisation är uppbyggd av 23 länskommittéer och dem underställda lokalkommittéer. Bygdeteatern lägger upp turnéer men producerar icke själv några teaterföreställningar utan kontrakterar sällskap från andra teatrar. Sin teaterfrämjande verksamhet bedriver bygdeteatern på så sätt att den genom sina lokalkommittéer garanterar och bekostar till viss del de ersättningar som de engagerade sällskapen betingar sig. Under spelåret 1954/55 förmedlade bygdeteatern 643 teaterföreställningar. Sammanlagt besöktes cirka 400 platser. Under innevarande spelår har teatern räknat med att kunna ordna cirka 700 föreställningar. Flertalet av teaterns turnéer har utgått från Dramatikerstudion och riksteatern samt några stadsteatrar. Även bygdeteatern erhåller statsunderstöd. För spelåret 1954/55 har teatern sålunda tilldelats 25 000 kronor av lotterimedel. Länskommittéerna erhåller dessutom i allmänhet stöd från landstingen och vissa lokalkommittéer har utverkat kommunala garantier samt lättnader i nöjesskatteuttagen.

Utöver den nu nämnda teaterverksamheten, som väsentligen bedrivs under vintersäsongen, förekommer sommartid i de olika *folkparkerna* en omfattande, genom folkparkernas centralorganisation anordnad teaterverksamhet. Under sommaren

I H: 29 1954 gavs sålunda sammanlagt 864 föreställningar, hälften lyriska och hälften dramatiska, i 150 parker. Besökarantalet uppgick till 374 400 personer. Till stöd för denna verksamhet utgår sedan ett flertal år tillbaka statliga bidrag. För år 1954 utgjorde detta bidrag 875 000 kronor.

Vid sidan av den verksamhet, som utövas av de förut nämnda sammanslutningarna, tillgodoses landsortens teaterintresse också av olika *enskilda teatersällskap*. Även dylik verksamhet kan erhalla stöd av det allmänna. Jämlikt beslut av Kungl. Maj:t den 20 december 1946 har teaterrådet — i syfte att stimulera enskild turnéverksamhet i landsorten — erhållit möjlighet att lämna understöd i form av garanti mot förlust å turné. Under spelåret 1954/55 har av till teaterrådets förfogande ställda medel sammanlagt i runt tal 313 000 kronor lämnats till understöd åt olika turnésällskap.

Slutligen bör nämnas en annan form av teaterverksamhet i landsorten, den s. k. *kretsteatern*. En kretsteater, som består av en mindre ensemble på 7 å 8 personer, är knuten till en viss plats med fast scen. En del av föreställningarna ges här, men därjämte skall verksamheten bedrivas på platser runt om förläggningssorten. Föreställningar ges i nära samarbete med olika bildningsorganisationer, fackorganisationer m. fl. i samlings-, förenings- och industrilokaler. Härigenom måste teatern arbeta med små hjälpmedel och en lättdirigerad scenapparat. Ekonomien baseras till stor del på ett abonnemangssystem, enligt vilket olika intresserade föreningar står som abonnenter. Kretsteaterns arbetssätt gör att den bäst lämpar sig för tätbefolkade områden med ett rikt föreningsliv. Kretsteater finns nu i Borås och Karlstad. Till Boråsteatern har statsbidrag för spelåret 1954/55 utgått med 10 000 kronor genom teaterrådet.

Såsom av det föregående framgår bedrivs numera en omfattande verksamhet för att tillgodose landsortens teaterbehov. En glädjande utveckling på detta område har skett under de senaste två decennierna. Under denna tid har sålunda tre nya stadsteatrar tillkommit. Härjämte har vid sidan av de organisationer, som tidigare fanns för teaterturnéverksamhet i landsorten, nya tillkommit med uppgift att ge landsortens befolkning ökade möjligheter att besöka teaterföreställningar. Antalet sådana föreställningar har också stigit högst väsentligt. Till den utveckling som sålunda skett har i hög grad bidragit de ökade statsbidrag som avsetts för ändamålet och som för spelåret 1954/55 översteg 4 miljoner kronor. Tilläggas må att de förbättrade allmänna kommunikationerna och den alltmera ökade motorismen har skapat tidigare icke förutsedda möjligheter för de teaterintresserade i landsorten att vid besök i tätorterna se god teater.

Frågan om teaterförhållandena i landsorten var senast föremål för utredning under förra hälften av 1930-talet. Vad som därefter inträffat på teaterområdet synes utgöra anledning till att nu närmare överse läget beträffande teaterverksamheten i landsorten. Det torde därvid böra undersökas om de anordningar som för närvarande finns för att tillgodose landsortens teaterintresse är de lämpligaste eller om verksamheten, som nu bedrivs genom ett flertal företag, genom sammanslagningar, effektivare samverkan eller på annat sätt kan rationaliseras och förbilligas utan att landsbygdsbefolkningens berättigade anspråk på att få tillgång till god teaterkonst åsidosättes. Därvid bör prövas vilka möjligheter som finns att få till stånd ett nära samarbete mellan de företag som åtnjuter statsbidrag till båtad för turnéuppläggning, skådespelarengagemang m. m. och i syfte att undvika att bidrag utgår i sådana fall där risk föreligger, att de används i konkurrenssyfte företagen emellan. En utväg synes vara att söka i högre grad än nu är fallet utnyttja de fasta stadsteatrarna — och, om så är möjligt, vilket även torde böra undersökas, Operan och Dramaten — för verksamheten på landsbygden. Det finns anledning antaga att härigenom en stor del av landsbygden i södra och mellersta Sverige skulle kunna få sitt teaterintresse tillgodosett. Den egentliga turnéverk-

samheten skulle därigenom kunna koncentreras på övriga delar av landet, vilkas teaterbehov nu är mindre väl tillgodosett. **I H: 30**

Möjligheterna att utbygga det redan nu använda systemet med resor till teaterföreställningar synes även böra prövas.

Slutligen torde böra övervägas i vilken utsträckning lokala bidrag bör krävas som villkor för föreställnings anordnande. Utan ett sådant ökat stöd ter sig av statsfinansiella skäl en ökning av teaterverksamheten i landsorten svår att ernå.

Utredningen har t. o. m. november 1955 hållit 1 sammanträde.

Utredningsarbetet beräknas icke bli slutfört under år 1956.

30. Atomenergiutredningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 december 1955 för att verkställa utredning och avge förslag beträffande arbetsuppgifterna inom atomenergiområdet m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 28 december 1955):

Grafström, E. O. H., statssekreterare, *ordförande*;

Ohlon, S. J. E., f. d. rektor, led. av I kamm.;

Sköld, P. E., led. av II kamm.

Sekreterare:

Håkansson, H. E. V., fil. lic.;

Wiedesheim-Paul, G. H., f. d. byråchef.

Lokal: Storkyrkobrinken 4^{II}; tel. lokalsamt. växel 22 45 00 (ankn. 1867), rikssamt. växel 23 62 00 (sekreterare Håkansson), 20 46 35 (byråchefen Wiedesheim-Paul).

Direktiv (anförande av statsrådet Lange till statsrådsprotokollet den 16 december 1955):

Frågan om atomenergiens fredliga utnyttjande har under senare år — och framför allt efter den av Förenta Nationerna anordnade atomkonferensen i Genève i augusti 1955 — varit föremål för livlig uppmärksamhet. Från statsmakternas sida har man sedan länge genom särskilda organ följt de spörsmål, som hänför sig till forskningen på atomområdet samt atomkraftens utnyttjande i olika sammanhang.

Här må erinras om att år 1945 tillsattes den alltjämt bestående atomkommittén, som har till sin uppgift att främja forskningsarbetet inom kärnfysik och kärnkemi. Kommitténs verksamhet omfattar bl. a. fördelningen av de statsmedel — för innevarande budgetår 2 775 000 kronor — som under åttonde huvudtiteln anvisas för grundläggande forskning på atomområdet; kommittén kan i detta avseende jämföras med de särskilda forskningsråd, som tillsatts för att biträda vid fördelningen av anslag för bl. a. naturvetenskaplig, medicinsk och tekniskt-vetenskaplig forskning.

År 1947 bildades Aktiebolaget Atomenergi, som skall svara för den praktiska utvecklingen på atomenergiforskningens område. Av aktiekapitalet i detta bolag, f. n. sammanlagt 3,5 milj. kronor, har staten tecknat fyra sjundedelar eller 2 milj. kronor samt enskilda intressenter återstående tre sjundedelar eller 1,5 milj. kronor. Utgifterna för bolagets löpande verksamhet har väsentligen bestritts av staten; sålunda har hittills anvisats anslag å driftbudgeten till bolagets forskningsverksamhet på cirka 60 milj. kronor. För budgetåret 1956/57 har bolaget äskat anslag å driftbudgeten med 36,5 milj. kronor samt hemställt om beställningsbemyndigande

I H: 30 på 25 milj. kronor. Härjämte förutsättes en höjning av aktiekapitalet med 10,5 milj. kronor, varav på staten belöper 6 milj. kronor, vilket belopp enligt bolagets förslag bör anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår. Bolaget har i Stockholm fysikaliska och kemiska laboratorier, en försöksreaktor och en fabrik för tillverkning av uranmetall samt i Kvarntorp ett uranextraktionsverk. På ett inköpt område vid Sörmlandskusten planeras uppförandet av en andra reaktor, som avses bli en mera avancerad utvecklings- och materialprovningsreaktor. Inom bolaget projekteras även ytterligare reaktorer för olika ändamål, bl. a. uppvärmning och elkraftproduktion.

Även inom vattenfallsstyrelsen har på senare tid arbete upptagits på atomenergiens utnyttjande. Styrelsen har sålunda under hösten 1955 offentliggjort planer på att uppföra ett atomvärmeverk och ett atomkraftverk.

Slutligen bör nämnas utrikesdepartementets rådgivande beredning för vissa atomkraftfrågor, som handlägger huvudsakligen de frågor rörande atomenergin, varmed Förenta Nationerna tar befattning. I detta sammanhang må tilläggas, att av statsmedel årligen utgår bidrag till Sveriges deltagande i det europeiska samarbetet inom kärnforskningen (budgetåret 1955/56 1 milj. kronor).

Vid atomkonferensen i Genève frigavs som bekant dittills hemliga forskningsresultat från en rad stater. Det är uppenbart att konferensen för åtskilliga deltagarländer öppnat möjlighet till mer avancerad forskning än förut. Den tidpunkt, då atomenergi kan tänkas komma till praktisk användning, har därmed ryckt närmare. För vårt lands vidkommande är det sannolikt att det omkring år 1960 finns reaktorer i gång för praktiskt bruk. Betecknande för läget är att, jämte de nämnda väsentligen statliga projekten, också från den enskilda industrien antydningar framkommit om planerade reaktorbyggen.

Med hänsyn till det växande behovet av elektrisk kraft och mot bakgrunden av att våra vattenfall inom en icke alltför avlägsen tid väntas vara utbyggda, synes det i hög grad angeläget att vi snarast möjligt kan få i gång atomkraftverk inom landet. Genom användningen av atomenergi för uppvärmningsändamål kan vårt land göras mindre beroende av bränsleimport. Av betydelse är det vidare att produktionen vid våra industrier anpassas till den atomdrift, som kan väntas i länder, med vilka vi konkurrerar. Vårt land måste uppenbarligen med all kraft fortsätta det pågående forsknings- och utvecklingsarbetet; det kan icke anses tillrådligt att endast avvakta de resultat, som framkommer utomlands. Utan eget forskningsarbete på detta område och egna erfarenheter torde det även bli svårt att rätt tillgodogöra sig det utländska materialet.

De insatser som här krävs är av betydande mått. Det är då naturligt att statsmakterna — särskilt under nuvarande konjunkturen och med hänsyn till rådande förhållanden i fråga om investeringar och arbetskraftstillgång — söker åstadkomma en samordning av disponibla finansiella och personella resurser. Till belysning av problemens storleksordning må nämnas, att Aktiebolaget Atomenergi för nästa budgetår för forskningsverksamheten inom bolaget tänker sig en fördubbling av erforderliga belopp från 18 milj. kronor till — som förut nämnts — 36,5 milj. kronor. Bolaget har också för de närmaste åren räknat med en ökning av sin kvalificerade tekniska personal med ett 50-tal personer, ett högt tal i betraktande av rådande brist på sådan arbetskraft.

Ur nu antydda synpunkter ligger nära till hands att med lagstiftningens hjälp söka skapa förutsättningar för att man vid de väldiga arbetsinsatser, som här krävs, vinner erforderlig koncentration och planmässighet. Inom justitiedepartementet har också redan igångsatts en utredning med syfte att som komplement till gällande koncessionslagstiftning om utvinning, bearbetning och export av uranhaltigt material m. m. framlägga förslag till koncessionsbestämmelser, gällande upp-

förande, anskaffning och drift av reaktorer samt befattning med reaktorbränslen m. m.

I H: 30

Vad angår den statliga organisationen på området uppställer sig flera frågor som oberoende av den tilltänkta lagstiftningen kräver skyndsamt ställningstagande. Till en början uppkommer frågan om ej en klarare arbetsfördelning än hittills bör eftersträvas. Atomkommittén har — som torde framgå av det föregående — icke varit inriktad på direkt praktiskt arbete. Vattenfallsstyrelsen har planerat vissa atomenergianläggningar; styrelsens expertis på själva atomområdet är emellertid begränsad. Aktiebolaget Atomenergi arbetar med såväl atombränslen som reaktorer. Det förefaller naturligt, att bolaget tills vidare får huvudansvaret för tillverkning av reaktorbränslen och konstruktion av reaktorer i vårt land, för behandling av förbrukade bränsleelement samt för sådan närliggande verksamhet på området, som kan komma att omfattas av den planerade koncessionslagstiftningen.

Självfallet bör man eftersträva ett förtroendefullt samarbete mellan de organ och företag, vilka är intresserade i olika delar av de för våra förhållanden mycket stora projekt, som de aktuella atomenergianläggningarna utgör. Vad angår relationerna mellan å ena sidan atombolaget, å andra sidan vattenfallsstyrelsen torde det, som förut antytts, vara lämpligt att atombolaget i samråd med vattenfallsstyrelsen och enskilda leverantörer får svara för uppförande eller anskaffning av själva reaktorerna. Man torde därvid kunna räkna med att bolaget i betydande omfattning lägger ut beställningar inom industrien. Ett mera definitivt ställningstagande till dessa ämnen kräver dock uppenbarligen ytterligare överväganden.

Vad beträffar själva reaktordriften är denna, då fråga är om större reaktorer, förenad med risker för såväl den enskilde som samhället; särskilda säkerhetsåtgärder är därför nödvändiga. I vart fall tillsvidare torde det vara ofrånkomligt, att ansvaret för driften av reaktorer, som användes i direkt praktiskt bruk, åvilar något statligt verk eller eljest organ där det allmänna har bestämmande inflytande. Det synes då ligga i sakens natur, att vattenfallsstyrelsen tills vidare ombesörjer driften av atomdrivna värmeverk och kraftverk.

Som framgår av den förut lämnade redogörelsen har staten hittills svarat för den alldeles övervägande delen av kostnaderna för atombolagets verksamhet. Bolagets fortsatta utveckling kommer att kräva en betydande bidragsgivning från det allmänna. Statens ansvar för atomenergin torde — i enlighet med vad som anförts i det föregående — även i övrigt komma att öka väsentligt. Dessa omständigheter aktualiserar frågan om bolagets organisation. I atombolagets styrelse utser Kungl. Maj:t fyra ledamöter och två suppleanter samt de enskilda aktieägarna tre ledamöter och två suppleanter. I förhållande till industriens faktiska bidragsgivning innebär detta en påfallande överrepresentation för de enskilda aktieägarna. En översyn av reglerna för styrelsens sammansättning och andra organisatoriska frågor synes därför befogad. Det bör anmärkas, att även andra former än styrelseledamotkap kan tänkas för anlåtande av den sakkunskap från näringslivet, vars medverkan självfallet är av värde för atomenergiens utveckling. Ett till bolaget knutet industriellt råd är sålunda en möjlig utväg.

En viktig aktuell fråga är i vad mån de ökade uppgifter, som enligt det föregående tänkes lagda på atombolaget, bör föranleda en förstärkning av bolagets organisatoriska resurser. Även detta bör övervägas vid utredningen.

Atomkommittén har årligen sedan 1951 — senast i hösten 1955 avgivna petita — föreslagit, att den skulle ombildas till ett permanent organ med i huvudsak oförändrade arbetsuppgifter. Det synes lämpligt att vid utredningen upptaga frågan om atomkommitténs organisation och verksamhet.

Av här anförda skäl bör en utredning komma till stånd rörande de aktuella pro-

H: 30 blem, som hänför sig till utvecklingen inom atomenergiområdet. I anslutning härtill uppställer sig, som framgår av det sagda, olika frågor om atombolagets arbetsuppgifter, organisation och ställning, varjämte även atomkommitténs organisation bör prövas.

Utredningen, som lämpligen bör utföras av särskilt tillkallade sakkunniga, bör bedrivas så skyndsamt att förslag kan tänkas bli förelagt 1956 års riksdag. Under utredningsarbetet bör nära samråd äga rum med den inom justitiedepartementet pågående utredningen om lagstiftning på atomenergiområdet samt 1951 års strålskyddskommitté.

Inrikesdepartementet

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1955

1. *Statens sjukhusutredning av år 1943* (1953: I 10; 1954: I 10; 1955: I 15)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 maj 1943 för att biträda med fortsatt utredning rörande möjligheterna att — utan försämring av vårdresultatet — genom rationalisering begränsa driftkostnaderna vid sådana sjukhus, för vilkas drift staten, landstingen eller städerna utanför landsting i sista hand svara (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juni 1943):

Ljungdahl, M. J. J., professor, f. d. överläkare, *ordförande*;

Björkquist, E. G. A., överdirektör;

Hagård, S. A. A., f. d. lasarettssyssloman, led. av II kamm.;

Hakeman, Elin, landstingsassistent;

Hansson, N. H., f. d. sjukhusdirektör;

von Hofsten, S. E. C., landstingsdirektör;

Odelberg, A. A., lasarettsläkare;

Olsson, C. P., f. d. banarbetare, f. d. riksdagsman.

Experter:

Molander, M. E., byråchef, för frågor rörande den slutna kroppssjukvårdens allmänna planläggning och sjukhusens utformning;

Sjunnesson, N. S., sjukhusintendent, för frågor rörande sjukhuskök och utspisningen vid sjukhus.

Sekreterare:

Wictorson, K.-E., fil. kand.

Biträdande sekreterare:

Zetterblad, U. F., fil. kand.

Direktiven för utredningen, se 1944: I S 36.

Utredningen har under månaderna januari—april 1955 hållit 1 plenarsammanträde och 3 subkommittésammanträden.

Den 5 maj 1955 avlämnade utredningen sitt slutbetänkande, betänkande VIII, Rationalisering av sjukhusdriften (SOU 1955: 12).

Uppdraget är därmed slutfört.

2. *1946 års läkemedelsutredning* (1953: I 12; 1954: I 12; 1955: I 17)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 juni 1946 för att verkställa utredning angående apoteksväsendet, droghandeln och läkemedelsindustrien och framlägga därav föranledda förslag (se Post- och Inrikes tidn. den 25 juni 1946):

Hesselgren, O. G. G., häradshövding, *ordförande*;

Ahlgren, J. G., professor;

I In: 2 Hemming, E. R., apotekare;
 Rising, E. K. G. A., advokat;
 Rydin, C. H., professor och föreståndare för statens farmaceutiska laboratorium.

Sekreterare:

Rooth, J. H., byråchef, kansliråd.

Biträdande sekreterare, tillika expert:

Lönngren, D. R., apotekare.

Direktiven för utredningen, se 1947: I S 42.

Utredningen har under tiden den 1 december 1954—den 30 november 1955 hållit 5 plenarsammanträden om sammanlagt 15 dagar.

Utredningen har i juni 1955 avgivit betänkande med förslag till läkemedelsförordning (SOU 1955: 44). Uppdraget är därmed slutfört.

3. *Utredning om kommuns rätt att uttaga avgifter för nyttjande av till allmänt begagnande upplåten allmän plats* (1953: I 17; 1954: I 16; 1955: I 18)

Tillkallad av Kungl. Maj:t den 11 november 1949 för att verkställa utredning av frågan om kommuns rätt att uttaga avgifter för nyttjande av till allmänt begagnande upplåten allmän plats jämte därmed sammanhängande spörsmål:

Göransson, E. W. Z., häradshövding.

Förslag i ämnet har avgivits i december 1955 (stencilerat). Uppdraget är därmed slutfört.

4. *Sakkunniga för översyn av gällande bestämmelser om tidningen Polisunderrättelser m. m.* (1953: I 19; 1954: I 17; 1955: I 19)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 maj 1950 för att biträda med översyn av gällande bestämmelser om tidningen Polisunderrättelser samt med utredning av frågan om sekretessbestämmelser till skydd för de personer, som omförmälas i tidningen, ävensom med utredning av övriga med berörda frågor sammanhängande spörsmål:

Glas, E. L. B., stadsfiskal, *ordförande*;

Hagelberg, J. V., avdelningschef vid statens kriminaltekniska anstalt.

Sekreterare:

Holmquist, B. G., hovrättsassessor.

Utredningens arbete har upphört jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 9 december 1955.

5. *1951 års sinnesslövarsutredning* (1953: I 25; 1954: I 22; 1955: I 24)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1951 för att biträda med utredning angående organisationen och finansieringen av sin-

nesslövården samt framlägga därav föranledda förslag (se Post- och Inrikes tidn. den 3 juli 1951):

Skoglund, G. T., folkskollärare, led. av II kamm., *ordförande*;

af Geijerstam, S. O., statssekreterare;

Öhman, G. B., byråchef.

Experter:

Arnéus, O. M. T., inspektör för sinnesslövården;

Melin, D., rektor vid Skaraborgs och Älvsborgs läns landstings centralanstalt;

Nordfors, G., rektor vid Stockholms läns landstings skol- och arbetshem;

Smedberg, Anna-Lisa M., konsulent.

Sekreterare:

Söderqvist, B. O. A., budgetsekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1952: I In 34.

Utredningen har under tiden den 1 december 1954—den 30 april 1955 hållit 8 sammanträden.

Utredningen har den 21 april 1955 avlämnat betänkande III med utredning och förslag rörande den öppna vården av psykiskt efterblivna samt utbildning av viss vårdpersonal (stencilerat). Uppdraget är därmed slutfört.

6. *Kommissionen för förhandlingar rörande Allmänna barnbördshusets i Stockholm framtida ställning m. m.* (1953: I 35; 1954: I 29; 1955: I 29)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 september 1952 för att på statens vägnar upptaga förhandlingar med Stockholms stad, Stockholms läns landsting och Allmänna barnbördshuset rörande barnbördshusets framtida ställning samt därmed sammanhängande frågor:

Björkquist, E. G. A., överdirektör, *ordförande*;

Brunnberg, H. A., byggnadsråd;

Larsson, E. Å., jur. dr.

Expert:

Kjellén, T. B., direktör för statens pensionsanstalt.

Sekreterare:

Funk, G. E., sjukhusintendent.

Kommissionen har den 21 februari 1955 avgivit förslag till avtal rörande verksamheten vid Allmänna barnbördshuset, avsett att lända till efterrättelse fr. o. m. den 1 januari 1955. Uppdraget är därmed slutfört.

7. *Besparingssakkunniga vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet* (1954: I 31; 1955: I 30)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 november 1952 för att, med beaktande av vad statsutskottet uttalat i utlåtande den 28 mars 1952, nr 11, punkt 41, verkställa en översyn av arbetsuppgifter och arbets-

I In: 7 förhållanden vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet i syfte att undersöka möjligheterna att förbättra driftsekonomin vid de bägge sjukhusen:

Thapper, G. F., metallarbetare, led. av II kamm., *ordförande*;

Borner, G. F., f. d. lasarettsläkare.

Experter:

Geijer, Mary, husmoder vid vanförestalten i Stockholm;

Grönwall, A., laborator;

Larsson, L.-B., vaktmästare;

Wilander, O., lasarettsläkare.

Sekreterare:

Råby, K. G., sjukhusintendent.

De sakkunniga ha under tiden den 1 december 1954—den 31 juli 1955 hållit 20 sammanträden.

De sakkunniga ha den 8 februari 1955 avgivit utlåtande angående verksamheten vid karolinska sjukhusets och serafimerlasarettets central- och rutinlaboratorier samt den 15 juli 1955 slututlåtande (stencilerat), omfattande dels vissa förslag till rationaliserings- och besparingsåtgärder, dels ock yttrande över vissa delar av direktionens för karolinska sjukhuset anslagsäskanden för budgetåren 1954/55 och 1955/56.

Uppdraget är därmed slutfört.

8. *Polisarrestutredningen* (1954: I 40; 1955: I 37)

Tillkallad av Kungl. Maj:t den 5 juni 1953 för att — med beaktande av vad första lagutskottet vid 1951 års riksdag åberopat och anfört i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 15 — i samband med fullgörande av den 15 juni 1951 meddelat uppdrag att överse gällande bestämmelser om arrestlokaler m. m. verkställa utredning rörande vilka lokaler, som böra ifrågakomma för förvaring av tillfälligt omhändertagna sjuka personer och alkoholister:

Eriksson, G. T., byråchef.

Sekreterare:

Wiklund, S. A. D., byråinspektör, f. d. riksdagsman.

Betänkande med förslag till nya bestämmelser rörande olika kategorier tillfälligt omhändertagnas behandling samt rörande lokaler för dessas förvaring har avgivits den 8 december 1955 (SOU 1955: 54).

Uppdraget är därmed slutfört.

9. *Kommittén för planering av en klinik för alkoholsjukdomar* (1955: I 49)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 juni 1954 med uppdrag att — i enlighet med de riktlinjer, som förordats av föredragande

departementschefen i det vid propositionen nr 158/1954 fogade utdraget av statsrådsprotokollet över inrikesärenden, samt med beaktande av vad chefen för ecklesiastikdepartementet i det vid propositionen nr 155/1954 fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden anfört i fråga om inrättande av en professur i teoretisk alkoholforskning ävensom av vad som anförts i nu ifrågavarande avseenden i särskilda utskottets utlåtanden nr 8 och 5/1954 — inom inrikesdepartementet biträda med det fortsatta utrednings- och planeringsarbetet för uppförandet av en klinik för alkoholsjukdomar: **I In: 10**

Wejke, G. W., generaldirektör, *ordförande*;

Dahlgren, I. J. G., förbundsdirektör;

Goldberg, L., docent;

Lönnerberg, J. W. G., direktör för statens alkoholistanstalt å Venngarn;

Åmark, C. E., docent.

Experter:

Sundberg, N., direktör i centralförbundet för nykterhetsundervisning;

Wiklund, S. A. D., byråinspektör, f. d. riksdagsman;

Uddenberg, I., arkitekt SAR.

Sekreterare:

Björk, L., byrådirektör.

Kommittén har under tiden t. o. m. november 1955 hållit 14 sammanträden.

Kommittén har i november 1955 avgivit en promemoria med förslag till klinik för alkoholsjukdomar jämte förslagsritningar (stencilrad). Uppdraget är därmed slutfört.

10. Utredningen om epileptikervården

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1954 att såsom experter biträda medicinalstyrelsen vid fullgörande av styrelsen samma dag meddelat uppdrag att verkställa utredning om epileptikervården och därmed sammanhängande spörsmål:

Almqvist, R. V., överläkare och chef för statens anstalt för fallandesjuka;

Dahlgren, I. J. G., förbundsdirektör;

Levenstam, T. H., direktör.

Utredningen har under tiden september 1954—november 1955 hållit 22 sammanträden och har besökt samtliga epileptikeranstalter i landet samt vissa neurologiska kliniker. Utredningen har vidare låtit utföra en undersökning om epileptikerfrekvensen hos värnpliktiga samt en intelligensundersökning på anstaltsepileptiker. Betänkande med utredning och förslag rörande epileptikervården har avgivits den 12 december 1955 (SOU 1955: 52). Samma dag har utredningen avlämnat anslagsäskanden beträffande epileptikervården för budgetåret 1956/57. Uppdraget är därmed slutfört.

I In: 11

11. *Utredning rörande frågan om ersättning vid lagenliga ingrepp i hälsovårdens intresse (1955: I 51)*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 juli 1954 för att med beaktande av vad sammansatta konstitutions- och första lagutskottet vid 1954 års riksdag anfört i sitt utlåtande nr 2 verkställa utredning av frågan om ersättning vid lagenliga ingrepp i hälsovårdens intresse:

Digman, H. M., justitieråd.

Sekreterare:

Persson, C. J. G., byråchef för lagärenden.

Utredningsmannen har den 22 oktober 1955 avgivit betänkande i ämnet (stencilerat). Uppdraget är därmed slutfört.

12. *Utredning rörande frågan om efterutbildning av vissa utländska tandläkare m. m. (1955: I 52)*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 augusti 1954 för att utreda frågan rörande den efterutbildning och kunskapsprövning, som må vara erforderlig för tandläkare med utländsk, icke nordisk tandläkar-examen samt framlägga de förslag som utredningen kan föranleda:

Thunborg, F., landshövding.

Experter:

Castenfelt, G., tandvårdsinspektör;

Maunsbach, A. B., medicinalråd;

Nyquist, G., professor;

Westin, G., professor.

Sekreterare:

Lindmark, A. L. G., förste kanslisekreterare.

Utredningsmannen har den 29 januari 1955 avgivit utredning med förslag i ämnet (stencilerad). Utredningsuppdraget är därmed slutfört.

13. *Utredningen av frågan om tjänstgöringstiden för tandläkare inom folktandvården m. m.*

Tillkallad såsom sakkunnig enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 april 1955 för att verkställa utredning av frågan om tjänstgöringstiden för tandläkare inom folktandvården och därmed sammanhängande spörsmål:

Broomé, J. T. A., byråchef.

Sekreterare:

Lindman, E., e. byråsekreterare.

Den sakkunnige har den 18 november 1955 överlämnat en promemoria angående tjänstgöringstiden för tandläkare inom folktandvården (stencilerad). Uppdraget är därmed slutfört.

14. Sakkunnig för att deltaga i en för Sverige, Danmark, Finland och Norge I In: 15
gemensam kommitté för undersökning av möjligheterna att effektivisera passkontrollen vid de nordiska yttergränserna

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 maj 1955 för att såsom sakkunnig deltaga i en för Sverige, Danmark, Finland och Norge gemensam kommitté för undersökning av möjligheterna att i samband med upphävande av all passkontroll vid gränserna mellan de nordiska länderna effektivisera passkontrollen vid de nordiska yttergränserna:

Bundsen, S. E. F., t. f. byråchef.

Expert:

Andermark, N. A., biträdande polisintendent.

Kommittén har under sommaren 1955 studerat vissa gränskontroller vid de nordiska ländernas yttergränser.

Kommittén har den 24 september 1955 avgivit en rapport i ämnet (sten-cilerad). Uppdraget är därmed slutfört.

15. Kommissionen för undersökning av omständigheterna kring vissa sjukskrivningar bland polispersonalen i Stockholm och Göteborg

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1955 för att undersöka omständigheterna kring de inför och under midsommarhelgen 1955 skedda sjukskrivningarna bland polispersonalen i Stockholm och Göteborg (se Post- och Inrikes tidn. den 7 juli 1955):

Samuelsson, G. Y., generaldirektör, *ordförande*;

Björkman, S., docent, överläkare;

Persson, K. G., statsåklagare.

Sekreterare:

Hellner, E. M., hovrättsfiskal.

Direktiv (anförande av statsrådet Hedlund till statsrådsprotokollet den 30 juni 1955):

Under den nyss förflutna midsommarhelgen har en allvarlig situation hotat att uppstå i fråga om ordningens upprätthållande i landets två största städer genom att ett mycket stort antal ordningspolismän sjukskrivit sig. Redan på kvällen den 22 juni anmälde sålunda polismästaren i Stockholm att omkring 250 polismän tidigare sjukskrivits eller under dagen förklarat sig på grund av sjukdom förhindrade att tjänstgöra de närmast följande dagarna. Följande morgon hade antalet sjukanmälda ordningspoliser i Stockholm stigit till omkring 450 och på midsommar-aftonen var icke mindre än cirka 700 polismän sjukanmälda eller praktiskt taget samtliga tjänstgörande ordningspoliser. Även i Göteborg var sjukskrivningsfrekvensen bland polisen hög och omfattade den 25 juni närmare 100 polismän. Läkarintyg har genast eller efter anmodan lämnats av flertalet sålunda sjukanmälda polismän. Vissa läkare har på kort tid utfärdat ett stort antal intyg.

Då ordningen och säkerheten i Stockholm och Göteborg självfallet under alla förhållanden måste upprätthållas och påfrestningarna särskilt på trafikapparaten vid helgens början och slut kunde väntas bli betydande, nödvändiggjorde de nämnda sjukskrivningarna att stats- och reservpolis från andra orter i stor omfattning måste ställas till förfogande för tjänstgöring i dessa städer samt att härutöver

I In: 15 annan polispersonal från mindre städer och landsorten måste hållas i beredskap för att vid behov kunna sättas in i Stockholm och Göteborg. Dessa åtgärder har medfört olägenheter för det allmänna och för enskilda i olika hänseenden. Bl. a. har den planerade kontrollen av midsommartrafiken genom ordningsstatspolisen icke kunnat ske i avsedd omfattning.

Någon större sjuklighet bland befolkningen i övrigt i de angivna städerna har enligt vad jag inhämtat icke kunnat konstateras. Sjukskrivningarna bland polisen har vidare i stort sett inskränkt sig till de obefordrade ordningspolismännen och endast i mindre grad gällt kriminalpolis och polisbefäl. Med hänsyn till dessa förhållanden synes sjukskrivningarna anmärkningsvärda. Det synes icke uteslutet att sjukskrivningarna till en väsentlig del utgör en organiserad aktion.

En sådan aktion riktad mot en viktig samhällsfunktion vid en tidpunkt, då enligt vad förut sagts verkningarna måste bli särskilt kännbara, kan självfallet icke under några förhållanden tolereras. Jag anser det därför nödvändigt att en noggrann undersökning verkställs rörande omständigheterna kring de ifrågavarande sjukskrivningarna. Överståthållarämbetet har också redan förklarat sig ämna företaga en sådan undersökning för Stockholms del och viss utredning har på mitt initiativ även verkställts genom medicinalstyrelsen. Då tämligen omfattande sjukskrivningar skett även bland polisen i Göteborg samt även andra omständigheter än sådana av medicinsk art kräver utredning, synes det mig emellertid lämpligt att utredningsuppgiften samordnas och hela undersökningen anförtros åt en särskild kommission.

Jag förordar sålunda, att en kommission tillsättes för att undersöka omständigheterna kring de inför och under midsommarhelgen skedda sjukskrivningarna bland polispersonalen i Stockholm och Göteborg. Kommissionen bör särskilt granska intyg från läkare, som utfärdat ett större antal intyg för polisen i anslutning till helgen, samt söka utröna, huruvida sjukskrivningarna till någon del kan betraktas som en organiserad stridsåtgärd i den pågående lönekonflikten vid ifrågavarande poliskårer. Av utredningen bör framgå huruvida enligt kommissionens mening anledning föreligger till antagande att tjänsteförsummelse, annan brottslig handling eller åtgärd, som påkallar disciplinär bestraffning förekommit. Om utredningen ger anledning härtill, bör förslag framläggas i syfte att förebygga ett missbruk av möjligheterna att undgå tjänstgöring genom sjukskrivning.

Kommissionen synes böra bestå av högst tre ledamöter. Erfordras ytterligare sakkunskap torde särskilda experter få ställas till kommissionens förfogande.

Kommissionen bör börja sitt arbete omedelbart och slutföra undersökningen så snabbt som möjligt.

Kommissionen, som hållit 34 sammanträden, har den 16 november 1955 avlämnat berättelse rörande undersökningens resultat (stencilerad). Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätta sin verksamhet vid ingången av 1956

16. *Kommissionen för förhandlingar rörande karolinska sjukhusets utbyggnad m. m.* (1953: I 8; 1954: I 9; 1955: I 14)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 26 maj 1939, den 10 november 1944, den 7 september 1945 och den 11 december 1953:

Lingman, J., landshövding, *ordförande*;

Örne, A. E., f. d. generaldirektör;

Wistrand, K. K., med. dr, f. d. riksdagsman;

Bergstrand, K. J. H., professor emeritus;
 Larsson, E. Å., jur. dr;
 Friberg, S. A., professor, rektor vid karolinska institutet.

I In: 17

Sekreterare:

Råby, K. G., sjukhusintendent.

Lokal: serafimerlasarettet, tel. växel 54 06 00 (sekreteraren).

Kommissionens uppdrag, som ursprungligen avsåg frågor, som ägde samband med karolinska sjukhusets utbyggande, har sedermera jämlikt Kungl. Maj:ts särskilda beslut utsträckts att omfatta bland andra följande frågor, vilka under år 1955 varit föremål för behandling från kommissionens sida, nämligen

enligt Kungl. Maj:ts beslut den 24 november 1950: angående förhandlingar rörande fördelningen mellan vanföreanstalten i Stockholm och karolinska institutet av sina avlöningskostnader vid anstalten. På kommissionens hemställan har Kungl. Maj:t den 28 oktober 1955 återkallat ifrågasvarande förhandlingsuppdrag;

enligt Kungl. Maj:ts beslut den 5 juni 1953: angående utredning rörande de organisatoriska och ekonomiska förutsättningarna för hjärtkliniken vid Södersjukhuset upplåtande för undervisningsändamål m. m. Kommissionen har i skrivelse den 13 maj 1955 till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet lämnat en redogörelse för ärendet. Yttrande har avgivits till Kungl. Maj:t den 15 december 1955. Uppdraget i denna del är därmed slutfört;

enligt Kungl. Maj:ts beslut den 12 november 1954: angående förhandlingar *dels* med Stockholms stad angående ändring i viss del av det s. k. Sabbatsbergsavtalet, *dels ock* med staden, Stockholms läns landsting och styrelsen för Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn rörande fördelningen av kostnaderna för erforderliga förbättringsåtgärder vid vårdanstalten. Förhandlingar pågå;

enligt Kungl. Maj:ts beslut den 14 januari 1955: angående förhandlingar med Stockholms stad angående i propositionen nr 212/1954 förutsatt överenskommelse rörande anordnande av undervisning å vissa staden tillhöriga sjukhus m. m. Förhandlingar pågå.

I frågan om utbyggandet av karolinska sjukhuset med en neurologisk och en neurokirurgisk klinik pågå överläggningar med Stockholms stad, Stockholms läns landsting och styrelsen för sällskapet Eugeniahemmet.

Kommissionen har under tiden den 1 december 1954—den 30 november 1955 sammanträtt 9 dagar, varjämte kommissionens arbetsutskott sammanträtt 17 dagar.

17. *Kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande*
 (1953: I 11; 1954: I 11; 1955: I 16)

Genom beslut den 24 september 1943 tillsatte Kungl. Maj:t en kommitté för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande med en dermatovenereologisk och en pediatrik klinik. Genom beslut den 29 juni och den 25 oktober

I In: 17 1946 utvidgade Kungl. Maj:t kommitténs uppdrag till att avse sjukhusets utbyggande jämväl med en reumatologisk klinik samt kliniker för tuberkulos och thoraxkirurgi. Genom beslut den 25 februari 1949 uppdrog Kungl. Maj:t åt kommittén att uppgöra förslag till dispositionsplan för karolinska sjukhusets område. Genom beslut den 2 september 1949 anbefallde Kungl. Maj:t kommittén att uppgöra förslag till lösande av lokalfrågan för centrallaboratorierna vid sjukhuset.

Av Kungl. Maj:t den 24 september 1943, den 10 januari 1947, den 18 juni och den 30 september 1949, den 26 maj 1950 och den 30 december 1953 tillkallade ledamöter:

Wejke, G. W., generaldirektör, *ordförande*;

Andrée, T. E., landstingsman, f. d. riksdagsman (t. o. m. den 15 december 1955);

Birke, G. E., grosshandlare, led. av II kamm.;

Crafoord, C., professor (för den thoraxkirurgiska kliniken);

Dahlberg, G., överdirektör;

Hellström, J. G. L., professor;

Pehrson, C. G., sjukhusdirektör;

Malmgren, B. R., professor (för centrallaboratorierna);

Sjögren, N. T., byråchef;

Svartz-Malmberg, Nanna, professor (för den reumatologiska kliniken och centrallaboratorierna);

Thapper, G. F., metallarbetare, led av II kamm. (fr. o. m. den 16 december 1955).

Sekreterare:

Ekbom, C. A. H., f. d. andre kanslisekreterare.

Lokal: karolinska sjukhuset; tel. 33 41 57.

Direktiven för kommittén, se 1944: I E 24.

Kommittén har under år 1955 hållit 4 sammanträden in pleno, varjämte kommitténs arbetsutskott hållit 9 sammanträden.

Ombyggnaden av röntgen-diagnostiska avdelningen har under året slutförts.

Utbyggnaden av maskinanläggningen beräknas bliva avslutad under första kvartalet 1956.

Arbetena på uppförande av en nybyggnad för lungklinikerna fortgå och beräknas slutförda under år 1956.

Anläggningen av en kulvertförbindelse mellan byggnaden för lungklinikerna och panncentralen pågår.

Ombyggnaden av läkarmatsalen i centralblocket och av köksanläggningens ångkök har påbörjats.

18. *Statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* (1953: I 20; 1954: I 18; 1955: I 20)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 maj 1950 för att — i enlighet med riktlinjer, som förordats av föredragande departements-

chefen i det vid proposition nr 113 till 1950 års riksdag fogade utdraget av statsrådsprotokollet över inrikesärenden, samt med beaktande av vad som anförts i statsutskottets utlåtande nr 127 med anledning av nämnda proposition — biträda med den fortsatta handläggningen av frågorna om modernisering och utbyggnad av de statliga sinnessjukhusen:

Birke, G. E., grosshandlare, led. av II kamm., *ordförande*;

Björck, P. B. T., medicinalråd;

Lundquist, G. A. R., överläkare vid Långbro sjukhus i Stockholm;

Molander, M. E., byråchef hos centrala sjukvårdsberedningen;

Snygg, J. G. E., förste uppsyningsman, led. av I kamm.;

Wejke, G. W., generaldirektör.

Genom beslut den 4 december 1953 har Kungl. Maj:t uppdragit åt kommittén att vid handläggningen av frågorna om modernisering och utbyggnad av de statliga sinnessjukhusen till prövning upptaga de av 1947 års psykopatvårdsutredning framlagda förslagen. Vidare har Kungl. Maj:t den 17 september 1954 uppdragit åt kommittén att verkställa en överarbetning av de av 1948 års sinnesslövårdssakkunniga framlagda förslagen om utbyggnad av statens skol- och yrkeshem på Salbohed och i Vänersborg samt därmed sammanhängande spørsmål.

Tillkallade att biträda kommittén:

Holmberg, B., arkitekt (t. o. m. den 31 maj 1955);

Müller, H., arkitekt (fr. o. m. den 1 februari 1955);

Jartelius, S., ingenjör (t. o. m. den 30 november 1955).

Experter:

Arnéus, O. M. T., inspektör för sinnesslövården;

Assarsson, S. L., byrådirektör;

Frithiof, I. K. V., tvättmästare;

Hedfors, N. S., kansliråd (fr. o. m. den 1 oktober 1955);

Mårdh, G. A., byrådirektör;

Sjunnesson, N. S., sjukhusintendent.

Sekreterare:

Hedfors, N. H., kansliråd (t. o. m. den 30 september 1955);

Brolinson, E., byrådirektör (fr. o. m. den 1 oktober 1955).

Lokal: Vasagatan 36; tel. 20 36 72, 20 36 39, 11 11 91 (sekreteraren).

Under år 1955 har kommittén avhållit 14 sammanträden. Mellan dessa har ett arbetsutskott inom kommittén sammanträtt. Därjämte ha olika expertdelegationer inom kommittén hållit ett flertal sammanträden.

Kommittén har i skrivelse den 31 januari 1955 avgivit förslag till byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus för budgetåret 1955/56.

Kommittén har vidare under år 1955 uppgjort program för och anordnat arkitekttävling i fråga om uppförande av ett nytt sinnessjukhus i Falköping.

I In: 19**19. Kvacksalveriutredningen (1953: I 21; 1954: I 19; 1955: I 21)**

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 oktober 1950 för att biträda med översyn av lagen om behörighet att utöva läkarkonsten och utredning av därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 20 oktober 1950):

Björkholm, S. H. H., regeringsråd, *ordförande*;

Bergstrand, K. J. H., professor emeritus;

Netzén, C. G., chefredaktör, led. av II kamm.;

Roos, K. G. B., förste stadsläkare;

Sandström, Ragnhild M. A., folkskolläroarinna, led av II kamm.

Experter:

Lindberg, B. J., professor;

Wohlfahrt, C. S. S., överläkare;

von Bahr, G. O. A., professor;

Preisler, G., optikermästare;

Hult, L. H. F. W., docent;

Silfverskiöld, B. P., docent.

Sekreterare:

Björkman, L.-E. H., hovrättsråd.

Lokal: Fabrikgatan 2 B, Jönköping; tel. 22 978.

Direktiven för utredningen, se 1951: I In 35.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit 9 sammanträden, därav ett i Oslo gemensamt med den norska kvacksalverlovkomitéen.

Utredningen avser att avlämna sitt betänkande under första kvartalet 1956.

20. Donationsjordsutredningen (1953: I 23; 1954: I 20; 1955: I 22)

Tillkallad av Kungl. Maj:t den 17 november 1950 för att verkställa av riksdagen i skrivelse den 5 juli 1947, nr 461, begärd utredning angående avskaffande av den fortlöpande kontrollen beträffande städernas donationsjord:

Carlesjö, G. I. A., häradshövding.

Sekreterare:

Bohman, H. Å., förste arkivarie.

Lokal: Kammarkollegiet; tel. växel 23 45 60.

Utredningsarbetet är i huvudsak slutfört och betänkande beräknas bliva avlämnat före den 1 februari 1956.

21. Folkhälsoinstitututredningen (1953: I 24; 1954: I 21; 1955: I 23)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 december 1950 för att inom departementet biträda med översyn av statens instituts för

folkhälsan arbetsuppgifter och organisation samt därmed sammanhängande I In: 22
de spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 11 juli 1951):

Roos, K. G. B., docent, förste stadsläkare, *ordförande*;

Abramson, E. L., professor;

Andersson, G. L., pappersarbetare, led. av II kamm.;

Forssman, S. P. M., professor;

Wihlborg, H. H., e. o. byrådirektör.

Expert (tillkallad den 25 april 1955 för att verkställa vissa undersökningar rörande den fortsatta verksamheten vid vitaminavdelningen vid statens institut för folkhälsan):

Nydahl, F., laborator.

Sekreterare:

Rörs, A. J. I., t. f. förste kanslisekreterare.

Biträdande sekreterare:

Kulle, S., e. o. byråsekreterare (t. o. m. den 31 juli 1955).

Lokal: Civildepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1952: I In 33.

Utredningen har under tiden den 1 december 1954—den 30 november 1955 hållit 21 sammanträden.

Utredningen har avgivit yttranden den 12 februari 1955 över vattenvårdskommitténs betänkande angående organisations- och lagstiftningsfrågor m. m. och den 12 november 1955 över ett av särskilda kommitterade på enskilt initiativ upprättat förslag om inrättande av ett näringsforskningsinstitut.

Utredningens expert har slutfört sina undersökningar.

Utredningsarbetet beräknas kunna avslutas under år 1956.

22. 1951 års strålskyddskommitté (1953: I 27; 1954: I 24; 1955: I 25)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 november 1951 för att verkställa utredning om radiofysiska institutionens vid karolinska sjukhuset organisation, tillsynsverksamhet m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 9 november 1951):

Jacobsson, M. F., f. d. landshövding, *ordförande*;

Sievert, R. M., professor;

Sundberg, C.-G., lasarettsläkare;

Eklund, S., docent;

Helde, M. I., förste strålskyddsinspektör.

Sekreterare:

Olofsson, G. E., förste kanslisekreterare.

Lokal: Inrikesdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00; sammanträdesrum å karolinska sjukhuset, tel. växel 34 05 00.

Direktiven för kommittén, se 1952: I In 36.

I In: 22

Kommittén har under tiden den 1 december 1954—den 30 november 1955 hållit 10 sammanträden. Kommitténs lag- och organisationsförslag äro i huvudsak färdigbehandlade. Betänkandet är under utarbetande.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under förra delen av år 1956.

23. Sakkunniga för översyn av sjukhuslagstiftningen (Sjukhuslagstiftningskommittén) (1953: I 29; 1954: I 26; 1955: I 26)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 november 1951 för att verkställa översyn av sjukhuslagstiftningen och utreda därmed sammanhängande spørsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 12 november 1951): Fast, J. E. G., möbelsnickare, led. av II kamm., *ordförande*; Andersson, C. O. H., lantbrukare, led. av II kamm.; Hagård, S. A. A., f. d. lasarettssyssloman, led. av II kamm.; Herlitz, C. G., lasarettsläkare; Pehrson, C. G., sjukhusdirektör; Rahm, A. H. B., byråchef, tillika *sekreterare*.

Expert:

Åmark, C. E., docent, överinspektör för sinnessjukvården (fr. o. m. den 22 september 1955).

Direktiven för kommittén, se 1952: I In 38.

Kommittén har under tiden den 1 december 1954—den 30 november 1955 sammanträtt 19 dagar.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1956.

24. Sakkunnig för översyn av anslaget till vissa bidrag till lasarett m. m. (1953: I 30; 1954: I 27; 1955: I 27)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 maj 1952 för att med beaktande av vad statsutskottet vid 1952 års riksdag åberopat och anfört i utlåtande nr 11, punkten 53, verkställa en översyn av anslaget till vissa bidrag till lasarett m. m.:

Uhlin, K. E., byråchef.

Lokal: Justitiekanslersämbetet; tel. 10 29 89.

Utredningen avses kunna avslutas under första hälften av år 1956.

25. Utredning rörande polisens tystnadsplikt m. m. (1953: I 33; 1954: I 28; 1955: I 28)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1952 för att verkställa översyn av sekretesslagens regler om polis- och åklagarmyndigheternas handlingar och handlingarna rörande utlänningskontrollen samt bestämmelserna om tystnadsplikt för polismän och vissa andra befattningshavare ävensom utreda därmed sammanhängande spørsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 25 juli 1952):

Hagander, J. O., överståthållare.

Experter:

Eek, H., professor;
 Hernelius, J. A., chefredaktör;
 Kjellin, B. T. M., statssekreterare;
 Larsson, G. W., kriminalkommissarie;
 Petersson, K. Z., chefredaktör;
 Severin, F. F., redaktör, led. av II kam.;
 Wiklund, H. O. E., advokat;
 Vinberg, E. T., t. f. statsåklagare.

Sekreterare:

Widmark, G. F. S., kanslidirektör.

Biträdande sekreterare:

Groll, L., fil. lic., jur. kand.

Lokal: Överståthållarämbetet, Beridarbansgatan 17; tel. växel 22 70 80.

Direktiven för utredningen, se 1953: I In 33.

Utredningsmannen har den 30 mars 1955 avgivit betänkande med förslag angående sekretessen vid förundersökning i brottmål (SOU 1955: 17). Utredningsarbetet vilar i vad avser återstående del av uppdraget.

26. *Kommittén för Akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande*
 (1954: I 32; 1955: I 31)

Den 30 januari 1953 har Kungl. Maj:t fastställt instruktion för kommittén för Akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande.

Av Kungl. Maj:t förordnade ledamöter:

Wejke, G. W., generaldirektör, *ordförande*;
 Boman, K. E. R., lantbrukare, led. av I kamm.;
 Grönwall, A., laborator, styresman för Akademiska sjukhuset i Uppsala;
 Lindblad, S., räntmästare.

Av Uppsala läns landstings förvaltningsutskott utsedda ledamöter:

Elmroth, A. E., landstingsman;
 Hedén, T., ombudsman;
 Jacobsson, E. E., hemmansägare, led. av II kam.;
 Åberg, L., landstingsdirektör.

Experter:

Pehrson, C. G., sjukhusdirektör;
 Raxed, B. A., professor;
 Roempke, S. O., byrådirektör;
 Vahlqvist, B., professor.

Sekreterare:

Tynelius, E. G. A., intendent.

Lokal: Akademiska sjukhuset, Uppsala; tel. växel 39 200 eller Byggnadsstyrelsen, Stockholm; tel. lokalsamt. växel 54 05 60, rikssamt. växel 54 06 60 (ordföranden).

I In: 26 Kommittén har under tiden den 1 december 1954—den 31 oktober 1955 hållit 4 sammanträden, varjämte kommitténs arbetsutskott sammanträtt 4 gånger samt särskilda delegationer för arkitekttävlan m. m. 2 gånger. Arbetsutskottet för handhavande av barnklinikens ombyggnad har sammanträtt 9 gånger.

Arbetet har omfattat slutförande av lokalprogram, färdigställande av underlag och material för arkitekttävlan, fortsatt bearbetning av förslag till ny panncentral samt förberedelser för och igångsättning av ombyggnaden av barnkliniken. Vidare har förberedelsearbetet för ombyggnad av E-paviljongen för en vårdavdelning för dermatologi och en för neurologi fortsatt.

Arbetet beräknas fortsätta under år 1956.

27. Kommunalförbundskommittén (1954: I 33; 1955: I 32)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 30 december 1952 och den 6 februari 1953 för att verkställa en översyn av lagstiftningen om kommunalförbund och vissa delar av lagen om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 26 januari 1953):

Fast, J. E. G., möbelsnickare, led. av II kamm., *ordförande*;

Bergh, K. R., folkskolinspektör, led. av I kamm.;

Larsson, S., direktör i svenska landskommunernas förbund;

Pettersson, J. W., hemmansägare, led. av II kamm.;

Thun, F. V., f. d. poststationsföreståndare, f. d. riksdagsman;

Åkesson, N. O., landssekreterare;

Jacobsson, E. E., hemmansägare, led. av II kamm.;

Humble, E. A. S., direktör i svenska stadsförbundet.

Sekreterare:

Arfvidson, A. I., kammarråd.

Lokal: Kammarkollegiet; tel. 23 45 60.

Direktiven för kommittén, se 1954: I In 33.

Kommittén har under tiden den 1 december 1954—den 30 november 1955 sammanträtt elva dagar.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1956.

28. Utredningen angående vissa sambandsfrågor (1954: I 35; 1955: I 33)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 februari 1953 för att utreda vissa frågor rörande riksförsvarets sambandstjänst:

Hanning, P. G., landssekreterare.

Sekreterare:

Håkansson, B. I., major.

Lokal: Storkyrkobrinken 7; tel. 10 60 37.

Under år 1955 har fortsatt bearbetning verkställts av inhämtade uppgifter samt ytterligare överläggningar ägt rum med ämbetsverk, myndigheter samt kommittéer och sakkunniga.

Utredningsarbetet beräknas kunna slutföras under år 1956.

29. 1953 års civilförsvarsutredning (1954: I 36; 1955: I 34)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 mars 1953 för att i samarbete med statens organisationsnämnd pröva civilförsvarets behov och överse dess planläggning m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 2 april 1953):

Löfgren, T. E., f. d. landshövding, *ordförande*;
Lundström, N. B., riksbudsman, led. av I kamm.;
Magnusson, A. T., disponent, led. av I kamm.;
Onsjö, J., lantbrukare, led. av II kamm.;
Åkerström, E. O., trämassearbetare, led. av II kamm.;
Montell, J. E. O., överdirektör (fr. o. m. 1 april 1955).

Experter:

Sellergren, E. F., byråchef;
Rutqvist, S. A., förste byråinspektör;
Aler, B. A. A., fil. lic., laborator;
Alm, F. B., sekreterare;
Hjukström, G. W., kapten;
Strömdahl, I. F., riksbrandinspektör;
Bergman, S. G. A., tekn. dr, docent.

Sekreterare:

Sköllerstedt, K. E. R., civilförsvarsdirektör.

Biträdande sekreterare:

Terstad, I. G. A., byrådirektör.

Lokal: Storkyrkobrinken 7, 1 1/2 tr., tel. 11 22 17.

Direktiven för utredningen, se 1954: I In 36.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit 21 sammanträden om sammanlagt 28 arbetsdagar.

Vissa utrustningsövningar i Stockholm, Malmö, Uddevalla, Örnsköldsvik och Kalix ha slutförts.

Stadsanalyser pågå i Stockholm, Göteborg, Malmö, Linköping och Umeå.

Sedan den 1 mars 1955 bedriver utredningen i samråd med statens organisationsnämnd en försöksorganisation i Södermanlands län, avseende en till länsstyrelsens civilförsvarssektion centraliserad administration för det regionala och lokala civilförsvaret.

Utredningen har den 30 november 1955 avlämnat delbetänkande med förslag till principiellt ställningstagande i vissa grundläggande frågor rörande civilförsvarets inriktning och fortsatta uppbyggnad (stencilerat).

Utredningen har vidare avgivit infordrade yttranden över förslag angående förändringen av civilförsvarsöverläkartjänsten från arvodes- till förordnandetjänst, förslag av 1953 års utredning om civilförsvarsutbildning rörande upphörande av den allmänna utbildningen av civilförsvarspersonal, förslag om förstärkning av personalen vid civilförsvarsstyrelsens tekniska byrå, förslag till fördelning av för budgetåret 1954/55 anvisade statsbidragsmedel för iståndsättande av äldre civilförsvarsanläggningar, civilförsvars-

I In: 29 styrelsens framställning angående behovet av en statlig tjänstehundsorganisation samt civilförsvarsstyrelsens anslagsäskanden för civilförsvaret för budgetåret 1956/57.

Utredningen avser att slutföra sitt arbete under år 1956.

30. 1953 års läkemedelskommitté (1954: I 37; 1955: I 35)

Tillkallade såsom utredningsmän enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 mars 1953 för att inom departementet biträda med översyn av föreliggande av 1946 års läkemedelsutredning och apoteksorganisationerna avgivna förslag rörande läkemedelsförsörjningen och utredning av därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 15 juni 1953):

Woxén, R., professor;

Älmeby, H. V. B., överdirektör.

Sakkunniga:

Andersson, G. L., sågverksarbetare, led. av II kamm.;

Arvidsson, S. F. B., leg. apotekare;

Blomstedt, C. R., civilingenjör;

Ehrenberg, B. G., med. lic.;

Folkesson, E. E., förste provinsialläkare;

Gabrielsson, N. I., apotekare (t. o. m. den 6 februari 1955);

Larsson, N. H. Th., lantbrukare, led. av I kamm.;

Sjöberg, G. O., apotekare (fr. o. m. den 7 februari 1955);

Sjöblom, C. G., leg. apotekare;

Åkerlund, Mimmi, ombudsman.

Expert:

Frenckner, T. B. Paulsson, docent.

Sekreterare:

Lundberg, K. A. O., direktör.

Biträdande sekreterare:

Mattson, A. G., civilekonom.

Lokal: Storkyrkobrinken 7, 1 1/2 tr.; tel. 11 22 76 och 22 95 80 (sekreteraren).

Direktiven för kommittén, se 1954: I In 37.

Kommittén har avgivit utlåtande över framställning från styrelsen för apotekarkårens kreditkassa om utlåning av viss del av medlen i fonden för apoteksinnehavares pensionering. Vidare har kommittén i samråd med medicinalstyrelsen utarbetat förslag till jämkning av medicinaltaxegrunderna för år 1956.

På kommitténs uppdrag utföres inom institutet för distributionsekonomisk och administrativ forskning vid handelshögskolan i Göteborg en undersökning beträffande läkemedelsgrosshandeln (droghandeln). Denna undersökning beräknas vara klar i början av år 1956. Vidare kommer en inom sekretariatet utförd undersökning beträffande droghandelns orderstruktur

och apotekens inköpsvanor att slutföras inom kort. Undersökningen rörande I In: 32 de apoteksväsendets ekonomi pågår alltjämt.

Kommittén har under tiden den 1 december 1954—den 30 november 1955 hållit 13 sammanträden, varav 3 plenarsammanträden. Ett studiebesök har företagits.

Kommitténs arbete beräknas bliva slutfört under år 1956.

31. *Sakkunniga för översyn av kommunallagstiftningen för Stockholm*
(1954: I 38; 1955: I 36)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 april 1953 för att inom departementet verkställa översyn av kommunallagstiftningen för Stockholm (se Post- och Inrikes tidn. den 25 april 1953):

Thomson, A. N., universitetskansler, *ordförande*;

Anderson, C. A., direktör, ordförande i Stockholms stadsfullmäktige, led. av I kamm.;

Berglund, H., borgarråd;

Bergvall, J., ordförande i Stockholms stadskollegium, led. av I kamm.;

Larsson, Y., fil. dr, f. d. riksdagsman;

Mehr, Hj., borgarråd.

Juridisk expert:

Eckblom, S. G., hovrättsråd.

Sekreterare:

Sundberg, E. D., finanssekreterare.

Lokal: Stadshuset, Stockholm; tel. 54 05 00.

Direktiven för utredningen, se 1954: I In 38.

De sakkunniga ha under tiden december 1954—november 1955 hållit 3 sammanträden. De sakkunniga ha realbehandlat ett utkast till betänkande med förslag till kommunallag för Stockholm, omfattande även förslag till reglemente för stadskansliet och borgarrådsberedningen i Stockholm, för Stockholms stads drätselnämnd och för Stockholms stads besvärnämnd.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1956.

32. *Utredning angående utomlänspatienter vid vissa undervisningssjukhus m. m.* (1954: I 41; 1955: I 38)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1953 för att verkställa utredning om åtgärder mot den minskade tillströmningen av utomlänspatienter vid vissa undervisningssjukhus m. m. (Se Post- och Inrikes tidn. den 7 juli 1953):

Skoog, T. O., professor, *ordförande*;

Huss, R. H., förste stadsläkare, led. av I kamm.;

Larsson, E. Å., jur. dr.

Sekreterare:

Räby, K. G., sjukhusintendent.

I In: 32 *Lokal:* serafimerlasarettet, tel. växel 54 06 00 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1954: I In 41.

Utredningen har under tiden den 1 december 1954—den 30 november 1955 hållit 3 sammanträden, varav ett i Lund med representanter för medicinska fakulteten vid Lunds universitet.

Utredningsarbetet beräknas slutföras under år 1956.

33. Sakkunnig för viss beredskapsplanläggning

(1954: I 43; 1955: I 39)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1953 för att inom inrikesdepartementet biträda med viss beredskapsplanläggning:

Thunborg, F., landshövding.

Experter:

Holmin, G., major;

Dale, I. F., major.

Lokal: Försvarsdepartementet, tel. växel 22 45 00, ankn. 1759 (Dale).

Planlägningsarbetet pågår. Arbetet beräknas slutföras under eftersommaren år 1956.

34. Utredning angående tillverkningen av bakteriologiska sera och ympämnerna (1954: I 45; 1955: I 40)

Tillkallad av Kungl. Maj:t den 30 juni 1953 för att utreda frågan om förläggningen av vid statens bakteriologiska laboratorium och statens veterinärmedicinska anstalt bedriven tillverkning av vissa human- och veterinärmedicinska preparat jämte därmed sammanhängande spörsmål:

Montell, J. E. O., överdirektör.

Experter:

Ewald, L., civilingenjör;

Malmgren, B. R., professor;

Hedström, H. V., professor.

Sekreterare:

Karlén, G. H., förste kanslisekreterare.

Lokal: Inrikesdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Utredningen har under tiden december 1954—november 1955 hållit 8 sammanträden.

Studieresor till Danmark, England och Väst-Tyskland ha företagits.

Utredningen avser att slutföra sitt arbete under år 1956.

35. Sakkunniga för översyn av länsstyrelsernas krigsorganisation

(1954: I 46; 1955: I 41)

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 23 juli 1953 för att verkställa översyn av gällande bestämmelser om länsstyrelsernas krigsorganisation och utreda vissa därmed sammanhängande frågor:

Hanning, P. G., landssekreterare, *ordförande*;

Söderbom, Å. H:son, överstelöjtnant;

Lindqvist, R. L. A., länsassessor, tillika *sekreterare*.

Lokal: Inrikesdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

De sakkunniga ha under tiden den 1 december 1954—den 30 november 1955 hållit 20 sammanträden.

De sakkunniga beräknas före 1955 års utgång ha slutfört första delen av sitt uppdrag, nämligen översyn av gällande bestämmelser om länsstyrelsernas krigsorganisation. Återstående del av uppdraget, vilket bl. a. omfattar frågorna om förfarandet vid länsstyrelsernas »försättande på krigsfot», den lämpligaste formen för länsstyrelsernas interna verksamhet och säkerställande av länsstyrelsernas behov av kvalificerade befattningshavare vid krig, beräknas kunna slutföras under år 1956.

36. *Utredning om obligatorisk läkarundersökning av vissa grupper av livsmedelsarbetare* (1954: I 47; 1955: I 42)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 juli 1953 (se Post- och Inrikes tidn. den 4 augusti 1953):

Samuelsson, G. Y., generaldirektör.

Sakkunniga:

Axelsson, A., ordförande i Sveriges hotell- och restaurangpersonals förbund;

Forssman, S. P. M., professor;

Lund, G., agronom, direktörsassistent i Sveriges slakteriförbund;

Olsson, H., direktör i Sveriges charkuteri- och slakteriidkares riksförbund;

Johansson, A., sekreterare i svenska livsmedelsarbetarförbundet;

Silverstolpe, K. O. L., med. lic.

Sekreterare:

Hägemark, C. L. A., sekreterare i Stockholms stads hälsovårdsnämnd.

Lokal: Vasagatan 6; tel. 22 26 20.

Direktiven för utredningen, se 1954: I In 47.

Utredningen väntas kunna slutföras under början av år 1956.

37. *Polisväsendets organisationsnämnd* (1954: I 48; 1955: I 43)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 oktober 1953 för att verkställa de organisationsundersökningar inom polisdistrikten, som departementschefen på framställning av länsstyrelser eller kommuner överlämnar åt dem eller eljest finner anledning uppdraga åt dem att utföra:

Lindell, K. J., generaldirektör, *ordförande*;

Djurberg, L. G. H., kanslichef, tillika *sekreterare*;

Enhörning, H. A., landsfogde;

Ryhre, L. G. W., civilingenjör;

Svärd, H. E., ombudsman;

I In: 37 Tengroth, K. E., direktör;
Wijkman, E. G. B., byrådirektör.

Kungl. Maj:t har den 6 maj 1955 uppdragit åt organisationsnämnden att i samråd med sakkunniga skyndsamt ytterligare utreda frågan om polisväsendets organisation inom Bodens och Kalix skyddsområden och gränstrakterna mot Finland samt inkomma med de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Sakkunniga, förordnade den 18 juli 1955 med stöd av ovanstående uppdrag:

Brunnberg, A. O. R., hovrättsassessor, ledamot av lagberedningen;

Kull, B., statskommissarie;

Thulin, G. Å. L., statspolisintendent.

Expert:

Wallin, S. H. A., byråsekreterare (fr. o. m. den 14 mars 1955).

Biträdande sekreterare:

Palmgren, S. G., förste postassistent;

Wångstedt, K. J. E., byråsekreterare (fr. o. m. den 14 januari 1955).

Lokal: Storkyrkobrinken 13; tel. 20 97 24, 21 02 38, 21 22 27, 21 36 30.

Nämnden har år 1955 hållit 19 sammanträden. Utskottet för beredning av frågor angående polistjänsters lönegradsplaceringar har fortlöpande hållit erforderliga sammanträden. År 1955 har avgivits cirka 200 yttranden i lönegradsfrågor. I övrigt har nämnden avgivit utlåtanden eller yttranden i cirka 100 ärenden, därav 33 berörande utredningar i organisationsspörsmål. Utlåtanden av sistnämnda slag ha i 13 fall grundats på organisationsundersökningar ute i polisdistrikten.

Nämndens kanslichef har medverkat i informationsverksamhet rörande den nya polislagstiftningen.

Nämnden har vidare lämnat medverkan vid utformningen av vissa blanketter med tillhörande anvisningar samt biträtt såväl statliga som kommunala myndigheter med utarbetande av uppgifter och sammanställningar.

I enlighet med Kungl. Maj:ts uppdrag den 6 maj 1955 har nämnden jämväl företagit organisationsundersökningar inom vissa av utredningsuppdraget berörda polisdistrikt i Norrbottens län. Nämnden har även fört förhandlingar med representanter för Bodens stad angående det år 1942 fastställda avtalet mellan kronan och staden angående kronans övertagande av stadens polisväsende m. m.

Nämnden har slutligen den 12 december 1955 avgivit betänkande med förslag angående polisväsendets organisation inom Bodens och Kalix skyddsområden samt gränstrakterna mot Finland (stencilerat).

38. 1953 års utredning om civilförsvarsutbildning (1954: I 49; 1955: I 44)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 oktober 1953 för översyn av planerna för den obligatoriska civilförsvarsutbildningen m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 23 oktober 1953):

Lindholm, P. S., statsråd, led. av II kamm. (t. o. m. den 30 september 1955); **I In: 39**
 Blidfors, T. E. J., seminarielärare, led. av II kamm. (fr. o. m. den 1 oktober 1955).

Experter:

Blidfors, T. E. J., se ovan (t. o. m. den 30 september 1955);
 Johannesson, I. V., lektor (fr. o. m. den 25 oktober 1955);
 Lewel, S. G., kriminalkommissarie (fr. o. m. den 25 oktober 1955);
 Grönvall, N. J., branchef (fr. o. m. den 25 oktober 1955);
 Bernsten, R. R., civilförsvarsdirektör (fr. o. m. den 25 oktober 1955);
 Joelsson, A., övningsskollärare (fr. o. m. den 25 oktober 1955).

Sekreterare:

Sandström, I. N., förste byråinspektör.

Lokal: Storkyrkobrinken 7, 1 1/2 tr., tel. 21 02 27.

Direktiven för utredningen, se 1954: I In 49.

Utredningen beräknas kunna slutföra sitt arbete under första hälften av år 1956.

39. 1954 års mjölkkommitté (1955: I 45)

Tillkallade såsom sakkunniga enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 februari 1954 för att inom departementet biträda med utredning av frågan om åtgärder för att förbättra konsumtionsmjölkens beskaffenhet och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 23 februari 1954):

Hjärre, A., professor, *ordförande*;

Gullbrandsson, E. R., stadsveterinär;

Huss, R. H., förste stadsläkare, led. av I kamm.;

Karlsson, Eva O., folkskollärarynna, led. av II kamm.;

Carlsson, Georg, lantbrukare, led. av I kamm.;

Thomé, K. E. G., professor;

Torbrink, Tekla J. L., fru, led. av II kamm.;

Zachrison, S. J. G., agronom.

Sekreterare:

Hägemark, C. L. A., sekreterare i Stockholms stads hälsovårdsnämnd.

Lokal: Vasagatan 6; tel. 22 26 20.

Direktiven för utredningen, se 1955: I In 45.

Kommittén har under december 1954--november 1955 hållit 2 sammanträden.

En expertdelegation inom kommittén har hållit ett antal sammanträden och vidare har en ledamot av kommittén gjort en särskild utredning av frågor sammanhängande med distribution av mjölk i förpackning.

Särskilda undersökningar ha verkställts angående lagstiftningen rörande mjölk och mjölkkontroll i vissa främmande länder, varjämte uppgifter beträffande mjölkkontrollens nuvarande omfattning och utformning, mjölkens beskaffenhet i olika delar av landet m. m. inforrats från landets förste

I In: 39 provinsial- och stadsläkare, från länsveterinärerna samt från vissa hälsovårdsnämnder.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1956.

40. *Kommittén för översyn av hälso- och sjukvården i riket* (1955:I 46)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 april 1954 för att verkställa översyn av hälso- och sjukvården i riket med särskild hänsyn till den öppna vården (se Post- och Inrikes tidn. den 17 maj 1954):

Sterner, R. M. E., generaldirektör, *ordförande* (fr. o. m. den 17 januari 1955);

Anderson, K. Hj., f. d. kontorschef, *ordförande* i svenska stadsförbundets sjukvårdsdelegation;

Andersson, E. G., sjukkassedirektör, led. av I kamm.;

Berg, N. G., lasarettsläkare;

Biörck, K. G. W., docent;

Collin, Karin, förbundsordförande;

Engel, A. G. W., generaldirektör;

von Friesen, O. B., med. lic., led. av II kamm.;

Gerle, B., docent, överläkare vid S:t Lars sjukhus (fr. o. m. den 26 november 1955);

Gerner, K. G. T., provinsialläkare;

Hagård, S. A. A., f. d. lasarettssyssloman, led. av II kamm.;

Hakeman, Elin, landstingsassistent;

Inghe, P. G., socialläkare;

Johansson, R. B., bagare, led. av I kamm.;

Karlsson, Eva O., folkskollärarynna, led. av II kamm.;

Liljedahl, Edith, första distriktssköterska, led. av II kamm.;

Svensson, P. G. A., lantbrukare, led. av II kamm.;

Thorsson, Inga, förbundsordförande;

Täckholm, Jenny, sköterska;

Viklund, K. G., landstingsdirektör.

Åmark, C., docent, överinspektör för sinnessjukvården (fr. o. m. den 26 november 1955).

Experter:

Bunne, B. E. G., byråchef (fr. o. m. den 23 maj 1955);

Hallenborg, U., planeringschef (fr. o. m. den 23 maj 1955);

Lundgren, Ann-Margret, förste byråsekreterare;

Weibull, C., fil. lic. (t. o. m. den 30 september 1955);

vid behandling av frågor rörande den psykiska sjukvården:

Frey, T. S:son, docent (fr. o. m. den 16 mars 1955);

Segnestam, C.-O., överläkare (fr. o. m. den 16 mars 1955).

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 november 1955 tillsatte chefen för inrikesdepartementet samma dag en särskild delegation inom kommittén med uppdrag att verkställa utredning rörande frågan om mentalsjukvårdens och särskilt den öppna mentalsjukvårdens organisation,

dess samordning med annan sjukvård samt därmed sammanhängande I In: 40
spörsmål.

Tillkallade att såsom sakkunniga ingå i delegationen:

Johansson, R. B., se ovan, *ordförande*;

Gerle, B., se ovan;

von Friesen, O. B., se ovan;

Hagård, S. A. A., se ovan;

Inghe, P. G., se ovan;

Svensson, P. G. A., se ovan;

Thorsson, Inga, se ovan;

Åmark, C., se ovan.

Huvudsekreterare:

Lundberg, E. A., t. f. försäkringsråd (fr. o. m. den 7 oktober 1955).

Sekreterare:

Bunne, B. E. G., byråchef (t. o. m. den 22 maj 1955);

Lundberg, E. A., t. f. försäkringsråd (fr. o. m. den 23 maj t. o. m. den 6 oktober 1955).

Biträdande sekreterare:

Adin, B. H., förste byråsekreterare (fr. o. m. den 7 oktober 1955);

Hallenborg, U., planeringschef (t. o. m. den 22 maj 1955).

Lokal: Stora Nygatan 1, 1 tr.; tel. 21 02 36, 21 02 54, 21 02 87.

Direktiven för kommittén, se 1955: I In 46; för den med stöd av ovan-
nämnda bemyndigande den 25 november 1955 tillsatta delegationen (an-
förande av statsrådet Hedlund till statsrådsprotokollet den 25 november
1955):

Jag har blivit övertygad om att den utbyggnad och upprustning, personellt och materiellt, av de statliga sinnessjukhusen, som skett under senare år, bör fullföljas med all kraft. Det är min avsikt att förelägga nästa års riksdag förslag om såväl de personalförstärkningar och byggnadsåtgärder, vilka bör genomföras under nästa budgetår, som om de riktlinjer, vilka bör följas vid utbyggnaden på längre sikt. Förslag i förstnämnda del har inkommit från medicinalstyrelsen och prövas f. n. i departementet. Jag förutsätter att förslag till erforderliga byggnadsåtgärder innefattande även utredning och synpunkter på frågorna om eventuellt erforderliga provisoriska åtgärder och om sinnessjukhusens organisatoriska uppbyggnad, planläggning och utformning kommer att framläggas av kommittén för sinnessjukvårdens utbyggande. Nämnda kommitté bör före avgivande av sina förslag såsom hittills skett även i fortsättningen samråda med sjukvårdsberedningarna inom de landstingsområden, som beröras av ifrågasatta byggnadsåtgärder. Inom medicinalstyrelsen bör liksom hittills fortlöpande prövas vilka åtgärder och personalförstärkningar, som bör vidtagas inom sjukhusen för att förbättra och effektivisera behandlingen, förkorta vårdtiderna och öka trivselen för patienterna. Jag är emellertid medveten om, att ett väsentligt förbättrat behandlingsresultat då det gäller de mentalt sjuka härjämte förutsätter en intensifierad forskning på detta område. Frågan om åtgärder för att ytterligare stimulera den psykiatriska forskningen torde få prövas inom ecklesiastikdepartementet.

Den fullständiga samordningen av all mentalsjukvård inom ett sjukvårdsområde liksom av denna vård och kroppssjukvården torde icke kunna komma till stånd förrän all sjukvård åtminstone i princip sammanförts under ett enhetligt huvudmannskap. En dylik samordning är otvivelaktigt betydelsefull när det gäller

I In: 40 att åstadkomma en effektiv och god sjukvård. Som en allmän målsättning för planläggningen av reformarbetet på detta område kan jag därför acceptera ett sådant huvudmannaskap. Jag förutsätter självfallet härvid, att detta kommer att åvila landstingen och städerna utanför landsting. Emellertid delar jag den av bl. a. medicinalstyrelsen och landstingsförbundet framförda meningen, att ett generellt överförande av huvudmannaskapet icke lämpligen bör ske förrän den nu planerade upprustningen av de statliga sinnessjukhusen genomförts. Tänkbart är emellertid att ett överförande av huvudmannaskapet endast inom något eller några landstingsområden kan komma i fråga redan innan upprustningen i hela landet är slutförd. Det är därför angeläget att utan onödig tidsutdräkt klarlägga de ekonomiska förutsättningarna och villkoren för överförande och drift i landstingens regi. Med hänsyn härtill är det min avsikt att vid lämplig tidpunkt begära bemyndigande att föranstalta om en allsidig utredning härom.

Innan en sådan utredning företas är det emellertid, som landstingsförbundet framhållit, angeläget att vinna klarhet om hur den länsvis organiserade mentalsjukvården bör uppbyggas och fungera. Jag syftar härvid bl. a. på frågorna om gränsdragningen och samordningen inbördes mellan de nu gängse olika formerna av mentalsjukvård och hur dessa i sin tur bör samordnas med kroppssjukvårdens olika grenar och vidare behovet av nya former för mentalsjukvården. Andra hit hörande frågor avser den öppna vården av de psykiskt sjuka, patienternas fördelning på de olika vårdorganen och ordningen härför, förekomsten inom dessa organ av öppen läkarmottagning etc. Dessa spörsmål är självfallet av betydelse redan vid den nuvarande uppdelningen av huvudmannaskapet, och deras lösning också inom denna ram är därför av omedelbart värde. Andra frågor får däremot aktualitet först då huvudmannaskapet göres enhetligt inom ett sjukvårdsområde. Här bör särskilt nämnas den av medicinalstyrelsen berörda frågan om ej vissa grenar av mentalsjukvården under alla förhållanden bör åvila staten. Ifråga om vården av de psykiskt efterblivna har ställning redan tagits härtill vid 1954 års riksdag medan psykopatvården och epileptikervården f. n. utredes av sinnessjukvårdens byggnadskommitté resp. medicinalstyrelsen. I övrigt bör även detta spörsmål särskilt undersökas, varvid speciellt frågan om de straffriförklarades omhändertagande bör uppmärksammas.

Den utredning som här förordas bör av skäl som redan antytts komma till stånd omedelbart. Delvis torde den emellertid avse frågor, som redan prövas av kommittén för översyn av hälso- och sjukvården i riket och det kan därför ifrågasättas att helt anförtro den åt densamma. Emellertid har denna kommitté andra mycket omfattande och viktiga uppgifter, vilkas lösande torde kräva avsevärd tid och som dessutom delvis bör ges speciell prioritet. Med hänsyn härtill och för att skapa förutsättningar för att utredningen slutföres snarast möjligt, vill jag förorda, att densamma uppdrages åt en begränsad grupp (delegation) inom kommitténs att handhas som en självständig uppgift men i intim samverkan med kommitténs övriga utredningsarbete. Utredningsresultaten torde få redovisas särskilt men bör i sitt slutgiltiga skick underställas kommittén i dess helhet.

Åt den nämnda delegationen bör även kunna uppdragas att utreda andra frågor berörande mentalsjukvården, som kunna aktualiseras under det fortsatta reformarbetet. Jag vill emellertid erinra om att vissa sådana spörsmål redan är föremål för utredning. Hit hör frågan om det legala huvudmannaskapet för vården av de lättskötta sinnessjuka, vilken utreds av sjukhuslagstiftningskommittén. Rättssäkerheten inom sinnessjukvården och vissa andra i sinnessjuklagen och lagen med vissa bestämmelser om utskrivning från sinnessjukhus reglerade frågor prövas av en särskild utredningsman. Överhuvudtaget synes den nu förordade utredningen icke böra taga upp lagstiftningsfrågor. Finner den ändringar i sinnessjuklagstiftningen påkallade bör den anmäla förhållandet för Kungl. Maj:t.

Utredningsarbetet bör bedrivas skyndsamt. Om så finnes lämpligt bör resultatet kunna redovisas successivt i delförslag.

Sammanträden har under tiden december 1954—november 1955 hållits med kommittén i dess helhet under 7 dagar, varjämte olika delegationer inom kommittén samt dess arbetsutskott hållit ett större antal sammanträden. Därjämte har kommittén haft ett flertal sammankomster med andra statliga utredningar ävensom med skilda organisationer.

Under år 1955 ha studiebesök företagits i skilda delar av landet samt Finland, Danmark och Norge.

Kommittén har under året avgivit yttranden i ett flertal till kommittén remitterade ärenden, däribland yttrande över en av statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande föreslagen reviderad generalplan.

Den 3 november 1955 avgav kommittén en promemoria rörande vissa byggnadsbehov inom sjukvårdsområdet, särskilt kronikervården (stencilerad).

Kommittén avser att före utgången av år 1956 avgiva ett första betänkande beträffande i första hand tjänsteläkarinstitutionen.

41. 1954 års arkivgallringssakkunniga (1955: I 47)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 maj 1954 för att utarbeta föreskrifter om utgallring av vissa handlingar i länsstyrelsernas arkiv m. m.:

Hedar, F. S., arkivråd, *ordförande*; tel. 11 36 26;

Svensson, S. V., länsassessor; tel. 22 45 00;

Lindberg, B. E., landsarkivarie, tillika *sekreterare*; tel. Lund 10 166.

De sakkunniga ha under tiden december 1954—november 1955 hållit 23 sammanträden.

Utkast till betänkande rörande landskansliet har utarbetats och utredningar verkställt rörande landskontorets sektioner.

42. Utredning av vissa rättssäkerhetsfrågor inom sinnessjukvården m. m. (1955: I 48)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 juni 1954 för att verkställa utredning av vissa rättssäkerhetsfrågor inom sinnessjukvården jämte därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 21 juni 1954):

Bexelius, T. A., *ordförande* i näringsfrihetsrådet, f. d. lagman.

Sekreterare:

Nordqvist, H. V. H., e.o. hovrättsassessor.

Lokal: Storkyrkobrinken 11; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (*sekreteraren*).

Direktiven för utredningen, se 1955: I In 48.

Utredningsmannen och sekreteraren ha i december 1954 närvarit vid ett sammanträde med utskrivningsnämnden vid Ulleråkers sjukhus i Uppsala samt i februari 1955 besökt vissa sinnessjukhus i Norge och därvid särskilt studerat de norska kontrollkommissionernas verksamhet.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1956.

I In: 43**43. 1954 års brandlagsrevision (1955: I 50)**

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 juli 1954 för att inom inrikesdepartementet verkställa översyn av brandlagstiftningen och brandförsvarets organisation jämte därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 28 juli 1954):

Westling, E. A., landshövding, *ordförande*;

Anderberg, H. R., f. d. stationsmästare, led. av I kamm.;

Nilsson, E. H., förman, led. av I kamm.;

Dickson, J. I. A., kammarherre, led. av II kamm.;

Swedberg, G. R., pastor, led. av II kamm.;

Nilsson, F., landstingsman;

Grönlund, K. M., brandchef;

Peterson, A., ombudsman;

Tell, W., brandchef;

Pettersson, G., brandchef.

Sekreterare:

Bjering, P. A., förste länsnotarie (t. o. m. den 30 november 1955);

Noring, C.-A., länsassessor (fr. o. m. den 1 december 1955).

Lokal: Inrikesdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1955: I In 50.

Revisionen har under år 1955 hållit 7 sammanträden. Från rikets samtliga kommuner har inhämtats uppgifter om brandförsvarets nuvarande organisation inom kommunerna m. m. Vidare har revisionen låtit verkställa vissa undersökningar angående kostnaderna för brandförsvaret under de senaste båda årtiondena.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1956.

44. Utredning rörande efterutbildning av vissa utländska läkare

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 december 1954 för att utreda frågan om efterutbildning av vissa utländska läkare och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 18 januari 1955):

Thunborg, F., landshövding.

Experter:

Borner, G. F., f. d. lasarettsläkare;

Husmark, J. E., leg. läkare;

Johansson, R. B., bagare, led. av I kamm.;

Rexed, B. A., professor;

Ulvhammar, L. A., f. d. 1:e provinsialläkare.

Sekreterare:

Lindmark, A. L. G., förste kanslisekreterare.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Hedlund till statsrådsprotokollet den 17 december 1954): **I In: 45**

Av det anförda framgår, att medicinalstyrelsen efter hand skärpt kraven på efterutbildning för de utländska, icke nordiska läkare, som önskar tjänstgöra inom den svenska sjukvården. Det torde kunna ifrågasättas, huruvida en sådan skärpning kan vara motiverad i alla de fall, den kommit i tillämpning. Det synes icke osannolikt att ej så få utländska läkare, för vilka medicinalstyrelsen nu kräver svensk medicine licentiatexamen för att tillstyrka att de meddelats generell behörighet, bör kunna erhålla sådan efter endast begränsad ytterligare utbildning eller till och med utan efterutbildning. Behovet av läkare inom landet är stort och det är synnerligen önskvärt, att de utländska läkarna så snart som möjligt utnyttjas på effektivast möjliga sätt.

Såsom medicinalstyrelsen framhållit i sin skrivelse kräves emellertid otvivelaktigt i vissa fall en mera omfattande efterutbildning av här befintliga utländska läkare. Frågan hur denna efterutbildning lämpligen bör ordnas och vilka krav, som därvid bör uppställas torde erfordra en särskild utredning och jag förordar, att en sådan nu kommer till stånd. Härvid bör i första hand undersökas, vilka möjligheter som finnes att meddela efterutbildningen vid universiteten och karolinska institutet. Samtidigt bör emellertid beaktas önskemålet att den tid läkarna måste vänta innan de kan beredas möjlighet till prövning icke blir orimligt lång. För det fall efterutbildningen icke kan ske på detta sätt bör övervägas, hur den bör anordnas.

Till följd av överskottet på läkare i vissa länder och läkarbristen inom den svenska sjukvården torde det vara att förvänta att utländska läkare även i fortsättningen kommer att söka erhålla sysselsättning i vårt land. Det är ur denna synpunkt angeläget, att de villkor i fråga om kunskapsstoff och praktik, som bör uppställas för vinnande av behörighet, klarlägges speciellt i vad avser läkare från länder, som kunna väntas lämna ett värdefullt tillskott till vår läkarkår. Hithörande frågor bör därför upptagas av utredningen.

Utredningen bör jämväl pröva hur hithörande behörighetsärenden lämpligen bör handläggas. Befinnes härvid att författningsändringar påkallas, bör samråd ske med 1950 års utredning för översyn av lagen om behörighet att utöva läkarkonsten m. m.

Utredningsarbetet har pågått under tiden mars—november 1955 och beräknas bliva slutfört under första halvåret 1956.

45. Sakkunniga för Sverige i nordiska kommittén för hälsovårdsutbildning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 januari 1955 för att för Sverige delta i arbetet på utarbetande av planer för det fortsatta nordiska samarbetet för vidareutbildning av hälsovårdstjänstemän (se Post- och Inrikes tidn. den 4 mars 1955):

Bergman, R. K., medicinalråd, *ordförande*;

Larsson, E. A., jur. dr.

Expert:

Vahlne, K. G. H., laborator.

Sekreterare:

Ströberg, S. G., akademisekreterare.

I In: 45 *Direktiv* (anförande av statsrådet Hedlund till statsrådsprotokollet den 21 januari 1955 efter anmälan av den utav Nordiska rådet vid session i Oslo den 9—18 augusti 1954 antagna rekommendation, nr 12, om utarbetande av planer för utbildning av högre hälsovårdstjänstemän):

Med anledning av Nordiska rådets rekommendation har frågan om de lämpliga formerna för ett fortsatt nordiskt samarbete för vidareutbildning av hälsovårdstjänstemän övervägts inom inrikesdepartementet. Det har därvid befunnits, att syftet med rekommendationen bäst skulle främjas genom att för frågans fortsatta behandling tillsattes en kommitté med representanter för Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige.

Inom inrikesdepartementet upprättades i anslutning till dessa överväganden en promemoria, vari framhölls bl. a.:

En sådan kommitté borde t. ex. undersöka de organisatoriska och ekonomiska förutsättningarna för såväl en fortsatt, vidgad kursverksamhet för olika grupper av hälsovårdstjänstemän som de allmänna förutsättningarna för organiserandet av en gemensam nordisk hälsovårdshögskola. Kommittén förutsattes vidare utarbeta ett konkret förslag till organisation av en sådan skola jämte skissritningar till institutionsbyggnad. Även frågan om skolans förläggning borde upptagas till behandling av kommittén. Vid diskussion av Göteborg som förläggningssalternativ, vilket hade förordats såväl vid det nordiska medicinalchefsmötet i Oslo 1952 som av Danmarks, Norges och Sveriges medicinalchefer vid den första kursens invigning i Göteborg, borde kommittén samråda såväl med Göteborgs universitet som med Chalmers tekniska högskola och Göteborgs stad. Kommitténs betänkande avsågs skola ligga till grund för det fortsatta studiet av projektet. Kommittén kunde förslagsvis bestå av två ledamöter från vart och ett av de nordiska länderna jämte sekreterare.

Det framhölls vidare, att därest Island ej skulle anse sig kunna deltaga i kommitténs arbete med en delegation, det likväl vore synnerligen önskvärt om Island, såsom skett t. ex. inom den nordiska farmkopénämnden, ville följa kommitténs arbete och framföra sina synpunkter genom en observatör.

De synpunkter och förslag, som innefattades i promemorian har genom utrikesdepartementets försorg delgivits regeringarna i Danmark, Finland, Island och Norge. I skrivelse den 20 december 1954 har utrikesdepartementet meddelat, att Finland och Norge vore berett att deltaga i den föreslagna kommittén. I skrivelse den 14 januari 1955 har utrikesdepartementet vidare meddelat, att Danmark förklarar sig berett att ansluta sig till det svenska förslaget. Från dansk sida har ifrågasatts, att antalet ledamöter i kommittén för varje land måtte utökas utöver det föreslagna antalet två, eventuellt på det sättet, att medlemmarna i kommittén kunde beledsagas av rådgivare. Island har ännu ej avgivit något svar i frågan.

Med hänsyn till vad sålunda förekommit föreslår jag, att Sverige medverkar till att en internordisk kommitté kommer till stånd för att utarbeta planer för fortsatt nordiskt samarbete för vidareutbildning av hälsovårdstjänstemän. Det synes icke erforderligt att, utöver de synpunkter och förslag, för vilka redogjorts i det föregående och som tidigare tillställts de övriga nordiska regeringarna, redan nu lämna de svenska deltagarna i utredningen mera detaljerade direktiv. Med hänsyn till den begränsade tid under vilken världshälsoorganisationen kan förväntas lämna bidrag till den nuvarande kursverksamheten i Göteborg synes det emellertid angeläget att kommittén bedriver sitt arbete så skyndsamt som möjligt.

Utredningsuppdraget torde för Sveriges del böra anförtros åt två sakkunniga som har att utföra sitt arbete tillsammans med delegerade från de andra länderna. Om så erfordras synes de sakkunniga böra kunna biträdas av experter (rådgivare).

De nordiska ländernas delegationer ha den 20 och 21 september 1955 hållit gemensamt sammanträde i Göteborg. Därefter ha medlemmarna av den svenska delegationen hållit sammanträden i Stockholm den 31 oktober och den 1—2 november samt i Göteborg den 10 november 1955.

Kommitténs arbete beräknas bliva slutfört vid årsskiftet 1956/57.

46. 1955 års utredning om polispersonalens arbetstidsförhållanden

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 februari 1955 för utredning av polispersonalens arbetstidsförhållanden jämte därmed sammanhängande spørsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 23 februari 1955):

Djurberg, L. G. H., kanslichef.

Experter:

Lindquist, E. H., sekreterare;

Swensson, N. H., polismästare;

Svärd, H. E., ombudsman;

Tengroth, K.-E., sekreterare;

Wæsterberg, L. B., landsfiskal.

Sekreterare:

Jirstam, B. H. L., postkontrollör.

Lokal: Inrikesdepartementets kommittévåning, Storkyrkobrinken 13; tel. 21 65 90.

Direktiv (anförande av statsrådet Hedlund till statsrådsprotokollet den 4 februari 1955):

En undersökning rörande polispersonalens arbetstids- och tjänstgöringsförhållanden verkställdes på sin tid av 1953 års polislöneutredning och resultatet redovisades i utredningens den 15 augusti 1953 avgivna betänkande med förslag angående polispersonalens avlöningsförmåner. Av den verkställda utredningen framgår bl. a., att ordningspolispersonalen genomgående har längre tjänstgöringstid än kriminalpolispersonalen och att av ordningspolispersonalen ordonnanspolispersonalen genomgående har kortare tjänstgöringstid än bevakningspersonalen. Inom de här nämnda kategorierna är arbetstiden av olika längd i de skilda polisdistrikten.

Även andra skiljaktigheter konstaterades föreligga, t. ex. i fråga om inräkning av måltidsuppehåll i tjänstgöringstiden.

För egen del uttalade polislöneutredningen i huvudsak följande.

De skiljaktigheter, som råder i fråga om polispersonalens arbets- och tjänstgöringsförhållanden, bör undanröjas i så stor utsträckning som möjligt, eftersom ett enhetligt lönesystem i princip förutsätter att arbetstid o. d. är reglerad efter enhetliga grunder. Med hänsyn till att arbetstidsutredningen har att pröva bl. a. frågan om arbetstiden i offentlig tjänst har polislöneutredningen icke ansett sig böra framlägga förslag till alltför genomgripande ändringar i bestående förhållanden på detta område. Utredningen har härvid förutsatt, att därest arbetstidsutredningen icke skulle behandla polispersonalens arbetstid denna fråga skall göras till föremål för särskild prövning i omedelbar anslutning till att arbetstidsutredningen framlägger resultatet av sitt arbete beträffande den offentliga sektorn av arbetsmarknaden.

I In: 46 Sedermera har arbetstidsutredningen i betänkande den 2 juli 1954 (SOU nr 22) föreslagit, att polisväsendet skall föras till de verksamhetsområden, som undantages från arbetstidslagstiftningen, men att frågan om en översyn och komplettering av de arbetstidsbestämmelser, som rör polispersonalen, göres till föremål för en undersökning av därtill särskilt tillkallade sakkunniga.

Den av polislöneutredningen och arbetstidsutredningen sålunda föreslagna utredningen om polispersonalens arbetstidsförhållanden synes nu böra komma till stånd. Utredningen bör enligt min mening icke blott avse en översyn av arbetstidsbestämmelserna i polisreglementet, utan även omfatta en undersökning av möjligheterna att fastställa normer för den detaljreglering av arbetstider, som måste verkställas inom de olika polisdistrikten. Även frågan om omfattningen av beredskaps- och övertidstjänstgöring bör utredas.

Utredningen har under år 1955 hållit 6 sammanträden. En detaljundersökning av samtliga polismäns arbetstidsförhållanden m. m. har företagits under en vecka i maj månad 1955.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1956.

47. Utredningen av vissa frågor rörande statens rättskemiska laboratoriums verksamhet m. m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 februari 1955 för utredning av vissa frågor rörande rättskemiska laboratoriets verksamhet jämte därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 19 februari 1955):

Bexelius, T. A., ordförande i näringsfrihetsrådet, f. d. lagman.

Experter:

Jorpes, J. E., professor;

Theorell, A. H. T., professor;

Wold, H. O. A., professor.

Sekreterare:

Nordqvist, H. V. H., e.o. hovrättsassessor.

Lokal: Storkyrkobrinken 11; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Hedlund till statsrådsprotokollet den 18 februari 1955):

Den 16 februari 1955 anmäldes från medicinalstyrelsen till inrikesdepartementet att vid en inom statens rättskemiska laboratorium nyligen företagen efterkontroll befunnits att felaktigheter förekommit vid vissa under andra halvåret 1954 å laboratoriet verkställda blodundersökningar rörande för brott misstänkta personer. Från laboratoriets föreståndare har jag härefter inhämtat följande. Efterkontrollen påbörjades i januari 1955 och har avsett efter den 1 juli 1954 verkställda undersökningar rörande alkoholhalt i blodprov, tagna från motorförare i trafikmål. Av omkring 7 000 sålunda kontrollerade undersökningar har fyra befunnits oriktiga genom att räknefel förekommit. Felen anses vara att tillskriva för stor arbetsbelastning — omkring 8 300 liknande blodprovundersökningar har utförts under år 1954 — och delvis också ovan personal. Av felen är tre mindre. I ett fall har i analysbeviset oriktigt uppgivits en alkoholhalt av 1,8 promille

i stället för rätteligen 1,7 promille. Vederbörande motorförare har i detta fall dömts för rattfylleri till fängelse en månad 15 dagar. I ett annat fall har i analysbeviset felaktigt angivits 1,68 i stället för 1,64 promille. Denne förare har dömts dels för rattfylleri vid ifrågavarande tillfälle och dels för onykterhet vid förande av motorfordon vid ett annat tillfälle till sammanlagt straff av fängelse en månad 15 dagar. I ett tredje fall har i analysbeviset oriktigt angivits 1,63 promille i stället för rätteligen 1,69. Detta fall har ännu icke varit föremål för domstols handläggning. I det fjärde fallet åter har felräkningen varit större. I analysbeviset har angivits en alkoholkoncentration av 1,25 promille i stället för rätteligen 0,13. Vederbörande förare har i detta fall genom numera lagakraftvunnen dom dömts för onykterhet vid förande av motorfordon till 75 dagsböter.

Vad som sålunda förekommit utgör enligt min mening anledning till att omedelbart verkställa en utredning rörande rättskemiska laboratoriets undersökningar och angående vilka åtgärder som bör företagas i de fall då felaktigheter upptäckts. Utredningen synes böra verkställas av en särskilt tillkallad utredningsman.

Utredningsmannen bör ha att utreda anledningen till att de nu uppdagade felaktigheterna ägt rum samt vidare vilka andra felaktigheter vid liknande och andra av laboratoriet verkställda undersökningar som kan tänkas ha förekommit ävensom orsaken därtill. Hur långt tillbaka och hur ingående det är praktiskt möjligt att härvid driva utredningen får bedömas av utredningsmannen. Det bör vidare vara en angelägen uppgift för utredningsmannen att pröva och framlägga förslag i frågan hur man i möjligaste mån skall kunna undanröja risken för liknande felaktigheter i fortsättningen. I detta sammanhang vill jag framhålla att enligt uppgift redan nu vissa ytterligare säkerhetsåtgärder vidtagits inom laboratoriet och att andra sådana torde komma att företagas inom kort.

Av stor vikt är vidare att man försöker bota skadeverkningarna av de misstag som begåtts. I den mån det finns anledning antaga att en felaktig uppgift i ett från laboratoriet utsänt meddelande om ett undersökningsresultat kan ha medfört skada av något slag, t. ex. inverkant på en domstols avgörande, bör utredningsmannen själv eller genom medverkan av vederbörande myndigheter och tjänstemän söka vidtaga alla åtgärder, som är möjliga för att få rättelse till stånd. Erfordras i detta hänseende åtgärd av Kungl. Maj:t, bör utredningsmannen inkomma med förslag härtill.

Utredningen har under tiden mars—november 1955 hållit 9 sammanträden. Därjämte ha sammanträden hållits med laboratoriets föreståndare och övriga personal. Utredningsmannen har låtit verkställa en kontroll av analysarbetet å laboratoriets alkoholavdelning avseende åren 1953 och 1954. Riktlinjer har uppdragits för ett förbättrat analyssystem. Under hösten 1955 har det nya analyssystemet genomförts å laboratoriet. Utredningsmannen har vidare avgivit utlåtanden över framställningar om personalförstärkning vid laboratoriet under budgetåret 1955/56 och om överskridande av omkostnadsstaten för laboratoriet för samma tid.

Utredningens sekreterare har den 31 oktober och den 1 november 1955 deltagit i en internationell kongress i Würzburg rörande blodalkoholbestämningens metodik och betydelse för rättsligt bruk.

Utredningen räknar med att slutföra sitt arbete i början av år 1956.

I In: 48

48. *Kommissionen för förhandlingar med Göteborgs stad i vissa medicinska universitetsfrågor*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 mars 1955 med uppdrag att föra förhandlingar med Göteborgs stad rörande sådana frågor i samband med den medicinska undervisningens ordnande i Göteborg, som av departementschefen hänskjutas till kommissionen för handläggning:

Richert, A. G., f. d. landshövding, *ordförande*;

Odin, M. O., professor;

Topelius, G. Z., kansliråd.

Experter:

Ströberg, S. G., akademisekreterare;

Hansson, G. H., civilingenjör (för biträde vid värdering av vanförestaltens i Göteborg ortopediska klinik samt övriga byggnader vid anstalten);
von Zweigbergk, J. O., medicinalråd (fr. o. m. den 16 december 1955).

Sekreterare:

Holmstrand, K. O., t. f. byråsekreterare.

Lokal: Vasagatan 34, Göteborg; tel. 11 36 00.

Kungl. Maj:t har den 11 mars 1955 uppdragit åt kommissionen att — med ledning av vad chefen för inrikesdepartementet i propositionen nr 135/1955 i ämnet anfört — företaga erforderlig utredning av frågan om ett ifrågasatt övertagande från Göteborgs stads sida av vanförestaltens i Göteborg ortopediska klinik samt att, därest utredningsresultatet så skulle föranleda, upptaga förhandlingar med staden och övriga berörda parter angående stadens övertagande av kliniken. I samband därmed borde kommissionen till närmare övervägande upptaga frågan om ett överförande i stadens ägo av, förutom den ortopediska klinikbyggnaden, jämväl övriga byggnader vid vanförestalten.

Kommissionen har den 11 mars 1955 vidare fått i uppdrag att med Göteborgs stad upptaga de förhandlingar, som enligt vad departementschefen anfört i propositionen nr 133/1955 böra komma till stånd med anledning av framlagda förslag om överflyttning av undervisningen i obstetrik och gynekologi samt uppförande av mikrobiologiska institutioner.

Slutligen har Kungl. Maj:t den 28 oktober 1955 uppdragit åt kommissionen att upptaga förhandlingar med Göteborgs stad angående upplåtelse av lokaler för barnmorskeläroanstalten och statens sjuksköterskeskola i Göteborg fr. o. m. den 1 januari 1956 samt att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till avtal med staden i ämnet.

Kommissionen har under tiden mars—november 1955 hållit 9 sammanträden.

Förslag till avtal angående upplåtelse för medicinsk undervisning och forskning i obstetrik och gynekologi av kvinnokliniken I vid Sahlgrenska sjukhuset har avgivits den 28 november 1955. Vidare har förslag till överenskommelse med Göteborgs stad beträffande uppförandet av mikrobiologiska institutioner i Göteborg överlämnats den 30 november 1955. Vanförestalten.

anstaltens fastighetskomplex har värderats. Utredningar avseende bl. a. värdering av den ortopediska klinikens utrustning, personalens vid denna klinik anställnings- och pensionsförhållanden samt till vanförestalten knutna donationer och med dem förbundna villkor ha igångsatts. Förslag till avtal med Göteborgs stad angående upplåtelse av lokaler för barnmorskeläroanstalten och statens sjuksköterskeskola i Göteborg fr. o. m. den 1 januari 1956 beräknas kunna avgivas under första kvartalet 1956.

49. *Utredningen rörande arbets- och anställningsförhållanden för vissa läkare vid karolinska sjukhuset, serafimerlasarettet och Akademiska sjukhuset i Uppsala*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 mars 1955 för att inom inrikesdepartementet biträda med utredning rörande arbets- och anställningsförhållanden för vissa läkare vid karolinska sjukhuset, serafimerlasarettet och Akademiska sjukhuset i Uppsala:

Johnsson, B. E., statskommissarie, *ordförande*;

Dahlgren, I. J. G., förbundsdirektör.

Sekreterare:

Råby, K. G., sjukhusintendent.

Lokal: Statens lönenämnd, V. Trädgårdsgatan 4; tel. 11 27 37 (ordföranden).

Utredningen har under tiden t. o. m. november 1955 hållit 18 sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1956.

50. *Karolinska sjukhusets utrustningskommitté*

Genom beslut den 25 mars 1955 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för inrikesdepartementet att tillsätta en kommitté med uppdrag att handhava de frågor om utrustning av nytillkommande kliniker och institutioner vid karolinska sjukhuset, som av departementschefen hänskjutas till kommittén för handläggning. Genom beslut den 26 maj 1955 uppdrog departementschefen åt kommittén att med beaktande av vad departementschefen anfört i propositionen nr 133/1955 (s. 8—10) verkställa en översyn av ett av sjukhusets direktion den 31 augusti 1954 framlagt förslag till utrustning av lungklinikerna vid sjukhuset, samt att i god tid innan frågan om klinikernas utrustning ånyo borde underställas riksdagens prövning till Kungl. Maj:t inkomma med ett på verkställd översyn grundat utrustningsförslag. Genom beslut den 30 juni 1955 utvidgade Kungl. Maj:t kommitténs uppdrag till att omfatta jämväl frågan om inredning och utrustning av karolinska institutets forskningslaboratorium vid karolinska sjukhusets thoraxkirurgiska klinik.

Av Kungl. Maj:t den 26 maj 1955 tillkallade ledamöter:

Aare, S. Th. B., byrådirektör, *ordförande*;

Birke, G. E., grosshandlare, led. av II kamm.;

I In: 50 Edwall, E. H. A., kamrerare;
Johansson, O. F., intendent;
Olauson, J. E., intendent.

Sekreterare:

Jeppsson, J. T., amanuens.

Lokal: Karolinska sjukhuset; tel. växel 34 05 00.

Kommittén har under tiden t. o. m. november 1955 hållit 5 sammanträden in pleno, varjämte kommitténs arbetsutskott hållit 9 sammanträden.

Kommittén har den 23 november 1955 överlämnat förslag till utrustning av forskningslaboratoriet vid den thoraxkirurgiska kliniken inom karolinska sjukhuset samt den 22 december 1955 utrustningsförslag för nytillkommande kliniker och institutioner vid karolinska sjukhuset (stencilerat).

51. Kommissionen för förhandlingar med Malmöhus läns landsting och Malmö stad rörande frågor, som äga samband med den medicinska undervisningens och forskningens anordnande i Lund och Malmö

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 20 maj och den 17 juni 1955 med uppgift att föra förhandlingar *dels* med Malmöhus läns landsting rörande sådana frågor i samband med lasarettets i Lund upplåtande för medicinsk undervisning, som av departementschefen hänskjutas till kommissionen för handläggning, *dels ock* med Malmö stad rörande i propositionen nr 212/1954 förutsatt överenskommelse angående anordnande av undervisning å Malmö allmänna sjukhus:

Ohlsson, L. G., borgmästare, *ordförande*;

Wiberg, G. G. F., professor;

Brunnberg, H. A., byggnadsråd.

Expert:

Glimstedt, E. G., professor.

Sekreterare:

Persson, A. E., assessor.

Lokal: Rådhuset, Hälsingborg; tel. 20 510.

Kommissionen har under tiden juni—oktober 1955 hållit 3 sammanträden.

Förhandlingarna med Malmö stad ha slutförts, i samband varmed förslag till avtal den 24 november 1955 avgivits till Kungl. Maj:t.

52. Utredningen rörande maskin- och byggnadspersonalen vid sinnessjukhusen

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 juni 1955 för att verkställa en allsidig prövning av organisationen av maskin- och byggnadspersonalen vid statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 19 juli 1955):

Broomé, J. T. A., byråchef.

Sekreterare:

Lindman, E., e. byråsekreterare.

Lokal: Statens bostadsnämnd, Drottninggatan 50—52^v; tel. 10 26 68.

Direktiv (anförande av t.f. chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Hjalmar Nilson, till statsrådsprotokollet den 17 juni 1955):

I anslutning till vad en av chefen för civildepartementet i januari 1955 tillkallad utredningsman för översyn av arbetsuppgifterna för maskinpersonalen vid statens sinnessjukhus m. m. anført i skrivelse till chefen för civildepartementet den 12 april 1955 får jag för egen del uttala följande.

Av den hittills verkställda utredningen framgår bl. a., att en påtaglig skillnad i personalorganisationens omfattning förefinnes mellan försvarets och sinnessjukhusens maskinanläggningar. Detta sammanhänger med att vid försvaret maskinpersonalens arbetsuppgifter förutsatts vara begränsade till den egentliga maskintjänsten medan vid sinnessjukhusen — och statens anstalt för fallandesjuka — motsvarande personal sysselsättes även med andra uppgifter. Härvid är det främst vissa delar av byggnadsunderhållet, som ålagts maskinpersonalen. Till följd härav har till nämnda personal kommit att hänföras även vissa hantverksföreståndare och hantverkare (elektriker, reparatörer, smeder, plåtslagare). I samverkan med andra grupper av yrkesmän (snickare, målare och murare) utföres ett kvalificerat byggnadsunderhåll av relativt stor omfattning. Någon samordnande tekniskt sakkunnig arbetsledning finnes icke.

Såsom utredningsmannen framhållit, kan det starkt ifrågasättas, huruvida den ordning, som sålunda råder vid sinnessjukhusen, är ekonomisk och ändamålsenlig. Jag anser, att en särskild utredning härom bör komma till stånd.

Vid utredningen torde i första hand böra klarläggas, huruvida och i vad mån byggnadsarbeten, maskin- och inventariereparationer, nytillverkningar av olika slag m. m. alltjämt böra utföras av sjukhusens egen personal. Beträffande frågan om i vilken utsträckning byggnadsarbeten böra verkställas i sjukhusens regi eller genom entreprenörer torde den redogörelse, som lämnats av 1954 års militära fastighetsförvaltningsutredning i dess den 15 december 1954 dagtecknade betänkande med förslag till huvudlinjer för organisationen av försvarets fastighetsförvaltning, kunna ge viss ledning. Såsom utredningsmannen framhållit bör även beaktas i vad mån för själva sjukvården numera mindre betydande verksamhetsgrenar såsom jordbruksdrift med djurhållning, bagerier, o. dyl. kan nedläggas.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts bör den ifrågavarande personalgruppens storlek avvägas uteslutande med utgångspunkt från behovet av arbetskraft för den egentliga maskintjänsten samt för sådana byggnads-, maskin- och inventariereparationer, som enligt den företagna granskningen alltjämt finnes böra utföras av fast anställd personal vid sjukhusen. För att personalen skall kunna utnyttjas på ett rationellt sätt bör frågan om en samordnad arbetsledning uppmärksammas.

Den nu föreslagna utredningen, vilken bör bedrivas med skyndsamhet, torde böra anförtros åt en särskild sakkunnig. Härjämte torde experter och sekreterare vid behov få ställas till utredningens förfogande.

Utredningsarbetet har påbörjats och beräknas bliva slutfört under år 1956.

53. 1955 års utredning rörande statens rättskemiska laboratoriums organisation m. m.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1955 för att verkställa utredning rörande statens rättskemiska laboratoriums organisation m. m.:

I In: 53 Bexelius, T. A., ordförande i näringsfrihetsrådet, f. d. lagman, *ordförande*;
Theorell, A. H. T., professor;
Wihlborg, H. H., e. o. byrådirektör.

Sekreterare:

Tengwall, J. O., t.f. förste byråsekreterare.

Lokal: Inrikesdepartementets kommittérum, Storkyrkobrinken 7; tel. 20 22 84.

Beslut, vari Kungl. Maj:ts bemyndigande lämnats:

I skrivelse den 20 maj 1955 har medicinalstyrelsen framhållit bl. a., att den alltmer ökande omfattningen av statens rättskemiska laboratoriums arbetsuppgifter i förening med den starka utvecklingen på laboratoriets båda huvudområden, det toxikologisk-kemiska och det blodgruppserologiska, gjorde en allmän översyn av laboratoriets organisation erforderlig. Enighet rådde bland sakkunskapen därom, att det ur vetenskaplig och praktisk synpunkt torde bliva nödvändigt att dela laboratoriet i två, huvudsakligen självständiga avdelningar med var sin föreståndare. Handhavandet av de administrativa och ekonomiska göromålen, som med laboratoriearbetets tillväxt tagit alltmer tid i anspråk, påkallade även en omprövning av laboratoriets organisation. Härvid borde jämväl motsvarande spörsmål vid statens farmaceutiska laboratorium beaktas. För att icke de betydelsefulla arbetsuppgifter, som åvilade det rättskemiska laboratoriet, skulle eftersättas till men för såväl rättssäkerhet som forskning, borde därför enligt medicinalstyrelsens förmenande utredning rörande laboratoriets organisation i dess helhet snarast verkställas. Särskild hänsyn måste härvid tagas till att den nuvarande föreståndaren avginge med utgången av mars 1956 och att det då syntes vara uteslutet att finna en efterträdare med erforderlig kompetens på de båda nyssnämnda arbetsområdena.

I ärendet har statens sakrevision den 28 juni 1955 avgivit utlåtande och därvid framhållit, att den nu föreliggande framställningen och de ytterligare uppgifter, som under hand framkommit, övertygat sakrevisionen om angelägenheten av en allsidig utredning rörande rättskemiska laboratoriet. Då vid denna borde beaktas både kravet på en tillfredsställande vetenskaplig standard och önskemålet om en rationell organisation, syntes utredningen böra utföras under medverkan av sakkunniga på såväl det vetenskapliga som det administrativt-ekonomiska området. I detta sammanhang syntes man icke heller kunna undgå att ompröva statens farmaceutiska laboratoriums ställning inom förvaltningen samt frågan om de ekonomiska och administrativa göromålens handhavande vid de båda laboratorierna.

De sakkunniga ha under tiden december 1954—november 1955 hållit 2 sammanträden. De sakkunniga ha vidare den 29 september 1955 avgivit yttrande över framställning om anslag för budgetåret 1956/57 till statens rättskemiska laboratorium.

Utredningen beräknas bliva slutförd under år 1956.

54. *Utredning av frågan om beaktande av samvetsbetänkligheter mot civilförsvarstjänst m. m.*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1955 för utredning av frågan om beaktande av samvetsbetänkligheter mot civilförsvarstjänst och beredande av möjlighet till särskild tjänstgöring åt personer, som

hysa sådana samvetsbetänkligheter (se Post- och Inrikes tidn. den 16 juli 1955):

Öhman, F. K. I., häradshövding.

Lokal: Oxie och Skytts tingshus, Malmö.

Direktiv (anförande av statsrådet Hedlund till statsrådsprotokollet den 30 juni 1955):

Civilförsvarsplikt åligger enligt civilförsvarslagen varje i riket boende svensk medborgare från och med det kalenderår varunder han fyller 16 år till och med det kalenderår varunder han fyller 65 år. Under denna tid är han skyldig fullgöra sådan tjänstgöring i civilförsvaret som hans kroppskrafter och hälsotillstånd medger.

Under tid, då civilförsvarsberedskap råder, skall civilförsvarsplikten fullgöras i den omfattning som är nödig med hänsyn till pågående eller befarad fientlig verksamhet samt till behovet av utbildning och övning i civilförsvarstjänst. Under annan tid får civilförsvarspliktig icke tagas i anspråk för annat ändamål än utbildning och övning och endast under viss begränsad tid — i allmänhet 30 timmar eller, beträffande den som inskrivits för viss tjänstgöring, 60 timmar — för varje kalenderår.

Bestämmelser om befrielse från all civilförsvarsplikt saknas. Visserligen stadgas i 14 § civilförsvarslagen att Kungl. Maj:t meddelar bestämmelser om befrielse från fullgörande av civilförsvarsplikt. Detta bemyndigande, som närmast avsåg befrielse för innehavare av vissa civila anställningar, har emellertid ej begagnats. Däremot ger en kungörelse angående omfattningen av civilförsvarsplikt för utbildnings- och övningsändamål vissa möjligheter för civilförsvarschef att befria från skyldighet att undergå utbildning. Sålunda kan menig personal, som anses icke behöva utbildning i fred, befrias därifrån och vidare kan uppskov meddelas den som är i tvingande behov därav. Bestämmelser om befrielse från civilförsvarstjänst för den som uppger sig på grund av samvetsbetänkligheter icke kunna deltaga i sådan tjänst saknas.

I sistnämnda avseende skiljer sig civilförsvarsplikten från den allmänna värnplikten. Enligt lagen om vapenfria värnpliktiga kan värnpliktig, för vilken bruk av vapen mot annan skulle medföra djup samvetsnöd, få fullgöra s. k. vapenfri tjänst. Beslut härom meddelas av Kungl. Maj:t, och det krävs ingående utredning till styrkande av ett påstående om samvetsnöd. Vapenfri värnpliktig skall i första hand uttagas till sjukvårdstjänst vid krigsmakten eller tjänstgöring vid civilförsvaret men kan, om omständigheterna påkallar det, uttagas till eller användas i expedition-, yrkes- eller handräckningstjänst eller i civilt arbete vid krigsmakten eller i civilt arbete utom krigsmakten för statens eller kommuns räkning.

Att liknande bestämmelser ej meddelats på civilförsvarets område har sin grund i värnpliktens och civilförsvarspliktens väsensskilda innehåll. Civilförsvarets verksamhet är väsentligen av rent humanitär beskaffenhet och går ut på att hjälpa personer som blivit nödställda till följd av krigshandlingar. Hit hör inom det allmänna civilförsvaret t. ex. brandtjänsten för bekämpande av brand, sjukvårdstjänsten för omhändertagande av skadade och sjuka samt utrymnings- och socialtjänsten för utrymning, inkvartering, utspisning och annat bistånd åt evakuerade och utbombade. I de fall då civilförsvarspliktiga, som uttagits till tjänstgöring, uttalat samvetsbetänkligheter torde de alltid ha placerats i sådant humanitärt arbete. Några författningsbestämmelser härom finns dock icke. Man har nämligen icke tidigare räknat med att någon skulle kunna hysa samvetsbetänkligheter mot civilförsvarstjänst.

Emellertid har det på sista tiden förekommit att personer under återopande av samvetsskäl vägrat tjänstgöra även i humanitärt arbete inom civilförsvaret och på grund härav blivit dömda till ansvar. Från en del håll har man reagerat här-

I In: 54 emot och ansett att man även i fråga om civilförsvarspliktens utkrävande borde ta hänsyn till s. k. samvetsömna och bereda dem möjlighet att fullgöra tjänstgöring i särskild ordning i likhet med vad som sker beträffande värnpliktiga, som av samvetsbetänkligheter icke vill fullgöra vapentjänst. Även jag anser det önskvärt att en sådan likställighet kunde åvägabringas och vill förorda att en särskild utredning verkställs för att undersöka möjligheterna härtill. Utredningen bör omfatta samtliga former av civilförsvaret. Det bör klargöras vilket arbete inom eller utom civilförsvaret som för olika fall kan komma i fråga för de åsyftade personerna. I fråga om kvinnor synes det ligga nära till hands att tänka sig ett civilt arbete inom sjuk- eller barnvården. Vidare bör utredas vilken den lämpliga gången är för behandling av ärenden av ifrågavarande slag och vilken utredning som bör krävas för att styrka ett påstående om samvetsbetänkligheter.

Civilförsvaret är f. n. föremål för utredning av två statliga kommittéer, nämligen 1953 års civilförvarsutredning, som prövar civilförsvarets behov och överser dess planläggning, och 1953 års utredning om civilförvarsutbildning, som överser planerna för den obligatoriska civilförvarsutbildningen m. m. Det resultat som dessa två utredningar kommer till blir givetvis i skilda hänseenden av betydelse för det spörsmål, varom nu är fråga. Den nya utredningen bör därför verkställas i nära samarbete med de två nu pågående. Om det visar sig möjligt bör emellertid delförslag kunna framläggas utan avvaktan på att sistnämnda utredningar slutförts.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1956.

55. *Utredningen av frågan om ordnandet av viss högre utbildning av sjuksköterskor m. m.*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1955 att såsom experter biträda medicinalstyrelsen vid fullgörande av styrelsen samma dag meddelat uppdrag att, *dels* med beaktande av vad föredragande departementschefen anfört i 1955 års statsverksproposition (XI ht, p. 110), verkställa översyn av det av 1946 års kommitté för sjuksköterskeutbildningen i den 10 november 1949 avlämnat betänkande II (SOU 1951: 33) framlagda förslaget rörande ordnandet av bland annat utbildningen av sjuksköterskor med undervisande och administrativa uppgifter, *dels ock* i samråd med styrelsen för statens institut för folkhälsan och styrelsen för barnmorskeläroanstalten i Göteborg samt med beaktande av vad föredragande departementschefen anfört i prop. nr 129/1955 (s. 25—26) utreda möjligheterna att — utan att eftersätta kravet på erforderlig kompetens för innehav av kombinerade distriktssköterske- och barnmorsketjänster — förkorta utbildningstiden för distriktssköterskebarnmorskorna:

von Hofsten, S. E. C., landstingsdirektör;

Höjer, Gerda, ordförande i svensk sjuksköterskeförening, led. av II kamm.;

Janzon, Astrid H. M., föreståndarinna för statens sjuksköterskeskola i Stockholm.

Sekreterare:

Hedberg, Ingegärd, byråsekreterare.

Lokal: Medicinalstyrelsen; tel. växel 22 67 00.

Utredningsarbetet har påbörjats.

56. Motortävlingsutredningen

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 september 1955 för att utreda frågan om erforderliga säkerhetsföreskrifter vid motortävlingar och uppvisningar med motorfordon, m. m.:

Hagstrand, E. F., expeditionschef.

Sekreterare:

Kritz, L.-B., e. o. aktuarie.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (utredningsmannen), 20 72 26 (sekreteraren).

Beslut, vari Kungl. Maj:ts bemyndigande lämnats:

Den inom landet fortgående utvecklingen av motorismen har medfört ett stegrad intresse för tävlingar och uppvisningar med motorfordon av olika slag. Tillströmningen av åskådare till sådana arrangemang är därför ofta betydande. Endast för vissa grenar av motorsporten har anordnats särskilda tävlingsbanor, å vilka skyddsanordningar vidtagits. I övrigt äga tävlingar och uppvisningar rum å allmänna platser och vägar ävensom å olika anläggningar, som tillkommit för annat ändamål. Med hänsyn främst till de förhållandevis höga hastigheter som numera förekomma vid ifrågavarande tävlingar och uppvisningar innebära dessa ofta betydande riskmoment och fara till liv och hälsa för såväl förare och funktionärer som åskådare. Stränga krav på säkerhetsföreskrifter måste därför uppställas. Särskild uppmärksamhet förtjäna de under senare tid förekommande s. k. stock-cartävlingarna, vilka — även om tävlingsmomentet här icke är det väsentligaste utan fastmer är fråga om en uppvisning i framförandet av bilar — enligt vad erfarenheten visar stundom utsätta såväl förare som åskådare för allvarlig fara. En utredning av frågan om vilka säkerhetsföreskrifter, som böra uppställas vid tävlingar och uppvisningar i motorsport synes därför nu böra ske. Vid utredningen bör även i övrigt uppmärksammas vilka åtgärder som skäligen böra vidtagas från samhällets sida för att minska berörda faromoment. Härvid bör jämväl tagas i betraktande att säkerhetskravet vid motortävlingar på väg ofta påkallar mer eller mindre långtgående inskränkningar i den ordinarie trafiken på vägen och att dylika inskränkningar i vissa fall kunna medföra avsevärda olägenheter för allmänheten.

Utredningsarbetet beräknas kunna slutföras under år 1956.

I C: 1

Civildepartementet

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1955

1. Sommartidsutredningen (1954: I 18; 1955: I 12)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 oktober 1953 för att verkställa utredning rörande sommartidstjänstgöringen inom statsförvaltningen (se Post- och Inrikes tidn. den 11 november 1953):

Vahlberg, G. E., generaldirektör, *ordförande*;

Edström, W. S., civilingenjör, led. av II kamm.;

Ericsson, S. G. E., lantbrukare, led. av II kamm.;

Nihlfors, F. U., t.f. förste aktuarie, led. av II kamm.;

Petterson, K. G., metallarbetare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Ragnå, N. E. A., e. o. byrådirektör.

Direktiven för utredningen, se 1954: I C 18.

Utredningen har den 25 maj 1955 avgivit (stencilerat) betänkande om sommartidstjänstgöringen inom statsförvaltningen. Uppdraget är därmed slutfört.

2. Sakkunniga för översyn av löneställningen för vissa chefstjänstemän vid de affärsdrivande kommunikationsverken samt de centrala försvarsförvaltningarna (1954: I 19; 1955: I 13)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 oktober 1953 för att verkställa översyn av löneställningen för vissa tjänstemän i ledande ställning vid de affärsdrivande kommunikationsverken (se Post- och Inrikes tidn. den 5 november 1953), vilket uppdrag enligt tilläggsdirektiv (se nedan) utsträckts att jämväl omfatta motsvarande tjänster vid de centrala försvarsförvaltningarna:

Johnsson, B. E., statskommissarie, *ordförande*;

Hansson, N. G., lantbrukare, led. av II kamm.;

Lindholm, P. S., statsråd (t. o. m. den 11 september 1955);

Ljungdahl, K.-G., f. d. överdirektör;

Sundelin, G. V., lantbrukare, led. av I kamm.

Sekreterare:

Djurberg, L. G. H., kanslichef.

Biträdande sekreterare:

Palmgren, S. G., förste postassistent.

De ursprungliga *direktiven* för utredningen, se 1954: I C 19. *Tilläggsdirektiv*, se 1955: I C 13.

De sakkunniga har under tiden januari—september 1955 hållit 6 sammanträden, vilka även omfattat samråd med cheferna inom de berörda försvars-

förvaltningarna. Den 28 september 1955 har de sakkunniga avgivit en stencilerad promemoria med utredning och förslag avseende tilläggsuppdraget. Uppdraget i dess helhet är därmed slutfört.

I C: 5

3. 1954 års verksläkarutredning (1955: I 14)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 oktober 1954 för att verkställa utredning rörande verksläkarinstitutionen m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 19 oktober 1954):

Montell, J. E. O., överdirektör.

Experter:

Aldestam, N. A., e. o. förste aktuarie;

Broberg, R. H. J., byråchef;

Hillbo, A. O., förste byråsekreterare.

Sekreterare:

Stenerudh, K.-E. Hj., lönesekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1955: I C 14.

Utredningen har under tiden december 1954—februari 1955 hållit 6 sammanträden. Dessutom har ett antal överläggningar ägt rum med statliga myndigheter m. fl.

Utredningen har den 21 februari 1955 avgivit betänkande om statstjänstemännens sjukvårdsförmåner m. m. (offsettryck). Uppdraget är därmed slutfört.

4. Utredning rörande finansieringen av vissa pensionsavgifter för de statsunderstödda alkoholistanstalterna

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1954 för att såsom sakkunnig inom civildepartementet biträda med utredning rörande sättet för finansiering av i anslutning till 1950 års pensionsreglering uppkomna engångsavgifter för SPA-ansluten personal vid de statsunderstödda alkoholistanstalterna:

Kalén, O. H., f. d. e. o. byrådirektör.

Utredningen har den 23 juni 1955 avgivit förslag i ämnet (stencilerat).

Uppdraget är därmed slutfört.

5. 1955 års bostadsindexutredning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 april 1955 för att verkställa utredning om bostadsposten i konsumentprisindex (se Post- och Inrikes tidn. den 27 april 1955):

Sakkunniga:

Moberg, S. T., byråchef;

Dalénus, T. E., e. byrådirektör.

I C: 5 Sekreterare:

Wiberg, H. E., e. o. förste aktuarie.

Experter:

Lönnqvist, Å. S. G., e. o. amanuens;

Assis, A., e. o. byrådirektör (fr. o. m. den 30 juni 1955).

Direktiv (anförande av statsrådet Lange till statsrådsprotokollet den 22 april 1955):

I 1954 års statsverksproposition (bilaga 2) upptogs till behandling frågan om beräkandet av en konsumentprisindex i enlighet med de riktlinjer som 1952 års indexkommitté uppdragit i sitt den 1 juli 1953 avgivna betänkande (SOU 1953: 23). Härvid angavs dock, att metoden för framräknande av bostadsposten i den av indexkommittén föreslagna indexen kritiserats i flera remissyttranden och att socialstyrelsen därför anmodats att i samråd med bostadsstyrelsen och hyresrådet överarbeta kommittéförslaget på denna punkt. Mot den sålunda föreslagna omläggningen av indexberäkningarna framförde riksdagen ej erinringar. Kungl. Maj:t uppdrog därefter den 27 mars 1954 åt socialstyrelsen att fr. o. m. den 1 juli 1954 utarbeta en konsumentprisindex i huvudsaklig överensstämmelse med indexkommitténs förslag, dock skulle metoden för beräkning av bostadsposten senare fastställas. Genom beslut den 7 januari 1955 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att bostadsposten skall tills vidare beräknas på sätt, som gällt före den 1 juli 1954.

Indexkommitténs förslag beträffande bostadspostens beräkning innebar, att delindextal skulle beräknas för dels hyreslägenheter, dels egnahem. Dessa delindextal skulle sammanvägas till en totalindex för bostadsposten. För hyreslägenheterna föreslogs, att hyresnivåns förändringar skulle fastställas genom årliga intervjuundersökningar för ett stickprov. Sålunda skulle hyreskostnaderna bestämmas för ett representativt urval av hyreslägenheter. Påföljande år skulle bestämmas hyreskostnaderna i samma urval lägenheter, utökat med ett urval av de under året färdigställda lägenheterna. I fråga om egnahemmen stannade indexkommittén för att föreslå mer schablonmässiga regler för beräkning av årskostnaderna. De utgiftsposter, som kommittén härvid fann böra beaktas, var avskrivningar, ränta på lånat kapital, underhåll, försäkringar samt vattenavgifter, renhållning och sotning. För envar av dessa utgiftsposter skulle anges vägningstal samt prisutveckling för lämpliga representantvaror.

Indexkommittén begränsade sina förslag att avse de nu nämnda kategorierna av bostäder. Om kostnadsutvecklingen för bostadsrättslägenheter och uthyrningsrum skulle beaktas, skulle nämligen uppstå problem, som icke kunde lösas utan kostsamma undersökningar.

I enlighet med förut angivna uppdrag ingav socialstyrelsen den 24 september 1954 ett i samråd med bostadsstyrelsen och hyresrådet utarbetat förslag till beräkning av bostadsposten i konsumentprisindex. Detta förslag innebar i väsentliga delar ett frångående av indexkommitténs riktlinjer. Sålunda föreslogs nu, att även bostadsrättslägenheter skulle medtagas i undersökningarna, att kostnaderna för egnahem skulle beräknas enligt en metod likartad den som av kommittén föreslagits för hyreslägenheter samt att beräkningarna på grundval av de insamlade uppgifterna skulle genomföras på annat sätt än kommittén föreslagit. Förslaget var emellertid ofullständigt så till vida att det icke närmare angivits hur beräkningarna borde utföras. Den fullständiga utformningen av beräkningsmetoderna ansågs böra ske i samband med den första undersökningen enligt den nya undersökningsmetoden.

För att bedöma om den av socialstyrelsen föreslagna metoden för undersökningen helt eller delvis borde ersätta den metod indexkommittén föreslagit er-